

309.198.

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ն Ը Յ Կ Ը Ք Ե Ը Ն Լ Ե Ք Ո Ւ Ի

ՅՕՐԻՆԵԱ

Ի Հ ՄԻՔՍՅԷԼԷ ՎՍՐԴԱՊԵՏԷ ԶՍՄՁԵԱՆՅ

Ի ՄԻԹԱՐԵԱՆ ՈՒԹՏԷՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

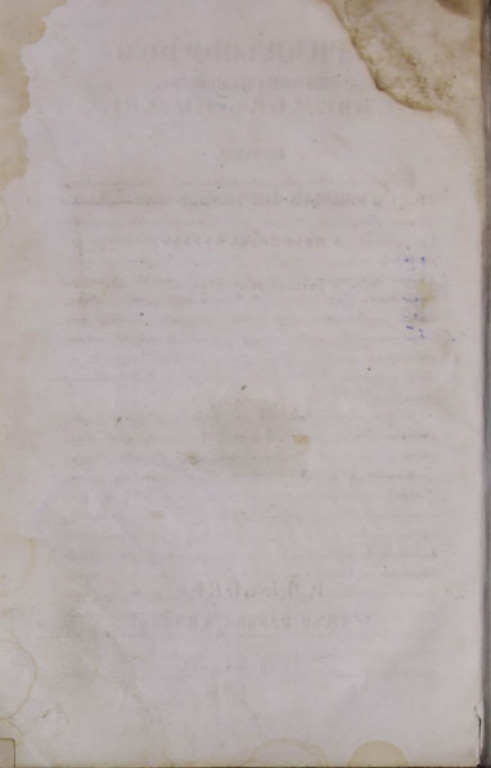
Fi
A 50043

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՎԱՆՍ ՍՐՐՈՅՆ ՎԱԶԱՐՈՒ

1859 — Ռ Յ Ը

Ի դժուարինս դիւրաւ ընթանալ՝ հնարից պէտք էն . յոյր սակս յի և իցէ դժուարին գործս պէսպէս հնարս հնարեցին մարդիկ առ դիւրացուցանելոյ զայն . Եւ քանզի 'ի մէջ ամենայնի դժուարին իմն է արուեստն ուղղախօսութեն , հնարեցին և յաղագս այնր հնարս դիւրացուցիչս նորին , այն է գործին քերականութեան . Արք զառաջինն ձեռն արկին 'ի նոյն , անկատարս յօրինեցին . որոյ վասն ջանացան յետինք կատարելագործել զայն . բայց յառաւելն քերիլ՝ ոմանք զկողարաւ անցին , մինչև լինել անմերձեանալի . և ոմանք զարտուղի ելին , մինչև հակառակիլ հանգամանաց լեզուի :

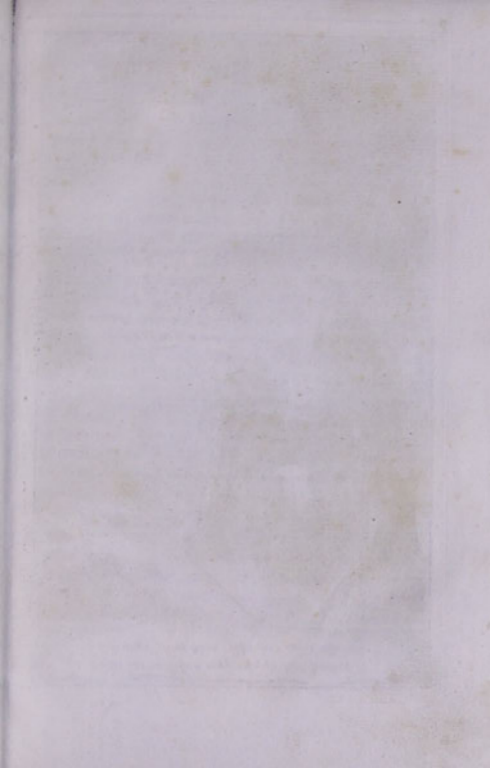
Օ այս տեսեալ մեր՝ նորոգ յօրինեցաք զգործի քերականութեան յամի տեառն 1779 . Եւ առ քաջ մարդելոյ զուսանողսն 'ի կատարելութիւն լեզուիս մերոյ , յաճախեցաք 'ի նմին զկանոնս , և ըստ կանոնաց զբաղմադիմի օրինակս 'ի գրոց նախնեաց . և յանձնեցաք կառավարութեան ուսուցչաց , ըստ օրինի առաջնորդել նովաւ ուսանողաց : Եւայց քանզի այն յաճախութիւն կանոնաց և օրինակաց որչափ յարդարէր զվարժութիւն կատարելութեան հայկական լեզուի , այնչափ երկարել զջանս ուսումնասիրութեն նորավարժից , կամեցաք զնոյն զայն քերականութիւն նորոգ իմն համառօտութեամբ 'ի լոյս ընծայել . զոր և արարաք իսկ յամի տեառն 1801 . առանց փոփոխելոյ զկարգ նորս , և առանց շփոթելոյ զընթացս նորին , բայց եթէ , 'ի սակաւ տեղիս՝ յորս

ընդարձակէին բանք, և առաւելուն կանոնք, և յոր-
դեալ զէզուն օրինակք :

Այսպէս վերստին ուղղագրեալ զնոյն, և առաւել
ևս համառօտեալ՝ առաջի մատուցար համբախաց առ
հեշտ զանձելոյ նոցա զուսումն քերականութիւն 'ի միտս
խրեանց : Վիտելով թէ 'ի մարզիլ նոցա 'ի սոյն բա-
րուք՝ քաղցրասցի 'ի քիմն նոցա առաջինն այն իբր հաս-
տատուն կերակուր : Այսց սակայն յաւելում ևս առել,
թէ ոչ առաջինն այն և ոչ երկրորդն և ոչ յեօինս այս
կարեն օգտել ինչ սասանողաց, և թէ ուսուցիչք ոչ ա-
ռաջնորդեացեն ըստ կանոնաց :

Առաջին կանոն ուսուցչին է ԿԱՅՆ ՌԱՍՏԱՆՆԵՐ : Այժմ է
այս կամք կայցէ 'ի նմա, սոյն այս ինքնին ցուցանէ, թէ
զխորդ պարտ է առաջնորդել. մինչև նաև զթմամիտն
կարել նմա սրել, և զանփոյթման 'ի փոյթ վառել, որպէս
'ի բազումն տեսար և տեսանեմք : Արկրորդ կանոն ու-
սուցչին է պահել զկարգ 'ի դասասացութեան. նախ
զղիւրինսն առաջի զնել, և ապա զդժուարինսն ծառփե-
լով իմն մատակարարել, և ոչ թէ խառն 'ի խառն 'ի
միասին շփոթել. ապա թէ ոչ՝ աշխատի բազումն, և
ուսանողն շահի սակաւս, մինչև լքանիլ նմա երբեմն 'ի
սպառ, և լքանել յիւրմէ զուսումն :

Իսկ և թէ ըստ կարգի ընթացի, աշխատի սակաւ,
և ուսանողն շահի բազում. մին բերկրի յարդիւնս վաս-
տակոց իւրոց, և միւսն ցնծաց 'ի զիւտ արուեստին իբր
'ի զիւտ սրատական զանձու : Այժմ է և դիտաւորու-
թիւն իւրեանց իցէ բարի, երկրորդն ևս ընկալցին յոյ
զուարիս :

Կերպարանն սուս ից՝ սպր հուլ յանեղնն .
Մեարտկոյց մեծի՝ ձեռ ստիբ թու սե զէն :

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՒՆ

ՆԼՅԻՆ, ՕՒԼՆ ԵՎ ՍԵՆՏԻՄԵՆ

Ք

ԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ է ուսուցանել մարդոյ ուղիղ կարգել զխօսս: Եւ քանզի խօսք մարդկան կաղմին 'ի բառից, քերականութիւնն յայնժամ ուսուցանել ուղիղ խօսիլ, յորժամ զբառսն ընդ կանոնօք կարգաւորէ:

Արդ 'ի խօսս մարդկան ութ ցեղք բառից գտանին: Առի՛ս Անուն, որ նշանակէ զիրսն. որպէս Տա՛ր, շա՛ր, Բա՛րի, ևն: Արկորո՛րդ՝ Վերանուն, որ ցուցանել զդէմս իրացն, որպէս Էս, Դա, Ես, ևն: Արրորդ՝ Րայ, որ զառս կամ զկիրս իրին նշանակէ ընդ ժամանակաւ. որպէս ժրի՛մ, փն՛մ, Խա՛մ, ևն: Չորրորդ՝ Վնգունելութիւն, որ նշանակէ զիրն 'ի գործողութեան. որպէս ժրի՛ող, փն՛ող, ևն: Հինգերորդ՝ Արխաղրութիւն, որ զպարագայս իրին նշանակէ. զի 'ի Ֆրայնորա, շա՛ն քաղութեան, ևն: Վեցերորդ՝ Սակբայ, որ զեզանակս գործողութեանց նշանակէ. զի աբա՛ք ընթանայ, գայ 'ի Ֆրայնոր, ևն: Այսմերորդ՝ Շաղկապ, որ զբառս և զբանս 'ի միասին շաղկապէ. որպիսի ևն բառքս Է, Կի, առի՛ցն, Էի՛, ևն: Ութերորդ՝ Սիջարիութիւն, որ ըզկիրս հոգւոյն ցուցանէ. զի շա՛ն, ա՛ն, ևն:

Այսորիկ ութ ազգք բառից կոչին Տասուս Բանի, զորոց խօսի քերականութիւնն յերկա զիրս կամ յերկա մասունս: Յառաջնունս պարզապէս առաջի դնէ զզործածութիւն սոցա, յերկրորդունս քննէ զորպիսութիւն սոցին, իսկ յերրորդունս խօսի զհամանայնութեան: սոցա ընդ միմեանս, ըստ որում ունիսր կարգել և մեր:

Մ Ա Ս Ն Ա Ռ Ա Զ Ի Ն

{ Եւրոպայի Կրթութեան Գործակալութիւնի Կողմէն Երկրորդ Գրքը :

Այս մասն քերականութեան պիտանի է քան զայլն եւ հարկաւոր. զի է գուն լեզուիս հայոց, եւս եւ գործարան համարէն բառից. վասն զի 'ի սմա պատրաստին, եւ որպէս թէ տաշին եւ կոկին ամենայն ազգք բառից 'ի ձեռն հօրովից եւ խոնարհմանց եւ դասաւորութեան իւրեանց : Ընդ որք միանգամ կամին ուսանել զլեզուս հայոց, արժան է նոցա սրտի մտօք 'ի սոյն զեզերիլ, եւ զամենայն զրեալս 'ի սմա 'ի յիշողութեան զանձեւ, նախ զհարկս անուանց, եւ ապա զայլն :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա

{ Եւրոպայի Կրթութեան Գործակալութիւնի Կողմէն Երկրորդ Գրքը :

Այս մասն պէտքէս ձեւանան 'ի գործածութեան իւրեանց. որպէս անուանաւ շէշարհ, տասն օրինակաւ կարէ ձեւանալ 'ի խօսակցութեան. զի, աշխարհ, աշխարհի, յաշխարհ, զաշխարհ, յաշխարհէ, զաշխարհէ, աշխարհաւ, զաշխարհաւ, յաշխարհի, ով աշխարհ : Արամ աշխարհք, աշխարհաց, ընդ աշխարհս, զաշխարհս, յաշխարհաց, զաշխարհաց, աշխարհօք, զաշխարհօք, յաշխարհս, ով աշխարհք : Այս այսպիսի փոփոխութի մի եւ նոյն անուանաւ կոչի հոշիւ, ըստ որոյ ասեմք՝ ողբական հօրով, սեռական հօրով, արական հօրով, հայցական հօրով, բացառական հօրով, պատմական հօրով, գործիական հօրով, պարտական հօրով, ներգոյցական հօրով, կոչական հօրով :

Այս հօրովք՝ յամենայն անուանս ոչ են միօրինակ, այլ բարդնարարակ, զի ոմանք յանուանց 'ի հօրովին եզերին 'ի է, էւ. ոմանք 'ի ոչ, ոչ, ոմանք 'ի ան, ան. սոյնպէս եւ այլք : Այս այսպիսի պէտքս թիւնք վեր-

Ճաւորութեց զանազան անուանց կոչին հօլովաներ անուանց . և են քսան , որոց չորեքտասանքն ասին հասարակք , իսկ վեցքն մասնաւորք կամ յատուկք : Օրոց զօրինակս ունիմք զնեւ աստ կարգաւ :

{ } Թղթութե անուանց :

() Իրնակ առաջին հօլովանն :

	Ելուի :	{ } Թթութե :
Թղթութեան .	Ի աստ .	Ի աստք .
Երթութեան .	Ի աստի .	Ի աստից .
Տրթութեան .	Ի աստի , 'ի բառ .	Ի աստից , 'ի բառս .
Նայցութեան .	զ' աստ .	զ' աստս .
Ի աստուութեան .	'ի Ի աստէ .	'ի Ի աստից .
Պարթութեան .	զ' աստէ .	զ' աստից .
Պարթութեան .	Ի աստիւ .	Ի աստիւք .
Պարթութեան .	զ' աստիւ .	զ' աստիւք .
'ի Երթութեան .	'ի Ի աստի կամ 'ի բառ .	'ի Ի աստս .
Ելութեան .	նլ Ի աստ :	նլ Ի աստք :

Ինչ որ արտ օրինակաւ պարունակին բազում անուանք , որոց 'ի հօլովանն անանք անկորուստ և անփոփոխ սրահեն զձայնաւոր տառն յորս յանգին . զոր օրինակ ,

Ի անն ,	բանի .	Ի անն , իւտս . սեօչ , իչ :
Պաշտ ,	դաշտի .	Պաշտ . օլա :
Կաթսայ ,	կաթսայի .	Կաթսային . փաշան , իննձիբէ :
Շղթայ ,	ի .	Շղթայ . շղթայի :
Ի սահար ,	ի .	Ի սահար . շղթայի :
Ի Ետ ,	ի .	Ի Ետ . օփ :
Օնտ ,	ի .	Օնտ . շղթայի :
Նօտ ,	ի .	Լիւրի կամ այծու սիւրի :
Պիւտ ,	ի .	Պիւտիւլ . հնարք : և ս փէնք :
Իւրտր ,	ի .	Իւրտր . շայլութ :

[[մանք կորուսանեն զձայնաւոր տառան, յորս
յանդին. զոր օրինակ

Լտեան,	ատենի.	Տէ՛լան: ևս փէ՛լան = շշտը:
Լեարդ,	լերդի.	Շէ՛րի սեռաց:
Լիծ,	բծի.	Լի՛քի. շէրի:
Լլքին,	զլլնի.	Լլ՛նու շշտը:
Լրուտ,	բրտի.	Լր՛ուտ. շէ՛ծի շէ՛ծի:

[[մանք փոփոխեն զձայնաւոր տառան՝ յորս
յանդին. զոր օրինակ

Վմբէթ,	զմբէթի.	Վաւղղի, փմ փաւղղի:
Պատճէն,	պատճէնի.	Պլլի սաւրալ:
Լբոյր,	արուրի.	Վիշի պլիծ. փիլիծ:
Խրախոյս,	խուսի.	Յորորանս. փնիլի սիւր քալլ:
Լշու,	նշուլի.	Լարալ շաւ. շէ՛ծի շէ՛ծի:

Լնեղականք:

Լլք,	կլից.	Լլլիլլ. լլլլլ. ևս ծալ:
Լնջաք,	ջոյից.	Օլլիլլ. ևս գծիլլ:
Նրաչք,	չից.	Նրալ. ղիլլիլլ:

(Որինակ երկրորդ հոլովման:

Լլլիլլ:	Յիլլիլլ:
Ո. Վաղաք.	Վաղաքք.
Ս. Վաղաքի.	Վաղաքաց.
Տ. Վաղաքի, ՚ի քաղաք.	Վաղաքաց, ՚ի քաղաք.
Դ. ՉՎաղաք.	ՉՎաղաքս.
Բ. ՚իՎաղաքէ.	՚իՎաղաքաց.
Պ. ՉՎաղաքէ.	ՉՎաղաքաց.
Վ. Վաղաքաւ.	Վաղաքօք.
Պ. ՉՎաղաքաւ.	ՉՎաղաքօք.
Ն. ՚իՎաղաքի, փ՛ ՚ի քաղաք.	՚իՎաղաքս.
Կ. սլՎաղաք:	սլՎաղաքք:

Այդ այսու օրինակաւ պարունակին բաղում ա-
նուանք . որոց 'ի հողովին՝ ոմանք անկորուստ և ան-
փոփոխ պահեն զձայնաւոր տառան՝ յորս յանգին .
զոր օրինակ

Աջարակ ,	ի .	Այլ փալէի : ևս աբա :
Ամնակ ,	ի .	Ամնակ . օրբա :
Ղաերան ,	ի .	Ղաերան . փերէի :
Խաւար ,	ի .	Խաւար . քարանշա :
Աճակալ ,	ի .	Աճակալ . քանակ :
Աերդ ,	ի .	Աերդ . փալէ :
Ապուեր ,	ի .	Ապուեր . ևս ճաշալ :
Արաշխաւոր ,	ի .	Արաշխաւոր . փալէի :
Արատոց ,	ի .	Արատոց . էյի :
Աեղու ,	ուի .	Աեղու . որ փերէի ի շէլի :

Ամանք կորուսանեն զձայնաւոր տառան , յորս
յանգին . զոր օրինակ

Անեակ ,	նեկի .	Անոց . օրբա :
Ղարբին ,	ղարբնի .	Ղարբին . շէլի ի շէլի :
Ղարխալ ,	բալի .	Ղարխալ . հիւսար :
Աարակ ,	աարկի .	Աարակ . փալէի :
Վուրմ ,	բրմի .	Վուրմ . ին ին քանակ :

Ամանք փոփոխեն զձայնաւոր տառան , յորս յանգին .
զոր օրինակ

Ղաւա ,	ղիաի .	Ղաւա . ևս շաշա :
Աեդ ,	միդի .	Աեդ . քանակ :
Ամեղեն ,	ղինի .	Ամեղեն . ևս շաշալ ճա :
Հալի ,	Հալուի .	Հալի . շաշա :
Աարագոյր ,	գուրի .	Աարագոյր . ևս շէլի ի շէլի :

Անեղանք :

Աղանք ,	նաց .	Աղանք . էլի , հաւա :
Անջր ,	ջաց .	Անջր . ին օրբա :
Աեանք ,	կենաց .	Աեանք . էօրբա :

(Օրինակ երբորդ հղովման :

	Եււ-† :	Յ-†-† :
Ո .	Ղեւ .	Ղեւտք .
Ս .	Ղեւտոյ .	Ղեւտոյ .
Տ .	Ղեւտոյ , † զեւ .	Ղեւտոյ , † զեւս .
Ն .	զՂեւ .	զՂեւս .
Բ .	†Ղեւտոյ .	†Ղեւտոյ .
Պ .	զՂեւտոյ .	զՂեւտոյ .
Գ .	Ղեւտով .	Ղեւտովք .
Պ .	զՂեւտով .	զՂեւտովք .
Ն .	†Ղեւ .	†Ղեւս .
Վ .	ովՂեւ :	ովՂեւտք :

Բայտ այսմ հղովմն բազում անուանք առանց կո-
րուսման և փոփոխման ձայնաւոր տառիցն՝ յորս յան-
գին . զոր օրինակ

Բձու ,	ոյ .	Բնու . իսկէճրէ : ևս Նախ :
Բբմատ ,	ոյ .	Բբմաք . †էօ :
Սեզան ,	ոյ .	Սեզան . սո-Քբա :
Ղեղ ,	ոյ .	Ղեղեղէ-Նի-ն :
Տերե ,	ոյ .	Տերե . էա†բա† :
Բզբւ ,	ոյ .	Վեբ††ճ : ևս Նուղլա :
Վբւձ ,	ոյ .	Վեբե-աբէ : ևս Տբբնն ունող բն :
Ղարծ ,	ոյ .	Ղարծ . էլ :
Սափոր ,	ոյ .	Տե-աբէ : ևս Չ օխանոց լա† :
Բնոձ ,	ոյ .	Բնն : ևս †ո-սաք :

Կորուսմանք :

Սեամ ,	սեւոյ .	Շ էճ . սօյա :
Բնկողին ,	կողնոյ .	Բնկողինք . աեօլէ† :
Կին ,	կնոյ .	Կինք . Նեբաղէ† :
Բնուք ,	անրոյ .	Նալա . Նասճա :
Յուս ,	ցոյ .	Տեյէնէ† :

Փոփոխմանք :

Չլձ ,	ձիձ ոյ .	Օ էյնէն էաղլ :
-------	----------	----------------

եր ,	սիրոյ .	եր .	հասցեղէն :
Պատու ,	պատուոյ .	Պատի-	իւղէն : ևս պալէն :
Բայս ,	բուսոյ .	Բանս .	ինչ որ գեղեցիկ չբանի :
նոյ ,	ընդոյ .	Հընդեղէն ,	ինչպէս՝ բանլա , սոյ :

Ընկերականք :

Ընտրջք ,	անրջոյ .	Լքալ .	հեշալ , արշ :
Ղժոխք ,	ղժոխոյ .	Ղժոխի :	ևս լիժոյս :
Կուռք ,	կոսոյ .	Կուռի .	գոն :

(Քրինակ չորրորդ Հոլովանք) :

	Լքալի :	Յգնանի :
Ո .	Լիկեղեցի .	Լիկեղեցիք .
Ս .	Լիկեղեցոյ .	Լիկեղեցեաց .
Տ .	Լիկեղեցոյ , յեկեղեցի .	Լիկեղեցեաց , յեկեղեցի .
Հ .	զլիկեղեցի .	զլիկեղեցիս .
Բ .	յլիկեղեցոյ .	յլիկեղեցեաց .
Պ .	զլիկեղեցոյ .	զլիկեղեցեաց .
Վ .	լիկեղեցեալ .	լիկեղեցեօք .
Պ .	զլիկեղեցեալ .	զլիկեղեցեօք .
Ն .	յլիկեղեցի իմ յեկեղեցոջ .	յլիկեղեցիս .
Կ .	սլլիկեղեցի :	սլլիկեղեցիք :

Բայս այսմ Հոլովին ամենայն անուանք յողնափանկք յանդեալք ՚ի է . (բայ ՚ի յատուկ անուանք և ՚ի միազանկից) . զոր օրինակ ,

Ըլանի ,	նույ .	Ըլանի .	ի՛նչ յիւր ձին :
Ընարինի ,	նույ .	Ընարինի :	ևս կարիճ :
Վերի ,	բույ .	Վերի .	եսսըր :
Վարծի ,	ծույ .	Ընարանլ ը գ ,	գոսսար :
Վատի ,	տույ .	Վատի .	գոնլա գ :
Լեղի ,	զույ .	Կենդանայ լեղին .	էօք :
Կղզի ,	զույ .	Կղզի .	արա :
Հովանի ,	նույ .	Հոս ընող .	սի՛գեր :

Ս կայու հի , հւոյ .
Տէղի , զւոյ .

Մարտիրոս էշած փն :
Տէշ . էէր : ևս փն-տի-դէն :

Լնեղականք :

Լնեախք , տեաց .
Լնթիք , բեաց .
Լարծիք , ծեաց .

Լն-տի-տ . փ-ճաէ :
Լրի-ն-ան -տի-շան փճ փեր-փո-ր :
Լարծի-տ . տե-շի-ն , ի-ն-փն :

() Քինակ հինգերորդ հոլովման :

Լշ-ի :

՝-փն-ի :

Ս . Լնեղն .

Լնեղունք .

Ս . Լնեղան .

Լնեղանց .

Տ . Լնեղան , յաղեղն .

Լնեղանց , յաղեղունա .

Ն . զԼնեղն .

զԼնեղունա .

Բ . յԼնեղանէ .

յԼնեղանց .

Պ . զԼնեղանէ .

զԼնեղանց .

Գ . Լնեղամբ .

Լնեղամբք .

Պ . զԼնեղամբ .

զԼնեղամբք .

Ե . յԼնեղան , փճ յաղեղն .

յԼնեղունա .

Կ . ուլԼնեղն :

ուլԼնեղունք :

Լնոց այսու օրինակաւ հոլովին բազում անուանք աւանց կորուսման և փոփոխման ձայնաւոր տառիցն՝ յորս յանգին . զոր օրինակ

Լնն , տկան .

Լնն : ևս ճէ-վանի-ր :

Լնան , անն , փճ բան .

Լնան . էաղ :

Լնամն , մանն .

Լնաց , փն-տի-տ . փիշ :

Լնագաթն , թանն .

Լնաթ-ն . ին-փէ :

Լնբին , մանն .

Նանք . ին-փն-մ :

Լնեղն , զանն .

Ճն-ղ , փճ ճէղ : ևս Քի-տան :

Նինն , մանն .

Նն-մ . ին-փէ :

Ննան , սանն .

Տն-րի-ր . ի-տ-տ-տ :

Որդն , զանն .

Որդ . տ-տ-տ :

Լնուն , ուանն . ուանք .

Լնանն . տաք , ի-տ :

Արտասմանք :

Ակիզն , սկզբանն .

Աի-զէ , փլ-ի . է-լէ-լէ :

Խտատուն,	խտատման .	Խտտ . Խալլ :
Չուկն ,	ձկան .	Չուկ . Խալլի :
Տուն ,	տան .	Տուն . Էլլ , Գրիան :
Պաշտոն , տաման . տամունք .		Պատարանիան . Խալլի :

Փոփոխանմանք :

Փայծաղն ,	փայծեղան .	Փայծաղ . Խալլի :
Լղէղն ,	եղեղան .	Լղէղ . Խալլի :
Պոյան ,	պուտան .	Պոյան . Էլլի :

Լնեղականք :

Փահմունք , մանց .	Սեծ Թծ պատիծ պատանալլ :
Լորձունք , ձանց .	Շղի , Բեբի Գրիան :
Յղմունք , մանց .	Լնեղի Թեք Խալլի Էլլի :

() րինակ վեցերորդ հորվման :

Լալլի :

Յոփանի :

Ո . 'Նեղու թիւն .	'Նեղու թիւնք .
Ս . 'Նեղու թեան .	'Նեղու թեանց .
Տ . 'Նեղու , 'ինեղու թի .	'Նեղուց , ընդ նեղու թա .
Շ . զ'Նեղու թիւն .	զ'Նեղու թիւնս .
Բ . 'ի'Նեղու թեանէ .	'ի'Նեղու թեանց .
Պ . զ'Նեղու թեանէ .	զ'Նեղու թեանց .
Պ . 'Նեղու թեամբ .	'Նեղու թեամբք .
Պ . զ'Նեղու թեամբ .	զ'Նեղու թեամբք .
Ն . 'ի'Նեղու թեան .	'ի'Նեղու թիւնս .
Ն . սլ'Նեղու թիւն :	սլ'Նեղու թիւնք :

Լալլիս հորվին ամենայն անունք յանգեալք 'ի ուրիան . զոր օրինակ

Տղայու թիւն , թեան . ան .	Հասակ մարդոյ 'ի ան ան 'ի Բ :
Սանկու թի , թե . ք .	Հասակ մարդոյ 'ի Է ան 'ի Գ :
Պատանեկու թի , թե . զ .	Հասակ մարդոյ 'ի Գ ան 'ի Դ :
Լըրխասարդու թ , թե . զ .	Հասակ մարդոյ 'ի Դ ան 'ի Ե :
Լալլու թի , թե . Է .	Հասակ մարդոյ 'ի Ե ան 'ի Զ :

Օւերու թի, թէ. փշ. չ-անի մարդոյ 'ի ծ առէ 'ի ձ .
 Օ առանու թի, թէ. է. չ-անի մարդոյ 'ի ձ առէ 'ի մահ :
 Յախտեանականի, թէ. թշ. չ-անի մահ առանի :

Ըստ այսմ հոլովին և այլ քանի մի անուանք .

Ըրիւն, արեան, բենէ . Ըր-ան . փան :
 Օնուոյ, ծննդեան, 'ի ծննդենէ . Օն-անի լը . և.ս ծն-ածը :
 Կորուստ, բառեան, բառենէ . Կոր-անի լը . փայլ :
 Տանգիսա, գտեան, գտանէ . Ըր-անի լը . փի-նի-տր :
 Տեսիլ, տեսեան, 'ի տեսենէ . Տես-ի . և.ս էր-աչ :
 Ընկիւն, անկեան, կեանէ . Ըն-ն լը . պո-մար :
 Վաղիւ, զուեան, զուէ . Վ-ա լը . է-տր-նի-փի-նի :
 Տիւ, տունջեան, 'ի տուէ փմ 'ի տունջենէ : Տի-տր-ի :
 Ընանխանք, նխանց, նխանս . Ըն-նի մահ-ան-ի :
 Խորացիլեանք, լեանց, լեանս . Խոր-ացի-լացի-ի :

(Իննակ և օթներորդ հոլովանն .

	Եղ-ի :	Յո-փն-ի :
Ս .	Պատն .	Պատինք .
Ս .	Պատին .	Պատանց .
Տ .	Պատին, 'ի պանն .	Պատանց, 'ի պատինս .
Տ .	ՉՊատն .	ՉՊատինս .
Բ .	'իՊատանէ .	'իՊատանց .
Պ .	ՉՊատանէ .	ՉՊատանց .
Պ .	Պատամբ .	Պատամբք .
Պ .	ՉՊատամբ .	ՉՊատամբք .
Ն .	'իՊատին փմ 'ի պանն .	'իՊատինս .
Վ .	նլ Պատն :	նլ Պատինք :

Ըստ այսմ հոլովին անուանք սակաւք . զք .

Իյաչն, շին, շանէ . Ուլի-նի-տր-ա կի՛ արծի-տա պէ-տի-ի-ի :
 Կաթն, թին, թանէ . Կաթ . սի-տր :
 Բեան, սին, սանէ . Բե-ա . է-տր :
 Լազն, զին, զանէ . Լաչ . է-տր-աչ :
 Չեան, սին, սանէ . ձեոք, ձեոաց, ձեոամբք կի՛ ձեոք . Լաչ

Անձն ,	ձին ,	ձնէ .	Անձ .	ինք : ևս հոգի :
Ասան ,	սին ,	սնէ . սունք .	Աս .	ևս հիտէ :
Ասան ,	սին ,	սնէ . տունք .	Աս .	տարձար :
Ասան ,	սին	համ ասն , սնէ ; համ ասնէ ; սունք .	Աս .	
Ասան ,	լերին ,	'ի լեանէ ;	լերանք .	լերինք , լերանց .
			Աս .	արշ :

() ընկալ և թերոյ հարվեան :

	Աս :	Աս :
Ա .	Օգեստ .	Օգեստք .
Ա .	Օգեստու .	Օգեստուց .
Տ .	Օգեստու , 'ի զգեստ .	Օգեստուց , 'ի զգեստս .
Չ .	Չ Օգեստ .	Չ Օգեստս .
Ի .	'ի Օգեստէ .	'ի Օգեստուց .
Պ .	Չ Օգեստէ .	Չ Օգեստուց .
Պ .	Օգեստու .	Օգեստուք .
Պ .	Չ Օգեստու .	Չ Օգեստուք .
'ի .	'ի Օգեստ հմ 'ի զգեստու .	'ի Օգեստս .
Ա .	նվ Օգեստ :	նվ Օգեստք .

Աս արտ հարվեան անուանք սակարք . զր :

Անձ ,	ու .	Անձ .	խաղնա :
Արաստ ,	ու .	Արաստ .	բաւար :
Ասս ,	ու .	Ասսէնք .	սիարիտ : ևս պարէն .
Ասիւծ ,	ու համ սյ .	Ասիւծ .	ասլան :
Օարդ ,	զու , զուէ .	Օարդարանք :	
Արատ ,	տու , տուէ .	Արատ .	էօյնք : ևս պարիթ :
Յուլ ,	ցու համ ցլսյ .	Յուլա կամ պօշա :	
Օէն ,	զինու .	Օէնք .	սիլահ :
Աարք ,	բուց .	Աարք .	թարիլէն :
Աարք ,	տուց .	Աարք ,	բալիք . լէրէ ձէյի :

() Երկնակ իննեւորդ հոլովեան :

	Եւ շ ւ † † :	Յ ւ † ւ † † † :
.	Փոքր .	Փոքունք .
.	Փոքու .	Փոքունց .
S .	Փոքու , առ փոքր .	Փոքունց , ընդ փոքունս .
Շ .	զ(Փ)ոքր .	զ(Փ)ոքունս .
Բ .	ի(Փ)ոքուէ .	ի(Փ)ոքունց .
Պ .	զ(Փ)ոքուէ .	զ(Փ)ոքունց .
Ղ .	Փոքու † ւ † ու մք .	Փոքումքք .
Պ .	զ(Փ)ոքու † ւ † ու մք .	զ(Փ)ոքումքք .
Ն .	ի(Փ)ոքու † ւ † ի փոքր .	ի(Փ)ոքունս .
Ա .	ն(Փ)ոքր :	ն(Փ)ոքունք :

|| Երկնակս հոլովին ըստ լմիք և այլ սակաւ բառք . զք ,

(Թ)անձր ,	ձու , ձու .	(Թ)անձունք ,	ձունց ,	ձուք :
(Օ)անր ,	նու , նու .	(Օ)անունք ,	նունց ,	նուք :
(Մ)անր ,	նու , նու .	(մ)անունք ,	նունց ,	նումք :
(Մ)եղր ,	ղու , զու .	(մ)եղրք ,	(մ)եղրից ,	(մ)եղրօք :
Վաղցր ,	ցու , ջու .	բաղցունք ,	ցունց ,	ցուք :

() Երկնակ տասնեւորդ հոլովեան :

	Եւ շ ւ † † :	Յ ւ † ւ † † † :
.	Ղքիւր .	Ղքիւրք † ւ † աղբերք .
.	Ղքեր .	Ղքերաց † ւ † աղբերց .
S .	Ղքեր , յաղբիւր .	Ղքերաց † ւ † աղբերց . յաղբիւրս † ւ † յաղբերս .
Շ .	զՂքիւր .	զՂքիւրս † ւ † զաղբերս .
Բ .	իՂքերէ .	իՂքերաց † ւ † յաղբերց .
Պ .	զՂքերէ .	զՂքերաց † ւ † զաղբերց .
Ղ .	Ղքերք † ւ † բերաւ .	Ղքերօք † ւ † աղբերքք .
Պ .	զՂքերք † ւ † բերաւ .	զՂքերօք † ւ † զաղբերքք .
Ն .	իՂքեր † ւ † յաղբիւր .	իՂքիւրս † ւ † յաղբերս .
Ա .	ն(Ղ)քիւր :	ն(Ղ)քիւրք † ւ † աղբերք :

Ըստ այսմ հոլովին և այլ քանի մի անուանք . զք ,

Այսր ,	սեր ,	սերէ .	Այսր .	ձեռն թափառք :
Ասիւր ,	կեր ,	կերէ .	Ասիւր ,	էնդի :
Աւար ,	տեր ,	տերէ .	Ասիւր	չաւախ :
Տարր ,	տարեր ,	'ի տարրէ .	Տարրք .	է ճախար :
Իսիր ,	խեր ,	խրէ .	Իսիր .	չըք :
Գր ,	զեր ,	զրէ .	Գար .	չէնար :
Խար ,	լտեր ,	'ի լտերէ .	Խարէ .	որ է 144 արէն :
Ղուստր ,	ղստեր ,	'ի զստերէ .	Ղլէնի	չաւախ . Գըչ օղլան :
Աւեր ,	ալեր ,	յալերէ .	Աւեր .	ան :
Եղջիւր ,	եղջեր ,	յեղջերէ .	Գլար	չաւախ : և ս ա ճ :

(Իննակ մետասաներորդ հոլովանն :

Ելաի :

Երանի :

Ա .	Եստղ .	Եստեղք .
Ա .	Եստեղ .	Եստեղաց .
Ս .	Եստեղ , յաստղ .	Եստեղաց , յաստեղս .
Գ .	ՉԵստղ .	ՉԵստեղս .
Բ .	Եստեղէ .	Եստեղաց .
Գ .	ՉԵստեղէ .	ՉԵստեղաց .
Գ .	Եստեղք .	Եստեղք էմ զօք .
Գ .	ՉԵստեղք .	ՉԵստեղք էմ զօք :
Ե .	Եստեղ էմ յաստղ .	Եստեղս .
Ա .	նլ Եստղ .	նլ Եստեղք .

Ըստ այսմ հոլովին սակաւ անուանք . զք ,

Ենդ ,	զեղ .	Ենդաղա :
Երկղ ,	կեղ .	Երկրաւի . սանարչ :
Եթղ ,	թեղ .	Եթի . սաթ :
Եռղ ,	ճեղ .	Երեւելիւնի : և ս թճրաթ :
Եստղ ,	տեղ .	Ետեղի , որով թաւան է որսան :

() րինակ երկրտասաներորդ հոլովման :

Եւ-ի :

Ս-չ .	Տրդատ .
Սե- .	Տրդատայ .
Տ-ա .	Տրդատայ , ցՏրդատ , առ Տրդատ .
Չ-այ .	չՏրդատ .
Բ-այ .	իՏրդատայ .
Պ-ա .	չՏրդատայ .
Պ-ի .	Տրդատա .
Պ-ա .	չՏրդատա .
Ի-ի .	իՏրդատ .
Ի-ի .	ալ Տրդատ :

Ըստ այսմ հոլովին բազում յատուկ անուանք .
զոր օրինակ ,

Ընակ ,	այ .	Ըստաորչայ հայրը :
Ընտիրք ,	այ .	Ընդհանրապէս :
Ըրչամ ,	այ .	Ընդհանրապէս հայրը :
Ըկէ ,	այ .	Ընդհանրապէս առջին թիւերը :
Հսովմ ,	այ .	Պօղոս Պետրոսի խառնը :
Սկսորովք ,	այ .	Սոբի Սեբեոյ շարտարիքը :
Պարոյր ,	այ .	Տայոց առջին դասի թիւերը :
Սճրին ,	բնայ .	Սիւրբի խառնը :
Ընայ ,	ուչայ .	Ընդհանրապէս առջին թիւը :
Ըտրին ,	բենայ .	Ընդհանրապէս շարտարիքը :

() րինակ երեքտասաներորդ հոլովման :

Եւ-ի :

Ս-չ .	Ետայի .
Սե- .	Ետայեայ .
Տ-ա .	Ետայեայ , առ Ետայի , ցԵտայի .
Չ-այ .	չԵտայի .
Բ-այ .	իԵտայեայ .

- Պ-տ . զԴասայեայ .
- Պ-տ . Դասայեա .
- Պ-տ . զԴասայեա .
- Վ-տ . Դասայի .
- Վ-տ . անԴասայի :

Ըստ այսմ հորվմն բազում յատուկ անուանք փոփոխմանը ձայնաւոր տառիցն՝ յորս յանգին . զք :

- Ըթ անաղինէ , նեայ . Սորբի էղիսիողոս Սեւաբոս :
- Ըրիտաակէս , կեայ . Լոստաորչայ պղտի որդին :
- Վայիանէ , նեայ . Սորբի Հոփիէի մայրփերց :
- Օարուհի , հեայ . Սեծին Տեփրանայ կինը :
- ()գոստոս , տեայ . Սորբի Հոփիէայ :

Վիտելի է՝ զի յատուկ անուանց բազումը հորվմն ըստ կերպի հասարակ հորվմանց . զք :

- Ըգաթանգեղոս , ի , իւ . Տրտար Լափաարին սեւելիղը :
- Ըդդէ , ի , իւ . Հայրաղեթ Ըբփարոս աթենը :
- Ստիսէս , ետի կամ իտի , սիւ . Ըննի մարփարեն :
- Վարսիկ , սկի , աւ . Վարսից աղբը . շէշէշէպալ :
- Ըրծկէ , կեայ , ով . Վարսի Ըննամարոս ծովոս քալ :
- Նեթուս , թմոյ , ով . Հայոց Լափաարի Կիլիկիա :
- Ընի , անոյ , լով . Ընի քաղաքը :
- Ըրաճանի , նոյ , լով . Ըրտար փեթ կամ անոյ մասը :
- Ըտողիկ , տղիան , ամբ . Կոստի , Ըրտարիտի :
- Վողթն , թան , ամբ . Վողթնայ փառաւորը :
- Ըրտաղ , ու . Ըրտաղ փառաւոր Հայապանոս :
- Ըղիաղար , ու . Ըրտան քահանային որդին :
- Ըրրահամ , մու . մու . Ըրրահամ նահապետ :
- Ըրբանդր , գրի կի՞ գրտի կի՞ գրեայ . Սեփրանայոց թիփր :
- Ըշոս , տոյ կամ տայ . Հայոց իշխան ու Լափաար :
- Վաւիթ , գաւթի կամ թայ . Վաւիթ մարփարէ Լափաարը :
- Թափմաս , այի կամ ասու . Թափմաս առաքեալ :
- Ստիք , մասեայ . Ըրտար լեռը՝ որ քաղաքն անապատ :
- Վարս , կարայ կամ կարուց . Վարս կամ Սորբի քաղաքը :

(Օրինակ շրեքտասաներորդ հարվման ,
 Յ՝-գն-ն :

- Ս՝-ը . նայաստանեայք .
- Ս՝-ն . նայաստանեայց ն՝-մ եայց .
- Տ՝-ն . նայաստանեայց , ընդ հայաստանեայս .
- Տ՝-ն . զնայաստանեայս .
- Բ՝-ն . ինայաստանեայց .
- Պ՝-ն . զնայաստանեայց .
- Պ՝-ն . նայաստանեօք .
- Պ՝-ն . զնայաստանեօք .
- Խ՝-ն . ինայաստանեայս .
- Խ՝-ն . ով նայաստանեայք :

Ըստ այսմ հարվմն յետագայ յոգնական անուանքդ .
 զոր օրինակ ,

- Լ՝-ն թ ալուանեայք , եայց . Լ՝-ննի ունի եղծնեբը :
- Լ՝-ն թ րկրկրեայք , եայց . Լ՝-ննե շի եբնիբնեբն . անապօլն :
- Նայկազնեայք , եայց . Նայնա աշգե ըլլեղնեբը :
- Ս՝-ն թ ամանակեայք , եայց . Ս՝-ննա նիստօր բանեբ :
- Ս՝-ն թ ազայք , այց ն՝-մ այից , այիք . Ս՝-ննի բնեբն , ըլլեղնեբն :

Գ՝-Լ՝ Ս՝ Ի՝ Խ՝

Յաշգոն մանաւոր հարվմանց :

Սանաւոր հարվմանք են վեց , ըստ որոց հարվմն անուանք ինն . այսինքն են , Տեք , այր , հայր , մայր , եղբայր , քոյր , կին , օր , և զիւղ ն՝-մ գեօղ , և բարդեայք սոցա , զորս զկոտք աստ առաջի :

հարվմն անուանս Տեք :

Ել-ն :	Յ՝-գն-ն :
Ս . Տեք .	Տեարք .
Ս . Տեանն .	Տեարց ն՝-մ տերանց .

Տ.	Տեանն , 'ի տէր , ցտէր .	Տեարց , ցտեարս .
Դ.	ՉՏէր .	ՉՏեարս .
Բ.	'իՏեաննէ .	'իՏեարց էմ 'ի տերանց .
Պ.	ՉՏեաննէ .	ՉՏեարց էմ զտերանց .
Գ.	Տերամբ .	Տերամբք .
Պ.	ՉՏերամբ .	ՉՏերամբք .
Ն.	'իՏեանն էմ 'ի տէր .	'իՏեարս .
Ս.	ՍՂՏէր :	ՍՂՏեարք :

Ըստ այսմ Հոլովին և բարդեալք սորա . զք

Աղնատէր ,	տեանն .	Օ խաֆէթի էմնոյ :
Պարտատէր ,	տեանն .	Պարտաբէր , առնէլէս առնոյ :
Տանտտէր ,	տեանն .	Տանտաբէր . էլ սահաղ :

Սոյնպէս Հոլովի և անունս Մայր և բարդեալք նորա . զոր օրինակ ,

Մայր ,	անն .	Մայրի մարդ . յիշէ :
Վեռայր ,	անն .	Վեռն էրիքն . էնիշտէ :
Լըրկայր ,	անն .	Լըրկա- անգամ էրիքն առնոյ :

Հոլովումն անուանս Հայր :

Լըրիքն :	Հայրնիքն :
Ս.	Հայր .
Ս.	Հայր .
Տ.	Հայր , առ Հայր , ցՀայր .
Դ.	ՉՀայր .
Բ.	'ի Հայրէ .
Պ.	ՉՀայրէ .
Գ.	Հարբ .
Պ.	ՉՀարբ .
Ն.	'ի Հայր էմ 'ի Հայր .
Ս.	ՍՂ Հայր :
	Հարբք .
	Հարց էմ Հարանց .
	Հարց , առ Հարս , ցՀարս .
	ՉՀարս .
	'ի Հարց էմ 'ի Հարանց .
	ՉՀարց էմ ՉՀարանց .
	Հարբք .
	ՉՀարբք .
	'ի Հարս .
	ՍՂ Հարբք :

Սոյնպէս Հոլովին և անուանքս Սայր և Լըրիքն և բարդեալք նոցին . զոր օրինակ ,

Սայր , մօր , մարց . Սայր . առն :

Անբահայր , հօր , հարց . Անբահար . անբարձ :
 Աբահայր , հօր , հարց . Աբ-Ջի հարց , որ-որ . Երբ :
 Աղբայր , եղբօր , բարց . Աղբար . Գարբար :
 Հօրեղբայր , եղբօր , բարց . Հօրեղբար . ան-ձա :

Հօղովումն անուանս Վ՝ոյր :

Եղ-ի :

Յ-Գն-ի :

Ո .	Վ՝ոյր .	Վ՝որք .
Ս .	Վ՝եռ .	Վ՝երց .
Տ .	Վ՝եռ , առ քոյր , ցքոյր .	Վ՝երց , ցքորս .
Դ .	ՉՎ՝ոյր .	ՉՎ՝որս .
Բ .	ՆՎ՝եռէ .	ՆՎ՝երց .
Պ .	ՉՎ՝եռէ .	ՉՎ՝երց .
Գ .	Վ՝երք .	Վ՝երքք .
Պ .	ՉՎ՝երք .	ՉՎ՝երքք .
Ն .	ՆՎ՝եռ համ Ն քոյր .	ՆՎ՝որս .
Ա .	ՍՎ՝ոյր :	ՍՎ՝որք :

Բնտ սյամ հօղովին և բարդեալք սորա . ԳԲ ,

Հօրաքոյր , քեռ . Հօրհար . հալա :
 Սօրաքոյր , քեռ . Սօրհար . Բեղիէ :

Հօղովումն անուանս Ա՝ն :

Եղ-ի :

Յ-Գն-ի :

Ո .	Անն .	Աննայք .
Ս .	Անոջ .	Աննանց .
Տ .	Անոջ , ցկին .	Աննանց , առ կանայս .
Դ .	ՉԱնն .	ՉԱննայս .
Բ .	ՆԱնոջէ .	ՆԱննանց .
Պ .	ՉԱնոջէ .	ՉԱննանց .
Գ .	Աննամք համ կնա .	Աննամքք .
Պ .	ՉԱննամք համ զկնա .	ՉԱննամքք .
Ն .	ՆԱնոջ համ Ն կին .	ՆԱննայս .
Ա .	ՍՎԱնն :	ՍՎԱննայք :

Ըստ այսմ հորվին և բարդեալք սորա . ԿՐ ,

Տիկին , տիկնոջ , տիկնաց : Ժ տիկնանց . Խախան . ստույան :
 Ընտակին , կնոջ . Խտի : Խնոջ . Էրլի :
 Սիակին , կնոջ . Սի : Էրլի : Էրլի : Էրլի : Էրլի :

Հորվումն անուանս Վիւղ :

Եւղի : Զգնի :

Ս .	Վիւղ .	Վիւղք .
Ս .	Վեղջ .	Վիւղից .
Տ .	Վեղջ , 'ի գիւղ .	Վիւղից , 'ի գիւղս .
Դ .	ՉՎիւղ .	ՉՎիւղս .
Բ .	'ի Վեղջէ .	'ի Վիւղից .
Պ .	ՉՎեղջէ .	ՉՎիւղից .
Վ .	Վիւղիւ .	Վիւղօք .
Պ .	ՉՎիւղիւ .	ՉՎիւղօք .
Ե .	'ի Վեղջ : Էմ 'ի գիւղ .	'ի Վիւղս .
Վ .	Սլ Վիւղ :	Սլ Վիւղք :

Սորա յորնականն լինի ևս Վիւղօրէք , գիւղօրէից , ընդ գիւղօրէս , զգիւղօրէս , 'ի գիւղօրէից , զգիւղօրէից , գիւղօրէիւք , զգիւղօրէիւք , 'ի գիւղօրէս , Սլ գիւղօրէք :

Ըստ այսմ հորվին և սորին :

Վեօղ , գեղջ , գեօղք , գեօղից .	Վեղ . Էեօ :
Չորագիւղ , գեղջ .	Չորա- Էջ եղած թեղ :
Կորագիւղ , գեղջ .	Կոր թեղ :
Վաղաբագիւղ , գեղջ .	Սեծ թեղ . Խաւար :

Հորվումն անուանս ()ր :

Եւրի : Զգնի :

Ս .	()ր .	Ըւրք .
Ս .	Ըւր .	Ըւրց .
Տ .	Ըւր , յօր , ցօր .	Ըւրց , յաււրս , ցաււրս .
Դ .	Չ()ր .	ՉԸւրս .

Բ . յ () Երէ .	Մ՝ Էուրց .
Պ . զ () Երէ .	Չ՝ Էուրց .
Պ . Մ՝ Էուրքք .	Մ՝ Էուրքք .
Պ . Չ՝ Էուրքք .	Չ՝ Էուրքք .
Ե . Մ՝ Էուր Է՛մ՝ յօր .	Մ՝ Էուրս .
Ս . նի () Ե :	նի Մ՝ Էուրք :

Բստ այսմ հօղովին և բարդեալք սորա . Գր .

Լքրկայնօր ,	աւուր .	Լքրէ՛ան օր , շար օրեր :
Սէսօր ,	աւուր .	() Է՛ստարա՛ :

Գ՝Լ՝ՈՒԻՍ Գ՝ .

{ } Էստ Է՛ստ Է՛ստ Է՛ստ Է՛ստ Է՛ստ :

Սիջական անուանք են հնգաարատիկ . մասնականք , հարցականք , վերքերականք , հանրականք և թուականք . զորոց զհօղովիննան գիցուք առաջի :

հօղովուն մասնական անուանցս Ո՞ն , ո՞ք , Ի՞ն , Բ՞ս :

	Լքրա՛ի :	{ } Է՛ստա՛ի :
Ո .	Ո՞ն .	Ո՞մանք .
Ս .	Ս՞րու մն .	Ս՞մանց .
Ս .	Ս՞մե մն , առ ոմն .	Ս՞մանց , առ ոմանս .
Ս .	Չ՞մն .	Չ՞մանս .
Բ .	Բ՞մե մնէ .	Բ՞մանց .
Պ .	Չ՞մե մնէ .	Չ՞մանց .
Պ .	Ո՞մանք .	Ո՞մանքք .
Պ .	Չ՞մանք .	Չ՞մանքք .
Ե .	Բ՞մե մն Է՛մ՝ յոմն :	Բ՞մանս :

	Լքրա՛ի :	{ } Է՛ստա՛ի :
Ո .	Ո՞ք .	Ո՞մանք .
Ս .	Ս՞րուք .	Ս՞մանց .
Ս .	Ս՞մեք , առ որ .	Ս՞մանց , ցումանս .
Ս .	Չ՞մք .	Չ՞մանս .

Վ . յՍՏՏՏՏՏՏ .	յՍՏՏՏՏՏ .
Պ . շՍՏՏՏՏՏ .	շՍՏՏՏՏՏ .
Պ . ՍՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ .
Պ . շՍՏՏՏՏ .	շՍՏՏՏՏ .
Վ . յՍՏՏՏՏ իմ յՏՏ .	յՍՏՏՏՏ :

Երկրորդ :

ՍՏՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏՏ .
ՍՏՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ .
ՏՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏՏ իմ յՏՏՏՏ .
ՏՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏՏ .
ՍՏՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ .
ՊՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ .
ՊՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏ .
ՊՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏ .
ՎՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏ իմ յՏՏՏՏ իմ յՏՏՏՏ .

Երկրորդ :

ՍՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏ .
ՍՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏ .
ՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ իմ միւսոյ , շմիւս .
ՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏ .
ՍՏՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ իմ ՍՏՏՏ .
ՊՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ իմ ՍՏՏՏ .
ՊՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏ .
ՊՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏ .
ՎՏՏՏՏ .	ՍՏՏՏՏՏ իմ ՍՏՏՏ .

Ստ այսմ հոլովին և մասնական անուանքս Ստաքան-
 չիւր , իւրոյ , իւրում , իւրմէ , իւրով , Երկաքանչիւր , իւ-
 րոյ , իւրում , իւրմէ , և այլն . որոց յոգնակին լինի որ-
 պէս փեփ , փեփոց . զոր օրինակ , իւրաքանչիւրք , իւրոց .
 երկաքանչիւրք , իւրոց , և այլն :

Ստիպէս հոլովի և ածական անունս ՍՏՏ . զոր օրինակ ,
 ՍՏՏ , այլոյ , այլում , յայլմէ , այլով , այլում . այլք , այ-
 լոց , այլովք , յայլս :

Հօլովունն հարցական անուանս ըլ կամ ւ :

Եղն-ի :

Յփն-ի :

|| ըլ ւ ւ ւ .

|| յք .

|| յք .

|| յք .

Տ . || ւ ւ ւ ւ առ ւ ւ ւ ւ ւ ւ ւ առ ւ ւ .

|| յք ւ ւ ւ որոց .

Ն . զ|| ըլ ւ ւ ւ ւ զն .

զ|| յս .

Ը . յ|| ւ ւ ւ ւ .

յ|| որոց .

Պ . զ|| ւ ւ ւ ւ .

զ|| որոց .

Պ . Ը .

|| որոցք .

Պ . զ|| Ը .

զ|| որոցք .

Ե . յ|| ւ ւ ւ ւ ւ ւ յ ւ ւ յ ւ ւ ւ ւ յ ւ ւ .

յ|| Ը .

Հօլովունն վերբերական անուանս ըլ ասն .

Եղն-ի :

Յփն-ի :

|| յքան .

|| յքանիք .

|| յքանոյ .

|| յքանեաց ւ ւ ւ քանից .

Տ . || յքանոյ , ջայքան .

|| յքանեաց , ջայքաննս .

Ն . զ|| յքան .

զ|| յքաննս .

Ը . յ|| յքանոյ .

յ|| յքանեաց .

Պ . զ|| յքանոյ .

զ|| յքանեաց .

Պ . || յքանեա .

|| յքանեք .

Պ . զ|| յքանեա .

զ|| յքանեք .

Ե . յ|| յքան :

յ|| յքաննս :

Ը ա այսմ Հօլովին և սղին , Որքան , այդքան , այնքան ,
սոյնքան , զոյնքան , նոյնքան ,

Իսկ բառքս Որպիսի , այսպիսի , այդպիսի , այնպիսի ,
սոյնպիսի , զոյնպիսի , նոյնպիսի , Հօլովին ամենեւին որ-
պէս է փշն-ի փշն , ադ :

Հօլովունն հանրական անուանս ըլ ասն և փշն-ի փշն կամ
= փշն-ի փշն :

Յփն-ի :

|| Սենեքեան ւ ւ ւ ամենեքին .

- Ո . Ըմենեցուն համ ամենեցունց .
 Տ . Ըմենեցուն , առ ամենեկեան համ առ ամենեկին .
 Ն . զԸմենեկեան համ զամենեկին .
 Բ . յԸմենեցունց .
 Պ . զԸմենեցունց .
 Գ . Ըմենեքումբք .
 Պ . զԸմենեքումբք .
 Ե . յԸմենեկեան համ յամենեկին .
 Ա . ով Ըմենեքեան համ ով ամենեքին .
 Ըյստիւ հողովի և բառս Ըտորեքեան համ բտորեքին ,
 բտորեցուն , և այլն :

Հողովունն թուական անուանս ՍԻ :

Երբի :

- Ո . ՍԻ .
 Ս . ՍԻոյ համ միօջ .
 Տ . ՍԻում համ միոյ , 'ի մի .
 Ն . զՍԻ .
 Բ . 'ի ՍԻոյ համ 'ի միօջ .
 Պ . զՍԻոյ համ զմիօջ .
 Գ . ՍԻով .
 Պ . զՍԻով .
 Ե . 'ի ՍԻում համ 'ի մի համ 'ի միօջ .
 Ա . ով ՍԻ :

Սոյնպէս հողովին և բարդեալք սորա . որդան , Վօան-
 և մի , միոյ . երեսունևմի , միոյ , ևն :

Իսկ վասն այլոց թուական անուանց զիտելի է , զի
 ընդարձակքն պէտպէս հողովին . որդան ,

- Երկու , երկուց , երկոքումբք ,
 Երեք , երկոյ , երկւք ,
 Չորք համ չորս , չորկոյ , չորկւք ,
 Հինգ , հնգիւ , հնգիոյ , հնգօք համ հնգիւք ,
 Վեց , վեցիոյ , վեցիւք ,
 Եօթն , եօթնաց համ եօթնիոյ , եօթամբք ,

|| Եթ , ու թիւ , ու թից , ու թիւք :

Ինն , ըննի , ըննիւ , ինուներ , իննուներց կամ ինուներց կամ ըն-
նից , ըննիւք կամ ինամբք և կամ իննամբք :

Տասն , տասին , տասամբ , տասուներ , սանց , սամբք :

|| Ետասան կամ սանք , սանից , նիւք :

Քսան , քսանից , քսանիւք :

Էրեսուն , երեսնից , երեսնիւք :

Նարիւր , ոյ , ով , ոց . կամ ից , ովք կամ օք :

Էրկերիւր , ոյ , ով , ոց . կամ ի , իւ , ից , օք :

Նաչար , ի , աւ կամ իւ , աց կամ ից , օք :

Իւր , ու , ու , ոց , ոք . կամ ոյ , ով , ոց , ովք :

|| յնպէս Հոլովին և այլ ամենայն ընդարձակ թուական
անուանք , որք ըստ վերոյգրեւոցդ յանդին :

Իսկ դասականքն Հոլովին ընդ առաջին և ընդ երկրորդ
օրինակաւ , ՚յ ընդ Բա-ի-ւ և ընդ Գա-ա-ա-ա . օք :

Բաջներորդ , ի , աւ կամ իւ , աց , օք :

Էրկերորդ , ի , աւ կամ իւ , աց , օք :

Էրրորդ , ի , աւ կամ իւ , աց , օք :

Տասներորդ , ի , աւ կամ իւ , աց , օք , ևն :

|| յնպէս և դասական և կրկնական անուանք թուա-
կանք թեպէտ հազիւ ուրեք Հոլովին , բայց ՚ի ստիպել
հարկին լինի ըստ դասականացն ընդ Գա-ա-ա-ա և ընդ
Բա-ի-ւ . որդոն ,

Ննգեակ , գեկի , կաւ կամ կիւ , կաց , կօք :

Ննգապատիկ , պատկի , կաւ կամ կիւ , կաց , կօք . ըստ
այսմ և այլքն :

Իսկ անձներականք՝ որպիսի են Էրկօրեան , երե-
քեան , չորեքեան , և այլն , Հոլովին ըստ հանրակա-
նին . որդոն ,

Էրկօրեան , կոցունց . կամ երկօրին , կոցուն , կօքումբք :

Էրեքեան , երեցունց . կամ երեքին , երեցուն , երե-
քումբք , և այլն :

ԳԼՈՒԽ Գ.

Յոչոփս հարձման Գերանուանց :

Գերանուանք են հնգապատիկ : Լահան . ես , դու , ինքն , իւր : Յուցական . սա , դա , նա . այս , այդ , այն . սոյն , դոյն , նոյն : Ստացական . իմ , քոյ , մեր , ձեր , իւր , իւրոյ . ևս՝ սորայն , դորայն , նորայն , և այլն : Յարարերական . որ . և Գիմնորչական . ս , դ , ն :

Սորա առ հասարակ բաց ՚ի գիմնորչականէն՝ պէտպէս հարձմն , զորոց զօրինակսն գիցուք կարգաւ :

Հարձումն էական գերանուանցս Լըս , Դոս , Ինն , Իւր :

Լըս֊ի :

Յոփս֊ի :

Լ	Լըս .	Ս	Սկք .
Լ	Լճ .	Ս	Սկք .
Լ	Լնձ , առ իս , ցիս , ընդ իս .	Ս	Սկդ , առ մեզ .
Լ	Լս .	Ս	Սկզ .
Լ	Լնէն .	Ս	Սկնջ .
Լ	Լնէն .	Ս	Սկնջ .
Լ	Լնե .	Ս	Սկօք .
Լ	Լնե .	Ս	Սկօք .
Լ	Լս :	Ս	Սկզ :

Լըս֊ի :

Յոփս֊ի :

Լ	Լու .	Ս	Սուք .
Լ	Լս .	Ս	Սեր .
Լ	Լկզ , առ քեզ , ցքեզ .	Ս	Սեզ , առ ձեզ .
Լ	Լկզ .	Ս	Սեզ .
Լ	Լկն .	Ս	Սենջ .
Լ	Լկն .	Ս	Սենջ .
Լ	Լկ .	Ս	Սօք .

Պ .	զ Ն Ի Լ Ե .	զ Չ Ե թ ք .
Ն .	Ն Ի Լ Ե զ .	Ն Ի Լ Ե զ .
Ն .	ն լ Ե Ի Ե Ե :	ն լ Ե Ի Ե Ե :

|| օճ = † † :

{ } օճ = † † :

Ս .	Ս Ե Բ Ե Ն .	Ս Ե Բ Ե Ն Բ .
Ս .	Ս Ե Բ Ե Ն Ն .	Ս Ե Բ Ե Ն Կ .
Տ .	Ս Ե Բ Ե Ն Ն , առ խնքն .	Ս Ե Բ Ե Ն Կ , առ խնքեանս .
Դ .	զ Ս Ե Բ Ե Ն .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Ն .
Բ .	յ Ս Ե Բ Ե Ն Ե .	յ Ս Ե Բ Ե Ն Կ .
Պ .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Ե .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Կ .
Գ .	Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ .	Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ .
Պ .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ .
Ն .	յ Ս Ե Բ Ե Ն Ն = ճ յ խնքն :	յ Ս Ե Բ Ե Ն Ն :

|| օճ = † † :

{ } օճ = † † :

Ս .	(Ն Լ Ն Ն † †)	Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ .
Ս .	Ս Ե Բ † = ճ խ Ե Բ Ե Ն Ն .	Ս Ե Բ Ե Ն Կ .
Տ .	Ս Ե Բ † = ճ խ Ե Բ Ե Ն Ն . առ խ Ե Բ .	Ս Ե Բ Ե Ն Կ Ը խ Ե Բ Ե Ն Ն .
Դ .	(Ն Լ Ն Ն † †)	(Ն Լ Ն Ն † †)
Բ .	յ Ս Ե Բ Ե Ն Ե .	յ Ս Ե Բ Ե Ն Կ .
Պ .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Ե .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Կ .
Գ .	Ս Ե Բ Ե † ճ խ Ե Բ Ե Ն Բ Բ † ճ խ Ե Բ Ե Ն Ե .	Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ Բ .
Պ .	զ Ս Ե Բ Ե † ճ զ խ Ե Բ Ե Ն Բ Բ † ճ զ խ Ե Բ Ե Ն Ե .	զ Ս Ե Բ Ե Ն Բ Բ Բ .
Ն .	յ Ս Ե Բ † = ճ յ խ Ե Բ Ե Ն Ն :	յ Ս Ե Բ Ե Ն Ն :

Բ . յ սպէս Հօղովին ըստ խմբ և անեղական պակասատ օր
զ Ե Բ Ե Ն Ն Ե Ն Ե Բ Ս Ե Բ Ե Ն Կ և ի ճ Ե Բ Ե Ն Կ . օր Գ Ն Ն :

{ } օճ = † † :

{ } օճ = † † :

Ս .	Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ .	Ս Ե Բ Ե Բ Ե Կ .
Տ .	Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ , առ մի ս Ե Ն Կ Կ Ն Ն .	Ս Ե Բ Ե Բ Ե Կ , ց ի Բ Ե Կ Ե Բ Ե Ն .
Դ .	զ Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ Ն Ն .	զ Ս Ե Բ Ե Կ Ե Բ Ե Ն .
Բ .	ի Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ Կ .	յ Ս Ե Բ Ե Բ Ե Կ .
Պ .	զ Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ Կ .	զ Ս Ե Բ Ե Բ Ե Կ .
Գ .	Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ Բ Բ .	Ս Ե Բ Ե Բ Ե Բ Բ .
Պ .	զ Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ Բ Բ .	զ Ս Ե Բ Ե Բ Ե Բ Բ .
Ն .	ի Ս Ի Ս Ե Ն Կ Կ Ն Ն :	յ Ս Ե Բ Ե Կ Ե Բ Ե Ն :

Հոլովումն ցուցական դերանուանս 'Աւ :

Աշուի :

{ Գնուի :

Ա .	'Արա .	'Արբա էմ նորին .
Ա .	'Արբա էմ նորուն .	'Արցա էմ նորուն էմ նորունց .
Տ .	'Արն , առ նա , ցնա էմ ընդ նա .	'Արցա , առ նոսա , ընոսա էմ ընդ նոսին .
Հ .	զ'Արա .	զ'Արսա էմ զնոսին .
Բ .	'Ի'Արնակ .	'Ի'Արցանէ էմ ցունց .
Պ .	զ'Արնակ .	զ'Արցանէ էմ ցունց .
Գ .	'Արովա .	'Արբօք էմ նորխմբք .
Պ .	զ'Արովա .	զ'Արբօք էմ զնորխմբք .
'Ա .	'Ի'Արն էմ 'ի'նովն էմ 'ի'նա : 'Ի'Արսա էմ 'ի'նոսին :	

Այսպէս Հոլովին և սորին . Ա , սորա . դա , դորա :

Հոլովումն ցուցական դերանուանս 'Արն :

Աշուի :

{ Գնուի :

Ա .	'Արն .	'Արնբք .
Ա .	'Արբին .	'Արցին .
Տ .	'Արն , առ նոն .	'Արցին , առ նոն .
Հ .	զ'Արն .	զ'Արնա .
Բ .	(ոչ առնի)	(ոչ առնի)
Պ .	(ոչ առնի)	(ոչ առնի)
Գ .	'Արովմբք էմ նովին .	'Արբխմբք էմ նորումբք .
Պ .	զ'Արովմբք էմ զնովին .	զ'Արբխմբք էմ զնորումբք .
'Ա .	'Ի'Արն :	'Ի'Արնա :

Այսպէս Հոլովին և սորին . Արն , սորին . դոն , դորին :

Հոլովումն ցուցական դերանուանս Ան :

Աշուի :

{ Գնուի :

Ա .	Ան .	Անորիկ էմ այնք .
-----	------	------------------

Ա.	Այնոր համարին .	Այնոցին համարին .
Տ.	Այնմ համարին, առ այն .	Այնոցին, առ այն .
Ն.	Չհամարին .	Չհամարին համարին .
Բ.	Համարին .	Համարին համարին .
Պ.	Չհամարին .	Չհամարին համարին .
Գ.	Այնու համարին .	Այնոցին համարին .
Պ.	Չհամարին համարին .	Չհամարին համարին .
Ե.	Համարին համարին համարին .	Համարին համարին համարին .

Այսպէս հարկին և սորին . Այս, այս համարին, այսոցին, և այլն . Այդ, այդ համարին, այդոցին, և այլն .

Հարկուն ստացական գերանուանցս Վրայ և ին .

Երկն .

Յգնն .

Ա.	Վրայ .	Վրայ .
Ա.	Վրայ համարին .	Վրայ համարին .
Տ.	Վրամ համարին համարին, ի վրայ .	Վրայ համարին, ի վրայ .
Ն.	ՉՎրայ .	ՉՎրայ .
Բ.	Վրային համարին .	Վրային համարին .
Պ.	ՉՎրային համարին .	ՉՎրային համարին .
Գ.	Վրայով համարին .	Վրայով համարին .
Պ.	ՉՎրայով համարին .	ՉՎրայով համարին .
Ե.	Վրամ համարին .	Վրայ .

Երկն .

Յգնն .

Ա.	Վր .	Վր .
Ա.	Վրայ .	Վրայ .
Տ.	Վրամ համարին, առ ին .	Վրայ, առ ին .
Ն.	ՉՎր .	ՉՎր .
Բ.	Վրային համարին .	Վրայ .
Պ.	ՉՎրային համարին .	ՉՎրայ .
Գ.	Վրայով .	Վրայով .

Պ. զլանով .	զլանովք .
Լ. յլանում էմ յիմ .	յլան .
Լ. իվլամ .	(-ւ է 'ի էիք .)

Լ. յսպէս հոլլանդացի և ստացական դերանուանքս այսորիկ :

Սեր, մերոյ, մերում, 'ի մերմէ, մերով, 'ի մերում :

Չեր, ձերոյ, ձերում, 'ի ձերմէ, ձերով, 'ի ձերում :

Լւր, խրոյ, խրում, յխրմէ, խրով, յխրում :

Հոլլանդացի ստացական և ածանցական դերանուանս
Լրոյ :

Լրուի :	Ծրուի :
Լրայ .	Ծրայք .
Լրայոյ .	Ծրայոց .
Լրայում, առ նորայն .	Ծրայոց, 'ի նորայս .
Չլրայն .	Չլրայս .
Լ' Լրայոյ .	Լ' Լրայոց .
Չլրայոյ .	Չլրայոց .
Լրայով .	Լրայովք .
Չլրայով .	Չլրայովք .
Լ. 'ի Լրայում էմ 'ի նորայն .	Լ' Լրայս :

Լստ այսմ հոլլանդացի և սորին . Սորայ, սորայք . սոցայ, սոցայք . դորայ, դորայք . հոցայ, հոցայք . նոցայ, նոցայք :

Հոլլանդացի ստացական և ածանցական դերանուանս
Լրոյի :

Լրուի :	Ծրուի :
Լրային .	Ծրայինք .
Լրայնոյ .	Ծրայնոց .
Լրայնում, առ նորային .	Ծրայնոց, առ նորայինս .
Չլրային .	Չլրայինս .
Լ' Լրայնոյ .	Լ' Լրայնոց .

- Պ. Չ՛արայնոց . Չ՛արայնոց .
- Պ. Չ՛արայնով . Չ՛արայնովք ։-ճ նօք .
- Պ. Չ՛արայնով . Չ՛արայնովք ։-ճ նօք .
- Ն. ՚ի Չ՛արային ։-ճ ՚ի նօքայնում . ՚ի Չ՛արայինս :

Ի՛ստ այսմ հօղովին և սորին . Սորային , սոցային , դօրային , դոցային , նոցային , խնային , քոյային , խրային , խրեանցային , մերային , ձերային : Արոց յոգնակին լինի խրայոց ։-ճ խրայնոց , խրեանցայոց ։-ճ խրեանցայնոց , մերայոց ։-ճ մերայնոց , ձերայոց ։-ճ ձերայնոց :

Ի՛սլ գերանուանքս Սերոյին , ձերոյին , խրոյին , քոյին , խնոյին , նախդրի միայն հօղովին . սրգոն , ՚ի մերոյին , առ ձերոյին , զխրոյին , ընդ քոյին , յխնոյին :

Հօղովումն յարարերական գերանուանս Ար :

Եւր-ի : Ե-դ-ի :

- Ա. Ար ։-ճ ո . Արք ։-ճ քք .
- Ա. Արոց ։-ճ քք . Արոց .
- Տ. Արում ։-ճ ում , առ սր . Արոց , առ սրս .
- Յ. ՉԱր . ՉԱրս .
- Բ. յԱրմէ . յԱրոց .
- Պ. ՉԱրմէ . ՉԱրոց .
- Պ. Արով . Արովք .
- Պ. ՉԱրով . ՉԱրովք .
- Ն. յԱրում ։-ճ յսր ։-ճ յում , յԱրս :

Սա հանգերձ ոլորակաւ և անուն հարցական , անխոփախ պահելով զնոյն հօղովումն :

Պ. Ա Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս :

Հարգաւոր Խոնարհմանք Բայերց ըստ Լորին Թարգմանից :

Եւ ձեռն յարգաւոր Խոնարհմանք Եսէան Բայերց :

Սական բայս Եւ ըստ Եսայից Եսական բայերց
խոնարհի այսպէս :

Սակնանան Եսանանի Սերից :

Եւ . Եւս , Ես , Ե .
Ես . Եսք , Եք , Են .

Սերից :

Եւ . Եսի , Եիք , Եք .
Ես . Եսք , Եիք , Եին .

Սարգեւալ :

Եւ . Եսդի , Եդք , Եդե .
Ես . Եսք , Եդեք , Եդեն .

Սարգեւալ :

Եւ . Եսդեալ եւս , Եդեալ ես , Եդեալ ե .
Ես . Եսդեալ եսք , Եդեալ եք , Եդեալ են .

Սերից :

Եւ . Եսդեալ եի , Եդեալ եիք , Եդեալ եք .
Ես . Եսդեալ եսք , Եդեալ եիք , Եդեալ եին .

Սարգեւի :

Եւ . Եսդեց , Եդեցիս , Եդեցի .
Ես . Եսդեցք , Եդեցիք , Եդեցին .

Սարգեւան Եսանանի Սերից :

Եւ . Եսք . (Եք , Եքք , Եքք) . Եսք . Եքք . (Եքք , Եքքք , Եքքքք) .

Սարգեւի :

Եւ . Եսդեցիք , Եդեցի , Եդեցին .
Ես . Եսդեցիքք , Եդեցիք , Եդեցինք .

Սարգեւան Եսանանի Սարգեւի :

Եւ . Եսեւս , Եեւս , Եեւե .
Ես . Եսեւսք , Եեւեք , Եեւեն .

ԼՅԻԵՆ

ԷՆ . ԼՅԻԵՆԻՄ , ԷԻԵՆԻՄ , ԷԻԵՆԻՄ .
 ԵՎ . ԷԻԵՆԻՄ , ԷԻԵՆԻՄ , ԷԻԵՆԻՄ .
ԼՅԻԵՆԻՄ ԷՆԻՄ ԷՎ . ԼՅԻ , ԷԻԵՆ , ԷԻԵՆԻՄ .
ԼՅԻԵՆԻՄ ԷՆԻՄ ԷՎ . ԷՎԻԵՆԻՄ . ԼՅԻԵՆԻՄ .
ԼՅԻԵՆԻՄ . **ԼՅԻԵՆԻՄ** .

ԼՅԻԵՆԻՄ ԷՎ ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎԻԵՆԻՄ .

Ո՞ՐՆ ԵՎ ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎԻԵՆԻՄ .

ԷՆ . **ԼՅԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
ԼՅԻԵՆԻՄ ԷՎ .
 ԷՆ . **ԼՅԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎ .
 ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .

ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎ .
 ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .

ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎ .
 ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .

ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
ԷՎԻԵՆԻՄ ԷՎ .
 ԷՆ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .
 ԵՎ . **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** , **ԷՎԻԵՆԻՄ** .

Լ՛նցեալ :

էշ . Լեալ իցեմ , լեալ իցես , լեալ իցէ .
 յո՛ր . լեալ իցեմք , լեալ իցէք , լեալ իցենք .
 Լ՛նցեալն էշանո՛ւ . Լ ինել , լինելոյ , լինելով , և այլն .
 Լ՛նդանելըննի . Լեբո՛յ , և Լ՛նցեալ . Լեալ ,
 Լ՛նդանի . Լ ինելոյ , լինելի .
 Այնպէս խոնարհի և էական բայս Լ՛նցեմ :
 Խակ էական բայս Պան խոնարհի , յայտնաի Միկս միայն ,
 Պամ , դոս , գոյ . դոմք , գոյք , գոն .
 Պոյի , գոյիւր , գոյր . գոյաք , գոյիք , գոյին .
 Պուցէ , գուցեն , Պուլ , գուլոյ , գուլով , Պոյող :

Գ Լ Ո Ւ Խ Օ :

Այն արհմանք ներգործութան բայից , ընդ որս և լեղտութանոց
 և հասարակաց ըստ առաջին թորդանի :

() Ըրնակ առաջին .

Ահմանութան էշանո՛ւի Լեբո՛յ :

էշ . Պորձեմ , գորձես , գորձէ .
 յո՛ր . գորձեմք , գորձէք , գորձենք .
 Լ՛նդաբար :
 էշ . Պորձիլի , գորձիլիւր , գորձիւր .
 յո՛ր . գորձիւք , գորձիլիք , գորձիլինք .
 Ասարեալ :
 էշ . Պորձեցի , գորձեցեր , գորձեաց .
 յո՛ր . գորձեցաք , գորձեցիք , գորձեցինք .
 Յարախարար .
 էշ . Պորձեալ եմ , գորձեալ ես , գորձեալ է .
 յո՛ր . գորձեալ եմք , գորձեալ էք , գորձեալ ենք .
 Պեբախարար :
 էշ . Պորձեալ էի , գորձեալ էիւր , գորձեալ էր .
 յո՛ր . գորձեալ էաք , գորձեալ էիք , գորձեալ էինք .
 Լ՛նդանի :
 էշ . Պորձեցից , գորձեցես , գորձեցէ :

3. գործեսցա՞ք գործեսցի՞ք գործեսցեն՝
Անդամանի և Գրեգորի :

Եւ Ղաործեա՞ն, մի գործե՞ր :

3. գործեցի՞ք, մի գործե՞ք :

Անդամանի :

Եւ Ղաործեսցի՞ք և՛ գործեսցեն, գործեսցի՞ք :

3. գործեսցա՞ք, գործեսցի՞ք, գործեսցեն :

Անդամանի և Գրեգորի :

Եւ Ղաործիցե՞մ, գործիցես, գործիցէ :

3. գործեցի՞ք, գործեցի՞ք, գործեցին :

Անդամանի և Գրեգորի : Ղաործե՞լ, գործեցի՞ք. ի գործե՞լ. նէն.
Անդամանի և Գրեգորի : Ղաործող : Անդաման. գործեալ.
Անդամանի. Ղաործեցի :

() ընկալի կրտսրականին :

Անդամանի և Գրեգորի :

Եւ Ղաործի՞մ, գործիս, գործի :

3. գործի՞ք, գործիք, գործին :

Անդամանի :

Եւ Ղաործե՞ի, գործեիր, գործե՞ր և՛ գործիր :

3. գործեաք, գործեիր, գործին :

Անդամանի :

Եւ Ղաործեցա՞ք, գործեցաք, գործեցա՞ն :

3. գործեցա՞ք, գործեցաք, գործեցան :

Եւ Ղաործեալ ե՞մ և՛ գործեցեալ եմ, էս, է :

3. գործեալ եի՞ք և՛ գործեցեալ եիք, էք, են :

Անդամանի :

Եւ Ղաործեալ էի՞ք և՛ գործեցեալ էի, էիր, էր :

3. գործեալ էաք և՛ գործեցեալ էաք, էիր, էին :

Անդամանի :

Եւ Ղաործեցայ՞ք, գործեցիս, գործեցի :

3. գործեսցա՞ք, գործեսցի՞ք և՛ գործիցի՞ք, գործեսցին :

Նրամայան էղանակի Վերջից :

Էղ. Վարձեանց, մի գործիր .

յո՛ք . գործեցարնք, մի գործիր :

Մարանի :

Էղ. Վարձեալիր էմ գործեացիս, գործեացի .

յո՛ք . գործեացնք, գործեալիր էմ գործիջիր, գործեացին :

Սարարանան էղանակի Մարանի :

Էղ. Վարձիցիմ, գործիցիս, գործիցի .

յո՛ք . գործիցիմք, գործիցիր, գործիցին :

Նշեալ :

Էղ. Վարձեալիցիմ էմ գործեցեալիցիմ, իցես, իցի .

յո՛ք . գործեալիցիմք էմ գործեցեալիցիմք, իցեք, իցեն :

Մնեքեանք էղանակի. Վարձիլ, գործելոց, գործելով, ևն :

Ինդանելում. Վերջից և Նշեալ. Վարձել էմ գործեցել :

Մարանի. Վարձելի էմ գործելոց :

Սա այսմ խոնարհին և այլ բազում ներգործական
բայք. զոր օրինակ,

Մնիտիւմ, եցի, եւ. ժողովել. թո՛ք ընել :

Մժչիւմ, եցի, եւ. Բժշկելն ըստնորնել :

Վանձեմ, եցի, եւ. Խաշնա Դիշել :

Օարդարեմ, եցի, եւ. զարդարել, սաղել :

Թօթափեմ, եցի, եւ. Թնփելն և ս թափել :

Չգեմ, եցի, եւ. նեփելն և ս քարածել :

Սերժեմ, եցի, եւ. հլբել, լընընփել :

Յարմարեմ, եցի, եւ. յարմարցնելն. սոյորտրիշ ընել :

Վախեմ, եցի, եւ. Խիստ քակել. ճիւղ սեօսիք :

Սերմանեմ, եցի, եւ. հոանք ցանել. Թհոամ էրկի :

Սա այսմ խոնարհին և բազում ներգործակերպ շէզո-
քական բայք. դր,

Մնալեմ, եցի, եւ. ամընալ. սթանճաք :

Մըչաւեմ, եցի, եւ. լսալել. սիւրսալ ընել :

Վսիւմ, եցի, եւ. լըայ երթալ :

Կուսարեմ, եցի, եւ. Թիդի քիւնելն. սոսոնճաք :

Նսիւմ, եցի, եւ. արթան ինալ. այլիւ քալ :

Րատ կրատորականի Վարձե՛մին խոնարհին և բազում
 ձայնակրական բայք . գր ,

Րշխատիմ, եցայ, եանց կեան . շՆՆՆԻՆ ՇՆՆՆՆ ևս հարհիլ:

Րբաւինիմ, եցայ, եանց կեան . աշԷԷԷՆ ՇՆՆՆՆ . արհարս ԿԷԷՆ:

Սոխորիմ, եցայ, եանց կեան . արձԷԷԷՆ . շՆՆՆՆՆՆ:

Սարոտիմ, եցայ, եանց . հարհարս, հարհար ՇՆՆՆՆ:

Ստանդիմ, եցայ, եանց . ԲԷԷԷԷԷԷԷ ԷՆՆՆՆՆ:

Րատ այսմ խոնարհին և քանի մի հասարակ բայք .
 զոր օրինակ ,

Րարրառիմ, եցայ, եան . ԸԷԷՆ, զԷԷԷՆՅԷԷ:

Ղաաիմ, եցայ, եան . ԴԷԷԷԷՆ, ԴԷԷԷԷԷԷԷԷ ԸԷԷՆ:

Քորհիմ, եցայ, եանց կեան . ՏԷԷԷԷԷ . ԳԷԷԷԷԷԷԷԷԷԷԷ:

Շամուրիմ, եցայ, եանց կեան . հարհիլ, ևս ԷԷԷԷԷ:

Սոստուլանիմ, եցայ, եանց կեան . ԽԷԷԷԷԷԷԷԷԷ . ԻԷԷԷԷԷԷԷԷԷԷԷ:

Սա յորով ուրեք ՚ի գործ ածի կական բայիւ այսպէս .

Սոստուլան լինիմ, Խ, Խ . լինէի, էիք, էք . եղէ, և՛

զէք, և այլն :

() օրինակ երկորդ :

Սահանա՛ն էշահա՛նի Վերջայ :

- Հատանեմ, Հատանես, Հատանե :
- Հատանեք, Հատանեք, Հատանեն :
- Նիսարս :
- Հատանելի, Հատանելիր, Հատանեք .
- Հատանեպք, Հատանելք, Հատանելին :
- Սարհալ :
- Հատի, Հատեր, և Հատ համ Հատ .
- Հատաք, Հատիք, Հատին :
- Հարհարս :
- Հատեալ եմ, ևս, է . Հատեալ եմք, էք, են :
- Վերահարս :
- Հատեալ էի, էիր, էք . Հատեալ էաք, էիր, էին :

Աղաւնի :

Հատից , Հատցես , Հատցէ .
 Հատցուք , Հատջիք համ Հատանիջիք , Հատցեն :
 Համայնիւն էղանիլի յետոյ :

Հատ , մի Հատանէք . Հատէք , մի Հատանէք .
 Աղաւնի :

Հատջիք համ Հատանիջիք համ Հատցես , Հատցէ .
 Հատցուք , Հատջիք համ Հատանիջիք , Հատցեն :
 Արարաւնիւն էղանիլի Աղաւնի :

Հատանիցեմ , Հատանիցես , Հատանիցէ .
 Հատանիցեմք , Հատանիցէք , Հատանիցեն :
 Այցեւ :

Հատեալ իցեմ , իցես , իցէ . Հատեալ իցեմք , իցէք , իցեն :
 Այցեւնիւն էղանիլի . Հատանէլ , Հատանէլոյ , ևն :

Արարաւնիւն էղանիլի . յետոյ . Հատանող : Այցեւ . Հատեալ :
 Աղաւնի . Հատանէլոյ :

() Բնական կրաւորականին :

Ահմանիւն էղանիլի յետոյ :

Հատանիմ , Հատանիս , Հատանի .
 Հատանիմք , Հատանիք , Հատանին :

Անիաբար :

Հատանիւն , Հատանիւնք , համ Հատանիւնք .
 Հատանիւնք , Հատանիւնք , Հատանիւն :

Արարեւ :

Հատայ , Հատար , Հատա .
 Հատարք , Հատարք , Հատան :

Յարախարար :

Հատեալ եմ , ես , է . Հատեալ եմք , էք , ևն :
 Պարախարար :

Աղաւնի :

Հատայց , Հատցիս , Հատցի .
 Հատցուք , Հատջիք համ Հատանիջիք , Հատցին :
 Համայնիւն էղանիլի յետոյ :

Հատջիք , մի Հատանիք . Հատարեւք , մի Հատանիք :

Լ՝ Դ՝ - Ե՛ :

Հատջիր , հ՛ւմ Հատցիս , Հատցի .
 Հատցնք , Հատջիր . Լ . Ե՛լն , Երդէն - Ե՛մանալ - Ե՛նն ,
 Ս՝ ԳՂԻԻ Ե՛լն Ե՛լն Ե՛լն Լ՝ Դ՝ - Ե՛ :
 Հատանիցիս , ցիս , ցի . Հատանիցիսք , ցիք , ցին :

Լ՝ Զ՝ - Է՛ :

Հատեալ իցեմ , իցես , իցէ . Հատեալ իցեմք , իցեք , իցեն .
 Լ՝ Զ՝ Է՛ - Ե՛լն Ե՛լն Ե՛լն . Հատանիլ , Հատանելոյ , ևն .
 Լ՝ Զ՝ Է՛ - Ե՛լն Ե՛լն Ե՛լն . Լ՝ Զ՝ Է՛ - Ե՛լն Ե՛լն Ե՛լն . Հատեալ հ՛մ Հատեցնլ .
 Լ՝ Զ՝ - Ե՛լն . Հատանելի , կամ Հատանելոյ :

Լ՝ Ե՛լն խոնարհին սակաւ բայք ներգործականք
 Հանդերձ կրաւորականք խրեանց . ԳՐ ,

Լ՝ Ի՛ծանեմ , ծի , ծեր , անէծ . անէծ . Դէ ԳՂԻԻ - Է՛ն Է՛ն :
 Լ՝ Ե՛րկանեմ , կի , կեր , կարկի հ՛ւմ արկ . արկ . ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Գ՛տանեմ , գտի , գտեր , եզիտ . գիտ . ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Լ՝ ու ծանեմ , ծի , ծեր , ելոյծ . լոյծ . Եր ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Լ՝ Ե՛րկանեմ , կի , կեր , եկուլ . կուլ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Հարկանեմ , բի , բեր , ե-Հար . Հար . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Ս՝ ու ծանեմ , ծի , ծեր , եմոյծ . մոյծ . Եր ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Ս՝ ԳՂԻԻ Է՛ն , նի , ներ , սպան . սպան . Եր ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Տեսանեմ , սի , սեր , ետես . տես . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Յ՝ ու ցանեմ , ցի , ցեր , եցոյց . ցոյց . Եր ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :

Լ՝ առ այսմ խոնարհին և քանի մի ներգործակերպ
 չէ զորական բայք . ԳՐ ,

Լ՝ Ե՛րցանեմ , ցի , ցեր , էանց . անց . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Լ՝ Ե՛րկանեմ , իջի , իջեր , էջ . էջ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Հատանեմ , սի , սեր , ե-Հատ . Հատ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Ս՝ տանեմ , մտի , մտեր , եմուտ . մուտ . Եր ԳՂԻԻ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :
 Համբերեմ , բերի , բերեր , բեր . բեր . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն . Եր ԳՂԻԻ .
 հ՛ւմ Համբերեցի . բերեալ . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :

Լ՝ առ կրաւորականի Հատանելին խոնարհին և քանի մի
 Հատարակ բայք . ԳՐ ,

Ը՛նանիսմ , ծնայ , ծնիր . Ծնել . ևս ծագիլ :
 Ս՝ Լ՝ սանիսմ , սայ , սիր . Եր ԳՂԻԻ :
 Ս՝ ԳՂԻԻ Է՛ն , ծայ , ծիր . Է՛ն Է՛ն Է՛ն Է՛ն :

- Ահաւորեալ, սկսայ . սկսայց, սկսցիս, սկսցի,
 սկսցուք, սկսջիք, սկսցին . սկսեալ . } =ի-ի-լ, պ-շ-
 Ահսիմ, սկսայ . սկսայց, սկսեսցիս, սկսցի . } լ-մ-ճ :
 սկսցուք, սկսջիք, սկսցին . սկսիք :
- Տանիմ, տարայ . տարայց, տարցիս, տարցի . տար, մի
 տանիր . տանիցիմ, ցիս, ցի . տանող կամ տարող .
 տարեալ : ասի-լ և ասի-լի-լ :

Այս այսմ լինին և քանի մի չէգործական բայք ձայնա-
 կրականք . զոր օրինակ,

- Առաւանիմ, սայ, սիր, տարուք իմ սէք . բռնի-լ . պի-ի-լ :
 Անանիմ, սնայ, սնիր, սնարուք . պի-լի-լի-լ և և և և :
 Առաւանիմ, սայ, սիր, սարուք . ի-ն-ի-լ . ի-լի-լ :
 Անկանիմ, անկայ, կիր, կերուք . ի-ն-ի-լ . պի-լի-լ :
 Աստիմ, նստայ, նիստ, տարուք իմ կք . նստող . օր-ն-դ-մ-ճ :

Այնպիսով ինչպէս թուի :

Այնպիսով ինչպէս թուի :

- Ասեմ, ասես, ասե . ասեմք, ասեք, ասեն . }
 Ասի, ասիր, ասէք . ասեաք, ասիք, ասին : }
 Ասացի, ասացեր, ասաց . }
 ասացուք, ասացիր, ասացին : }
 Ասացեալ եմ, ես, է . ևն . Ասացեալ էի, էիր . ևն . }
 Ասացից, ասացես, ասացէ . }
 ասացուք, ասացիք, ասացեն : }
 Ասա, մի ասեր . ասացէք, մի ասէք . }
 Ասացիր իմ ասացես, ասացի . ասացուք, ևն . }
 Ասիցեմ, ցես, ցի . ասիցեմք, ցէք, ցեն : }

Ս ւ ն ւ ն ւ ն

Ս ւ ա ց ե ա ւ լ ի ց ե ա մ, ի ց ե ա, ի ց ե ա. ա ս ա ց ե լ ի ց ե ա մ ք, ի ց ե ա ք, ի ց ե ա ն
 Ս ւ ն է ր ւ ն յ ի ն է ղ ն ն ա մ ք ։ Ս ւ ք է լ, ա ս ե լ յ յ, ա ս ե լ յ ա լ, յ ա ս ե լ ։
 Ս ւ յ ր ւ ն ն է լ յ ն ի ն ք ՝ լ յ է ր ք ։ Ս ւ ս ո ղ ք ւ ա ս ա ց ո ղ ։
 Ս ւ ն յ է ւ ն ։ Ս ւ ա ց ե ա լ ։ Ս ւ յ ա ն ն է ։ Ս ւ ք է լ յ յ ։

(Ս ի ն ա կ կ ր աւ ո ր ա կ ա ն ի ն ։

Ս ւ ճ մ ա ն է ղ ն ն ա մ ք ՝ լ յ է ր ք ։

Ս ւ ս ի մ, ա ս ի ա, ա ս ի. Ս ւ ս ի լ ք, ա ս ի ք, ա ս ի ն ։

Ս ւ ն է ր ւ ն յ ի ն է ղ ն ն ա մ ք ։

Ս ւ ս է ի, է ի ք, է ք ք ւ ա լ ի ք. ա ս է ա ք, է ի ք, է ի ն ։

Ս ւ ս ր ք է ւ ն ։

Ս ւ ա ց ա յ, ա ս ա ց ա ր, ա ս ա ց աւ ։

ա ս ա ց ա ք, ա ս ա ց ա յ ք, ա ս ա ց ա ն ։

Ս ւ յ ա ն ն է ։

Ս ւ ս ա ց ա յ ց, ա ս ա ց ի ս, ա ս ա ց ի ։

ա ս ա ց ու ք, ա ս ա ց լ ք, ա ս ա ց ի ն ։

Ս ւ ճ մ ա ն է ղ ն ն ա մ ք ՝ լ յ է ր ք ։ (յ լ ա ն է ։)

Ս ւ յ ա ն ն է ։

Ս ւ ս ա ջ ի ր ք ւ ա ս ա ց ի ս, ա ս ա ց ի ։ ա ս ա ց ու ք, և ն ։

Ս ւ ս ր ք ք ա ն է ղ ն ն ա մ ք ՝ լ յ է ր ք ։

Ս ւ ս ի յ ի մ, ջ ի ա, ջ ի. ա ս ի յ ի մ ք, ջ ի ք, ջ ի ն ։

Ս ւ ն է ր ւ ն յ ի ն է ղ ն ն ա մ ք ։ Ս ւ ս ի լ, ա ս ե լ յ յ, ա ս ե լ յ ա լ, և ն ։

Ս ւ յ ր ւ ն ն է լ յ ն ի ն ք ՝ լ յ է ր ք ։ և Ս ւ ն յ է ւ ն ։ Ս ւ ա ց ե ա լ ։

Ս ւ յ ա ն ն է ։ Ս ւ ք է լ ի ք ք ւ ա լ յ յ ։

Ս ւ ս կ ա յ լ ժ ա մ ա ն ա կ ք ն լ ի ն ի ն ը ս ա ն է ր գ ո ր ծ ա կ ա ն ի ն ։

Ս ւ ն գ ս ո լ ա խ ո ն ա ր ճ ի և ն է ր գ ո ր ծ ա կ ա ն ը ս ա յ ս Վ ի ք է ճ ։
 փ ո լ փ ո լ ա մ ք և զ ա կ ի Տ ը ա մ ա յ ա կ ա ն ի ն ՝ ի է ա ։ զ ք, Վ ի ք ու է մ,
 զ ի ս ա ջ ի, զ ի ս ա է ա ։

Ս ւ ս ն ա ր ճ ու մ ն ա ն ց ո ղ ա կ ա ն ը ս ա յ ի յ ։

Ս ւ ճ մ ա ն է ղ ն ն ա մ ք ՝ լ յ է ր ք ։

Օ ջ ո ր ա ջ ու ց ա ն է մ, ա ջ ու ց ա ն է ս, ա ջ ու ց ա ն է ։

Չորացու ցանկեմք , ացու ցանկէք , ացու ցանկեն :

Այնպէս :

Չորացու ցանկի , ացու ցանկիք , ացու ցանկեր :

Չորացու ցանկաք , ացու ցանկիք , ացու ցանկին :

Այնպէս :

Չորացու ցի , Չորացու ցեր , Չորացոյց .

Չորացու ցար , Չորացու ցիք , Չորացու ցին :

Այնպէս : Այնպէս :

Չորացու ցեալ եմ , ես , է , են , էի , էիր , էր , են .

Այնպէս :

Չորացու ցից , Չորացու սցես , Չորացու սցե .

Չորացու սցուք , ցուսջիք էմ ցու ցանիջիք , ցու սցեն :

Այնպէս : Այնպէս :

Չորացո , մի Չորացու ցանկեր .

Չորացու ցէք , մի Չորացու ցանկէք :

Այնպէս :

Չորացու սջիր էմ ցու ցանիջիր , ցու սցես , ցու սցե .

Չորացու սցուք , ցու սջիք էմ ցու ցանիջիք , ցու սցեն :

Այնպէս : Այնպէս :

Չորացու ցանիցեմ , ացու ցանիցես , ացու ցանիցե .

Չորացու ցանիցեմք , ացու ցանիցէք , ացու ցանիցեն :

Այնպէս :

Չորացու ցեալ իցեմ , իցես , իցե . իցեմք , իցէք , իցեն :

Այնպէս : Այնպէս : Չորացու ցանկէլ , նկւոյ . են .

Այնպէս : Այնպէս : Չորացու ցանուղ : Այնպէս . Չորացու ցեալ :

Այնպէս : Այնպէս : Չորացու ցանկուց :

Այս կրտսերականն ոչ 'ի զործ ածի . այլ փոխան նորա
 դնի ներդործակերպ չէ զորականն , կամ ձայնակրականն ,
 յորոց բզիին անցողականք . դր :

Չորանամ , փիկ ասելոյ Չորացու ցանիմ :

Այնպէս : Այնպէս : Չորացու ցանիմ :

Այնպէս : Այնպէս : Այնպէս : Այնպէս : Այնպէս .

Աստ այսմ խոնարհին ամենայն անցողական բայք յան
 զնալք 'ի աշտանէմ ե . 'ի էշտանէմ , ե . 'ի լիկ աշտանէմ .

և ս և ՚ի սասանէմ . որոց հրամայականն լինի այժ և կոյժ և ժ .
զոր օրինակ .

- Մշտացու ցանեմ , ցուցի , այն . մինչև շրջնէլ .
 Չեացու ցանեմ , ցուցի , այն . ճեմ մէջ իօրնէլ .
 Տկարացու ցանեմ , ցուցի , այն . սփշ ի պրել .
 Մարեցու ցանեմ , ցուցի , կցն . ադրեցնէլ , ալստէլ .
 Օգեցու ցանեմ , ցուցի , կցն . հփշնէլ .
 Յմարեցու ցանեմ , ցուցի , կցն . իննդնէլ , իննցնէլ .
 Սատու ցանեմ , ուցի , սոն . մտեցնէլ , և ս ընծայել .
 Սազու ցանեմ , ուցի , զն . ծածոսի պահել .
 Սորուսանեմ , բուսի , կորն , բուսեալ . իրանցնէլ . իննրմէք .
 Սլուզանեմ , լուզի , լուզեալ . հանել . ըլտորմաք .

Գ Լ Ո Ւ Խ Լ :

Սանբնանն . ներքործման Բոյնց ըստ երկրորդ ծորդանն .

() րինակ առաջին .

Սանանանն է զանանի լերէն .

- Մղամ , աղաս , աղայ .
 աղամք , աղայք , աղանն .
 Մննտար ,
 Մղայի , աղայիր , աղայր .
 աղայաք , աղայեք , աղայինն .
 Ստորեւել .
 Մղացի , աղացեր , աղաց .
 աղացար , աղացեք , աղացինն .
 Յարանտար ,
 Մղացեալ եմ , ես , է . աղացեալ եմք , էք , ենն .
 Պերանտար ,
 Մղացեալ էի , էիր , էր . աղացեալ էաք , էիք , էինն .
 Մղաննի ,
 Մղացից , աղացես , աղացէ .
 աղացար , աղացիք , աղացենն .

Նշանակման էլանակի՝ Այնից :

Ա՛ղա , մի աղար . աղացե՛ք , մի աղայք :

Ա՛ղառնի :

Ա՛ղասջիր , հօ՛ւ աղասցե՛ս , աղասցե՛ .
աղասցե՛ք , աղասջիր , աղասցե՛ն :

Արարատան էլանակի՝ Ա՛ղառնի :

Ա՛ղայցեմ , աղայցե՛ս , աղայցե՛ .
աղայցե՛մք , աղայցե՛ք , աղայցե՛ն :

Ա՛ղեւ :

Ա՛ղացեալ իցեմ , իցես , իցե . աղացեալ իցե՛մք , իցե՛ք , իցեն :

Ա՛ղեւոյն էլանակի . Ա՛ղալ , աղալոյ , աղալով , յաղալ :

Ա՛ղառնեւնի . Այնից . Ա՛ղացող : Ա՛ղեւ : Ա՛ղացեալ :

Ա՛ղառնի . Ա՛ղալոյ :

() ընկալ կրաւորականին :

Անանկան էլանակի՝ Այնից :

Ա՛ղացեալ ընկմ , ընկա , ընկի . ընկմք , ընկիք , ընկն :

Ա՛ղառնի :

Ա՛ղացեալ ընկի , էիր , էր . ընկաք , էիրք , էին :

Արարատ :

Ա՛ղացայ , աղացար , աղացաւ .

աղացաք , աղացայք , աղացան :

Արարատի . Այնից :

Ա՛ղացեալ եմ , ես , ե՛ն : Ա՛ղացեալ էի , էիր , ե՛ն :

Ա՛ղառնի :

Ա՛ղացայց , աղասցիս , աղասցի .

աղասցո՛ք , աղասջիրք , աղասցին :

Նշանակման էլանակի՝ Այնից :

Ա՛ղացիր , աղացարո՛ք :

Ա՛ղառնի :

Ա՛ղասջիր հօ՛ւ աղասցիս , աղասցի . աղասցո՛ք , ե՛ն :

Արարատան էլանակի՝ Ա՛ղառնի :

Ա՛ղացեալ ընկցիմ , ցիս , ցի . ընկցիմք , ցիրք , ցին :

Ա՛ղեւ :

Ա՛ղացեալ իցեմ , ցես , ցե . աղացեալ իցե՛մք , ցե՛ք , ցեն :

Ա՛ղեւոյն էլանակի . Ա՛ղացեալ ընկէլի՛ աղալ , աղալոյ . ե՛ն :

Բարձր-ն է լ-ի . Բարձր-ն է Բարձր-ն է Բարձր-ն է .
Բարձր-ն է . Բարձր-ն է Բարձր-ն է :

Բարձր-ն է խոնարհին ներգործական բայք սակաւք
յանգեալք 'ի =ճ. րք :

Բարձր-ն է , աջի , անս .

Չ-ի է լ , ի-ի է լ :

Օջամ , աջի , զգա .

չ-ի է լ . ր-ի է լ :

Ըմանամ , լայի , լայն .

Ի-ի է լ , ի-ի է լ . շ-ի է լ :

Լամ , լայի , լայն .

լ-ի է լ . ր-ի է լ :

Ըրամ , աջի Իճայայ , սա . որսայող Իճայող . ւ-ի է լ շ-ի է լ :

Բանամ , բայի , բայից . բայց : Ըրայ Իճայող Իճայող լ-ի է լ :

Բանիմ , նիս , նի . բայայ , ջար , ջար . բայիր , և այլն :

Ըրայող , Իճայող . բանայցիմ , ջիս , ևն : Ըրայող Իճայող .

բանիլ , Իճայող . ևն :

Յայս վերածի և բայս Իճայող . զոր օրինակ ,

Բանամ , բարձի , բարձեալ ևմ , բարձից , բարձցես ,

բարձցուք , բարձիրք , ձցեն : Շքամ . բարձ , մի բանար .

բարձէք , մի բանայք : Ըրայ . բանայցեմ , և այլն :

Ըրայող . բարձող , բարձեալ , բանայող : Ըրայ .

Բանիմ , իս , ի . բարձայ . բարձայց : Շքամ . բարձիր .

բարձարուք : Ըրայ . բանայցիմ , ջիս , ևն : Ըրայող Իճայող .

բանիլ Իճայող : Ըրայող . բարձեալ , բանայի :

Բայս ներգործականի և բայս կրատականի բանամ

բայիս՝ խոնարհի և չգործական բայս Ըրայող և բայ .

չարեալք սորա . րք :

Ըրամ , սա , այ . զարձայ , ձար , ձար , և այլն :

Ըրարձայց , ձցիս , ձցի . և այլն : Ըրարձ Իճայող զարձիր .

Ըրարձարուք Իճայող ձէք Իճայող ձիք , մի զանայք : Ըրայ .

նայցեմ , և այլն : Ըրարձող , զարձեալ , զանայող ,

զանայի :

Ըրայ և բարձմ չգործական բայք յանգեալք 'ի =ճ .

որք ընդ աղամ բայիս խոնարհին . րք :

Ըրամ , աջի , սա .

ճ-ի է լ շ-ի է լ , ճ-ի է լ :

Ըրամ , աջի , զնս .

է-ի է լ :

Ըրարձամ , աջի , զս .

ի-ի է լ : և սա ւ-ի է լ փ-ի է լ :

Այնդամ, ացի, դամ . աստանալ . սեղանիկ :
 Անամ, ացի, մնամ . անալ . ևս սոսանալ :

Այդ սոսորդ դասաւորին և չեղորական բայքս Ալ և
 Ալեւ . զոր օրինակ :

Աամ, կաս, կայ, ևն : Աացի, կացեր, եկաց, կացար,
 կացիք, կացին : Աացից, կացցես . ևն : Աաց, մի կար-
 կացէք, մի կայք : Աացջիւր . ևն : Աացցեմ . ևն : Աալ .
 կացող . կացեալ . կալոց :

Աեամ, կեաս, կեայ . կեամք, կեայք, կեան, Աէի, կէիւր,
 կեայր . կեաք, կէիք, կէին : Աեցի, կեցեր, եկեաց . կե-
 ցար, կեցիք, կեցին : Աեցեալ եմ, ևն : Աեցից, կեցցես,
 կեցցէ . կեցցուք, կեցջիւր, կեցցեն : Աեաց, մի կեցցես .
 կեցէք, մի կեցջիւր : Աեցջիւր, ևն : Աեցցեմ, ևն : Աեալ,
 կելոյ . կեցող . կեցեալ . կելոց :

() րինակ երկրորդ :

Աստանամ, աստանալ, աստանայ :

Աստանամ, աստանաս, աստանայ .
 աստանամք, աստանայք, աստանան :

Աստանայ :

Աստանայի, աստանայիւր, աստանայր .
 աստանայար, աստանայիք, աստանային :

Աստանայ :

Աստանայ, աստանայար, աստանայու .
 աստանայք, աստանայարք, աստանայան :

Աստանայար :

Աստանայեալ եմ, ևս, է . աստանայեալ եմք, էք, են .
 Աստանայար :

Աստանայեալ էի, էիւր, էր . աստանայեալ էաք, էիք, էին .
 Աստանայար :

Աստանայաց, աստանայիս, աստանայի .
 աստանայուք, աստանայիւրք, աստանային :

Աստանայար, աստանայար, աստանայար :

Աստանայիւր, մի աստանայուր . աստանայարնք, մի աստանայուր :

Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատաջիւր Է՛մ խոտատացիւս , խոտատացի .
 խոտատացուք , խոտատաջիւք , խոտատացին :

Ս ր ւ ՝ - Դ Ե - Ն Է Ի Է Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատանայցեմ , ցեւ , ցէ . խոտատանայցեմք , ցէք , ցեն ,

Ս ր ւ ՝ - Զ Ե - Ն Է :

Սրտատացեալ իցեմ , իցեւ , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն ,

Սրտատանալ , խոտատանալոյ , ևն ,

Սրտատանելուի . Էրեբի . Սրտատացող , Սրտատացեալ , Սրտատանալոյ :

Արաւորական սորա բաց ՚ի սահմանականի ներկայէն՝
 լինի ըստ ներգործականին : Ասկ ՚ի հարկաւոր տեղիս
 ձևանայ ևս էական բայիս . ԳՐ ,

Ս ր ւ ՝ - Ը Ե - Ն Է Ի Է Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատացեալ լինիմ , լինիս , լինի . լինիմք , լինիք , լինին :

Ս ր ւ ՝ - Թ Ե - Ն Է :

Սրտատացել լինէի , լինէիր , լինէր . լինէաք , լինէիք , լինէին ,

Ս ր ւ ՝ - Կ Ե - Ն Է :

Սրտատացեալ եղէ , եղեր , եղև . եղաք , եղէք , եղեն ,

Ս ր ւ ՝ - Լ Ե - Ն Է Ի Է Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատացեալ ևմ , ևս , է . ևն , էի , էիր , էր . ևն ,

Ս ր ւ ՝ - Ս Ե - Ն Է :

Սրտատացեալ եղէց , եղիցիս , իցի . եղիցուք , իջիւք , իցին :

Ս ր ւ ՝ - Զ Ե - Ն Է Ի Է Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատացեալ լեր , մի խոտատացել լինիր , լերուք , մի լինիք :

Ս ր ւ ՝ - Ը Ե - Ն Է Ի Է Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատացեալ լիջիր Է՛մ լիցիս , լիցի . լիցուք , ևն ,

Ս ր ւ ՝ - Թ Ե - Ն Է Ի Է Ս ր ւ ՝ - Ն Է :

Սրտատացեալ լինիցիմ , ցիս , ցի . լինիցիմք , ցիք , ցին ,

Ս ր ւ ՝ - Զ Ե - Ն Է :

Սրտատացեալ իցեմ , իցեւ , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն :

Սրտատանալ , խոտատանալոյ , ևն ,

Սրտատանելուի . Էրեբի . Սրտատացեալ , Սրտատանալոյ :

Այս պատճառով խոնարհին ամբողջ ներդրածականք յանգեալք ՚ի անամբաց ՚ի բացէս Առանամ. Գր,

- Յղանամ, աջայ, ցիր. ծոցառնալ. ինչպէս լինի:
- Սրանամ, աջայ, ցիր. ուրանալ. ինչպէս ընել:
- Ստանամ, աջայ, ցիր. ձապընել: և սաննալ:
- Ստանամ, աջայ, սան համ աջցիր. հոնալ. սանալեմ:
- Սմանամ, աջայ, իման համ իմացիր. իմանալ. իմալ:
- (Այլ կրտսորականի ներկայն լինի և ս իմանիմ, նիս, նիս)
- Արկանամ, աջայ, ցիր. (Իբր ներքի). հանալ: և պէյան ընել:
- Սողամ, աջայ հմ աջի, սն. (Իբր ներքի). պէս ընել և ս իսայել:
- Աղամ, աջայ հմ աջի, սն հմ աջի. (Իբր ներքի). սոսի հանել և ն:

Իսկ բաց Առանամ խոնարհի իբրև զաղամն, որոց կրտսորականի սահմանականն լինի և ս լուանիմ, լուանիս, Աստորագասականն լուանայցիմ, ցիս. և ն:

Այդ սովին խոնարհին և բազում չէզոքական բայք յանգեալք ՚ի անամ և ՚ի նամ. Գր,

- Անդորանամ, աջայ, աջիր. ըսահանալ. հանգաբիլ:
- Ազանամ, աջայ, աջիր. շարանալ. զոչալմ:
- Ատեղանամ, աջայ, աջիր. սլելիլ ըլլալ. և ն:
- Արբենամ, եջայ, եջիր. հարբիլ, գինոնալ:
- Արձենամ, եջայ, եջիր. հարբիլ, գինոնալ.

ԳԼՈՒԽ Բ.

Անաստասիանի Գրքի Բացից ըստ երբորք Թորքանի:

() Բինակ առաջին:

Ահմանանի եղանակի Արեւից:

Առում,	Առում,	Առում.
Առումք,	Առումք,	Առումն:
	Անգաբար:	
Առումի,	Առումիք,	Առումք.
Առումք,	Առումիք,	Առումին:

]]-ա-բ-է-ւ :

[ժ]աղի , [ժ]ողեր , և [ժ]ող 4-ա-ճ [ժ]ող .
[ժ]ողաբ , [ժ]ողիք , [ժ]ողին :

{ }-բ-ի-ա-բ-բ :

[ժ]աղեալ և մ , և ս , և . [ժ]ողեալ և մք , և բ , և ն .

]]-է-բ-ի-ա-բ-բ :

[ժ]աղեալ և ի , և իր , և բ . [ժ]ողեալ և աք , և իք , և ին .

]]-ը-ա-ն-ի :

[ժ]աղից , [ժ]ողցես , [ժ]ողցէ .
[ժ]ողցուք , [ժ]ողջիք , [ժ]ողցեն :

]]-բ-ա-բ-ի-ան և ղ-ան-ի-ի 1-ի-բ-ի-ա-բ :

[ժ]աղ , մի [ժ]ողու բ . [ժ]ողէք , մի [ժ]ողուք .

]]-ը-ա-ն-ի :

[ժ]աղջիբ 4-ա-ճ [ժ]ողցես , [ժ]ողցէ .
[ժ]ողցուք , [ժ]ողջիք , [ժ]ողցեն :

]]-ա-բ-ա-բ-ա-բ-ի-ան և ղ-ան-ի-ի 1-ը-ա-ն-ի :

[ժ]աղուցում , [ժ]ողուցուս , [ժ]ողուցու .
[ժ]ողուցումք , [ժ]ողուցուք , [ժ]ողուցուն :

]]-ը-ց-ի-ւ :

[ժ]աղեալ իցեմ , իցես , իցէ . [ժ]ողեալ իցեմք , իցէք , իցեն .
]]-ն-ի-բ-ի-ա-բ-ի-ան և ղ-ան-ի-ի . [ժ]ողուլ , [ժ]ողլայ , [ժ]ողլով , ի [ժ]ողուլ ,
]]-ը-ա-ն-ի-ը-մ-ի-ի . 1-ի-բ-ի-ա-բ . [ժ]աղող , 1-ը-ց-ի-ւ . [ժ]աղեալ ,
]]-ը-ա-ն-ի . [ժ]ողլաց :

()բինակ կրաւ որականին :

]]-ա-ն-ի-ան և ղ-ան-ի-ի 1-ի-բ-ի-ա-բ :

[ժ]աղանիմ , ի ս , ի . [ժ]աղանիմք , իք , ին .

(1-ա-ճ ըստ ներգործ-ա-ն-ի-ն՝ որդես սովոր-ի-ի էր նախնեաց) :

[ժ]աղում , [ժ]ողուս , [ժ]ողու . [ժ]աղումք , [ժ]ողուք , [ժ]ողուն .

]]-ի-ա-բ-բ :

[ժ]աղուի , ու իր , ոյր . [ժ]ողուաք , ու իք , ու ին :

]]-ա-բ-բ-է-ւ :

[ժ]աղայ , [ժ]ողար , [ժ]ողաւ . [ժ]ողարք , [ժ]ողայք , [ժ]ողան :

{ }-բ-ի-ա-բ-բ և 1-ի-բ-ա-բ-բ :

[ժ]աղեալ և մ , և ս , և . և ն : [ժ]աղեալ և ի , և իր . և ն :

Առանձնի :

[ձ]ողայց , [ձ]ողցիս , [ձ]ողցի .
[ձ]ողցուք , [ձ]ողջիք , [ձ]ողցին :

Նորահայտիս եղանակի (կերից) :

[ձ]ողիր . [ձ]ողարուք :

Առանձնի :

[ձ]ողջիր և՛ [ձ]ողցիս , [ձ]ողցի . [ձ]ողցուք , [ձ]ողջիք , [ձ]ողցին :

Առարարաստիս եղանակի Առանձնի :

[ձ]ողուցում , ցուս , ցու . [ձ]ողուցումք , ցուք , ցուն .
իս՛ [ձ]ողեալ լինիցիմ , ցիս , ցի . լինիցիմք , ցիք , ցին :

Անշեւ :

[ձ]ողեալ իցեմ , իցես , իցի . [ձ]ողեալ իցեմք . և՛ն :

Անշեւիս ել . [ձ]ողանիլ , [ձ]ողանելոց . և՛ [ձ]ողուլ , [ձ]ողույ :

Առարարեւիս (կերից) և Անշեւ . [ձ]ողեալ :

Առանձնի . [ձ]ողլի և՛ [ձ]ողլոց :

Աստ այսմ խոնարհին քանի մի ներգործական բայք .
զոր օրինակ ,

Անում , առի , առեր , էառ և՛ առ . ան . առնուլ . ա-
ռող , առեալ , առնոց , առնլի . առնել . ալմոք :

Արգելում , լի , լեր . արգել . արգել . արգիլել , ընդունել .

Պեղում , լի , լեր , եղել . գել . արդիլել ընել :

Օ նում , նի , ներ , եղեն և՛ զեն , զեն . ճարելել :

Ի իցում , զի , զեր , լեզ և՛ լիզ . լեզ . լեզել :

Կասում , սի , սեր , կաս . կաս . կանել . հարմանումար :

Կիզում , զի , զեր , եկեզ . կեզ . երել . ետմոք :

Նեղում , զի , զեր , եհեզ , հեզ . լեւել , լեւել :

Ներձում , ձի , ձեր , եհերձ . հերձ . ձորել , պարուել . ելումմոք :

Յաւելում , լի , լեր , յաւել . յաւել . եւելցնել ևս ինել ընել :

Աստ կրաւորականի սորա խոնարհին և քանի մի բայք
էկզորականք . ար ,

Օ բունում , սայ , սիր . զէճի ընել , և՛ն :

Նեղձում , ձայ , ձիր . խոչարուել ևս սիրաք ճամելի :

Յենում , յեցայ , ցիր . իւրելիլ ևս իղլիլ :

Վեանում , սայ , սիր . սուցեալ . արհուլ . ընմոք :

Երդում , երդուայ , երդուար , երդուաւ , երդուայց ,
երդուիցիս , ցի , երդուիր . երդում ընել :

Լ. Ե. Ե. տազայրդ խոտորին ՚ի կատարեալն , և յապտո-
նին և յանցեալն . 4ր .

Լ. յանում , այտեայ , այտեայց , այտիր , այտուցեալ . --
-իլ , --ննալ :

Օ արթնում , զարթեայ , զարթեայց , զարթիր , զար-
թուցեալ . զարթնուլ . արթնալ :

Պ անում , կեայ , կիր . կուցեալ . շարիշ շարիշ շարիշ :

Յ անում , սեայ , սիր . սուցեալ . տիտ արտաշիլ :

|| մանք յայսպիսի բայից յանգին և ՚ի շիմ . 4ր .

|| սանում հիմ ստալիմ , տեայ , տիր . տուցեալ . ցանիլ :

Հ արթնում հիմ հարթիմ , թեայ , թիր , ևն . հարիշ շարիշ :

Թ արթնում հիմ թարթիմ , զեայ , զիր . զուցեալ . արհու-արհիլ :

Փ արթնում հիմ փարթում , խեայ , խիր . խուցեալ . փարիլ :

Լ արթնում , երկեայ , կիր . կուցեալ . շարիշ . արիշ :

Թ արթնում , թեայ , տիր . սուցեալ . շարիշ . արիշ :

|| արտնում , տեայ , տիր . տուցեալ . հարիլ , ծեծիլ :

Կ արթնում , բեայ , բիր . բուսեալ . հարիլ . խարիլ :

() րինակ երկրորդ :

|| հիմանիան եղանակի Լ րիայ :

Լ րիկնում , ուս , ու . ընկենումք , ուր , ուն :

|| արիլ :

Լ րիկնուի , ուիր , ար . ընկենուար , ուիր , ուին :

|| արիլ :

Լ րիկեցի , ընկեցեր , ընկեց .

ընկեցար , ընկեցիր , ընկեցին :

Յ արիլ արիլ և Պ արիլ արիլ :

Լ րիկեցեալ եմ , ես , է . և այլն , էի , էիր , էր . ևն .

|| արիլ :

Լ րիկեցից , ընկեցես , ընկեցէ .

ընկեցար , ընկեցիր , ընկեցեն :

Հ արիլ արիլ և Պ արիլ արիլ :

Լ րիկեւ , մի ընկենուր . ընկեցէր , մի ընկենուր :

Այսպէս :

Ինչպէս ջիր , ի՞նչ ընկեսցես , ընկեսցի . և այլն , որպէս սահմանականնն .

Այսպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս :

Ինչպէսուցում , ցուս , ցու . ընկենուցումք , ցուք , ցուն :

Այսպէս :

Ինչպէս ալ իցեմ , իցես , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն :

Ինչպէս ալ ինչպէս ինչպէս : Ինչպէսուլ , ընկենուլ , յընկենուլ . ևն :

Ինչպէս ինչպէս : Ինչպէս : Ինչպէս : Ինչպէս : Ինչպէս :

Ինչպէս : Ինչպէս :

() Ընկեսցի կրտսերականնն :

Այսպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս :

Ինչպէս ալ ընկմ , ընկիս , ընկի . ընկմք , ընկիք , նին :

Այսպէս :

Ինչպէս ալ ընկի , էիր , էր . ընկաք , էիք , էին :

Այսպէս :

Ինչպէս , ընկեսցար , ընկեսցաւ .

ընկեսցաք , ընկեսցայք , ընկեսցան :

Այսպէս :

Ինչպէս ալ եմ , ես , է : Ինչպէս ալ էի , էիր . ևն :

Այսպէս :

Ինչպէս այց , ընկեսցիս , ընկեսցի .

ընկեսցուք , ընկեսցիր , ընկեսցին :

Այսպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս :

Ինչպէս ալ ընկ . Ինչպէս արուք :

Այսպէս :

Ինչպէս ջիր , ի՞նչ ընկեսցիս , եսցի . ընկեսցուք , եսցիր , եսցին :

Այսպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս :

Ինչպէսուցում , ցուս , ցու . ընկենուցումք , ցուք , ցուն :

Ինչպէս ընկեսցալ ընկիցիմ , ցիս , ցի . ընկիցիմք , ցիք , ցին :

Այսպէս :

Ինչպէս ալ իցեմ , իցես , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն :

Ինչպէս ալ ինչպէս ինչպէս : Ինչպէս : Ինչպէս :

Ինչպէս : Ինչպէս : Ինչպէս :

Ինչպէս սովին խոսարհի և ներգործական բայս Ինչպէս . ո-

րոյ կատարեալն լինի . | ցի . լցեր , ելից , ևն . և հրա-
մայականն . | ից , մի ընուր . լցէք , մի ընուք , ևն .
| Ըստ կրաւորականի և ըստ ներգործականի սորա խո-
նարհի և ներգործական բայս | Գնէ-ն-ն-ն-ն-ն . ցր ,
| Կնթեանում , ուս , ու , ևն . | Կնթերցոյ , ցար , ցաւ .
ցաք , ցայք , ցան : | Կնթերցեալ եմ , ևն . | Կնթերցայց ,
ընթերցցիս , ցցի . ընթերցցուք , ցջիք , ցցին : | Կնթեր-
ցիր , մի ընթեանուր . ընթերցարուք : Ի՞նչ ընթերցիր .
մի ընթեանուք : | Կնթերցջիր : Ի՞նչ ընթերցցիս , և այլն .
| Կնթեանուցում , և այլն : | Կնթեանուլ , նոյ , | Կնթեր-
ցող . ընթերցեալ . ընթեանլոց : | Կ- . ընթերցանիմ .
խ , ի , և այլն : ||-†-†-† . ընթերցանիցիմ : | Կ-†-†-† . ըն-
թերցանելի : Ի՞նչ ընթեանլի : | Ըստ այսմ լինի և բայս
O †-†-†-†-† :

Գ-Լ-ՈՒ-Ի-Ս Թ-

{ }-†-†-† †-†-†-†-†-†-† †-†-†-†-† †-†-† :

| Կնկանն բայք բաժանին յերիս տեսակս՝ ոմանք են
զարտուղիք , ոմանք պակասաւորք և ոմանք դիմա-
զուրիք . զորս ըստ իւրաքանչիւր լծորդու լծեց կարգես-
ցուք յառաջիկայդ :

| Ծանարհնան և արարողի †-†-† :

O շարտուղի ներգործական բայս | Կ-ն-†-† †-†-†-†-†
այսպէս :

||-†-†-†-†-†-† †-†-†-†-†-†-† | Կերի-† :

Կնեմ ,	առնես ,	առնէ .
առնեմք ,	առնէք ,	առնեն .
	Կ-†-†-†-†-† :	
Կնելի ,	առնէիր ,	առնելք .
առնեաք ,	առնէիր ,	առնելին .

Արարելիւ :

Արարի , արարեր , արար .
արարաք , արարիք , արարին :

Արարեալ եւ՝ , ես , է , ևն : Արարեալ էի , էիր , էր . ևն .

Արարից :

Արարից , արասցես , արասցէ .
արասցուք , արասցիք է՝ ա՛ն իջիք , արասցեն .

Արարեալսն : Արարեալսն :

Արարեալսն , մի՛ աճնէր . արարեալսն , մի՛ աճնէր :

Արարիցի :

Արարիցի է՝ ա՛ն իջիցի է՝ ա՛ն արասցես , արասցէ , ևն .

Արարեալսն : Արարեալսն :

Արարեալսն , ցես , ցէ . աճնիցեմք , ցէք , ցեն :

Արարեալսն :

Արարեալսն , իցեմ , իցես , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն :

Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն , աճնել , աճնելոյ , աճնելով , յաճնել .

Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն :

Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն :

() Իրանարհմանք շարտառէ Բ-յից :

Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն :

Արարեալսն , աճնիս , աճնի . աճնիսնք , աճնիք , աճնին :

Արարելիւ :

Արարայ , արարար , արարար .

արարաք , արարայք , արարան :

Արարից :

Արարայց , արասցիս , արասցի .

արասցուք , արասցիք , արասցին :

Արարեալսն : Արարեալսն :

Արարեալսն . Արարեալսն . Արարեալսն :

Արարիցի :

Արարիցի է՝ ա՛ն իջիցի է՝ ա՛ն արասցիս , արասցի . ևն .

Արարեալսն : Արարեալսն :

Արարեալսն , ցիս , ցի . աճնիցիսնք , ցիք , ցին :

Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն : Արարեալսն :

|| ան = . քննել քննել քննել
 || ան = . քննել քննել քննել
 || ան = . քննել քննել քննել

Օւրառու զի ներգործական բայս Վանէ՛մ խոնարհի այսնդ :

|| ան = . քննել քննել քննել
 Վանեմ, զնեա, զնէ . զնեմք, զնէք, զնեն .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վանելի, էիր, էր . զնէաք, էիր, էին .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Եղի, եղիր, եղ . եղաք, եղիրք, եղին .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Եղեալ եմ, ես, է . եմ, Եղեալ էի, էիր, էր . եմ .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Եղից, զիցեա, զիցէ . Վիցաք, զիջիք, զիցեն .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վիբր, մի զներ . զիրք, մի զներք .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վիջիր էմ զիցեա, զիցէ . զիցաք, զիջիրք, զիցեն .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վնիցեմ էմ զիցեմ, ցեա, ցէ . ցեմք, ցէք, ցեն .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Եղեալ իցեմ, իցեա, իցէ . իցեմք, իցէք, իցեն .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վնիցեմ էմ Վնեալ, զնելոյ, զնելով, ՚ի զնեալ .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վնիցեմ էմ Վնող : Վնեալ . Եղեալ .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վնեալ :

() քննակ կրատորականին :

|| ան = . քննել քննել քննել
 Վնիմ, զնիա, զնի . զնիմք, զնիրք, զնին .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Վնելի, էիր, էր էմ նիւր . զնէաք, էիր, էին .
 || ան = . քննել քննել քննել
 Եղայ, եղար, եղաւ . եղաք, եղայք, եղան :

Աղանի :

Ազայց , գեցիս , ցի . գեցուք , գեջիք էւմ գնիջիք , ցին :

Նրամայան էղանիի Աբրիայ :

Ադեալ լեր , մի գնիր . եդարուք , մի գնիր :

Աղանի :

Վիջիք էւմ գեցիս , գեցի . գեցուք , գեջիք , գեցին :

Արարարսանի էղանիի Աղանի :

Վնիցիմ էւմ գեցիմ , ցիս , ցի . ցիմք , ցիք , ցին :

Անիւնի էղանի . Վնիլ , գնելոյ , գնելով , ՚ի գնիլ :

Արանի էլանի . Աբրիայ է Անիւնի . Ադեալ :

Աղանի . Վնելի , էւմ գնելոց .

Իսկ մնացեալ ժամանակքն վնին ըստ ներդարձականին :

Օ շարտուղիներդործական բայս Անիստասիոսի աշակերտ :

Անիստասիոսի էղանիի Աբրիայ :

Ասեմ , լսես , լսի . լսեմք , լսեք , լսեն :

Անիստասի :

Ասի , լսիր , լսիք . լսաք , լսելք , լսին :

Արարի :

Ասայ , լուար , լուա . լուարք , լուայք , լուան :

Արարիստասի է Անիստասի :

Ասեալ եմ , ես , է . Անի : Ասեալ էի , էիր , էր . Անի :

Աղանի :

Ասայց , լուիցես , լուիցի . լուիցուք , լուիջիք , լուիցեն :

Նրամայան էղանիի Աբրիայ :

Ասր , մի լսիր . լուարուք , մի լսեք :

Աղանի :

Ասիջիք էւմ լուիցես , լուիցի . լուիցուք , Անի :

Արարարսանի էղանիի Աղանի :

Ասիցեմ էւմ լուիցեմ , ցես , ցի . ցեմք , ցեք , ցեն :

Անիւնի :

Ասեալ իցեմ , իցես , իցի . լուեալ իցեմք , իցեք , իցեն :

Անիւնի էղանի . Ասել , լսելոյ , լսելով , ՚ի լսել :

Արանի էլանի . Աբրիայ . Ասղ : Անիւնի . Ասեալ :

Աղանի . Ասելոց :

() քինակ կրաւորականին ,

Ս՝անն-իան եղան-իի Վերիայ ,

| սխմ , լխս , լխ . լխմք , լխք , լխն :

Ս՝ի-աբար :

| սեխ , լեխր , լեքր : ՝մ լխր . լեաք , լեխք , լեխն :

Ս՝ա-անի :

| ախցիմ , ցխս , ցխ . ախցիմք , ցխք , ցխն :

Ս՝արարա-անն եղան-իի Ս՝ա-անի :

| սիցիմ , ցխս , ցխ . լսիցիմք , ցխք , ցխն :

Ս՝ե-ի-ն-այն եղան-ի . | սիլ , լեկոյ , լեկով , ՝ի լսիլ :

Ս՝ար-ան-ի-ն-ի . Վերիայ և Ս՝ցի-ալ . | աւալ :

Ս՝ա-անի . | սելի : ՝մ լեկոյ :

Իսկ այլ պակասութիւն սորա լրանան այսպէս . լեկի ե-
դէ , եղեր , և այն . լեկն լեր . լեկն լինիլիք , և այն .
Ս՝ալ յարակատար և գերակատար ժամանակքն , ընդ
որս և ստորագասականի անցեալն լինին ըստ ներդար-
ծականին :

Օ՝արաւղիներդործական բայս Տ՝մ խնարհի այսպէս :

Ս՝անն-իան եղան-իի Վերիայ ,

Տամ , տաս , տայ . տամք , տայք , տան :

Ս՝ի-աբար :

Տայի , տայիք , տայր . տայաք , տայիք , տային :

Ս՝ա-անի :

Ստու , կտուր , կտ . տուար , կտուք , կտուն :

Յար-ի-աբար և Պեր-ի-աբար :

Տուեալ եմ , ես , է , ևնն : Տուեալ էի , էիր , էր , ևնն :

Ս՝ա-անի :

Տաց , տացես , տացէ . տացուք , տաջիք , տացեն :

Նար-ի-անն եղան-իի Վերիայ :

Տունք , մի տար , տունք , մի տայք :

Ս՝ա-անի :

Տաջիք : ՝մ տայես , տացէ . տացուք , տաջիք , տացեն :

Աստուծոյն եղանակի Մարտիրոս :

Տայցեմ, ցես, ցէ . տայցեմք, ցէք, ցեն :

Մարտիրոս :

Տուեալ իցեմ, իցես, իցէ . իցեմք, իցէք, իցեն :

Մարտիրոսի եղանակ . Տալ, տալոյ, տալով, 'ի տալ :

Մարտիրոսի . Մեքայ . Տառալ, Մարտիրոս . Տուեալ :

Մարտիրոս . Տալոյ :

() ընկած կրօնականներն :

Աստուծոյն եղանակի Աստուծոս :

Տուայ, տուար, տուաւ . տուաք, տուայք, տուան :

Մարտիրոս :

Տուեալ եղէց, տայիս, տայի .

տուեալ եղիցուք, տայիք, տային :

Տարմանակն եղանակի Մեքայ (ոչ ոսնի) :

Մարտիրոս :

Տաջիլիկն էմ տայիս, տայի . տայուք, տաջիլիկ, տային .

Մարտիրոսի եղանակ . Տուեալ լինել, լինելոյ . ևն .

Մարտիրոսի . Մեքայ կ' Մարտիրոս . Տուեալ էմ տուեցեալ :

Մարտիրոս . Տալի էմ տալոյ :

Իսկ այլ ժամանակքն ձեռնան էական բայիւ այսպէս .

Տուեալ լինիմ, լինիս, և այլն . տուեալ լինիք, լինիլիք,

և այլն . տուեալ լինիցիմ, լինիցիս, և այլն : Իսկ յա-

րակատար և գերակատար ժամանակքն, և անցեալ

ժամանակն ստորագասականին լինին ըստ ներգործա-

կանին :

Օղբարտու զի չեզոքական բայս Աստուծոյն խնայարհի այսն :

Աստուծոյն եղանակի Մեքայ :

Մեզանչեմ, ես, է . մեզանչեմք, էք, են :

Մարտիրոս :

Մեզանչիք, էիք, էք . մեզանչաք, էիք, էին :

Աստուծոս :

Մեզայ, մեզար, մեզաւ .

մեզաք, մեզայք . մեզան :

Հարմարեալ և Վերահարմար :

Սեղուցեալ եմ, ես, է. ևն. Սեղուցեալ էի, էիր, էր. ևն.

Մասնի :

Սեղայց, մեղիցես, մեղիցէ :

մեղիցութ, մեղիջիք, մեղիցեն :

Համայնան էղանալի Վերայ :

Սեղիր, մի մեղանչեր. մեղարութ, մի մեղանչք :

Մասնի :

Սեղիջիր քմ մեղիցես, մեղիցէ. մեղիցութ, ևն.

Սարմարեալան էղանալի Մասնի :

Սեղանչիցեմ քմ մեղիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն :

Մայեալ :

Սեղուցեալ իցեմ, իցես, իցէ. իցեմք, իցէք, իցեն :

Վերահարմար էղան. Սեղանչել, մեղանչելոյ, զանչելով, ևն.

Վարանչելութի. Վերայ. Սեղանչող. Մայեալ. Սեղուցեալ :

Մասնի. Սեղանչելոյ քմ մեղանչելի :

Օրատողի չեղորական բայս Հարմար Հիստարհի այսպէս :

Սահմանան էղանալի Վերայ :

Հանեմ, ես, է. յանեմք, էք, են :

Մասնի :

Հանելի, էիր, էր. յանեար, էիր, էին :

Սարմարեալ :

Հարեայ, յարեար, յարեա. յարեար, յարեայք, բեան :

Հարմարեալ և Վերահարմար :

Հարուցեալ եմ, ես, է. ևն. Հարուցեալ էի, էիր, էր. ևն.

Մասնի :

Հարեայց, յարիցես, յարիցէ. յարիցութ, բիջիր, բիցեն :

Համայնան էղանալի Վերայ :

Վրի, մի յաներ. արիր, մի յանէք :

Մասնի :

Հարիջիր քմ յարիցես, յարիցէ. յարիցութ, ևն.

Սարմարեալան էղանալի Մասնի :

Հանիցեմ քմ յարիցեմ, ցես, ցէ. ցեմք, ցէք, ցեն :

Անշիւ :

Յարուցեալ իցեմ, իցես, իցէ . իցեմք, իցէք, իցեն .
 Անշիւայի եղանակ . Յանեւ, յանեւոյ, յանեւով . ևն .
 Անշիւանելակի . Անշիւայ . Յանող : Անշիւ . Յարուցեալ :
 Անշիւ . Յանեւոյ կամ յանեւի :

Օարտուղի շէղորական բայս Վամ խոնարհի այսպէս :

Անշիւանի եղանակի Անշիւայ :

Վամ, գամ, գայ . գամք, գայք, գան .

Անշիւար :

Վայի, գայի, գայր . գայք, գայիք, գային .

Արարեալ :

Եկի, եկիր, եկն . եկաք, եկիք կամ եկայք, եկին .

Յարահանի և Վանշիւար :

Եկեալ եմ, ես, է, ևն . Եկեալ եի, եիր, էր, ևն .

Անշիւ :

Եկից, եկեսցես, եկեսցէ . եկեսցուք, եկեսցիք, եկեսցեն .

Նարահանի եղանակի Անշիւայ :

Եկ, մի գար . եկիք, մի գայք .

Անշիւ :

Եկեսցիր կամ եկեսցես, եկեսցէ . եկեսցուք, և այլն .

Արարահանի եղանակի Անշիւար :

Վայցեմ, ցես, ցէ . գայցեմք, ցէք, ցեն .

Անշիւ :

Եկեալ իցեմ, իցես, իցէ . իցեմք, իցէք, իցեն .

Անշիւայի եղանակի . Վալ, գալոյ, գալով, ՚ի գալ :

Անշիւանելակի . Անշիւայ և Անշիւալ . Եկեալ : Անշիւ .

Վալոց կամ գալի :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ.

Յուսիս Ինքնիման Դժբանք Բնից :

Պահասաւոր բայք են նաքին, ոչք պահասին 'ի ժամանակս ինչ, և լրանան յայլոց պահասաւոր բայից. որպէս է տեսանել յառաջիկայսդ :

Պահասաւոր ներգործական բայս Աբէրոյ լրացեալ 'ի բայէս Ո՞րէ՛մ խոնարհի այսպէս :

Ստան. քաղ. ք. Աբէրոյ :

Ուտեմ, ուտես, ուտէ .
ուտեմք, ուտէք, ուտեն :

Աբէրոյ :

Ուտելի, էիք, էր. ուտեաք, էիք, էին :

Աբէրոյ :

Աերայ, կերար, կերաւ. կերաք, կերայք, կերան :

Աբէրոյ :

Աերի, կերեր, էկեր էմ կեր. կերաք, կերիք, կերին :

Յորէ՛ստեմ և Պարէ՛ստեմ :

Աերեալ էմ, էս, է. ևն. Աերեալ էի, էիք, էր. ևն. :

Աբէրոյ :

Աերայց էմ կերից, կերիցես, կերիցէ :

կերիցուք, կերիջիք էմ ուտիջիք, կերիցեն :

Տարէ՛ստեմ և Պարէ՛ստեմ :

Աեր, մի ուտեր. կերէք էմ կերայք, մի ուտէք :

Աբէրոյ :

Աերիջիք էմ ուտիջիք էմ կերիցես, կերիցէ. կերիցուք, ևն.

Ստան. քաղ. ք. Աբէրոյ :

Ուտիցեմ, ցես, ցէ. ուտիցեմք, ցէք, ցեն :

Աբէրոյ :

Աերեալ իցեմ, իցես, իցէ. կերեալ իցեմք, իցէք, իցեն :

Աբէրոյ և Պարէրոյ. Ուտել, ուտելոց, ուտելով, յուտել :

Աբէրոյ և Պարէրոյ. Աերող էմ ուտող : Աբէրոյ :

Աերեալ : Աբէրոյ. Ուտելոց :

(Օրինակ կրասորականին :

Սահմանափակ եղանակի վերջնայ :

Ուտիմ, ուտիս, ուտի. ուտիմք, ուտիք, ուտին :

Մշտանի :

Կերայց, կերիցիս, կերիցի :

Կերիցուք, կերիցիք և ուտիցիք, կերիցին :

Նրամայափակ եղանակի վերջնայ. (ուտանի) :

Մշտանի :

Կերիցիք և ուտիցիք և ուտիցիս, կերիցի. և այլն :

Սորոտադասանի եղանակի Մշտանի :

Ուտիցիմ, ցիս, ցի. ուտիցիմք, ցիք, ցին :

Մեքեհարի եղանակի. Ուտիլ, ուտելոյ, ուտելուլ, յուտիլ :

Մեքեհարի. վերջնայ և անցեալ. Կերեալ :

Մշտանի. Ուտելի և ուտելոց և ուտելի :

Իսկ այլ ժամանակքն լինին ըստ ներդործականին :

Պակասաւոր ներդործական բայս Մեքի լրացեալ ի բայէս Մեքեհարի խոնարհիս յայսպէս :

Սահմանափակ եղանակի վերջնայ :

Ընկեմ, ընկես, ընկէ. ընկեմք, ընկեք, ընկեն :

Մշտանի :

Ընկելի, ընկելիք, ընկելք. ընկեաք, ընկելք, ընկելին :

Սորոտեալ :

Մքրի, արքեր, էարք և ուտք. արքաք, արքիք, արքին :

Սորոտեալ և Պեքեհարի :

Մքրեալ էմ, էս, է. ևն : Մքրեալ էի, էիր, էր. ևն :

Մշտանի :

Մքրից, բցես, բցէ. արքցուք, բքիք և ուտիցիք, բցեն :

Նրամայափակ եղանակի վերջնայ :

Մքր, մի ընկեր. արքիք, մի ընկեք :

Մշտանի :

Մքրիք և ուտիք, արքիք. արքցուք. և այլն :

Սորոտադասանի եղանակի Մշտանի :

Ընկիցեմ, ցես, ցէ. ընկիցեմք, ցեք, ցեն :

Մեքեալ :

Մքրեալ իցեմ, իցես, իցէ. արքեալ իցեմք, իցեք, իցեն :

Լնդերեայն եղանակ . Լմայել , Ըմայելոյ , Ըմայելով . ևն .
Լնդանեղնի . Լերեայ . Լմայող : Լնդեալ . Լքրեալ :
Լնդանի : Լմայելոյ :

() Բինակ կրաւորականին :

Սահմանակն եղանակի Ստորեալ :
Լքրոյ , բար , բաւ . արբաք , բայք , բան :
Ստորանակն եղանակի Լնդանի :
Լմայիցիմ , ցիս , ցի . Ըմայիցիմք , ցեք , ցին :
Լնդերեայն եղանակ . Լմայել , Ըմայելոյ , Ըմայելով , յԸմայել .
Լնդան . Լերեայ եւ Լնդեալ : Լքրեալ Լնդ . Լմայելի կ Ըմայելոյ :
Լակ մնացեալ ժամանակքն բաց 'ի սահմանականի ներկայէն և յապառնուոյն և 'ի հրամայականէն՝ լինին ըստ ներգործականին . իսկ ներկայն և ապառնին և հրամայականն ձևանան էական բայի . և կրթեմն լրանան 'ի շարքական բայէս Լքրեան :

Պակասաւոր հասարակ բայս Սանեայ լրացեալ 'ի բայէս
Տանալէ՛մ խոնարհի պսպէս :

Սահմանակն եղանակի Լերեայ :
Տանալեմ , ես , է . ճանալեմք , էք , են :

Տանալելի , էիր , էր : Էմ չիր . ճանալեաք , էիք , էին :

Ստորեալ ներգործակն :
Սանեայ , եար , եաւ . ծանեաք , եայք , եան :

Ստորեալ կրանորակն :
Սանուցայ , ցար , ցաւ . ծանուցաք , ցայք , ցան :

Ստորեալ և Պերեայ :
Սանուցեալ եմ , ես , է . ևն : Սանուցեալ էի , էիր , էր . ևն :

Ստորեալ ներգործակն :
Սանեայց , ծանիցես , ծանիցէ .
ծանիցուք , ծանիցիր , ծանիցեն :

Ստորեալ կրանորակն :
Սանուցայց , ծանիցիս , ծանիցի .
ծանիցուք , ծանիցիր , ծանիցին :

Ստորեալակն եղանակի Լերեայ :
Սանիր , մի ճանալէր . ծաներուք էմ նիր , մի ճանալէք :

Աղաւնի :

Սանիջիւր Էմ ծանիցեալ, ծանիցել, ծանիցնք, ևն :

Արարատացիան եղանակի Աղաւնի :

Արարատացիան :

Սանիցեմ Էմ ճանաչիցեմ, ցեա, ցե, ցեմք, ցեք, ցեն :

Արարատացիան :

Սանիցիմ Էմ ճանաչիցիմ, ցիա, ցի, ցիմք, ցիք, ցին :

Անցեալ :

Սանուցեալ իցեմ, իցեա, իցե, իցեմք, իցեք, իցեն :

Անցեալի եղանակի. ճանաչել, ճանաչելոյ, ճանաչելով, ևն :

Անցեալի եղանակի. Անցի. ճանաչող : Անցեալ. Սանուցեալ :

Աղաւնի. ճանաչելոյ Էմ ճանաչելի :

Պակասաւոր հասարակ բայս Անիմ խոնարհի պատկա :

Անիմանակի եղանակի Անիայ :

Անիմ, ունիա, ունի, ունիմք, ունիք, ունին :

Անիապար :

Անելի, ունելիւր, ունելր, ունելաք, ունելիք, ունելին :

Ապարեալ :

Ապայ, կալար, կալա, կալարք, կալայք, կալան :

Ապարեալի եղանակի Ապարեալ :

Ապլեալ ևմ, ևս, է, ևն. Ապլեալ էի, էիր, էք, ևն :

Աղաւնի :

Ապլայց, կայցիս Էմ կայցես, կայցի Էմ կայցե :

կայցուք, կայջիք Էմ ունիջիք, կայցին Էմ կայցեն :

Տրամայակի եղանակի Անիայ :

Ալ Էմ կա, մի ունիր. կալարուք Էմ կալէք, մի ունիր :

Աղաւնի :

Ալջիք Էմ ունիջիք Էմ կայցիս, կայցի. կայցուք, ևն :

Արարատացիան եղանակի Աղաւնի :

Անիցիմ, ցիա, ցի, ունիցիմք, ցիք, ցին :

Անցեալ :

Ապլեալ իցեմ, իցեա, իցե, իցեմք, իցեք, իցեն :

Անցեալի եղանակի. Անել, ունելոյ, և այլն :

Անցեալի եղանակի. Անցի. Անող, Անցեալ. Ապլեալ :

Աղաւնի. Անելոյ Էմ ունելի :

Այսպէս խոնարհին և բաղադրեալք սորա . զք .

Բնդունիմ , ընկալայ , ընկալ , մի ընդունիր :

Ա՛ երընդունիմ , վերընկալայ , վերընկալ :

Ա՛ ընդունիմ , առընկալայ , առընկալ :

Ա՛ կնունիմ , ակնկալայ , ակնկալ :

Պակասաւոր չէ զդրական բայս Չ փ փ կիմ Չ փ փ լրացեալ
'ի բայէս Արթւմ խոնարհի այսպէս :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Արթամ , թաս , թայ . երթամք , թայք , թան :

Ա փ փ փ փ փ :

Արթայի , թայիր , թայր . երթայաք , թայիք , թային :

Ա փ փ փ փ փ :

Չորայ , ար , աւ . չորաք , այք , ան :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Արթեալ եմ , ես , է . ևն . Արթեալ էի , էիր , էր . ևն .

Ա փ փ փ փ փ :

Արթայց , երթիցես , երթիցէ .

երթիցուք , երթիջիք , երթիցեն :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Ա՛րթ , մի երթար . երթայք , մի երթայք :

Ա փ փ փ փ փ :

Արթիջիր փմ երթիցես , երթիցէ . երթիցուք . ևն :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Արթայցեմ փմ երթիցեմ , ցես , ցէ . ցեմք , ցէք , ցեն :

Ա փ փ փ փ փ :

Արթեալ իցեմ , իցես , իցէ . իցեմք , իցէք , իցեն :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Պակասաւոր բայս Պարտիմ (որ է պարտիմն ըլլալ) , 'ի
բազումն պակասեալ խոնարհի այսպէս :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Ա փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ փ :

Պակասաւոր բայս Ս՝ արժէ՛մ խոնարհի յայտնաբ ժամանակս միայն :

Ս՝ արժ.՝ Լեբէ՛յ . Ս՝ արժ իմ՝, իս, ի . մարժ իմք, իք, ին .
Լ՝ արժ . յո՛ւ . Ս՝ արժ ասցուք, մարժ իջիք, մարժ իցին .
Ս՝ արժ իցիմ՝, ցիս, ցի . ցիմք, ցիք, ցին .
Լ՝ սկ յայլ Տմկս լրանայ ՚ի բայիցս՝ մարժէ՛մ և մարժանամ :

Պակասաւոր բայս Ղ՝ արժ խոնարհի ՚ի հրամայական եղանակն միայն՝ այսպէս :

Լ՝ արժ . Ղ՝ արժ, (յի ասան) . գողէք, (յի ասացէք) .
Լ՝ արժ . Ղ՝ գողջիք է՛մ գողցէ՛ս, գողցէ՛ . գողցուք, գողջիք, գողցեն :

Գ՝ Լ ՈՒ Խ Ս Ժ Վ .

Խոնարհմանք գիմազութի բայից :

Գ՝ իմազուրկ բայք սակաւ են ՚ի մեր լեզու, և այն ևս ըստ գիպելոյ . որք յերկս տեսակս տրոհին . ումանք ասին՝ գիմազուրկք ըստ պատահման . ումանք ըստ պատշաճի . և ումանք ըստ ինքեան է՛մ բացարձակ :

Գ՝ իմազուրկք ըստ պատահման՝ ընդ կրկին օրինակաւ լծորդին :

() րինակ առաջին :

Ս՝ արժ . Լ՝ արժ .	յաջողէ .
Լ՝ արժ .	յաջողէք .
Ս՝ արժ .	յաջողեաց .
Յ՝ արժ .	յաջողեալ է .
Գ՝ արժ .	յաջողեալ էք .
Լ՝ արժ .	յաջողեցէ .
Հ՝ արժ . Լ՝ արժ .	յաջողեցէ է՛մ յաջողեցի .
Ս՝ արժ . Լ՝ արժ .	յաջողիցէ է՛մ յաջողիցի .
Լ՝ արժ .	յաջողեալ իցէ :

Րստ այսմ են և սորին , ամպէ , անձրեւէ , արժէ , ծագէ ,
 հասանէ , ձիւնէ , միրկէ , յաճախէ , սխալէ , վայելէ ,
 ցաւէ , ցրտէ , ցօղէ , փայլատակէ . ևն :

() Երկնակ երկրորդ :

Ս՝-հ՝ . փլ-ի ք ք :	լուսանայ .
Ս՝-ն՝ . փլ-ի ք ք :	լուսանայր .
Ս՝-տ՝ . փլ-ի ք ք :	լուսացաւ .
Ս՝-ր՝ . փլ-ի ք ք :	լուսացեալ է .
Ս՝-կ՝ . փլ-ի ք ք :	լուսացեալ էր .
Ս՝-լ՝ . փլ-ի ք ք :	լուսացի .
Ս՝-մ՝ . փլ-ի ք ք :	լուսացի .
Ս՝-ն՝ . փլ-ի ք ք :	լուսանայցէ .
Ս՝-ո՝ . փլ-ի ք ք :	լուսացեալ իցէ :

Րստ այսմ են և սորին . Րաւօտանայ , գիշերանայ ,
 երեկոյանայ , խաւարանայ , մթանայ , շատանայ . ևն :

Վիմագուրկք ըստ պատշաճի են սորին , թուի , երևի ,
 կարծի , լի , ասի , պատահի , հանդիպի , համարի , սխ-
 աի , ցաւի , ևն : Սլ խոնարհօւմն ոց ձևանայ այսպէս :

Ս՝-հ՝ . փլ-ի ք ք :	թուի .
Ս՝-ն՝ . փլ-ի ք ք :	թուեր .
Ս՝-տ՝ . փլ-ի ք ք :	թուեցաւ .
Ս՝-ր՝ . փլ-ի ք ք :	թուեալ է .
Ս՝-կ՝ . փլ-ի ք ք :	թուեալ էր .
Ս՝-լ՝ . փլ-ի ք ք :	թուեցի .
Ս՝-մ՝ . փլ-ի ք ք :	թուեցի .
Ս՝-ն՝ . փլ-ի ք ք :	թուիցի .
Ս՝-ո՝ . փլ-ի ք ք :	թուեալ իցէ :

Վիմագուրկք ըստ ինքեան կամ բացարձակք են սորին .
 լնկ է , արժան է , բարի է , բարւոյք է , բաւ է , զիղջ
 է , ըմբոն է , խիստ է , կամ է , հարկ է , ճիճ է , մարթ
 է , յայտ է , պատկան է , պատշաճ է , պարտ է , պիտոյ
 է , սովոր է , վայել է , վայելու է , փոյթ է , օգուտ է .
 օրէն է . ևն : Սլ խոնարհօւմն սոցա ձևանայ այսպէս :

Ս՝-հ՝ . փլ-ի ք ք :	հարկ է .
--------------------	----------

Անիստոս .	Հանրի եր .
Անիստոսեան .	Հանրի եղև .
Անիստոսի .	Հանրի լիցի համ եղիցի .
Անիստոսի .	Հանրի իցի համ լինիցի .

Անիստոս դասին և յոգնական զիմազուրի բայքս , Անիստոս
են , կանք են , օրէնք են . և այլն : Այս ստքս խոնարհին
յայտաբար ժամանակս միայն :

Անիստոսի .	պէտք են .
Անիստոսի .	պէտք էին .
Անիստոսի .	պէտք եղիցին .
Անիստոսի .	պէտք իցեն .

Պ Ա Ս Ի Խ Ի Վ Ի Վ :

Անիստոսի .

Անիստոսի լինք կրկին են , հոլովակերտք և հոլովառուք : հոլովակերտք են որք յարեալ յանուանս և յայլ հոլովական բառս , այսինքն 'ի դերանուանս , յընդունելու լինք և 'ի դերբայս՝ կազմեն պէտքէս հոլովս . և ստքս կոչին նախդիրք , և են այսորիկ 'ի , յ , 'ի յ , առ , առ 'ի , յ , ընդ , զ . որդոն , 'ի առն , 'ի տանէ , 'ի տան , յ երկիր , յ երկրէ , յ երկրի , 'ի յ երկինս , 'ի յ երկնից . առ քեզ , առ նոսա , առ 'ի մեզ , առ 'ի մէնջ , առ 'ի զնալ , առ 'ի խօսիլ . յ նա , յ ձեզ . ընդ նա , ընդ նոսա . զիբրեզ , զմեռելոց , զմնացելովք . ևն :

Իսկ հոլովառուքն են , որք ոչ կազմեն զհոլով . այլ առնուն զինդիր 'ի պէտքէս հոլովս : Անիստոս են և նախդիրքս՝ առ , առ 'ի , և ընդ . որք բազում անգամ խնդիր առեալ վարին իբր հոլովառուք :

Ամանք առնուն զսեռական . իբր ,

Աման սիրոց .	սիրոց համար :
Աման մեր .	մեզի համար :

Յուզ֊մ մեղաց .	մեղքի համար :
Լն նախանձու .	նախանձու համար :
Փնխանի բերանոյ .	բերնի փեղ :
Օջըն անասնոյ .	անասունի ողբ :
Լնանոյ պահոց .	անանոյ պարի :
Օխնի յաղթու թէ .	յաղթու թէ էքոչ :
Օնի արդարու թէ .	արդարու թէ էքուէն :
Յեք մահու .	մահուանէ էքու :
Լնանի աչաց .	աչոց անլն :
Լնո անլն իշխանին .	իշխանին զէճը :
Յանդիման քաղաքին .	քաղաքին զիմաց :
Նանդեղ ասն .	ասն զիմացը :
Լնեքոյ երկնից .	երկնքի ներքեւ :
Լնո ասնի ատենի .	տիւանէն գոգո :
Լնիցայ երկրի .	երկրի շրայ :
Լնի ծառոց .	ծառերու ճի :
Լնո ասն կամաց .	կամի զիմ :
Լնի քարեկամաց .	քարեկամներու յեո :
Յանիոյ ծովու .	ծովու անդի զին :
Լնո նոր .	անոր փեղ :

|| անք անուն զվերջահոյլ տրական . Գր .

Լնո հաւատոց .	հաւատքի ինքի :
Լնո նմ .	անոր նեք :
Լնիցայ յայտնիկ .	ասնոց բոլ :
Լնո յայտնիկ .	անոց ճոք :
Լնո ընդի եր կամ Լն նմին .	անոր բոլից :
Լնիցայ յաղթուին .	աղթուան ճոք :
Լնո ի ձմեռն .	ձմեռուան ճոքի :
Նո Լն ի վառարանն .	մանղալի բոլ :
Լնի ի մահ .	ինչուն մահը :

|| անք անուն զհայցական . Գր .

Լնի զհոյ .	հոյու ողբ :
Լնի զփոշի .	փոշիի ողբ :
Լնի զքեզ .	քեզմէ փոշի :
Լնի բն զմիտ .	մտքի լից :
Լնի բն բն զարեզակն .	արեւն էլի :

մանք առնուն զբացառական . օր ,	
'էն-սի 'ի բանակէն .	օւտույէն դո-րս :
Հէ-նի 'ի տանէ .	տնէ հէ-ռ-ս :
Վաշտ 'ի մօրէ .	մօրմէն գողառ-ի :
Վաշ յինէն .	ինձմէ 'ի զ-տ :
մանք առնուն զգործիական . օր ,	
Հ-նդէրէ ծառայիւք .	ծառաներուն հէ-ր :
Վ-տ յարկաւ .	ծածքին ք-միչ :
Վ-տ արդատաւ .	արդատ թագաւորին ք-միչ :
Վ-մօր յառ-ջ .	տարիներով առ-ջ :
մանք առնուն զսարառական . օր ,	
Շ-ռ-ը զքե .	քու ք-միչդ :
Շ-ռ-ըն-ն-ի զնորօք .	աննոց ք-միչը :

ՊԻՆՈՒԽ ԺՎԻ .

Յ-ը-տ Ս-ի-ն-ի :

Սակբայք բազում են յոյժ ընդ լի տեսակօք ըստ զանազանելոյ նշանակուածեան իւրեանց . զորս մարթ է վասն համառօտութեան վերածել 'ի տանն . և են այսորիկ :

||րահականք :

Վնդ որովք կարեն պարունակիլ և սաստկականք և երազականք , յանկարծականք և յամբականք , յայտնականք և ծածկականք , յօժարականք և բռնազատականք , անպարտականք և ներհականք , ազգականք և անձնականք . օր ,

այելլադէս խօսի .	ընդդէմ կրխօսի :
արհրդաբար կերպարանի .	խորհրդովք կրձեանայ :
արդիօրէն վարի .	մարդիան դէս կրվարվի :
Չիէ բաշխէ .	ճաղա կրբաշխէ :
Վարառ ընթանայ .	ադէկ կերթայ :
Յոյժ տազնասպի .	շաք կընեղի :
Սասորի տանջէ .	ի-տ կրտանջէ :

Լճր-ի հասանել .	Ը-ր կը հասանի :
Յանի-ր ծ-ի գայ .	-ի-ն-ը լ-ը կու գայ .
Հ-ն շարժի .	ի-ն-ը կի շարժի կը շարժի :
Գ-ն զործի .	ծ-ծ-ն-ի կը զործի :
Կ-ն շարչարի .	ի-ն-ը կը շարչարի :
Լ-ն շարչարի .	ը-ն-ը կաղծի :
Օ-ն սրաշի .	դ-ը քեղի կը սրաշի :
Լ-ն խորհի .	ա-ր-ի ի-ն-ը կը խորհի :
Յ-ն բարբառի .	ն-ն-ը կը բարբառի :
Լ-ն բղի .	ի-ն-ը կը բղի :

Վճանակահանք :

Բնդ որովք կարեն դասաւորիլ և նուազականք և յա-
նախականք, զատականք և կրկնականք, ժողովականք
և հասնայնականք . և ս և փոխարինականք . զ՛ր ,

Լ-ն խոնարհեցաւ .	ա-ն խոնարհեցաւ .
Լ-ն զորացաւ .	ա-ն զորացաւ .
Ս-ն աւտի .	ա-ն աւտի .
Ս-ն զնայ .	ա-ն զնայ .
Ս-ն նստի .	ա-ն նստի .
Լ-ն աշխատի .	ա-ն աշխատի .
Ս-ն չափի .	ա-ն չափի .

Սաննականահանք . զ՛ր ,

Լ-ն խոտանայ .	ա-ն խոտանայ .
Լ-ն կատարի .	ա-ն կատարի .
Հ-ն ճգնի .	ա-ն ճգնի .
Լ-ն վերանայ .	ա-ն վերանայ .
Տ-ն անագանի .	ա-ն անագանի .

Տեղական . զ՛ր ,

Լ-ն տանջի .	ա-ն տանջի .
Լ-ն հանդուցանի .	ա-ն հանդուցանի .
Լ-ն նորոգի .	ա-ն նորոգի .
Լ-ն սկսանի .	ա-ն սկսանի .
Լ-ն դատի .	ա-ն դատի .

Ղատականք . զ՛ր ,

Լ-ն մտածի .	ա-ն մտածի .
Լ-ն դատի .	ա-ն դատի .

Լ՛հրհրհր՝ ընտրէ .	էրհրհր՝ (կ՛մ անկէ և տև) կընտրէ :
Օ՛հրհրհր՝ աննէ .	ըրհրհր՝ (կամ յետոյ) կըննէ :
Տ՛հոգեհրհր՝ արձակէ .	հոգեհրհր (կ՛մ կն և տքր) կարձըկէ :

Հարցականք . զթ ,

Լ՛նդէր արամիս .	Է՛նչ- կը արամիս :
Օ՛ ի՞նչդ աղօթես .	Է՛նչդ- կաղօթես :
Ը՛նչդ գնաս .	Ո՛ր կերթաս :
Ը՛նչդ ննջես .	Է՛նչ ի՛նչքոք կըքնանաս :
Ը՛նչդ երկնջես .	կը վախնաս մ :

Ստորասականք :

Լ՛նդ որով կարեն դասիլ և նմանականք . զթ ,

Լ՛ն տեսի .	Հը-մէրէ- տեսայ :
Յ՛նք-ի ասաց .	էր- ըսաւ .
Լ՛նք-ի երգուաւ .	ըսքոք որ երգու ընցաւ :
Լ՛նք-ի նաճատակեցաւ .	ասնի՛ նաճատակուեցաւ :
Ը՛նչդ պատուիրեաց .	Է՛նք- որ պատուիրեց :

Լացասականք :

Լ՛նդ որով կարեն դասիլ և արգելականք , ևս և զեր- երդմականք . զթ ,

Ը՛ն նախանձի .	է՛ն նախանձիր :
Ը՛ն եր եկեալ .	որ- չէր եկեր :
Ը՛ն չէ չէ տեսեալ .	չանի որ չէ տեսեր :
Ը՛ն բամբասեր .	մի բամբասեր :
Ը՛ն երբէք ստեր .	հիչ սուտ ճտեր :

Յուցականք . զթ ,

Լ՛ն ևճաս .	է՛նչէ ճասաւ :
Լ՛ն աստի՛ գայ .	է՛նչէ կուգայ :
Լ՛ն անի՛ ցուցանէ .	է՛նչէ կըցցընէ :

Լխիւնարականք . զթ ,

Ը՛ն ան-անդ առ մեզ խօսի՛ քան առ այլս . Ը՛նչէ՛նք մեզի կըսէ՛ քան թէ ուրիշներու :

Ը՛ն ան-եւ կամիմ մեռանիլ՝ քան մեղանչել . Ը՛նչէ՛նք կու- զեմ մեռնիլ՝ քան թէ մեղանչել :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

Յուրտ Շարժիչ :

Շարժապետ բազմատեսակք են, որպէս տեսանի յընդարձակ քերականութեւն :

Նազհիւսական . ե , ոչն ե , ու ե , արջեւ , ես , էմ , ե ոչն , ե այլն . Գր .

« Ի բաց փախիցուք 'ի շարեաց , ե զհետ երթիցուք բարեաց » . Սեբե :

« Այլ բաական 'ի շարեաց հեռանալ , ոչն ե սիրտ է զբարիս գործել » . Ղրբի գործարարն :

Տրոհական . հմ , ե հմ , հմ թէ , ե այլն . Գր .

« Եւ զպրոջու թի խոստացաւ , նա զեհեան սպանացաւ . զի հմ 'ի դժնդակացն երկուցեալ՝ զպղծեմ 'ի լաւութի , ե հմ լաւագունիցն յոյս ունելով՝ բարւոք զկեանս մեր սնորհնիցեմք » . Սորգ :

Նազատոցական . բոյ , ունոյն , ոչն , բոյն էնէ , փոյն թէ , քոն թէ , ե այլն . Գր .

« Եւ իշտքն անցանեն , բոյս աւետիք երանութեցն կան մնան » . Յաճախագործ :

« Այլ որ վարդապետեցան՝ են երանելիք , ոչն որք արդիւնաւորեցին զվարդապետեալսն » . Մանայ . ԺԳ . 7 :

Մեկատարական . թէդէք ե , թէ ե , թէ ե թէ , ոչն էնէ , ոչն փոյն , ե այլն . Գր .

« Սկի թէդէք ե անբան է ձայնի , սակայն մեծապէս ազազակէ արդեամբք » . Տարբար :

« Թէ ե պարիսպք ե աշտարակք հզոր իցեն , առ 'ի շոյն պատերազմողաց խիղցն մասնի քաղաք » . Ղրբի գործարարն :

Մխիթարական . քոն , քոն թէ , քոն էնէ . զոր օրինակ ,

« Եւն է յատակ խորհրդով ննջել , բան պիղծ խորհրդով աղօթս մատուցանել » . Մեղս :

« Չեզ թողում իմատասիրել . քոն թէ բանի զանձան ձառել » . Եմբարն . յարէնաբանութեան :

Մառերական . առաւել ես , ես առաւել , մանաւոր , ե այլն . զոր օրինակ ,

“ () մեռեալս կռեաց ’ի մահուանէ . սարսափ էն էն ’ի գերեզմանէ . . . ||-իէի :

“ Ըյ յարտաբար զառաջատան լինելոց է կեղծաւորաց . . . Եւսանաք ոյք վաճառական լինին բանին այն . . . ||-բրի : Համեմատական . ինչ էն , ինչ էն , ինչ էն , և այլն . զք :

“ Ըյ յարտաբար կուրացեալ յատելութիւն , ինչ էն ոչ միայն զկարծիս ազգին , այլև զազգն ողջոյն բամբաւես . . . | -իէ . սարէն :

“ Ըյ յարտաբար աշխատեցան մարմնով (ստորբուն) , ինչ էն արտաբար հանին զմիտա՝ երևելեաց . . . | -իէ :

|| արանական . ինչ էն , ինչ էն , ինչ էն , և այլն . զք :

“ ի մեծագունիցն գործոց առնու զօրինակն . զի ինչ էն զփորըն արասցուք . . . ||-իէի :

“ Ըյ յարտաբար ստուն և խօսուն խնայական բնու թիւ զխնայ ինչ էն ոչ նմանի նոցա , թողուլ զանգամու թիւ և կեալ . . . | -իէի :

[d] կական . էն էն , էն էն , սղ էն , այլ էն էն , ևն . զք :

“ Ըյ էն չիք սրբուի սրտի , պահէք չեն ընդունելի . . . | -իէ :

“ Հրամայեալ է մեզ զմերն զամենայն տալ այլոց . սղ էն էն մեք զայլոցն յաշխատեալք , որ յոյս կենաց եղիցի մեզ . . . ||-իէ :

|| կական . այն էն , այն էն էն , այն էն , և այլն . զք :

“ Ըյ ի տեսակ օտար զգեցեալ լիցուք . այլ զինիքն քնի բարձցուք , այն էն զխօսարհունի նորա . . . ||-բրի : Բրի հարց . Բ :

“ Համարեցաւ խօսն . այն էն՝ մեռաւ . . . Վեորի :

Հարացուցական . ըստ այնմ , ըստ որում , որպէս , ևն . զք :

“ Տէր մեր առաքեցաւ ’ի հօրէ քարոզ հեթանոսաց . ըստ այնմ , եղի զքեզ յուխտ ազգի և ’ի լոյս հեթանոսաց . . . Ընտնի :

“ Ըյ ի մեռեալս զստանին սիրելիք նորա , որպէս արբահամ , խահակ , յակոբ . . . Ընտնի :

Պատմական . էն էն , ինչ էն էն , ինչ էն էն , ինչ էն էն , ևն . զք :

“ Ըյ սոսկեարուք զճամբարութիւն . . . և մի զստութիւն . էն էն ճամբարութիւն յայն էն , և ստութիւն սմանի : . . . Ընտնի : Բրի :

“ Փոխանակ էն նախանձեցաւ օձն ընդ ազամ . . . զերիս անկէս ընկալաւ . . . | -իէ :

Հեռաւորական . ինչ էն այն էն էն , ինչ էն որոյ , յաղարկս այն էն էն , սղ էն որոյ , սղ էն էն էն , սղ էն էն , ևն . զք :

“ Արքա զմերս ասեն ազգ . շուն այսորիկ և 'ի մէնջ ա-
տեսցին . . . հայհոյեն զմեզ . քառսն այսորիկ և 'ի մէնջ
հայհոյեսցին (ասեն օտարքն 'ի սիրոյ) . . . Լ ւ թ .
աթն :

Ս՝ ակաբերական . աղա , աբէն , և այլն . ԳՐ ,

“ Այ է արժան մարդոյ խառնել զմեզք ընդ լեզուոյ . ա-
բէն մի խառնեսցէ նա 'ի պահս իւր զանէծս նպովոց
և բարեասանս . . . Ս՝ ծբ :

“ Այ թէ հուր առանց նիւթոյ շիջանի , աղա և ցանկու-
թիւն 'ի պահոց . . . { } անսնադարձ :

Սկզբնաւորական . աբդ , ալ աբդ , իսկ , և այլն . ԳՐ ,

“ Ասուցին անողորմքն՝ եթէ շէ պարտ ողորմիլ . աբդ
իւրեանց ախախն դատի զնոսա . . . Ս՝ աբդ :

“ Ար մեղանէ՝ օրինազանց է . իսկ որ զօրէնան լուծանէ՝
զինչ է անուն նորա . . . Լ ւ թ :

Թարմատար . թէ , եթէ , շէ , բա , որ , և այլն . ԳՐ ,

“ Ս՝ ի տար գիտել թշնամոյն՝ թէ 'ի խառնութե է ընդ
քեզ պահապան քո . . . Ս՝ աբդ :

“ Ս՝ զ որ համարձակիցի , եթէ նր իցէ 'ի մեղաց . . . Լ ւ թ :

Գ՝ Լ ՈՒ Խ Ժ Ե .

{ } քառսն Ս՝ իջարէն-թեանց :

Ս՝ իջարկութիւնք յայտ առնեն զկիրս հոգւոյն . և են
բազումք :

Արանական . Աբանի , երանի թէ , ևն . ԳՐ , “ Աբանի վաս-
տակոցդ ձերոց , որում ես ցանկացոյ . . . Ս՝ ի . քառսն . լուս :

“ Աբանի թէ երազ միայն էր (մեծութիւն աշխարհի) , և
ոչ առիթ տանջանաց . . . Վեդդէ շարքադեք :

Թշմական , կամ յօժարական . իցէ թէ , ոչ . ԳՐ , “ Իցէ
թէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի տապանակ
մարմնոցս խնց նորոգեալ . . . Լ ւ թ :

“ Ս՝ շ , որպիսեաց մեզ պէտք են բանից և ժուժկալու-
թեան . . . Ս՝ իսա :

Օ արևացական . Դ՛, Դ՛ Ե՛, Բ՛Բ՛ ք . Գ՛, “ Ս՛՛ Ե՛ քանի
ունչաքի ևն խնամքն քնի , գիարդ դծածուի կամն հօրն
յայանեաց մեզ ” . Ս՛՛ ք :

“ Բ՛՛Բ՛ ք , գիարդ վ՛ր, պ եղեր ՚ի չարութի թ չնանեոյն ” .
Ս՛՛ ք ք ք ք :

Օ արհուրական . Ս՛՛, Դ՛, Դ՛ Դ՛ . Գ՛, “ Ս՛՛, որպիսի աս
և գողումն եկեցեք ՚ի վերայ մեր յայնժամ . Դ՛ որպի-
սի զեղջ կալցի զմեզ ” . Ս՛՛ ք ք ք ք :

“ Ս՛՛ Դ՛ օր , զի մերձ է օր տնանն , օր միդի . հասեալ
է վահանն ազգաց ” . Ս՛՛ ք :

Հատաչական . Ս՛՛, Դ՛ Ե՛, Դ՛ . Գ՛, “ Ս՛՛, մայր իմ ,
ընդէր ծնար զիս՝ այր դատապարտեալ՝ տեսանել զԹ՛-
շուառութիւն մարդկան ” . Ս՛՛ ք . Ս՛՛ :

“ Գ՛՛ քեաց մեծածայն , և ասէ . Դ՛ թշուառութեա . . .
մարդ մի խնդրեմ խօսել ընդ նմա , և ոչ գտանեմ ” .
Ս՛՛ ք ք ք ք :

Ս՛՛ զիական կամ ողբական . Ս՛՛ ք , լ՛ւն , լ՛ւն լ՛ւն , Դ՛ ,
Դ՛ , Բ՛Բ՛ ք . զոր օրինակ , “ Ս՛՛ ք չարչարեացն ըզ-
քեզ ” . Ս՛՛ ք ք ք ք :

“ Ս՛՛ ք լ՛ւն , թշուառականացս յաղագս մտաւորական
կուրութեա ” . Ս՛՛ ք :

Բ՛՛ աղական . Բ՛՛ ք , լ՛ւն , Դ՛ , Դ՛ . Գ՛, “ Բ՛՛ ք , ո՛ր այ-
րարատեան գունդն և ասքանաղեան զօրն ” . Ս՛՛ ք-
ք ք ք :

“ Ս՛՛ զի րատարտիր մարմին երկրածին , որ ովք ձայնար-
կութիւն զքեզ աւաղեցից ” . Ս՛՛ ք :

Յաւանցական . Դ՛ , Դ՛ , լ՛ւն լ՛ւն . զոր օրինակ , “ Ս՛՛, մին-
չև ցմահ ձգնէին եղբարքս այս ” . Ս՛՛ ք ք ք ք :

“ Ս՛՛ ք քանի սրկատութի է մեզ և երկրի՝ մեկնիլն ՚ի
մէնջ սրբոյն մեծին Ս՛՛ ք ” . Ս՛՛ ք :

Ս՛՛ զական . Ս՛՛, Դ՛ . Գ՛, “ Ս՛՛ որք զգեցեալ էք զգէնն
քնի , ուսարուք զգործ պատերազմի ” . Ս՛՛ ք . ք :

“ Յայտիսի ասագին սպանալեացս սպրա էր երկրն-
չեղ և գողալ մեզ սիրելիք ” . Ս՛՛ ք ք :

Բ՛՛ սպանչական , կամ խրոխտական . Բ՛՛, Դ՛ . Գ՛ ,

“ Բ՛՛, դատնաղեալ ծեր , զի կայ իմ և քո , զի հալածես
զիս ” . Ս՛՛ ք ք ք ք :

- “ || Է յիմար դու , զիտորդ այլոց մարբիւ (լինիս) և ոչ
անձին , . || Գրքի :
- Զորդորական . || ԷԷԷ , Գրքի , Ժ . զոր օրինակ , “ || ԷԷԷ կէ
դու , լինակ ՚ի լեւիս քո զասացեալն ՚ի մարգարէէն , .
|| Գրքի :
- “ Գրքի առարինիք՝ և հաս ժամ պատկանն մերոց , .
|| ԷԷԷ . Է :
- Իննդական , կամ ախորժական . || ԷԷ , ԷԷԷ ԷԷԷ . Գր .
- “ || ԷԷ ինձ , զի Զեռայ և տեսի զկրակ , . || ԷԷԷ :
- “ || ԷԷ ԷԷԷ անձանց մերոց , զի լինկու զար զնա , . || ԷԷԷ :
- Գառնողական . || ԷԷ . Գր օրինակ , “ || Է քանի անչափ
է մարգարտիւ թի նորա , . || Գրքի :
- “ || մեծի զօրութեն՝ որ արար զայն , . || ԷԷԷ :
- Զեզնական . || ԷԷԷ . զոր օրինակ , “ || ԷԷԷ , և զև ազամ
իբրև զմի ՚ի մէնջ , . || ԷԷԷԷԷԷԷ :
- Էրհասմարհական , կամ ծանական . || ԷԷԷ , ԷԷԷ ԷԷԷ .
Գր , “ || ԷԷ նոցա անմուտ թեն , . || ԷԷԷԷԷ :
- “ || ԷԷ ԷԷԷ ՚ի վերայ դարչեղեացն և չարեաց տանն իս-
րայելի , . || ԷԷԷԷԷ :
- Էրգիծական . || ԷԷԷ , ԷԷԷ ԷԷԷ . Գր , “ || ԷԷԷ ասնհար և զէ
՚ի վերայ զլորմանն թնամեոյ ինոյ , և ասացի ՚ի սրաի
իմում ԷԷԷ , ասպա լուիցէ ունին իմ , . ԶԷԷ :
- “ Էրեոցեն զամօթ առ ժամայն վաղվաղակի՝ ոչք ասեին
ինձ ԷԷԷ ԷԷԷ , . || ԷԷԷ .

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Յուզիս որդիսանութան մասանց բանի :

Չոր միանգամ աւանդեցոր նորավարժից յառաջին մասին անդ , արժան է սատ քննել զնոսին , և տեսնել թէ զինչ իցեն , և որպիսի . և զոր յատկութիս կամ պարագայս ունիցին , առ ՚ի խեղամուտ առնելոյ ամենայնի նոցա՝ զուսանողսն : Այլ հարկ է նոցա յայսմ վայրի ունել մտադիւրութի յօժար՝ առ բարւոք իմանալոյ զգրեալսն ՚ի սմա : Օ ի որպէս առ ուսումն առաջին մասին պիտոյ է արագութիւն յիշողութէ , սոյնպէս և յայսմ մասին հարկաւոր է պատրաստութիւն մտաց . զի անդ առաջի դնին սերտելիք , իսկ սատ քննին մտաց ախորժելիք : Օ այստօիկ ծանուցեալ մատիցուք ՚ի ճառս , նախ ՚ի քննութիւն քերականութեան , և ապա ՚ի բացատրութիւն մասանց բանի :

ԳՎՈՒԽ Ա.

Յուզիս Քերականութան , Բէ շինչ իցէ , և բանի
՝ Էլիսաոր մասանց նորա :

Քերականութիւնն է արուեստ ուղիղ խօսելոյ՝ և անսխալ շարադրելոյ . քանզի որպէս հիւսնութիւնն է արհեստ ըստ կարգի և ըստ պաշտաձի շինելոյ զկերտուածս , այսինքն զարկղ , զածու , և այլն , սոյնպէս և քերականութիւնն է ազատական իմն արուեստ , որոյ ուսանողն ըստ կարգի և ըստ ուղղութի կազմէ զխօսս , և առանց սխալանաց կարգէ զնոյն՝ թէ ՚ի խօսիլն , և թէ ՚ի գրելն :

Վիտաւոր մասունք քերականութեան , այսինքն հարկաւոր ուսանելիք ՚ի քերականութեան են չորք . զիւր , վանկ , բառ և բան : Ասան զի զտոցանէ միայն խօսի քերականութիւնն՝ իբրև զայնց , որք զվտաւորաբար

և յատկապէս տառնելի են 'ի քերականութեան . զի որովհետև ոչ այլ ինչ գիտէ քերականութիւնն , բայց եթէ աղիղ և անախալ կարգել զբանս , հարկ է նմա յատկապէս զայնցանէ խօսիլ , յորոց կազմին բանք . և բանգի բանք կազմին 'ի բառից և բառք 'ի վանկից և վանկք 'ի գրոց , պիտոյ է՝ զի յատկապէս զսոցանէ խօսեացի քերականութիւնն :

|| ան . ք . Գր . Գր . Գր .

Վերն է գիծ ինչ , որ կարգեալ է 'ի նշանակել բզտառն . որպիսի են նշանագիծքս ա , բ , գ , դ , ևն : Իսկ տառն է հնչումն ինչ յօղելի և հեղելի . այսինքն այնպիսի հնչումն , որ յօղի ընդ այլում հնչման . և հեղեալ ընդ նմա՝ զբազաղրեալ ձայն հնչէ . որպէս հնչումնս Բ յօղի ընդ հնչմանս Է . և հեղեալ ընդ նմա այսպէս , Բ = Է , հնչէ զբազաղրեալ ձայնս զայս ԲԷ :

Աստի հնչումն ինչ եթէ ցիցէ հեղելի ընդ այլում հնչման , ոչ է տառ . զի ոչ լինի տարր կատարեալ ձայնի . իսկ տառն բոս ստուգաբանութեան խրում պարտի լինել տարր ձայնի , այսինքն բաղկացուցիչ նորա : Եւ ևս՝ եթէ հնչումն ինչ իցէ յօղեալ և հեղեալ , ոչ ասի տառ , այլ վանկ . զի ոչ է հեղելի , այլ հեղեալ :

Տառք 'ի մերս լեզու յերեաննվեց զիրս բովանդակին . որոց ձեք և հնչմունք այսպէս կերպարին :

ա	այբ .	խ	իւ .	չ	չա .
բ	բեւ .	ծ	ծա .	պ	պե .
գ	գիմ .	կ	կեւ .	ջ	ջե .
դ	դա .	հ	հա .	ն	նա .
ե	եեւ .	ձ	ձա .	ս	սե .
զ	չա .	ղ	ղա .	վ	վա .
է	է .	ճ	ճե .	տ	տեւ .
ը	եեւ կամ շի .	մ	մե .	ր	րե .
թ	Բա կամ Բա .	յ	յե .	ց	ցա կամ ցա .
ժ	ժե .	ն	նա .	ւ	ու . կի՛ Կի՛ Կի՛ .
ի	Ինի կամ Ին .	շ	շա .	փ	փա .
լ	լեւ .	ո	ո կամ աա .	ք	քե .

{ } Յորս յաւելեալ զտառոյ : և Ք' լինին երեսուն և ութ, զորոց զյատկու թիւնսն տե՛ս ՚ի բառարանի :

Եթէն ՚ի սոցանէ ձայնաւորք սսին, զի ինքնին տան զձայն. և են սորին \acute{a} , \acute{e} , \acute{i} , \acute{o} , \acute{u} , \acute{y} . Ընդ որս դասի և ձայնաւոր հնչումնս --- իբր ութ երորդ : Իսկ մնացեալ տառք բաղաձայնք սսին. զի բաղադրու թեամբ ձայնաւորի տան զձայն. և են սորին b , c , d , g , h , k , l , m , n , o , p , q , r , s , t , v , x , z . Ընդ որս դասի և են սորին b , c , d , g , h , k , l , m , n , o , p , q , r , s , t , v , x , z .

Իսկ զիս և յատկապէս ոչ դասի ընդ սոսա. զի ոչ է նշանակիչ յատուկ տառի, այլ երկուց որոշ տառից, այսինքն ch և sh , և ՚ի նոցունց կազմեալ. ph ՚ի կիտատ ch և sh , փոխանակ բառիս h :

Եւ յսորիկ նշանադիճք մեր ՚ի չորս ձևս սովոր են նկարել. Եթա յայս ձև ա, որ անուանի բորք զիր. և ՚ի գործ աճի այժմ առաւելապէս ՚ի սպաղարու թիւնս :

Երկրորդ՝ յայս ձև a , որ անուանի նօսոր զիր. և ՚ի գործ աճի հասարակօրէն ՚ի գրու թիւս քարտիզաց, և ՚ի շարադրու թիւնս ուսումնասիրաց :

Երրորդ՝ յայս ձև a , որ անուանի երկաթազիր. և ՚ի գործ աճի հասարակօրէն ՚ի սկսուածս բանից զբեւոյց բորք գրով :

Չորրորդ՝ ՚ի պէսպէս վայելագարդ ձևս, և կոչի փառագիր. որ եթէ ծաղկամբք, կամ գրուագօք նկարեսցի, սսի ծաղկազիր, կամ գրուագազիր. իսկ եթէ կերպարանօք մարդոց կամ թռչնոց, և այլն, կոչի մարգագիր, կամ ձաղազիր. որպէս տեսանի ՚ի սկսուածս պէսպէս ձառից և զլիսոց մատենից :

Եւ յազագս զ, յ, ո, և տառից, սոյնպէս և յազագս նայ տառից, որք են մ, ն, տե՛ս յննդարձակ քերականութեան նորոց սպաղարեալ. տե՛ս անդ և զոր խօսեցաք զհնումնսնս --- :

ԳԼՈՒԽ Բ.

Յուրիս Անի:

Անիս է ձայն ինչ, որ միով հնչմամբ ելանէ՝ ՚ի բերանոյ մարդոյն, բաղկացուածեամբ ձայնաւոր և բաղաձայն տառից. զոր օրինակ, Վա, հէ, նէ, զո, ից, զու, օբ, և այլն:

Միս Բնչ Գնչմբ. զի եթէ բաղում հնչմամբ ելանիցէ, ոչ ասի վանկ, այլ բառ. զորօրինակ, Վարի, ընտանի, մեծապէս, և այլն:

Միս ևս էլնէ ՚ի բերանոյ մարդոյն. որով որոշի նախ՝ յայն ամենայն ձայնից, որք հնչին յանկենդան իրաց և յանբանից. որպիսի են ձայնք ջուրց, հողմց, պղնձեաց, քնարից, տաղաց, թռչնոց, գազանաց, և այլն: Արկրորդ՝ որոշի նաև յայնպիսի ձայնից, որք թէպէտ ելանեն ՚ի բերանոյ մարդոյ, սակայն ոչ իբր բանաւորի, այլ իբր կենդանոյ. որպիսի են ձայնք սուլելոյ, հազալոյ, փռնգալոյ, և այլն:

Միս դարձեալ բաղկացուածէ յայնսք և բաղաձայն քառից. քանզի առ ՚ի ասիլ ձայնի իմիբ տիրապէս վանկ՝ պիտոյ է այնմ բաղադրիլ ՚ի բաղաձայն և ՚ի ձայնաւոր տառից, և միով հնչմամբ ելանել ընդ բերանն. զոր օրինակ, Մն, եր, դեղ, քէն, և այլն: Սին իրի ձայնաւոր տառքս՝ է և օ, ոչ ասին յատկապէս վանկ, այլ անյատկապէս և պիտակաբար, ըստ որում միով հնչմամբ ելանեն ՚ի բերանոյ մարդոյն:

Ըստ այսմ են և այլ ձայնաւոր տառք՝ եթէ առանց բաղադրելոյ ընդ բաղաձայն տառից հնչեցին. որպէս, ա, ե, է, ը, ի, . . . զի ըստ այսմ տառ ասին. այսինքն հէ, դէլի և յօգելի ձայն, և են նիւթ և տարր վանկի և ոչ տիրապէս վանկ: Իսկ եթէ փաղաառածեամբ բաղաձայն տառից հնչեցին, ասին յատկապէս վանկ. զոր օրինակ, այբ, էլ, և այլն. զի ըստ այսմ հեղմամբ և փաղաառածեամբ տառից ձևանան: Այլ վանն այսր պատճառի վանկն կոչի նաև հեղ և փաղաառածիւն:

Ս անկից բազում են տեսակք . ոմանք են միատառ , կամ միագիր և ոմանք յոգնատառ , կամ բազմագիր : Սխատաք են եօթն ձայնաւորքս , ա , ե , է , ը , ի , օ , օ . որք ըստ վերոյգրելոցդ պիտակապէս միայն ասին վանկ :

Իսկ յոգնատառք են , որք ՚ի բազում տառից բազկանան . ոմանք յերկուց , և կոչին երկատառ . որպէս , Լ զ , մի , օդ , ևն : Սմանք յերկից , և ասին եռատառ . որպէս , Հայց , հող , բեր , ևն : Սմանք ՚ի չորից , և ասին քառատառ . որպէս , Օարկ , փեղկ , ջուր , ևն : Սմանք ՚ի հնգից , և ասին հնգատառ . որպէս , Սուրբ , թեամբ , զամբք , ևն : Սմանք ՚ի վեցից . և կոչին վեցատառ . որպէս , Աւրծք , ջուրք , սեամբք , և այլն :

Գարձեալ ոմանք ՚ի վանկից են միարարբառ , կամ միաձայն , և ոմանք երկրարբառ կամ երկձայն : Սխարբարբառք են նորա , որ ունելով զմի ձայնաւոր տառ՝ զձայն միոյ հնչեն . զոր օրինակ , Հար , թող , զով , ճիւ , ևն : Իսկ երկրարբառք են նորա , որք ունելով զերկուս ձայնաւորս՝ իբրև զմի ձայն հնչեն . զոր օրինակ , Լեալ , եօթն , ձիւն , տուն . տես յինգարձակն :

Գարձեալ ոմանք ՚ի վանկից են աննշանք , և ոմանք նշանականք : Իննշանք են նորին , որք ՚ի հայ բարբառ ինչ ոչ նշանակեն զոր օրինակ , Սա , բե , զէ , ևն : Իսկ նշանականք են՝ որք առանձինն նշանակեն ինչ . զոր օրինակ , Լար , թեղ . զէն , ևն . բայց սորին ոչ ըստ որում նշանականք , այլ ըստ որում են նիւթ նշանակութեան , և ըստ որում միով հնչմամբ ելանեն ընդ բերանն , ասին վանկ . զի ըստ որում նշանականք՝ յաւելտ բառ ասին , քան վանկ :

Գ Լ Ո Ւ Ի Խ Գ .

Հարգութիւնք :

Իառն է ձայն նշանական . այսինքն այնպիսի ձայն , որ կարգեալ է առ ՚ի նշանակել ինչ . որով և որոջի ՚ի

վանկէն . զի նա է ձայն միաճնչուն՝ ըստ ինքեան աննչան՝
կարգեալ առ նշանական ինչ . այսինքն առ բառն . Իսկ
բառն է նշանական ձայն . զի միշտ նշանակէ ինչ . այս-
ինքն , կամ զնոյն իրն , կամ զգործողութիւնս իրաց և
կամ զպարագայս նոցին :

Չայնն որ նշանակէ զիրն , և յորժորջէ զնոյն այս ինչ .
ասի անուն . որպէս՝ Քար , հող , անասուն , տեսիլ , ևն :

Չայնն որ նշանակէ զգործողութիւնս կամ զկիրոս և
կամ զգինելութիւն իրաց ընդ ժամանակաւ , կոչի բայ-
զոր օրինակ , Բանամ , խոցեցայ , եղէ , և այլն :

Չայնն որ նշանակէ զիրն ՚ի գործողութեան կամ ՚ի
կրելութեան , կոչի ընդունելութիւն . զք , Տեսող , տե-
սեալ , տեսանելի , և այլն :

Չայնն որ զպարագայս իրաց և գործողութեց նշա-
նակէ , է հնգապատիկ . զի Այսմ զղէմն իրաց ցուցանէ ,
և այս կոչի դերանուն . զք , Աս , դու , սա , դա , և այլն :
Այսմ սոսկ զպարագայս ինչ իրաց յայտնէ . և այս կոչի
նախադրութիւն . զք , Ի , զ , ընդ , վասն , ևն : Այսմ զկիրոս
հողւոյն յայտ առնէ . և սա կոչի միջարկութիւն . զք , Սվ
աւաղ , ևն : Այսմ զպարագայս գործողութեւն և կրելու-
թեան ՚ի մէջ բերէ . և սա կոչի մակբայ . զք , Ըյտօր ,
յետոյ , ուր , ևն : Այսմ զայս ամենայն նշանական
բառս ընդ միմեանս կապէ . և սա անուանի շաղկապ . զք ,
Սակայն , թէ , և , և այլն :

Յայսցանէ յայտնի երևի , թէ ութ են ազգք բա-
ռից . այսինքն , Ընուն , դերանուն , բայ , ընդունելութիւն ,
նախադրութիւն , միջարկութիւն , մակբայ և շաղկապ :

Չորք ՚ի սոցանէ հոլովականք են , որպէս անուն , դե-
րանուն , բայ և ընդունելութիւն . և չորք անհոլով . որպէս
նախադրութիւն , մակբայ , շաղկապ և միջարկութիւն :

Ըրդ՝ սոքա որպէս վասն գորջ ձայնք նշանականք՝ ա-
ռանձինն առեալ բառք ասին , սոյնպէս և ս վասն բաղ-
կացուցանելոյ զբան՝ այսու կամ այնու եղանակաւ նշա-
նակելով մասունք բանի կոչին , ոմանք իբր անուն , ոմանք
իբր բայ . և այլն :

ԳԼՈՒԽ Գ.

Հրեշտակներ :

Բանն է կարգաւոր շարանանու թիւն բառից՝ յայտնող արանախոհութեան մտաց : Հասե՛ն՝ հրեշտակներ շարանանու թիւն բառից : ցուցանէ : թէ՛ ՚ի կազմութեան բանի շարք բառիցն պարտին լինել ըստ կարգի զետեղեալք . զք , “ Հանկանիլ մեղացն ” յառնէ արդարութիւնն . . . Ի վերջոյն : Ուր ահա ըստ կարգի դասաւորեալ են բառք : Իսկ եթէ խանգարեցես զկարգն , ոչ ևս մնայ բան . զք , Հառնէ : յանկանիլ արդարութիւն մեղացն : Օ ի բառք սորա թէպէտ նոյն են , որ ինչ ՚ի նախընթացդ յորում կազմեալ էին զբան , բայց յանկարգս զետեղեալ՝ ոչ առնեն զկազմութիւն բանի :

Իսկ յասե՛ն՝ յայտնող արանախոհութեան մտաց , ցուցանէ : թէ յայնժամ շարուածք ինչ բառից բան ասի , յորժամ զդատմունս , կամ զխօսս մտաց մեքոց յայտնէ : թէ իցէ՛ ՚ի սակաւ բառից կազմեալ , և թէ՛ ՚ի բազմաց . զք , “ Եւ կոյր աչօք՝ քան կոյր մտօք ” : Ի շէշէ : Իհա այս բան յայտ առնէ զայն դատումն , որով խօսիմք ՚ի միտս մեր և հաստատեմք , թէ լաւ է մարդոյ կոյր լինել աչօք՝ քան մտօք :

Ի սացի՛ զդատմունս մտաց . զի եթէ միայն զպարզ հայեցողութի կամ զըմբռնումն մտաց յայանեցի , ոչ է բան ըստ քերթօղաց . որպիսի են սոքին : Օ քրաբարէլ ստղածիլէան , բանական կենդանի , լուսատու և զուարթարար , և այլն : Օ ի սոքա միայն զըմբռնումնս մտաց յայանեալ յաւէտ շարայարեալ բառք ասին՝ քան թէ բանք : Իչ այս ոչ վասն այսորիկ՝ զի բայ չէ եղեալ ՚ի նոսա ներգործութեամբ , այլ վասն այնպիսի պակասութեան , ըստ որոյ և ոչ զօրութի ըմբռնի բայն : Իսկ եթէ բայն զօրութեամբ խնացի , է արբապէս բան . զք , “ Ի քէն տանջանք , և ՚ի մէնջ յանձնառութիւնք . սուր քոյ , և պարանոց մեր ” : Ի շէշէ : Ուր զօրութեամբ ըմբռնին այսպիսի ինչ բայք , տուեալ լինին , ընծային ,

և պատրաստ է . որպէս թէ ասացեալ էր . 'ի քէն ար-
ւեալ լինին տանջանք , և 'ի մէջ ընծային քեզ յանձն-
առու թիւնք տանջանացդ . և որպէս պատրաստ է սուր
քոյ , սոյնպէս և պատրաստ է պարանոց մեր :

|| մանք 'ի բանից են կատարեալ , և ոմանք անկատար :
կատարեալ բանն է , որ անթերի յայանէ զտրամախո-
հու թիւն մտաց . որով լսողն ոչ ևս սպասէ այլոց բա-
ռից առ 'ի առնուլ 'ի միտ . զք , " || արդիկ յօրինակն
առաւել հայն 'ի ճշմարտութիւն . . . | Ի ԳԼՈՒ : " || Ա-
րարանչի որ որ յիւրոց գործոց գովի կամ պարսաւի . . .

ՎԻՆԻՔՆ ԲԵՆԵՐԱՆԻՔ :

" Բարիք է մահկանացուի ոչ զխուլ թէ էրբ վախ-
ճանի . . . || արհ . ԲՆԻՔ :

Իսկ անկատար բանն է , որ 'ի բառից կարգաւ շա-
րագրեալ թէպէտ յայանէ զտրամախոհու թիւն մտաց ,
բայց անկատար և թերի . և կամ տայ զսկզբնաւորու-
թիւն իմանալոց զտրամախոհու թիւն մտաց , բայց ոչ
աւարտէ . այլ որպէս թէ 'ի կախ թողու , և որ լսէ լըր-
ման նորին սպասէ . զք ԼԶԹ է ցանկամք հասանել փա-
ռացն . թէպէտ և յամենայն աշխարհ գովեն և երա-
նեն զմեզ . Ի փորունցն փախուցեալ . Զորժամ յաղ-
թեմք , ևն . Օ ի ահա տրա զթերի ինչ դատմունս մը-
տաց յայանեալ , թէպէտ և սկիզբն առնեն իմացուցա-
նելոյ , այլ ոչ կատարեն . բայց եթէ յարեացի 'ի նոսս
այլ բան կամ բայ . զոր օրինակ .

" ԼԶԹ է ցանկամք հասանել փառացն , փախուցուք 'ի փա-
ռաց անախ . . . || ԲԻՔ :

" թէպէտ և յամենայն աշխարհ գովեն և երանեն լը-
մեզ (մարդիկ) , զինչ օդուա են մեզ . . . || արհ ԳԼՈՒ :

" Ի փորունցն փախուցեալ մեծամեծացն մասնեցայ . . .
ԲԻՔ .

" Զորժամ յաղթեմք , ցնծամք . . . || ԲԻՔ :

Ի վախճանն ծանօթութեանց զլիաւոր մասանց քե-
րականութե՛ համառօտեացուք զսահմանս նոցա յայս ո-
տանաւոր , առ զիւրին սերտողութի համբակաց :

Վիւրն է զիծ ինչ նշան տառի .
տառն է հնչումն ինչ հեգեղի :

Ս անկն միով հնչմամբ յօղի,
բաղկացու թեամբ պէսպէս տառի .
Բանն է ձայն ինչ նշանական,
յազգրս 'ի յու թ բաժանական :
Բանն է կարգաւ բառի հիւսուած,
յայտնիչ ներքին դատման մտաց :

Ըրդ յեա խօսելոց մեր զարից մասանց բերականու-
թեան, հարկ է խօսիլ զու թից մասանց բանի զիւրա-
բանչիւրոց առանձինն :

Գ Լ Ո Ս Ի Խ Ե .

{ }=չ=դ= Բ=ն= :

Թիւ շինչ և բանիպարի է ի ի ն անունն :

Ընունն է մասն բանի, որով իրն յորջորջի . այս-
ինքն է՝ այնպիսի բառ, որով իրն անուանի՝ և ասի այս
ինչ կամ այսպիսի ինչ . զի, Սարդ, քար, խունկ, լոյս,
պայծառ, ակար ևն . զի սորօք պէսպէս իրք պէսպէս օ-
րինակաւ այս ինչ կամ այն ինչ անուանին՝ մինն մարդ,
մինն քար, և այլն : Հնար է ևս սահմանել այսպէս .
Ընունն է մասն բանի, որ զէութիւն իրին նշանակէ .
այլ այս ևս զնոյն զօրութի ունի . քանզի անունն յայն-
ժամ նշանակէ զէութի իրին, յորժամ իրն նովաւ ա-
նուանի այս ինչ կամ այսպիսի ինչ . որպէս անունս ճարգ՝
յայնժամ նշանակէ զէութի մարդոյ, յորժամ նովաւ
անուանի իրն այնպիսի, այսինքն՝ մարդ :

Ընունց ոմանք են գոյական և ոմանք ածական :
Գոյական անունն է, որ ինքնին վարի 'ի բանս, և նշա-
նակէ զիրս էականս կամ իրր էականս, թէ բնականք
իցեն և թէ արհեստականք . զոր օրինակ Սարդ, ասունկ,
աթու, թուղթ, գոյն, քաղցրութիւն, նկար, շինուած,
և այլն :

Գոյական անունանց ոմանք են յատուկ, որք և 'ի

հնոց՝ Խմբի ասին, ունանք հասարականք որք և ԲՊՅՊՅՊՅՊՅՊՅ
 ինչ կոչին, և ունանք ընդհանուրք կամ հասարակք՝ որք
 և ասին -----:

Յատուկ անունն է, որ կարգեալ է առ ՚ի զմի ինչ նշանակել, և զմիտէ միայն ասիւ. զի Սիմոն, տարնն, տիգրիս, քորեք, ևն. Օ ՚ի սորա հնարեալ են վասն նշանակելոց զմի մարդ, զմի գաւառ, զմի գետ, զմի լեառն, ևն. ուստի և զմիտէ միայն ասին. վասն որոց և ոչ վարին յոգնականապէս:

Եւ թէպէտ յատուկ անունք մարդկան՝ այլևայլ անձանց ևս զնին, բայց այն է ըստ պատահման. և զնոցանէ ևս իբրև զմիտէ ասին: Իսկ եթէ կամիցիմք որոշել զնոսին յայոց, յարեմք ՚ի նոսա երբեմն զբառս ինչ նոցին յատկացեալս. զի Սիմոն յեւրայ, սիմոն եւրայ, Յոնայ, սիմոն Բորոք, սիմոն Ըոք: Յուդա Տիգրիս, յուդա յիգրիս, յուդա Խիտրիտայ, և այլն:

հիշ

Հասարականն է, որ միով եզակիան ձայնիւ զբազում իրս հասարակութեամբ միացեալս՝ իբրև զմի ինչ նշանակէ. զի Ըեղջ, կոյտ, դէզ, հօտ, երամ, խումբ, Ժողովուրդ, տոհմ, հոյլ, պար, և այլն: Օ ՚ի սորա ոչ զմի ինչ յինքեանս նշանակեն, և ոչ ևս զբազումս իբր ՚ի միմեանց զատեալս, այլ իբրև հասարակս ՚ի մի: Արպէս հօտն ոչ նշանակէ զմի ոչխար, այլ զբազում ոչխարս, ոչ առանձինն առանձինն, այլ իբր ՚ի մի հասարակ. զի առանձին մի ոչխարն ոչ ասի հօտ, այլ յորժամ բազումք ՚ի մի խումբ իցեն:

Իսկ ընդհանուրն կամ հասարակն է, որ նշանակէ զընդհանուր ինչ էութի տարածեալ առ բազում անհատս, կամ որ զբազմաց ասի հասարակաբար. զի Օլոր, հաւ, դետ, տուն, զահ, զոհ, խորհուրդ, բան, զօրութիւն, փառք, և այլն: Օ ՚ի սորա ոչ զմիտէ միայն, այլ և զբազմաց ասին ՚ի հասարակի: Արպէս ծառն ոչ ասի զմիտէ ծառոց միայն, այլ և զամենայն ծառոց. զի զոր ինչ նշանակէ անունս ծառ, գտանի այն յամենայն ծառս:

Բճական՝ կամ ըստ հնոց միաբարձն անունն է, որ ինքնին ոչ վարի ՚ի բանս, այլ պահանջէ յարել ՚ի զոչ-

ականս՝ իբր յայտնիչ որպիսութեան նոցա . զք, Բարի, չար, առատ, սակաւ, անստուեր, վեհագոյն, կարեւոր, ամենափոյլ, կենդանարար, բարեատեաց, և այլն : Արքաւանձինն ոչ վարին ՚ի բանս, այլ յարագրելով ՚ի գոյականս : Այս պատճառն է, զի ունին զնշանակութիւն իբր ճարտար . բանզի թեպէտ և յայտ առնեն զորպիսութեան ինչ, բայց ոչ որոշեալ առ այս կամ առ այն . որով և միտք մարդոյ ՚ի լեզն՝ մնայ տատանեալ . և որոնէ, թէ որոյ իրի արդեօք որպիսութիւն է այն, զոր նշանակեն : Այս և թէ ընդ գոյականի վարեցոյն, որոյն նշանակութիւն նոցա առ այս կամ առ այն . որով և միտք լսողին հանգչի . զոր օրինակ, յասելն, « Ասա բարի պտուղ բարի առնէ, և ծառ չար պտուղ չար առնէ . » . Այսով : Աճական անունս Բարի՝ յարելով ՚ի գոյական անուանաց ծառ և պտուղ՝ որոյն առ այս և առ այն . այսինքն առ ծառն և առ պտուղն . որով և միտք լսողին ոչ ևս որոնէ, թէ բարին զ՛ր իր նշանակէ աստ, կամ զորոյ իրի որպիսութիւնն յայտնէ : Աստ այսմ և անունդ չար յարելով յանուանաց ծառ և պտուղ, որոյն ՚ի նշանակութեան իւրում :

{ } Յասացերցս տեսանի, զի գոյական անունն հայի ՚ի շէնչ գոյ իրին, իսկ ածականն հայի որդեպէ գոյ նորին . վասն որոյ մին վարի առանձին, և միւսն յարելով ՚ի նոյն .

Այլ զիտելի է, զի թեպէտ ածականն պահանջէ յարիլ ՚ի գոյականս, բայց ոչ է հարկ միշտ ներդործութիւնն զնոսին . այլ բառական է ևս զօրութեամբ միայն ունել . զոր օրինակ, յասելն, « Ի փոքուն նկարեաց ըզմեծն, և ՚ի մարմնականն զհոգևորն . » . Այսպէս : Աճական անուանքս ՚ի քրտն, զմեծն, ՚ի մարմնականն, զհոգևորն զօրութեամբ ունին զգոյական իւրեանց . այսինքն է՝ իր, գործ, գործողութիւն, խորհուրդ . որպէս թէ ասէր . Ի փոքու իրի նկարեաց զգործ մեծ, և ՚ի մարմնական գործողութեան զխորհուրդ հոգևոր :

Աճական անուանց ոմանք զրականք ասին, ոմանք բազպատականք և ոմանք գերազրականք :

Վրականք են, որք ջուշանեն զորպիսութիւն կամ

զորքանու թիւն իրին պարզապէս առանց ճոխացուցանելու կամ նուազեցուցանելոյ . գր , Մարի , ագիտակ , գեղեցիկ , վատթար , պակաս , երկայն , կարճ , և այլն :

Մազգատականք են , որք բաղդատելով զմի իր ընդ այլում իրի , ցուցանեն զորպիսու թիւ կամ զորքանու թիւ նորին առաւելեալ կամ նուազեալ քան զմիւսոյն . և սորա կազմին մասնկամբս փոյն . զոր օրինակ , Մարեզոյն , սպիտակագոյն , գեղեցիկագոյն , վատթարագոյն , պակասագոյն , երկայնագոյն , կարճագոյն , ևն :

Վերադրականք են , որք ցուցանեն զորպիսու թիւն իրին յոյժ առաւելեալ , կամ յոյժ նուազեալ քան զայլոյն . և սորա կազմին մասնկամբս փոյն . զոր օրինակ , Մենարարի , ամենազեղեցիկ , ամենավատթար , կամ ևս վերագոյն , ևս մեծագոյն , և այլն : Օսոյցանէ տես յընդարձակն :

|| ան ք . ֆ շ ֊ ան ք :

Մտանօր արժան համարիմ խօսիլ զայնոցիկ անուանոյ , որք կոչին ֆ շ ֊ ան ք , և բաժանին 'ի հինգ տեսակս . որք են , || երբերականք , հանրականք , հարցականք , մասնականք և թուականք :

|| երբերականք են , որք 'ի մէջ բերեն զբաղդատութիւն ինչ որպիսու թեան կամ որքանութեան . և են սորա . Սոյնպիսի , գոյնպիսի , նոյնպիսի : Մասպիսի , սոյնպիսի , այնպիսի : Մարան , այգբան , այնբան . սոյնքան , գոյնքան , նոյնքան . և սորա վարին ածականապէս : Մեղ որս դասին և բառքս՝ Մասլափ , այգլափ , այնլափ . սոյնլափ , գոյնլափ , նոյնլափ . որք առանց հոլովելոյ վարին :

Հանրականք են բառքս՝ Մենայն , ամենեքեան կամ ամենեքին , բոլոր , բոլորեքեան կամ բոլորեքին . որք իրր ածական 'ի զորժ ածին : Մեղ որս կարեն դասիլ և անուանքս՝ բնաւ , համայն , ևն :

Հարցականք են , որք հարցականապէս վարին . յորոց ոմանք են իրր զոյական . և են սորա , || , ո՛վ , զինչ , ո՛վ որ , ո՛յք : Մա ոմանք իրր ածական . և են սորա , ||ր ,

զինչպիսի, որպիսի, որչափ, որքան, քանի : Ի ստա
բառքս Սրբիտի, որսան, սանի, որչափ, վարին երբեմն նաև
իրբ վերբերականք առանց պարուկի :

Սաննականք, որք և հալիքաչի ասին, են նորա, որք
մանաւորեն զնշանակուածի անուան իրիք . երբեմն իբր
ածական վարելով և երբեմն իբր գոյական . և սորա են
չորեքկին : Ընթանն որոշէ զմին ՚ի յերկուց . և է բառս
այս Սիւս . զք, « Զայ երկու ճանապարհք կոչեցան . մին
լայն և ընդարձակ, իսկ մյանն նեղ և սնձուկ » . Սիւ :
Սա չունի յոգնական :

Երկրորդն որոշէ զմին ՚ի բազմաց . որպէս սորին, Սիւ,
*ս, ին, ինչ . զք, « Օ սն (՚ի մարդկանէ) ստա պատժէ
և անդ պատկէ » . Սիւք . ի Բիւն . պար :

Երրորդն ցուցանէ զերկուսն մի մի յինքեանս . և է
բառս այս Երէքսանչիւր . զոր օրինակ, « Օ կերպարանս
երկաբանչիւրոց առ միմեանս եղևալ զմի և զնոյն վճա-
տուածեան ծնունդս արտադրեն » . Երէ :

Չորրորդն ցուցանէ զբազումս ՚ի միասին անձներա-
բար և ոչ հաւաքապէս . և է բառս Երեսնականչիւր . զոր
օրինակ, « Ընթանն ունի իւրաքանչիւր անդամ զիւ-
րաքանչիւր գործ » . Երէ . երէ :

Սորա ուղղականն բազում անգամ վարի փոխանակ
սեռականի և տրականի . զոր օրինակ, « Երջն հոգի բաշ-
խէ իւրեսնականչիւր ըստ իւրաքանչիւր կարի » . այսինքն
բաշխէ իւրաքանչիւրոց . Երչ :

Ի տեղի սորա երբեմն զնի կրկնակ բառքդ մի մի, այդ
այդ, ևն . զոր օրինակ, « Երայիւր մի մի ՚ի նոցանէ ըզ-
ղանձս » . Երիւն : « Օ սան սան զբաջուածին պատմէր
նոցա » . Երչիւն :

Ստականք են, որք ՚ի մէջ բերեն զթիւ և վարին
ածականապէս . որոց են հինգ տեսակք : Ընթանն տե-
սակքն ասին ընդարձակք, որք արձակապէս նշանա-
կեն զթուեալն . որպէս՝ Սիւ, երկու, երեք, չորս,
հինգ, վեց, տասն, հնգետասան, քսան, քսան և մի,
երեսուն, և այլն : Երկրորդ տեսակքն ասին դասա-
կանք . որք կարգաւ ցուցանեն զթուեալն . որպէս՝ ա-
ռաջներորդ, երկրորդ, երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ,

օժգու
օժա .

տասներորդ , հնգետասաներորդ , և այլն : Արբորդ տե-
 սակքն ասին զատականք . որք նշանակեն զԹուեարն իբր
 զատուցեալս և առանձնացեալս . զոր օրինակ , Սիակ ,
 երկեակ , երբեակ , հնգեակ , եօթնեակ , յիանեակ , ևն :
 Ըորրորդ տեսակքն ասին անձներականք . որք զբազումս
 ընդ միով Թուով ի բարանչութաբար նշանակեն . զոր
 օրինակ , Արկորեան կամ երկորին , երեքեան կամ ե-
 րեքին , չորեքեան կամ չորեքին , հնգեքեան կամ հնգե-
 քին , վեցեքեան կամ վեցեքին , տասներեան կամ տաս-
 նեքին , ևն : Հինգերորդ տեսակքն ասին կրկնականք .
 որք զկրկնումն Թուոյ ցուցանեն՝ վերջապետութիս պ-
 րի . զք , Վառապատիկ , (այսինքն մին քառիցս կրկն-
 ակալ) . հնգապատիկ , (այսինքն մին հնգիցս կրկնակալ) .
 եօթնապատիկ , (յն մին եօթնիցս կրկնակալ) . ևն :

Յամանս ՚ի սոցանէ յարի և մասնիկս կէն՝ այնու նշա-
 նակութի , զոր ունի մասնիկս պրի . զք , Արեքիկն , չո-
 րեքիկն , հնգեկին , վեցիկն , և այլն :

ԳԼՈՒԽ Գ :

Յառաջ պարզութեանց անունն : Անունն յառաջ Սե-
 րի :

Պարագայք անուանց ասին այնք , որք շուրջ զա-
 նուանք մտածին՝ իբր հեռուումն որպիսութեան նոցա .
 ուտի նաև հեռուանք կոչին . և են վեց , այսինքն , Սեռ ,
 ձև , տեսակ , Թիւ , հողով և հողովումն :

Սեռք կամ սերք անուանց են որոշմունք գոյական ա-
 նուանց՝ ըստ նշանակելոյ նոցա զսերս իրաց , այսինքն զա-
 բու և զէգ , կամ զհասարակ ինչ , և կամ զէզորք : Սե-
 տի և անուանք՝ ըստ սեռին են չորք , արական , իգա-
 կան , հասարակ և չզորական :

Մարականն է որ նշանակէ զարու . զք , Մարահամ ,
 Սահահ , հայր , եղբայր , այր , փեսայ , աներ , հաւ ,
 պապ , եղն , ցուլ , արջաւ , քաղ , և այլն :

Իգական է որ նշանակէ զէգ . զք , Սարրա , Մննա ,

կին, տիկին, զշոյ, հարսն, մայր, բայր, զորանս, հա-
նի, նու, հորաբայր, մայրաղիր, մորու, կուլ, երկնջ, մա-
րի, աղջ, մարի, և այլն :

Հասարակն է որ միտլ ձայնիւ նշանակէ զարու և
զեզ. գր, Օ աւակ, որդի, թռն, կորիւն, կազն, մրա-
բուկ, ձագ, ևն : Լը և ս Ս արդ, առիւծ, ձի, նապաս-
տակ, արտուտ, անգղ, և այլն :

Չէզորականն է որոյ նշանակեալն ոչ արու է, և ոչ
էզ. գր, Ս ուր, օղ, հող, մով, ձրագ, թուղթ, լոյս,
մեծութի, ծնունդ. ևն : Բակ եթէ անկենդան իբր կո-
չեցին երբեմն արու կմ էզ. գր, Բուր կամ էզ ծղխնի,
արու կամ էզ արմաւենի, արու կամ էզ պղինձ, ևն,
այն նմանութի ասի, և ոչ տիրապէս :

Բացի 'ի վերոյ, թէ այս որոշմունք են գոյակն ա-
նուանց զի 'ի լեզուի մերում ոչ գտանի որոշումն սեռի
աժական անուանց ըստ արականի և ըստ իգականի. զի
որչափ և աժականս ունիմք, կամ հասարակ են արուի
և իղի և կամ չէզորք. և բազումք ևս հասարակ են
մարդկան և անասնոց, զգայնոց և անզգայից, արհես-
տականաց և բնականաց :

Բացի և ևս, ըստ նշանակելոյ նոցա զերս էրաց. զի սեռք
անուանց ոչ նկատին 'ի մեզ ըստ վերջաւորութե կամ
ըստ յօդից ինչ, որպէս 'ի Ատինս, և 'ի յայլս. այլ
ըստ նշանակութե նոցին. իբր զի եթէ նշանակեալն ա-
նուան իցէ արու՝ անուան ասի արական, եթէ էզ՝ իգա-
կան, եթէ երկուցն ևս պատկանեալ՝ հասարակ, և ե-
թէ և ոչ միում՝ պատշաճեալ՝ չէզորք :

Լը թէպէտ ոմանք յաժականաց ունելով զվերջաւո-
րութիւնս ահի՝ որոշին 'ի սեռ իգական. զոր օրինակ,
Արբուհի, երանուհի, և այլն, բայց այս վերաբերի յա-
ժանցումն անուանց. զորմէ տեսցես 'ի Գլ. Է :

Լը զարձեալ 'ի յատուկ անուանս թէպէտ կան՝ որք
ըստ այս ինչ վերջաւորութեան արականապէս նշանա-
կեն. գր, { Զովհաննէս, Հերովդէս, Ալիբոս, Յուստիա-
նոս, և այլն. և ըստ այլ ինչ վերջաւորութե իգակա-
նապէս. զոր օրինակ, { Զովհաննա, Հերովդիա, Ալիբիա,
{ Զուստիանէ, և այլն. բայց այս ոչ է 'ի յատուկութենէ

լեզուիս մերոյ, այլ գրեթէ 'ի թարգմանութենէ ա, նուանց այլոց ազգաց . որպէս յայտ է :

Իսկ եթէ պիտոյ լիցի 'ի լեզուի մերում՝ զանուն ինչ հասարակ իգականապէս 'ի գործ ածել, յարեմք յայն զանուն իգական . զոր օրինակ, « Արն մի վճուկ . . » . թ արք : Արն մարգարէ . Վ արք : Արն ժրագլուխ . Լ արք : Լ արք : Արն որ դռնապանն էր . Յ արք . ևն . Լ արք ևս Ս արք : Յի, Ժ արք : առիւծ , Ժ արք աղուէս , Ժ արք կատու , և այլն :

Գ Լ Ո Ւ Խ Խ Լ :

Յ արք Գ Լ Ո Ւ Խ Խ Լ :

Չեք անուանց որոշին ըստ պարզութե , ըստ բարդութե և ըստ բազադրութե նոցա : Ս արք և անուանք ըստ ձևոյն երբեակ են . Պ արք , բարք և բազադրեալ :

Պ արք անունն է որ կայ յինքեան միայնակ և առանձինն , և ոչ է զօղեալ ընդ այլում նշանական բառի , և ոչ ունի յառաջոյ զաննչան ինչ մասնիկ . Պր , Սով , հոգի , բարի , խառն , կեղծիք , ելք , ևն :

Լ արքն է , որ յերկուց նշանական բառից զօղեալ է 'ի մի անուն 'ի ձեռն յօղիցս , արք , է , է , է , արք կամ է արք , Սովամահ , բարեմիտ , հողեկիր , խառնիխառն , կեղծուպատիր , ելեկջ , ևն . յորս յօղքդ է և է կղեալ են փոխարկմամբ ինչ տառին :

Լ արք բաղում անգամ առանց այսպիսի յօղից ևս բարդի անունն . Պր , Լրկձայն , վրեժինդիր , ողջանդամ , բարձրնտիր , և այլն :

Լ արք զիտեղի է , զի անունն բարդի ընդ պէսպէս մասանց բանի . Լարխ ընդ ինքեան . Պր , Պարագլուխ , սկզբնաչար , բազմապարգև , մեծապայծառ , ևն :

Լ արքորդ ընդ դերանուան . զոր օրինակ , Լնքնագոյ , խրահնար , նոյնատիպ , քոյննաստեղծ , ևն :

Լ արքորդ ընդ բայից . զոր օրինակ , Չարախնդաց , թագընկէց , ծովահեղձոց , վարձահասոց , բեռնաբարձ , օրեղերակալ , սրատես , զիւահար , ականջա-

լուր, և այլն. Արքեպիսկոպոս ընդ արմատս բայկց. զոր օրինակ, Մաղանձկն, զինակիր, լուսակիրն, հոգեպատում, և այլք բաղուվք: Ի սոսա անանք ունին զգորութիւն զէլ, և ունանք էւլի. քանզի չարախոսն նշանակէ զինգացողն ընդ շարիս. Բառնիւնն զթագ ընկեցող, Բեռնաբարձն զբեռն բարձող, Բառնաձիւնն զբազումն ծնանող, շինարարն զշինարար, և այլն: Այնպէս և ծառայելու չարն նշանակէ ՚ի ծովու հեղձեալ կամ ՚ի ծովու հեղձացանող, և չարագործն հոգեով պատմեալ կամ զհոգեոյն պատմող. Գիւնաբն ՚ի զիւե հարեալ, և այլն:

Չորրորդ ընդ ընդունելութիւն. զոր օրինակ, Աերոզամիտ, բերթողահայր, տեսանողագուշակ, առաքելաշնորհ, բնորեւակից, սրանելապործ, ևն:

Հինգերորդ ընդ նախադրութիւն. զոր օրինակ, Վաղստամիտ, ընդգիւնամարտ, հեռաբնակ, միջաստահման, մտաբազար, շրջապարիսպ, ևն:

Վեցերորդ ընդ մակբայի. զոր օրինակ, Հաստապահ, յարազալար, յաւեւահարաչ, մշտանուէր, նախաժաման, ներքակողմն, ևն:

Տասրեակ անուանց բարդիւ նաև ընդ միջարկութիւն և ընդ շողկապի. զոր օրինակ, Վաղաշատեր, թեւախնդիր, ևն. այլ սորա չեն ՚ի գործածութեան:

Վիտելի և ևս, զի բարդութիւն անուանց լինի բառակի. Վախ յերկուց ամբողջ բառից. զոր օրինակ, Սեծահանդէս, զեղատեսիլ, հրեշտակակերպ, լայնախորհուրդ, չրեղապայծառ, և այլն: Արկրորդ յերկուց պակասելոց կամ փոփոխելոց. զոր օրինակ, Սուսատու, երկգլխի, երկնատար, բազմագունի, և այլն: Արրորդ ՚ի միջև փոփոխելոց ՚ի հաւիւն, և ՚ի միջև ամբողջէ ՚ի յանդիւն. զոր օրինակ, Վեղեցկատապար, ժողովրդապետ, բարեզիւնակ, տանուտեր, շարեացապարտ, ձերբակալ, և այլն: Չորրորդ ՚ի միջև ամբողջէ ՚ի հաւիւն, և ՚ի միջև փոփոխելոց ՚ի յանդիւն. զոր օրինակ, Հոգնապիտի, մեծազգի, միանօր, անարգամեծար, և այլն:

Ի բարդ անուանս գտանն և այլ բանի մի անուանք

որք կոչին յարարարդք . զի յերկոց նշանական բառից զօղին 'ի մի անուն, որք և շէն այնչափ 'ի յաճախ գործածու թէ՛ . որպիսի են սորին, Մաշտոտապիւռ, անձնապահապետ, բարեհասակապի, երեքիստատրեան, հնգեատանամեայ, ողբերգարկու թի՛, ևն :

Իսկ բազադրեալ անունն է, որ յառաջոյ զօղեալ տնի զաննչան մասնիկ ինչ բազադրական, որպիսի են սօքին, Մերկիւղ, ալերախտ, ալենիազ, ալիկար, սօսոջ, սօբուղի, կամ սօբուղի, սօբաժամ, հակաճառ, հաճախոհ, հաճասեռ, Բաճապն, Գաղանուն, Ներանձն, սկար, սօգոհ, սօգատեհ, և այլն :

Գ՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛ :

Յ՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛ :

Տեասկք անուանց են որպիսու թիւնք անուանց ըստ նախնական և ըստ ածանցական նշանակու թեան նոցա . Ստոի և անուանք կրկին են ըստ տեսակին . Ասխազազափար, և ածանցական, որ 'ի հնոց կոչի նաև յարանան :

Ասխազազափար կամ նախատիպ անունն է, որ կայ յառաջին նշանակու թեան իւրում, և կամ յայնմ որպիսու թէ՛ զոր ինքնին նշանակէ . թէ՛ գոյական իցէ, և թէ՛ ածական . թէ՛ սրարդ իցէ, և թէ՛ բարդ, կամ բազադրեալ : Իստ որոյ և կոչի նախազազափար, նախատիպ . իբր թէ՛ նախկին օրինակ և տիպ, յորմէ կարեն ածանցիլ և յարանուանիլ այլք . որպիսի են սորս, Աջս, երկիր, գործ, մահ, բարի, զուարթ, ըուտափայլ, բարեգործ, անմահ, և այլն :

Թանցական անունն է նոյն նախատիպ անունն 'ի ձեռն ածանցականակերտ աննչան մասնկանց տրամակայեալ 'ի յանդիլն, և ածեալ յայլ ինն կերպ նշանակու թեան . սրգան, Առասար, երկրային, բարեգործու թիւն, անմահական, և այլն : Յորս որպէս տեսնի անուանոց շոս ածանցիլ մասնկանքս սօք կղանա .

կաւորեալ՝ ամեալ է յայլ իմն կերպ նշանակու թէ . զի 'ի կերպուս օրին ը-ս-ս-տ-ը՝ ոչ ևս նշանակէ զլոյսն , այլ զանողն լուսոյ : Ըստ այսմ ևս անունս ք-ար-է-դ-ար-ծ՝ սրա-մակայեալ ամանցիչ մասնկամբս -ք-է-ն-ն , ոչ նշանակէ զայն , որ գործէ զբարի . այլ զգործս նորա բարւոք կա-տարեալս : Ըստ այսմ խնն և զայլոց :

Ըմանցականակերտ կամ ամանցիչ մասնիկք բազում են յոյժ , զորս կարես տեսանել յընդարձակ քերական-նու թէ , մասն ք . զԼ . Ը :

Ըյլ տմանք յանուանց երբեմն 'ի կրկին մասնկանց ամանցին . որպէս , թագ-ս-տ-ը-ն-ի , թագ-ս-տ-ը-ս-ւ-ն , ևն . և սորա կոչին կրկնամանցականք :

Գ Լ Ո Ւ Ի Ս Թ .

{ }-շ-դ-տ- Թ յ-ո-յ -ն-ն-ան- :

Թ յիք անուանց են միութի կամ բազմաւորութի նշանակու թէ ան անուանց ըստ ձայնին : Այլ են կրկին . Ազական , և յոգնական . կամ միաւորական , և բազմա-ւորական :

Ազականն է , որ ըստ ձայնին զմի ինչ նշանակէ . դր , Տոգի , մարմին , խոնարհ , հօտ , ևն : Օ ի թէպէտ նշա-նակեալն այսպիսի անուանց 'ի բազումն է , բայց ըստ ձայնին ոչ իբրև բազում նշանակի , այլ իբրև մի :

Բսկ յոգնականն է . որ ըստ ձայնին զբազումն նշա-նակէ . դր , Տոգիք , մարմինք , խոնարհք , հօտք , ևն :

Ըյլ զիտելի է , զի 'ի բարբառս մեր անուանք կրկ-նակի լինին յոգնականք : Ասի յաւելլով յեզականն զտառ ինչ . որպէս յուղղական և 'ի գործիական հօ-լովս * . զոր օրինակ , Բանս , բանիս * . Բսկ 'ի հայցա-կան և 'ի ներգոյցական հօլովս * . զոր օրինակ , Օբանս , 'ի բանս . այլ 'ի սեռականն և 'ի բացառական՝ ց . զոր օ-րինակ , Բանից , 'ի բանից :

Այլկորոք յաւելլով յեզականն զլմանկս ինչ , կամ զմասնիկս յոգնականակերտս . որպէս երևի 'ի ստին ,

Ղախնացի, այգեւտանեացի, դաշտաբացի, գեղաբնակի, կողմանի, բեռնի, սերմանի, ատամանի, գահացի, մուսաքանի, անդի, գիւղաբնակի, աւագանի, մանկի, խոզան, բարձկնեացի, մարդիկ, բազմակ, մանկաբնակ :

Գիտելի է դարձեալ, զի ՚ի բարբառս մեր բազում անուանք կան, որք ըստ ինքեանց անյոզնակներ են . զոր օրինակ, Խաւար, լոյս, տիւ, սէր, յոյս, և այլն : Սոյնպէս անյոզնական են և ամենայն յատուկ անուանք աստեղաց, ամսոց, բաղաբաց, դէտոց, լերանց, կղզեաց, մարդկան, և այլն . զոր օրինակ, Լուսին, Յունվար, Սաղարշատա, Լքրասիս, Սինա, Արարատ, Տայկ, և այլն :

Կան ևս բազում անուանք որք անեղակներ են . զոր օրինակ, Ղաչանք, բաղձանք, բարբ, բառք, կամք, իսկէք, մեղք, պիք, ժանիք, կարծիք, ընթրիք, դժոխք, ցնորք, կուսք, աղօթք, և այլք բազումք :

Եւ ևս գիտել արժան է, զի անեղական անուանքս, Դէշ, Էմի, Էն, յորժամ յարին ՚ի բայս ինչ իբրև մի վարելով ընդ նոսին, կամ իբր գիտազուրկ, երբեմն եղականապէս զնին . զոր օրինակ, « Ընձանց խրեանց մեղ է, և ոչ փրկողին » . Ի՞նչոք :

« Արոց զխորդ կամ եղև անձանց խրեանց, բերին նուէրս տեսան » . Եւ ինչ :

Գ Լ Ո Ւ Ի Թ Ժ .

Յաղագս Տըլձից անուանց :

Ըստս հոշիւ Տասարակ առմամբ նշանակէ թաւալումն և գլորումն, կամ շրջումն : Ըստ բերան կանաց նշանակէ պէտպէս փոփոխումն մի և նոյն անուան ՚ի սկիզբն, կամ ՚ի վերջն և կամ յերկուսն մի անգամայն : Արդէս անունս Էրոս ՚ի հողովին պէտպէս փոփոխի կամ ՚ի սկիզբն կամ ՚ի վերջն և կամ յերկուսն :

սին և ս . գր . Բոյս , բուսոյ , 'ի բոյս , զբոյս , 'ի բուսոյ , զբուսոյ , բուսով , զբուսով , 'ի բոյս , ով բոյս :

Եւ այսպիսի փոփոխութիւնք կամ զանազանութիւնք միոյ անուան կոչին հոլովք անուանոց . և են ստան . այսինքն , Ազդահան , սեռահան , արահան , հայցահան , բաշտահան , պատմահան , գործիահան , պարառահան , ներգոյցահան , կոչահան :

Ազդահան կամ անուանահան հոլով է , յորում իրն ուղղակի և արձակարար նշանակի յինքեան . գր . հաց , անձն , հիմն , և այլն : Իսկ յայլ հոլովս անուղղակի և հոլովակի նշանակին իրք : Եւս հոլով թէպէտ և փոփոխմամբ խիք ոչ ձևանայ , բայց դասի 'ի հոլովս վասն երկուց պատճառաց . նախ զի է իբր արմատ այլոց հոլովից , և երկրորդ զի 'ի յոգնակին փոփոխի . գր . հացք , անձներ , հիմներ , և այլն :

Սեռահան կամ ստացահան հոլովն է , յորում ոչ իրն , այլ իմն իրին զորութեամբ նշանակի , թէ անգ իցէ նորա , թէ տուն և թէ այլ ինչ . որպէս յասելն հարդոյ , զորութեամբ նշանակի իմն՝ որ մարդոյն է . որպիսի են մտք , խօսք , դէմք , ձեռք , զգեստ և կամ այլ ինչ , որ ոչ է նոյն ինքն մարդն , այլ իմն նորա : Եւ վասն այսօրիկ այս հոլով կոչի սեռահան , զի ցուցանէ , թէ որոյ սեռի է այս իր . այսինքն թէ որոյ է , և կամ ոյր ստացուած . նախ իրի ստացահան ևս կոչի : Եւ յայտնանէ է , զի երբեմն փոխանակ սեռահանի վարեմք զստացահան յարանուանս . զոր օրինակ , Այս էրէնայն , պարծանք պողոտան , և այլն . փոխանակ ասելոյ , լոյս երկնից , պարծանք պողտի , և այլն :

Տրահան , այսինքն տուողահան հոլովն է , յորում նշանակի իրն իբր այն ինչ՝ որում տալի է իմն , կամ առ որ հայելի է , կամ դիմելի , և այլն : Եւս հոլով կրկին է , վերջահոլով և նախդրիս : Ա երջահոլովն է , որոյ վերջաւորութիւնն միայն այլայլի նման սեռահանին . զոր օրինակ , Ազգի , դրան , դասու , և այլն : Արոց յոգնակին լինի , Ազգաց , դրանց , դասուց , և այլն : Իսկ նախդրիւն է , որոյ սկզբնաւորութիւնն փոփոխի 'ի ձեռն նախդրացս 'ի , յ , ու , ու 'ի , յ , ընդ . գր . Ի խունկ , յարուեստ , առ

Թագաւոր, ցանձն, ընդ լեւան, ևն: Արոց յոգնակին լինի, Ի խունկս, յարուեստս, առ Թագաւորս, ցանձնս, ընդ լերինս, և այլն:

Հայցական հորոջն է, յորում նշանակի իրն իբր են. Թակայ ինդրոյ, կամ իբր են Թակայ ներգործական գործողութեանց. և ձևանայ այսպէս, Օ կողով, զարտուղ, զմասն, և այլն: Արոց յոգնակին լինի, Օ կողովս, զպատուս, զմատունս, և այլն: Եւս հորով բազում ուրեք գորութեամբ ունի զպոյ, և կոչի անորոշ հայցական. զի փոխանակ ասելոյ, զճանապարհ, զոգի, զաջ, զվիշտ, և այլն, ասեմք երբեմն՝ ճանապարհ, ոգի, աջ, վիշտ, և այլն. զոր օրինակ, « Զոյց ինձ ճանապարհ, յոր գնացից », Եւս:

Եւս սակայն ՚ի դերանուանս ոչ է այսպէս. զի հայցական նոցա միշտ զպոյ՝ ձևանայ. զի ոչ լինի ասել, « Զիշեան իս. այլ « Զիշեան զիս », Գլուխ: Եւ ոչ լինի ասել, Արան՝ որ որսայցեք, ըմբռնեսցէ ձեզ. այլ « Արան՝ զոր որսայցեք, ըմբռնեսցէ զձեզ », Խոր: Եւ ոչ լինի ասել, Եւս ամենայն և առաւել քան զայն խօսեր. այլ « Օ այս ամենայն և առաւել քան զայն խօսեր », Եւս:

Բացառական, կամ ըստ հնոց՝ առաքական հորոջն է, յորում նշանակի իրն իբր այն ինչ, յորմէ ելանէ իմն, կամ ծագէ, կամ ՚ի բաց բառնի, կամ առարի. զք, Ի սենեկէ, ՚ի բերանոյ, ՚ի գայթակղութենէ, ևն: Արոց յոգնակին լինի, Ի սենեկաց ՚ի բերանոց, ՚ի գայթակղութեանոց, և այլն:

Եւս գիտելի է, զի յորժամ մի և նոյն անունն ՚ի բացառական և ՚ի արական հորոջն միանգամայն ՚ի գործածի, նախդիրն բացառականին, կամ արականին իբր ՚ի բազումս ներգործութեամբ ոչ զնի. զոր օրինակ, « Օ ամենայն արեգերս կրօնից ՚ի կրօնս փոխեցին », Եւս:

Եւս ուրեք ուրեք ներգործութիւն և ս զնի. զք, « Հաւրածեալ շրջեցայ ՚ի բաղաբէ ՚ի բաղաբ », Զու. Էմն:

Պատմական, այսինքն ճատղական հորոջն է, յորում նշանակի իրն իբր առարկայ պատմելոյ, կամ

ասելոց, և կամ առնելոց ինչ վասն նորա . օր, Օ տնկոց, զփայտ, զծագմանէ, և այլն : Արոց յոգնակին լինի, Օ տնկոց, զփայտից, զծագմանց, ևն :

Կործիական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր միջնորդ՝ կամ գործի, ՚ի ձեռն որոյ առնելք ինչ . օր, Առսերաւ, զլիտլ, եղնգամբ, ևն : Արոց յոգնակին լինի, Առսերօր, զլիտլք, եղնգամբք, ևն :

Պարառական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբր պարառեալ կամ փարեալ իւրք . օր, Օ քաղաքաւ, զսեղանով, զտամբ, ևն : Արոց յոգնակին լինի, Օ քաղաքօր, զսեղանովք, զտամբք, ևն :

Սերգոյական հոլովն է, որով նշանակի իրն իբր այն ինչ, յորում լինի մնալ, կամ կալ, և կամ լինել . օր, Ի տատրանակի, յատենի, ՚ի լերին, և այլն : Արոց յոգնակին լինի, Ի տապանակս, յատեանս, ՚ի լերինս, ևն :

Մ. Մ. զիտելի է, զի նաև եզակի նախդրիւ տրականն փոխանակ ներգոյականի վարի բազում ուրեք՝ զրեթէ յամենայն հոլովմունս . որդոն, Ի բանի կամ ՚ի բան, ՚ի քաղաքի, կամ ՚ի քաղաք, և այլն . ըստ որում եզաք յառաջին մասին :

Նշական կամ հոչական հոլովն է, յորում նշանակի իրն իբրև կոչեցեալ . զոր օրինակ, ով ազգ անհաւատ, ով կին դու, ո սեւր, ո արք, ո սակերք, և այլն : Մ. յ հոլով բազում անգամ առանց կոչական մասնկանց ևս ձևանայ . օր, « Իժիշկ բժշկեա՞ զանձն քոյ . » : Վ շ . Գ շ . փոխանակ ասելոց, ով բժիշկ :

ԳՎՈՒԽ ԺԸ :

Յաղագս հոլովմանց անուննց :

Հոլովմունք անուանց են պէսպիսութիւն վերջաւորութեանց նոցա ՚ի սեռական և ՚ի գործիական հոլովս միանգամայն : Իբր զի այն անուանք, որք ըստ սեռականին՝ միանգամայն և ըստ գործիականին՝ այսպիսի ինչ վերջաւորութեամբք յանդին, կացուցանեն զայս ինչ

տեսակ հոլովման . որդոն , Քան , բանի , բանիւ : Այլ որք այնպիսի ինչ վերջաւորութեամբ յանգին , կայտցանեն զայն ինչ տեսակ հոլովման . որդոն , Մըլիւր , աղբեր , աղբերք :

Այլ քանզի այնպիսի վերջաւորութիւնք լինին առ հասարակ քսան օրինակաւ , հոլովմունք անուանց ևս համարին քսան . որոց չորեքասանքն ասին հասարակք , կամ տարածականք , և վեցքն մասնաւորք կամ յատուկք :

Հասարակքն են սորա , Քառ , ի , իւ : Վաղաք ի , աւ : Վեա , ոյ , ով : Ակեղեցի , շոյ , եաւ : Մշեղն , ան , ամբ : Աեղութիւն , եան , եամբ : Վառն , ին , ամբ : Օգեսա , ու , ու : Փորր , ու , ումբ : Մըլիւր , եր , երբ : Մտոզ , եղ , եղւ : Տրդատ , այ , աւ : Ասայի , եայ , եաւ : Հայաստանեայք , եայց , եօք :

Սորա եթէ միայն ըստ վերջաւորութեան կզակի տեսականացն աոցին , թուին ութ ըստ ութից յանգիցս . ի , ոյ , ան , աւ , ալ , ին , էշ , էր . որդոն , Քանի կամ քաղաքի , գետոյ կամ եկեղեցւոյ , աղեղան կամ նեղութեան , զգեսաու կամ փոքու , արդատայ կամ եսայեայ , զառին , աստեղ , աղբեր : Այսորիկ հոլովմունք կոչին հասարակք . զի իւրաքանչիւր սոցա՝ բազում անուանց հասարակ է . իբր զի բազում անուանք հոլովին ըստ օրինակի սոցա :

Իսկ մասնաւորքն են սորին , Տեր , տեսան , տերամբ : Հայր , հօր , հարբ : Վոյր , քեա , քերբ : Աին , կնօջ , կնաւ : Վիւզ , գեղջ , գիւղիւ : Օր , աւուր , աւուրբ : Սորա ասին հասարակ կամ չհասարակ , զի ըստ օրինակի իւրաքանչիւրոց ՚ի սոցանէ՝ մի կամ երկու անուն հոլովի , և կամ բարդեալքն այնր անուան . որպէս եղաք յառաջին մասին :

Յայտոսիկ հոլովմունս բովանդակին նմ անուանք լեզուիս հայոց թէ անեզականք իցեն և թէ անյոգնականք , թէ յատուկք իցեն և թէ ընդհանուրք . ոչ եթէ ամենեքին ընդ ամենեքումբք , այլ ոմանք ընդ առաջնով , ոմանք ընդ երկրորդիւ , և այլք ընդ այլովք , և բազումք ևս ընդ երկրորումբք . որոց քաջ

կարես հասու լինել՝ ոչ կանոնօր և ոչ օրինակօր, այլ յաճախ ընթերցմամբ զբոյ, և ՚ի բառարանի գեղեցկութով. զի ՚ի նմա եղեալ կան բառ կարի հոլովմանք ամենայն անուանց :

Մ.Ս. աստ գիտելի է, զի կան անուանք ինչ որք ՚ի հոլովին ընդ զանազան հոլովմամբ փոխեն զնշանակութիւնս իւրեանց . որպէս, Մտունս գալ ՚ի հոլովին՝ ի, իւ, ից, իւք, նշանակէ գբելեփել : որ է գործի ինչ տանջանաց . իսկ ՚ի հոլովին՝ զայլոյ, ուլ, և այլն . նշանակէ զգուրա զազանն :

Մտունս գալ ՚ի հոլովին ի, իւ, ից, իւք, նշանակէ զխաչափողն . իսկ ՚ի հոլովին փողոյ փողով, և այլն, նշանակէ զպօռու և զզուռնա . ևս և զգրամ :

Մտունս գալ ՚ի հոլովին զեղոյ, ուլ, ոց, ուք, նշանակէ զգեղեցիութիւն . իսկ ՚ի հոլովին զեղի, իւ, ից, իւք, նշանակէ զգիւղ :

Մտունս օր ՚ի հոլովին ոյ, ուլ, ոց, ուք, նշանակէ զտունի խաղողոյ . այսինքն է ասմա . իսկ ՚ի հոլովին, ու, ոց, ուք կամ՝ օք, նշանակէ զծնունդ կովու . այսինքն է ասմա :

Մտունս օր ՚ի հոլովին ոյ, ուլ, ոց, կամ ից, ուք, նշանակէ զմին ՚ի չորից տարերաց . այսինքն է հաւա . իսկ ՚ի հոլովին ի, իւ, ից, իւք նշանակէ զազանելիս ստից : Սա այսմ՝ են և այլ քանի մի անուանք :

Ս. ևս գիտելի է, զի գտանին բազում անուանք ածականք, որք ոչ փակին ընդ իւրք հոլովմամբ, այլ նախադրիւ միայն հոլովին . որպէս, Սղազուն, բնիկ, զուրկ, խիտ, համակ, նկարէն, ուրախ, պատիր, արաում, և այլն : Սա այսմ և բարդեալք բազումք յոյժ . որպէս, լայնատարր, խաւարանունդ, հրաշաղննին, մահահրաւեր, որոգայթաղիր, սաղարթաթիթիթ, օձաջամբ, և այլք բազումք :

Սա այսմ են և բազում անուանք գոյականք, որք նախդրիւ միայն հոլովին . կամ ընդ բայս յարելով վարին . զոր օրինակ, Յմբի գործոյ ժամանել, դարկուկալ, յարապ լինել, ևն :

ՊԼՈՒԽ ԺԿՆ

ՅԵՐԵՄ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԻ

Թիւ շինչ և բնիդարիւն իցե շերանանն :

Պերանունն է մասն բանի՝ որ փոխանակ անուան զնի, և առ որչեալ գէմն վերաբերի . որպէս Ղաւ, իմ, այն, որ, և այլն . զոր օրինակ, Վճ կամքս է այն, զոր գու սիրես ., . Մճբ : ուր գերանունքս ար, որ, իճ, և գեալ են փոխանակ անուանց . ար փոխանակ անուան որ ցուցանէ զկամեցեալ իրն . որն փոխանակ անուան՝ որ ցուցանէ զսիրեցեալ իրն . իսկ Գճ՝ փոխանակ անուանս ԾԾ : Սոյնպէս և իճ և գեալ է ՚ի վերայ անուանս Կճ՝ ՚ի տեղի անուան կամեցողին . իսկ յօդս ա՝ զկամին որոշեալ է առ առաջին գէմն : Յորս որպէս տեսանի՝ զերկուս որոշուծնս վարէ գերանունն . Ս՛ի՝ զի փոխանակ անուան զնի, ըստ որոյ և կոչի ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԻ . այսինքն փոխանակ անուան . քանզի ԳԵՐՆՆ փոխ լսի . յոր միտ աւեւնք, ԳԵՐԱՊԱՄԱՍՈՐ, ԳԵՐԱՍԱՆ, ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՂ, և այլն : ԼԿ Երկրորդ՝ ցուցանէ, թէ յոր գէմն վերաբերի անունն՝ որոյ փոխան զնի . և վասն այսորիկ ասացաք ՚ի սահմանի, թէ գերանունն առ որոշեալ գէմն վերաբերի . զորմէ ունիւնք և սխտիլ ՚ի յաջորդ գլուխդ :

Պերանունն է հնգապատիկ, Ղական, ցուցական, ստացական, յարաբերական, և զինորոշական :

Ղական գերանունն է, որ զոյականապէս և որոշակի նշանակէ զգէմն իրին . որպիսի են սորա . ԼԿ, գու, ինքն, իւր, իւրեան . Մնդ որս զասին և սորին . ԳԵՆԵՆԵՆ և Իբերեց . որք պակասին ՚ի յուղղականն :

Յուցական գերանունն է, որ փոխանակ անուան և գեալ իրր յանդիման ցուցանէ զայն, զորմէ է բանն . որպիսի են սորա . Սա, դա, նա . այս, այդ, այն . այն, զայն, նոյն :

Ստացական դերանունն է, որ ածականապէս նշանակելի զինն որոշեալ զինաց. որպիսի են սորին. Վճ, քոյ, մեր, ձեր, իւր, իւրոյ: Օ ի սորա նշանակեն զայն ինչ, որ է այսր կամ այնր զինի, թէ մարմին իցէ այն, թէ հանգերձ, և թէ գործք, ևն. ֆր, յասելն, «Տուր ՚ի խրատ զսիրտ քո», . Վճ-ա՛: . դերանունս քո ցուցանէ զինն երկրորդ զինի, առ որ է այս բան:

Վճ որպէս յայանի տեսանես, այսորիկ դերանուանք կազմին ՚ի սեռականաց էական դերանուանցս: Վճ, քո, ձե, քո, քո. զի սեռական սոցա լինի, Վճ, քո, ձե, քե: Վճ վասն այսորիկ բազում անգամ նաև սեռական հոլովք ցուցական դերանուանցս՝ Ս, քո, նա, յաւելմամբ, տառին իբրև ստացական վարին. որդոն, Սորայ կամ սորայն, գորայ կամ գորայն, նորայ կամ նորայն. սոցայն, գոցայն, նոցայն. որոյ յոգնականն լինի, Սորայք, գորայք, նորայք, սոցայք, գոցայք, նոցայք. Վճ սորա հոլովին ըստ հոլովման ստացական դերանուանս քոյ, քոյոյ. որդոն, սորայ, սորայոյ, նորայն, նորայոյ, գոցայք, գոցայոյ, և այլն:

Յարաբերական դերանունն է, որ ՚ի կարգս բանի՝ զօրութեամբ յառաջ բերեալ զնախնթաց կամ զյաջորդ բանն՝ զնի ՚ի տեղի նորա, յոր հոլով և պահանջեցէ բանն. և է բառս այս ո՛ր. ֆր, «Վրանեալ է այր, ո՛ր եղիտ զխնաստութիւն», . Վճ-ա՛: . Սք բառս ո՛ր եղեալ է ՚ի տեղի անուանս ո՛ր:

Վխնորոշականն են երեքին տառքս այսորիկ ո, ք, ն. որք իբր յօղբ ինչ յարելով ՚ի մասունս բանի՝ որոշեն զդէմս նոցա. ֆր, «Վճ կամքս ՚ի քո ճշմարիտ ճանապարհիդ սերն է», . Վճ-ե՛:

Սորա թէպէտ ընդ դերանուանս դասին, բայց չեն յատկապէս դերանուն. զի ոչ զնին փոխանակ անուան. բայց բանզի որոշեն զդէմս բառից, և լինին ևս սկզբունք կամ վերջատառք, յորոյ բղիսն ցուցական դերանուանքս, Սա, դա, նա. սոյն, գոյն, նոյն. այս, այդ, այն. վասն այսորիկ առ դերանուանս վերաբերին:

Պ Ա Ի Խ Ժ Պ .

{ } = 2 + 4 Պ = 7 + 2 + 7 Ի Ե Ի Խ Խ Խ Խ :

Պարագայք դերանուանց են հինգ . Տեսակ, գէմք , թիւ , հորով և հորովումն : Ոմանք եօթն զնեն , յաւելեալ 'ի ստա զսեռ և զձե . բայց յայտ է՝ թէ 'ի դերանուանս սեռ ամենեկն ոչ գտանի 'ի լեզուի մերում , և ս և ոչ ձե . զի դերանուանք 'ի բարդին ընդ այլ մասունս բանի ոչ և ս մնան դերանուն , այլ փոխադրին յանուն . որդան , Իւրակերտ , նոյնահրաշ , ինքնակալ , քոյինաշունչ , և այլն . որք իբր անուն վարին :

Տեսակք դերանուանց են երկու , որպէս և անուանցն . այսինքն նախատիպք , և ածանցականք : Ախաատիպք են սորին . Իմ , քոյ , մեր , ձեր , նոյն , իւր , ինքն . և ևս՝ սորա , զորա , նորա , և այլն .

Իսկ ածանցականքն են նոյն նախատիպ դերանուանք վերածեալք յայլ իմն եզանակ նշանակելոյ 'ի ձեռն աննշան մասնականցս , -ին , ին , -իսն , -ուր , -ութն . որդան , Ս'երային , քոյին , իւրական , ինքնաւոր , նոյնութի :

Ղէմք դերանուանց են յայտարարութիւնք որոշեալ անձանց կամ այնպ' որք իբր զիմաւոր նկատին , և իբր զիմօք որոշին . և են երբեակ . առաջին , երկրորդ և երրորդ :

Առաջին Ղէմքն յայտ առնէ զայն , յորմէ է բանն . կամ որ խօսի . որդան , Ա , Է :

Երկրորդ Ղէմքն յայտ առնէ զայն , առ որ է բանն . կամ ընդ ում լինի խօսիլ . որդան , Աս , Էս :

Երրորդ Ղէմքն յայտ առնէ զայն , զորմէ է բանն . կամ յաղագս որոյ լինի խօսիլ . որդան , Աս , Էսն , Էսր :

Աս այս երրորդ Ղէմն վերաբերին և այլ ամենայն դերանուանք . թէ ստացականք . որդան , Իմ , Էր , Էս , Էսն , Էսր , Էսն , Էսրն , Էսնն , Էսրն . զի սորա ամենե-

բնն յայտ առնեն զայն ինչ, զորմէ լինի բան: Այս ասկայն համեմատութեամբ միմեանց՝ ՚ի ստատ և ս կան արդմունք երկոց զիմաց. զի ՚ի ստացականս՝ ոմանք նկատին ըստ առաջին զիմաց. որդոն, ՚ձ, ՚Էբ, ՚Էոյն, ՚Էոյն, և այլն. վասն զի սորա ցուցանեն զայն ինչ, որ է առաջնոց զիմի: Ոմանք նկատին ըստ երկրորդ զիմաց. որդոն, ՚ոյ, ՚Էբ, ՚ոյն, ՚Էբոյն, ևն. զի սորա ցուցանեն զայն ինչ, որ է երկրորդ զիմի: Այս ոմանք նկատին ըստ երրորդ զիմաց. որդոն, ՚ոբ, ՚ոբոյն, ևն. զի սորա ցուցանեն զայն ինչ, որ է երրորդ զիմի:

Սոյնպէս և ՚ի ցուցականս համեմատութեամբ միմեանց՝ ոմանք նկատին իբր առաջին, կամ իբր մտաւոր. որդոն, ս, սո, սոյն: Ոմանք նկատին իբր երկրորդ, կամ իբր մերձ մտաւորին. որդոն, սո, սոյ, սոյն: Այս ոմանք նկատին իբր երրորդ, կամ իբր հեռաւոր. որդոն, սո, սոյն, սոյն:

Իսկ զերանուանս Էոյն յորժամ առանձինն վարի, թէ պէտ յերրորդ գէմն վերածի, սակայն յորժամ ընդ զերանուանս յարի, կարէ վերաբերիլ յառաջին և յերկրորդ գէմն և ս. ար, « Այս Էոյն սպանի զնա... » Սորոյ հարց: « Այս Էոյն խառնեցար ՚ի սոյն մարբութի... » Սոր: « Այն Էոյն զգժոխս աւերեցեր... » Շոր:

Թիւր զերանուանց են երկու. եզական և յոզնական: Օ ՚ի որ իբրև զմիւսոր նշանակէ՝ ասի եզական, թէ միոց զիմի իցէ, և թէ բազմաց. որդոն, Այս, դու, իմ, մեր, ձեր, ևն: Իսկ որ իբրև զբազումն նշանակէ՝ ս և իցի, զիմի, ասի յոզնական. որդոն, Սէք, դուք, մերք, ինք, նորա, և այլն:

Հողմք զերանուանց են տասնապատիկ փոփոխումն մի և նոյն զերանուան՝ ըստ օրինակի անուանց. որոց և բազմաց կոչականքն պակասին, ըստ որում եզաք յառաջին մասին:

Հողմունք զերանուանց են պէտպիսութիւնք հողմից նոցա. որպէս և անուանոյն. ըստ որում յայտ է յերկրոց յառաջին մասին անդ:

Այլ զիտեղի է նախ, զի ցուցական զերանուանքս՝ Սոյն, Գոյն, նոյն՝ որք իբր անական վարին՝ նախորիւ:

միայն հոգովին . իսկ յայլ հոգովան լրանան 'ի ցուցական
գերանուանց , Ս = , Գ = , Զ = , 'ի հոգովից նոցա Ս = , ԳԳԷԷ ,
Գ = , ԳԳԷԷ . և Է՛ն , 'ի վարիչ սոցա անականապէս պարէս և
զարք յառաջին մասին :

Վիտելի և երկրորդ , զի ցուցական գերանուանցս ,
Մ = , ԳԳԳ , ԳԷ՛ն . Զ = , Գ = , Զ = , եզակի տրականքն , ոչք են
այսմ կամ այսմիկ , այդմ կամ այդմիկ , այնմ կմ այն-
միկ , սմին , դմին , նմին , յորժամ յարին յառաջ 'ի բա-
ցատական նաև 'ի պատմական հոգովս անուանց , իրք բա-
ցատական և պատմական վարին . զք , " Բազում ծնա-
նին հերձուածք յայսմ պատճառէ , , (Զարգացի :

" Լսյալ հետև զգոյշ լեր յայդմ սմի , , | Ս | ԳԳ ԳԳԷԷ :

" Լսին զսուրբան յայնմ անապատէ , , | ԳԳԷԷԷ :

" Լսան 'ի ԶԳ՛ն քաղաքէ ասորի քրիստոնեայս , , | ԳԳԷԷ՛ն :

Եւ զարձեալ այսորիկ ցուցական գերանուանք , այս-
նքն են Գ = , ԳԳԳ , ԳԷ՛ն , երբեմն եզական ձայնի՛ վա-
րին իրք յոյնական , մանաւանդ յուղղականն . զք , " Լսը-
կու այլ ևս քահանայք երանելիք , որոց անուանքն են
Գ = , սամուէլ արբահամ , , | ԳԳԷԷԷ :

" Լսյալ և 'ի մարդիկ երկին , , | ԳԳԷԷ՛ն :

" Լսյն և ին իղձք աղօթից նոցա առ ան , , | ԳԳԷԷ՛ն :

Վիտելի և երրորդ , զի ստացական գերանուանց եզա-
կի սեռականքն՝ բազում անգամ իրք տրական վարին .
զք , " Ըրդեակ , ի Զ՛ն խնստութեան անսա՛ , , փոխանակ
ասելոյ , խնում խնստութե . Լ = ԳԳ :

" Տնուր փրկութի բոցոյ ծառային , , այսինքն քում ծա-
ռայի . Լ = ԳԳ :

" Լսնկարօտ և անձ . այլ սակայն քաղցեալ և կարօտ և
հերոյ փրկութեան , , այսինքն մերում փրկութեան .
Լ = ԳԳ . երգ :

" Թողու զթագաւորութին՝ Լստաչրի որդւոյ ի բոց , ,
այսինքն որդւոյ խրում . (} ԳԳ . ԳԳԷ՛ն :

Եւ ներհակ այսմ , եզակի տրականք սոցա բազում
անգամ իրբև սեռական վարին . զք , " Լսան խառնու-
թեան հաշտարանք , , փոխանակ ասելոյ , խնցս խոս-
վութեան . Լ = ԳԳ :

" Լսն բոցոյ բո՛ւմթ թագաւորութեան եմք զբաւեալ , ,

| ԳԳԷԷ . ԳԳԳ :

« Ինչպէ՛ք զերգարան օրհնութիւն մերձեցնուցէ լեզուիս : » Եւրբ :
 « Օհանայնն հաւարեցէ առ ՚ի նոյն մարմինն իբրև ինչ
 զիսոյ : » Երբն :

Իսկ համէն՝ ուրեք ուրեք զնի ևս փոխանակ սեռակա-
 նի էական զերանուանս՝ Դոմ , իբր յատկացուցիչ . զոր
 օրինակ , « Գառ բեզէն ՚ի սոմար լրութենէ : փառաւո-
 բեալ իսկ է իբր : » փոխանակ ասելոյ , ՚ի քո լրութենէ , գ .
 Եւրբն :

Գիտելի է չորրորդ , զի յարարեցականն որ բազում
 անգամ յարի ՚ի բառսդ , էնչ , Բանգամ , ոք . և վարի ընդ
 նոսա իբր մասնական անուն . բայց այնու ևս ոչ կորու-
 սանէ զյարարեցականութիւն իւր . որպէս երևի ՚ի սոսա .

« Երբ էնչ հայի որ , ՚ի նոյն փոխի մասը : » Եւրբ . երբ :

« Իբր Բանգամ ունի զոխութիւնն ՚ի սրտի իւրում , զեղ
 բժշկութեն նորա չիք : » Երբ :

« Իբր ոք աստ սիրէ երկայնել զբանս վարդապետութեն ,
 զգիրուն յովհաննու ընթերցցի զտակերբանին : »
 Եւրբն :

Ի վախճան զերանուանց ամենայն զիտելի է և այս ,
 զի ՚ի հարստ սոցա գտանին ուրեք ուրեք խոտորմունք
 ինչ արտաքոյ սովորութեան . յորոց գործածութենէ
 պարտ է զգուշանալ :

ԳՎ ԸՈՒԽՈ ՎԳՎ .

Հաշտութեան արարողութիւնը :

Ի՞նչ է զիստ և ի՞նչ է զիստն :

Ի՞նչ է մասն բանի , որ զառս կամ զկիրս և կամ
 զլինելութիւնս իրաց ընդ ժամանակս նշանակէ ըստ ո-
 լոյեալ զիմաց . վասն զի յայտ առնէ կամ զներգործել
 իրաց յայլս , կամ զկրէլ նոցին յայլմէ , և կամ լոկ զգոր-
 ծել և զլինել նոցին՝ ըստ այս ինչ՝ կամ ըստ այն ինչ զի-
 մաց . որպէս յասելն , « Եւ մեզաւ որք լարեցին զաղեղունս
 իւրեանց : » Եւրբ . նշանակի ներգործել մեզաւորացն

յաղեղունս . և այս յերրորդ գէմն : Այլ յասեղն , « Ի զազանի նեւոց բանասրկութն ձեռնարեցայ » . Այլ նշանակի կրէն անձին 'ի նեւոց բանասրկութն . և այս յառաջին գէմն : Այլ յասեղն , « Ի ձեռք զու հաստարիս յամենայնի » . Այլ նշանակի հաստարիս լինելն անձին . և այս յերկրորդ գէմն :

Արդ որովհետեւ յատուկ է զործողութեց և լինելութեանց 'ի ժամանակի կատարել , կամ 'ի ներկայն , կամ յանցեալն և կամ յապագայն , բային և ս որ զգործողութիս և զլինելութիս նշանակէ , ցուցանէ զնոսին ընդ ժամանակու կամ ընդ ներկայիս . որդոն , քործեմ . կամ ընդ անցելով . որդոն , քործեցի . և կամ ընդ ապագայիս . որդոն , քործեցի :

Այլ բաժանին յերկուս , յեւական և յառբական :

Եւականք են , որք նշանակեն սուկ զլինելութիսն իրին ընդ ժամանակու . և են չորեքին , Այլ քործեմ , լինեմ , էմ և քործ :

Եւ առբականք են , որք զառնել կամ զկրել իրացն նշանակեն . զք , Տնկեմ , լուսեմ , աղօթեմ , մատչեմ , ազատեմ , և այլն :

Առբական բայք բաժանին 'ի կանոնաւորս և յանկանոնս . Կանոնաւորք են , որք 'ի խոնարհմունս , կամ 'ի վերացմունս իւրեանց՝ հասարակօրէն անփոփոխ մնան ձայնիս , անխերի ժամանակու , և անպակաս դիմու . և են սորա . Վործեմ , հաստանեմ , զօրացուցանեմ , աղամ , խոստանամ , թողուեմ , ընկենուեմ , և որք ընդ սորք պարունակին :

Եւ անկանոնք են , որք ոչ խոնարհին ամբողջ , այլ կամ պակասին 'ի ժամանակս ինչ , և յայլոց լրանան . և կոչին պակասաւորք . և են սորա . Ուտեմ , կերայ . ընկեմ , արբի . Նանաչեմ , ծանեայ . ունիմ , կարայ . երթամ , չողայ : Ամ զարտուղին , այսինքն այլայլին ձայնիս 'ի խոնարհին իւրեանց . և կոչին զարտուղիք , և են սորա . Անեմ , արարի . գնեմ , եղի . լուսեմ , լուայ . տամ , ետու . մեղանչեմ , մեղայ . յառնեմ , յարեայ . զամ , եկի : Այլ կամ երբեմն պակասին յառաջին և յերկրորդ գէմն , և ս և 'ի յոգնականն ,

և կոչին գիտնազարկիք . որպիսի են սորա . Հաջողէ , լուսանայ , թաւի , հարկ է . և որք ընդ սորք են , զորոց ամենեկուն գիտնարհմունան եզար առանձինն յառաջին մասին :

Գ Լ ՈՒ Խ Թ Ժ Կ .

ՀԱՅԿԱՅՑ ԳՐԱԿԱՆՆԵՐ ԲՆԱԿ . Ե ՆՈՒ ԿԱՆՑԱՆՆԵՐ :

Պարագայք բայից են պէտպէս հետեւմունք որպիսու թեան նոցա . և են ինն . Սեռ , ձև , տեսակ , թիւ , գէւք , ժամանակ , եղանակ , խնարհմունք , և ընդդու թիւնք :

Սեռք բայից , որք 'ի հնոց կոչին տրամազրութիւնք , են որոշմունք նոցա ըստ ներդարձականութե , ըստ կրաւորականութե , ըստ հասարակ լինելոյ և ըստ չէզոք գոլոյ : Սուտի և են չորք . Ներդարձական , կրաւորական , հասարակ և չէզոքական :

Ներդարձականք են նորա , որք նշանակեն զներդարձեւ իրին 'ի կրողն' որով և իցէ գործողութեամբ , թէ արտարին իցէ , և թէ ներբին . որդան , Խորատակեմ , գովեմ , սիրեմ , և այլն . Որովք նշանակի այնպիսի գործողութիւն , զոր խորատակողն' գործով ներդարձէ 'ի խորատակեալն . գովողն' բանիս ներդարձէ 'ի գովեալն . սիրողն' որսիս ներդարձէ 'ի սիրեցեալն . ֆր , " Ղու խորատակեցէր զզլու իս վիշապին ,, . Սալ : " Ղու վեցեղ զքեզ ընկերն , և մի քո բերան ,, . Ղու : " Սիբեացիս զսնձ , որ տէրեացն զմեզ ,, . Խորատակ :

Կրաւորականք են , որք նշանակեն զկիրս իրին յամբիւն ներդարձողէ' որով և իցէ կրելութե . որդան , Խորատակեմ , գովեմ , սիրեմ , ևն . յորս նշանակի կրելութիւն խորատակելոյն 'ի խորատակողէն , գովեցելոյն 'ի գովողէն , սիրեցելոյն 'ի սիրողէն . ֆր , " Սեմք խորատակեցան 'ի նմանէ ,, . Ղու : " Ղու բերան խնամանոց քովի 'ի մարդկանէ ,, . Ղու : " Որ սիրեն զիս , սիրեցի 'ի հօրե իմի ,, . Հու :

Հասարակք են, որք միով կրաւորական ձայնիւ մերթ զներգործութիւն իրին առ կրողն նշանակեն, և մերթ զկրելութիւն իրին յուրեք ներգործողէ. որդոն, Նա նիմ, գաաիմ, և այլն: Արովք մերթ նշանակի ներգործութիւն ծնողին և դասողին, և մերթ կրելութիւն ծնելոցն և դասուելոցն. քր, Սի որ Գործոց զնկեր իբ, զի մի և ինքն Գործոց յարդարադասան Մատթոյ: Շնորհ:

Ղեզորականք են՝ որք զներգործութիւն գործողին յինքեան ՚ի գործողն նշանակեն, և ոչ իբր ՚ի ներգործողէ առ կրող քր. քր, Սի Գործոց Երկայ ամբարիշտան առանց ուրուք հարածելոյ: Մատթոյ:

Սորա կամ ըստ ներգործական բայից լծորդին, և կամ ըստ կրաւորականաց: Արք ըստ ներգործականաց լծորդին, կոչին ներգործակերպ Ղեզորական. որպիսի են այն ամենայն Ղեզորական բայք որք յանդին ՚ի Նճ, ՚ի Մճ, և Մճ՝ քր, Վիմեմ, գնամ, զարթնում, և որ ընդ սորք:

Իսկ որք ըստ կրաւորականաց լծորդին՝ կոչին կրաւորակերպ Ղեզորականք, կամ ձայնակրականք. որպիսի են այն ամենայն Ղեզորական բայք որք ՚ի Իճ յանդին. քր, Հաչաիմ, սնանիմ, փախչիմ, և որ ընդ սորք:

Մի զիտելի է, զի են բազում բայք ներգործականք՝ որք երբեմն իբր Ղեզորական վարին. որդոն, աստատակեմ, ծագեմ, յաճախեմ, կարդամ, համբառնամ, յուրելում, զեղում, ևն:

Այլ ընդ հակառակն՝ են բազում Ղեզորական բայք, որք իբր ներգործական վարին. որդոն, լուեմ, ինայեմ, մաղթեմ, ստեմ, փայլեմ, անգիտանամ, լղձամ, վրատահանամ, ևն:

Այն և բազում կրաւորական բայք բողոսեալ ՚ի բայից եղերաց ընդ Գործելի և ընդ Հործելի, որք իբր ձայնակրական վարին. որդոն, ամբոխիմ, բորբորիմ, զինիմ, թաւալիմ, կանդնիմ, ձկաիմ, գոտնիմ, լքանիմ, և այլն:

Վիտելի է ևս՝ զի գրեթէ ամենայն ձայնակրական բայք, որք ըստ կրաւորականի Գործելի բային լծորդին,

Իբրև զներգործակերպ չէ զորականս և ս խոնարհին . որ-
գոն , հակառակեմ , հրաժարեմ , սարսափեմ , բնա-
կեմ , և այլն :

Հարկաւոր է և ս զիտել , զի բազում բայք կան՝ որք
փոփոխութի ի իր ընդ այլ և այլ ընորդութի խոնար-
հին . որգոն , խինջամ , խինջեմ . ծփամ , ծփիմ . կա-
բօտիմ , կարօտանամ . զբաղնում , զբաղիմ . թագչիմ ,
թագնում , ևն :

ԳՎՍԻԽ ԺՅՁ :

Յո՞ւսէ՞ս Չեօյ Բո՞յի :

Չեք բայից մտածին ըստ պարզութե՛ւ , ըստ բար-
դութե՛ւ , և ըստ բաղադրութե՛ւ նոցա . ուստի և բայք ե-
րեք են ըստ ձևոյն . Պարզ , բարդ , և բաղադրեալ : Պարզ
բայն է , որ զպարզ նշանակութի առից կամ կրից ցո-
յանէ . որգոն , Լեկանեմ , հարկանեմ , զարդարեմ , ստեղ-
ծում , ևն :

Բարդ բայն է , որ զօղեալ ընդ այլում նշանական
բառի՝ զերկուս իմացուածս առից կամ կրից միայարէ .
որգոն , Լճարեկեմ , յաղթահարեմ , զեղազարդեմ , կեն-
դանաստեղծում , և այլն :

Ոմանք յայտլիտի բայից վասն բարդութեան այլազգ
խոնարհին , քան զոր յառաջն . զք , Լերեմ , բերի , բեր .
ընծայարեբեմ , բերեցի , բերեալ : Հարկանեմ , հարի ,
հար . յաղթահարեմ , հարեցի , հարեալ , ևն :

Բաղադրեալ բայն է , որ բաղկանայ բաղադրական
մասնկամբ . և այս քառակի :

Մասն առ ՚ի զարդ , կամ առ ՚ի եղանակաւորել զնը-
շանակութին . որգոն , Տարակորդեմ , Բողջիւսեմ , Բոյո-
րոյեմ , վիճակաւորեմ , յանկաւորեմ , ևն :

Երկրորդ՝ առ ՚ի փոփոխումն նշանակութեան . զք ,
Լճարդեմ , սոգսանեմ , սոխտանում , Բժղոհեմ , սոգա-
բերեմ , համաձայնեմ , արձարանեմ , ևն : Լճ յաճախ

գործածու թիւն մասնականցս՝ աբ, հաճ, հաճ, աբ, աբ, աբ, Բաբ, ևն, աղաւաղէ զչորհոյս կազմու թէ բայից .

Արորդ՝ առ ՚ի վերածել յայլ ինն ընդգու թիւն ՚ի ձեռն մասնական՝ ա . զք , () ձեմ , օծ աճեմ . բուծեմ , բուծ աճեմ , և այլն :

Արորդ՝ առ ՚ի յաճախապէս նշանակել ՚ի ձեռն յաղիցս , աբ , աբ , աբ , աբ , և այլն . զք , Առցել . խոցաբել , պատել , պատաբել , քակել , քակաբել , զբզգել , շքբզգել , եղծանել , շեղծանել , ընկենուլ , շընկենուլ , անցանել , շանցանել , և այլն :

Այս կերպ յաճախման բայից լինի երբեմն նաև կրկնելով առաջնոց վանկի բային . որպէս , Անկել , Բէմբել , կցել , կցել , կցել . բախել , Բաբախել . ջաղխել , ջաղխել . շրջել , շրջել , շրջել , և այլն :

Իննի այս երբեմն նաև կրկնմամբ նոյն բայի . զք , Օարթիցնք զարթիցնք յարբեցու թեան , սասանայական մտորու թեանց . . . Արորդ :

Արբեմն գրու թեամբ զերբայից այնք բայի . զք , Արթաթլ երթայր և զօրանայր . . . Յաննէն ի Բաբ :

Արբեմն գրու թէ աներևու թին , կամ ընդունելու թեան ըստ անցելոյն . զք , Այն բազումք՝ որ սիրել սիրեն , այլ ոչ սերախ . . . Արորդ :

Այլ զգուշանալ պարտ է ՚ի յաճախելոյ զայսպիսիս :

Արբեմն գրու թեամբ արմատոց բային . զք օրինակ ,

Արհատարհանօք արհատարհեն զօրնսդիրն . . . Յաննէն . Է :

Գ Լ Ո Ւ Ի Ի Ժ Է :

Յ Լ Ի Ի Տ Ե Ի Ի Ի Բ Ի Ի Ի :

Տեասկք բայից որոյն ըստ նախնական և ըստ անցողական նշանակու թէ իւրեանց . ուստի և բայք կրկնեն ըստ տեսակին . նախապաշարք , և անցողական :

Նախապաշարք կամ նախապիւր բայք են , որք կան

ի նախկին նշանակութեան իւրեանց, թէ՛ պարզ իցեն, թէ՛ բարդ, և թէ՛ բազմապիսեալ, և ցուցանեն զառաքելական ծոցին միայն . որդոն, Վարկանամ, խոնարհիմ, զարթնում, ևն : Սորա կոչին նախադասութեամբ կամ նախադասութեամբ, զի են իբր զաղափար և տիպ անցողականաց . մանաւանդ թէ՛ իբրև արմատ նոցին :

Իսկ անցողական կամ ածանցական բայք են, որք ՚ի ձեռն ածանցակերտ մասնականապէս՝ ածին և իբր թէ անցուցանին յայնպիսի որպիսութիւն, որով նշանակեն ոչ միայն զգործողութիւն առնողին, այլև զգործել կրողին ՚ի ներգործելոյ անտի արարողին . որդոն, Վարկացուցանում, խոնարհեցուցանում, զարթուցանում, ևն . այսինքն առնում, զի այլ որ բարկացի . առնում, զի խոնարհացի . առնում, զի զարթիցի, ևն :

Իբր թէ՛ պիտ բազում բայք լինին անցողականք, բայց առաւելապէս չէ զորականքն . զի, Նշանակում, ճշմոյշացում, մերձենում, մերձեցում, զայրանում, զայրացում, ևն : Իւր յաճախագոյն ևս ձայնակրականք . զի, () կծիմ, շփեցում, թմրիմ, թմրեցում, խոնջիմ, խոնջեցում, սողիմ, սողեցում, հանգչիմ, հանգչեցում, և այլն :

Իսկ գիտելի է՝ զի ոմանք ՚ի ձայնակրական բայից՝ յանդեալ ՚ի էմ՝ երբեմն իբր անցողական նշանակեն . որդոն, աշխատիմ, աշխատեմ, զբաղիմ, զբաղեմ, հնազանդիմ, հնազանդեմ, սասանիմ, սասանեմ, ևն . որք երբեմն իբր ներգործակերպ չէ զորական ևս վարին . որպէս ստացար ՚ի գլ . թէ :

Իսկ ներգործական բայք հազիւ երբեք փոխին յանցողականն . և եթէ հարկ լիցի վարել իբր անցողական՝ կազմեմք զայն ՚ի ձեռն բայիս առ . զի, « Իթէ ծառայ բառ ունին ոչ լսէ, ընդ միանունս աս լսել նմա », այսինքն լսեցուցանեն նմա՝ զանելով զնա ընդ միանունս . Իսկ :

ԳԼՈՒԽ ԺԺ.

Յուշի թանգ և Ղեմա Բուշ :

Ասան թուոց և դիմաց բայից սակաւ ինչ ունիմք
ասել. զի զոր ինչ խօսեցաք զթուոց անուանց և զգիմաց
դերանուանց, նորօք յայտնին ըստ իմիք և թիւք և
դէմք բայից : Օ ի որպէս թիւք անուանց մտածին ըստ
եզականութեան և ըստ յոգնականութեան, սոյն-
պէս և թիւք բայիցն մտածին ըստ եզականութեան և ըստ
յոգնականութեան իւրեանց. ուստի և են երկու. եզա-
կան, և յոգնական :

Եզականն է, որ նշանակէ զմիակի ներգործութիւն
կամ կրելութիւն միոց գործողի կամ կրողի. օր, Ղար-
ծեմ, գործիմ, և այլն :

Յոգնականն է, որ նշանակէ զբազում ներգործու-
թիւնս կամ կրելութիւն բազում գործողաց կամ կրո-
ղաց. օր, Ղարծեմք, գործիմք, ևն :

Ղեմք բայից են այնք, որք ցուցանեն զգործողու-
թիւնսն լինել որոշեալ անձին. և են երեք, առաջին,
երկրորդ, երրորդ : Քանզի գործք և կիրք, կամ նորա
են, որ խօսի. և ըստ այսմ է առաջին դէմքն. որդոն,
Ղնամ, պատմեմ, և այլն : Կամ նորա ընդ որում լինի
խօսելն. և ըստ այսմ է երկրորդ դէմքն. որդոն, Ղնաս,
պատմես, և այլն : Եւ կամ նորա, զորմէ լինի խօսելն.
և ըստ այսմ է երրորդ դէմքն. որդոն, Ղնայ, պատմէ,
և այլն :

ԳԼՈՒԽ ԺԺ.

Յուշի թանգ և Ղեմա Բուշ :

Ժամանակք, կամ ըստ հնոց ամանակք բայից են,
որք ցուցանեն զառս կամ զկիրս լինել յայտ ինչ, կամ
յայն ինչ ժամանակի. այսինքն, կամ ի ներկայն, կամ
յանցեալն, և կամ յապագայն. ուստի և են երեք.

Վերերայ, անցեալ և արառնի : Վա անցեալն բառակի որոյի . այսինքն իբր անկատար, իբր կատարեալ, իբր յարակատար և իբր գերակատար : Վա ըստ այսմ ժամանակի բայից ասին լինել վեց . այսինքն, Վերերայ, անցեալ անկատար, անցեալ կատարեալ, անցեալ յարակատար, անցեալ գերակատար, և արառնի :

Վերերայն է, յորում բայն նշանակի զառս և զկիրս յառաջիկայ կէտ ժամանակի, կամ այժմ նորոգ սկըսեալ . որգոն, Սարեւմ, վարեւ, վարե, զենում, զենուս, զենու, ևն :

Վնկատար ժամանակն, կամ ըստ հնոց՝ յարաձգահանն է յորում բայն նշանակի զառս կամ զկիրս արդէն սկսեալ, բայց զեւ ձգի ՚ի կատարիչ . որգոն, Սարեի, վարեի, վարե, զենուի, զենուի, ևն :

Վատարեալ ժամանակն, կամ ըստ հնոց՝ յարակայն է յորում բայն նշանակի, զառս և զկիրս կատարեալ կամ վճարեալ . որգոն, Սարեցի, վարեցեր, վարեաց . զենի, զեներ, ևն :

Վարակատար ժամանակն է, յորում բայն նշանակի զառս և զկիրս վճարեալ, և ժամանակ ինչ ևս ՚ի վերայ անցեալ . որգոն, Սարեալ եւ, ես, է, զենեալ եւ, ես, է, ևն :

Վերակատար ժամանակն է, յորում բայն նշանակի զառս և զկիրս ոչ միայն վճարեալ, այլև յեւ վճարման բազում ժամանակ ևս ՚ի վերայ անցեալ ՚ի վճարման անդ . որգոն, Սարեալ էի, էիր, էր . զենեալ էի, էիր, էր, ևն :

Վարառնի ժամանակն է, յորում բայն նշանակի զառս և զկիրս իբր եղանելի, կամ իբր հանդերձեալ առ ՚ի լինել . որգոն, Սարեցից, վարեցես, վարեցի, զենից, զենցես, զենցի, ևն :

Սան յարակատար և գերակատար ժամանակաց, (ընդ որս և վասն անցելոյ ստորադասական եղանակին) գիտելի է նախ, զի յոգնական սոցա կրկնակի ձևանայ : Վարեմն առանց շէի . դր, «Վարեալ են պահք սուրբք առաջի այ . . Ս՝ ծԲ :

Սակ երբեմն շէի . զոր օրինակ, «Վարիտասի շնորհին փրկեալք էք . . Ս՝ ծԲ Բնացի :

1. Այսպիսով յաճախեալ թիւք Ժաննարար առ նեղ հետնորհմանս բայց :

|| Սրա առ հասարակ թեպէտեւ ՚ի էւլ յանգին, բայց երբեմն ՚ի էրեւելեալ ևս դնին, թէ ներգործականք իցին և թէ հասարակ. զոր օրինակ, այրեցեալ, սիրեցեալ, խօսեցեալ, կարծեցեալ, ևն :

|| Իստեղի է երկրորդ, զի սրբա թեպէտ նախադաս լինելով էական բայի ձևանան, որդոն, Հատեալ եմ, ես, է. թողեալ էի, էիր, էր, և այլն, բայց ՚ի գործածութեանս յետադաս լինելով վայելուչ ևս կերպարօրին. զոր օրինակ :

1. Բեզ էմք ապախնեալ Վրիտասի մայր աստուծոց մերոց . Գ :

2. Երն մարմին է, որում գուդ ևս վիճակեալ . 1. Բե . Գ :

3. Ես միայն է պատահեալ և անջատեալ յեկեղեցոց, որ ՚ի հաւատս կործանի, և մեղաց լինի պաշտանեայ . Գ :

|| Եւ ՚ի մասն բանի ևս ընդ մէջ անկանի. զոր օրինակ, 1. Կմ է օրն լինելու թեան նզովեալ, և ոչ յորայ, կամ երեմիայ . 1. Երե :

2. Եւսնի խաւար խոր և գիւնէր տխրալից էր ՚ի վերայ բնութեան մերոց մտածեցեալ . 1. Երե . Գ . Գե . Գ :

|| Իստեղի երրորդ, զի սոցա եզակի երրորդ զէմն վարի ՚ի տեղի երկոց զիմաց ևս, թէ իբրև եզական, և թէ իբրև յոգնական. որդոն, Գործեալ է իմ, գործեալ է քո, գործեալ է նորա. գործեալ է մեր, գործեալ է ձեր, գործեալ է նոցա : Գործեալ էր իմ, քո, նորա. գործեալ էր մեր, ձեր, նոցա : Գործեալ իցե իմ, քո, նորա. գործեալ իցե մեր, ձեր, նոցա. զոր օրինակ, 1. Օ ինչ փնս գործեալ է իմ . Գ :

2. Եւսնի տրտմեալ է քո, հայր . 1. Երե . Գ :

3. Եւ թէ լուեալ էր քո պատու իրանաց իմոց, լինէր քեզ իբրև զպեա խաղաղութի քո . 1. Երե :

4. Եւ աղիս յայտ ժամ իցե, ահա մտապեալ իցե մեր գամենայն նեղութիւնս և զարշարանս . 1. Երե :

Վիտեղի է շորրորդ, զի սորա բազում անգամ առանց էական բայի վարին 'ի բանս . որդան , լծազեալ , ծնեալ , կործանեալ , և այլն . և յայնժամ կոչին Գր-Գրէճ . և այս կարի յաճարեալ է 'ի զիրս մեր . զոր օրինակ , « լծազեալ տնանց զօրէնս՝ պարծին 'ի մեզս . » ՍճԲ :

« ՍճԳ հանաջու ծնեալ՝ անմահ զիւրն յիշատակ և լծող . » ՍճԳԵՆ :

« ՍճԴ անա ի-դ-ծ-ն-ի-ւ-լ՝ կորստեան վիճակեցայ . » ՍճԵ . տես և յընդարձակն :

ԳՎ ՍԻՍ Ի .

{ }-ը-դ-դ- լ-ը-ն-ի-ո-յ Բ-ո-յի :

Սղանակք բայից են պէտպէս կերպք կամ աստիճանք նշանակելոյ նոցա զառս և զկիրս , կամ զլինելու լծիւնս , և են չորս . Սահմանական , հրամայական , ստորագրական , և աներեւոյթ՝ կամ անորոշ :

{ }-ը-դ-դ- Ս-հ-մ-ն-ի-ո-ն Է-ը-ն-ի-ի :

Սահմանական եղանակն է , յորում բայքն արձակարար և որոշակի նշանակեն զառս կամ զկիրս՝ առանց ցուցանելոյ զկարումն ինչ . որդան , Վրեմ , գնացի , տեսից , և այլն : Առ ամենայն բանք սահմանականք , պատմականք , ծանուցականք , խոտապահականք և հաստատողականք՝ այսու եղանակու ձեռնան :

ՍճԵ եղանակ բայից ունի կատարելագիւս զվեց ժամանակս . այսինքն զներկայ , զանկատար , զկատարեալ , զյարակատար , զգերակատար , և զապառնի :

ՍճԶ վստն կատարեալ ժամանակի սորա զիտեղի է , զի ըստ հին սովորութե լեզուի մերում երկրորդ զէմն յոգնականի սորա ոչ յանգիւր 'ի է , այլ 'ի է , կամ 'ի Է . իբր զի որոց հրամայականի յոգնակի երկրորդ

դէմն յանգիւր 'ի Է, կատարեալն ևս դնիւր Է. ուստի փոխանակ ասելոյ զործեցիք, հասիք, բացիք և այլն, ասէին. զործեցիք, հասեք, բացեք, և այլն. առանց շեշտի : Իսկ որոց յոգնակի հրամայականն յերկրորդ դէմն յանգիւր 'ի Գ, կատարեալն ևս դնիւր Գ : Ըստի փոխանակ ասելոյ, լուայք, դարձայք, և այլն, ասէին, լուարուք, դարձարուք, և այլն. թէպէտ երբեմն ար ևս դնէին, այսինքն է, լուայք, դարձայք. և այլն :

{ } Գր Գր Գր Գր Գր Գր Գր :

Հրամայական եղանակն է, յորում բայքն ցուցանեն զառս կամ զկիրս՝ ոչ արձակաբար, կամ իբր անկախ, այլ ընդ հրամայողու թեամբ. որդոն, Լրա, տուր, զըթան, հայեանց, և այլն : Լու ամենայն բանք հրամայողականք, մաղթողականք, սպառնականք, կոչականք, յորդորականք, խրատականք և արդեւականք այսու եղանակաւ ձևանան :

Լուս եղանակ ունի զերկուս ժամանակս միայն, զներկայ և զապառնի, այլ ոչ զանցեալ. զի զանցելոց հրամայել ոչ լինի : Երկայն ունի զմի դէմ միայն. այսինքն զերկրորդն. որդոն, թո՛ղ, մի թողուր. թողեք, մի թողուր : Լու սպառնին ունի 'ի յեղականն զերկուս դէմն միայն. այսինքն զերկրորդն և զերրորդ. որդոն, թողջիր, թողցի : Իսկ 'ի յոգնականն ունի զերիս դէմն ևս. որդոն, թողցուք, թողջիք, թողցեն :

Սորա թէպէտ (բաց 'ի յանգելոցն 'ի ԷԷ) ըստ ձայնին նոյն են ընդ սահմանականի սպառնուոյն, բայց կարեն որոշիլ յեղանակէ նշանակելոյն. զի հրամայականն հրամայողականապէս նշանակէ. զոր օրինակ,

“ Լուսուհեաւ յօժարեացիս սիրելի առ աղօթս . . . || ԺԲ :

“ Լեզու քո սիրեացի զլուծի . . . Լրան :

“ Ըննձահարեացուք զլեզուս . սանձահարեացուք զակնս . . .

|| ԳԳ :

Իսկ սահմանականին՝ ծանուցողապէս. Գր, “ Լրդարու թի խոնարհի առաջնորդեացի նմա . . . || ԺԳ :

Եթէ հաւատասցիք , և ոչ բաժանեցիք 'ի միտս ձեր , չիք այն ինչ՝ զոր դուք ոչ կարիցէք առնել . . .
'Երն :

Յուզիք Ստորագրաստան եղանակի :

Ստորագրաստան եղանակն է , յորում բայն նշանակէ զառս կամ զկիրս՝ ոչ արձակարար , այլ ցուցմամբ ըղձի կամ թէու թեան , կամ պատճառի , կամ ժամանակի , կամ տարակուսանաց , կամ հարցման , և այլն . այսինքն ստորագրաստան զնշանակեալ զործողունն ընդ ըղձի , կամ ընդ թէու թեամբ , կամ ընդ պատճառաւ , և այլն . յոյր սակս խի այս եղանակ Ստորագրաստան կոչեցաւ :

Ըրդ եթէ ընդ ըղձի նշանակեցէ , կոչի ընչիւն . զոր օրինակ , " Երանի թէ չէի պատահեալ այնմ ամենայնի . . . Ստորագրաց :

Եթէ ընդ թէու թե նշանակեցէ , կոչի թէու . և ըստ ոմանց ստորակցական , կամ անկատարական . զի , " Պատաստը է 'ի մեզ միտքս . թէ զբարին զովիցէ , և զչարն խտայցէ , զպատաստը արդար է . . . Ստորագրաց :

Եթէ ընդ պատճառաւ նշանակեցէ , կոչի պատճառ . զոր օրինակ , " Ստորագրաց յառաջի տուան կերակուրբ , զի կերակրիցիմք . և ոչ զի կերակրուիք զողի և զմարմին կորուսանիցեմք . . . Ստորագրաց :

Եթէ ընդ ժամանակաւ խիք նշանակեցէ , կոչի ժամանակ . զի , " Ստորագրաց հաներ յիննն զճարհս մինչ չև մեռեալ իցեմ . . . Ստորագրաց :

Եթէ ընդ տարակուսանօք նշանակեցէ , կոչի երկնաց . զի , " կամ տարակուսական . զի , " Ստորագրաց արդեօք 'ի հանդերձեալ յաւիանին 'ի քրիստոսէ զնոյն ճմարտապէս վայելիցեմք . . . Ստորագրաց . Ստորագրաց :

Եթէ ընդ հարցմամբ նշանակեցէ , կոչի հարցան . զի , " Օ խնդ օտար եղևոց 'ի մօրէ , կարիցէ լինել որ ծնող . . . Ստորագրաց :

Եթէ եղանակ ունի զերկուս յատուկ ժամանակս . այսինքն զանցեալ . որդան , Տեսեալ իցեմ , իցես , իցէ ,

և այլն . և զատդանի . որդոն , Տեսանիցեմ , իցես , իցէ ,
և այլն :

Մտացի յառաջ քանզի բայ յերկուց աստի
բազում անգամ իբր զիւր ժամանակս վարէ նաև զժա-
մանակսն սահմանականն . թէ է ըստ ներկային , թէ է ըստ
անկատարին և թէ է ըստ այլոց :

Մտ ներկային . զոր օրինակ , “ Սանուկ կրօնաւոր
թէպէտ և զերկինս բանայ , մի մտանէր , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Մտ անկատարին . զոր օրինակ , “ Աբանի թէ զա-
զատու թին , զոր ետ նո՛ւ բնութեա , բարւոք ՚ի կիրար-
կանելն , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Մտ կատարելոյն . զոր օրինակ , “ Աթէ յարեայք
ընդ քրիստոսի , ապա զվերինն խնդրեցէք , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Մտ յարակատարին . զոր օրինակ , “ Աթէ այսու
կենօրս միայն յուսացեալ եմք ՚ի քրիստոս , աղբմելի եմք
քան զամենայն մարդիկ , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Մտ գերակատարին . զոր օրինակ , “ Թէ կացեալ
էր ՚ի պատուիրանն , պահէր զնա կենդանադարն կ՛ն-
դանի , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Մտ ապառնեոյն . զոր օրինակ , “ Վուցէ մտացոյց
զապ՛ բնութեա , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Ս՝ Ե՛՛ Է՛՛ Ժ՛՛ Ի՛՛ :

Մներևոյթ կամ անորոշ եղանակն է , յորում բայն
իբր վերացեալ նշանակէ զառս կամ զկիրս առանց ո-
րոշման ժամանակաց , դիմաց և թուոց . զոր օրինակ ,
Փրկել , բարեբարել , խոնարհել , ընթանալ , լինել ,
և այլն : Մյս եղանակ բայի վասն այսորիկ կոչի անե-
րևոյթ , զի ոչ երևի ՚ի նմա ժամանակ ինչ . կոչի և
անորոշ , զի դիմօք ոչ սրոչի . և սակայն ՚ի ձեռն գերա-
նուանց կամ գիմբրոշական տառից՝ կարէ նկատիլ ՚ի
նոսս կարգ ինչ ըստ օրինակի դիմաց . զոր օրինակ ,
“ Փրկել ոչ է իմո՛ւ զօրութեամբս , այլ քոյին ինա-
մօրդ , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

“ Վս է բարեբարել առ մեզ և առ նոսին , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

“ Իմարտելն նուաստին է անկ քան մեծին , ” Ե՛՛ Ժ՛՛ :

Ըստ եղանակ բայի ձևանայ յառաջին դիմաց սահմանակի ներկային՝ զտառչ ճ՝ ՚ի շ փոխարկելով . որդան , Վարժեմ , գործել . գործիմ , գործիլ . բանամ , բանալ . բանիմ , բանիլ . թողում , թողալ . թողանիմ , թողանիլ . շահիմ , շահիլ . և այլն :

Ըստ դիտելի է , զի ՚ի հնունն սակառ ուրեր ՚ի կերտունուն զվերջաւորութիւնս էլ , թէ ՚ի հասարակ բայս , թէ ՚ի ձայնակրականս , և թէ ՚ի կրաւորականս . մասնուանդ այնոցիկ՝ որոց ներգործականի ներկայն յանդի ՚ի մ և ՚ի ում . այլ ըստ վերջաւորութեան ներգործականայն ձևացուցանելին զնոսին : Աստի փոխանակ ասելոյ՝ ծագել , բառնիլ , ինանիլ , թողանիլ , զեղանիլ , և այլն , ասելին՝ ծագել , բառնալ , ինուլ , թողուլ , զեղուլ , հերձուլ , առնուլ , որպէս երևի յառաջիկայ օրինակոց :

Ի ծագել ձևարտութեանն սարտ է բառու ստուերին . . . Ընուն :

Յայնժամ ահա որ նշանք լինիցին , որոսուել վիմաց , հեղեղու վարագուրի , և այլն . . . Ընուն :

Ըստ սակայն յորժամ հարկն պահանջեր , դնելին նաև վերջաւորութեամբս էլ . զոր օրինակ , Սեմ արժանի էլուել , և ոչ բնութն առ այս անուանել , ոչ միայն որդի , այլ և անպիտան ասարբան վարձկան . . . Ընուն :

Ստեղծութիւն յերևելիս . . . Ընուն :

Օրնու շարաշար կիրք մեզ քան զձնամաննէն և Քըննանանիլ , անպատուել և անդադարել , ատել և արել , հարկանել և հարգանել , արտմեցուցանել և արարել , բամբասել և բամբասել . . . Ընուն :

Վիտելի է ևս , զի այս եղանակ բայի որպէս յիշեցաք յառաջին մասին , իբրև անուն հողալի ընդ փեռու՝ յեզակին և և թ . որդան ,

Ընուն .	Վարկել .
Ընուն .	Վարկելոյ .
Տեմ .	Վարկելոյ . ՚ի զարկել , առ ՚ի զարկել .
Տարոյ .	Ղարկել .
Ընուն .	՚ի Վարկելոյ .
Վար .	Ղարկելոյ .

Պար :

Պովելլով :

Պար :

Չ՝ Պովելլով :

Ինք :

Ի՝ Պովելլ՝ ՚ի գովելլա , ՚ի գովելլոյ , ՚ի գո
վելլն կամ ընդ գովելլն :

Եւ այսպիսի հոլովեալքս ԳԼ՝ Ի Բ : Կոչին , այսինքն փո-
խանակ բայի . զի ընն յատկապէս բայ . որովհետեւ ոչ
նշանակեն ընդ ժամանակաւ և դիմաւ , այլ ընդ մէջ
բայի վարին . զք յասելն , « Ի խաղաղանալս իմու՛մ՝ աւ
բոխիմ » , Վար . զերբայս ՚ի Խաղաղանալ՝ իբր անուն հո-
լովեալ ներգոյական հոլովիւ և գեալ է իբր բայ . որպէս
եթէ ասէր . յորժամ խաղաղիմ՝ ամբոխիմ :

Պիտել սրբաւ է և զայս , զի ՚ի հոլովիլ սոցա՝ բա-
զում անգամ նախդիրն զօրու լծի՞ դնի ՚ի տրականն . զք ,
« Ար եկն կեցուցանել , ոչ կարաց անտես առնել » , փո-
խանակ ասելոյ , որ եկն ՚ի կեցուցանել . Ի՝ ԳԼ՝ Ի Բ :

Վան զսաստելն և զյանդիմանելն՝ ողբելն լծու լծէ
զօրաւ որագոյն է՝ խոնարհեցուցանել զբիրա հոլին
՚ի հնազանդու լծի » , այսինքն առ ՚ի խոնարհեցուցա-
նել » , Ս՝ ԳԼ՝ Ի Բ :

Եւ երբեմն ևս ՚ի մէջ սոցա և ՚ի մէջ նախդիրն ան-
կանի ինդիր սոցին . զք , « Ի զերկրորդն խուզել՝ զնախ-
նին կորուսի » , փոխանակ ասելոյ , ՚ի խուզելն զերկրորդ՝
գնախնին կորուսի . Վար :

Ալ է ժամանակ յերկարածու լծե՛ առ ՚ի զպարտն
հատուցանել » , փոխանակ ասելոյ , առ ՚ի հատուցա-
նել զպարտն . Վար :

ՊԵՆՈՒՍԻ ԻՐ :

Յաղագս Խոնարհմանց և Թորոտմանց Բայից
և Բռնմանց Երկն :

Խոնարհմանք բայից են պէտպէս փոխառ լծիւնք
մի և նոյն բայի ՚ի զանազան վերջաւորու լծիս , ՚ի գեմն ,
և ՚ի ժամանակս . լծէ յեզականն և լծէ ՚ի յոգնա-
կանն . որպսն , Պարձեմ , գործես , գործէ . գործեմք ,
գործէք , գործեն . գործէի , գործէիր , գործէր . գոր-

Տէպք, գործէիք, գործէին. գործեցի, գործեցեր, ևն. Բայս այսմ և յայլ ամենայն բայս :

Բայս յայտի փոփոխութիւնք վասն այսորիկ կոչին խոնարհմունք բայից, զի սորօք զիջանին և խոնարհին բայք առ այս կամ առ այն դէմս, առ այս կամ առ այն ժամանակս, և այլն : Օ ի որպէս յանուանս պէսպէս փոփոխութիւնք մի և նոյն անուան կոչին հալովք, վասն հալովելոց և թաւալելոց անուան յայնպիսի փոփոխութիւն, սոյնպէս և ՚ի բայս պէսպէս փոփոխութիւնք մի և նոյն բայի՝ կոչին խոնարհմունք, վասն խոնարհելոց և իջանելոց բային յայնպիսի այլայլութիւն : Այլ այսպիսի խոնարհմունք բայից այնչափ են, որչափ փոփոխի մի և նոյն բայն ՚ի զանազան դէմս և ՚ի ժամանակս :

Իսկ լծորդութիւնք բայից ոչ են պէսպէս փոփոխութիւնք նոցա ըստ դիմաց և ըստ ժամանակաց, այլ որոշմունք նոցին ըստ զանազան վերջաւորութեց սահմանականի ներկային. որպէս և հոլովմունք անուանց ոչ են պէսպէս փոփոխութիւնք մի և նոյն անուան, այլ որոշմունք նոցա ըստ զանազան վերջաւորութեց սեռականայն և գործիականաց :

Բայք բանգի այսպիսի վերջաւորութիւնք սահմանականի ներկային են չորք, է՛, մ՛, ում՛, ի՛, լծորդութիւնք բայից և ս ասին չորք. Բայքն լծեալ և յանպեալ ՚ի է՛մ. Այլ կրորդն ՚ի մ՛մ. Այլ կրորդն ՚ի ում՛մ. և Չորրորդն ՚ի ի՛մ. Ընդ որովք լծին ամենայն բայք և լծելով որոշին առ այս կամ առ այն տեսակ լծորդութեց, ըստ որում եզար յառաջին մասին. յորս սարստ է ուսանողին զգուշանալ, զի մի բանադատեացէ զամենայն բայ՝ աբ և իցէ՝ յամենայն ժամանակս և ՚ի դէմս խոնարհեցուցանել. մանաւանդ զայնտակ, որք են ընդ օրինակօք հասարակէն և Յոռակէն :

Այլ և ս սարստ է զգուշանալ ՚ի գործածութիւն կրաւորական բայից. զի բայ ՚ի յառաջին լծորդութեց, որք են՝ Վարձէ՛մ և հասարակէ՛մ. և որ ընդ նոքօք, ոչ է արժան յաճախել զկրաւորականս այլոց լծորդութեց. բայց եւ լծէ զկատարեալն և զսպասնին և եւ լծ : Մանաւանդ զի բազումք և ս ՚ի նոցանմ, ՚ի կրաւորականսն սրկասին. ըստ որում կարգեցար յառաջին մասին : Այլ զօրս եզար և ս

անդ , ոչ է պարտ նուև զնոսին վարել անխտիր . այլ ըստ
 տեղւոյն , ուր հարկն ստիպեացէ , և կամ վայելչու թի
 բանին պահանջեցէ . 'ի բացաարու թիս մեկնու թեց և
 մտկացու թեանց : || Եւսմ քեզ յարացոյց առ զնախնիս
 մեր , որք միայն 'ի հարկաւոր տեղիս և ըստ պահանջե-
 լոյ բանին 'ի գործ ածէին զարայիսս . որպէս է տեսա-
 նել յօրինակոյ որ զինի . " || ան ք 12 , և նովին զազրա-
 նամ . . . || ք 12-ի 12 :

" || Եւսմիս ան ք 12 և ոչ բժշկիմ . . . || ք 12 :

" || Եւսմարհն առաւել զնոսն (ճարհն) . . . || ք 12 :

" Տղի մարդոյ , որ ոչ բերէ պատու անպաշտու թե . . .
 լքեալ Եւսմն 'ի պահանջու թեանն այ . . . || ք 12 :

" || Եւսմ լինի , և ստացին ստացանի , և անասնեկն առ-
 բեալ լինի . . . || ք 12 :

" Օր օրինակ զօրեզ հանդերձ անկասկած անասն-
 յի . . . այսպէս է և անինչ անձն . . . || ք 12 :

Իսկ եթէ կրատարականապէս զնեկն խորո թեուեցի
 'ի ստաս , մարթ է կազմել զայն էական բայիս . որպէս
 և նախնիք մեր առնէին . զք , " || ան ք 12 և ոչ
 պայծառանամ . . . || ք 12 :

" Եւսմաւճայինքն ամենայն հաւատովք իմացեալ լինին
 և ոչ քննու թե . . . || ք 12 :

" Եւսմ և լինի արծաթն 'ի չար ծառայից : || ք 12 :

" || ան այ 'ի հար ընդիցեալ լինին . . . || ք 12 :

" Վործ սննդիտակոյ է յոյժ այսպնեկի . զի առ դոսս
 'ի քննու թե մարդկան քուեալ լինի անու թե . . . || ք 12 :

Իսկ յազգս բոլրամնոց ժամանակաց բայից , և վանն
 կերպաւորելոյ զխնայ նոցին գիտելի է , զի սոքա են հե-
 տեմունք խնարհմանոց բայից . իբր զի 'ի խնարհել
 բայից յարմատոյ նոցին ծագին և հեռեկն ժամանակոյ
 և զկմք նոցա . որպն , Վործ = եմ , ես , է . եմք , էք ,
 են . էի , էիր , էր . էար , են : Վործ = եցի , եցեր , եաց .
 եցար , եցիք , են : Վործ = եցից , եցեա , եցել . եցուք ,
 են : Օպայցանե կրկար գրե հայն մեր 'ի քերականու-
 թեան ի բում , Եւսմ ք . 42 . 12 :

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

{ ԳՆԳՆ ԻՆԳՆԵԼԵՆԻՆ :

{ ԸՆԵ ԶԻՆԵ ԻՆԵ, և ժամի պարագայի նորա :

Ընդունելութիւն է մասն բանի, որ նշանակէ զիրն ՚ի յաննելութեան կամ ՚ի կրելութեւ, և մերթ զառա կամ զկիրա ընդ ժամանակաւ . որդոն, ԸՆԵՅՈՂ, այրեալ կամ այրեցեալ, այրելոց, այրելի : Օ ՚ի այրոն նշանակէ զիրն յաննելութեան այրելոց զայլս ՚ի ներկայ ժամանակի :

ԸՆԵՅԵՆՆ նշանակէ զիրն ՚ի կրելութեան այրման յանցեալ ժամանակի : Սոյնպէս և այրելոց իմնապէս նշանակէ զիրն ՚ի ներգործութեան այրելոց յապայն, և այրելին ՚ի կրելութեան այրման յարառնին : { Երս որպէս երեւի, ընդունելութիւ ունելով զգորութիւ անուան՝ ունին միանգամայն և զգորութիւն բայի . զի են իբր անուն ՚ի բայից բղխեալ ՚ի ձեռն չորից վերջաւորութեանցս օշ, էՄ, ԸԻ, ԸԳ : ԸՆԵ միանգամայն ցուցանեն զայնպիսի առս և զկիրս, զորպիսի նշանակեն բայքն, յորոց բղխեն :

ԸՆԵ մասն բանի՝ կոչի ընդունելութի՝ վասն երկուց . Առա զի ընդունի զգոլ և զանուն ՚ի յառից, կամ ՚ի կրից, յորս իրն նշանակի լինել . զի որ այրէ, ՚ի յայրելոյն առեալ զնշանակութիւն և զանուն այրող ասի . և որ այրի, յայրմանէ, անտի այրեալ կամ այրեցեալ ասի . ըստ այսմ իմն և վասն այլոցն : Արկորդ զի ունի զմասնակցութիւն ընդ երկուց մասանց բանից, այսինքն ընդ անուան և ընդ բայի և ՚ի նոցունց ընդունի զպարագայս . որպէս տեսցի այժմ :

Պարագայք ընդունելութեց են վեց . ԿՄ, ՍԵՈ, ձև, տեսակ, ժամանակ, թիւ և հոլով : ՍԵՈՆ, ձևն, տեսակն և ժամանակն ըստ բայից, իսկ թիւն և հոլովն ըստ անուանց :

ՍԵՐ ընդունելութեանց չորք են, որպէս և բայից .

Վերգործական . փրկող , փրկեալ , փրկելոց : Վրաւորական . զրկեալ կամ զրկեցեալ , զրկելի կամ զրկելոց : Չեզոքական՝ ընթացող , ընթացեալ , ընթանալոց , ընթանալի : Հասարակ՝ խօսող , խօսեալ կամ խօսեցեալ , խօսելոց , խօսելի :

Չեք ընդունելութեանց են երեք : Պարզ՝ գործող , գործեալ : Բարդ՝ կենագործող , կենագործեալ : Բազադրեալ՝ ներգործող , ներգործեալ :

Տեսակք ընդունելութեանց են երկու : Երախտատիպ՝ հնչող , հնչեալ : Ենչողական՝ հնչեցաշանող , հնչեցուցեալ : Սմանք ըստ անուանց և ս կազմեն տեսակ ընդունելութե այսպէս . հնչողական՝ հնչողութի , ևն . բայց այս կազմութիւն վերաբերի առ անուանս , զի այսպիսի բառք իբր անուն վարին :

Սամանակք ընդունելութեանց են երեք : Վերկայ . գրաւող : Ենցեալ . գրաւեալ : Երաւնի . գրաւելոց , գրաւելի :

Իմիւք ընդունելութեանց են երկու : Եզական . ծագող , ծագեալ , ծագելի : Եզնական . ծագողք , ծագեալք , ծագելք :

Հորովք ընդունելութեանց են տասն , որպէս և անուանց . զորմէ զիտելի է , զի որք ՚ի էալ յանգին , հորովին՝ որպէս գեա , գետոյ . զք , զօրացեալ , զօրացելոց . զօրացեալք , զօրացելոց , և այլն : Եւ որք ՚ի լի յանգին , հորովին որպէս եկեղեցի , եկեղեցոյ . զք , գովելի , գովելոց . գովելիք , գովելեաց : Եսկ որք ՚ի լոց յանգին , ոչ հորովին : Եւ յլ որք ՚ի ոչ յանգին , ըստ եզականին հորովին որպէս Բառ , Բառի . իսկ ըստ յոգնականին որպէս բառաբար , բառաբաց . զք :

Վ՝ աող .	Վ՝ աողք .
Վ՝ աողի .	Վ՝ աողաց .
Վ՝ աողի , ցառող .	Վ՝ աողաց , ցառողս .
Չ՝ աող .	Չ՝ աողս .
Չ՝ աողէ .	Չ՝ աողաց .
Չ՝ աողէ .	Չ՝ աողաց .
Վ՝ աողիս .	Վ՝ աողօք .
Չ՝ աողիս .	Չ՝ աողօք .

Մ'առդ կամ յառողի . Մ'առդս .
նվ Մ'առդ : նվ Մ'առդք :

Բայց դիտելի է՝ զի առ նախնիս ոչ պահար ձիւղ այս որոշումն , բանդի հանդիսաւ թի ունելով հնչաննցս = և ք կամ ըստ հնոց = , անխափր դնելին ոչ կամ = ոչ , զի ոչ . զի և ք դնելով սուր հնչելին իբր ք . ըստ աւանդելոյ երզնկացոյն 'ի քերականութեան :

Գ Լ ՈՒ Խ ԻՎ .

Ղ ԻՎ ԵՆԵՆԻՆԻՆԻ Ի ԷՐՄ ԸՆԴՈՒՆԵՆԻՆԻՆԻ Ի ՏԱՆՏԱՊՐԷՆԻ :

Ս ան ընդունելութեց յանդելոց 'ի ոչ դիտելի է , զի 'ի կրաւորական բայից բնաւ ոչ ելաննն ընդունելութիւր վերջաւորութիւն ոչ . այլ , եւլ , լի և լոց :

Եւ թէպէտ ուրեք ուրեք դնի էցող . որդոն , Մ'յլեցող , ատեցող , և այլն , բայց այսորիկ 'ի զործ անին 'ի ներգործականս և 'ի չէզոքականս . զոր օրինակ , « Օ բոցն 'ի բարիւն » (արար ան) մանկանցն ցող , և քաղղեացոյն հուր այրեցող . Շ արհ . լոլն :

« Օ օրէն դիւաց ատեցողք անցն » . Պ Երոյնց :

« Ս րինակ բարեաց և զու լինիցիս հայեցողացն 'ի քեղ . Ս արդիս :

Իսկ 'ի կրաւորականս՝ փոխանակ ոչի դնելմբ եւլ . զի , « Տրաւալի ճննութիւն 'ի յերկրի նահատակեալ , և 'ի յերկինս պատկեալ » . Շ ար :

« Բացեր զաղիսեալ դուռն դրախտին » . Լ շլիշի :

« Սարաբեալք արիաբար ընդդէմ մահու չար խիտանին » . Շ ար :

Սոյնպէս իմն և վանն էական բայիցս էղանիճ , լիւնիճ և էճ . զի 'ի ստա և ս փոխանակ ոչի միշտ եւլ դնի . որդոն , եղեալ , եղելոյ , ևն . զի :

« Օ իմ այսպէս ստորաբարչ եղելոյս զաղօթս . . . նչ արար անտես » . Լ արհրն :

« Օ ուղիս փափկութեան քո տայես լուկել արժանի եղելոյն » . Մ'արն :

Ս աս այսմ և ընդունելու թիւնք այնց չէ զգորական բայից , որք էն ընդ օրինակս շաբաթնային , ոչ լինին ոչ , այլ է-ու . զոր օրինակ , “ Լ ղ լ են որպէս երազք զարթու- ցելոց , , . Ս 2 :

“ Ս ի կշտամբեր զհարթուցեալս , , . Ս 3 :

“ Տաց նմա ուտել ՚ի մանանայէն թաքուցելոյ , , . Յ 3 :

Ս օրնպէս և ընդունելու թիւ Գ Ե Բ բային հասարակօրէն ոչ զնի յանգիւս ոչ , այլ է-ու . Գ Բ , “ Օ գուշասցուք զկնի եկեալքս . այսինքն եկողքս , , . Ս 4 :

“ Յ օրն վարսել հրամայէ (արամ զնիւքար) ՚ի տեսիլ անցաւորաց և ամենայն եկելոց անդր , , . Ս 5 :

Թ յեպէտ դուն ուրեք ոչ յանգիւս և ս գտանի եղեալ . զոր օրինակ , “ Վ րով աւանդեցին զամենայն զկնի ե- կողացս , , . Ը 3 :

Ս անն ընդունելու թիւց յանգելոց ՚ի է-ու գիտելի է , զի սորա երբեմն իբրև բայ վարին , և երբեմն իբրև ա- նուն . որպէս ունիմք ասել յերրորդ մասին . Գ Ե Ի :

Վ արձեալ գիտելի է . զի սորա երբեմն զնին փոխա- նակ աներևութի . Գ Բ , “ Մ յնպէս ուրախացեալք ՚ի սէրն այ՛ մինչև համարեալ զինքեանս ՚ի մարմնի , այլ յեր- կինս , , . Գ Ե համարել . Ս 6 :

“ Ս Ե ներքինք շարժեալ կարեն , (Գ Ե շարժել կարեն) , և ոչ վերինք զբողոքուցանեն , , . Ս 7 :

Ս Ե Լ պարտ է ՚ի գործածութի սոցա զգուշանալ :

Ս անն ընդունելու թիւց՝ որք յանգին ՚ի լոց գիտելի է , զի սորա միշտ իբր բայ վարին . թէ ՚ի ներգործականս , թէ ՚ի կրաւորականս , և թէ ՚ի չէ զգորականս :

Ի ներգործականս . Գ Բ , “ Ի նդրելոց է զվրէժ յափշտա- կութեան , , . Վ Ե Գ Գ :

Ի կրաւորականս . Գ Բ , “ Վ աստապարտելոց են , որք գի- տեն տիրապէս՝ թէ ոչ գիտեն , և ձեանան՝ թէ գի- տեն , , . Ս 8 :

Ի չէ զգորականս . զոր օրինակ , “ Մ րդ զինչ արարից . մեղուցեալ անձամբս , որ չեմ սպրեւոց յահագին հրոյն , , . Ը 4 :

Ս այց գիտելի է , զի յաճախ գործածութի այսպիսի ընդունելու թիւց ազեղացուցանէ զկազմութի շարա-

գրուած էանց, վասն որոյ բազում անգամ 'ի տեղի սոցա զնեմք զբայսդ՝ հանդէպէալ, կամ առնել. և մերթ ևս՝ հասնէ. Գր.

« Եթէ հանդերձեալ էք բնի լինել գործակից, պարտիր և ճանապարհի նորին լինել հետևող. » Ծր. Եթէ լինելոց էք գործակից Քրիստոսի. Ծր. Եր. 4 :

« Եւ եթէ անտես առնէ, ունի տոկոսեօք վճարել առաջի Վերի. » այսինքն վճարելոց է. Ծր. Եր. 4 :

Վիտելի է ևս, զի ընդունելութիւնս քաղց և լիւնելոյ՝ ուրեք ուրեք նաև իբր անուն վարին՝ նախորիւ միայն հարկելով. Գր. « Եւ զգալոցն պատմեացի ձեզ. » Ծր. Եր. 4 :

« Եւ զազգանն, հոգւոյն զլինելոցս նախատեսեալ. . . պատրաստել. » Ծր. Եր. 4 :

Սոսն ընդունելութեց յանդերձաց 'ի լի՝ զիտելի է, զի սոքա բղխեն յամ կրաւորական և 'ի ձայնակրական և 'ի հասարակ բայից. և նշանակեն իբրև լինելի. որդան, Պատմելի, հրաժարելի, դաւանելի, ևն :

Իսկ եթէ բղխեսցեն ևս 'ի ներգործականաց, ունին յայնժամ զգործի ուղի. զոր օրինակ, « Գործն և գործելին առ հասարակ տանջեսցին. » Ծր. Եր. 4 :

« Գառնացաւ զբի ընդելեաց. » Ծր. Եր. 4 :

« Եթան ընդդէմ արացելեաց ոչ փնասի, այլ զոտս նոցա ծակտակ. » այսինքն իսթան ընդդէմ արացողաց ոչ փնասի. Գր. Եր. 4 :

« Եւրեաւ նախապատմելին. » այսինքն նախապատմոցն. որ է ասել՝ յարեաւ նա, որ յառաջն պատմելի է յառնեմ. Ծր. Եր. 4 :

Սմանք ընդունելութեց աստի զնին երբեմն ևս և փոխանակ ընդունելութեց յանդերձաց 'ի էալ, մանաւանդ ընդունելութից Եր. 4 : Եւ զոր օրինակ, « Ինդրէ ջերմեռանդն արտասուօք զբաւութի, և առնու զննդրելին. » Ծր. Եր. 4 :

Վիտելի է ևս, զի այսպիսի ընդունելութիւնք բազում անգամ յարելով յեական բայս՝ վարին զրեթէ իբր զխնայուրի բայ. զոր օրինակ, « Ընկարելի է. . . երկուց հակառակ տերանց ծառայել, և հաճոյանալ. » Ծր. Եր. 4 :

Հանդերձ նախադրուած անունն զվերջահասցող տրահան . ցր . Ս՛երջ անին հանդուցեալ . Երբնիցն . Ս՛ ար ան նի կացոյց (զհոգեղէն բնութիւն) . Ս՛ ար ան Նոր ան նախն առանձնէր և զնա եկեալ յերկնից . Ի փնտրութիւն :

Վիտելի է երկրորդ , զի դասնին և ևս նախադրուելի ինչ , զորս մէք ոչ եղաք յառաջին մասին . վասն զի առ նախնիս մէք հազիւ ուրէք երևին նորին , և կամ յոտանաւոր բանս միայն . որպիսի են սորա . Բարց , Բանց , Պէս , Հիւս , Պէրն , և այլն :

Վիտելի է երրորդ , զի երբեմն ունանք ՚ի մակբայից ևս ինդիր առեալ վարին իրրե զնախադրութիւն . ցր . Վրկեաց զժողովուրդդ ՚ի Երբնոր ան նախն եղիպտացուց . Երբն :

Նորնի յեթոյ ամենեցուն զայ ՚ի կուծս (ործ) . Վիտելից : Ի անիւն ամ ժողովրդեանն սակ ցաշակերտան . Վիտելի : Երեսուցան լերուք . . . զանիւն ՚ի լողաց . Ս՛ ար ան : Ի նմանէ և անոր շինեաց աշտարակս . Իտելի :

Երբեմն ևս ածական անուանք ինչ ինդիր առեալ վարին իրր նախադրութիւն . ցր . Վր սիրէ զամ , նման նախն սիրէ զամ մարդոյ զկեալն . Իտելի :

Նմանն իծի և քարբի խցեալ զպելիս . Շնորհ : Երբեմն ինչ և երկու ծերբն ինչ նախն . Վան : Երբն ընդ հարստաց տայ Սմբատայ . Իտել : Օրոյ ընդ հրամանին և գործն վարեալ լինէր . Ի փնտրութիւն ընդ նոսա . . . սկսանի նուագել . Վան . Իտել :

Վիտելի է չորրորդ , զի նախադրուելի թեպէտ հասարակորէն յառաջոյ դասին ինդրոյ խրեանց , ըստ որոյ և կոչին նախադրութիւն , բայց բազում անգամ ևս յետոյ զնին . ցր . Չարին զնի միտեցայ . Իտել :

Օրոյ ընդ հարստայն զանորին հանդէպ կացուցի . Իտել : Ի նմար լեր զարբուին շանց ան ղի արկանել . Իտել :

Եւ երբեմն ևս ընդ մեջ նախադրութիւն և ինդրոյն անկանի այլ մասն բանի . այսինքն կամ բայ , կամ խրնդիր ինդրոյն , և կամ այլ ինչ . ցր . Օրոյ առարկու լինէն բարձին , և զնի զնային Վանի . . . այսինքն զնային զկնի քնի . Շնորհ :

“ Սէղեւ չարի՛ն Էջրոյ խրոխտայր հասուցանել արքայի ,,
 քի՛ն Վերայ արքայի հասուցանել : { Եւն . Ինն :

“ Օ աղբաւան Էսն զգնցոտին զգեհնոյ անպատուէք ,,
 այսինքն վանն զգեհնոյ զգնցոտին . Սորոգի : :

Գիտեղի է հինգերորդ , զի յայնպիսի նախադրուիս ,
 որք ունին զնախգիր , որպիսի են , շննի , շննի , յաշոգի :
 և այլն , երբեմն կրկնի նախգիրն նաև ՚ի վերայ խնդ-
 րոց նոցա . Գր , “ Օ միմեանց շննի անհետ ՚ի վերայ
 գային , , Խոր :

“ Համ ժամ շրարեաց շննի երթայր , , . Թ . Թն :

“ Սի ինչ պատճառս տալ հակառակորդին ՚ի հայհոյ-
 ութեան յաշոգի , , . Թ . Տի :

Իսկ երբեմն զնի միայն ՚ի վերայ խնդրոց նոցին . Գր ,

“ Օ միմեանց Գնի կարգեալ տողեսցին , , Լ . Թն :

“ Օ նորին անպիտանու թէն վարեցաւ հետ , , Գլխոյն :

“ Եւ ինքն ՚ի ճնմարտուն Էջրոյ չև է հասեալ , , Լ . Գննի :

“ Ի պատու իրանազանցուն են սաի դարձաւ առ փշոցն , ,
 Սորոգի :

Երբեմն ևս՝ ուր պիտոյ է կրկնիլ նախադրութեան՝
 նախգիր միայն կրկնի ՚ի տեղի նորա . զոր օրինակ ,

“ Երթ շննի արդարութե , զնծպաշտուն , շհաւատոյ ,
 շսիրոյ , շհամբերուն , շհեզուն , , . Թ . Տի : { Երս զօ-
 րութի կրկնի նախադրութիս շննի . որպէս թէ ա-
 սեր . երթ շհետ արդարութե , շհետ նծպաշտուն ,
 շհետ հաւատոյ , և այլն :

“ Սէրս ՚ի Էջրոյ վերայ՝ և ցաւս ՚ի ցաւոց յաւելուն , ,
 այսինքն ցաւս ՚ի վերայ ցաւոց . Ծ . Տի :

“ Ենեղեցի զօրութի նոյ կալով ՚ի Գննի ձեր , ուն յերկոց
 մանկանցն , , . քի ուն ՚ի միջի երկոց մանկանցն . Տ . Են :

“ Հաներ զգիշերն ՚ի զլուխ յաղօթմն նոյ՝ ոչ չիւր յետս , ,
 այլ ՚ի մերն , , . այսինքն ՚ի մեր պէտս . Լ . Թն :

Սան խնդրառուն նախադրուեցա , Իբն , Իբն , Իբն .
 որպէս , Ինն :

Սորա թէպէտ հասարակօրէն անունն զխնդիր ՚ի
 հայցական հոլովն , բայց բազում անգամ ևս ըստ պա-
 հանջման բանին և ՚ի զօրութենէ , բային պէտպէս խնն-

դիրս անուան՝ գրեթէ յամենայն հօրովս, յուղղականն,
'ի սեռականն, և այլն.

Հուղղականն. գր, "Իբրև այլազգիք և այլալեզուք տա-
նիմք և բերեմք (բամբասանօք) զմիմեանս . . . Հոգի-
բնաս . . .

" Ըրպէս վտանգաւորք ողորմութիւն հայցեսցուք . . .
Խորհիւ :

Ի սեռականն. գր, "Իբրև օձի զԹոյնս 'ի բաց եղեալ՝
ղեստանս առ իշխանն ատոմ առաքէր . . . Հոգի . . . Իբն :

" Եղիցի միտտարք խաղաղութի 'ի մեջ մեր՝ որպէս հօր
հարազատի և սրբուց սիրելւոյ . . . Հոգի . . . Իբն . . .

" Եթեմ էր զայդ իւղ վաճառել առելի բան երեքհա-
րիւր դասեկանի . . . Եթի :

Ի վերջահօրով տրականն. զոր օրինակ, "Իբրև անմա-
հից հաստուցանէ մեզ զվարձս վաստակոց մերոց . . .
Եղիցի :

" Ընկնողութի և հարատակութի (մատուցի բահա-
նայի) որպէս հրեշտակի նոյ . . . Խորհիւ :

" Եւզ արդարեւ 'ի դէպ է երից մանկանցն երգ առ նո՞-
բան խորայլեան տոհմին յայնժամ . . . Եթի :

Ի նախորիւ տրականն. գր, "Չգէ զբանն ան սկտորո՞-
իբրև 'ի գլուխ աշակերտացն . . . Եթնաս :

" Ըրպէս յանային սեղան՝ 'ի սոյն մերձե՛նայ . . . Եթի . . . Եթն :

" Վախարէ 'ի մահ բան 'ի կեանս . . . Եղիցի :

Ի հայցականն. զոր օրինակ, "Եթի որ ատանօք անու-
սու մն զմեզ համարեալ բամբաստիցէ իբր զանվարժս . . .
Խորհիւ :

" Ըրպէս զմտերիմ ծառայս պատիւ ընդունիցիք յերկ-
նուօք թագաւորէն . . . Եթի :

" Երբ ինչ զգուշաւոր անխու՛թիւն բան զերկիւղն նոյ . . .
Խորհիւ :

Ըրբա երբեմն զօրութիւն ունին զհայցականն՝ և ներգոր-
ծութիւն զյատկացուցիչ նորա. զոր օրինակ, "Եւ իբրև
զմահանացուի համարի զմահս մեր . . . Եթի ոչ իբրև ըզ-
մահս մահանացուի համարի զմահս մեր . . . Եղիցի :

" Եթնք ձեր ոչ լինիցին անհամ և անաղ, որպէս զատմ-
կաց . . . այսինքն որպէս զբանս անկաց . . . Եթի :

- “ Բարձր է ծառայութեան արտաբերութեան ծանայսինքն քան զպատուատարեւելութե . || ԳԼԽԻ :
- Ի բացառականն . ԳՐ , “ Ի բարեկութեանն և ՚ի նորին շարութեանն ի բարեկութեանն ՚ի կատարել զազանն զերեսս ՚ի բնայ զարձուցուց . . . || ԳԼԽԻ :
- “ Գրեալ էս երկնից ՚ի կեղծաւորութեանն ՚ի յանձու առտութեանն . . . ԳԼԽԻ :
- “ Եւ որ ասն յանտի կենացն վերաբեր յաստեացս զարհուրին . . . այսինքն , ևն որք զարհուրին վերաբեր յաստեացս՝ քան յանտի կենացն . Ի ԳԼԽԻ :
- Ի պատմականն . ԳՐ , “ Ի սակ զաւակաց՝ ի բնայ զբազմաց , այլ ի բնայ զմիայ . . . ԳԼԽԻ :
- “ Օ հօրեն իւրմէ որդեաց զմարդոց ու մեքէ պատմէ . . . ԳԼԽԻ . ԳԼԽԻ :
- “ Եւ շարժ է առաւել հոգալ զմարմնոյ ասն զհոգոյ . . . ԳԼԽԻ . ԳԼԽԻ :
- Ի գործիականն . ԳՐ , “ Երակացուք մարդկանն ունին բանի կակողել զհաստութի մտաց՝ ի բնայ բնայ . . . Ի ԳԼԽԻ :
- “ Եւն որ բանիւք իւրեանց խոցտունն որդեաց սրով . բայց լեզուք իմաստնոց բժշկեն . . . ԳԼԽԻ :
- “ Օ խնայունս վայրենիս և զզազանս սիրով ասն բունութեամբ սովոր ևն մարդիկ վարժել . . . ԳԼԽԻ :
- Ի պարառականն . ԳՐ , “ Ի բնայ զփեսայիս նարկ զինն զվականն . . . ԳԼԽԻ . ԳԼԽԻ :
- “ Իսկ երկրորդն անհանա գողով ծիծաղի զնովաւ որդեաց զանմտու . . . ԳԼԽԻ :
- “ Ի ասն զբազմութեանն առաւելեալ մեծապես ՚ի փասս . . . ԳԼԽԻ . ԳԼԽԻ :
- Ի ներգոյսականն . զոր օրինակ , “ Տառանեալ հոգիս ՚ի յայտ աշխարհի՝ մարմնոյս շինուածով ի բնայ ՚ի նաւակի . . . ԳԼԽԻ :
- “ Օ ՚ի ցորչափ արտաբեր կամացն այ լինի մերս ողի . որդեաց ՚ի ծովու ալեկոմիս . . . ԳԼԽԻ :
- “ Ի բնայ ի սաղաղութեանն է ՚ի առնս շինականաց՝ և անհոգութեանն , ասն ՚ի առնս լծապարտաց . . . ԳԼԽԻ :
- Ի պատմականն . ԳՐ , “ Օ անձն իւր եղ ՚ի վերայ ձեր ի բնայ ՚ի վերայ սիրելեաց . . . ԳԼԽԻ . ԳԼԽԻ . ԳԼԽԻ :

- “ Կապեալ են ամ ուրեք ազգ մեր յազգատուն որդե-
 ընդ երկաթոյ 'ի ներքոյ ընդ ծառայուն . . . { }-2-+ :
 “ Ինձք ցաւազինք վասն այլ մեղաց ոչ ևս շարժին 'ի
 մէջ եկեղեցւոյ , +ն յազագս գողութեն . . . { }-2-+ :

Գ Լ Ո Ս Ի Խ Ի Ն .

{ }-2-+ Ը -ի-2-+ :

Սակրայն է մասն բանի , որ զպարազայս կամ զե-
 ղանակս գործողութենց նշանակի . զի եղեալ մակրայից ,
 այսինքն 'ի վերայ բայից ցուցանել զպէսպէս եղանակաւ
 կատարին գործողութեանց . և զի այս պէսպիսութիւն
 կարել մտածիլ երեսուն և երեք օրինակաւ ըստ պէսպի-
 սութեան նշանակութեան իւրեանց . տես յընդարձակն .
 ան . 19 . և թ . 26 : { }այն սակս երեսն և երեք տեսակք
 մակրայից թուին . Սրակական , քանակական , ժամա-
 նակական , տեղական , և այլն . որպէս եզաք յառաջին
 մասին :

ՍԼ գիտելի է նախ , զի մակրայից ոմանք են բնա-
 կանք . որպէս , ՍԺմ , աստ , անդ , դեռ , մերթ , երբ ,
 միշտ , հիմ , այս , ոչ , ուր , և այլն :

Իսկ ոմանք , մանաւանդ թէ բազումք՝ յանուանց կազ-
 մին , և ս յայլ մասանց բանի 'ի ձեռն պէսպէս վեր-
 ջաւորութենց կամ մասնկանց . որդոն , ՍԶիւծաբար , մե-
 ծաղէս , ինձէն , հայերէն , ուժգնակի , նշանադէ , ինքնէն ,
 բիւրէցս , այլոսս , և այլն :

Գիտելի է երկրորդ , զի մակրայք՝ երբեմն նախադա-
 սին բայից . զթ , “ Ս՛էշ ուսանիմ , և երբէք 'ի գիտու-
 թիւն ճշմարտութեն ոչ հասանեմ . . . սոռ ինչ քաջաբե-
 լիմ , և սոս-եւաղէս լքանիմ . . . { }արեի :

Իսկ երբեմն յետադասին . զոր օրինակ , “ Աջորդա-
 կից լեր բժշկեաղէս , և մի 'ի խոյզ ընտրութեն կոչեր Դ-
 սոս-բար . . . { }ար :

ՍԷ երբեմն ևս ընդ մէջ մակրայի և բայի այլ բան
 սնկանի . և կամ այլ մասն բանի . զթ , “ { }որժամ որ

այժմն բանապաճայճ՝ իրտխառնայն՝ սիգացող՝ բարձրա-
պարանոց , անէւ-լ քնէ՛ զի անկենդան ... Երբէ՛ :

Եւ զու ք զանբանիցն կենդանութիւն ինձ ՚ի դէմն
Բերէ՛ր : Երբ՛ :

Ղիտեղի է երրորդ , զի մակբայք բազում անգամ եր-
կու կամ երեք ՚ի միասին զնին : Երբեմն նովին տեսա-
կաւ . զք , « Օ մարդոյ բարին ընդ այ բարւոյ համեմա-
տեալ՝ արարէ՛ս արարողէս շար գտանի ... Երբ՛ :

Երբեմն ևս այլևայլ տեսակօք . զոր օրինակ , « Եւ-
անէ՛լ արարողէս կանխեցաք ասացաք , իբրու պարանա-
յինքեանս ձգել զմեզս ... Երբ՛ :

Եւ երբեմն ևս մի և նոյն մակբայն կրկնելով զնի առ
՚ի յաճախականապէս նշանակել . զոր օրինակ , « Եւ-
ծացաւ այրն յո՛ժ յո՛ժ ... այսինքն կարի յոյժ . Նայրոյ :

Եւ և ես մի եմ ՚ի նոցանէ ... Երբէ՛ :

« Երբ արեւ զմարտ հինին ՚ի վերայ հեղուին ... Եւ Իմ :

Բայտ այսմ լինի երբեմն և բացատական մակբայս՝ ոչ
կրկնելով ՚ի սկզբան և ՚ի վերջոյ . զք , « Եւ ոչ մի ինչ
առանց շնորհացն այ ՚ի գլուխ ոչ երանէ ... այսինքն և
ոչ մի ինչ բնաւ . Երբ՛ :

Ղիտեղի է չորրորդ , զի մակբայք ոչ միայն զնին ՚ի
վերայ բայից , այլև ՚ի վերայ ընդունելութեան . զք ,

« Եւ մենից տիրող հաւասարապէս ... Երբէ՛ :

« Եւ զվերստին ծնող մարդկութեան ... Եւ լուսն :

« Եւ ճառեղի զբախտին աստէն տեսալ ... Եւ շար . Իմ :

« Եւ է փտաք բահանայութեան յարժանապէս ու-
նողն ... Եւ Բերն :

Երբեմն ՚ի վերայ բայանուանց ևս . զք , « Եւ երբոյց
զմեզեզնարար գուլմն ... Եւ Երբէ՛ :

« Եւ անարար սահեցմամբ ... ընդ երկիր մաժար ... Երբ :

« Եւ երստին առումն բանին՝ զհաւատարմութիւն իրայն
ցուցանէ ... Երբէ՛ :

Երբեմն ևս զնին ՚ի վերայ այնպիսի աճականաց , որք
ունին զհարդրողի ընդ բայից . զք , « Եւ այն և վերստին
՚ի բնութեան կերպարան՝ միշտ սխալական ... Երբ :

« Եւ սո հոգւոյ՝ ամենեւին անշարժք ՚ի բարիս ... Եւ Երբ .
Եւ Երբ :

Նեղոսն զաղբիւր արար զառատարեղն զճորհս . . .
Սուրբ Գրքի արարեալն է մակրայ՝ ածական ա-
նուանց արարեալն :

Երբեմն ևս դնին յայնպիսի բանս, յորս զօրութիւն
կայ բայն . Գրքի Վարդապետի կառուս, վարդապետի զազազս . . .
այսինքն այսօր նստեալ կայ ՚ի կառուս, ևն . Գրքի :

Եթէ կանոնն թիւր իցէ, քանի մանաւանդ, ոչք ուղ-
ղին նովա . . . Սուրբ :

Իսկ արդ շար արժան է ասել թագաւորին, քան՝ ես
նչ ասեմ . . . Երբեմն :

Վիտելի է հինգերորդ, զի երբեմն մակրայք ինչ ա-
ծական լինին զոյականաց, և իբր ածական վարին . Գրքի :

Օտարի կենցաղս զիշեր կոչեաց առարեալն . . . Կա-
րգի : Սուրբ արարեալ է ածական՝ անուանս կենցաղ :

Շար է նախանձ, և ՚ի Գրքի յանդգնութիւնս ածէ . . .
Կարգի :

Յայննեցին որդւոց մարդկան զճարտարութիւնս խորհուրդ . . .
Կարգի :

Եւ ևս՝ երբեմն նախդիրք ինդրոյն դնին ՚ի վերայ
մակրայից . Գրքի, Վարդապետ արարեալ կաստանդիանոս
չարս արարեալ ասն հաւատոյ . . . անխախտե-
լի ամբութիւնս պնդեալ հաստատեաց . . . Կարգի :

Օտարի եղեալն . . . առաջի աչաց տեսանէր . . . Կարգի :

Կայր առ նա ապա և մեծ իշխանն վրաց Վարդապետ
ի յարարեալս վշտակցութիւն . . . Կարգի . Կարգի :

Վիտելի է վեցերորդ, զի բազում անուանք ածականք
երբեմն իբրև զմակրայ վարին . Գրքի, Վարդապետ կա-
րուսն հաւատոյ . . . Կարգի :

Եթէ նորս (այսինքն առաջնորդք), արդ զնան, հե-
տեւեալքն անարար ճանապարհորդեն . . . Կարգի :

Իւր միտ զիր աղաչեմ . . . Կարգի :

Սուրբ ձեռնամ և իբր խոտորիմ . . . Կարգի . Կարգի :

Վարդապետ կարգի առաջի առանդողին ձեզ զտաղանդ
պատուիրանին . . . Կարգի :

Օմեղ ինքեանս Բարդուղիմէոս ընծայել նոյն . . . Կարգի :

Վարդապետի է երանել ՚ի կամօրս լուսեղէնս . . . Կարգի :

|| Երկու և ածական անուանք, որք ունին զբարա-
դրական մասնիկս ան, կամ զբարզատական մասնիկս
դոյն, բարդով անգամ վարին իբրև գեակբայ . ԳՐ, “ Է՛-
անն և կարող եմք գնալ ընդ ճանապարհ կենցաղոյս ’ի
յերկինս . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք, և հասիր առ քն . . . (անբ :

“ Է՛նն անուանք գոյն փող գարրիկէլան . . . (անբ :

“ Է՛նն անուանք զանձեղէն բանն ընկալան, կատարելա-
գոյնք են և առաջինք . . . || անբ :

Է՛նն և ս անուանք ինչ ածականք ունելով ’ի վեր-
ջոյ զյոգս և կամ զբարդ ին, իբր մակբայ վարին . ԳՐ,

“ Է՛նն առաջինանանք . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք և բարձրայտն փրայր . . . (անբ . Է՛նն :

“ Է՛նն անուանք անդ կարգելով . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք ինչ գիպեալ եղև ըստ գործոյն և ա-
նունն . . . | անբ :

Գիտելի է եօթներորդ, զի երբեմն անուանք ինչ,
Ե՛նն ածականք և Ե՛նն գոյականք հոլովմամբ խիք իբր
մակբայ վարին . ԳՐ, “ Է՛նն Է՛նն անուանք խօսիմ, մե-
ռեալ եմ անհասիր . . . | անբ . Է՛նն :

“ Է՛նն անուանք և կարգելով անունք . . . Գ՛նն :

“ Է՛նն անուանք հայեցեալ յանդէպ անուանք . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք ան օրին յայտնէ զբարկու թի իւր . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք ան անդ կարծեմ . . . (անբ :

“ Է՛նն անուանք զճանապարհոյն . . . || անբ :

Է՛նն երբեմն և ս մի և նոյն անունն կրկնելով իբրև
մակբայ վարի . ԳՐ, “ Է՛նն անուանք անուանք, և մա-
տեան ճանապարհ ան ճանապարհ . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք յառաջ մատուցեալ միապետել ջանայր . . .
(անբ անննն . Է՛նն :

“ Է՛նն անուանք ի բերան զմիմեանս համբարիցեն . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք օրէ յաւելուած լիցի ’ի լաւութենն . . . (անբ :

“ Է՛նն անուանք յաւելուած լիցի ’ի լաւութենն . . . (անբ :

“ Է՛նն անուանք ան անուանք զբահանայր թի իւր . . . | անբ :

“ Է՛նն անուանք ի գոյնի կային յօրէնան առաջինս . . . Է՛նն . | անբ :

Է՛նն և ս երբեմն ոչլեալ անուանք և կամ նաև ոչլ

մասունք բանի 'ի միասին եկեալ իբրև մակբայ զնին .

գր . Ը՛նծ ամուրդ այդ հինն 'ի վեր տապալեցաւ . . . Լ՛շտնն :

Ը՛նչ ընդ հիշ ձեղքեր զամուր գլխանոցն . . . Զ՛նչ . հինն :

Լ՛ն յիսն դարսսս տեսանեմք զգործն բանիցս վկայ . . . Լ՛նքնն :

Զ՛նն է յիս սիռեալ իւ գլուխս կոհակացն . . . Զ՛նչ . հինն :

Վ՛անդի սղորմու թի է , որ բարձր 'ի գլուխս պարծի առ

գատատանաւն . . . Ը՛նքնն :

Վրեկոյ հրաման տայր յաննէ յանսանէ . . . Լ՛շտնն :

Լ՛ք այսպէս սորա (յի սելեկիտս և անսիրքոս) թագաւ

ւորեալ ընդ գործն է ընդ շար իբրև ամս կ , ապա ապրս

տամբինս պարթեալ 'ի մակեդոնացոց . . . Զ՛նչ . հինն :

Վիտելի է ու թերորդ , զի ցուցական դերանուանքս

սոյն , Գոյն , Կոյն յարեալ յանունդ օրինակ վարին ընդ նմա

իբրև մակբայ , ունեւով երբեմն զնախդիրդ ու զոր օրի

նակ . . . Օ՛սոյն օրինակ և ծերունին այն (Վոյ) յայնժամ

'ի սուգ արտուած թէ վտանգեալ էր . . . Ը՛նն :

Վոյն օրինակ և Զոյնք . . . ունին զիրաւունս . . . Զ՛նն :

Լ՛ոյն օրինակ և 'ի տեառնէ : Են ամենայն պահպանու

թիւնք . . . Լ՛նքնն :

Ը՛նն ևս ձեզ զնոյն օրինակ զնալ . . . Լ՛նքնն :

Բստ այսմ ձեանայ և ցուցական դերանունդ այս . գր .

Լ՛ք նա զայս օրինակ փոխեցաւ յաշխարհէ . . . Բ . Ը՛նն :

Լ՛ք էր պատձէն հրովարտակին օրինակ զայս . . . Լ՛նքնն :

Վարձեալ և բայս է , վարի երբեմն իբրև ժամանա

կական և տեղական մակբայ ընդ բառիցս ուրեք , ուր .

զէ , որ . գր . Լ՛ն ուրեք ուր բանիւ վճարէ . . . և է զէ

ձեան զնն . . . այսինքն ուրեք ուրեք , կամ երբեմն . Լ՛նքնն :

Լ՛ն ուրեք զէ քաջապէս յաղթեցաք թշնամեացն , և

է զէ նորա մեզ յաղթեցին . և բարձր այն է՝ որ յաղ

թող գտեալ եմք և ոչ յաղթեալք . . . Լ՛նքնն :

Վիտելի է իններորդ , զի մակբայքս Լ՛նքնն , այսի , ան

թի , սսս , սնք , այսր , այսր , սնք , զնին երբեմն փոխա

նակ ցուցական դերանունայ . զոր օրինակ , Լ՛ք ևն

կրկին կարօտ 'ի տարարնակ վնեւ 'ի բնակու թէ սսսի . . .

այսինքն յայսմ բնակու թէ . Զ՛նչ . հինն :

Վայց արդ զարձ 'ի բարկու թէնէ , այսի . . . Լ՛նքնն :

- “ Ընդցա եղեն . . . 'ի մեծութենե անտի , որ արդարոցն պահեալ կան յերկինս . . . Ի ԳՆԻ :
- “ Յաշխարհի սոսնեղութի ունիցիք . . . ՅՆԻ :
- “ Յիսուս զնաց 'ի գերեզման անոր , որ եղեալ էր ' յազար . . . ԸՄԻԲԷ :
- Երբեմն ևս զնին 'ի տեղի դիմորոշական տառից . զՐ :
- “ Ի զարգեալ սասանեցաւ ողորմելի աշխարհս մեր 'ի մերոց սոսնի . . . այսինքն 'ի մերոցս . ՅՆԻ . ԻՄԷ :
- “ Ըսա ըզմալի համարիմ ասել աստանոր 'ի քոյոց սոսնի զոր ընդ իմ կրեցեր , նո՛ւր բողբոց . . . ԻՄԷ :
- “ Ընեն ի կարաց շարժել զնսսա 'ի սիրոյ անտի նոյ . . . ԸՄԷԳ :
- “ Ը աղվաղակի փոփոխեալ գտայց 'ի լաւ անոր . . . ԻՄԷ : Եւ երբեմն ևս զնին իբր զարդ . զՐ , “ Ը եցցեմ 'ի հիւանդութենե : սոսնի իմե՛կ յայսմանե . . . Բ . ԸՄԷԳ :
- “ Ը ղանեւոց էր 'ի մարմնոյ սոսնի . . . ԸՄԷԲԷ :
- “ Ը իբ 'ի լոյս անոր են ' զնձան , և որբ 'ի խաւարի անոր են , յագւոց հանեն . . . ԸՄԷԲ :
- “ Ը ի իւրան անոր եկն , և իւրքն զնա ոչ ընկալան . . . ԸՄԷԲ :

ԳԼՈՒԽ ԻՅ .

ՅՆԻ Բ . ԳՆԻ ԻԷ :

Ը աղկապն է մասն բանի , որ յարե և միաւ որե ընդ մի մեանս զայլ մասու՛նս բանի , նաև զնոյնն իսկ զլանս . և բաժանի 'ի զանազան տեսակս . որբ են՝ բաղձիւտական , արոհական , ևն . որպէս կարգաւ եզար յառաջին մասին . տես և յընդարձակն . Բ . 27 :

Ը յլ գիտելի է , զի երբեմն վասն վայելութեան բաւնին զօրութի զնին շաղկապք ինչ . որպիսի են հասարակորէն սոքա . ԻՄԷ , սոսնի , սոյլ , վասն սոսնի , ևն . յորժամ յառաջոյ սոցա զնին շաղկապք իւրեք , վասն զի , ևն . զՐ , “ Ը իւրեք փակեաց և կնքեաց զգրուս եկեղեցեաց ընդ ամենայն աշխարհն սարսից , (ԲՄԷ) նոքա զամենայն տուն եկեղեցի արարին . ԸՄԷԲԷ :

- “ Ս ան զի ոչ կայար յուխտի տեանն, (վան այսորի) անտոյժ արար զմեզ, . . . Հօգոյս . . . Ին:
- Իսկ երբեմն ներհակ այսմ շողկապս և իբր յաւերացոս զնի ՚ի դրողէմ բանս և ՚ի զերբայսորս . . . Իր:
- “ Ը երկիր զի անկանելոյն զարհուրեալ և թմրեացի, . . . Սոր . . . ուր ևն ամենեկն թարմատար զնի:
- “ Ս զ որ լսելով զարժանի ողբոց բանքս և ոչ բեկանի սիրան, . . . Սոր . . .
- “ Ի յընթանալս իմում և կասիմ . . . ՚ի յաթոս ծերոց բազմեալ և խելոյեղից կցորդիմ, . . . Սոր . . . Ը յարար և զգուշանալ յայսպիսի սնոյ:
- Վիտելի և զարձեալ, զի շողկապս է՞ք երբեմն միայն առ ՚ի զարդ զնի ՚ի բանս . . . Իր, “ Ինքն է՞ք և ամենայն յամենայնի աղբիւր բարեաց, . . . Հօգոյս:
- “ Օ բողբ է՞ք զյոյս ոչ դանդաղիմ մայր կամ դայեակ ասել իմաստից, . . . Սոր:
- “ Վանզի արդարև զիտակ է՞ք ևս, թէ չար և արարն, և ընդաբոյս չարութիւն մեր, . . . Սոր . . . տես յընդարձակն:

ԳՎ ՈՒԽ ԻԿ:

Հօգոյս Սիջորիս Ին:

Ի վերայ միջարկութե ևս սակաւ ինչ ունիմք խօսիլ զի սակաւ է և զործածութի սորա . . . և զորս եղաք յառաջին մասին, այն բաւական է:

Օ սա ոմանք ընդ մակբայս դասեն, բայց ոչ երևի այս ուղիղ. զի մակբայն ցուցանէ զպարագայս զործողութեցն, իսկ միջարկութին ՚ի միջի արկեալ ՚ի բանս՝ յայտ առնէ զընտանե կիրս հոգւոյն . . . որպիսի են կիրք ուրախութե, արտմուտ, ցաւոց, երկիր զի, ևն: Վանզի յասելն, “ Ը է, որչափ է որովայնամոլութե բռնաւորութիւն, . . . Սոր . . . միջարկութիւնս Ը է ոչ ցուցանէ զպարագայս զործողութեցն, այլ զկիրս հոգւոյն պատճառեալ ՚ի զարմանալոյն ՚ի վերայ բռնութե որովայնամոլութե: Ը յասելն, “ Հօգոյս՝ որով որինսակաւ զինչ կամիս առնել կատարեալ, . . . Ը է . . . միջարկութիւնս

նշանակուեալ զձեռքս ի խոստովանելուս և զնորոգելուս
 ներքե թի իրիկի և յառաջսն և և և յառաջսն և և և յառաջսն
 զձեռքս ետանձսն և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս
 և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս
 և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս
 և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս և զնորոգելուս

Եւ զիստեղծէ նախ քան միջարկուածիք երբեմն յա-
 բնին յանուանս նշանակելուս այնց՝ յորոց վերայ է կերպ
 հոգւոյն . Գր . « Եւ սրանքելեացս , գործ՝ առ որ տեղա-
 բանաց բաժում թի թագաւորաց » . Եւ յի :

« Եւ ի նորինակալութեն (քոնի) , շէ և ս յանգիւմանէր
 գնանինն , այլ սատուք արկեալ ծածկեր զիրն » . Եւ յի :

« Եւ արտաստեղծութեան յախտէ , որ խոցի և ոչ ընդատու
 նա » . Եւ յի :

« Եւ յի ի վերայ չարաբերոցի և հնակոցի առ հասա-
 բակ հարցի և եղբարցի » . Եւ յի :

Յայսպիսի բանս գրեթէ միշտ գործութիւն գտանի բայ
 ինչ , որ և երբեմն ներգործութիւն գնի . զոր օրինակ ,

« Եւ ի նոցա , զի ի նախապարհին կայնելի գնացին » .
 Եւ յի :

« Եւ ի նոցա , զի երկիրն ի նորնս անցանիցէ » . Եւ յի :

« Եւ ի նոցա , զոր ոչ յաղծաճարեցին երկունք ա-
 գահու թի » . Եւ յի :

Կիստեղծէ երկրորդ , զի առ միջարկուածիք վերաբերին
 ըստ խմբի և կուշական անուանք . զի ըստ օրինակի միջար-
 կութեց իր բանակախ ի բային և ի ինորոց նորս գնին
 ի բանս՝ յերկրորդ դէմս . Գր . « Եւ ի նոցա » . Եւ յի :
 « Եւ ի նոցա » զի որք իննս զնորոց տեսութեանս » .
 Եւ յի :

Եւ զպէսպիսութիւն միջարկութեց ասացար յառա-
 ջին մասին հանդերձ օրինակօր . Եւ այց պարս է և ս զի-
 տեղ , զի գտանին և այլ բազում միջարկութիւնք , զորս
 ոչ եղբար ի նոսն՝ վասն ոչ գուրջ նոցա ի հասարակ գոր-
 ծածութեան . օրպիսի են սորին . ա ա , ա , ա հ , հա , է ,
 հէ , յէ , էհէ , հհ , ըհ , իհ , իհ թէ , ուհ , իշա , տի ,
 տիր , իցի , իցի թէ , օշ թէ , օշ եթէ , վայ վազայ ,
 բէր , ամբոս , և այլ այսպիսիք . զորս չէ արժան ի կիր
 առնուլ ի հասարակ շարադրութեան , Տէս յընդարձակն :

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

{ } աղօթս համայնաբնէան մասանց բանի :

Հանդէս արուեստի բերականութեան յայսմ մասին պայծառանայ . զի 'ի սմին ամենայն բառք առ մի մեանս եկեալ պէտպէս համաձայնութեամբ կազմեն ինչոցս բանի . որով և միտք ուսանողաց տեսեալ զիտայտալ բառից ընդ իրեարս յոյս սեղան՝ զուարձանան և բերկրին . և ս և արժանօք վայելեն զպատուս վաստակոց իւրեանց , զոր վաստակեցին յառաջին և յերկրորդ մասին : Այլ յանձանձիրն ճաշակել՝ սկսանին պարարտանալ ոգիք նորա յանուշութենէ կազմաորութեան բանից : Օ այս սեղան՝ կամեցեալ կազմել բարելից՝ ախորժական և ընտիր օրինակօք ունիմք կարգել . խօսեալ նախ համառօտիւ զհամաձայնութենէ մասանց բանի 'ի հասարակի :

Արդ համաձայնութիբ մասանց բանի են կապակցութիւնք նոցա ընդ միմեանս՝ առ 'ի կազմել զբան : Այս կապակցութիբ լինին ութ եղանակաւ ըստ ութից մասանց բանի : Այս անուան ընդ անուան : Արկրորդ դերանուան ընդ դերանուան , և ընդ անուան : Արրորդ բայի ընդ անուան , ընդ դերանուան և ընդ ընդունելութեան : Չորրորդ ընդունելութեան ընդ ընդունելութեան , ընդ անուան և ընդ դերանուան : Հինգերորդ նախադրութեան ընդ անուան , և ընդ այն որք իբր անուն հղովին : Ա եցերորդ մակբայի ընդ բայի , և ընդ այն որք ունին զգորութիւն բայի : Այս վերորդ միջարկութեան ընդ բանի : Աւերորդ շաղկապի ընդ բանի և ընդ մասանց նորա :

{ } Յայտարիկ ութ համաձայնութիս առաջի դնին ութ հարկաւոր գիտելիք 'ի շարադրութեան , որք են սոքին . սն , բացայայտիւ և բացայայտեալ . ք , յատկացուցիւ և յատկացուցեալ . դ , անական և զոյական . դ , յարա-

բերական և յարաբերեալ . Ե , անուն բայի . Պ , խնդիր . Է , արդելիւ խնդրոյ . Ը , նախդիր . Արոյ հանդամանք և պիտանու թիւք յայանի լինին 'ի բացաարու թիւ , զերոյ-դրեալ ու թիւց համաձայնութեցդ :

Մ . յ զիտելի է , զի զհամաձայնութե՛ նախադրու թիւ , մակբայի , միջարկու թիւ և շարկապի՛ զոր ինչ արժան էր զիտել , խօսեցաք յառաջին և յերկրորդ մասին . ուստի չունինք ինչ խօսել զտոցանէ , յայսմ մասին . այլ միայն զհամաձայնութենէ անուան , դերանուան , բայի և ընդ-ունելու թիւ . յորս բովանդակին ամենայն զօրութիւք արուեստի բերականութեան :

Ս . նախ կամեցեալ խօսիլ զհամաձայնութե՛ անուան ընդ անուան՝ զիտելի է , զի անուանք որովհետե կամ գոյական են և կամ ածական , 'ի զալ սոցա առ մի-մեանս՝ հարկ է , զի կամ գոյականք ընդ գոյականաց յողեսցին . կամ ածականք ընդ ածականաց . կամ գոյ-ականք ընդ ածականաց . և կամ ածականք ընդ գոյա-կանաց : Իսկ գոյական անուանք երբակի կարեն յողիլ ընդ գոյականաց . նախ՝ իբր բացայայտի . երկրորդ՝ իբր յատկացուցիլ . և երրորդ՝ իբր խնդիր . զորոց խօսե-ցաք կարգաւ :

Գ ՝ Լ ՝ Ո ՝ Ի ՝ Խ ՝ Ը .

Յ՝ աւ Գ - Կ յ ա մ յ ա ն ա լ թ ՚ Գ յ ա մ ան աւ ն ը ը ք Գ յ ա մ ա յ
ի բ բ ա յ ա յ ա թ ՚ Է . Կ մ

Յ՝ աւ Գ - Բ ա յ ա յ ա թ ՚ Է ։

Յ՝ որժամ 'ի բանս կամիմք զգոյական անուն ինչ բացայայտել՝ թիւ , յինչ միտս գնի , և կամ փոխանակ որոյ նշանակէ , յարեմք 'ի նոյն զայլ միւս և ս անուն գոյական՝ թուով և հոլովիւ համաձայն նմին առանց շարկապի , և զայն կուէմք բացայայտիլ . որպէս երևի յայս բան . " Մ . յ որ բուսառ յաննայի մորենին մա-րիամ , " Ը - ք է ։ Ուր անունս մարիամ յարեալ յա-նունս մարենի լեալ է նմին բացայայտիլ . զի բացայայ-

տէ, թէ մարեմնին աստ առեալ լինի փոխանակ մարիամն :

Այլ զիտեղի է նախ, զի բացայայտին երբեմն զնի ևս յառաջ քան զբացայայտեալն . զք, « Սուրբ Հիմն մարգարեից ասաց, մի ատեր զեզբայր քո . » ՍճԷ :

Աւր անուռնս մեզնէս է բացայայտիչ բառիս՝ հիմն մարգարեից :

Արբեմն ևս ՚ի մեջ բացայայտին և բացայայտելոյն անկանի բայ . զք, « Օ հորուսեալ զբամն խնդրեաց՝ բզ թագաւորական պատկերն . » Իգնատ : Աւր անուռնս Բաբայրուհիս զարարէն է բացայայտիչ իբրևսեալ Գրամոյն, ՚ի մեջ անկանելով բայիս՝ Խնդրեաց :

Վիտեղի է երկրորդ, զի երբեմն բազում եզական անուանք լինին բացայայտիչ միոյ յոգնականի . զք,

« Արդիք սրբոյ յուսկանն պապ և աթանազիոսի, և . . . մահ անձանց նի թեցին . » Հոմ . Կաթ : Աւր երկու եզական անուանքս պապ և աթանազիոսն՝ են բացայայտիչ միոյ յոգնական անուանս՝ սրբոյ յուսկանն :

Վիտեղի է երրորդ, զի թէպէտ բացայայտին առանց շաղկապի յարի ՚ի բացայայտեալն՝ որպէս և եզաք ՚ի վերոյ, բայց որովհետեւ բացայայտին է իբր մեկնութիւն բացայայտելոյն, ուր ուրեք կայ բացայայտիչ, անդ կայ զօրութիւն և մեկնական շաղկապ ինչ . որպէս յայտ բան, « Օ փրական մարդն՝ զհոգին թնամանեցին . » Սբգ . կայ զօրութիւն մեկնական շաղկապդ՝ այսինքն . որպէս և թէ ասեր . զփրական մարդն, այսինքն զհոգին թնամանեցին :

Այլ զի յամենայնի ՚ի սոսա միշտ զօրութեամբ կայ շաղկապ մեկնական, վասն այտորիկ բազում անգամ հանդերձ նովաւ զնի բացայայտին . զոր օրինակ, « Յամարեցին պտոյտք գետոց . այսինքն՝ մեղաց յորդութիւնք . » ԲճԷ : Աւր անուռնս մեշտ յարարութեամբ հանդերձ շաղկապիս այսինքն՝ լեալ է բացայայտիչ անուանս՝ պտոյտք գետոց :

Արբեմն ևս բայիւ հանդերձ զնի . զք, « Ինթացնք այսուհետեւ ՚ի սուրբ լեբնան, ՚ի մարգարեան ատեմ և յառաքեալս . » Գալ . լուս : Աւր անուանքս ՚ի մարգարեան

և յառարկելու՝ հանդերձ բայիւս ասեմ՝ Էն բացայայտիչ անուանող՝ է քրիստոս :

Այս դարձեալ երբեմն ամբողջ ինչ բան իրբն անուն ինչ լինի բացայայտիչ անուան . զոր օրինակ , « Լ՛մե նայն օրէնք ՚ի մի բան կատարին , ՚ի սիրեացես զընկեր քոյ իրբն զանձն քոյ » . Վասն : || Էր բանս՝ սիրեացես շէնիէր քոյ ևն , է բացայայտիչ անուանս ՚ի քի քան :

Լ՛սլ այսպիսի բացայայտիչք հասարակօրէն յանորոշ բանս դիպին . այսինքն յայնպիսիս , որք աներև յթ բայիւ կազմին . զոր օրինակ , « Լ՛ս խաբէութիւն մտաց ողորմելի է քան զամենայն խաբէութիւն , հասնակ կարգաւորութիւն յանկարգութիւն կալ , և լուսով ՚ի խաւար » .

|| Էր ք : || Էր բանս՝ համարի քանի որք անքանի էլ և այն , է բացայայտիչ անուանող՝ այս է քանի որք :

Լ՛ս եղանակ բացայայտի առաւելապէս ՚ի զորձ ասի ՚ի վերայ ցուցական դերանուանցս այս , այդ , այն , ուրիշ , քանի , նոյն . զոր օրինակ , « Օ խնոր լինիցի այդ՝ փոխանակել զիմ՝ ախտացեալ ոչխար ընդ առողջ գազանին » . իւր : || Էր բանս քանի որք էլ և այն , է բացայայտիչ դերանուանս այդ :

Վիտելի է չորրորդ , զի ուրեք ուրեք յատուկ անուանք առանց համաձայնելոյ ևս լինին բացայայտիչ հասարակ անուանց . իրբ զի երբեմն դնին յուղղական հարազատի (իրբ ասական) . զոր օրինակ , « Հունն յորդանան գետոյ երկցս անգամ բաժանեցաւ » . || Ծք :

|| Էր յատուկ անունս յորդանան՝ է բացայայտիչ քանի որք յուղղական հարազատի (իրբ ասական) :

Այս երբեմն ևս յարելով ՚ի բառ անան՝ նուրա հանդերձ լինին իրբն մի բացայայտիչ հասարակ անուան . (և այս յուրեք ՚ի յատուկ անուանս մարդկան) . զք , « Արեց մի պետրոս անուն » . Այնչէն : || Էր դեպքս անան է բացայայտիչ բառիս երեք քի :

Վիտելի է հինգերորդ , զի ՚ի բացայայտիչս նախ դիրն իրբ ՚ի բազումս դնի ՚ի վերայ երկուցն ևս , այսինքն ՚ի վերայ բացայայտելոյն և ՚ի վերայ բացայայտչին . մանաւանդ եթէ անկեալ իցէ ՚ի միջի այլ մասն բանի . զք , « Օ փրկականն սաղաւարտ ՚ի զլուի կգեալ

նշան խայնն . . . Եւր Նախդիրդ շ կղեալ է 'ի վերայ երկունքն ևս . այսինքն 'ի վերայ բացայայտելոյն՝ որ է բառս քրիստոսն . և 'ի վերայ բացայայտելոյն՝ որ է բառս նշան խայնն :

Թէպէտ երբեմն միայն 'ի վերայ նախն թացին դնի . Գր . "Օ առաւօտ խաղաղութեն քն սիրով 'ի մեզ ընկացուք . . . Իրարէ : Եւր Նախդիրդ շ կղեալ է 'ի վերայ նախն թացին միայն , այս է առաւօտ խաղաղութեան . որոյ լեալ է բացայայտիչ անունս ք :

Ի վերայդրեալ օրինակսդ արժան է նկատել և զայս , զի բացայայտելն և բացայայտեալն բազում ուրեք դնի հանդերձ յատկացուցաւ . կամ ածականաւ , որպէս երեւի և յայտ , "Եւր կղեն շուք բազումք՝ զինուորք պիղատախի . . . Եւր : Եւր բացայայտելն , այսինքն անունս քրիստոսն՝ եղեալ է հանդերձ յատկացուցաւ , որ է բառս պիղատախի . և բացայայտեալն , այսինքն անունս շուք՝ եղեալ է հանդերձ ածականաւ , որ է բառս քրիստոսն :

Գիտելի է վեցերորդ , զի երբեմն թէպէտ գոյական անուննք համաձայն դնին 'ի բանս առանց շաղկապի , բայց ոչ հատարին բացայայտիչ միմեանց , այլ իբր խնդիր բայի . զոր օրինակ , "Երեւցաւ մովսէսի վառամբ հրոյ 'ի մորենուջ յանապատին . . . Օտար : Եւր երկօրին գոյական անուննքս 'ի մորենուջ և յանապատին թէպէտ առանց շաղկապի յարեալ են ընդ միմեանս համաձայն թուով և հոլով , բայց ոչ են միմեանց բացայայտիչ , այլ երկօրին ևս խնդիր բայիս երեւցաւ :

ԳՎ ՈՒԽ Բ .

Հաղթի կամայնուքն քրիստոսն անառնց ընդ քրիստոսնայ իբր յարեացուցիչ . կամ

Հաղթի յարեացուցիչ :

Ի բանս յորժամ կամինք յայտ առնել , թէ արդեօք նշանակեալն իրիք գոյական անունն , որում յատ-

կանայ , կամ որոյ է , զնեմք առ նմին զայլ գոյական անուն 'ի սեռական հոլովն , որ զնշանակող թիւն միւս անունն իւրացուցանէ , կամ ինքեան յատկացուցանէ , այսինքն ցուցանէ՝ թէ նշանակեալն այնք անունն 'իւր է , և զայն սեռական հոլով կոչեմք յարկացուցիչ . զոր օրինակ . « Որ զբեռն ընկերին բառնայ , կատարէ զօրէնան քնի » . Ի մէջ : Որ գոյական անունը ընկերն լեալ է յատկացուցիչ էնէն . զի իւրացուցանէ զբեռն . այսինքն ցուցանէ զբեռն որ ընկերին է , և ոչ որ նաւուն , կամ այլոյ իրիք : Սոյնպէս և գոյական անունը քնի լեալ է յատկացուցիչ բառիս զօրէնան . զի սեպհականէ ինքեան զնոյն . այսինքն յայտ առնէ՝ թէ քնի է այն օրէնք , և ոչ աշխարհի , կամ այլոյ :

Եւ զիտեղի է նախ , զի յատկացուցիչն բազում անգամ նախադասի յատկացուցելոյն . զոր օրինակ , « Որում շատ տուտ զիտու թէ իմաստ , շատ ինդրեսցի 'ի նմանէ առաքինու թէ տեսակ » . Ի մէջ : Որ անունս փոխութեան՝ լեալ է նախադաս յատկացուցիչ փոխութեան , որպէս և անունս փոխութեան՝ փոխութեան :

Երբեմն 'ի մէջ յատկացուցիչն և յատկացուցելոյն այլ մասն բանի անկանի . զոր օրինակ , « Յախտս թաւալի մեղաց » . նոյն յախտս մեղաց թաւալի . Եւ որ :

Երբեմն ևս ամբողջ բան մտանէ 'ի միջի . զոր օրինակ , « Օ ի զմեղացն՝ որով ստու թէ բանբասեցեր զարդարն 'ի մեծամեծաց կամ 'ի փոքունց , զգատաստանն դու ինքնին անձամբ քո բարձցես » . նոյն դու ինքնին բարձցես զգատաստան մեղացն . Ի մէջ :

Վիտեղի է երկրորդ . զի երբեմն միոյ անունն լինին բազում յատկացուցիչք . զոր , « Սթերս ոսկոյ և արծաթոյ և քարանց սրատուականաց և զգետուց և պէս պէս գունոց և անկուածոց » . բազմացոյց » . Ի մէջ : Որ անուններս ուկոյ , արծաթոյ , քարանց , ևն , ևն յատկացուցիչ անունն մեկն :

Երբեմն ևս բազում գոյական անունք լինին միմեանց յատկացուցիչք . զոր , « Տիպք կերպարանաց ճշմարիտ բանից զպեցեալ ունին զհոգւոյն իմաստ » . Ի մէջ : Որ ճշմարիտ բանիցն է յատկացուցիչ կերպարան

նայ, և կերպարանայն է յատկացուցիչ անուանս ասի :

Վիտելի է երրորդ, զի եւթ է յատկացուցիչն կամ յատկացուցեալն իցէ նախադասեալ, նախդիրն հասարակօրէն զնի միայն ՚ի վերայ նախնեւացին . զոր օրինակ .

“Օ լուսոյն ճառագայթ տպաւորէր ՚ի յինքեան . . .”

Երբեմն ևս՝ այլ սակաւ ուրեք զնի միայն ՚ի վերայ յետադասին . զի . . . “Ճառայի առեր շէնքարան ճառայի . . .”

Երբեմն ՚ի վերայ երկուցն ևս զնի՝ մանաւանդ եւթ է անկեալ իցէ ՚ի միջի այլ մասն բանի . զի . . . “Օ մահու փարատեաց զերկիւղ . . .”

Ուր նախդիրն եղեալ է ՚ի վերայ երկուց անուանցս ճշմարտ և երկուց, որոց մինն է յատկացուցիչ, և միսն յատկացուցեալ, որպէս եւթ է ասեր - զերկիւղ մահուն փարատեաց :

Իսկ երբեմն զնի նախդիրն նաև ՚ի վերայ այլոց բառից՝ որք յարին ՚ի յատկացուցիչն կամ ՚ի յատկացուցեալն, զհարդ և իցէ . զի . . . “Օ մեծին ՚ի ծնունդս կանանց զկարապետին և զմկրտչին”

Յովհաննու զառարիտու թեան զհանդէս տօնելով այսօր ՚ի ձայն հնչման, և այլն . . .”

Ուր փոխանակ միոյ նախդրի եղեալ կան բազումք . զորս հնար էր չգնել և կարգել այսպէս . ՚ի ձայն հնչման տօնելով այսօր զհանդէս առաքինութե կարապետին և մկրտչին Յովհաննու՝ մեծին ՚ի ծնունդս կանանց :

Պարտ է նկատել և զայս, զի եւթ է յատկացուցիչն կամ յատկացուցեալն իցեն բազում, նախդիրն իբր ՚ի բազումս կրկնի նաև ՚ի վերայ երկրորդ յետադասին . և երբեմն ՚ի վերայ ամի . իսկ երբեմն ոչ կրկնի . զի . . . “Վար զիմն արհամարհեալ զսիրոյն օրատուիրան՝ զթըշնանոյն ձեր ընկալալք դարձեալ զխրատ, զատելութի և զբաժանումն . . .”

Երբեմն ևս զօրութեամբ եղեալ զյատկացուցեալն՝ նախդիրն զնի ՚ի վերայ յատկացուցիչն, և այնու իբր զօրութե իմացեալ ընի յատկացուցեալն . զոր օրինակ . . . “Ինչդրէն ուսանել, և զՅովհաննու առաջի զնէն . . .”

այսինքն զօրինակ աղօթելոյն յովհաննու առաջի զնէն .

Ի վերջ :

Վիտելի է ևս, զի այսպիսի գոյական անուանը ոչ միայն առնուն խնդիր զգոյական անուանս, այլ և ՚ի ակզի նոցա զածականս, ևս և զգերանուանս և զընդունելութիս, որպէս ակացի զինի :

Անն ւ :

Անուանը ներգործ-իւն-հաղորդ յորժամ իրր գերբայ վարին, առնուն խնդիր սեռի ՚ի սեռական հոլովն. դր. « Աշտիմաճ մեղաց՝ ճաշեցի զմահ » : Ասմադիր : Աւր սեռական հոլովն մեղաց լեալ է խնդիր սեռի ճաշ-իման. որպէս եթէ ասեր, ճաշակելով զմեզս ճաշեցի զմահ :

Այնպէս է եթէ այսպիսի անուանը ունիցին զգորութիւն բառից յանգելոց ՚ի տշ, և ՚ի ել. դր. « Աջիւր կենաց ան, և բղիումն ողորմութե » : այսինքն բղիւղ ողորմութեան. Ը ար :

Արբեմն ևս առնուն զխնդիր հայցական փոխանակ սեռականի. դր. « Կենդանացուցեր զնա՝ Էմաճ բո ՚ի նա զհոգի բանական » : Աշտոյ : Աւր հայցական հոլովի զն-գի Բան-իւն լեալ է խնդիր սեռի Էման. որպէս եթէ ասեր, կենդանացուցեր զնա փելովի զհոգի բանական :

Այլ եթէ համբակը և նորալարժք չիցեն բառական որպէլից զսեռական խնդիրն ՚ի յատկացուցէ, մարթ է նոցա հասու լինել այսու, զի եթէ սեռական հոլովն կարիցէ փոխիլ ՚ի հայցական է խնդիր. որպէս ակասնի յառաջի եղեալ օրինակի յասերն. ճաշակելով զմեզս և ևս շողորմութի բղիւղ : Ասկ եթէ ոչ կարիցէ փոխել ՚ի հայցական, ոչ է խնդիր. այլ յատկացուցիչ և կամ այլ ինչ :

Անն Է :

Անուանը ներգործ-իւն-հաղորդ բայ ՚ի սեռական և ՚ի հայցական խնդրոց, և կամ առանց նոցա ևս, առնուն երբեմն յնախը շարադրութիս զխնդիր բնութե յայնպիսի հոլով, զորպիսի սրահանջեն բայքն, ընդ որոց ունին զհաղորդութիւն :

Յուդղականն , (թէպէտ և 'ի սահաւս .) ցր , " Որ
չ ք - - - - - ն - ն պետարտի գրեզ որդի Տօր նյ Տայր 'ի յամ
պոյն վիայեալ այսօր , . Շ ք : Ուր անունս որդի է ուղ
ղական խնդիր ք - - - - - մ - մ . որպէս թէ ասէր . զգաւաննն
պետարտի գրեզ որդի Տօր նյ ' Տայրն նմ վիայեաց այսօր
'ի յամպոյն :

Ի վերջահայրով տրականն . ցր , " Ուայր զտեանն
անսուտ ձեզ ի - - - - - մ - մ . . Ու - - - - - : Ուր քնն է տրա
կան խնդիր բառիդ ի - - - - - մ - մ :

Ի նախգրիւ տրականն . ցր , " Տուր մեզ զխաղաղու
թիւն քո , զոր շնորհեցեր սրբոյ քոց առաքելոց' ի լն - մ
քո 'ի նոսա զկենդանացուցիչ և զամենազօր հոգիդ քո
սուրբ . . Ու - - - - - : Ուր բառդ 'ի - - - - - է նախգրիւ
տրական խնդիր ի լն - մ , որպէս թէ ասէր . փնչով քո 'ի
նոսա զհոգիդ :

Ի բացառականն . զոր օրինակ , " Մաւեւ քան զ
ք - - - - - ի - - - - - յոննէ զաշխարհս' մեծագոյն փրկութիւն
զվերջինան իմանայիր . . Ուր ի - - - - - է բացա
ռական խնդիր ք - - - - - . որպէս թէ ասէր , առաւել
մեծագոյն փրկութի իմանայիր զվերջինան' քան զարար
չադործել զաշխարհս յոննէ :

Ի պատմականն . ցր , " Ուերպոյն է այս զբարատու
թեան ս - - - - - զմէնջ' քան զհեթանոսականացն ա
ռասպելեալ նմարանութիւն . . այսինքն ասէն զմէնջ
զայս զբարատութիւն' վերապոյն է , ևն . Շ ք :

Ի գործիականն . զոր օրինակ , " Այն ինչ 'ի միտ
աննոց ըստ հոգւոյն սրբոյ ի - - - - - բերանով
դաւթի . . այսինքն ըստ ասելոյ կանխաւ զայս հոգւոյն
սրբոյ բերանով դաւթի . Վ - - - - :

Ի պարտականն . ցր , " () քինաւոր լուացմունք քա
հանայիցն , և ք - - - - - զժողովրդեամբն' նշանակէին
զհոգևոր մկրտութիւնս . . Յ՞ որպէն զճարս և զարխնս
զժողովրդեամբն նշանակէին , ևն . Վ - - - - :

Ի ներգոյականն . զոր օրինակ , " Որ 'ի սկզբան օրէ
ն - - - - - պահոցն 'ի դրախտին . . Շ ք : Ուր 'ի ք - - - - -
է խնդիր բնութե օրէն - - - - - . որ աստ փոխանակ ցոյա
կանի գնի . իսկ խնդիր սեռին 'ի բարդութե անսանի .

այլ պահանջն է յատկացուցիլ . որպէս թէ ասէր , որ սկզբան եղիր զօրէնս պահոց 'ի զբախտին :

Կախողութիւն . զոր օրինակ , « Ար արեւմտմէ ըստ պատկերի քո տէր ' պատուեցեր զմեզ . . . այսինքն ստեղծանելով ըստ պատկերի քո . » Եւր :

Իսկ անուանը Իրաւորութեան Գործքս առնուն զբացառական իրր զինդիր սեռի . զոր օրինակ , « Օ պաշտօն 'ի տուանց մեղայն գիշեր կոչէ . . . Ի մէջ : Աւր բացառական հոգով ' է քառանց Էղայն է խնդիր սեռի կրաւորականահաղորդ բայանուանս զպաշտօն : Ի յլ զընտ թէ խնդիրն առնուն ըստ ներգործականաց իւրեանց :

Կանոն Գ :

Ընտանը Էղայն Ինքնագործքս յայնպիսի հոգով առնուն խնդիր յօրպիսի պահանջէն բայքն ' որոց հազորդին :

Ի վերջահոգով արականն . զոր , « Ընկալն վարձուցն հատուցման ' ընդարձակէ զողինս 'ի գործս բարութեան . . . Կու : Աւր բառս Կառնան վարձուցն է արական խնդիր արեւելն . որպէս թէ ասէր , ակնունէն հատուցման վարձուց ' ընդարձակէ զողինս 'ի բարեգործութիւն :

Ի նախդրիւ արականն . զոր , « Այլ զտարանակն նոյ արար գերի այլազգեաց , թէ ոչ ' քահանայիցն առ 'ի պաշտօն իւրեանց Կեղտութեան . . . Ի մէջ : Աւր բառս Կ ' է պաշտօն Էրեանց է խնդիր Կեղտութեան . որպէս թէ ասէր . « այլ զտարանակն նոյ գերի արար այլազգեաց , եթէ ոչ ' հեղգանալն քահանայից առ պաշտօն իւրեանց :

Ի բացառականն . զոր , « Հասանէ նմա կէտ վարձան 'ի կենաց . . . Զոչն . Կեղ : Աւր ' է Էրեանց է բացառական խնդիր վարձան , որպէս թէ ասէր . հասանէ նմա կէտ վարձուց 'ի կենաց :

Ի պատմականն (այլ 'ի սակաւս .) զոր , « Զախտեան է մեր գնմանէ Գոհութեան , որպէս և շնորհն . . . Ի մէջ : Աւր վարձան է պատմական խնդիր Գոհութեան :

Ի պարտականն (այլ 'ի կարի սակաւս .) զոր օրինակ , « Թագաւորէին մեզր 'ի ժամանակէ անտի քան :

յաւածոյն աղանայ զպատուիրանսն . . . Ո՛ր ԺԲ : Ուր պա-
րտական հօրն զպատուիրանսն է խնդիր յանյաւածոյն :

Ի ներգոյականն . ԳՐ , « Խոստացաւ զերանուծիւն և
չմե՛տիւ յարքայութեան իւրում . . . Ո՛ր ԺԲ : Ուր բառս
յարայաւել է ներգոյական խնդիր հանգստեան :

Ի մեռն նախադրութեան . ԳՐ , « Ուրդի հօր ստերով
չբնութեանսն ընդ հօր յայտ առնէ . . . Խոստով Ուր
ընդ հօրն է նախադրութիւն խնդիր բնութեանսն յո-
րսա այսմ է և յայլ բազումս :

Մ. Ե. զիտելի է , զի ոմանք յայտպիսի անուանց եր-
բեմն հանդերձ բուն խնդրով իւրեանց առնուն նաև
զայլ խնդիր . ԳՐ , « Ուր առաքեցեր նախնիքաց քում
զալստեան սուրբ զմարգարէան աւետարանել տիեզե-
րաց շէջնս քս ՚ի հայրական ծոցոյ ՚ի փրկութի տիե-
զերաց . . . Ե . Ե . Ուր անունս իջնս առեալ է զերկուս
խնդիրս՝ զապառական , այս է ՚ի հայրմեան ծոցոյ , և ըզ-
նախադրիւ արական , այս է ՚ի ժրմեան տիեզերաց :

Գ. Լ. ՈՒ. Ի. Թ. Գ .

{ } = զստիւ համայնսն ժոյճման անանց ընդ ծախանաց . Իմ

{ } = զստիւ ինդրոյ ծախանաց :

Նամսձայնութի զոյականաց ընդ ածականաց ոչ այլ
ինչ է , բայց եւթ է վննելն գոյականաց՝ խնդիր ածակա-
նաց . զի որպէս գոյական անուանք ունելով զհարգու-
թիւն ընդ բայից՝ առնուն զխնդիր ՚ի պէսպէս հօրնս ,
սոյնպէս և բազումք յաճականաց , վասն ունելոյ զհա-
զարութիւն ինչ կամ զվերաբերութիւն առ բայս՝ առնուն
զխնդիր ըստ կանոնաց խնդրառութեան գոյականացն . որ-
պէս տեսցի յառաջիկայ կանոնաց :

Մ. Ե. զիտելի է , զի որպէս ստացար զգոյականաց ,
սոյնպէս և ածականք ոչ միայն զգոյական անուանս
առնուն իւրեանց խնդիր , այլ և ՚ի տեղի նոցա երբեմն
զաճականս իբր զգոյականս , և զդերանուանս . և ըզ-

զերբայս , ևս և զընդունելու թիւնս . զորոյ զօրինակն
կարես տեսանել զհիսի :

Կանն Է :

Ըծականք ներգործ-մեծազորոյ ունելով զգորութի
ընդունելութեց յանդերոյ 'ի օշ առնուն զինդիր սեռի
'ի սեռական հողովն . զթ , " Լիայք օրհնեալք հօր խոյ'
ժառանգորոյ երկնից խորանաց , . Շարի :

Աւր սեռական հողովս Իորանաց երկնից և խնդիր սեռի
անուանս ժառանգորոյ :

Արբեմն ոմանք յայտպիսի ածականաց , այլ սակաւք
յոյժ առնուն զհայցական փոխանակ սեռականի . զթ ,
" Վախչք չարեաց , զծնօղս անբոյստ , . Նաւի :

Ըսլ զիտեղի և , զի բարդ ածականք բազում ան-
գամ 'ի բարգութե ունելով զինդիր սեռին՝ առնուն
միայն զինդիր բնութե յայլ հողովս . զթ , " Նշանա-
նան յընդհանուր եկեղեցիս քնի , . Մհանող զհրաման
յընդհանուր եկեղեցիս քնի . Ըսն :

Կանն Ը :

Ըծականք ներգործականահաղորդք բաց 'ի խնդրոյ
սեռի առնուն երբեմն նաև զինդիր բնութե յայնպիսի
հողով՝ յորպիսի սրահանջն բայցն՝ ընդ սրոյ ունին ըզ-
հաղորդութի . զթ , " Վարծաից և առն խրում ամենայն
բարեաց , . Ըսն : Աւր բառս աննայն բարեաց և խնդիր
սեռի գործ-նշին . իսկ բառս առն Իորան և խնդիր բնու-
թեան 'ի արական հողովն . որպէս թէ ասեր , զօրծող և
ամենայն բարեաց ընդ առն խրում :

" Ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահապան , . Վար :

Աւր 'ի հեղձմանէ ակնն և բացառական խնդիր պահա-
պանին . որոյ խնդիր սեռին զնի զօրութեամբ . որպէս
թէ ասեր , պահպանող մարդկան 'ի հեղձմանէ ա-
լեաց կենցաղոյս :

Ըսնանգորոյ հին օրինացն արդարութեան ընդ մար-
դարեկց , . Շար : Աւր բառս արդարութեան հին օրինաց և

խնդիր սեռի ժողովուրդին . իսկ բառս ընդ հարգանքին է խնդիր բնութեան նախադրութեան ընդ :

Սրբեկնի և սառանց խնդրոց սեռի . զք , « Մեծապատգամս հայոց մեծաց » . Շար : Սր հոյոց հեծան է արական խնդիր ժողովուրդին . իսկ խնդիր սեռին զօրութեամբ դնի . որպէս թէ ասացեալ էր , աւետող բարեաց սա հայս :

Ս՝ ան Գ :

Մծականք իրարման հարգութիւն ունելով զօրութիւն ընդունելութեանց յանդերձն ի լի կամ ի եւալ , առնուն զխնդիր սեռի ի բացառական հողմիւ . զոր օրինակ , « Աղէզն շարժան ի հողմոց » . Սր : Սր բառը ի հոյոց է խնդիր շարժանին . որպէս թէ ասեր , շարժեալ ի հողմոց :

« Յերեկելի զգայութեան անճարիցն՝ առնել հարորդս » . Շար : Սր բառս յերեկելի զգայութեանց է խնդիր բանին անճարիցն . որպէս թէ ասեր , առնել հարորդ այն , որը ոչ ճատին յերեկելի զգայութեանց : Սակ զխնդիր բնութեան առնուն ըստ ներդրածականայն :

Ս՝ ան Գ :

Մծականք լեզուաման հարգութիւն հասարակօրէն զայնպիսի խնդիր առնուն զորպիսի պահանջեն բայքն՝ ընդ որոց ունին զհարորդութիւն :

Սմանք առնուն զվերջահողով արական . զք , « Ստվութեան արժանապայք այն բժիշկ է , որ զանյուսացեալ հիւանդն յանձն առնու բժշկել » . Սր :

Սմանք զնախորհի արական . զք , « Բնութիւն մարդ սիրող է բանի , որպէս պատուեցաւ յարարէն , և սրբութիւն ի խոսս » . Սր :

Սմանք զբացառական . զք , « Սահմանաւոր ի մահուանէ՝ արձակէ զմահու ընթանեալն » . Սր :

Սմանք (այլ սակաբ) զբացառական . զք , « Սանձ-

բամբուսը էին փարխեցիլին, և անդամքս զՏողեկան խրնդ-
րոյն . . . Դժբէ :

Սմանք զգործիական . զք, « Լճաշն անդամք ան-
կարտար են բժշկութեան . . . Դժբէ :

Սմանք զնեղոյական . զոր օրինակ, « Բնագրէք 'ի
Տաստատութեան . . . Դժբէ :

Սմանք 'ի ձեռն նախադրութե . զոր օրինակ, « Ստ-
ղեալ են շարք Խառն ընդ բարևս յաշխարհի աստ . . .
Դժբէ :

Լճալ աստ զխտելի է, զի ածականք չէ զորականաճա-
ղորդք երբեմն բաց 'ի բուն խնդրոյն առնուն նաև զայլ
խնդիր . զք, « Երկնայնոյն 'ի յերկրի հաղորդ ճգնու-
թեամբ . . . սուրբ գանիկէլ . . . Երբ երկնայնոյն է
բուն տրական խնդիր հաղորդին . իսկ ճգնաբէն և յերկրին
են երկրորդական և պատահական խնդիրք նորա :

« Լճա ինձէն անձամբ խնդ Ինչնադրա- 'ի մահ . . . Դժբէ :

Երբ 'ի մահն է բուն խնդիր Ինչնադրա- ին . իսկ բառս
անչաբէ Ինձ է երկրորդական խնդիր նորուն .

« Ի Տաւատս բանից և 'ի պատմութեանս խօսից հա-
րաբէ՛ն իրերաց . և 'ի Տաւատն՝ որ առ նձ , միմեանց
անհա-անս . . . Դժբէ : Երբ իրերացն է բուն տրական խրն-
դիր հա-հարաբէն . իսկ 'ի հա-հարա բանից և այլն՝ երկրոր-
դական խնդիր նորին : Սոյնպէս և Բնագրէն է բուն
տրական խնդիր անհա-անին . իսկ 'ի հա-հարա է երկրոր-
դական խնդիր նորա :

Վիտելի է դարձեալ, զի ածական անուանք բաղա-
դրեալք մասնկամբս ան , թէպէտ ըստ բնութե խրեանց
զայլ խնդիր պահանջեն , բայց իրր 'ի բաղումս առնուն
զբացառական . զոր օրինակ, « Բնահասար . . . անդրա-
'ի Տաւատոց . . . Դժբէ :

Լճա և ս զխտելի է, զի ածական անուանք ինձ՝ որք նը-
շանակեն զՏայրեկնիս , Տասարակօրէն առնուն զխնդիր
'ի գործիական կամ 'ի բացառական հոլովն . զոր օրի-
նակ, « Սարբակէս՝ դաւառաւ մեղացի . . . յինչն յան-
կուցանէ զպարոյր . . . Դժբէ : Երբ Գա-հարա-ն է գործիա-
կան խնդիր բառիս Բնագրէ :

« Երբ հրեայ զմն անուն Լճիկու յաղկ պնտա-

Յի ... Վարժ : Ուր յաւելին է բացառական խնդիր բա-
ռիս պահպանել :

Ո՞րքա՞նք է՞ք ինչ է՞ք յաւելին է՞ք :

Մայրի ստականք բղխեն 'ի ներգործական բայից ,
և առնուն զխնդիր 'ի սեռական հոլովն իբր զխնդիր սե-
ռի . զոր օրինակ , “ Ի գերեզման իջեր ի-տմելն մա-
հու ... ” Եւ : Ուր սեռական հոլովց մահու լեալ է իբն-
դիր սեռի ածական առնունս ի-տմելն : Այս այս յաճա-
խեալ է 'ի գիրս :

Բայց երբեմն փոխանակ սեռականի առնուն զհայցա-
կան . զոր օրինակ , “ Ատուն մեզ զգեղմն ընդունելն զցօղն
երկնային ... ” Եւ : Ուր հայցական հոլովց շքշք երի-
նային է խնդիր բառիս ընդունելն , որ լեալ է ածական
վելման : Մայրի ստականք ուրեք ուրեք հանդերձ
սեռական կամ հայցական խնդրով առնուն նաև զայլ
խնդիր յայլ հոլովս իբր զխնդիր բնութեան :

Ի վերջահոլով տրականն . զոր օրինակ , “ Այս մաս-
նեցեր ամօթոյ զմտմելն զքեզ տանջանաց մահու ... ”
Եւ :

Ի նախգրիս տրականն . զոր օրինակ , “ Համուելն 'ի
խաղաղութի մերկածուփ շարժմանց կացուցար ... ” Եւ :

Ի բացառականն . զոր օրինակ , “ Ի նմա հանդեալ ... ”
տասանն աղբշոջելն 'ի հասանաց մեղաց հայաստան ա-
զանց ... այսինքն որ աղբշոջելն զազինս հայաստանեայց
'ի հասանաց մեղաց . Եւ :

Ի գործիականն . զոր օրինակ , “ Վաղցրաձայն հըն-
մամբ քարշոջելն մեղքեալ հօտին ... ” Եւ :

Ի ներգոյականն , և այն իբր լատ պատահման . զոր
օրինակ , “ Յահաւորն առենի յայտելն իրաւամբք զմա-
տակարարութիւն որ առ մեզ ... ” Եւ :

Ի նեան նախադրութեան . զոր օրինակ , “ Մտածելն է ...
զամ ընդ մարդկան հարկշոջելն ... ” Եւ . Եւ . Եւ . Եւ .

Վասնին և բանի մի ածականք տակաւ յոյժ այս-
պիսի վերջադրութիւն , բղխեալք 'ի չղորական բայից .
որպիսի են բառքս , Բնութիւն , Կատարել և պատասխանելն . որ

Երբեմն առնուն զինդիր ըստ բայիցն, և երբեմն փոխանակ նոցին զսեռական . զոր օրինակ, “ Բն-կէ-լս ” ՚ի խաւարի տեսար զոյս զխառ-ձեան եկեալ հասեալ . . .
| Կ-ր-ի :

“ Բնդարձակասուն բն-կէ-լս ձիւնեղէն լերանց՝ եզեն բն-կէ-լս խորշակարեր դաշտաց . . . | Ե-ի-լ :

| ան ինքրոյ -ծ-ի-ն ան-անց բազում-ս-ի-անաց :

Սորա չորեքիկն առնուն զինդիր : Արբեմն զսեռական, կամ զարական . զք, “ | Է-ի-ս-ի-ն սերովքէկից և բազմանկայ քերովքէկից . . . | Կ-ր-ի :

| Եր բառքդ տեր-լ-բէից և տեր-լ-բէից են ինդիր շէ-հ-ս-ի-ն բառին :

Արբեմն զբացասական . զք, “ | Ե-ի-ս-ի-ն-ս-ի-ն-ի կենդանեաց զօձն՝ զնէ օրինակ իշխանին մահու . . . | Կ-ր-ի :

| Եր բացասական հօղութիւն է կենդանեաց է ինդիր Գ-ծ-ան-ս-ի-ն-ի-ն :

Արբեմն զներդոյական . զք, “ | Կանուցար շէ-հ-ս-ի-ն ՚ի սիրօղս իմաստութե . . . | Կ-ր-ի : | Եր ներդոյական հօղութիւն է սիրօղս իմաստութե է ինդիր շէ-հ-ս-ի-ն-ի-ն :

Արբեմն ևս և բազում անգամ նախադրութեւն քան, և ուրեք ուրեք ևս նախադրութեւն է ձէլ, զոր օրինակ, “ | Կ-ի-ն և քան զգազանս խոտ-ս-ի-ն-իցի . . . քան զոչխարսն հանդ-ս-ի-ն-իցի . . . | Կ-ր-ի :

Բն-ձեանուլ արժանաւորեցաք (զբանս առն) . . . ՚ի մէջ իմաստանց իմաստ-ս-ի-ն-ի . . . | Կ-ր-ի :

Վիտելի է ևս, զի բազումք յածականաց ուրեք ուրեք իրր բազմատական վարելով՝ ըստ բազմատական անուանց առնուն զինդիր . զոր օրինակ, “ | Կազաւորաց շէ-հ-ս-ի-ն, որ ոչ յուցաւ ՚ի դարս . . . ին ձագաւորաց շէ-հ-ս-ի-ն-ի-ն . . . | Կ-ր-ի :

“ Վիտեա, աակ, սվ ձեծդ զիւցազանց, զի զիմեալ դայ ՚ի վերայ քո Բ-ի-լ . . . այսինքն մեծագոյնդ զիւցազանց . | Կ-ր-ի :

“ Իյարեն զդարդ-ս-ի-ն ՚ի մարդկանէ . . . | Կ-ր-ի :

“ Տասարակ . . . քաշ զբ-ի-ն-ի-ն ՚ի հաւս վայրենիս . . . | Կ-ր-ի :

« Նման է՝ որ ընդ շէն քան զինքն հակառակէ » .
 Պիտանի :

ԳԼՈՒԽ Ե .

Յարտի համայնութիւնն ծանօտանայ ընդ գոյականաց :

Ըսական անուանք յարեալ ՚ի գոյականս՝ յայտ
 առնեն զորպիսու թիւն իրացն , զորս գոյականքն նշանա-
 կեն . որպէս յայտ է ՚ի գրեւոց յերկրորդ մասին . 4 . Է .
 Աւ քանզի պէտպէս յարին սորա ՚ի նոսա , պէտպէս հա-
 մաձայնին ընդ նոսին . որոց վասն զիցուք զվեց կանոնս :

Կանոն Է :

Ըսական անուանք յորժամ յետադասին գոյակա-
 նաց , համաձայնին ընդ նոսա թուով և հողովիւ . 4ր .

« Որդոց նենգաւորի բարի ինչ մի եղիցի » . 1-րդ :

Մհա ՚ի սմին ածական անունդ նենգաւորի՝ համաձայ-
 նեալ է ընդ գոյականի իւրում , այսինքն ընդ բառիս
 որդոց թուով և հողովիւ . զի որպէս որդոցն է եզական
 և վերջահողով տրական , սոյնպէս և նենգաւորին :

Սոյնպէս և ս եթէ բազումք իցեն յետադաս ածա-
 կանքն , պարտին համաձայնիլ ընդ գոյականին թուով
 և հողովով . զոր օրինակ , « Այցոյց՝ եթէ ուստի ուր խո-
 նարհեցաւ և էջ վասն մարդկան հաւասարաց նարձանից » .

Ս-րդ :

Մի զիտելի է նախ , զի տակաւ ուրեք յետադաս
 ածականք ՚ի նախորիւ հողովս՝ և յուղղականս յորնու-
 կան անուանց դնին երբեմն անհամաձայն . զոր օրինակ ,

« Օգտակա անապական ՚ի քէն ընկալան » . փոխանակ
 դնելոյ , զպտակա անապականս . Ը-րդ :

Ուրեք ուրեք և ս յերգս և յտանաւորս նաև ՚ի վեր-
 ջահողովսն վասն յարմար ձևացուցանելոյ զոսս բա-
 նիցն . զոր օրինակ , « Ատես մովսէս զօրինակ կուսին
 ՚ի սինա լցեալ լուսովն անարոյց » . այսինքն անմատոյց
 լուսով . Ը-րդ :

Ղարձեալ զիտելի է , զի ամականք յանգեալք 'ի էջ
և էան իբր անհողմ գոլով , 'ի յետադասիլն՝ հասարա-
կորեն ոչ համաձայնին ընդ զոյականայն . զոր օրինակ ,
" Ղարբնս արձակեցեր պարսիւս այսու փայտեայ ընդ-
ղէմ՝ Ղողիաղու " . Ղար :

Ղսա այսմ է և 'ի յազգային և 'ի տոհմային ամա-
կանս . զոր օրինակ ,
" Տունկք տենչալք տանս Բարդուէան " . Ղրչնիւցի :

Կանն Է :

Ղծական անուանք յորժամ նախադասին զոյակա-
նաց , ոչ համաձայնին ընդ նոսա ոչ թուով և ոչ հօտ-
ղիւ . այլ զնին պարզապէս , որպէս էին յուղղական հօ-
լովն . զոր , " Ղնապական պատկաց արժանի եղեն " . Ղար :
Ղհա 'ի ամին ամական անունս անպակն նախադասեալ
զոյական անուանս պակն , ոչ իւրք համաձայնեալ է
ընդ նանս . զի պակն է արական հօլով և յօգնակի-
տակ անպակնն է ուղղական և եզակի :

Ղոյնպէս է ևս յորժամ նախադաս ամականքն իցեն
բազում . զոր , " Ղներկբայ և անպզտոր ոգւով զրոշմե-
ցուք զմեզ " . Ղար : Ղար : Ղար ամականքս անբարձրաց և ան-
պզտոր առանց համաձայնութեան նախադասին զոյական
անուանս արժանի :

Ղու զիտելի է նախ , զի ամականք միալանկք նաև
երկալանկք՝ որպիսի են , մի , այլ , մեծ , քորք , նոր , հին ,
սորբ , ալ , յոգնանք , բազում , բոլոր , և այլն , բազում ան-
գամ 'ի նախադասին համաձայնին ընդ զոյականաց
թուով և հօլովն . զոր օրինակ ,

" Ղիով հօգւով զօրացեալքս զիտրդ 'ի միմեանց խոր-
չիմք " . Ղար : Ղար : Ղար : 'ի ճանս Կարգ . եկեղ :

" Ղամենայն պատուիրանս այ կամուոր գործելն է զօ-
ղութեան արժանաւոր , և մեծաց վարձուց առիթ " .
Ղար :

" Ղարչնիւցի արախ եկի առ բեզ ասա " . Ղար :

Ղորա ուրեք ուրեք միայն հօլովն համաձայնին անե-
զական անուանց , և ոչ թուով . զոր օրինակ ,

Տեսեր զառհասարակայն Նորոյ Հնորհայտ, եթէ ուստի սկսաւ և իւր կատարեցաւ ... Ս՝ Գ՛՛՛ :

Ս՝ Ե՛՛՛ Ե՛՛՛ աւելեաց եղև միջնորդ (Վարդիկ) ... Ս՝ Գ՛՛՛ :

Օ մեզ նորոգել ՚ի ճշոյ մեղաց ... Ը՝ Գ՛՛՛ :

Ս՝ Ե՛՛՛ Ե՛՛՛ Ե՛՛՛ նաև յոգնալանի ածականք, մանաւանդ յանգեալքն ՚ի Գ՛՛՛՛ համաձայնութի նախադասին գոյականաց՝ ըստ պահանջելոյ վայելութե բանին, այլ ՚ի սակաւս. Գ՛՛՛, Ս՝ մանք շնչել Գ՛՛՛՛՛ սովորութեց ջանան խտրանումն ՚ի վերայ բերել ... Գ՛՛՛՛ Գ՛՛՛՛ :

Ս՝ Ե՛՛՛ Գ՝ :

Եթէ ՚ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս գոյականին անկցի բայ՝ կամ ընդունելութիւն, ածականն իւր ՚ի բազում համաձայնի ընդ գոյականին թուով և հարովիւ. զոր օրինակ, Վարդեականացն աշակերտեցան բանից ... Ս՝ Գ՛՛՛՛ Գ՛՛՛՛ : Ս՝ Ե՛՛՛ ածականս ստեղծեցն համաձայնեալ է թուով և հարովիւ գոյական անուանս Բ՛՛՛՛ վասն ընդ մէջ անկանելոյ բայիս աշակերտեցան :

Ս՝ Եթէ երբեմն առանց համաձայնութե դնի. Գ՛՛՛, Ն՛՛՛ Գ՛՛՛՛՛ կարօտանամ մերենայից ... Ս՝ Գ՛՛՛ :

Ս՝ Ե՛՛՛ Գ՝ :

Եթէ նախադաս ածականն ունիցի զգիմորոշական տառ, երբեմն դնի համաձայն յետադաս գոյականին, և երբեմն անհամաձայն, ըստ պահանջելոյ բառիցն, և ըստ վայելութե բանին. զոր օրինակ, Ս՝ Եթէ յօժարութի ունինդ իր լինել վնասակարացն բանից. այլ օգտակարացն ... Ը՝ Գ՛՛՛՛ : Վարդուցորք ծարաւեաց չարաւորակս ՚ի ծայրածաւալն ծովէ գոյզն ինչ ձաշակ ... Ը՝ Գ՛՛՛՛ :

Ս՝ Ե՛՛՛ Է՛՛՛ :

Եթէ նախադաս գոյականքն իցեն բազում յատուկ անուանք եզականք, յետադաս ածականքն թէ

մի իցենն և թէ բազում, պարտին լինել ըստ թուոյն յոգնական և ըստ հղովին համաձայն . զք, « Խորանօք բնակեաց սահակաւ և յախօրաւ հանդերձ ճ-ա-ն-4-1-2-2-2 2-2 նոցին աւետեաց . աշխնքն հանդերձ սահակաւ և յախօրաւ ժամանդակցօք այնց աւետեաց . Եբբ :

Սոյնպէս և 'ի նախադասին և թէ ունիցին զգիտնորական տառ, համաձայնութեամբ դնին . զոր օրինակ, « Կաւ ան ոչ եղեր սպաշխարութիւն վասն արքարհան, խահակայ և յախօրայ, որք ոչ մեղան քեզ . Ե-ա-5-4-1-2-2 :

Ե-ն-2-2 :

Եթէ ածականն իցէ նախադասեալ գոյականի, նախ զիրն դնի 'ի վերայ ածականին . զոր օրինակ,

« Եղաչեմ զամենեւեան զարթնուլ 'ի մահահարուր թմբութենն կենցաղոյս . Շ նորհալի : Ար նախզիրն բացառական հղովոյս 'ի Եբբ-ն-2-2 եղեալ է միայն 'ի վերայ նախադաս ածականի նորա, աշխնքն 'ի վերայ Ե-4-4-2-2-2 :

Եւ ևս եթէ նախադաս ածականքն իցեն բազում, և ունիցին զչաղկապղ և, զնախզիրն պարտ է դնել 'ի վերայ ամենայն ածականաց . զոր օրինակ, « Օանօգուտ և զյնասակար բանս ոչ տալ խօսել լեզուին, այլ լուել . Շ նորհ :

Իսկ եթէ յառաջ քան զչաղկապաւօր ածականնս կայցէ բառ ինչ, որպէս դերանուն, կամ միջական անուն, ևն, յորոց վերայ իցէ եղեալ նախզիրն, ոչ ևս է հարկ միշտ կրկնել զայն 'ի վերայ յաջորդ ածականաց . զք, « Արեմն 'ի Յբբոց ստացօղ և չարթնոյն բանից մորթեալ են 'ի պանրոց հայոց զգուշանալ . Շ նորհ :

« Յ-ն-2-2 աղտաղտուկ և ալկոծ փորձանաց մեկուսի բնակեալ . Ե-ա-2-2 :

« Այրենացեալ յա-ա-2-2 բնտանի և խաղաղ բնութե-ն-ն' կահակա լեւնաձևս յարուցանէ . Ե-ա-2-2 :

« Արոց սրատու իրեմբ յայտնէտէ 'ի բաց կալ յայրդի-ն-ն աներկիւղ և չար ստիպութեանց . Շ նորհ :

Մ. Ու եթէ նախընթաց ամականքն իցեն առանց շաղկապի, նախդիրն իբր ՚ի բազումն գնի ՚ի վերայ առաջնոյն միայն . ԳՐ, Հրատարեցոյց ՚ի հեթանոսական անկարգ շատրուութենէն . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Ժ. Կեանքս շէրատապ ջերմնական տաշտումն մըձկեալ սրտիս . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Բ. Բազմութիւն զօրաց զմեծանիստ լայնատարած դաշտովքն իջանեն (մարտիր) . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Բ. Եթէ յետագաս գոյականքն իցեն բազումք յօդեալք շաղկապաւս և նախդիրն գնի ոչ միայն ՚ի վերայ ամականին, այլ և ՚ի վերայ երկրորդ գոյականին, և հետագայից նորա . ԳՐ, «Օ պատշաճ կարծիս և շղիտութիւն վասն նորա ոչ ունէին» . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Օ. Եկանուտ չարիսն և զամբարտաւանութիւնն մերկացին . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Օ. Հրեշտական կարգս և զվարս յաշխարհի յանձին առեալ բերեն . . . (կուսանք) . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Օ. Այս վեցերորդ կանոն մերձեցն նաև առ նախագաս գոյականս . իբր զի եթէ գոյականն նախագասես չի ամականին, գնախդիրն պարտ է գնել ՚ի վերայ գոյականին . զոր օրինակ, «Օ այր հաւատարիմ գործ է գտանել» . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Մ. Ու եթէ յետագաս ամականքն իցեն բազումք, նախդիրն իբր ՚ի բազումն գնի միայն ՚ի վերայ նախագաս գոյականին . ԳՐ, «Օ արս պատուականս և պիտանիս հաստատեր ՚ի նահապետութիւնս» . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Ա. Ե. մանուկ աղքատ և իմաստուն՝ քան զթագաւոր ծեր և անմիտ . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Ս. Ե. Նորէնս խաղաղականս և միջականս . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Ս. Ե. Այլն անկաւ յերկիր բարի և պարարտ . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Բ. Եթէ երբեմն գնի նաև ՚ի վերայ երկրորդ յետագաս ամականին . զոր օրինակ, «Օ այր զուարթ և զառատ սիրէ անձ» . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Բ. Ե. Կեանս սրտմական և զխտապից . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ս. Գ. Ե. Գնի ձգուես զանազանս և ՚ի բազմապատիկս . . . | ԳՆԻ ԳՆԻ :

Ի վախճան այսր կանանի սրտաւ է գիտել, զի ելլէ 'ի մէջ գոյականի և ածականի մացի, քայ, նախդիրն պէտ պէտ կարև գասիլ . զի երբեմն զնի 'ի վերայ նախագասին միայն . զոր օրինակ, " Ի ծայրագոյնն ժամանեցաք մտքբուծի . . . Լ-մ-է :

Երբեմն զնի 'ի վերայ երկուցն ևս . զք, " Կարեկցաբար մատուցեալ շծայրագոյն ցուցեր շինսան . . . Լ-մ-է :

Վ-ի-ն-ը մ-ն-ն-ն 'ի Գ-ի-ն-ը -ծ-ի-ն-ը :

Վիտելի է, զի ուրեք ուրեք գոյական անուանք ինչ իրր ածական յարին յանուանս . զոր օրինակ,

" Որ սղ-ն-ն սիրտ . . . 'ի յիշատակելն զայս ոչ երկրպագէ առաջի նորա . . . Լ-մ-է :

" Սպասեր և մաշէր շխտ-տարհորհոս նորա . . . Լ-շ-է :

" Օ գ-ն-ն ցանկուծիւնն 'ի բաց վարել, և զընտանի տղջատհոս թիւնն 'ի ներքս բնակեցուցանել . . .

Ս-մ-է :

Սոյնպէս վարին երբեմն և անուանք աղպաց . ևս և անկոց . զք, " Յ-ն լեզու ուտեալ (Եղիազար) սրատմագրեաց զգործան Շ ապհոյ և Յուլիանոս . . . Լ-մ-է :

" Որ կոչի 'ի հ-ն բարբառ կորուստ . . . Յ-ն-ն-ն-ն-ն :

" Օ տունն մեծ գրուագեաց ճայր փայտիւք . . . Բ-ն-ն-ն :

" Ընաւել պատիւ մի զնեք Բ-ն-ն-ն ծառոյն քան այլ ծառոց . . . Ը-ն-ն-ն :

Ըստ սոսա վերաբերին և այնք, որք յարին 'ի բառաւան-ն . զոր օրինակ, " Եպիսկոպոսն անուն 'ի հեղինացի լեզուէ է . . . Լ-մ-է :

Ուր բառս է-դ-ի-ն-ն-ն զնի իրր ածական բառիս անուն, և կամ իրր բացայայտի .

Ըստ այսմ է տեսանել և յօրինակեող որ զինի .

" Տ-ն-ն-ն անուն զանամարմին նշանակել զընտի . . . Ը-ն-ն-ն :

" Տ-ն-ն-ն անուն մի է հոգևորաց և մարմնաւորաց . . . Լ-շ-է :

Երբեմն նաև վերացեալ անուանք յատկացուցաբար եղեալ 'ի մէջ բերնն զգործիւնն ածականի . զոր օրինակ, " Տոյի քոյ բարուծե առաջնորդեացէ ինձ . . .

Վ-ն . այսինքն հոգի քոյ բարի առաջնորդեացէ ինձ :

- « Ինքն ընտրու թեան և ինձ նա ... այսինքն անթ ընտիր . Գարծ :
- « Տարատացայ հոգս անարդու թեան ... այսինքն անարդ հոգս . Գար :

Գ Լ Ս Ի Խ Օ :

Յաշտոն համայնութի մեծան անանց ընդ մեծանաց :

Չորեքին համաձայնին ընդ միմեանս անտական անուանք . Այսի իբր անտական . զոր օրինակ , Վաստակ ինչպիսիք . Կարատան անճանի ... անայնքան շաղակրատ ... Գծիւնի ազատ ... Գարեի : Սը բարս ինչպիսիք , անճանի , անայնքան և Գծիւնի կն անտական բառիցս իմաստի , ճարտան , շաղակրատ և միայն :

Արկորդ իբր ինդիր . զոր օրինակ , Վաստակ վարս ստացեալ անհամեմատ ճարտանարաց ... Ըար : Սը ճարտանարացն և արական ինդիր անհամեմատին :

Արորդ իբր բացայայտի , այլ ՚ի սակաւս . զոր օրինակ , Օներդործ թի լեզուն ՚ի ներհակացն կամիցուցանել , ՚ի բարոյն ասեմ և ՚ի շարէն ... Սարդ : Սը անտականդ ՚ի բարոյն և ՚ի շարէն լեալ կն բացայայտի անտական անուանս ՚ի ներհամայն :

Չորորդ իբր յատկացուցի , այլ այս ՚ի սակաւս յոյժ . զոր օրինակ , Յայտ արար զանօրինականան ինարարին ... Ըրիստ . Վար : Սը անտական անուանս ինարարին և յատկացուցի անտականից զորորինմանն :

Յայտ ամենայնի զորս ասացար , թեպէտ անտականը ընդ անտականս կապին , բայց յամենայնի և ս զորու թը դնին գոյականք նոցին , որպէս և յայտ և :

Սը բար արեք և ս համարին եղեալ իբր գոյական . որպէս յասելն , Սը ելեր ՚ի բարձրագիտի բառաթեկն ... Ըար . անտական անուանս բարձրագիտի համարի իբր գոյական եղեալ . որում լեալ և յատկացուցի անտական անունից բարձրագիտի իբր գոյական :

Գ Լ ՈՒ Խ Լ Ե

{ } աղագոս համայնքին ի վերջին անգամը , որոստից ընտանիքս , հանրակցս , վերբերակցս , հարցակցս և մանակցս :

Սորա առ հասարակ թեպէտ ըստ համաձայնութեան այլոց անուանց վարին , բայց քանզի ուրեք ուրեք փոքր մի այլազգ զնին , վասն այնորիկ արժան համարիմ առ սել ինչ ինչ զսոցանէ : 'ի մասնաւորի , խօսեցեալ նախ զհանդրառութենէ սոցին . զարմէ զխտելի է , զի 'ի մէջ սոցա հանրականքն և վերբերականքն ոչ առնուն զխնդիր . բայց եթէ զուցէ ըստ պատահման , և կամ վասն կարգի բանին :

Իսկ թուականք , հարցականք և մասնականք հասարակօրէն առնուն զինչդիր 'ի հօլովն բացառական . զի ,

“ Ի բնական էրէնս յաշակերտացն իւրոց , . . . ”

“ Օ՛ր յարարածոցս . . . այնպէս պատուեաց ան՝ որպէս զբեզ , . . . ”

“ Ի նմեղ լինել սուրէ 'ի մարդկանէ անկար է , . . . ”

“ Չար է նախանձ . և որք նովա վարակեալք են , չածեն ինչ 'ի պատշաճիցն զմտա , . . . ”

“ Օ՛ր արարանչիւր որ յեկոց ըստ իւրում ընձացիցն ուղղէ , . . . ”

Սուրեք ուրեք ևս առնուն սորա առ հասարակ զներգոյական . զոր օրինակ ,

“ Չորհրդս 'ի նոսա . . . 'ի կերպարանս արծուոց , . . . ”

“ Չունի որ 'ի նոսա անուն չարութե , . . . ”

“ Ս 'ի նոսա իւրումն ոչ ծառայեաց ախտի , . . . ”

Երբեմն ևս թուական անուանք 'ի յարիլն 'ի բառգրէն առնուն ինչդիր զնոյն 'ի զործիական հօլովն . զոր օրինակ ,

“ Ի նկան առարեալքն առարինիք 'ի բով անդր թուով էրէնսս , . . . ”

“ Ի պատուէք ձեռաց նորա և ոտից վեց վեց 'ի սան և շորս թուով , . . . ”

“ Ի պատուէք այժմ խօսել զայսմ ամենայնէ 'ի մասնաւորի :

Ի պատուէք այժմ խօսել զայսմ ամենայնէ 'ի մասնաւորի :

Ի պատուէք այժմ խօսել զայսմ ամենայնէ 'ի մասնաւորի :

Ի պատուէք այժմ խօսել զայսմ ամենայնէ 'ի մասնաւորի :

Ո՛րան ԲԻՄԱԳԻՆՆ անասնոց :

Ո՞րա առ Հասարակ միշտ իբր ածական վարին . և ըստ իմիք ըստ կանոնի ածականաց համաձայնին ընդ գոյականաց , յորս յարին . վասն որոյ կամեցեալ համառօտիւ անցանել զսորօք՝ պարտ է գիտել , զի ՚ի մէջ սոցա ընդդռնութեան , որպէս Ո՛րի , երկու , տասն , երկուսասն , քառասուն , եօթանասուն , հարիւր , երկերիւր , և այլն , յորժամ յետադասին գոյականաց՝ հասարակօրէն համաձայնին ընդ նոսա . զք , “ Արեւեցաւ աշակերտաց իւրոց երկնաստեղծն . . . Ընդհանր :

Բայց երբեմն ևս անանց համաձայնութե զնին . զոր օրինակ , “ Ո՛րքն է յերուսողէմ իբրև ասպարիզօք հինգ . . . Բ . Ո՛րք :

Ըստ ՚ի նախորդի հօղովս գրեթէ միշտ անհամաձայն զնին . զք , “ Յետ Բարչաւրի թագաւորէ Բարչակ անս բնեւորան , Բարտաշէս անս ասն . . . Խոր :

Իսկ ՚ի նախադասին հասարակօրէն ոչ համաձայնին . զք , “ Օ կնի երեսուն ամաց սպան Վայկն զհարէլ . . . Օ ասր . Էթն :

Ո՛րքք աւրքք ևս համաձայնութե զնին . զք , “ Վնն ՚ի յորդանան ՚ի լրումն երեսնից ամաց . . . Ընդհ :

Թուական անուանք դասութեան , որպիսի են՝ Արկորոյ , երրորդ , եօթներորդ , մեասասներորդ , և այլն , յորժամ յետադասին անուանոց՝ միշտ համաձայնին ընդ նոսա . զոր օրինակ , “ Յանեանն Դասաներորդի որ օր առաջին էր ամոյն , երևեցան զլուխք լերանց . . . Ընդդրոց :

Իսկ յորժամ նախադասին , իբր ՚ի բազումս անհամաձայն զնին . զոր օրինակ , “ Յերբորդ ժամունս ստեղծաւ ազամ . . . Խորքի :

Ըստ երբեմն համաձայն . զոր օրինակ , “ Ի հինգնաբերբերորդի ամի (կենաց նոյի) սպառնալիք պատուհասին ելանսին յոյ . և ՚ի վեցնաբերբերորդի ամի անդ ջրհեղեղն հասաներ յաշխարհ . . . Վալ . ընծայ :

Թուական անուանք անբնութեան , որպիսի են՝ Արկո-

քեան կամ երկորին, չորեքեան կամ չորեքին, եօթա-
նեքեան, տասնեքեան, ևն, հասարակօրէն համաձայ-
նութիւնը գոյականաց վարին, թէ 'ի նախադասիւն և թէ
'ի յետադասիւն. որ, « Օ ի ոչ եթէ էրկտեմբէր առիւտ
կազայցէ որ, և ոչ յայտ լիցի » . խորհրդով « { } պնդափ
քաջութիւն սրտի մանկանցն էօնանելոցն սրտաբեկ լի-
նէր թաղաւորն » . Բ . Ս . Ս .

{ } մուսկան անուանք զառիւստիս, որք են խորեակ, չոր-
բեակ, եօթնեակ, ութեակ, յիսնեակ, և այն, ևս և
էրկտեմբէր, որք են խորեպատիկ, տասնպատիկ, քա-
նասպատիկ, և այն, հազիւ երբէք յետադասին գոյա-
կանաց . այլ հասարակօրէն նախադաս լինելով յարին
'ի նոսա առանց համաձայնելոյ ընդ նոսա . զոր օրինակ,
« Տօնակն (զվարդավաճն) յեօթնեքօրում ամսեանն
ըստ յախտենիս ըստ այսմիկ էօնանել շրջազայութիւն » .
Խոր . իւր .

« Հասարակեք զգործ փոխարինին քանակաբով յաւե-
լուածով » . { } ինչ . Ինչ .

{ } ան հանրական անուանց :

Հանրական անուանք որք են ամենեքեան և ամենեքին,
ընդ որս են և բոլորեքեան և բոլորեքին, որք և իրրածա-
կան վարին, հասարակօրէն ինքնին 'ի գործ ածին՝ զօ-
րութիւն ունելով զգոյականն . զոր օրինակ,

« { } քանակեցան ինչիս . յանիւցն զողայ » . Ս . Ս .

« Տեսանէն . . . զգատաւորն անիւցն . . . քն նասեալ ընդ
աջակ հօրն քորեքեան » . Ս . Ս .

Իսկ 'ի յարին յանուանս և յրնդունելութիւնս՝ և
մանաւանդ 'ի դերանուանս՝ միշտ համաձայնին ընդ նո-
սա, թէ 'ի նախադասիւն և թէ 'ի յետադասիւն . զոր
օրինակ, « Օ անիւցնին ինչ յանչն արարեալն ոչ կրօ-
սից » . Ս . Ս .

« Օ անիւցնիւն զնոսա այսու միով բանիւս աւետաւո-
րէ » . Ս . Ս .

Եւ զխոսելի է, զի յաճախ գործածութիւն հանրա-
կան անուանց ընդ անուանց՝ ծանրացոյցանէ զընթացս

բանին . վասն որոյ բազում անգամ 'ի տեղի սոցա զնեմք
զբառք անշնչ . զորոյ զգործածու թեւն ; արժան է զի .
տեւ , զի սա յորժամ յարի յեզակի ցուցական դերա-
նուանս , միշտ և յամենայնի համաձայնի ընդ նոսա .
զոր օրինակ , " || ասն այսր անշնչն անցե ; գրեզ ան 'ի
դատաստանս . . . | անշնչն ։

" | վերայ քն այսորիկ անուան տեր . . . | անշնչն ։

Եւ յորժամ 'ի յոգնականս յարի , ըստ թուոյն ե-
զական զնի . զի ըստ նշանակու թեւն գոյլ բազմաորա-
կան՝ եզական ձայնի յոգնական համարի . քր , " | անշնչն
ցիկ քն ասկերախտ գտան . . . | անշնչն ։

" | աս ես տեր և զլուխ նոցա քն . . . | անշնչն ։

| ակ յորժամ նախադասի անուան կամ ընդունելու
թեւն , ոչ համաձայնի ընդ նոսա . քր , " | անշնչն սար-
ձանայ սարձանք խոնարհու թեւն է . . . | անշնչն ։

| ան 'ի յետադասին 'ի յեզականսն համաձայն զնի .
քր , " | ան անշնչն զլուխ 'ի ան է . . . | անշնչն ։

| ակ 'ի յոգնականսն՝ անհամաձայն զնի ըստ թուոյն .
զոր օրինակ , " | արածոցս անշնչն արար խաղաղու-
թիւնս . . . | անշնչն ։

" | աս սկիզբն և պատճառ բարեաց անշնչն . . . | անշնչն ։

" | անալ զգլխաւորսն քն չուէ 'ի մճբին . . . | անշնչն ։

| ան զիտելի է , զի սա յորժամ նախգրի հանդերձ
լինի անական , նախգրին երբեմն կրկնի 'ի վերայ իւր
և 'ի վերայ այնր՝ յոր յարի . քր , " | անիցես զարգա-
րու թի շամենայն 'ի կեանս քո . . . | անշնչն ։

" | ան և հաս ժամանակ , զի շամենայն զկեղտ անուն 'ի
մենջ 'ի բաց բարձցուք . . . | անշնչն ։

" | ան հարատու թի շամենայն 'ի բաց ընկեցուք . . . | անշնչն ։

|| ան վերելք ան անսնչն ։

|| ան վերելք ան անսնչն , որք են այսպիսի , այդպիսի ,
այնպիսի , սոյնպիսի , գոյնպիսի , նոյնպիսի , այսքան , այդ-
քան , և այլն , իրր անական վարին , և 'ի յետադա-
սին միշտ համաձայնին ըստ կանոնի անականաց , թեւ-
պետ և հազիւ ուրեք է յետադասիլ սոցա ; | ակ 'ի նա-

խաղաղություն իր բազում անհատական զինն . Գր ,
“ Ի դժամ տեսութեան արժանի անկող . . . ” Գրքեր :
“ Գարսիսը լինել արժանի , զի լինիցի մեզ յայտան վր-
տանդից զերժանեալ . . . ” Իգն :
Իսկ երբեմն համաձայն զինն ՚ի վերջահարգութեան . զոր
օրինակ , “ Ի բայ լերուք յայտանեաց ոչխարազգեստ
զայլոց . . . ” Գրքեր :

“ Օ խորհրդ բժշկեացիս , անձն իմ եղիկ լի , ՚ի յայտանեաց
տիգաց խոցոտեալ . . . ” Իգն :
Գարսիսը եթէ անկող ՚ի միջի բայ , իր բազում
համաձայն զինն . Գր , “ Իր բազումեաց վարելին խորհր-
դով . . . զամենայն տուժեցան . . . ” Իգն :
“ Յայտանեաց սա որոշեալ պատշաճագոյն յարմարու-
թեանց . . . ” Գրքեր :

Իսկ ՚ի վերջոյ ՚ի վերջահարգութեան . զի ՚ի յազգական
և ՚ի նախորդ հարգութեան յոգնականին ոչ երբեք համա-
ձայնին . զի ոչ լինի սակայն պատշաճութեան , յայտանիս
իրս , զայսքանս ժամանակս , ևն . այլ պատշաճութեան ,
յայտանիս իրս , զայսքանս ժամանակս , ևն :

Ս ան հարցաբանական

Հարցաբանական , որք են օ , ով , զինն , ինն , օր ,
օրան , բանն , որպիսի , զինպիսի , պետեա վարին . և
նախ ՚ի մեջ սոցա բառքս օ և ով , յորժամ ՚ի գործ ա-
ծին իր անուն հարցական , իրու գոյական վարին . զոր
օրինակ , “ Ի կարե կա առաջի գոյս յանգուզն յար-
ձակման . . . ” Իգն :

Իսկ վասն այլոց հարցականաց զիտեղի և , զի շնչե-
կրեմն հանդերձ բայի վարի իր գոյական կամ իր
նայն . Գր , “ Օ քնն իցի , որ լինեաց իցի . . . ” Իգն :
“ Իս արդ շնչեզ գործեացես անձն իմ կորուսեալ . . . ” Իգն :

Իսկ երբեմն յարի յանուանս իր անձական առանց
հարգման . Գր , “ Օ քնն վայելումն իցի , կերակրոյն , և լի
անզգայեալ ցաւօք ուտիցեմ . . . ” Իգն :

Իստ այսմ և հարցական անունս քնն երբեմն իր
գոյական վարի առանձինն , և երբեմն իր անձական

յարի յանուանս . ԳՐ , “ Այս արդ յճնչ կային այս ամե-
նայն արթնութեւ պէտք . . . Ս 7-7 :

“ Օճակէ (բանասարկուն) խարեութի իւրով զսկիզբն
բարեոյն և չարին , եթէ ուստի և յճնչ իրս զոյանայ . . .
Ս 7-7 :

Իսկ Հարցական անուանքս ո՞ր , ո՞րքան , բանի , որպի-
սի , զինչպիսի , որք իբր ածական վարին , Հասարակօրէն
նախադասին անուանց . երբեմն առանց Համաձայնելոյ .
ԳՐ , “ Յո՞ր մահուանէ յորպիսի կենդանութի փոխելոց
սիրելով զեզրարս . . . Ս 7-7 :

Ըսայց երբեմն Համաձայնութի , մանաւանդ ո՞րն և ո՞ր-
քան . ԳՐ , “ Որո՞ճ կորսական և զեհէնի ակնկալութի
ուէ է առաջի ձեր . . . Շ 7-7 :

“ Որո՞նէնց տարակուսանաց խուարի՞ լուսաւորութիւն
յուսայ կենաց խառնեցից . . . Ս 7-7 :

“ Օ այսպիսի կարծրութիւն նիւթոյ . . . ոչ զիտէ որ՝
թէ որդիսնց իրաց պատրաստութի հրաշակերտաց . . .
Խ 7 :

Ս ան 5-6-7-8 անուանց :

Ս ան 5-6-7-8 անուանց ոմն , որ , իմն , ինչ , ընդ որս էն և
սորա , մի իմն , կամ մի անն , որ որ , որ ինչ , ոչինչ , ինչ
ինչ , ամենայն ինչ , որ ինչ միանդամ , ևն , սորա երբեմն
ինքնին վարին ՚ի բանս իբր զոյականք . ԳՐ , “ Ո՞ն իշխէ ,
և ո՞ն իշխի . . . Ս 7-7 :

“ Ոչ ո՞ զախտան իշխանութի կարէ սպանանել , և զա-
ւարինութիւն կեցուցանել , թէր արդար է . . . Ս 7-7 :

“ Օչո՞ր ի՞նչ Գ-ն-7-8 խոտտովանի որ , կորուսանէ , եթէ
զմեղս և եթէ զարդարութի . . . Ս 7-7 :

Մ 11 յորժամ վարին սորա ընդ անուանց կամ ընդ
ընդունելութեանց , ընին իբր ածականք մասնաւորից
նշանակութեւ նոցա . ԳՐ , “ Մշխարհ ի՞նչ է բնութիւն . . .
Ս 7-7 :

“ Օ Գ ո՞ն զեւսպան ձիով փութանցս առաջեցին . . . Ս 7-7 :

“ Ինչ ինչ և յատուոց ընկալան տեղեկութի կարգաց . . .
յի ինչ ինչ տեղեկութի . այս է , բանի մի . Ս 7-7 :

Սորա 'ի յետադասին անուանց կամ ընդունելու
 թեց, երբեմն ևս 'ի նախադասին, եթէ իբր մասնա-
 շարիչ նշանակու թեան նոցա վարեցին, հասարակօրէն
 թուով և հղալիւ համաձայնին ընդ նոսա. զոր օրինակ,
 "Օ քաղթեալն անդրէն դարձուցանէ . . . բաց 'ի նա-
 խարարէ ուրիշ, որոյ անուն օտայ կոչուր . . . Սորէն :
 "Պատուասիրաց զաննս առաջի գնէին . . . { }
 զաննէն ինքն :

"Լէ 'ի ժամանակի ինքն, այլ ժամանակք 'ի նմանէ զոյ-
 աջան . . . Երէնէ :

"Լուայ յուրիշ ոչ պարտաւորէ . . . Սորէն :

Ի սոսա ինն երբեմն առանց համաձայնութեան գնի . զք ,

"Սեծի ինն ցանկացար . . . Սորէն :

"Լա աւանդի ազնուականի ինն ցանկացեալ են . . . Երէն :

"Հանէ իբր թաթառով ինն ջուր 'ի ծովէն . . . Սորէն :

Սա, այսինքն ինն և բառք ինչ բաղում ուրեք իբր զարդ
 գնին . զք , "Լա յայտեալ ինն պատրաստութիւն անձին
 հանդերձանաց կուս վառեալ . . . Սորէն :

"Օ պատճառս հարստութեանն մեք ինչ ոչ զխտեաք . . .
 Երէնէ :

Սառն մասնակէն անուանցս Սիւս, երկարանչուր և
 իւրաքանչիւր :

Սորա իբր ածական վարին . բազում անգամ զօրու-
 թեամբ ունելով զգոյականն . զք , "Սին Բարսեղ ձայ-
 նակցի 'ի յանցանէն . . . Լուրի :

"Երէն զանչիւր զոր թիւ թուողացս ողորմեալ . . . Շորի :

"Լուր զանչիւր 'ի վերայ իւրոյ արմատոյ արձանացի . . .
 Լուրի :

Իսկ յորժամ յարին 'ի գոյականս , հասարակօրէն
 նախադասին նոցա, և իբր 'ի բազումն անհամաձայն
 գնին . զք , "Ի Բարսեղ զեւոյն . . . Սորի :

"Երէն զանչիւր ծայրիւր . . . ծածկեալ է յեղականացս
 բնութեց . . . Շորի :

"Լուր զանչիւր զօրձոց հատուցմանը լինելոց է . և խոր-
 Տրբոց և բանից բնութիւն . . . Սորի :

Բայց երբեմն ևս համաձայնութիւն դնին . զի , “ Բայ
Գրքոս բանի սոյն սոցա յայտնի ցուցանի , . Երբէն :

“ Տեսցուք զէրիւսանչէրոց սոցա բարեբախտութիւնս , .
Պիտ :

“ Երածէին անվեհեր փութով զհաստացեալ հօտն
չէրայանչէրոց ժամանակի . . Զիւն . Իմ :

“ Սան զի չէրայանչէրոց նոցա չարափառութիւր յոյժ
աննմանիք են միմեանց , . Զիւն . Իմ :

ԳԼՈՒԽ Բ :

Զարտիւ համայնութիւն գերանուանց ընդ գերանուանս :

Համաձայնութիւն գերանուանց ընդ գերանուանս
յայտ է , զի եկեալ սոցա առ միմեանս համաձայն Եր-
ւով և հօլովիւ վարին 'ի բանս իբր նոյն , այսինքն իբրև
մի գերանուն : Իսկ Եւ իջ ընդ սրս յարին , գիտելի է ,
զի 'ի մէջ սոցա էական գերանունս Բնն յարի յայլ ա-
մենայն գերանուանս ընդ իւրաքանչիւր գիմաց նոցին ,
(բաց 'ի ստացականաց) :

Եւ նախ յարի յէականս . զի , “ Օչոյր խրատեմ , և
էս Բնն անփորձ եմ , . Երբէն :

Երկրորդ յարի 'ի ցուցականս . զի , “ Ս Բնն զմեզս
մեր բառնայ , . Եր :

Սոյնպէս յարին ընդ միմեանս նաև ցուցական գե-
րանունք . զի , “ Սնն այս ձայն զամենեւեան յարուցա-
նելոց է 'ի գերեզմանայն , . Երնայ :

Պարտ է գիտել , զի 'ի յարիւ սոցա ընդ միմեանս 'ի
նախդրիւ հօլովն , նախդիրն դնի 'ի վերայ ամենեցուն .
զոր օրինակ , “ Ի սոյն յայս միտս երգեաց գերեմներորդ
առաջներորդ սաղմունս , . Սրտի :

ԳՎ ՈՒԽ ԹՎ.

Յաղագս համայնաբնէ զերանուանց ընդ անուանց . և նախ
յաղագս համայնաբնէ էսինքն զերանուանցս

Աս, դու, ինքն, իւր :

Գերանուանք որովհետև այլևայլ են տեսակաւ ,
այսինքն էական, ցուցական, ստացական, յարարերա-
կան, և զխնորոշական, այլևայլ օրինակաւ յարին յա-
նուանս, և պէսպէս եղանակաւ համաձայնին . զորոց կա-
մեցեալ խօսիլ կարգաւ՝ ստացուի նախ զհամաձայնու-
թենէ էական գերանուանցս էս, ԳՎ, Ինքն, Իւր . ընդ
որս են և գերանուանքս ԳՎ-անց և Ինքնաց . (ևս և ցու-
ցական գերանուանքս ԳՎ, ԳՎ, Ես . յորժամ 'ի գործ ա-
ծին էականապէս :)

Սորս ամենեւին զոյականապէս վարին . և ըստ օրի-
նակի գոյական անուանց լինին անուն բայի . ինքիր բայի
և ինքիր ընդունելութեց . որպէս ունիմք ասել յիւ-
րեանց տեղիս : Այլ ևս՝ ինքիր նախադրութեց . որպէս
յայտ է յեղերոցն յառաջին մասին :

Իսկ 'ի յարին յանուանս, լինին նախ ինքիր ա-
նուանց զոյականաց և ածականաց, որպէս ունիս տեսա-
նել 'ի ինքրառութե նոցա . որպիսի է և այս . “ Օ փա-
ռաւորիս Իւր փառաւորէ ” . Արդն : Աւր գերանունս Իւր
է ինքիր ածական անուանս զժամանակէս :

Արդորդ՝ լինին յատկացուցիչ . զի, “ Սիրտ է՛մ ու-
րախ եղև յամենայն վաստակս է՛մ ” . (Եղև :)

Արդորդ՝ լինին բացայայտելի 'ի ձեռն գոյական ա-
նուանց համաձայնելով ընդ նոսա թուով և հօղով .
զոր օրինակ, “ Աս իմաստութիւն բնակիմ 'ի խորհր-
դեան ” . Այսինքն : Աւր էսն լեալ է բացայայտելի . և է-
մասնաբնէ-ն բացայայտիչ :

Չորրորդ՝ լինին բացայայտիչ ածական անուանց . զի,
“ Օ Գեղ զմեղաւորս արժանի արարեր փառաւորել ըզ-
բեզ ” . (Եղև :) Իմաստ :

Ըստ այսմ յարին սորս բազում անգամ և յաճա-

կան ընդունելու թիւնս իբր բացայայտիչք . ԳՐ , “ Թէ
յուսահաստէրոյս Ինչ միջնորդեացեա . . . Թէ 'ի կործա-
նեալս Կս ակնարկեացեա ” . Երբէկ :

Գ Ի Լ Ո Ւ Խ Ի Ս Ժ Ի .

{ } ան 7 ան 7 ան 7 ան 7 ան 7 ան 7
|| ան , դա , նա :

Աորա յորժամ հոլովին՝ սա , սորա . դա , դորա , և
այն , վարին գոյականապէս . և պէսպէս օրինակաւ 'ի
գործ ածին .

Իսկ 'ի հոլովին սա , սորին . դա , դորին . նա , նորին
կամ նորուն , հասարակօրէն վարին ածականապէս . և
իբր ածականք յարին յառաջոյ յանուանս՝ համաձայ-
նելով ընդ նոսա թուով և հոլովի . և այս հասարակօ-
րէն 'ի հինգ հոլովս միայն :

Ի սեռականն . ԳՐ , “ Ատուղն թէ պէտեւ նորն ծառոյն
է և ծաղկին , այլ ամենայնիւ որոշեալ է 'ի նոցանէ ” .
այսինքն նոյն ծառոյն . || ան 7 :

Ի վերջահոլով տրականն . զոր օրինակ , “ Եւ քանզի
այս ըստ ասն մասին կնքեցաւ և ճմարեցաւ , առ այսս
մահու , և ևս վկայեմ կրկին հաստատեալ ” . Երբ :

Ի գործիականն . ԳՐ , “ Ի նոյն փառասորութի նշին
հոգւով կոչեցաք ” . Երբէկ :

Ի սրբառականն . ԳՐ , “ Օ ամենայն զբանակն զն-
շին տեղեալ գումարէր ” . Գ ան 7 . ան 7 :

Ի ներգոյականն . զոր օրինակ , “ Ի նոյն յամսութե
կան ” . Երբէկ :

Իսկ յայլ հոլովս հասարակօրէն իբր գոյական վա-
րին . և եթէ հարկ լիցի ածականապէս վարել , 'ի տեղի
սոցա գնեմք զգուցական զերանուանս Եսս , այդ , այն .
սոյն , դոյն . որպէս տեսցի 'ի ստորե .

ԳՎ ԱՌԻԽ ԺԿ:

Յարգուհի համայնքին շնորհակալութեամբ
Լ. յս, այդ, այն:

Սորա միշտ իբր ածական վարին, բազում անգամ զօրութեամբ ունելով զգոյականն. զոր օրինակ, « Արինն ՚ի խոր է քան զբեզ, զայն մի քննէր. և որ ինչ Տըզօր է քան զբեզ, զայն մի հարցանէր. որ ինչ հրամանատուաւ, զայն ան զմիտս քոյ » . Ս. 2:

Լ. յԼ յորժամ յարին սորա յանուանս, ՚ի նախադասին հասարակօրէն համաձայնին ընդ նոսա թուով և հօրովիւ՝ բաց ՚ի բացառականաց յանգելոց ՚ի է. զք, « Բարախարութի չիբ յայն աշխարհի » . Ս. 2Բ:

Բայց երբեմն ևս առանց համաձայնութեան զնին, այլ սահաւ ուրեք. զոր օրինակ, « Բնդէր է կորուստ այդ իւղոյդ » . Ս. 2Գ:

Լ. յացի բաց ՚ի բացառականաց յանգելոց ՚ի է. զի ըստ այսմ ոչ համաձայնին սորա ՚ի նախադասին, բայց եթէ կրկնեցի նախդիրն. զք, « Իսկ քահանայական կարգն յայնքան է զործոցս որիչ է » . Ս. 2Ը:

Իսկ յորժամ յետադասին սորա անուանց, համաձայնին ընդ նոսա թուով և հօրովիւ. զք, « Բնեայն պտուղք ինաստութենն այնքիչ, որ զորումն թիւ ծնանի, բարի են » . Ս. 2Թ:

Հազիւ ուրեք ևս անհամաձայն զնին. զք, « Թեթեւութեան կացո զաշխատութեսս այս սկիզբն » . Ս. 2Ր:

Ի համաձայնութեան այսոցիկ զերանուանց հարկ է զիտել և զայս, զի ՚ի նախադասին սոցա, նախդիրն հասարակօրէն զնի միայն ՚ի վերայ սոցա. զոր օրինակ, « Բոցով խորհրդով անցուցին զայս անցս ընդ իս և ընդ զօրս » . Ս. 2Ղ:

Իսկ ՚ի յետադասիլ սոցա նախդիրն միշտ և անվրէպ զնի թէ ՚ի վերայ սոցա, և թէ ՚ի վերայ անուանցն, բաց ՚ի նախդրէսս. և այս ՚ի վեց հօրովս.

Ի նախորդիւ տրական . զոր օրինակ , “ Լ Ե յայէս ասէ տէր տէր շտակերոց շայդոսիկ ” . Լ Գ Գ Գ :

Ի հայցականն . զոր , “ Լ Ե ղ ամենայն ազգս առնէր շանկարգու թիւնս շայս ” . Լ Գ Գ Գ :

Ի բացատրականն . զոր օրինակ , “ Լ Ե բախարար զոհա զործու թեամբս սպրեցուսցնս զիս շորոգայթէ շայսմնս նէ ” . Լ Գ Գ Գ :

Ի պատմականն . զոր օրինակ , “ Լ Ե աս որ մարզպան աշխարհին լեալ էր . . . մեծապէս գոհ էր շանկէս շայսմնս նէ ” . Լ Գ Գ Գ :

Ի պարտականն . զոր օրինակ , “ Լ Ե զազմնք շայսմնս զանց արարեալ փու թացոց հասանել յընչաւէս հօր առատ սրղին ” . Լ Գ Գ Գ :

Ի ներգոյականն . զոր , “ Լ Ե թագաւոր առնես զամեննս սին . . . որք թագաւորեցին ՚ի վերայ ախտից ՚ի կեանս շայսոսիկ ” . Լ Գ Գ Գ :

Ըստ այսմ կրկնին հասարակօրէն և նախազբուխս ըստ և ընդ . զոր , “ Լ Ե նել զնոսս յաւերակ և յանապատ . . . ըստ աւուրս ըստ այսմիկ ” . Լ Գ Գ Գ :

“ Լ Ե այ անձանց նոցա , որք զյաւախտեանականն բարեկէն զանու թիւ ընդ ապականացուիս ընդ այսմիկ փոխանակէն ” . Լ Գ Գ Գ :

Սոյնպէս ևս եթէ նախորդիւ շայս և ՚ի իցեն եղեալ ՚ի վերայ նախընթաց ածականի , հարկ է կրկնել զնոսին , եթէ գոյականն անկեալ իցէ ՚ի մէջ ածականին և զերանուանն . զոր օրինակ , “ Լ Ե արթոյց զմտոս նոցա . . . զձնարիտ պատկերէն շայսմնսնէ բուսն հարկանել ” . Լ Գ Գ Գ . տէս յընդարձակն . Գ . 11 :

Գ Լ Ի Ի Ի Ը Ե .

Ը շայսմնս համայնութիւն շայսմնս շայսմնս
Սոյն , գոյն , նոյն :

Սորա միշտ իբր ածական վարին . և զի յատուկ հօլալումն ոչ ունին , այլ միայն նախորդիւ հօլալին . յոր ժամ նախադասին անուանց , անհամաձայն զնին . զոր

օրինակ, « Չայնակից ասն ուղղափառութեան է սուրբ
եկեղեցիս այս » . Գրիգորի Էմբ :

Ըստ յորիկ դերանուանք՝ մանաւանդ ասն՝ հազիւ ու-
րեք անմիջապէս յետադասին անուանց . իսկ եթէ յե-
տադասեցին, պարտ է զնախդիրն կրկնել . զոր օրինակ,
« Ըստ յորոգայթ է ասն անկցին » . Ստ :

Ի վախճանն ցուցականն դերանուանց ամենայնի՝ զի-
տեւ արժան է և զայս, զի սոքա առհասարակ զնին եր-
բեմն ՚ի բանս իբր թարմատար, կամ իբր բացայայտելի
՚ի ձեռն այնց բառից, յորս յարին յառաջոյ կամ զկնի-
զոր օրինակ, « Ըմենայն ինչ որ յայխարհի է . չէ նա-
մեր » . Ի Գնար :

« Ըստ զմաց արդարոց քաջավայելու է են շիրխմբ նոյս » .
Ի Գնար :

« Յողոյ որ ցողի ՚ի քէն, այդ բժշկութիւն է նոյս » . ՚ի
Գնար . յօր Գ :

« Օ վիմն զոր անարդեցին՝ նա եղև զլուխ անկեան » .
Ստար :

Յորս դերանուանքոյ նա, նոյս, այդ, զնա, իբր թար-
մատար զնին, կամ իբր բացայայտելի ՚ի ձեռն բառից
մինչն ինչ, և արդարոց, և ցողոյ, և շիքն :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Գ .

Հայտնի համայնքի ցուցակն զԷրանուանցս Իմ, քոյ,
մեր, ձեր, իւր, իւրոյ :

Սոքա միշտ ածականաբար վարին . և յորժամ յա-
րին յանուանս ևս և յրնդունելութիւն, յամենայնի հա-
մաձայնին բնոյ նոսա ՚ի վերջահայտման, թէ ՚ի յետա-
դասին, թէ ՚ի նախադասին, և թէ անկցի ՚ի միջի այլ-
մանն բանի . զոր օրինակ, « Օ ինքոյ շրթամբք իմ ձե-
զանձն իմ անիծից » . Ի Գնար :

« Ընդէր տեսանեմք զարև յետ մերոյ սիրելեացն » . Ի Գնար Ե Ե

« Ընդոմէր առնուս ախտի ջատագով (զթիւրեալ ճշմար-
տութիւն » . Ի Գնար :

Ըստ զի համաձայնիլ սոյս ՚ի ձերն հարձնն, զի ՚ի նախ-

զրիւ Տղայն ե յաղղակիանս միշտ անհասանալայն դնին .
դր . “ Բնեայն խորհորդք իճ հաստատեացին ” . Եւ այն .
և ոչ լինի ասել խորհորդք խնր :

“ Բաս ինձ առնել զկանս քոյ ” . և ոչ քոյս . || = 2 :

“ Բաժանեաց զկեանս մեր ” . և ոչ մերս . Խորհրդ :

“ Կատարեացէ զկանս քեր ի կանս իւր ” . և ոչ ձերս և
իւրս . || = 2 քոյ :

|| որա լինին և ս ածական դերբայից նսպին հասանալ .
նու թիւ , որով յարին յանուանս . դր , “ Ի բարեկարգ
տեղս իճ ուճ գայթակղիմ ” . Եւ ք :

“ Տացի կեանս նմա ի կենաց տուողէն քոյն լ արգասա
տեղովց ” . || = քոյն :

Իսկ եթէ ուրեք ուրեք երևեսցի անհասանալայն , այն
ու է ստացական դերանուն իբր ածական , այլ սեռա
կան հողով էական դերանուանց . որպէս յասելն , “ Զար
դարանարս իճ և մեղանլմ ” . Եւ ք : Կերանունս իճ ոչ
է ստացական ; այլ էական . և եղեալ է առ իբր անուն
դերբայից յարդարանալ :

Գ Լ Ս Ի Ե Ժ Գ .

{ } = 2 քոյն 4 = 2 քոյն - 2 քն յարեբերման գերանունս || ք :

{ } առաջ քան զհասուի զհասանալայնու թեւեւ սորա՝ զի
տելի է , զի սա ի կարգս բանի զորու թիւ ի մեջ բե
րեալ զայլ մասն բանի՝ դնի ներդործու թիւ ի տեղի նս
րա . որպէս զի մի կրկնեսցի մի և նոյն բառ :

Բրդ նախ առաջին՝ յարարերէ , սա զանուն , զգերա
նուն և զընդունելու թիւ . զոր օրինակ , “ Բնեայն նիւ
թոյ ” ք մարմին է , սպականութիւն հեռեի ” . Եւ ք :

|| ք քն յարարերէ զանունդ՝ = մեայն 2 քն - 2 քոյ :

“ Բարուք է խոնարհութիւն յամ ժամ , և յամեայն
նեղութեց սպրեցուցանէ զայնասիկ , ոչ մերձենան առ
նա ” . || ք քն : || ք ոչն յարարերէ զգերանունդ զայնոսիկ :

“ Բրժանի դասյ ճաշակել զջուր յողբերէ , փրկու թե
նորոգողին զմեզ , զքոյ զաթ ուն իսկ ընկալայ ” . { } = 2 քն : 2 քն :

|| ք բառս քոյ յարարերէ զընդունելու թիւ 2 քոյ 2 քն :

Սերեր ու բեր յարարերէ սա նաև զբայ և զբան . Գր ,
“ Սարմինս ճգնի , արնէ և պահէ , որով և օրնէ մտաց
և կանոց , . 1 . Եթ : Սեր բառդ որով յարարերէ զբայսդ
ճգնի , որնէ . և այլն :

“ Սարդ բարի . . . զյաղթին սիրէ , որով և նուածէ . և
ոչ զյաղթելն , որով զմարան զրդուէ , . 1 . Եթ : Սեր բառդ
որով յարարերէ զյաղթելն և զյաղթելն :

“ Սլ վաստակեցի 'ի հունձս արմտեացն , որով 'ի մուտս
ձեան աւուրցն խոտլու թէ կերակրել պատրաստեցայց , .
Սեր : Սեր որովն յարարերէ զայս բան ոչ շատութեցի 'ի
հանձս արմտեացն :

“ Սխակի է և ս , զի այս դերանուն երբեմն յարարե-
րէ զնախընթացն . Գր , “ Ի զործոյն , զոր զործէ , առ-
նու գանուն , . 1 . Եթ :

Եւ երբեմն զՏեաեւեան . Գր , “ Օ որ վասն այլոց
կորստեան խօսիմք 'անձամբ 'ի նմին եմք , . 1 . Եթ :
Սեր զորն յարարերէ զ'ի վերջոյ եղեալ բառդ 'ի նմն :

Երբեմն և ս մտանէ 'ի մէջ յարարերէն անուանն ,
և 'ի մէջ բայի նորա , կամ յատկացուցի նորին , և
կամ ածականի նորուն , և այլն . զոր օրինակ , “ Երդ
զբեռնդ զոր դու ոչ ես բանալոց , էր վասն հոգաս և
զատիս , . 1 . Եթ . արեւն :

“ Ենացիւտ արդարութեամբ լիցի ' զոր պահանջեաց ,
փրկու թի , . այսինքն արդարութի լիցի փրկու թին , զոր
պահանջեաց . 1 . Եթ :

“ Օ 'ի ծանիցես զբանիցն որոյ աշակերտեցար զճնար-
տու թիւնն , . ի ծանիցես զճնարտու թի բանիցն , որոյ
աշակերտեցար . 1 . Եթ :

“ Օ ոգեկանն , որ յառաքինու թին է , պինդ պահիցեմք
զազատու թի , . այսինքն պինդ պահիցեմք զօգեկան ա-
զատու թին , որ յառաքինու թին է , 1 . Եթ . Իմաստ :

Եւ զում անգամ և ս զօրութի ունի սա զյարարերէ-
լին . Գր , “ Սէ նախ խոնարհի , նախապատիւ բարձրաս-
ցի , . 1 . Եթ : Սեր զօրութի կայ բառս նա . որպէս թէ
ատեր . նա որ խոնարհի , բարձրացի :

“ Ելիան որ կոյի , յորժամ ունի որոյ իշխէ . և ար-
քայ , յորժամ ունի որոյ առաջնորդէ , . այսինքն յոր-

ժամ ունի զՏպատակս , որոց իշխել , և այլն . Ա՝ ԵԳ :

Համաձայնութի այսր դերանուան կրկնակի նկատի : Այսն՝ զի թուով համաձայնի ընդ այնմ , զոր յարարելի . զի որովհետև զնի՛ ՚ի տեղի նորա , զայնքան պարտի նշանակել , զորքան նայն նշանակել : Աստի եթէ յարարելեալն միակի նշանակեացե , պարտի զնիլ եզակի . ԳՐ . “ Ա՛յն է տիրապէս իմաստուն , որ գործով ուսուցանել զիւրն իմաստութի . այն է ըստ այլ վարդապետ , որ նայն առնել , և ապա ուսուցանել . . . Ա՝ ԵԳ :

“ Բառն հարի զանհաստատ հողմոյ , որ՝ միշտ տատանեալ այսր անդր տարարելիմ . . . Ա՝ ԵԳ :

Իսկ եթէ յարարելիլն իցե բազմաւորական , յարարելեալնն զնի յոգնակի . զոր օրինակ , “ Ա՛յ պատրեացութի հեշտալեացս , որ՝ կախարդէն զգլխայուխս . . . Ա՝ ԵԳ :

Եւ քանզի բազում եզականք ևս ունին զգորութի յոգնականի , եթէ յարարելեալքն լինիցին բազում եզականք , յարարելեալնն ևս իբր՝ ՚ի բազումն յոգնակի զնի . ԳՐ . “ Այուք են փառասիրութի և մարդահասանութիւն , որ և զհաւատն իսկ հալածեն . . . Ա՝ ԵԳ :

Իսկ եթէ յարարելիլն իցե անեզական անուն , որովհետև այն ըստ նշանակութեն իբր եզական է , յարարելեալնն ևս բազում անգամ եզակի զնի . զոր օրինակ , “ Յիշեալ զնորհա աւազանին՝ որ՝ լուսաւորեցար . . . Ա՝ ԵԳ :

Եւ ներհակ այսմ՝ եթէ յարարելիլն իցե անուն հաւարական կամ հանրական , ՚ի վարիլ նոցա իբր յոգնական վանն գոռոյ նշանակութե նոցա բազմաւորական , յարարելեալնն որն զնի յոգնակի . ԳՐ . “ Օ ինորդ կարիցեմք և զբահանայապետական դատաւորութիւնն ՚ի գործ արկանել առ ազգ այնպիսի , որ . . . դատաւորաց եկեղեցւոյ նստին դատաւորք . . . Ա՝ ԵԳ :

Եւստի ՚ի վարիլն իբր յոգնական . զի եթէ իբր եզական վարեցիլն այսպիսի անուանք , յարարելեալնն որն ևս զնի եզակի . ԳՐ . “ Եմնայն , որ զէար գործել , ստեղծ զլոյս . . . Ա՝ ԵԳ : “ Վարդապետ , որ զնայր ընդ խաւար ետես զլոյս մեծ . . . Ա՝ ԵԳ :

Բ. 11 զիտեղի է , զի այս դերանուն բազում ուրեր ըստ թուոյն զորուք համաձայնի . քանզի բազում անգամ փոխանակ յոգնական զներջ կզական զնի՝ մանաւանդ յուղղականն և ՚ի նախգրիւ հոլովն . Գր ,
“ Ին բազումք ՚ի մարդկանէ , որ երևին բազմաց , եթէ սուրբք են և առարինիք . . . և նախատանաց և ոչ միոյ համբերեն , , . Բ . 74 : “
Օ սոյն զայս միտս ամենայն որ ստասցի առ անձ ՚ի վերայ ամենայն նեղութեց և շարչարանաց , զոր վասն նորա կրեմք , , . Բ . 75 :

Երկրորդ համաձայնութի այսր դերանունան նկատի յայտ՝ զի յայնպիսի հոլով զնի , յորպիսի զներջի էր յարարերելին , եթէ եղեալ էր ներգործուք ըստ պահանջերց բային կամ անուանն : Բ . 76 :

Երրեմն զնի յուղղական հոլովն՝ իբր անուն բայի . Գր ,
“ Ըննայն որ զար գործէ , չար գացէ , , . Բ . 77 :

Երրեմն զնի ՚ի սեռական հոլովն՝ իբր յատկացուցիչ . Գր ,
“ Ըտանեւն առաջի այ՝ նոցա է , որոց սիրան է ուղիղ ընդ նմա , , . Բ . 78 :

Երրեմն զնի յայլ հոլով՝ իբր խնդիր բայի , ևս և իբր խնդիր անուան , և ընդունելութե՝ , և նախադրութեան . զոր օրինակ ,
“ Օ ՚ի զոր սերմանեացես՝ զնոյն և հնձեացես , , . Բ . 79 :
Իբր զոր է խնդիր բայիս սերմանեացես :

“ Իբում ցանկացուն ոչ եհաս ՚ի կէտն , , . Երջն : Իբր որումն է խնդիր ցանկացաւին :

“ Իբոց համեմատ և զսա ցուցանէ , , . Գ . 1 : Իբր որոյն է խնդիր անուանս համեմատ :

“ Բ . 10 այն (երկիր) է . . . որոց ցանկացողն աղաղակեր , հոգի քոյ բարի , , ևն . Բ . 11 : Իբր որոյն է խնդիր ընդունելութեան ցանկացող :

“ Ըննայն ՚ի քին է , և որդւովդ . առանց որոց եղև և ոչինչ , , . Բ . 12 : Իբր որոյն է խնդիր նախադրութեան առանց :

Բ . 13 սակայն ՚ի գերադրանծ շարադրութիւնս երրեմն այլազգ կարգի այս համաձայնութի ըստ չորից . նախ՝ յորժամ յարարերականն համաձայնի ընդ յարարերելոյն ՚ի նոյն հոլով , թէ և յայլ հոլով էր զներջի (ըստ

յուճական ունի) . ԳՐ, «Մասնորդեա ժողովրդեանն այնմիկ 'ի տեղին յոչ ասացի քեզ . Սլէն . փոխանակ զնեւոյ , 'ի տեղին շոչ ասացի քեզ . (որպէս եղեալ է Սեղան) :

Արդորդ՝ ընդ հակառակն , յորժամ յարաբերեալն համաձայնի ընդ յարաբերականին . ԳՐ, «Սլե զբանն շոչ խօսիչ մի մնացէ առ ձեզ . Սլեմօգիտ . փոխանակ ասելոյ . և բանն զոր խօսիչ մի մնացէ առ ձեզ :

Արդորդ՝ ըստ երկուցն ևս անհամաձայն զալոյ եթէ յարաբերականին , և եթէ յարաբերեցելոցն . ԳՐ,

«Օնոյն զրէ քոս 'ի խուժաստանն էին ժողովուրդք . Սլեմօգիտ . քոս 'ի խուժաստանն էին : Չոչքոս 'ի խուժաստանն էին :

Չորրորդ՝ ըստ համաձայնելոյ զօրութիւն եղեալ յարաբերեցելոցն . ԳՐ, «Սլազք է տէր՝ քոս սպասեն նմա յաւուր նեղուն . Սլեմօգիտ . փոխանակ ասելոյ . քաղցր է տէր քոս , որք սպասեն նմա : Սլե այս չորեքին և զանակք զօրս եղար , հասարակ են առ նախնիս մեր՝ ոչ 'ի ստորին շարադրութիւն , այլ 'ի գերաստանս :

Ի վախճանն ճառիս արժան է գիտել և զայս . իբր զի երբեմն 'ի յարաբերականն յարին և այլ գերանուանք թարմատարարար , կամ իբր զարդ . և այս մանաւանդ 'ի թարգմանեալ զիրս . ԳՐ, «Սլանեալ է այր , քոս օգնութի ի քէն է . Սլե : Սլե գերանունս ի քոս զնի իբր զարդ , կամ իբր թարմատար ինչ . և կամ իբր բացայտիչ յարաբերականին՝ որպէս ասացար զցուցականն գերանուանց 'ի վերջ ժոյ . զիսոյն :

Գիտեցի է զարձեալ , զի յարաբերականն քոս երբեմն առանց ունելոյ զօրութիւն յարաբերականի , այլ յաւուր զօրութիւն անորոշ հարցականի , զնի յառաջոյ իբր ամալ կան՝ թուով և հողովիւ համաձայն . ԳՐ,

«Սլեմօգիտ չափով չափէք , չափեացի ձեզ . Սլե :

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Յոգութս Գիմարուխան յօրէջս ս, դ, ն :

Այսօրիկ յօգք նախ յարին 'ի դերանուանս իբր զարդ . զոր օրինակ, « Ինեւ կորացեալ ամուլեացէ (սա տանայ) », . Լըտէշէ :

« Օճեմ իբր զձեզք անագորոյն », . Լըտէշէ :

« Սէր եսն եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ՝ եղիցի », . Յոգի :

Այլ զիտելի է, զի 'ի յարիչ սոցա յայնպիսի դերանուանս որք 'ի ձայնաւորս յանգին, հանդերձ, տառով զնին . զք, « Ի՞նչն յորժամ զայցէ, միժ է աւելի ինչ նշանս առնիցէ՛ քան զոր սոյն առնէ », . ի՞նչ քան զոր սա առնէ . Յոգի :

« Յօգն որ 'ի սոյք կողէ ցօղեալ », . այսինքն 'ի քո կողէդ . Շոր :

« Օգուտ զայն զիտէ՛ զոր նայն առնէ », . այսինքն նա առնէ . Լըտէշէ :

Այլ 'ի յարաբերականս՝ ըստ որում են յարաբերականք, ոչ յարին այս յօգք . զի ոչ լինի ասել՝ որս երևին, որդ փառաւորեալ ես, որն խօսեր, որն առաքեաց, ևն . այլ որ երևինս, որ փառաւորեալդ ես, որ խօսերն, ևն . զք, « Սարդիկ մատակարարէն զայս, ոչ երևինս, այլ հոգին սի տայ զայն ոչ ոչն երևի », . Լըտէ :

« Սր փառաւորեալդ ես 'ի վերայ ան տիեզերաց », . Լըտէ :

« Կառիժ արքայ ոչ բարկանայր (ընդ բանսն՝ Կաժանայ), զի ոչ 'ի նա հայեր ոչ խօսերն, այլ 'ի նա հայեր ոչ առաքեայն », . Լըտէ :

Լըրկորդ՝ յարին սոքա յանուանս . զք, « Լըժէ աշակերտ ես, փարգապետիս նման լեր », . Սոր :

« Բառասուն թիւք 'ի հինգ ուժից աւարտի », . Լըտէ :

« Կարերարացն և հեզոցն բնութիւք քարչէ զքեզ կալ 'ի ծառայութիւն », . Սոր :

Լըրկորդ՝ յարին 'ի բայս . զք, « Սինչ դեռ արչաւեմս՝ առ 'ի յետոյսն հակամիտեմ », . Լըտէ :

« Սր հնեալ որ զասք յանուն տեառն », . Յոգի :

“ Ար հօղևն ՚ի բժշկել զօրաւոր է և պատրաստ .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի
 Չորրորդ՝ յընդունելու թիս . զոր օրինակ , “ Չայնես
 զտողիս և ոչ սրամտիս . փութաս մեղիկերցս և ոչ խա-
 փանիս .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Մտեալէ յաթոս քերովելից նիստ զթու թիւն ՚ի մեր
 հոգիս .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Օ ամենեանն աշակերտեցին հոգւով զօրացեալքն
 և մարմնով տառապեալքն .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

Հինգերորդ՝ (այլ սակաւ ուրեք) ՚ի մակրայս . ԳՐ ,

“ Ս ամն ժողովրդեան՝ որ շուրջս կան՝ առնեմ .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Մայց զիարդ այժմէ տեսանէ ոչ զիտեմք .. Յ ԵՆ Ի ԵՆ Ի

“ Ար իրաւապէսն դատի . զմարմնականն ՚ի ծոցս մեր
 հատուցանէ տանջանս .. Յ ԵՆ Ի ԵՆ Ի ԻՃԱՍԳ Ի

Ըստքիկ յօղք ուրեք ուրեք զնին փոխանակ մի-
 մեանց . քանզի շէն զնի յերիս դէմս և ս . ԳՐ , “ Արպէս
 սկսաքս՝ ՚ի նմին և կատարեցուք .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Ի գրելոցս ձեր ծանուցաւ .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Ս արտիւր լէ այնտիկ՝ որ մարմնայինս լէ մեզ .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

Սոյնպէս և ԳՐ . ԳՐ , “ Ըս ինչ արդեօք հրամայես-
 ցես քան թէ հրամայեցիք .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Օ որ ասէքք ցուցէք զործով .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Ար նստինք աւաղիկ ամենեքեանս առաջի քո .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

Իսա այսմ և նոսն . զոր օրինակ , “ Իսկ եթէ ոչ
 զայն առնիցեմք՝ զոր հրամայեցաքն , և զայն խօսի-
 ցիմք՝ զոր վարդապետեցաքն , ազատութե օրինօքն եմք
 դատելոց .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Օ խորդ ուսուցանես ինձ , եթէ առնու որ գրայդ՝ դու
 մի պահանջեր , երբ դու գրոյն պահանջես .. Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Ար մեռանին արդարացեալ է ՚ի մեզաց անտի ..
 Յ ԵՆ Ի ԵՆ Ի

Սոքա երբեմն փոխանակ զնկերց ՚ի վերայ բուն ա-
 նուան , կամ դերբայի , կամ խնդրոց բային , և ն , զնին
 ՚ի վերայ այլոց բառից առ ՚ի գեղեցիկացուցանել զա-
 բաղրութիւն . զոր օրինակ , “ Օ ինչ զործեցից ողբալիս
 հոգի՝ յայնմ մեծի աւուր վտանգի .. փոխանակ ասե-
 լոյ , ողբալի հոգիս . Ս ԵՐ Գ Ի ԵՆ Ի

“ Սոյնմ զճնարտութեք լինել օժանդակ .. փոխա-

նակ ասելոյ, գովեմ զլինելոյ քո օժանդակ ճշմարտութեան. | = 57 :

“ Բ՛ննայն որ որ հակառակամարան է, զյաղթօղն լինել որքան կարէ, ախորժէ, ,, փոխանակ ասելոյ, զյաղթօղ լինելն. | = 57 :

Բ՛յլ աստ զխաւելն է, զի այտորիկ յօգք բազում անգամ դնին ՚ի տեղի դերանուանց զօրութեամբ յարելոյ յանուանս և յընդունելութիս և ՚ի բայս պէսպէս օրինակաւ. զոր օրինակ, “ Ի վեր ամբարձայ մոխիր մերժելն ,, փոխանակ ասելոյ, ՚ի վեր ամբարձայ էս մոխիրս, կամ ՚ի վեր ամբարձայ էս, որ եմ մոխիր մերժելն. | = 57 :

“ Արձեցեր անօրէնք ՚ի մօի բում, թէ և ես քեզ նմանիցիմ ,, այսինքն կարծեցեր որ, որ անօրէն ես, և այլն. || = 2 :

“ Ար զթայն, ողորմութիւն գացի ,, այսինքն նա, որ զթայ, ողորմութի գացի. Բ՛ն = 57 :

“ Ար եղևն, լինել ոչ ունի ,, այսինքն, = 57 որ եղև, ոչ ևս է լինելն. | = 47 = 7 = 10 :

Դարձեալ զխաւելն է, զի յօգդ ն, դնի երբեմն փոխանակ անուան, որ զօրութիւն իմանի. և այս երբակի.

|| ՚ի յարելով ՚ի յատկացուցիւն՝ զօրութիւն իմացեալ անուանն. զոր օրինակ, “ Բ՛նդ է բարկութի, որ գովելի է ՚ի գրոց. որպէս մովսէսին, որով զեղիտացին սպան. . . և է բարկութիւն, որ սրբասուելն է. որպէս կայենին, որով զեղբայրն իւր սպան ,, այսինքն որպէս բարկութիւն մովսէսի. ևն. || = 77 :

Արբորդ յարելով ՚ի յաճականն. ար, “ Օ պղատոնականն համարձակագոյն այժմ բարբառիմ ,, քի զպղատոնական բանն. | = 77 :

Արբորդ՝ յարելով ՚ի ինդիրն նախագրութեց, յորս իցի եղեալ ներդօրժութիւն նախդիրդ զ՝ զօրութիւն իմացեալ անուանն. այլ այս ՚ի սակաւս յոյժ. զոր օրինակ,

“ Բնդ զօրս հրեշտակաց միաբանական օրհնութիւն բարբառանցէք զ՝ վերայ քերովելիցն ,, այսինքն բարբառանցէք զնաակալն ՚ի վերայ քերովելից, կամ զայն որ է ՚ի վերայ քերովելից. Ը = 77 :

“Օ զիրարարն և շատանց խոր բառից՝ յարգեն, չի զբանն, կամ զայն որ առանց խոր բառից. Ս=74:

“Օ վասն մեղացն ոչ խնդրեցեր, չի զմատուցեալն բեզ վասն մեղաց. կամ զայն որ վասն մեղաց. Ս=75:

ԳԼ 111-ԻՍ Ժ.Օ:

{Սաղ 40 համայնութի բայի ընդ անուն, ընդ գերանուն և ընդ ընդունելութիս:

Սայք կրկնակի համաձայնին ընդ անունս, ընդ գերանունս և ընդ ընդունելութիս. Վասն՝ իբր ընդ այնս, որք ասին անուն բայի: Արկրորդ՝ իբր ընդ այնս, որք ասին խնդիր բայի. զոր օրինակ յասելն, “Վերան ամ պարշտաց կրանէ զգատաստանս”, Ս=76: Ի սմին բանի բայս էլանէ ունի զերկուս անունս, որոց առաջինն՝ այսինքն բերանն եղեալ է անուն բայի, և նշանակէ ըզտէր գործողութիւն կրանելոյն. իսկ միւսն՝ այսինքն զգատաստանն եղեալ է խնդիր բայի, և նշանակէ զենթակայն՝ առ որ լինի գործողութիւն կրանելոյն: Իսկ անունս ամպարշտաց է յատկացուցիչ բերանոյն: Սյժմ նախ խօսեցցուք զառաջին համաձայնութենէ, այսինքն զանունէ բայից. և սոցա զերկրորդէն, այսինքն զխնդրոյ նոցին:

{Սաղ 40 առջին համայնութեան բայից, համ

{Սաղ 40 անուն բայի:

Սուն բային է այն՝ որ նշանակէ զտէր գործողութեանն. այսինքն զգործողն կամ զկրողն, և կամ զայն որ լինի. որպէս յայտ է ՚ի վերոյգրեւոցդ: Առ քանզի յատկապէս անունսք և գերանունսք և ընդունելութիւնսք կարգին նշանակել զգործողն կամ զկրողն, նորա միայն յատկապէս լինին անուն բայի, որպէս յայտ լի.

ցի 'ի յաջորդ դրեւոցդ : Այլ զի աներեւոյթ բայք ևս երբեմն իբր անուն վարին , նորա ևս լինին բազում անգամ անուն բայի . որպէս ունիսք ասել 'ի ստորեւ 'է վերջ Բ . Կաննին :

Իսկ այլ մասունք բանի որովհետեւ պիտակարար միայն կարեն վարիլ իբր անուն , անյատկապէս կարեն լինել անուն բայի . ըստ որում են բառք ինչ . դր .

“ Իբրեն նախդիր է բանի ,, . Լ - մէ :

“ Օ այս արդեօն յայտ ասնէ ,, . Լ փնաք :

“ Օ ի ևն այլ է , և և ևն այլ ,, . Լ Սարբէ :

“ Ինչն՝ փառաբանաց որում ոչ հասանեմք՝ է տարացոյց արարչականաց ,, . Լ - մէ :

“ Գնիւմն ամենեցուն յայտ է ,, . Լ անայ :

Այլ այժմ զարօք զանց արարեալ՝ զիցուք զՏինգ կանոնս վասն համաձայնութեանուն բայի ընդ բայի :

Կանն = :

Այժմ է բայն իցէ զխմուոր , անուն բային պարտի զնիլ յուղղական հոլովն . զոր օրինակ , “ Աստղարեցին նեղութիւնքն , և եհաս հանգիստն ,, . Լ փնաք : Ուր անունանքս նեղութիւնքն և հանգիստն են անուն բայիցս արդարեցին և էհաս . և եղեալ են յուղղական հոլովն վասն զխմուոր լինելոյ բայիցն :

Իսկ եթէ բայն իցէ անդէմ , որպիսի են աներեւոյթք , դերբայք և դրադէմք , անուն բային հասարակօրէն զնի 'ի սեռական հոլովն . զոր օրինակ , “ Այն է ժամանակ , յորում երանութիւնքն ըսուն . աղբարաց մեծանալ և սփարբաց միսիթարիլ և հեղոց զվերին երկիրն ժառանգել ,, . Լ փնաք : Ուր անունանքս աղբարաց , սփարբաց և հեղոց են անուն բայի 'ի սեռական հոլովն վասն անդէմ լինելոյ բայիցս մեծանալ , միսիթարել և ժամանակել . որք եթէ որոշեալ զիմօք կարգէին , անունանքն ևս յուղղական հոլովն զնէին . որզոն , աղբարք մեծանան , սղարբ միսիթարին և հեղք ժառանգեն զվերին երկիրն : Ըստ այսմ է ասեանել և 'ի յաջորդ օրինակսդ :

“ Ի ճարակել խոցածոց անդրէն վերաւորն ,, . Լ ար :

Սէր բառդ Խոջո-ածոյս է անուն բայիս 'ի Տորաիել։
 “ Լազուս անգամ զան բնիկելով ճանչանն 'ի բաց ու
 դառնաց , , : Սէր ճանչանն է անուն բայի գերբայիս շճի-
 լիւ . Սորդ :

“ Սրբոյն շորդանն : մտրակեալ գերիվարն 'ի փախուստ
 զախոյեանն պարսից դարձուցանէր , , : Սորդ . արժի :
 Սէր բառս սրբոյն շորդանն : է անուն դրագէմ բայիս ճշ-
 բաիւն :

Սէրեք ուրեք ևս զնի յուղղական հոլովն . “ Հա-
 սեալ 'ի Թիկունս աներևոյթ օգնութանն խորտակեաց
 յայտնապէս զգաղանի պատերազմն , , : Ը ար :

Իսկ գերանուանք զնին երբեմն նաև 'ի արական հո-
 լովն , և այս յաւէտ 'ի գերբայս և յաներևոյթ եղա-
 նակս . Գր , “ Փափաքեաց անձն իմ 'ի ցանկալ Ինչ յի-
 բաւունս քո , , : Սորդ :

Գիտելի է ևս , զի անուն բային յարակատար և գե-
 բակատար ժամանակաց , և անցելոյ ստորագատականին՝
 'ի յերրորդ զէմս եզականին իբր 'ի բազումս զնի 'ի սե-
 աական հոլովն . Գր , “ Լա իճ եղեալ է 'ի մաի իմում բա-
 զում շարչարանօք կարձեղ զձեզ 'ի կենաց ձերոց , , :
 Եղիշէ : Սէր սեռական գերանունս իճ լեալ է անուն
 բայիս երեւել է :

“ Գրեալ էր Յէր յաստուածեղէն տառիս , զի մի մտա-
 ցայց զձեզ , , : Սորդ : Սէր սեռական հոլովն Յէր լեալ
 է անուն բայիս Գրեւել է :

“ Իճ մտացեալ իցէ մէր զանուն նոյ մերոյ , , : Սորդ :
 Սէր սեռական հոլովն մէր լեալ է անուն բայիս ճա-
 ցեւել է : Տէս և 'ի մասն Թ . զլ . ԹԹ . 'ի վերջն :

Իսկ երբեմն զնի յուղղական հոլովն . զոր օրինակ ,
 “ Հանդուցեալ է Գորդ նոյ 'ի քեզ սլ եղբայր , , : Սորդ :
 “ Սենիս զոր , որ ստացեալ իցէ զճշմարիտ հնազանդու-
 թիւն , , : Սորդ Գորդ :

Ս՝ ան Ը :

Գարձեալ եթէ բայն իցէ զիմաւոր , անուն բային
 պարտի թռուլ և զիմաւ համաձայնիլ ընդ նմա . զոր

օրինակ, « Ամբարտու թինն ազատեցէ զձեզ », « Յիսկի, Սէր որպէս բայս աշտեացէ ըստ թուոյն է եզական, նոյն պէս և անուն բային այսինքն ճշմարտութեան է եզական, և որպէս բայն է յերբորդ դէմն, նոյնպէս և անուն բային ՚ի ձեռն Ն յօղին: Իսկ բառս շէշ է ինդիր ազատելոյն: Սոյնպէս է և ՚ի յաջորդ օրինակոց յերկու դէմն ևս:

« Բարարտուանեցայ քո շէշ չնչու որ », « Եւր:

« Եւսար անձադ, և զմահացեալն նորոգեցեր », « Եւր:

« Պարտէ՞ք ուսուցանեն զզգաստու թի », « Գեորդ:

Բայց զիտեղի է, զի այսպիսի յօդք որոշեցր զինաց բազում անգամ զօրութեամբ զնին յերբորդ դէմն. զոր օրինակ, « Գե զգե ոչ հանե », « Եւր: Սէր զօրութեմ զոյ յօդս Ն. որպէս թէ ասեր, դէն ոչ հանե զգե: Բայ այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակոց:

« Իսկ արհաւիրք բանակեալ է սրբութե », « Սէր:

« Եւր փորձի ՚ի բերանոց զամբայ իւրոց », « Եւր:

« Եւսանեցին ինձ շէշ, և ես ոչ կարացի ձանաշէլ », « Եւր:

Իսկ զերանուանք յիւրեանց ունելով զդէմն՝ ոչ կարօտին զինորոշական տառից, այլ առանց նոցա համաձայնին. զոր օրինակ, « Եւրն է սպտա տանել ձուլեալ պատկերի և մեղաց ատառի. արդ է՞ զնացի ընդ այս ձանապարհ հորստեան հետոց խաւարի », « Եւրեկ:

« Սրբաշեռե մարդ ես որ », ոչ պակասին ՚ի քէն բիծք », « Եւր Կարդ:

« Եւր ետ ինձ զանվրէպ զիտու թի զեղերոցս », « Եւսար:

Եւ թէպէտ յարարեբանիան զերանունն չունի զօրութեալ դէմն, բայց զօրութեմ ունելով զայն՝ յերկու դէմն ևս կարէ համաձայնիլ առանց յօղի. օր, « Տունկա զաննստեան՝ որ զգարչութիւն անառակ վարուց ծաղկեցի », « Եւր:

« Գու ես որ օրէնագէտ առնեւ զմեղաւորսն ՚ի ձանապարհի՛ ըստ բանի երգողին Գաութայ », « Եւրն:

« Սէր մեղօր ծանդայուցանեն զհոգիս, ոչ կարեն ըզլոյս անութեան յիւրեանս կերպարանել », « Եւրն:

« Եւ աներեւոյթքն զ՛ր յօդ և ունիցին, ընին անուն

բայի միշտ յերբորդ գէմն . ԳՐ . «Մտակը վեհագոյն
բնաւիցդ ոչ է իմ, այլ քնի . . . ԼՅԺԳ :

«Տիրելը ամենեցուն՝ խնայել տայ քեզ յամ . . . ԼԺԽԽ :

«Ողորմելն չեմողու զարժանին խնդրել . . . ԽԽԽԽԺ :

Սորա բազում անգամ առանց յողի ևս լինին անուն
բայի . մանաւանդ էական բայից . զոր օրինակ ,

«ՍԷՖԷԷԷ՛ ՚ի շարեաց՝ է հանձար . . . ԶԳԳ : Ուր աներևոյթ
բայս ԷՖԷԷԷԷ առանց յողի լեալ է անուն բայիս է :

Իստ այսմ լինին սորա անուն բայի և բացարձակ դի-
մազուրկ բայից . ԳՐ . «Մաջի մարդկան ձևանայ դիւրին
է . այլ ոչ առաջի այ . . . ԼԳԳԽԽ : Ուր յեանուն է անուն
բայիս ԳԳԳԳԳԳ է . իսկ առաջի հարգմանն , և այլն , է խնդիր
յեանալոյն :

Կանն Գ :

ԼԳԺԷ անուն բային իցէ բազում եզական՝ ըստ նոյն
դիմաց , բայն հասարակօրէն դնի յոգնակի : Օ՛ր ու
բովհեակ յայնժամ ակը գործողութեն կամ կրողու-
թեանն է բազում , բայն ևս որ նշանակէ զգործողու-
թիւնս , պարտի դնիլ բազմաւորակի . ԳՐ . «ԶԳԳԽԽ և
ԼԳԳԳԳԳ օրհնեցան ՚ի Զակորայ . . . ԳԷԳԳԳ :

«ԳԳԳԳԳ և աբբեղաբի ապականեն զարս իմաստունս . . .
ԶԳԳԳԳ :

«ԳԳԳԳ և ԳԳԳԳԳԳ՝ ՚ի միում պատժի են . . . ԼԳԳԳ :

«Յորժամ ԳԳԳԳԳ և ԳԳԳԳ՝ ՚ի միասին իցեն , չիք ինչ
այլ որ արգելուլ կարիցէ . . . ԳԷԳԳԳ :

Իայց բազում անգամ ևս դնի բայն եզակի . և զրե-
թէ զօրութի կրկնի . ԳՐ . «Մուրն հատուցման պահի
պարիսն և պարսահանս . . . ԶԳԳԳ . ԳԳԳ :

«Մտողուս է անդ խոստովանութի և զչ զառն . . . ԽԽԽԽԺ :

«ԼԳԺԷ ոչ լուծանի ազահութի , սէր և ողորմութեան ոչ
հաստատի . . . ԼԳԳԳԽԽ :

Կանն Գ :

ԼԳԺԷ անուն բային իցէ բազում ՚ի զանազան գէմն ,
բայն դնի ՚ի պատուականացոյն գէմն , այսինքն յայն

զէմ, որ համեմատութիւն է առաջին. իբր զի եւ թէ մին յանուանց բային իցէ յառաջին զէմն, և միւսն յերկրորդն, կամ յերրորդն, բայն դնի յառաջինն. զի առաջին զէմն պատուականագոյն է քան զերկրորդն, և երկրորդն քան զերրորդն. զի, « Եւ և Դու և Թեոսն Բարեպետն... աշակերտեսցուք անային զբոց », Եւ ի զէմն և ոչ լինի ասել էս և դու և ամենայն բազմութիւն աշակերտեսցիք, կամ աշակերտեսցին, « Եւ իսկ ասէ զ Դու և Թեոսն և ոչ լինի ասել դու և որդի քո իշխեսցէ »:

Կանոն Է:

Եւ թէ անուն բային իցէ ըստ ձայնին եզական, իսկ ըստ նշանակութեն բազմաորական, (որպիսի են անուանք թուականք), բայն դնի յոգնակի. զոր օրինակ, « Զնոսն ի նոցանէ յիմարք էին », Ստ:

« Զորեքեանն (այսինքն չորք տարերք) հային կամաց ակնարկելոյ արարչին իւրեանց », Եւ ի զէմն:

Իսկ եւ թէ անուն բային իցէ բառ հաւաքական, որպէս Գործ, ևն, կամ հանրական, որպէս բառ ան, և կամ կրկնակ, ոնց մի մի, այդ յընկեր, իւրաքանչիւր, այլուք. ևն, բայն երբեմն դնի յոգնակի՝ վասն ունելոյ նոցա գնշանակութիւն բազմաորական. զի, « Տիրեցին աշխարհիս հայոց ոչինչ սասանայ պարսկի », Եւ ի զէմն:

« Ի ի են փառք նորա Թեոսն երկեր », ՅԵ:

« Եւ են այդ յընկեր իւր, եկայք արկցուք ազիւս », Եւ ի զէմն:

« Եւ իւրաքանչիւր յընկերէ իւրմէ զգոյշ լերուք », Եւ ի զէմն:

Եւ երբեմն, մանաւանդ թէ բազում անգամ, դնի եզակի. զոր օրինակ, « Եւ յառհետեւ վտանգեցաւ ոչինչ քրիստոսն ից », Եւ ի զէմն:

« Եւ իւրաքանչիւր զաւան զանկայ ունել, և ոչ զնուազն անուել », Ստ. Եւ ի զէմն:

« Ստուտեսցէ իւրաքանչիւր զընկեր յաշխարհի աստ », ՍԵ:

Ըստ այսմ համանայնին բայք և ընդ անեզական անուանս. երբեմն յոգնակի և երբեմն եզակի. զի,

“ Օտուրու թիւ և հեղգու թիւ հոգ տլ բաւին . . . | Խորհուրդ :
“ | Բանախան հոգ տլ զբաղեացի յիւր կենցաղոցս , այլ միշտ յերկինսոց բնակեացի . . . | - 37 :

Ի վարձան այսոցիկ հինգ կանոնաց՝ զայս մի ինչ արժան համարիմ ծանուցանել . իբր զի բազում անգամ անուն բային դնի զօրու թեամբ . զոր օրինակ , “ | շ թ է կամիս հեռեիլ յի , պահեա զբանս նորս . . . | Խորհուրդ :
“ | Եր անուն բայիցս հանի և պահեա զօրու թիւ դնի այսինքն է . . . :

Իսկ երբեմն ներհակ այսմ՝ բայն դնի զօրու թիւ , և անուն բային ներգործու թիւ . զոր օրինակ , “ | Բանի և կերպարանօք բազում խոնարհք , իսկ արդեամբք և ճշմարտութիւն զուն ուրեք . . . իբ բանի և կերպարանօք բազում խոնարհք գտանին , և ն . . . | Խորհուրդ :

Գ Լ Ո Ս Ի Ս Ժ Կ :

{ Եր 4-4 երկուսդ համայն-նեան բայեց , համ
{ Եր 4-4 ինքուր բայեց :

Ի այք յետ համաձայնելոյ ընդ այնս որք ասին անուն բայի , և նշանակեն զտէր գործողութեց կամ կրելուէց , պահանջեն համաձայնիլ և ընդ այնս՝ որք ասին խնդիր բայի , և նշանակեն զենթակայնս , այսինքն զկրուցն գործողութեց կամ զեղբն , կամ զպատճառ նոցին , կամ զվարձան , կամ զգործ , կամ զայն յորմէ լինի կրել :

Երդ յութեց մասանց բանի՝ այնք լինին տիրապէս խնդիր բայի , որք լինին յատկապէս անուն բայի . այսինքն է անունն , զերանունն և ընդունելութիւն , և ս և աներևոյթն , ընդ որս և զերբայցն . որպէս յայտ լիցի՝ ի ստորև գրելոցդ :

Իսկ այլ մասանք բայի նիւթապէս միայն կարեն լինել խնդիր բայի . զոր օրինակ , “ { Զաճախարարս դնէ զէտեաքն ինձ . . . | Խորհուրդ :

“ Օ այս հիշէս մի յանյուսուէ կարծիս ձգեր . . . | Խորհուրդ :
“ | Ժառանգս և հիս ի նմանէ յառաջ բերեալ հաստատակ . . . անդ :

“Իսկ ես — աշեղիկ լին անձին իմոյ կարողայի . . .” Հ. 25. 1-Բ.

“Օ Լն խորոց եղ ՚ի միջի . . .” Ա. 17 :

“Վրախ գովու թե հեղին գնէ . . .” Ա. 17 :

“Օ այն միայն յաւել, և հայր ազգաց բազմաց ա-
բար . . .” Ա. 17 :

Արքեմն նաև ամբողջ բանք լինին ինդիր բայի . Գր .

“Առ ՚ի հնումն զայսր տարաորու թի օրինակաւ նկա-
բազրեցեր՝ զգարձարուքն առ իս, և ես դառնամ առ
ձեզ . . .” Ա. 17 : Աւր բանս Գրքի Բացից առ իս և ն, և ինդիր
սեռի բայիս Գրքի Բացից :

Այլ արդ օրով հետև բայք պէտպէս են սեռի, և
իւրաքանչիւրն այլևայլ նշանակու թի, վասն որոյ կրկին
ինդիր կարեն առնուլ . մի ըստ սեռի, և միւս ևս ըստ
բնու թեան : Ինչոքից սեռի և այն, զոր պահանջէ բայն
վասն սեռի զանազաներոյ . իսկ ինչոքից Բնութի և այն,
զոր իւրաքանչիւր բայ պահանջէ ըստ իւրում նշանա-
կու թեանն : Արդ ներգործական բայք, ընդ որս և հա-
տարակք և կրաւորականք առնուն նախ զինդիր սեռի,
և երկրորդ՝ զինդիր բնութեան : Իսկ չէ զորականք ընդ
որս և էականք առնուն զինդիր բնութե և եթ . զորոց
ունիմք խօսիլ այժմ ՚ի մասնաւորի . (տես զայսմանէ
յընդարձակն . Գ . 17 .)

Գ Լ Ա Ս Ի Խ Ժ Բ :

Հաղթութեան Գրքի Բացից
և հասարակ Բացից :

Ներգործական բայք առ հասարակ առնուն զիւրն-
դիր սեռի ՚ի հայցական հողմն . Գր , “Օ քարինս ողոր-
կեցին ջուրք . . .” Հ. 17 : Աւր հայցական անունոյ պարբնս և
ինդիր սեռի ներգործական բայիս ողորկեցին :

Ոյնպէս և հասարակ բայք յորժամ վարին իբրև
զներգործական, առնուն զինդիր սեռի ՚ի հայցական
հողմն . Գր , “Վանգի յիմարն յիմարու թիւն իօսեցի,
և սիրա նորա վնանրու թի իօրհեցի . . .” Ա. 17 : Աւր հայ-

ցական հողովքս յճարութիւնն և զնանրութիւնն ևն խնդիր սեռի հասարակ բայիցս խօսեցի և խորհիցի :

Ը՛յլ երբեմն այս խնդիր սեռի զօրու թեամբ զնի . զք . “ Երանելի այն ոչ է որ ուսուցանէ , այլ այն որ առնէ և ուսուցանէ . ” Եւ որ հարց : Եւր զօրութիւն կայ խնդիր սեռին . այսինքն է զԲանն Թ . որպէս թէ ասէր . ոչ է այն երանելի՝ որ զբանն այ ուսուցանէ , այլ այն որ առնէ զնոյն :

Վիտել արժան է աստ՝ զի ներգործական բայք ինչ ՚ի յարին յարմատս իւրեանց կամ ՚ի բայանուանս առնուն զնոսա ՚ի հայցական հողովն ոչ իբր խնդիր սեռի , այլ իբր խնդիր բնութեան . զք , “ Օ հարաւածս թնամեոյ հարէ զքեզ . ” այսինքն հարուածովք թնամեոյ . Երեմ :

Եւ երբեմն ՚ի տեղի այսպիսի խնդրոյ զնի անորոչ հայցական կամ ուղղական . զք , “ Եհար զնոսա հարաւածս յոյժ . ” Եմ :

Եւ եւոյ կզեկիտա լալիւն մեծ . ” այսինքն լալով մեծաւ . Եսայ : Ես յաճախ ևս պատահի ՚ի չեզոքական բայս . զորմէ տէս ՚ի զԼ . ին . ՚ի կանոնն ժն :

Եսպիսի խնդիր ՚ի գործ ածի և ՚ի յարաբերականս . զք , “ Եւրն զբ սիրեցեր զիս ՚ի նոսա իցէ . ” Թ սերն ուրով սիրեցեր զիս . Զնէ :

Վիտել է ևս , զի ոմանք ՚ի ներգործական բայից փոխանակ հայցականի առնուն զխնդիր սեռի ՚ի արական հողովն . զք , “ Երէդոպէսցոս անային սուրբ նշանիս . ” Երբից :

Օ օրացոյց զմեզ , զի յաղթեցոս այնմիկ՝ որ յաղթաս հարեաց զնութիս մեր . ” Եգնա :

Եւրն կարելին սոնանել նոս . ” Զնէ . Եմ :

Եւ սոսանքս պատուիրանին . ” Երբ :

Եւ ընդ հակառակն ոմանք ՚ի չեզոքական բայից՝ ուրեք ուրեք ներգործականապէս վարելով , խնդիր սեռի առնուն ՚ի հայցական հողովն . զք , “ Եթէ տղայք լալն զօրհնարանումն ևն . ” Եմ : Օ այսցանէ տէս յընդարձակն զ . 18 :

ԳՆՈՒԽ ԺԹ .

{ Երբ որ ինչ որ է Բնութիւն Ինչ որ է Բնութիւն Բնութիւն :

Բայց ներդրածականը բաց 'ի խնդրոյ սեռին առնուն նաև զինդիր բնութիւն 'ի պէտքէս հողովս . և այս շարքիկին : Այսինքն 'ի իր ըստ Բնութեան , որ և ասի Բնութեան Ինչ որ է Բնութեան . այսինքն այնպիսի զոր բնութիւն բային ըստ առաջին նշանակութեան իւրում պահանջէ . որպէս բայս Բնութեան ըստ ինքեան պահանջէ առնուլ խնդիր բնութեան զնախորհու տրական . զի , “ Բնութեան առ մեզ զհողի իւր . . . ” Ինչ որ է Բնութեան նախորհու տրական հողովց Բնութեան , է բուն խնդիր բնութեան բայիս Բնութեան :

Երբ որ իր շարժութեան կամ ըստ յարմարութեան . այսինքն այնպիսի խնդիր որ զնի 'ի տեղի բուն խնդրոյ բնութեան , յարմար այնմ նշանակութեան զոր ունի բայն 'ի բանի անդ : Արպէս եթէ բայս Բնութեան որ ըստ ինքեան պահանջէ առնուլ զնախորհու տրական , փոխանակ նորա առնուցու զարտառական , կամ զայլ հողով 'ի ձեռն նախորհութեան . զոր օրինակ , “ հողանի իւրոյ զորուն տուեալ Բնութեան զհողմամբ Ընտել զաւտի . . . ” Ինչ որ է Բնութեան : Այս բառով զնախորհութեան է փոխանակ բուն խնդրոյ Բնութեան բային 'ի իր խնդիր յարմարական . այսինքն յարմարեալ և եղեալ 'ի տեղի բուն խնդրոյ Բնութեան , մինչև ոչ և ս զորութեամբ պահանջել զայն :

Երբ որ իր ինչ որ է Բնութեան . այսինքն այնպիսի խնդիր զոր բայն ըստ բնութեան իւրում երկրորդաբար պահանջէ : Արպէս բայս Բնութեան երկրորդաբար պահանջէ առնուլ զինդիր 'ի հողովս բացառական . զի , “ Բնութեան 'ի մեզ տեղ զօգնութիւն 'ի լեռնէ սրբոյ քումմէ . . . ” Ինչ որ է Բնութեան բացառական հողովս 'ի Բնութեան զնի իր երկրորդական խնդիր բայիս Բնութեան :

Երբ որ իր զարմարութեան կամ ըստ պատահման . այսինքն այնպիսի խնդիր , որ ըստ պատահման զիպի

բային . որպէս նոյն — — — քէլ բայն կարէ ; առնուլ ըստ պա-
տահանն զիննդիր յայլևայլ հողովս , և կամ նախա-
դրու թեամբք կամ գերբայիւք . ԳՅ . “ Սբ աւետար-
քում զարտեանդ — — — քէլ յայխարհ զտարբ մարդա-
րէնս . . . Ը — — — քէլ : Սբ ուղղական հողովս — — — քէլ և պա-
տահական իննդիր բայիս — — — քէլ :

“ Ս — — — քէլն զերխտասարգս իւրեանց զՋրոյ . . . Սբ Ե՛ .
Սբ պատմական հողովս զՋրոյ և պատահական իննդիր
բայիս — — — քէլն : Սբնպէս և յայլ իննդիրս :

Իսկ առ ՚ի որոշել թէ ներգործական բայք յոր
հողովս պահանջեն տիրապէս զիննդիր բնութեան ըստ ին-
քեան , զիցուք քանի մի կանոնս հանդերձ օրինակօք .
Սք թէպէտ զորս կանոնադրեմք ասա՛ նորին զայլ իրն-
դիր ևս առնուն , բայց այնորիկ ոչ են բուն իննդիր-
այլ կամ երկրորդական , կամ յարմարական , և կամ
պատահական : Սք զի որք երկրորդականքն են և պա-
տահականք՝ ինքնին որոշին , թողումք զայնս , և միայն
վասն յարմարականաց յարեմք զինի բուն իննդրոց ե-
րիս երիս օրինակս :

Ս՝ ան 8 :

Բայք որք ասին — — — ջնն կարգի , այսինքն որք նշանա-
կեն զգործողութիւն առնելոյ զինն այս ինչ , կամ հա-
մարելոյ և կամ անուանելոյ զինն այսպիսի ինչ , առնուն
զիննդիր բնութեան յուղղական հողովս . և սորա են
սակաւ յոյժ . զոր օրինակ , “ Սք ամենայն մեղք . . .
Եւ — — — միայն — — — ջնն զմարդն , իսկ ամբարտաւանութիւն
— — — ջնն զլիտովն — — — ջնն . . . Սք Գ :

“ Օ ահեակն հե թանտաց — — — ջնն — — — ջնն . . . Սք Գ :

“ Օ եղբարս ջատագովս օրինաց քաղաքի նմին համարի՛ր . . .
Սք Գ :

“ Ս — — — ջնն զկեանս աշխարհիս — — — ջնն . . . Սք Գ . Ի մասս :

“ Ս — — — ջնն աւետարանիւս յորձարձէ . . . Սք Գ :

Սմանք ՚ի տեղի բուն իննդրոց ըստ յորմարտութեան առ-
նուն զուղղական . ԳՅ , Սք աշխարութիւն զմարդ հրէշտա՛յ
յարդարէ . . . Սք Գ :

“ Իմաստասերք խոր աշխարհ սացին զմարդ . . . Իտարու :
“ Եթէ զչամբս եղեղանց յօրինէ՛մ խորնս . . . ոչ Բա-ս-ի-տ
ի-բժե՛մ զնոսա . . . Ը-բ-ի :

Կ-ն-ն Բ :

Բայք որք ասին երբորք ի-բ-ի, զի որք ունին զնշանա-
կու թի տուչական՝ կամ իբր տուողական, անուռն զվեր-
ջահոյով արական . զք, “ Տար իմաստնոյն պատճառս և
իմաստնագոյն ևս լիցի . . . Ը-ս-ի :

“ Բարեկրոյն դասք արեո-ցին հեթանոսաց զճարն կեն-
դանի . . . Ի-ի-ս-բ-ի-ս :

“ Տնօրինեաց մարդկան ազգի զփրկու թի . . . Ը-մ-ի :

“ Եւրոպեաց նմա շահս ՚ի վաստակոց իւրոց . . . Ը-մ-ս-ի :

“ Տնօրինեաց մեզ ճանապարհ նորոզ և կենդանի . . . Ը-մ-ի :

“ Ստու թի և առասպելեաց Բանան (զլսելին) յօժա-
րու թի . . . Ը-ն-ի :

Իմանք ըստ յարմարութե անուռն զվերջահոյով արա-
կան . զք, “ Բարի սուէ տեր բարեաց . . . Ը-ն :

“ Օ ամենայն խնայանիւնացո-ս սիրոյն բնի . . . Իտարու :

“ Ը թի մանց և լեզուոյ քնել զրուսս աղաչեմք . . . Ը-ն-ի :

Կ-ն-ն Գ :

Բայք որք ասին երբորք ի-բ-ի, այսինքն որք նշանա-
կեն զգործողութիւն ածերց զիմն առ այլ, անուռն բզ-
նայողիւ արական . զք, “ Իտաստվաննն ՚ի խոնարհու-
թիւն սծէ զմեզ . . . Իտարու :

“ Գեւք ոչ երբեք բանքր զք շարեն ՚ի կորուստ . . . Ը-ն-ի :

“ Ը գաղարեն հաճանել զխառվուի յառազաստ խա-
ղաղութեան երկնաւոր հարսնարանին . . . Ը-ն-ի :

“ Կ-բ-ի-տ-ե-տ առ իս զաջղ ամենագոյլ . . . Ը-ն-ի :

“ Ի սեղան արքայութե զմեզ հրատարե . . . Ը-բ-ի :

“ Օ զիրն ՚ի հոգի խնայանիւն . . . Ը-ն-ի-ս-բ-ի-ս :

Իմանք ըստ յարմարութե անուռն զնայողիւ արա-
կան . զք օրինակ ,

“ Ը ՚ի ևս համարիցիս զնոսա ՚ի մարդիկ . . . Ը-ս-ի :

« Եթէ ես ինչ ստեղծեմ այսմիկ երդումն , հաստեղ ան
 զձեռքս ստուծել ինչ 'ի գլուխ իմ ,, . Յ՝-ԼՅ՝ . Ի՞նչ :
 « Ս՝ իցէ 'ի ձեռք մարդ՝ ցոր Խ՝ԿԻԿ՛նէ որդի իւր հաց , մի
 թէ քար տայցէ նմա ,, . փոխանակ ասելոյ , յարմէ իւրն
 զբիցէ . Ս՝-Կ . Ի՞նչ :

Ս՝-ՆՆ Գ :

Բայք որք ասին ըրրորդ Է՞րդի , այսինքն որք ունին
 զնշանակուծի բացատրական , (այս է՝ բառնալոյ կամ
 առնոյ զինն յայլմէ) , առնուն զինդիր 'ի հոլովն բացա
 ռական . զոր օրինակ , « Բարձէ՛ր 'ի ձեռք զբնդունայն
 միսթարուծին ձեր ,, . Լ՝-Կ :

« Օ ձեզ ընդէաց ան յամ ազգաց ,, . Լ՝-ՆՆ՛ :
 « Ս՝ի որ զձեր բաժինն 'ի ձեռք հասնիցէ ,, . Լ՝-Կ :
 « Քրտե՛ք 'ի մտաց ինչ զմէզ մթուծեան ,, . Լ՝-Կ :
 « Հ՝-Կ՛նէ 'ի կենացդ զմահ ,, . Ը՝-Կ :
 « Երբա ուսն 'ի քրտատե՛զ զհեղուծի , և մեզ աւան
 զեցին ,, . Լ՝-Կ :

Սմանք ըստ յարձարութեան առնուն զբացատրական . զք ,
 « Օ տուն իւր յանիրաւ ստացուածոց անտի ըն , և
 մեծանալ կարծէ ,, . Ը՝-Կ :
 « Հ՝-Կ՛նէաց զայնարհս յանկերպարան նիւծոյ ,, .
 Լ՝-Կ :

« Սակայն և զայն իշխեցին Խ՝-Կ՛նէն յինն ,, . Լ՝-Կ :

Ս՝-ՆՆ Է :

Բայք որք ասին հինգերորդ Է՞րդի , այսինքն որք ունին
 զնշանակուծի պատմական , (այս է՝ պատմելոյ , կամ
 խորհելոյ ինչ զայլմէ) , առնուն զինդիր պատմական .
 զոր օրինակ , « Պարտե՛ցոս կհալ զանպատումն զօրու
 թեան ,, . Ս՝-Կ :

« Հրեշտակք զմաննէ Խ՝-Կ՛ն պարծանօր ,, . Ս՝-Կ :

« Օ սահմանակից ազգացն զէնացանէ ,, . Ս՝-Կ :

« Օ որոց և ոչ մի որ յանձին կալու հարեանագրէն ,, . Ս՝-Կ :

« Ս՝ ապարէն զայս ամ առակ զմաննէ առաջիցն ,, . Լ՝-Կ :

- “ Սի Խորհիւմէր շար զումեքէ , , . Սարս հարց :
- Սմանք ըստ շարժարութիւն անունն զպատմական . ԳՐ :
- “ Սք անօրէնք հուր հարէն գրազարէ , , . Սք-ի :
- “ Տանիցեն անուն շար զձեւն զս որդւոյ մարդոյ , , . Սք-ի :
- “ Սրեր և կնքեր զերգումն . և հարէր զաւետարանն , , . Սքիցէ :

Կանն Է :

Բայց որք ասին Ֆիցերորդ հարդի , այսինքն որք նշանակեն զգործողութիւն աննելոյ զիմն իւր՝ իբր զործեօք , կամ իբր միջնորդօք , անունն զինգիր գործիական . ԳՐ , “ Ըստից իմն իշուէր զիւր և զամենեցուն կենցաղս , , . Յիւն . հար :

“ Կերտիցիւն զնոսա քաղցրուիւ բանին ճմարտուէ , , . Սքի :

“ Օ ի որով պարծեցեց զհակառակորդան , նովին զմեզ առ քեզ կոչեցեալ խառնարեցեց , , . Սքսար :

“ Օ անազան ծաղիցք շարժարեաց զերկիր , , . Սքայ :

“ Նառագայթիւր իբրովք լառարեի զամենայն տիեզերս , , . Սքիցէ :

“ Սր առատապէս սերմանէ , իւր բազմապատիկ աճմամբ զգիրկիս իւր որայիւքն , , . Շարի :

Սմանք ըստ շարժարութիւն անունն զգործիական . ԳՐ ,

“ Սովառ ուսանիւն իշխանք նոցա զմարդասիրուի , , . Սքիցէ :

“ Սարեացի զաշխարհ սրբութիւն և արգարուի , , . Սքսար :

“ Օ ընկելի իմ արտասուօք խառնեցի , , . Սքի :

Սք զիտելի է , զի որովհետեւ գործողութիւն հասարակօրէն իւր կատարին , բայց վասն նշանակելոյ զգործողութիւն՝ զրեթէ առհասարակ կարեն անուշ զիւրն զիւր գործիական , մանաւանդ անցողականքն . որոյ վասն ոչ է հարկ տալ օրինակս :

Կանն Ը :

Բայց որք ասին Եօնիերորդ հարդի , այսինքն որք նշանակեն զներգործել իրիւր շարժ զայլով , անունն զիւրն զիւր սրբառական . և սորա են տակաւ յոյժ . ԳՐ ,

Կ-ն-ն Ը .

Ըայք որք ասին Ինքնոյ Իրգիծ , այսինքն որք ունին
զնշանակու թի առնելոյ կամ ունելոյ ինչ յիմիք 'ի ներքս ,
առնուն զինդիր ներգոյական . Կր , Կ-ն-ն Ը . զգանձս
մեր յերկինս . զի յորժամ երթայցեմք անդ , բացցուք ,
և ուրախ լիցուք . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . 'ի զանձարանիդ զնիւ թեալ իմ սար-
տուցս անօրէնու թի . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .
Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .
Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .
Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .
Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .
Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .
Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը . Կ-ն-ն Ը .

Կ-ն-ն Թ .

Ըայք որք ասին Ինքնոյ Իրգիծ , այսինքն որք նշանա-
կեն զներգործել ինչ ընդ պարագայիւք իւրք , առնուն
զինդիր 'ի ձեռն նախադրու թե . զոր օրինակ ,

Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .
Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .

Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .
Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .

Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .
Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .

Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .
Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .

Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .
Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ . Կ-ն-ն Թ .

Բազում բայք և ս ըստ յարձարութի առնուն զինդիր
'ի ձեռն նախադրու թէ . զք , " Ի վերայ աւազոյ շինուածս
յիմարու թէ Իստոյն . . . Իստ :

" Եւ զգուռն յգէտ (զուտ) շինի իւր . . . Նմարոյ :

" Իսկ կէտն . . . զմահ տն զկեանս ըտրէին . . . Եւ շինի :

Եւ զիտեղի է , զի գրեթէ նմ բայք կարեն առնուլ
զինդիր 'ի ձեռն նախադրու թէ պէտպէս օրինակաւ :

Ամեն Ժ :

Ընցողական բայք հասարակօրէն զայնպիսի խնդիր
ընու թէ առնուն , զորպիսի պականջն բայքն յորոց բղ-
խեն . զք , " Յետոյս զգրուեալ եկեղեցի մեր 'ի
գաւազանն երկաթի . . . Իստ :

" Նանապարհի նմանցոյ զարդարու թին . . . Իստուլ :

" Խոնարհու թի զնմ 'ի մարդիկ Իստարհեցոյ , և զմար-
դիկ 'ի խոնարհու թէ յերկինս Բարձրացոյն . . . Իստ :

" Ընհար է զրկողին սղորմու թիւն գտանել յայ ' եթէ
զգրկանան 'ի զրկեան ոչ արձայանէ . . . Իստ :

" Իրպէս անցոյ ընդ ընկերսն իւր ' նոյն անցք անցանեն
ընդ նա . . . Իստ :

" Իր փոսիցն՝ յօժարու թի տուեալ տեղի . . . (և) խնա-
մուլ Բարձրանէ յինքեան զխմորն չարուէ . . . ոչ է , և ոչ
ասի սուրբ այնպիսին . . . Շարհ :

Ամեն ԺԵ :

Բայք բարդք և բազաղրեալք , թէ ներգործականք
և թէ չէ զորականք , որոց նշանակու թիւնն չիցէ ըստ
ամենայնի փոփոխեալ , իբր 'ի բազումս զայնպիսի խն-
դիր ընու թեան առնուն՝ զորպիսի պահանջն 'ի պարզ
գոյն իւրեանց . զոր օրինակ , " Օ ամենայն բարեաց ըզ-
տիպոն և զօրինակսն փութասջիք յանձինս ձեր Նի-
րոփել . Շարհ :

" Ի երեւոյնց յարկեզրուի գտիկեղես . . . Օտար Իստ :

" Շնազանդեալ նմական հրամանին՝ Ետեղեղ 'ի չա-
րիս . և սնտի վնէր սկիզբն չարեաց . . . Եւ շինի :

“ Լսա նմա զգրասիւ արգարոյն . . . զի առ յոյս բողջ-
բազումնից՝ ՚ի բարինն քննարկեցէ . . . Ը-բ : ”

Իսկ որք զայլ ինդիր առնուն վերաբերին ՚ի նշանակու-
թիւնս այնց բայից, զորս եզաք և դնելոց եւք յայլ
կանոնս :

Ը-ը վասն բայից որք բարզին ՚ի բառից Բնէճ և
Խօնճ, գիտելի է . զի սորա առհասարակ երբեմն իբր
ներգործական վարին, և երբեմն իբր չէզոքական : Յոր-
ժամ իբր ներգործական վարին, հասարակօրէն առնուն
զինդիր բնութեան ՚ի հողմն արական . զոր օրինակ,
“ Օ մարմնոյն յատուութիւնն ոչ խորչի Գողոս Ժորգ-
Բնէճ մեզ . . . Գ-բ . Ժ-ն :

“ Յանուր ականջս ոչ է օգուտ ինչ (զյորդորանս) եր-
կայնաբնէլ . այլ զուր աշխատանք . . . Ը-բ : ”

Իսկ յորժամ իբր չէզոքական վարին, ըստ ինքեան
սրահանջեն զինդիր ՚ի հողմն սրատմական . զթ, “ Գատ-
կառեալ զինքը համայնից ունօղս՝ զննաւից աշխարհա-
նէճ զմեռելոյն՝ քեզ կենդանեաց . . . Ը-բ : ”

“ Ը-բ շարժութեցէ զՏօրէ կամ զՏօրէ՝ մահու վախճա-
նեացի . . . Ը-բ : ”

Կանոն ԺԲ :

Վերգործական բայքս չափէճ, առնէճ, շինէճ, ևն ,
յորժամ յարին յայնպիսի անուանս, որք ունին զնշա-
նակութիւն չափմանց՝ որպէս լայնութիւն, երկայնութիւն,
կանգնոց, կշռոց, ևն, առնուն զնոսա իբր երկրորդական
ինդիր ՚ի պէտպէս հողմն :

Երբեմն մանուանդ թէ բազում անգամ յուզա-
կանս . զթ, “ Լս չափեաց զերկայնութիւն նորա իս կան-
գուն և զլայնութիւն ի կանգուն . . . Ը-բ : ”

“ Ը-բ բարձրուի սարսպին ն կանգուն . . . Յ-բ : ”

“ Ը-բ շինեաց ի կանգուն . . . զմի կողմնոցն . . . Ը-բ : ”

“ Ը-բ քեզ . . . Տիրիկ՝ Տինգ հարկը սիկզ . . . Ը-բ : ”

Երբեմն ՚ի բացատականս . զթ, “ Ը-բ չափեաց զորս՝

« Ստորոգյալ զգլխակ անդին . . . Ը ոչխարի . . . Ընն .

« Ըստ իմէ կամիս՝ փողոյ առնուի . . . Ստոր հարց .

Ըստ իմի բայք երբեմն փոխանակ սեռականի առնուն զայլ հարկս . կամ նախադրուի ընդ . զոր օրինակ .

« Օ կղզայր իւրեանց շահաւորն՝ ընդ չ զահեկանին . . .

« Ընդ . . .

« Ըստ շահեցան նորք (յի հարծաթովք) Ըստ իմէ լէք արս արիկայս և զարհուրեցուցիչս . . . Ստոր .

« Ըստ իմ փարձս մշակացն առուն դահեկան . . . Ստոր .

« Տարբարեաց զիս հարիւր լիտր սակոյ . . . Ստոր .

« Ստորայ ևս զնոսս ՚ի գնոց արծաթոյ . . . Ընդ . . .

Իսկ բայքս հարիւրեւ և զարիւրեւ կամ զարիւրեւեւ իրր ՚ի բազումս առնուն զնախորիւ սեռական իրրե զիննիր յարմարական . Գր .

« Օ մանկունս ծնեալ մեզ ՚ի քաղցեացոց սերմանեն՝ զլիմի հարցութ . . . Ստոր .

« Ըստ յետս տարեալ՝ զարիւրց զգեանի . . . Ստոր .

ԳԼՈՒԽ Ի .

Կրտսորական բայք առնուն զիննիր սեռի ՚ի հարկս բացառական . Գր .

« Ըստ իմէ ողորմութի յարգարութեան . . . Ստոր . ստոր . Ստոր կրտսորական բայս յառիւցան .

առնալ է իննիր սեռի զբացառական հարկոց յարգարութե . իսկ ողորմութե և անուն բայիս յառիւցան .

Ըստ այսմ և հասարակ բայք՝ յորժամ կրտսորական նարար վարին , առնուն զիննիր սեռի ՚ի բացառական

հարկս . Գր . « Պետրոս՝ վէմ դասնեցան յանկողն բերանայն . . . Ստոր .

Ըստ զիտեղի է , զի բազում անգամ կրտսորական բայք , ևս և հասարակք , զօրութիւն ունին զիննիր սեռին .

զոր օրինակ , « Հանապաղ Յուդի , և ոչ երբեք իրարի . . . Ստոր .

Ըրբեմն ևս կրտսորական բայք իրր չեզոքական վարելով ոչ պահանջեն զիննիր սեռի . Գր . « Հաւատով հասարակ սերն ճշմարիտ . . . Ստոր .

« Ընդ . . .

Պիտեղի է դարձեալ, զի կրաւորական բայք երբեմն փոխանակ բացառականի զայնպիսի խնդիր աճումն, որ ըստ խմբի համարի նոցա այն իրր խնդիր սեռի, և այս յաւելտի գործիական հոլովն . օր, « Չարն բարեան շառնի, և ոչ չարեան », փոխանակ ասելոյ, 'ի բարւոյն' և ոչ 'ի չարէն' . | ԹԷ :

« Լչաւակեցաւ անմեղու թիւն՝ քնի պարտականն մեղաց աշխարհի . . . փխկ ասելոյ, յանմեղու թիւն քնի . | ԹԷ :

« Ի խեթ խղճիս խոչտի՛ճ, և բոցով ճնչոց ճինճինճ . . . փոխանակ ասելոյ, 'ի խթմանե խղճիս, ևն . | ԹԷ :

Իսկ թէ՛ զօրպիսի խնդիր բնութեան աճումն կրաւորական բայք, ոչ է հարկ գրել ինչ . զի զայնպիսի աճումն զօրպիսի պահանջն ներգործականը իւրեանց . և այն 'ի վարիլ իւրեանց իրր չէզօրական . օր, « Լցս ոչ ԺԼ-Ի 'ի խաւար, այլ զխաւարն լուսաւորէ . . . (ԹԷ-Ի :

« Լազաւաստին թռչարան յանկարկատեղի ծուկնս պարտեց . . . | ԹԷ-Ի :

« Լս ծանոցեալ ե՛մ ինճ, և ոչ անծանօթ յինն . . . (ԹԷ-Ի :

ՊԻՍՏԻՍ ԻՒ՛ :

(ԹԷ-Ի Ինքոյ լեզուսան Բայեց :

Չէզօրական բայք թէ՛ ներգործակերպք և թէ կրաւորակերպք ոչ աճումն խնդիր սեռի . զի 'ի սեռե իւրեանց ոչ նշանակէն զներգործել գործողին յենթակայն, այլ զենթակայի . վասն որոյ միայն ըստ նշանակելոյ բնութե իւրեանց աճումն խնդիր 'ի պետկես հոլովն . Լչ արպես ասացաք զներգործականաց, սոյնպէս և սքա չարեքիկն աճումն զայսպիսի խնդիր .

Իսխ՝ ըստ Բնիւան, որ և ասի Բան խնդիր, այսինքն այնպիսի՛ զօր բնութի բային 'ի նշանակութեան, իւրմէ նախ պահանջէ . արպես բայս քա՛ճ 'ի նշանակութե իւրմէ նախ պահանջէ զնախորիւ արական . զօր օրինակ .

« Իր առնե զճմարտութիւն՝ քա, աւ լոյսն . . . (ԹԷ-Ի :

Լչրկորոգ՝ յաբարտիւն . այսինքն զայնպիսի՛ որ զնի 'ի սեղի բուն խնդրոյ՝ յայլ հոլով՝ քան զօր բնութիւն

բային ըստ ինքեան սրահանջէ . որպէս եթէ քամ բայն փոխանակ առնող զնախորհու Կորական՝ առնուցու զպարառական . զոր օրինակ , « Սիշտ զերկրաւ քամ , « Սիշտ : Կամ հանդերձ նախադրու թի . զոր օրինակ , « Հանկարծակի քայլէ ՚ի վերայ նորա մահ , « Յամբ :

Ըրբորդ՝ Երբորդ-ի . այսինքն զայնպիսի՝ զոր երկրորդաբար սրահանջէ բնութի բային . որպէս բայս քամ երկրորդաբար կարէ առնուլ զսացառական . զոր օրինակ , « Գայն առ նա յամ կողմանց , « Սիշտ :

Ըրբորդ՝ Կամբ-ի . այսինքն զայնպիսի՝ որ ըստ ինքեան ոչ պատշաճի բնութեան բային , այլ ըստ սրատահման միայն , և կամ ըստ հեռաւոր ինչ պատշաճողութե . որպէս եթէ քամ բայն ըստ սրատահման առնուցու զինդիր ՚ի հոլովն զօրծիական կամ նախադրու թի . զոր , « Կամ անուամբ տեառն զօրութեց , « Ե . Սիշտ :

Իսկ առ ՚ի օրոյել թէ չէ զօրական բայք յոր հոլովն առնուն զինդիր բնութե ըստ ինքեան՝ զիցուք զմետասն կանոն հանդերձ օրինակօք ինչ . յօրս յարեացուք և զօրինակս ինդրոց յարմարականաց :

Կանոն Ե :

Չէ զօրական բայք ոչ առնուն զինդիր բնութե ըստ ինքեան յուղղական հոլովն , այլ երկրորդաբար միայն , կամ ըստ սրատահման և կամ ըստ յարմարութե . զոր օրինակ , « Սիշտ նմային Կայցէն Եւթարդ ՚ի վերայ ամենայնի , « Սիշտ :

« Ինդեր (նվ արծաթաւեր) Կամպարիշտ և քամ , Երբորդ-ի զերեզմանն , « Սիշտ :

« Սան զի կեղծաւորութի է , որպէս ՚ի տեսարանն ասմիկ գոլով (որ) Եւթարդ Կերպարանի , « նայն :

« Ստութի է և Ճնարգաւթի ինանայ , « նայն :

« Սիշտ Կարգատ , և զմարմնոյ իրս սիրեցար , և զինի մարմնական իրաց ընթացար , « Սիշտ :

« Ինտացեալք ըստ մարմնոյ՝ քամս ընդարար , « Սիշտ :

Ս՝-ն թ. 42 :

Չէզոքական բայք որք ունին զնշանակութի հետևողական կամ հաղորդական, առնուն զվերջահատվարական. զք, "Օ աերունի պատուէրն լքեալ թերազրութեան օձին հեռեմէ՛ս. Ս՝-թէ՛ :

"Չառարկեցէ անմիան իմաստնոյն. Ս՝-թէ՛ :

"Հասարկեցէ մահս մեր մահուան արդարոցն. Ս՝-թէ՛ :

"Լյս ասե՛նայն չարիք յաջոցեցան նմա. Ս՝-թէ՛ :

"Արտաթէ՛մ զերեզմանի և ոչ հասանեմ. Ս՝-թէ՛ :

"Բերան անխրատից արեցէ՛մայ չարեաց. Ս՝-թէ՛ :

Ոմանք ըստ յարձարութի առնուն զվերջահատվարական. զոր օրինակ, "Շ ըթունք քահանային զգոհացն զխուժեան. Ս՝-թէ՛ :

"Չանըսացի զործ մարդկանն, և այնմ հոգացն. և մի հոգացն է՛ի բանս ստարապարտս. Ս՝-թէ՛ :

"Աջցար հացս իրաւանց, և ոչ էր. Ս՝-թէ՛ :

Ս՝-ն թ. 43 :

Չէզոքական բայք որք ունին զնշանակութի առ սլլ (այսինքն որք ցուցանեն իրր զբերումն առ ինն), առնուն զնախորիւ արական. զոր օրինակ, "Վնաց մարդ է՛ի սուն իւր յախակնից. Ս՝-թէ՛ :

"Որ յոսաց է՛ի մեծութի, կործանեցի. Ս՝-թէ՛ :

"Հանձն չարարուեստ իմաստութի ոչ հոցէ. Ս՝-թէ՛ :

"Սարգ հոցէ յերեսս, և ան հոցէ է՛ի սիրտս. Ս՝-թէ՛ :

"Ս է՛ի նախնիցն ընդ ճանապարհս անօրինաց. Ս՝-թէ՛ :

"Այնքան արտաբան յառեալ մեծութիւնն որքան արտաբան է՛ի պակասեալն. Ս՝-թէ՛ :

Ոմանք ըստ յարձարութի առնուն զնախորիւ արական. զք, "Ի պատուիրանս քո հոգաց. Ս՝-թէ՛ :

"Ս է՛ի քո զիբկս, որ ոչ քո իցն. Ս՝-թէ՛ :

"Որչար քեզէ՛րէմս առ քեզ, ախորժես. Ս՝-թէ՛ :

Կանն Գ :

Չեզոքական բայք որք ունին զնշանակութի յայլմն,
 առնուն զինգիր բացառական . զք, « Լը Հուր մեղաց ՚ի
 կողէն ադամայ հրդեհել զիւմ՝ մարդկային բնութիւնս .
 եւ ջուր ՚ի կողէն { }=չ=+ իջուցանել զիւմ՝ հրդեհն անօ-
 բէնութեւ , . Խ=չ=+ :

« Կարհաւաճեալ... լը ղեց... ՚ի փառայն , . { }=չ=+ :

« Օրէնքս ՚ի մատանացն գերութեւ , ադեցատ ՚ի ծա-
 ապեցուցին սխալալութեւ , . Լ =Ճ :

« Լնմարն ոչ ՚ի յանգիտանութեանն , այլ ՚ի տանջա-
 նայն երկնից , . Կեբրգ լարտար :

« Ատարմութեւ նախատեղին մերցատ ՚ի լուսոյն , . Ը =Չ :

« Խ=չ=+ աշտ ՚ի խելագարութեանն , . Խ=չ=+ :

« Խմանք ըստ յարմարութեւ առնուն զբացառական . զք ,

« Հաւատացեալքն ոչինչ երկմտութեւ մերացատարեան յա-
 աջին խրատուեալ , որ վարդապետացն իւրեանց , . Լը ղեց :

« Լ բարեաց գործոց ե ՚ի հաւատոց հեղատցան , . Լ =Ճ :

« Լ բազում փայտից զաւարեանայ հուր , . Լ =Չ :

Կանն Ե :

Չեզոքական բայք որք ունին զնշանակութի զոհա-
 նալոյ կամ արանջելոյ , առնուն զինգիր պատմական . և
 սորա կն սակաւ յոյժ . ընդ որս կարել զասիլ և բայս
 հոգած . զոր օրինակ , « Կահաշտ միշտ զառատ ողոր-
 մութեանն նորա , . Խ=չ=+ :

« Այր առնեցն զիւ... թոյլ տայ կրել շարժարանս , .
 Ը =Չ : Խ=չ=+ :

« Կրկնեցն զբնն առ պարսպօքն , . Լը ղեց :

« Օ աշտտիկ գրելով զանձնէս գատարեալեմ , . Խ=չ=+ :

« Այլ թեքսն արգահ լինի զստացանէ ան , . Լ =Ճ :

« Օ փառայ ինչ ոչ հոգայն (սուրբ) , . Խ=չ=+ :

« Խմանք ըստ յարմարութեւ առնուն զպատմական . զք ,

« Օ կատարածէ աշտարհիս արտարեմ , . Կեբրգ :

« Կարգիտ առաւել բանն զմանն , . Կ =չ=+ :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

]] ան Զ :

Չէ զգրական բայք որք նշանակեն զգործողութիւն իւրք լինելի , անունն զինդիր գործիական . զոր օրինակ ,

“ Բ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

]] ան Է :

Չէ զգրական բայք որք ունին զնշանակութիւն չորք զայլով , անունն զինդիր պարտական . և սորա են սա-

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Գ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Լ Ե Ի Է զան զհառուէն՝ անհարկն կորուստ , , Լ Ե Ի Է Ե Է :

“ Իսկ այս պատիւ որ ստրայս է, փերաւաւնցեաց զամենեւն թումբբ . . . Սբբ :

Սմանք բատ յարժարանքն աւնուան զպարտական . զոր օրինակ, “ Օ՛րժաւն զինն յեախնբ . . . { } Բբ :

“ Իտրհուրդբ բարեաց շտաւաւնցն զքե . . . Սբբ :

“ Սպանալիք մահուան զնորօք . . . Սբբ :

“ Իսկ զամօթ արհամարհեր, և զերկիւղիւնն ՚ի վերէն Լաներ . . . Սբբ :

Կանոն Ը :

Սկզբական բայք որք նշանակեն զգործողութի յիմիք կամ ուրեք լինելի, աւնուան զինդիր ներգոյական . զոր օրինակ, “ Սբբ ՚ի սահմանեալ ուխտին որ ՚ի մեջ նոցա . . . { } Բբ . Կբ :

“ Ի յոտս հաւորաբնէ և ՚ի միտս քաղաքնէ . . . Սբբ :

“ Եթէ յիս բնաւէ, կենդանի եմ ես . . . Սբբ :

“ Ի սկիտ առատ հաւորութի իմաստութի . . . Սբբ :

“ Սբբ ՚ի մարդս և յաղբերակուանս և ՚ի սուրբ օգոս զբօսնաւորան, սրատեար և քաջահայեացք լինին . . . Սբբ :

“ Ի մշտնջենամուտնս սաղմոսս հաւորութի . . . { } Բբ . Կբ :

Սմանք բատ յարժարանքն աւնուան զներգոյական . զոր,

“ Սբբին արդարանայ ՚ի բանս իւր առարեալ . . . Սբբ :

“ Զանձանձրոյթ աղօթս նահաւորութի . . . { } Բբ . Կբ :

“ Սբբ Բարձրացար ՚ի խաչին վասն ազգի մարդկան . . . Սբբ :

Կանոն Թ :

Սկզբական բայք որոց նշանակութի նկատի ՚ի պարագայս իրիք, աւնուան զինդիր ՚ի ձեան նախադրութեց . զոր, “ Զորժամ բունութի Կանոնացոյ ընդ աշխարհիս, աշխարհս ՚ի բաց քանդի և մեք ՚ի պատուհասէ շտաբիմբ . . . Սբբ :

“ Սբբ ընդ խաչակայ օրդոց իւրում . . . Սբբ :

“ Եթէ նախ հաւորաց ընդ եղբօք թում . և ապա եկեալ մատուցիր զպատարագն թո . . . Սբբ :

“ Հեծեծեացոյ ՚ի վերայ վերալից հօգուց . . . Սբբ :

- “ Տիւրիւնսդ է ՚ի վերայ Պարթևաց Լճակ քաջ . . . Խոր :
- “ Տիւրիւնսդ աջ քո ար ՚ի վերստեղծութեանց քոց . . . Ընդ :
- Լսողութեան և սատարժարութեան անուն զինդ իր նախադրութիւն . զք , “ Տաւառ Բերեցոս ՚ի վերայ իմ արքայութիւնսն . . . Խոր :
- “ Օրհնէի և զինի տկարութեանս . . . Ընդ Կորս :
- “ Տիւրիւնս զՏեա երանաւատ ձայնին . . . Ընդ :

Կ՝ առ Գ :

Լսայք շէզորականք կամ որք իբր շէզորական վարին , յորժամ յարին յանուանս առուրց և ժամանակաց , անուն զնոսին ինդ իր փոխանակ ներգոյականի ՚ի Տայցական Տորմն իբր զինդ իր պատահական , կամ երկրորդական . զք , “ Լ Տաղորդութեան զամ մի ողջին , և զևս բազումս հրեշտակն . . . Ընդ : Ընդ Տայցական Տորմնս շատ մի ողջին և շատ բազումս՝ ևն պատահական ինդ իր՝ շէզորական բայիս հրեշտակն : Ընդ այսմ է տեսանել և ՚ի յաջորդ օրինակս :

“ Ընդ Կորս զործ պատերազմին դառնութեան զերկուսանս . . . Ընդ :

“ Ընդ Կորս յախարհի կատարին ամի զամս . . . Ընդ :

“ Ընդ Կորս ի հրեշտակն զգիշերն ամենայն . . . Ընդ :

“ Ընդ Կորս և որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ , և ձննապարհ մի՝ երեւել ՚ի քէն զբովանդակ կենացն սահման . . . Ընդ :

Ընդ Կորս զշէզորականաց ասացար , սոյնպէս խնս և զներգործականաց և զիրարականաց , ևս և զէականաց . զի սորա ևս ՚ի յարին յայսպիսի անուանս՝ անուն զնոսին ՚ի Տայցական Տորմն . զք , “ Արեւոյն անձն իմ , օրհնէի զքեզ զամ առաջ կենաց իմաց . . . Ընդ :

“ Պատուէր հրամանի տուեալ ախարհին՝ զողջին ամսին քաղոց պահօր և աղօթիւք առնել ինդրութեան ամս . . . Ընդ :

“ Ընդ Կորս ամս Բերեցոս զքուն յարքայէ զգիշերն զայն . . . Ընդ :

“ Ընդ Կորս երկինք զերկս ամս և զվեց ամիս . . . Ընդ :

“ Ընդ Կորս անտախտիք լինելն զինն ամ և զվեց ամիս . . . Ընդ :

Այսպիսի խնդիրք բազում անգամ առանց շարի գընին . զոր օրինակ . « Այդաց (Յուսիկ) 'ի հայրապետութեան մեջ » . { } = 2 + 2 = 4 :

« Առուեցան ասի Բ ընդ Ա զուանից արքային » . Այդիչ :

« Տիտոս Բն ասիս պաշարեաց զԷմ » . Օ ասի . Գ = 2 :

« Առ եղին 'ի ասպանին ժԷ . ասիս և ժԷ . օր » . Ս՝ ժԷ :

Այս քանզի այսպիսի խնդիրք ունին զգորութի ներգոյականի , բազում անգամ 'ի ներգոյական հոլովն գընին . զք . « { } = 2 + 2 = 4 Երևել նոցա » . Գ = 2 :

« { } = 2 + 2 = 4 Գործի 'ի քեհն 'ի բաց պահանջիցեն » . Գ = 2 :

« { } = 2 + 2 = 4 Գործի 'ի քեհն 'ի բաց պահանջիցեն » . Գ = 2 :

« { } = 2 + 2 = 4 Գործի 'ի քեհն 'ի բաց պահանջիցեն » . Գ = 2 :

Այդիչ :

Գիտելի է ևս , զի այսպիսի խնդիրք երբեմն գընին նաև յայլ հոլովն մանաւանդ 'ի պարտականն . զք ,

« Սր անձաշակ լինելով զԲ = 2 + 2 = 4 ասիս ասիս ասիս ասիս » . Գ = 2 :

« Օ Բն ժաման գոլեաց { } = 2 + 2 = 4 'ի ձայն մեծ » . Ս = 2 :

« Օ Գ = 2 + 2 = 4 ասիս ասիս ասիս ասիս ասիս ասիս ասիս ասիս » . Այդ :

« Առ այնն իսկ Բ = 2 + 2 = 4 ասիս ասիս ասիս ասիս ասիս » . Այդիչ :

Անն ժ :

Բայք չեզոքականք ևս և կրտսրականք յորժամ յարին յայնպիսի անուանս՝ որք են արմատը նոցա կամ ածանցեալք յարմատոյ նոցին , իբր 'ի բազումն առնուն գնասին 'ի հայցական հոլովն փոխանակ գործիականի . զք , « Այժմե կամիս սլ մարդ Բ = 2 + 2 = 4 զանկալելի մեծութիւնն , ևս ցուցանեմ զօրինակն » . Ս = 2 :

« Օ նոյն նահատակութիւնն Բ = 2 + 2 = 4 և աշխարհս հայոց » . Այդիչ :

Բայ այսմ լինի և 'ի յարաբերականս արմատոյ բայից . զոր օրինակ , « Մեկայցին զանարգանս ի բեանց մարտութեանն զոր մարտեցան » . Այդիչ :

« Մեկնայն անիրաւութիւն նորա , զոր անիրաւեալ իցի , մի յիշեացին » . Այդիչ :

Այսպիսի հայցական հոլովք արմատոյ բայից՝ գնին

երբեմն առանց շնչի իբր անորոշ հայցական, կամ իբր ուղղական . օր . “ Տրամեցաւ Յովնան արամու ի մեծ . . . այսինքն արամու թի մեծաւ . Յ-Է-Ն :

“ Կնդացին յոյժ ուրախութիւն մեծ . . . Ս-Մ :

Երբեմն ևս բայք ինչ վասն վայելչութե և կեթ յարեալ յայլ անուանա՝ առնուն զնախին ինչ իբր բնութեան ի հայցական հողմն, վասն ունելոյ զմերձաւորութիւն ինչ, կամ զվերաբերութիւն առ նշանակութիւն արմատոյ այնք բային՝ որոյ լեալ է ինչ իբր . օր . “ Յազագս օրոյ պէտք են, զի և զճրագունս գիտութե սրայժառ ունիցին, զի մի իտարեալք տգիտութիւն ինչ Երեւոյն զմեզայն բուն . . . Ս-Մ-Մ . փոխանակ ասելոյ՝ թմբեացին քնով մեղաց :

“ Երբս զծաղրալից երկիւղն սխառնայն . . . Ս-Մ-Մ :

“ Եւելիք մեր անշնչայն զանախտաւորութիւն երկնաւոր . . . Երեւոյն :

“ Ոչ զնոյնս սարս էր շարժել զնի . . . այսինքն այնուքիւք շարժարանօք շարժարիլ . Ս-Գ :

“ Եւ որ այսմ ցանկաց, յորժամ ի ծայրս ամ մեծութեան հասանէ՝ զտիրապետն զաւարձանայ . . . այսինքն տիրապետ զուարձութիւն զուարձանայ . Ս-Գ :

Գիտելի է ևս, զի բայքս փնմ, երբմ, ընթանմ և ուղեւորմ, ի յարիլն ի բառսղ ճանապարհ, ուղի, պարս, ևն, թեպէտև պահանջն առնուլ զնոսս ի նախորիւ արականն, բայց բաղում անգամ ևս առնուն ի հայցականն . զոր օրինակ, “ Եւ յր անօրէն և անզգամ փնայ զճանապարհս թիւրս . . . փոխանակ ասելոյ, ի ճանապարհս . Ս-Մ-Գ :

“ Սգով և արամու թիւ երբայն զերկայնութիւն ճանապարհին . . . փոխանակ ասելոյ, յերկայնութիւն ճանապարհին . Երեւոյն :

ԳԼՈՒԽ ԻԿ.

(Երեսներն են Եւն Գիմաւարի բայից :

Ասան խնդրառութե սոցա սարտ է զխտել, զի այն բայք որք ասին ըստ պատահման զխմազուրկ . որպէս լուսանայ, մեանայ, յաճուիէ, հասանէ, պարտիէ, ինանէ, ևն . և ս այն բայք որք ասին ըստ պատշաճի զխմազուրկ . որպէս մարիտի, բռտի, կարծի, զատի, ևն, առնուն զխնդիր ՚ի վերջաճողով տրականն, ընդ նմին երբեմն և զայլ խնդիր . զք, “ Լը լուսայա սոցա ՚ի քերթն . . . Բ . (Կառի : “ Հասանէ քեղ զարձեալ մարգարեանալ . . . (Երես : “ Ալ որ արկանէ ձեռն զմաճով, և հայկցի յետս եթէ յաջողեալ էջէ արքայութե նոյ . . . (Գ) առի : “ Խաւարեւոյն մտօք և զրկեւոյն ՚ի ճմարառութե դառն բռտի անային օրինադրութիւն . . . Խորտի : “ Չարչարի, և անչարչարելի կարծի ինքեան . . . (Ը) նորի . Բ . Բ :

Սոյնպէս և այն բայք, որք ասին բացարձակ կամ ըստ ինքեան զխմազուրկ . որպէս լայել է, պարտ է, ևն, առնուն զվերջաճողով տրական . զք, “ Ալ այել է ծառայիցն նոյ միշտ օրհնել զնա . . . Խորտի : Ալ ծառայիցն ալ է տրական խնդիր բայիս լայել է . իսկ աներեւոյթ բայս քիչ օրհնել է անուն բայի : Ստ այսմ է և ՚ի ստին :

Երես է ետխտիտոսին հարարութիւն և զոտղութիւն լինել առ հնազանդեալ ժողովուրդն . . . (Ը) նորի . Ը :

Իմաստասիրին պարտ է արժան է ազատամիտ լինել ՚ի նախանձուէ . . . Սորի :

Երես յայիսի բայք երբեմն առանց խնդրոյ զնին . զք,

“ Լը զինչ արդեօք պարտ է յառակէս ուսանել . . . Ինի :

“ Երես է ուսուցանել . . . յորժամ նախ խնրն առնիցի, զոր ինչ այլոց ուսուցանել . . . Ալ արի հարց :

“ Երես է սրարծել յխմաստ մարմնոյ . . . Երես :

ՊԻՍՈՒԽ ԻՊԻ .

Յուշո՞ւմ էնդրո՞ւմն ինչո՞ւն էնդրո՞ւմ :

Իսկանն բայք հասարակօրէն առնուն զինդիր յուղ-
ղական հօրովն . զոր օրինակ , “ Լսյալն փշարեք՝ փշալեց
էշն . . . Ս՛ճԲ : ՍԷր թշուէնն է ուղղական խնդիր կական
բայիս էշն . իսկ ոչո՞ւն թշուէն՝ է անուն բայի : Լստ այսմ
են և սորին :

“ Լս է՛մ սրժն ճշմարիտ , և հայր իմ մշակ է . . . Յ՛ճԷ :

“ Լարք մարդկան հակառակասէր է . . . Լ՛մԲ :

“ Լէ է պատմութիւն ճշմարիտ առանց ժամանակագրու-
թեան . . . Լ՛ՍԳԷ :

Լ՛ՄԼ աստ պարտ է ՚ի միտ առնուլ բարեօր , զի և թէ
կական բայք՝ իցեն յողնակի , ուղղական խնդիրն բա-
զում անգամ զնի եզակի . զոր օրինակ , “ Լ՛ուք է՛ ու
երկրի . . . Ս՛Գ :

“ Որոց առաջնորդութեանն հայրենի դատարարակու-
թեանք ուղեից լինէ՛մք . . . Վ՛ՍԳԳԳ թ՛մ :

“ Տ՛մար է՛ն հոգւոյն սրբոց , արդ զն՛արան զիւսց լինէ-
նի . . . Լ՛ՂԷԷ :

Լ՛ յսպիսի ուղղական խնդիրք՝ ուրեք ուրեք զնին և ս
և ՚ի նախորիւ օրականն իբր յարմարական խնդիր . զք ,

“ Լս էշէն ձեզ ՚ի հայր , և դուք էշէնն ինձ յուստերս
և ՚ի դուտերս . . . փոխանակ ասելոց , ես եղեց ձեզ հայր ,
և դուք եղիջիր ինձ ուստերք և դուտերք . Է . Վ՛Ս :

Վ՛իտեղի է , զի կական բայք յորժամ յարին յայն-
սպիսի անուանս՝ որք ունին զնշանակութիւն ժամանա-
կաց , շախտոց և զնոց , առնուն զնոսին խնդիր ՚ի սեռա-
կան հօրովն . զք , “ Լոց էր ամսց վեցհարիւրոց , և ջրհե-
ղեղ ջուրցն եղև ՚ի վերայ երկրի . . . Դ՛ՆճԳ :

“ Լս էր լայնութիւն նորս երկց կանգնոց . . . Լ՛ Վ՛Ս
Լ՛Է՛ճ :

Լ՛ յսպիսի սեռական հօրովք անուանց ժամանակաց
երբեմն յառքական բայս և ս յարին՝ իբր պատահա-
կան խնդիր նոցա . այլ այս ՚ի սակաւս . զք , “ Լ՛ս Վ՛Է .

Ճանչցաւ Յովսէփ անոց հարիւր և տասանց . . . Դձձ :

Վախելի է ևս, զի անուանը չարուց և կշտոյ յայլ հորովս ևս լինին խնդիր էական բայից :

Լըրբեմն յուղղականն . Գր, « Լը կրկայնութիւննորա (էբ) իննսուն հանգուն . . . Լընէն :

« Վասն դանկ շէնէ կրկորամեանն . . . Դ Լը :

« Լը կշիւ գրահիցնորա (էբ) հինգ հազար սիկլ պղնձոյ և կրկութոյ . . . Թ . Թ : Թ :

Լըրբեմն ևս յուղղականն և 'ի տրականն միանգամայն . « Լը գրան սրահին վարագոյրը (էրէնէն) քսան հանգուն 'ի բարձրութիւն . . . Լընէն :

« Լը էրն (չափն) ըստ չափոյ գրան, որ հայեր ընդ արեւելս, յիսուն հանգուն յերկայնութիւն, և քսան և հինգ հանգուն 'ի լայնութիւն . . . Լընէն :

Լակ էրբեմն 'ի բացառականն . Գր, « Լը քառասուն հանգնոց էբ տունն . . . Դ . Դ . Թ :

« Լը քսան և հինգ սիկլէ էրէնէն ձեղ մնաս մի . . . Լընէն :

Լըրբեմն ևս 'ի գործիականն . Գր, « Լը թանձուրութիւն ծովուն (էբ) թղաւ . . . Թ . Թ : Թ :

« Լը վայրապար դնէ զչափ ճանապարհին՝ կրկայնութի հարիւր վսթսուն ասպարիզաւ Թ . Թ . . . Լընէն :

Լակ վասն այլոց խնդրոց էական բայից ոչ է հնար որոշակի կանոն դնել . զի ըստ պահանջման բանին և ըստ զօրութեան անուանոցն՝ յորս յարին առնուն զխնդիր 'ի զանազան հորովս՝ բազում անգամ իբր կրկորոցականս . զոր օրինակ, « Լը վասն կատաղիս ընդդէմ բընութեղ ո՛վ մարդ . ոչ նորին բնութե է ընկերն, որում զայրանաս . . . Թ : Թ :

« Տէր ինքնին էրէնէն մեղ լոյս մշանջնական . . . Թ : Թ . Թ :

« Լը զմտապատիկ էն առ այս սրբոցն բանը . . . Լընէն :

« Պատերազմաց սկիզբն յազահութե մարդկան էրն . . . Լընէն :

« Լը ճառատիկ բանքս ամենայն 'ի կարգի զճմարիս օժեւ լցն է . . . Թ : Թ :

« Լը էրէնէն հանգիտս նորա պատուով . . . Լընէն :

« Լը կանխիցիս դու, և ամենեքին՝ որ զքե էնէն . . . Լընէն :

« Լը այց ոչիւր արգարոց 'ի ձեռնն ոյց էն . . . Լընէն :

« Ա կարեն հօտք առանց հովուաց լինելն . ԽԻ՞ր :

« Աս արարիչ ձեր՝ մարդ եղև վասն ձեր . . . Շնորհ :

ԳԼ ՈՒՒԽ ԻԳ .

Գ՛հտելիս ինչ ՚ի վերայ խնդրոյ բայից և ՚ի վերայ
նախորդի նոյնն :

Վասն ինչ ինչ գիտելիք ՚ի վերայ խնդրոյ բայից , զորս
պատշաճ դատեցար կարգել յայս գլուխ առանձինն , առ
՚ի տալ զնոցանէ զորոշ ինչ տեղեկութիւն . վասն որոյ ,

Գ՛հտելի է նախ , զի բայք բազում անգամ յարե-
լով յանուանս ինչ՝ իբրև մի վարին ընդ նոսա , և առ-
նուն խնդիր հազորդական , այսինքն այնպիսի՝ որ ոչ սոսկ
բային համարի , և ոչ լոկ անուանն , այլ երկուցն միան-
գամայն . և այս՝ թէ ՚ի ներգործականս , թէ ՚ի չէզորա-
կանս , և թէ յէականս .

Ի ներգործականս . Գ՞ր , « Ա իրկս արկի կենցաղոցս սի-
լոյ . . . Ե՞ր : Աւր վերջահօլով արական հօլովս սիւրս կեն-
ցաղոյ » է խնդիր գիւրգիւս արիւննելոյն :

Ի չէզորականս . Գ՞ր , « Խրատեաց զսասի կենացս զա-
մենայն ինչ ՚ի բաց ընկենուլ , և անտի կենացն միայն
պատկառ կալ . . . Ի՞նչսար : Աւր վերջահօլով արական հօ-
լովս սարի կենացն » է խնդիր արարիւս արիւննելոյն :

Յէականս . Գ՞ր , « Ացորդ լեր հզութիւն տաժանաւորս
տկարութեւ . . . Ե՞ր : Աւր վերջահօլով արական հօլովս
տաժանաւոր արարիւս է խնդիր կցորդ լինելոյն . իսկ հե-
ղութեանն է երկրորդական խնդիր նորին :

Գ՛հտելի է երկրորդ , զի յորժամ բազում բայք զան
՚ի միասին , խնդիրն մօտազունին հետեւի . զոր օրինակ ,
« Եկեալ անձինք օրհնեն և զօհանան զոյ՝ զերծեալք
՚ի վտանգից . . . Ի՞նչսար : Աւր խնդիր բային՝ այսինքն
պատմական հօլովց զոյ՝ եկեալ է ըստ բնութեան այնք
բայի՝ որ մօտ է նմա , այն է բայս գահանան . և ոչ այնք՝
որ հեռի է ՚ի նմանէ , այն է բայս օրհնելն , Ի՞նչսար
է և ՚ի սոսին :

« Հայեցաւ և ետեօ զինքն զի տկարութիւն . . . Երեւել :

մանն 'ի մահ. 'Աբբե:

" Առողջս ոչ զորս յողջութեն են, այլ զբար արարիչ Տիանդացեալս ասիցէ: . . այսինքն զՏիանդացեալս բար արարիչ. Ընդդէմ 'ի Բողոքս:

" Այն զի՝ զոր ըստ նախայտար կամաց ասեցաք զՏուգեորն խաղաղութիւն, զրկեաց ան և 'ի մարմնով զնոյն ունելոյն: . . այսինքն 'ի ունելոյն զնոյն մարմնով. | ան:

" Այժմէ ամբարես շտանց համարոյ զործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանոյն: . . այսինքն զզործոց իմաց չարիս, որք են առանց համարոյ. 'Աբբե:

" Պետրոս սէր կարծէր չ'ի վերայ փրկչին մեռանէն: . . այսինքն զմեռանէն 'ի վերայ փրկչին. | ան:

Իսկ երբեմն զնի 'ի վերայ երկուց կամ բազմաց ևս. զք:

" Արք շատ 'ի քն շարչարանս յանձն առեալ համբերեցիք, ով անասէր հայրապետք: . . Ընդ:

" Ար ղփառակցի հօր հօգուոյդ շտամարն շատ 'ի բէն հովանացեալն այսօր հանգուցեր 'ի լոյսն անմատոյց: . . ան:

" Ար ղարարակիցն հօր ղ'ի սկզբանէ ղբանն ան յորս վայնի քում կրեցեր: . . ան:

Գ. Լ. ՈՒԽ ԻԵ.

{ } անդէմ անբերոյն բայից ըստ Լիւնելոյ Կոյս արգեւելի Ինդրոյ:

Օր ինչ ասացաք զբայից և զինդրառութեց նոյնն, զայն ան պարտ է խնամալ և զաներևութից, ընդ որս և զգերբայից, ըստ որում են բայք: Իսկ յաղագս լինելոյ սոցա անուն բայի և խնդիր բայի՝ խօսեցաք 'ի Գ. Ժ. 'ի Գ. անձն Բ: || նայ մեզ այժմ՝ խօսել զսոցանէ՝ ըստ լինելոյ սոցա արգելիլ ինդրոյ:

Արդ սորա նք աներևոյթ բայք բաղում անգամ 'ի բաղում տեղիս ընդ առաջ ելեալ զխմար բայի՝ արգելուն զինդրառութի նորա. զի ինքնին լեալ ինդիր

բային՝ ինքեանք առնուն զինդիրն ըստ սրահանջելոյ
 բնութեան խրեանց . և յայնժամ կոչին « քրքելիչ ինդրոյ .
 Գր . « Որ խոստացար « և զփականս արքայութեան երկ-
 նից երանելոյն պետրոսի » : Եւ « քրքելիչ ինդրոյ թայս
 « և ընդ առաջ ելեալ զինաւոր բայիս իստոյն » լեալ
 է նմին իրը խնդիր , և արգելեալ է զինդրաութիւն
 նորին . և ինքն է առեալ խնդիր սեռի զբառոյ շէնիան
 արքայութեան երկնից . նաև խնդիր բնութե , զբառոյ
 երանելոյն զեքրքելի :

Եւ զիտեղի է նախ , զի արգելիչ խնդրոյ լինին նախ՝
 ներգործական աներեւոյթ ներգործական բայից . Գր .
 « Բնութիւն մեր սիրի ծածիչի զմերկութի » : Եւ զի-
 չի : Որ ներգործական աներեւոյթ բայս ծածիչի է ար-
 գելիչ խնդրոյ ներգործական բայիս սիրի . և ինքն է ա-
 ռեալ խնդիր զբառոյ շէնիան :

Եւ զիտեղի է զգործականք զգործականաց . զոր օրինակ ,
 « Տակեացուք ճառելի ընդ նեղ գուն » : Եւ « քրքելիչ » :
 Որ զգործական աներեւոյթս ճառելի է արգելիչ խնդրոյ
 զգործական բայիս շէնիան . և ինքն առեալ է խնդիր
 զբառոյ շէնիան :

Եւ զիտեղի է ներգործականք զգործականաց . զոր օրինակ ,
 « Գու ջանա քրքելի զբարիս , և մի երկնիցի ի սկարու-
 թեան ժամանակ » : Եւ « քրքելիչ » : Որ ներգործական ան-
 երեւոյթս քրքելի է արգելիչ խնդրոյ զգործական բայիս
 ջան . և ինքն առեալ է խնդիր զբառոյ շէնիան :

Եւ զիտեղի է զգործականք ներգործականաց . զոր օրի-
 նակ , « Ստիստ աղաչեաց ճառելի ի պարգևական եր-
 կիր » : Եւ « քրքելիչ » : Որ զգործական աներեւոյթս ճառելի է
 արգելիչ խնդրոյ ներգործական բայիս աղաչեաց . և ինքն
 առեալ է խնդիր զբառոյ ի « քրքելիչ » երկնի :

Եւ զիտեղի է երկրորդ , զի երբեմն աներեւոյթ բայն լինի
 արգելիչ խնդրոյ սեռի միայն , և ոչ խնդրոյ բնութե .
 Գր . « Ուստ մեզ « անել զարդարութի ճշմարտութե » :
 Եւ « քրքելիչ » : Որ աներեւոյթ բայս « անել » արգելեալ է
 զինդիր սեռի բայիս « անել » , և ոչ զբնութե :

Եւ զիտեղի է երրորդ , զի երբեմն արգելիչ խնդրոյն նա-
 խադասի զինաւոր բային . Գր . « Տառելի զու թայր ըզ-

կապ միաբանութեան սիրոյ նոցա . . . (3) ըն . քի . Ուր արգելիչ խնդրոյն՝ հարանէն՝ նախադասեալ է բայիս քիւրքի :

Եւ երբեմն ևս՝ խնդիր արգելչին նախադասի քան զղիմաւոր բայն , որ անկանի 'ի մէջ արգելչին և 'ի մէջ խնդրոյ նորա . քր , “ Օտիեզերս բաւեցին ըսաւ շնորհօք հոգւոյն սրբոյ . . . Ի քիւրքի : Ուր խնդիր սեռի աներևոյթ բայիս ըսաւ որ է արգելիչ խնդրոյ , եղեալ է նախ քան զղիմաւոր բայս քիւրքի . իսկ խնդիր բնութեանն եղեալ է զկնի . զոր մարթ էր դնել այսպէս . բաւեցին ըսաւ զտիեզերս շնորհօք հոգւոյն սրբոյ :

Վիտելի է շորորդ , զի բազում անգամ միոյ բայի լինին բազում արգելիչք խնդրոյ . քր , “ Փութացաւ վաղվազակի զոր քիւրքի զունդ քիւրքի . . . Եւ ընդ Ուր երկորին աներևոյթքս ևս քիւրքի քիւրքի են արգելիչ խնդրոյ բայիս քիւրքի :

ՎԻՈՒԽ ԻՕ :

(3) քիւրքի . Վիտելի :

Վերբայք են աներևոյթ բայք հոլովեալք իբր անուն , Սորս թէպէտ միշտ ունին զգորութիւն բայի , բայց որովհետեւ իբր անուն հոլովին՝ զրեթէ ըստ օրինակի գոյականաց վարին : Ուստի և իբր գոյական անուն , Եւ իսկ լինին յատկացուցիչ . քր , “ Որ ունի ականջս լսելոյ , լուիցէ . . . Սարք : Ուր դերբայս լսելոյ , է յատկացուցիչ անանջայ :

Երկրորդ լինին բացայայտիչ . քր , “ Յերկոսին զորաւոր է՝ 'ի պարծելն և 'ի բարեգործելն . . . Վիտելի : Ուր դերբայքդ 'ի պարծելն և 'ի բարեգործելն լեալ են բացայայտիչ անուանդ յերկոսին :

Երրորդ՝ լինին խնդիր նախադրութեց . զոր օրինակ , “ Ո՞ր ուսցուք զզիրս նոյ վասն հարբաւոյ միայն , այլ վասն անելոյ . . . Ս՞՞՞՞ :

Չորրորդ՝ լինին խնդիր անուանոց . քր , “ Եւ քանզի

ու գտայ արժանի պարծելոյ՝ ի փառս ընդ սրբոցն դաս...
 ի կարգն երկրորդ գիմեցից՝ զնմանինն իմ յիշատակել...
 Աբր : Աւր գերբայս պարծելոյ, հանդերձ խնդրով խ-
 լով, (որ է՝ ի փառս ընդ սրբոցն դաս), է տրական խըն-
 գիր անուանս արձանի :

Նինգերորդ լինին խնդիր բայի . երբեմն իբր բուն
 խնդիր բնութիւն . զթ, « Ա եզուաւ ՚ի իբր-տել փութամբ .
 և յարդեանցն պակասեալ գտանիմք » . Աբր : Աւր գեր-
 բայս ՚ի իբր-տել լեալ է բուն խնդիր Գ-Ն-Ս-Յ :

Այրբեմն և ս մանաւանդ թ է բազում անգամ լինին
 խնդիր երկրորդական, և յաւեւ և ս պատահական . զթ,
 « Ի Բ-Գ-Ս-Գ-Ե-Լ ճշմարտութեանն լուսոցի ամենայն կար-
 ծեցուցանող զօրութիւն » . Գ-Ս-Գ-Ե-Լ անգլի : Աւր գեր-
 բայս ՚ի Բ-Գ-Ս-Գ-Ե-Լ է երկրորդական և պատահական
 խնդիր բայիս լուսոցի :

Այլ աստ գիտելի է, զի բազում անգամ ՚ի գերա-
 պանծ շարադրութիւն գերբայք ՚ի վերջոյ զնին ՚ի գոր-
 ծիական հոյութիւն իբր խնդիր առ ՚ի չքնաղ բնծայեցուցա-
 նելոյ զբանս . զթ, « Ա ան զի որք բժշկենն (մարմնա-
 լորասպէս) զմարմինն և թ բժշկեն, առ հոգւոյն բժրչ-
 կութի շահ և ոչ մի ինչ ցոյցանելու » . Աբր :

Գիտելի է և ս, զի ներգործական գերբայք երբեմն
 ՚ի իրթին շարադրութիւն փոխանակ հայցական հոյութիւն առ-
 նուն զխնդիր (լատ բայանուանց) ՚ի սեռական հոյութիւն .
 և այն համարի նոցա իբր յատկացուցիչ . զոր օրինակ,
 « Ի յաւիտիւն պահել զաշինն գժրեցի » . փոխանակ ասե-
 լոյ, ՚ի պահել զուխան . Աբր :

« Ար էից լուսոյն արժանի եղեր Բ-Ս-Ս-Յ » ՚ի քո գիրկս » .
 Աբր :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի Լ Է .

Հ-Չ-Գ- Կամայայնութիւն ընդանելութեց ՚ի Կասարաբի :

Ր նոյունելութիւնք, թ շղ զյանգեալն ՚ի լոյ, կրկնա-
 կի համաձայնին ընդ միմեանս :

Վրախ՝ իբր խնդիր . ցք , “ Ղատասարտողք զքն ոչ
խառնուանայ . . . Շար : Ուր ընդունելու թիս խառնու-
անայ է խնդիր ընդունելու թեանս քատարտող : Իսկ
հայցական հոլովս զս է խնդիր սեռի խառնուանայ . որ-
պէս թէ ասեր , զատասարտողք այնոցիկ՝ որք զքն ոչ
խառնուանին :

Արհրորդ՝ իբր ածական . ցք , “ Ղրգեւլ արանջող . . .
արգիւնէւլ աշխատող . . . Վար :

Իսկ ՚ի յարիւն յանուանս՝ բազում օրինակաւ հա-
մանային ընդ նոսա : Վրախ՝ իբր խնդիր . ցք , “ Ու-
շարտողն զգեցուցիչ , քրքրեմէլն զրգիւն . . . Վար :

Արհրորդ՝ իբր յատկացուցիչ . ցք , “ Չեան ընդէլոյ
գիրաւ յաղթեցի . . . Վար : Բայց ոչ լինին յատկա-
ցուցանելի :

Արհրորդ (այլ ՚ի սահաւս) իբր բացայայտիչ և բա-
ցայայտելի . ցք , “ Ղա ամենեսեան լինիջիր խոնարհ՝ առ
սիրելիս և առ ատելիս . . . Ուր : Ե՛րեւ . Ուր ընդունելու
թիւնդ առ սիրելիս և առ ատելիս են բացայայտիչ ա-
նուանս առ ատելիսն : Օ պարունակողսն անպատուեալ՝
զաաճարն և զսեղանն , պատուեցին յառուկ զպարու-
նակեալսն . . . Յձն : Ի՛մաստ : Ուր ընդունելու թիդ զպ-
րանսի՞րան է բացայայտելի ՚ի ձեան՝ բառիցս զաաճարն և
զսեղանն :

Արհրորդ՝ իբր ածական , ածական անուանց . այլ այս
՚ի սահաւս . զոր օրինակ , “ Օ հերեւլ քնասակարս պար-
տուց մահու յամենախնամ աչաց հզօրիդ մի մերժեա-
ցես . . . Վար :

Հինգերորդ՝ ըստ օրինակի գոյական անուանց՝ առ-
նուն երբեմն զածականս . զոր օրինակ , “ Ղհանճար
խնդրողն՝ յամենայնէ վրիպի . . . Վար : Ուր ընդունե-
լու թիւնս խորոյ առեալ է ինքեան ածական զանուոյ
անհանճար :

Իսկ թէ սորա զխորդ իբր ածական համանային ընդ
գոյականաց , և կամ զորպիսի խնդիր ահուոն , ասա-
ցուք ՚ի յաջօրդ գլուխոյ ՚ի մասնաւորի :

ԳԼՈՒԽ ԻԳ:

{ ԳՂԻՎ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒՄԻՆՅ յԱՆՓԵԼՈՅ Ի ՈՂ :

Աորա միշտ իբր ածական անուն վարին, ունելով ևս զզօրութիւն բայիցն՝ յորոց բղխեն, ըստ որոց ևս անուն զինդիր: Իսկ թէ զհարգ, յայտ լիցի ՚ի յաջորդ կանանսդ:

Կանն Թ:

Ինդունելութիւնք ներգործականք յանգեալք ՚ի ոչ անուն զինդիր սեռի ՚ի սեռական կամ ՚ի հայցական հօրին՝ ըստ պահանջելոյ վայելչութեան սեղեոյն. զոր օրինակ, «Օրհնողն իշոյ արքայ կացուցանէր» . Ա՛րհնողն: Աւր բառդ իշոյ է ինդիր որհնողն:

«Իջրանի թէ գոնեայ անազան ճանաչէաք, կամ ՚ի բժշկութի միտէաք. և ոչ ինքորդացն զճշմարտութիւն՝ բնդդէմ՝ զինէաք» . Ի՛մք: Աւր հայցական հօրովս զճշմարտութեան՝ է ինդիր ընդունելութեանս ինքորդաց:

Կանն Բ:

Ինդունելութիւնք ներգործականք յանգեալք ՚ի ոչ բաց ՚ի ինդրոյ սեռի անուն երբեմն զինդիր բնութեան, և զայն կամ ըստ ինքեան, կամ ըստ յարմարութեան, և կամ իբր երկրորդական, ըստ պահանջելոյ բայիցն՝ յորոց բղխեն յայլայլ հօրովս:

{ Երկրորդականն . ԳՐ, «Օրհնող ան խոստովանողաց» . Ա՛րհնողն. Գ՛րհնողն: Աւր բառդ ան է ուղղական ինդիր բնութեան ընդունելութեանս խոստովանողաց:

Ի վերջահօրով տրականն . ԳՐ, «Ա՛յնպէս որ մարդարեւից զխոնարհիլդ քո յերկիւնց» . Ա՛յնք: Աւր բառս զխոնարհիլդ է ինդիր սեռի նախադարձողն. իսկ մարդարեւից է տրական ինդիր նորա:

Ի նախդրի տրականն . ԳՐ, «Պայծառացո զմանկունս

բո յօրհնարանու թի ծ-գոչն զչոզ լուսոյ 'ի քեզ' մայր
 եկեղեցի . . . Շ ար : Ուր բաաս զչոզ լուսոյ է խնդիր սե-
 աի ծ-գոչն . իսկ բառոգ 'ի ԵՂ է խնդիր բնու թեան , և
 ինքն լեալ է յատկացուցիչ բառիս յօրհն-գ-ան-թի , կամ
 իբր արական խնդիր :

Ի բացառականն . զք , “ Օ առ 'ի յերկնիցն ասեմ
 իջեալ կենսատուն կերակուր' զնորն ուխտ և Նոր-գոչն
 զմեզ 'ի մեղացն եղծմանն : . . . Յ-վն . Իմաստ : Ուր զվն
 է խնդիր սեաի ընդունելու թեանս Նոր-գոչն . իսկ բաաս
 յե-ծ-մանէ Բեչ-ցն է խնդիր բնու թեան :

Ի գործիականն . զք , “ Լուսապայծառ իմաստիք
 լոյս եղեկոց աշխարհի հ-մ-ծ-գոչն . . . Շ ար : Ուր բառոգ
 է-գ-չոչ է խնդիր սեաի հ-մ-ծ-գոչին . իսկ բառոգ լուս-
 պ-ծ-առ Իմաստի-ք է գործիական խնդիր նորա . այլ
 բառոգ լոյս է ուղղական խնդիր ընդունելու թեանս է-գ-
 չոչ , սոյնպէս և բաաս աշխարհի է արական խնդիր նո-
 րա . որպէս թէ եղեալ էր՝ լուսապայծառ իմաստիք
 Համսածագող այնոցիկ , որք են լոյս աշխարհի , այս է
 կրօնաւորաց :

Ի ներգոյականն . զք , “ Վերիտասագոր զնուորաց
 հ-մ-թ-նոչ 'ի հոգևոր պատերազմին . . . Երանելին բասի
 լիտս . . . Շ ար : Ուր Երիտասագոր զնուորացն է խնդիր սե-
 աի հ-մ-թ-նոչին . իսկ 'ի հ-գ-թ-նոչ պատերազմին է ներգոյա-
 կան խնդիր նորա :

Ի մեան նախադրուէ . զք , “ Օ արարածս փոխանակ
 արարչին մեծարողք . . . Յ-վն . Իմաստ : Ուր բաաս զբ-
 ր-ծ-ս է խնդիր սեաի Բեծ-արողին . իսկ նախադրու թիս
 Գ-թ-անակ Հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է նմա խնդիր
 բնու թեան :

Ս՝ ան ֆ :

Ինդունելու թի հնք զկորսական յանդեալք 'ի ոչ առ-
 Հասարակ զայնպիսի խնդիր առնուն , զորպիսի պահան-
 ջեն բայցն՝ յորոց բղխեն . զք , “ Չիք իմ թագաւոր
 իշխեցող չնոյս բաց 'ի քէն քն . . . Վ ար :

“ Թուեցին և զեղբայրն զայն ընդ փնայողսն յարբու-
 նիս . . . Վ ար Կարց :

- “ { } երկիր զէ ինչ ոչ շահ գիտօղ . . . || ’ արիւն . առ զեպրոս չաբ :
- “ Վա՛ն չաշտո՞ւն լինի՞ցիր զայն . . . Վաշտո :
- “ խոնարհեալ ’ի աես մարմնով ճգնողին . . . Շար :
- “ խոստովան ըր բարեբարին այ . . . զոտիցդ հետոց իբրև զպատու իրանաւն այ շաշտո . . . Վար :
- “ Քրկեա զանձինս ’ի փորձանաց ’ի խաւարի շրջող զիւայն . . . Շար :

|| ան համաձայնութեան այսպիսի ընդունելութեց ընդ գոյական անունաց՝ զիտելի է , զի սորա որովհետև միշտ իբր անական վարին , ըստ կանոնի անական անունաց համաձայնին ընդ գոյականաց . զոր օրինակ ,

“ || ’ի լինիր ընկեր առն Բարձրացի , և ընդ բարեկամի շաշտոցի մի բնակեր . գուցէ ուսանիցիս զճանապարհս նորա . . . Վա՛ն :

“ Շայցեմք ’ի ներող քաղցրութի՛ն ձերմէ . Շար :

“ { } զով անգամ ’ի Դաւիթացի թափէ զինքն թռչոց . . . Պիտոյից :

ԳՆՈՒԻԹ ԻԹ .

{ } աշտո՞ւն ընդհանելու-նէնց յանգեւոյ ’ի կալ :

|| ասպիսի ընդունելութիւնը յորժամ հարկին , միշտ իբր անական անուն վարին , թէ և ներգործութեանը չունիցին զգոյական ընդ ինքեանս . օր , “ Վա՛ն արիւն է յաճախեւոյն ’ի սալորութիւն մեղաց՝ ազատիլ . . . Վա՛ն :

|| Եր ընդունելութիւնս յաճախեւոյն եղեալ է իբր անական . որոյ գոյականն գորութիւն կայ . օր է Դարձան :

|| ակ եթէ առանց հողովելոյ զիցին , երբեմն իբր բայ վարին և երբեմն իբր անուն : Օրոց զիտելի է , զի եթէ սորա ներգործականապէս առցին , միշտ իբր զբաղեմ բայ ’ի գործ անին . զոր օրինակ , “ լուրջալ զպատճառն պատճառաւորացն պաշտօն մատուցանելին . . . Լուրջ :

|| ակ եթէ կրաւորականապէս առցին , ’ի գործ անին անխափր . զի երբեմն իբրև զբայ վարին . զոր օրի-

նակ, « || Եւս 7 Եւ Ի բազմաց Ի մաս՝ գրաւեցայ . . . Եւս 7 :
 Եւ երբեմն մանաւանդ թէ բազում անգամ իբր
 թե ածական անուն . զոր օրինակ, « Օ խնոր սասա-
 նեցաւ հասարակութեան . . . իբր օտարացաւ ծանոցութեան . . .
 Եւս 7 :

Իսկ համաձայնութի սոցա նկատի ըստ կանոնի հա-
 մաձայնութեան ածականաց թէ Ի նախադասիքն, թէ Ի
 յետադասիքն և թէ անկեալ իցէ Ի միջի այլ մասն բա-
 նի . զոր օրինակ, « Ը այլ ինչ այնպէս զքեզ սիրելի
 առնէ նոյ, որպէս ազգայնեալ անդամոյն յսի դարման
 տանել և յառողջութի ածել . . . || Եւս 7 :

« Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 մի քարինս արձակեցես, լուսոյ ջու-
 ջութեան մի սաստիկս որոտացես, հողոյս անգործութեան մի
 իբր ամբարհասաւ թէ ու ժողինս մանչեցես . . . Եւս 7 :

« Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 հասցուք բարութեանց . . . || Եւս 7 :

« Օ ի եթէ զթագէ ասիցես կամ զծիրանեաց կամ
 զտակեհոսն հանդերձից ընդելուցեալ մարգարտով, սա-
 կայն ունչ առն . . . || Եւս 7 : || Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 յետադաս
 գոյով ոչ է համաձայնեալ ընդ գոյականի իբրում, որ է
 բառս հանդերձից : Օ ի այսպիսի ընդունելութիք ուրեք
 ուրեք Ի գերասանձ շարադրութիս առանց համաձայ-
 նութեան և ս յետադասին :

|| Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 ընդունելութեանց ասացար ,
 սոյնպէս իմն և զէզորականաց . զի և նորս Ի գործ ա-
 ծին անխախտ : Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 որպէս զբայ, և ունին
 զգործութիւն գերբայի . զոր օրինակ, « Փութա մի հեղ-
 զար, զուցէ դարձեալ հարազեալ ընդ խաւար գնացես . . .
 Եւս 7 Եւս 7 :

« Տեղեւորութեան անձառ լուսոյն վերասլացան Ի կեանս ան-
 մաս . . . Եւս 7 :

Իսկ երբեմն և բազում անգամ իբր ածական ս-
 նուն վարին ըստ կրաւորականաց, և ըստ նոցա համա-
 ձայնին . զոր օրինակ, « Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 զխորխոս և զմեղր
 արհամարհէ, բայց անձին հարազեալ և դասն իբրև ըզ-
 քողքը թուի . . . Եւս 7 :

|| Եւս 7 Եւս 7 Եւս 7 այսոցիկ ընդունելութեանց յան-
 գելոյ Ի եւ յոյն պիտոյ է գրել . զի պայնպիսի խնն-

զիր առնուն՝ զորպիսի սրահանջեն բայքն , յորոց բզխեն
[Թ]է կրաւորականք իցեն և [Թ]է չէ՛զորական . զոր օրի-
նակ , “ Հայցեցէք զխաղաղութիւն ճշմարիտ վկայք սրբոյ
Երրորդութեանն՝ նէ՞դէլոց . յանօրինաց բռնութենէ : ” .
Շ . Եր բացառական հոլովս՝ էքանութիւն անօրինաց է
ինչիւր սեռի կրաւորական ընդունելութեանդ նէ՞դէլոց .
իսկ ինքն է արական ինչիւր բայիս հայցեցե՛ք :

“ Վաս ի [Թ] զյոսացեալն ՚ի տէր՝ լեբին նմանեցուցանէ : ” .
Գ . Երդ : Ուր է՛ քէրն է ըստ ինքեան ինչիւր չէ՛զորական
ընդունելութեան զյոսացեալն :

Ղ . Եր արտ է զիտել , զի ոմանք ՚ի կրաւորական ըն-
դունելութեանց աստի ուրեք ուրեք՝ այլ ՚ի սակաւս յոյժ՝
փոխանակ բացառականի առնուն զինչիւր ՚ի սեռական
հոլովն . զոր օրինակ , “ Ուսուցանեն վարդապետութիւն
զմարդկան պատէ՛րէալն : ” . փոխանակ ասելոյ , զպա-
տուիրեալս ՚ի մարդկանէ : Ս . Երդ :

Բստ այսմ ևս և չէ՛զորականք երբեմն փոխանակ բուն
ինչորոց առնուն զսեռական կամ զարական . զոր օրի-
նակ , “ () քառացեալ աշխարհի՛ և որ ինչ աշխարհիս՝
փափկացան առաքինութիւն վարուք . ” . այսինքն օտարա-
ցեալք յաշխարհէ . Վ . Եր . Երդ :

Որքա երբեմն ըստ բաղդատական անուանց ևս առ-
նուն զինչիւր . զոր օրինակ , “ Հիւսնարացեալն ՚ի մարդ-
կանէ՛ [Թ]է և ՚ի մահ աշխատիցին , սակայն առաջը-
թեանն յուսով [Թ]էթեանան . ” . { }-վն . էմ :

“ Գնէալս ՚ի վկայս հօրն մեծի համանման . ” . Շ . Եր :

Գ Լ Ո Ւ Խ Լ :

{ }-ըւո՞ր ընդդէմէն ընդ յանգելոց է՛ լի :

Սան ընդունելութեանց որք յանգին ՚ի ըի գիտե-
լի է , զի սորա իբր ածական վարին . և ՚ի յարիչն յա-
նուանս՝ ըստ կանոնի ածական անուանց համաձայնին
ընդ նոսա , [Թ]է ՚ի նախադասին և [Թ]է ՚ի յետադա-
սին . զոր օրինակ , “ Փոխանակ զգալէ լուսոյն՝ էմալէ

լուսոյն ճառագայթիւր զարտին խնդրեն լուսաօրել
զաւս . . . Գ՝ ան Գ . ԳՆԻԻ :

« Խորհրդեամբ ցուցաւ ստանելուոյն Գաղարայ . . . Ը ար :

« Լ՛րգարե հօր ստանելուոյ որդիք զարձանելիս առաւել
քան զառաւել (Լ՛րխտակէս և Ս՛րթմանէս) . . . Խ՛որ :

« Լ՛նճառելուոյն հասիր երանութե . . . Ը ար :

Ս՛ ան խնդրառութեան սոցա գիտելի է , զի որով
հետեւ սորա յերխ սեռս վերածին , ՚ի չեզոքականս , ՚ի
կրատականս , և ՚ի ներգործականս , ըստ այնց առնուն
զինդիր :

Չեղանկանանալուոյն հասարակօրէն առնուն զինդիր
՚ի տրական հօլով . զոր օրինակ , « Ս՛ կռան բորբորե-
ցան մեծաւ ցանկութի՛ տեսանել զհաստիչն ամենե-
ցուն , և զանկրթիչնաւին հրեշտակաց՝ մարդ ՚ի յերկրի ե-
րևեալ , և Գ՛րառանկրթիչնաւին մարդկանս . . . Լ՛ Գ՛նստ : Ս՛ւր
բառդ հրեշտանաց՝ լեալ է խնդիր չեզոքականահաղորդ
ընդունելութեանս՝ զանկրթիչնաւին . և անունս մարդան՝
լեալ է խնդիր չեզոքականահաղորդ ընդունելութեանս
Գ՛րառանկրթիչնաւին :

Ս՛որա ՚ի բացառականն ևս առնուն զինդիր . գր .

« Օ ախաւեցայ անկանելի ՚ի պատկառելեացն գործոց . . .

Լ՛ ար : Ս՛ւր բացառականդ ՚ի գործանելուոյն Գ՛րծոց՝ լեալ
է խնդիր չեզոքականահաղորդ ընդունելութեանս ան-
կանելի :

Ս՛րառանկանանալուոյն առնուն զինդիր ըստ սեռի եր-
բեմն ՚ի տրականն . զոր օրինակ , « Ս՛րջանկութիւն խոս-
տանելի ամենայն երկրի . . . Լ՛ ար : « Ս՛ ըստ գերի բազ-
մաց ուրբաւ . . . Լ՛ ար :

Իսկ երբեմն ՚ի բացառականն . զոր օրինակ , « Լ՛նստ-

նելին ՚ի համայնից . . . սրբազրի այսօր . . . Ը ար :

« Ս՛ կամ անկանելի ՚ի գրանց դժօրաց . . . նոյնն :

« Լ՛նքեան միայնոց քննելի օրինակն , և յարարածոց ան-
գիտելի . . . Ը նորհաւի ՚ի Գ՛րանկանելին :

Լ՛րգործանանալուոյն երբեմն ունելով զգօրուն ուր
(որպէս ասացար ՚ի մասն թ . զԼ . ինչ . ՚ի վերջն) առնուն
զինդիր ՚ի սեռական հօլովն՝ երբ զինդիր սեռի . զոր
օրինակ , « Լ՛ հա նո՛ օգնական իմ , և տէր ընդանելի

հոգւոյ խնայ . . . այսինքն ընդունող հոգւոյ խնայ . Սաղ .
“ Ալ եղև լսելի ներքին ականջօք տերունական հրաման
նին . . . այսինքն լսող զտերունական հրամանն . (Գործ .
“ Ար եղև առաջնորդ հանելու յսի . այսինքն ունողաց ,
այս է ըմբռնողաց զյս . Գործ .

Արեք ուրեք ևս առնուն զհայցական . զոր օրինակ ,
“ Ասուն զարծաթն զպարաստեալն 'ի ձեռս փորձե-
լաց զգործս կահի տանն տեան . . . այսինքն գործողաց
զգործս ևն . Գ . Թ . 11 :

“ { } օր լսելոյ քո զաւետիս ' խնդրեա լինել մեզ լսելիս ' զձայն
աւետեաց քո միածնին , եթէ եկայք օրհնեալք
հօր իմ . . . այսինքն խնդրեա լինել մեզ լսողս զձայն ա-
ւետեաց միածնի քո . այս է ' եկայք օրհնեալք , և այն .
(Գործ .

“ Ալ եղև ի բրև մսեացին ոտք քահանայիցն հրեաց
զտապանակ ուխտին տեան ամենայն երկրի ' ի ջուրն
յորդանանու , պահասեցէ ջուրն . . . այսինքն կրողաց
զտապանակ ուխտին . { } Գործ . 13 :

Իսկ վասն ընդունելու թե՛ն ողբ յանգին 'ի լոյ տե՛ս
յերկրորդ մասին . Գ . Թ . 17 :

Գ Լ Ո Ւ Ի Թ Լ Ը .

{ } աղափս համայնաբնէ պատասխանոյ ընդ հարցման :

{ } օրժամ 'ի բանս պատասխան լինի իմիք հարցման ,
հարկ է զի պատասխանին համաձայնեացի հարցմանն՝
զանէ զօրութեամբ :

Ըստ համաձայնութեան Վախ՝ նկատի ըստ հորովին .
զոր օրինակ , (Գործ .) “ Օրն է կամ ուղիկն : (պատաս-
խանի) . Տեղեկեալն . զի ամենայն եկեղեցիք ուղա-
փառաց՝ որ ընդ տեղերս , մի են . . . զոր և առաքելա-
կան կոչելք . . . Ի Գործ .

“ Իսկ արդ ո՞վ է Պօղոսն կամ ո՞վ է Մարտին : (պատաս-
խանի) . “ Պաշտօնեալք , որովք հաւատացիքն . . . Թ . Գործ .
Գարձեալ . “ Ըստ ան ինչ իրս բարեմայ : (լի .)

Ինդ մե ծառանց անիրաւութիւն , և ընդ աղքատաց ճշարտութիւն . Գ Ե Զ Ե Զ :

“ Ըստ էն նման տրա : (Գ Ե Զ) ‘ Իման էն մանկանց՝ ոչ անմեղաց , այլ յիմարաց : Ի Գ Ե Զ :

Լքիրորդ՝ նկատի ըստ զօրութեան նշանակութեան բառիցն . իբր զի պատասխանին լիցի այնպիսի բառի , որ համաձայն գտցի զօրութեան հարցմանն , թէ ըստ որպիսութեան , թէ ըստ տեղոյն , և թէ ըստ ժամանակին , և այլն . որպէս երևի յօրինակսդ՝ որ զինի .

“ Ինթացողացն զճեա քնի այնպիսի ճանապարհաւ ուր լինին օթեանք : (Գ Ե Զ) Ը Ի յարկս համապատիւ ծառայից , այլ ուր տէրն է ամենեցուն , . Ե Զ Ե Զ :

Գարձեալ . “ Ըստի արդեօք կոչեաց (զմեզ սն) : (Գ Ե Զ) Ի վճաց , ՚ի փողոցաց , ՚ի ճանապարհաց և ՚ի ցանկոց : (Զ Ե Զ) “ Ըստ ուր արդեօք կոչեաց : (Գ Ե Զ) “ Ի հրեշտակական պատի , ՚ի սրովական սրբաբանութիւն , յսծութեանն փառս , . Ը Ե Զ Զ :

Ըեմք ապա ՚ի խաւարի , ճեմք ՚ի ստուերս մահու : (Զ Ե Զ) “ Ը Ի վանն : (Գ Ե Զ) “ Ը Ը սն զի փոխեցար ՚ի մահուանէ ՚ի կեանս : (Զ Ե Զ) “ Ը Ը իսորդ և որով օրինակաւ : (Գ Ե Զ) “ Ը Ը ՚ի սիրեմք՝ զեղբարս , . Ը Ե Զ Զ : Տէս յընդարձակն :

Ըստ աստ զխտելի է , զի բայն որ ներդործութիւն զնի ՚ի հարցման , իբր ՚ի բազումս զօրութիւն գտանի ՚ի պատասխանին . որպէս է տեսանել ՚ի վերոյ գրեալսդ :

Ըստ երբեմն ևս փոխանակ այնր բառի՝ որ լինելոց էր բուն պատասխանի հարցմանն , զնի բանին՝ իբր բացայայտիչ զօրութեամբ իմացեալ բառին . զոր օրինակ , “ Ը Ը Ընէ է զոր կարդացերն : (Գ Ե Զ) “ Ը Ը մի ասն իսրեղբեցի և զսոյն աղաչեմ : (Զ Ե Զ) “ Ը Ը որ է այն : (Գ Ե Զ) Ը Ը սակեղ ինձ ՚ի տան տեսուն , և շուրջ զսեղանով նորա երդեղ , . Ը Ե Զ Զ :

Ը Ը իտելի է ևս , զի բազում անգամ հարցումն զնի առանց պատասխանոյ . զոր օրինակ , “ Ը Ը Ը Ը մերթէցար ՚ի պողոյն շնորհաց՝ իբր զաղամ ՚ի ծառայն կենաց , . Ը Ե Զ Զ :

ԳԼՈՒԽ ԼԿ.

{ } ԳՆԻՆԻ ԻՆՎԵՆՏԻ ԲՆԻ, և ՂԵՂԵՆՆԻ
 շՐՈՂՈՒՄԻ ԲՆԻ :

Ի Համաձայնութեան, մասանց բանի կազմին պիտի ստեղծուի թիւեր բանից. ոմանք սակաւաբառք, և ոմանք բազմաբառք :

Սակաւաբառք կազմին 'ի սակաւ բառից՝ գոնէ յերկից. այսինքն 'ի բայէ, յանուանէ, բային, և 'ի խնդրոյ նորին. զոր օրինակ, « Սարգսմ ծնանի զՀայկ » . Խորք Սար կան երեք բառք. այսինքն անուն բայի, բայ և խնդիր :

Բայց երբեմն մին յերկից աստի զօրութիւն գնի. զոր օրինակ, « Սարկեցոյց ծուլութիւն » . այսինքն թմբեցոյց զսողանն ծուլութիւն. Խորք, « Բնկալ զսովեալս » . այսինքն դու ընկալ զսովեալս. Խորք, « Բնեալն անյայտ » . այսինքն անեալն է անյայտ. Խորք :

Իսկ բազմաբառք կազմին 'ի բազում բառից այլ և այլ եղանակաւ շարայարելոց ընդ միմեանս. այսինքն իբր խնդիր, իբր յատկացուցիչ, իբր բացայայտիչ, իբր անահան, և այլն. որպէս յայտ է 'ի բազում օրինակաց եղելոց 'ի քերականութեան աստ. և յայտնի ևս ցուցցի 'ի յաջորդ օրինակացդ : Ըրդ այսպիսի շարադրութիւնք թէ բազմաբառք և թէ սակաւաբառք երբակի կարեն կազմիլ. Պարզ, միջակ և խրթին :

Պարզ շարադրութիւն ասի այն, որ կազմի 'ի դիւրին շարայարութիւն ընտել և սովորական բառից. և է զխրթմբունելի ամենեցուն :

Միջակ շարադրութիւն ասի այն որ կազմի 'ի վայելուչ շարայարութեան ընտիր բառից. յորում և գտանին յետ և յառաջութիւնք նոցին, և խնդրատութիւն անուանց :

Խրթին շարադրութիւն ասի այն, որ կազմի 'ի մանուածոյ շարայարութեան ընտիր կամ մթին բառից զոր խնասանոց միայն է խմանալ. տես յընդարձակն :

() Ե՛՛՛՛՛՛՛ Գ՛՛՛՛՛՛՛ Ը՛՛՛՛՛՛՛

25 օ մին իմաստասեր 'ի հայկերոյ թ հօւլեցին . և նա
 25 իբրև եմուտ 'ի տուն և բազմեցաւ , նայեցեալ 'ի վեր
 25 և 'ի վայր և 'ի չորեսին հողմունս տանն՝ ետես զանա-
 25 զան զունովք զարդարեալ , և ազգի ազգի երանգ օր
 25 պայծառացեալ . ապա լցեալ զբերանն խիտով եթուք
 25 յերեսս տանու տեառնն : Այ իբրև հարցեալ եղև , թէ
 25 ընդէր արարեր զայդ , պատասխանի ետ և ստէ , և
 25 զինչ փնաս արարի . զոր դուք պատուեալ էիք՝ և ես
 25 պատուեցի , և զոր դուք ոչ էիք պատուեալ , և ես ոչ
 25 պատուեցի : Հայեցայ յամենայն տունս , և տեսի զար-
 25 դարեալ և պատուեալ ամենայնիւ , և ոչ կարացի
 25 թքանել . իսկ զերեսս տանու տեառնն տեսի անպա-
 25 տիւ , զի ոչ էր զարդարեալ առաքինութի զներքին
 25 մարդն . վասն որոյ և անդ թքի : Այ արդ՝ եթէ այ-
 25 սորիկ արտաբնէք , որ զճշմարիտ անձանս թու թիւն
 25 ոչ գիտէին , այսպիսի իմն նախանձ ունէին բարեաց
 25 գործոց և առաքինասէր վարուց , ապա որչափ ևս ա-
 25 ռաւել մեզ պարտ է բազում զգուշութիւն և փոյթ
 25 ունել յառաքինութիւնս , որք մեծագոյն շնորհաց
 25 արժանացաք գալստեամբն չնի , և պատուական իա-
 25 ջին փրկագործութիւն . . || Ե՛՛՛՛՛՛՛ Ժ՛՛՛՛՛՛՛ Գ՛՛՛՛՛՛՛ :

Դարձեալ . « Աբրահն գողանայ զօտար ձուս , և
 25 թխտեալ ձայն հանէ . իսկ ձագքն իբրև լսեն զձայն
 25 նորա և զձայն մօրն իւրեանց որ ծնուն գնտա , թառ-
 25 ցեալ գնան յերամս իւրեանց : Սոյնպէս և բանտար-
 25 հուն 'ի ձեռն մեղաց գողացաւ և հեռացոյց յարար-
 25 լէն զազգս մարդկան . իսկ նորա իբրև լուսն զձայն
 25 մարմնացելոյ բանին , գնացին զհետ նորա . . . Օ՛-
 25 րոր . Կ՛՛՛՛ :

() ԵՐԵՄԻ ԳԼԽԻ ԼՐԵԴԵՐՆԵՆԻ :

44. « Բա՛ջն զարդան և ամենայն զօրքն որ ընդ նմա
 45. էին, իբրև տեսին զբազմութիւն պատարաստութեան
 46. զնոցին հէթանոսաց, հայեցան և յիւրեանց սակա-
 47. ւութիւնն . թէպէտ և կարի յոյժ նուազուցք էին
 48. քան զնոսա, ոչ ինչ զանգիտեցին առ 'ի յոյժ բազ-
 49. մութենէն . այլ առ հասարակ միտքան համարածին
 50. յերկինս զծայնս իւրեանց աղաղակէին և ասէին . զա-
 51. տեա տէր զայնոսիկ, և այն . . . Եւ զայս ասելով
 52. խումբ արարեալ յարձակէին, և զաջ թեւն բեկեալ
 53. զծախոյ կողմանին արկանէին . և սրոյ ճարակ զամե-
 54. նեսեան տային, և ընդ երեսս զաշարին փախստական
 55. ասնէին . . . Հայնմ' տեղուջ զէտակն 'ի վեր ամ-
 56. բանայր Լուչախր արշարունի, գուէր առիւծարար
 57. և յարձակէր փարազարար . հարկանէր սատակէր ըզ-
 58. Սուրին քաջ զեզրայր թագաւորին Վինեայ, և ըզ-
 59. բաղում համհարզս նորին ընդ նմին կոտորէր . և
 60. այնպէս ամենեքեան առհասարակ այր զսոցեան իւր
 61. յերկիր կործանէր : Եւ առ յոյժ յանդուզն յար-
 62. ձակմանն՝ յոլովագոյն այն էր, զօր գետամայնն առ-
 63. նէին՝ քան զանկեալն սրոյ 'ի ցանաբի . և 'ի բաղմու-
 64. թեւնէ զիսկանցն անկեղոյ՝ յստակ ջուրք գետայն յա-
 65. բիւն դառնային . . . Եւ շէշէ . 7 :

66. « Իսկ 'ի ծագել արեգական ընդդէմ մերոց զօրայն՝
 67. 'ի պղնձապատ վահանայն նշոյք զերանբքն փայլա-
 68. տակէին իբրև յամոյց մեծէ . և 'ի նոցանէ 'ի դուրս
 69. ստալէին 'ի մերոց նախարարայն քաջք զբահաւորք
 70. օրպէս 'ի փայլատականցն ճառագայթք . յօրոյ 'ի տե-
 71. սութեանէն միայն զանգիտեալ պարսկականն զաւոյ,
 72. սակաւ ինչ և մերն՝ վասն ոչ կարել հայել ընդդէմ
 73. սրեգականն ծոցման . . . և 'ի խառնակել մարտին՝
 74. պատահէ կամարականն Սոլանդարատ խմբի մեծի,
 75. յորում էր քաջն Շերգիր . . . և հեթմեալ զխումբն՝
 76. օրպէս զանթաջար՝ յերկիր կործանէր զքաջն, և
 77. զխումբն պտուտեալ 'ի փախուստ դարձուցանէր . . .
 Իւրէն . 7 . 37 .

“ Երբ երբեմն (Ե ապհոյ արքայի և Մտանայ նախա-
 րարի) զհետ երամանկաց ցուց յանդգնագոյնս ար-
 շակել ընդ խորտաբորտս և ընդ վիճուտ անդիս .
 յորմէ կասել սկսաւ Ե ապուհ : Իսկ Մտանայ մեկա-
 ցոյ եպերեալ զնա՝ ասէ . զնա զնա անորդիդ պար-
 սից . եթէ այր իցես . և նա ասէ . դու երթի՞ցիր .
 զի ՚ի քարինս՝ դիւաց է շահատակել : Վարձեալ
 յայլում ժամն զիպեցաւ ՚ի շամբս կինձ որտալ հը-
 բով . և Ե ապհոյ ոչ համարձակեալ ՚ի թաւուն քաջ
 արշաւ լինել՝ մինչև շրջապատել հրոյ . և նորա ըզ-
 հայեցուածնս յերկուս բաժանեալ՝ այսր անգր բե-
 րեալ լինէր երիվարուն : Ս՛իսանդամ ասէ Մտամ .
 անորդիդ Պարսից՝ ահա հայր քո և ան , ընդէր զան-
 գիտես . իսկ Ե ապուհ ասէ . թողեալ ՚ի բաց զկա-
 տակելի՝ յանցանել ընդ հուրդ դարձս գրեզ , որ և
 ես զինի քո . քանզի յառաջելն՝ ձիս իմ իրաւիս : Յայն
 ժամ այսպանեաց զնա Մտամ՝ ասելով , միթէ և այդ
 քարինք իցեն՝ զի ես յառաջեցից . և արդ եթէ դու
 զանկացիս կուէսցես դիւագգիս , ես զտասանեանսդ կո-
 շեմ կնամորդիս : Եւ մորակեալ զերիվարն՝ իբրև
 ընդ հովիտ ծաղկանց անցանէր ընդ հուրն զերծու-
 ցանելով զԵ ապուհ . . Խոր . 7 . 55 :

() Ինչի իբրևն շարտարուիւն :

“ Եր առ պատուիրանագրեալն ոչ ձկտի հասանել
 կանոն , նա յահեկակողմանն զանդաւէ խտորեալ
 Խանապարհի . իսկ որ յառաւելագանցն նկրաի հրա-
 մայեցելոցն հասանել , զաջակողմանն այնպիսին ան-
 շացաւ դտանել զխտորումնս : Ս՛ինն յանդգնաբար
 յարաշխարու թեան հոսելով վտանգս՝ յառաւել պըն-
 դու թեանն յանյուսու թեան ընկղմի խորս . և միսն
 անլախաբար ընդարձակեալ թողու թեանն յուսով
 զբովանդակ զերկիւղին ՚ի բաց լուծանէ զկապ : Իսկ
 որ յերկաքանչիւրոցն զանգիտեալ հրաժարիցէ ծայ-
 րայեզ խտորմանց , (նա) միջին իմն արդարակ և
 անստերիւրոյ Խանապարհաւ բերիցին . յորմէ ոչ փո-

.. փոխեցի նախահարցն հաստատեալ սահմանք . (այս
 .. է) ոչ տերունականն առաջ զսարգիսարու թէն 'ի վե-
 .. րայ ածել զնորք . և ոչ նմանօրէն սնա զծոմականն
 .. դատարկացուցանել և փափկացուցանել զառաք . և
 .. ոչ դարձեալ յառ դերագրանցագոյնն սոյա ումք վե-
 .. րանայ երանել . որպէս թէ ընդ անգործութիւն և
 .. ընդ բերանալուծութիւն խառնել և զքնոյն խորու-
 .. թիւն և զգինե՛ւնսն թեանն որովայնամնութի . իսկ
 .. 'ի տրամականն՝ ծանրաբեռնութեանն 'ի ներքոյ դնա-
 .. նիլ տկար բնութեանս , մարմնաստղան լինելով յաւէտ՝
 .. քան թէ ախտաստան . և 'ի կքել մարմնոյն՝ գտանել
 .. հոգւոյն զհաստութեանն տարակուսանս , , { } - 2 - 4 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2
 .. էմաստաւերք . Թ :

.. Սուր նձամուխ բարձրացեալն այցելութեան նշան
 .. սրանչեւարուեստ փայլակնաձև փայլմամբ յեսանեալ՝
 .. քառասարկան գոլով բերանաւ , 'ի ձեռն աջողակ ա-
 .. ջոյն յթի յեղմամբ շողշողեալ . որ 'ի փրկութիւն նո-
 .. ռոգման մարդոյն՝ զջիւս ուժ գնապիլիկս չարին խտու-
 .. թեան քե հասեալ՝ իսպառ սրբութեաց . զօրեղ երթ-
 .. մամբ 'ի խոր խոցստեալ՝ անպատուաստելի լուծեալ
 .. խորտակեաց , , { } - 2 - 4 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2
 .. Մարք . 'ի 4 - 2 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2 :

.. Իսկ հաւատոյն լուսոյ արմատ և աղբիւր՝ մերու-
 .. նակ բնութեանս պտուղ՝ բարեբանեալն նձամբն , ընդ
 .. երկնաւս մարբարացածառ լուսով կուտութեան ընդ իւր
 .. զհոգևորան վառեալ զամպարաշար սրբոյն զատեղս՝
 .. զերբորդութեանն ընդ տիեզերս չրճափայլէ հրաշապայ-
 .. ծառ ճառագայթ , , { } - 2 - 4 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2
 .. Մարք . 'ի 2 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2 :

.. Ընդ յժմ՝ ամպք՝ տերունոյն սպասահարկեալ հրա-
 .. մանի՝ լուսատեսակք յարևելից՝ ոսկե՛ւնսն յարձիւ-
 .. սիսոյ՝ զմիմեամբ կուտակեալ 'ի միագոյն թանձրութե
 .. փայլակնացայտբ՝ որտարնգոստ ցողարուղիս առատու-
 .. թեամբ զտիեզերս արբուցանեն : Ընդ օղբ շնչեալ
 .. մարբարոյն՝ բիրակերպեան ծաղկանցն և անկոյն
 .. երին երին զարդուք զաշխարհս պայծառազարկեալ
 .. պատկեն , , { } - 2 - 4 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2 - 2 - 7 - 2
 .. նոյն :

ԳԼՈՒԽ ԼԳ.

Յ-շ-դ- լ-ծ-մ-ն դե-դե- շ-բ-դ-բ-ն-է-ն-ց :

Շարադրութեանց լուծումն է որոշումն իւրաքան-
չիւր բառից միոյ բանի՝ ըստ զանազան պաշտատանն
նոցա, իբր անուն բայի, իբր բայ, իբր խնդիր բայի,
իբր մակբայ, իբր յատկացուցիչ, իբր բացայայտիչ,
իբր ածական, և այլն : Ըրդ թէպէտ յասացելոցս
ցայս վայր կարէ ուսանողն ինքնին լուծանել գրեթէ զա-
մենայն շարադրութիւնս, բայց առ ՚ի օգնել ևս նոցա՝
մանաւանդ տկարացն, և զիւրացուցանել զպիտատանս
նոցին, զիցուք աստ քանի մի օրինակս, և լուծցուք
զնոսին .

Լ-ծ-մ-ն դ-բ-լ շ-բ-դ-բ-ն-է-ն :

“ 1. Յարտաբնոցն իմաստասէր ոմն տուն շինեաց .
“ 2. և զեղազօրծ ոմն ասաց ցնա, ծեփեա զտուն քոյ՝
“ զի եկեալ զեղեցկացուցից զնա զանազան նկարուք
“ պատկերաց, և անկուածոց յօրինուածովք : 3. Ընէ
“ իմաստասէրն . եկ յառաջ նկարեա, և ապա ՚ի վերայ
“ ծեփեցից . 4. զի զգարչելինն ծածկելն է բարւօք՝ քան
“ թէ յայանելն .. Սէն . ժ-մ-դ-ր :

Յայտ՝ բանի, յառաջին համարն՝ ածական անունդ
իմաստասէր է անուն բայի . որոյ գոյականն զնի զօրու-
թեամբ . այսինքն է այդ ոմն իմաստասէր : Սն է մասնա-
կան անուն մասնաւորիչ նորա . այսինքն անուանս իմա-
ստասէր . Յարտաբնոցն է բացառական խնդիր մասնական
անուանս ոմն : Շինեաց է բայ : Տուն է խնդիր սեռի
բայիս շինեաց . և է անորոշ հայցական :

Յերկրորդ համարն, Ընէն է շարկապ բաղճիւսա-
կան . Վեղաբոլորք է անուն բայիս սուսոյ՝ Սն է մաս-
նական անուն՝ որպէս յառաջին տան : Խնդիր սեռի
սուսոյ բային զօրութեամբ զնի . այսինքն է ասաց զայս .

այս է ծէքէն զբանն թոյ : Յն է խնդիր բնութեան աս-
 յին : Նէքէն է բայ հրամայական . որոյ անունն զնի
 զօրութեամբ , այսինքն Գր . . Օբան է խնդիր սեռի
 ծէքէն : Վոյ է ստացական զերանուն . և լեալ է ա-
 ծական Գն : Օք է շաղկապ պատճառական : Աքէն է
 է բայ զբաղէմ , կամ ընդունելութի իբր բայ եղեալ ,
 որոյ անունն բային զնի զօրութեամբ . այսինքն է Իճ :
 Վէդէնցոցոցէն է բայ , որոյ անունն զնի զօրութեամբ ,
 այսինքն է . . Օն է խնդիր սեռի գէղէնցոցոցանէն :
 Աքարտ և յօրինանձովն են խնդիր բնութեան նորին :
 Օանդան է ածական բառիս նկարտ : Պարէբայ է յատ-
 կացուցիչ նորա : Աքնանձոց է յատկացուցիչ բառիս
 յօրինանձովն :

Յերրորդ համարն , Անաստէն է անուն բայիս սեռ ,
 որոյ խնդիրն զնի զօրութեամբ . այսինքն է ասէ ջնա
 զայս ինչ , (որ է հետեւեալ բանն) : Աք է չէզոքական
 բայ , որոյ անունն զնի զօրութեամբ . ին Գր . : Աքբէն է
 բայ ներդործական , որոյ խնդիր սեռին զնի զօրութե-
 այսինքն զբանն : Յանալ է մակբայ ժամանակական
 նկարէլ բային . և է շաղկապ : Նէքէնցէն է բայ ներդոր-
 ծական . որոյ անունն է է . և խնդիրն զնի զօրութե-
 ին զայն : Արտ և ՚ի վերայ են մակբայ ծէքէն բային :

Ի յարրորդ համարն : Օք է շաղկապ պատճառական :
 Նանձնէն և յայտնէն են անուն բայիս բարտէն : Օքբ-
 շէլէն է խնդիր սեռի ծանձնէն և յայտնէն : Վան ընչն
 է շաղկապ նախընտրական ՚ի մէջ երկուց բայիցս ծան-
 նէն և յայտնէն :

Ածականն զլմէ շարարութեան :

1 . Աք արդ որպէս ՚ի մասունս մարմնոյ քան զա-
 մենայն պատուականագոյն և առաջին՝ զլուինն է , յա-
 զազս տեղւոյն բարձրութե և զգայարանացն ՚ի նմա
 եղելոց . և ապա այլքն յանդամոց մի ըստ միովն . 2 .
 այսպէս և յանդամն հոգւոյն մեծ և առաջին իբրև
 զլուիս է հաւատոյն ճշմարտութիւն . 3 . և ընդ նմին
 յարմարեալ՝ որպէս անձն ընդ զլիսոյ՝ գործք արդա-

.. բու թեան մեծամեծք և փորունք՝ ըստ պատուիրա-
 .. նացն քնի .. (Երգ . Ընդհանր :

Յայսմ բանի յառաջին համարն , Լք արդ է շաղ-
 կապ սկզբնաւորական : || Եղէ և մակբայ նմանական ,
 Վլքն է անուն բայի : Լն է բայ , Պսսսսսսսսսսսսսսսսսսսսս
 և սսսսսսսսսսսսսսսսսսսս էն ուղղական խնդիր բային : Վան է նա-
 խաղրութիւն : Օսսսսսսս է խնդիր նախաղրութե . և
 այս նախաղրութիւն հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է
 խնդիր անուանցս սսսսսսսսսսսսսսսսսսսս և սսսսսսս : Լսսսսսսս
 է երկրորդ խնդիր նոցին , (այսինքն սսսսսսսսսսսսսսսսսսսս
 և սսսսսսս) . և կամ պատահական խնդիր բայիս է :
 || արեւոյ է յատկացուցիչ 'ի սսսսսսսսին : Յսսսսս է նա-
 խաղրութիւն : Վսսսսսսսսսս է խնդիր նախաղրութե :
 Տէսսս է յատկացուցիչ Բսսսսսսսսսս , և է շաղկապ :
 Օ փայտանան է երկրորդ խնդիր նախաղրութեան : Լք
 է ընդունելութիւն 'ի հղովն սեռական , և է լեալ
 ածական սսսսսսսսսս : Լսսս է խնդիր ընդունելութեան .
 և այս նախաղրութիւն , այսինքն յսսսսսս հանդերձ իւրնդ-
 րովք իւրովք լեալ է երկրորդական խնդիր բայիս է :
 Լք արդ է մակբայ դասական : Լսսս է անուն բայի ,
 որոյ բայն գնի զօրութիւն , այս է սսսս : Յանդանոյ է
 խնդիր բառիս սսսս : || 'ի ըստ փլ է դարձեալ դասա-
 կան մակբայ զօրութիւն իմացեալ բային :

Յերկրորդ համարն , Լքս է մակբայ , Տսսսսսսս-
 սսս է անուն բայիս է : Տսսսսս է յատկացուցիչ
 Տսսսսսսսսսս : || էծ և սսսս էն ուղղական խնդիր
 բայիս է : Յանդան է ներգոյական խնդիր բառիցդ Թծ
 և սսսս : Տսս է յատկացուցիչ յանդանին : Լքս
 է նախաղրութիւն : Օ փլ է խնդիր 'իբրևին . և սս
 հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է պատահական խնդիր
 նոցս . այսինքն Թծին և սսսսսսս և կամ պատահական
 խնդիր բայիս է :

Յերկրորդ համարն , Լքն է շաղկապ : Վսսս է ա-
 նուն բայի : Յարձարեալ է բայ : Լք է նախաղրութիւն :
 Լքն է խնդիր նորա , որ և հանդերձ խնդրովն լեալ
 է խնդիր յարձարելին : Լքսսսսսսսսս է յատկացուցիչ
 փրժսին : || էծ և Թս է փոսանս էն ածական նորա , ի

փոքր թիվն : Այս է նախադրու թիւն : Պարտաւորանայն է
 արական խնդիր նորա : Վերաբերի է յատկացուցիչ պար-
 տաւորանայն , ըստ հանդերձ խնդրով իւրով լեալ է իբր
 պատահական խնդիր փոքր թիւն : Իսկ ՚ի միջանկեալ բառազ-
 որդէն անցն ընդ փակայն , կայ զորութիւն կրկնումն բայիդ
 յարմարեալ . իբր թէ սուեր , որպէս անձն յարմարեալ
 է ընդ զխոյ . ուր Այն է անուն բայի : Յարմարեալ էն
 է բայ : Այս է նախադրու թիւն : Վերայ է խնդիր նո-
 րա . որ և հանդերձ խնդրովն լեալ է խնդիր բնութեան
 յարմարեալն :

Ածուցանիքի վերաբերող խոսքեր :

1. Օ անսպաս խաղացմունս անայնոցն ՚ի քեզ
 չնորհաց , և զանդուլ հազւոյն ՚ի վերայ քո խնացուա-
 ծոցդ զարժմունս՝ ծանեայ ՚ի ձեռն գեղեցիկ խնդ-
 րոյս : 2. յառաջ քան զմարմնոյդ՝ զհոգւոյդ ընկա-
 լեալ զծանոթութիւն : 3. որ և սիրելի խնոց իսկ ա-
 խորժակացս է՝ առաւել ևս սովորութեանցս : Սոր-
 յառաջ :

Ի սնս յառաջին համարն անուն բային գնի զորու-
 թեանք . այսինքն է էս , իսկ բայն է ծանեայ : Բառքդ
 զանսպաս խաղացմունս և զանդուլ զարժմունս են խնդիր
 բայիս ծանեայ : Այնոցն շնորհաց է յատկացուցիչ կրա-
 ւորականահաղորդ անուանս խաղացմունս , և գնի իբր
 անուն բայի խաղացմանց : Ի քեզ է խնդիր նորա . այս-
 ինքն խաղացմանցն : Հոգւոյն է յատկացուցիչ կրաւորա-
 կանահաղորդ անուանս զարժմունս . և է եղեալ փոխան
 անուն բայի . որպէս յառաջնումն : Ի վերայ է նախա-
 դրու թիւն : Ի մարտաբանց է խնդիր նորա : Վեր է յա-
 կացուցիչ իմացաւորան . և այս նախադրու թիւն հան-
 դերձ խնդրով իւրով լեալ է խնդիր անդուլ զարժմանցն :
 Ի քեռն է նախադրու թիւն : Վերջեցիկ խոսքոյն է խնդիր
 նորա . և այս նախադրու թիւն հանդերձ խնդրով իւրով
 լեալ է յարմարական խնդիր բայիս ծանեայ : Որպէս
 թէ սուեր , ՚ի ձեռն գեղեցիկ խնդրոյս այսորիկ զոր
 յինէն խնդրես , ծանեայ ևս զխաղաչն այսինքն զգե-

զանիքն անային շնորհաց ՚ի քեզ անուպա, և զարժիքն այսինքն զիջանեքն հոգւոյն ՚ի վերայ մտաց քոց անզազար:

Յերկրորդ համարն, անուն բային զնի զօրութիւն այսինքն է ի՛: Միջուկ է բայ. (կամ որ նոյն է ընդունելութիւն եղեալ իբր զբարեմ բայ). Օջանելան է ինդիր սեռի բայիս ընդուկ: Օջոգոյք է յատկացուցիչ ծանօթութեան: Յառջ ան է նախադրութի որոյ ինդիրն զօրութիւն զնի՛ ընդ բառիդ զճարճոյք. այսինքն է զծանօթութեան. որոյ լեալ է յատկացուցիչ բառդ զճարճոյք. որպէս թէ ասէր, յառաջ քան զճանօթութիւն մարմնոյդ ընկալեալ զճանօթութի հոգւոյդ:

Յերկրորդ համարն, զն յարարերէ զվերջին բանն առաջին համարոյն որ է բառդ ինքոյն. և է լեալ անուն բայիս զիբելէ է: Մարդ, ինչ ինչ զարճանաց անուկ է անարճութեան ևն ինդիր նորա. այսինքն է բայիս զիբելէ է. ուր ինչն զնի իբր զարդ. իսկ ինչն է անճական զարճանաց: Մանուկ է ան շողկապ առաւելական. որպէս թէ ասէր, այդ ինդիրդ սիրելի է անարճականս ինչ. և անուկ և ս ստորութեանցս:

ԳԼՈՒԽ ԼԳ.

Յոգոյք Յարճարճութեան:

Յարմարագրութիւնն է ուղիղ գրութիւն բառից ՚ի ձեռն յատուկ տառից. և պատշաճ կարգումն բանից ՚ի ձեռն յարմար կեանից և նշանաց: Աստի երկու պաշտօնք ևն յարմարագրութեան:

Առաջինն է զիւրօքանչիւր բառ գրել իւր սեպհական տառիւ. զոր օրինակ, Մնթ և ոչ անօք. զոհար և ոչ օհար. թանձր և ոչ քանչր. բատ այսմ և այլն. զորոց ոչ է հարկ գրել յերկար. ապա թէ ոչ պարտ էր զամենայն բառ ներգործութի զնել աստ: Մակ է թէ կամիս ամենայնի սոցա տեղեակ լինել, պիտոյ է քեզ պարսպել ընթերցման զրոց, և քննութեան բառից. և և ս

Հայեւ յաճախ 'ի բառգիրքն, ուր որոշ եղեալ կան իւրաքանչիւր բառք ըստ բուն տառից իւրեանց :

Արկարող պաշտօն յարմարագրութեւ է զիւրաքանչիւր բան ուղիղ և որոշ կարգել, թէ ըստ բառիցն, և թէ ըստ հասուածոյ բանիցն . թէ ըստ սրարբերութեւ, և թէ ըստ արհաւիրութեան : Իսկ այս լինի 'ի ձեռն կէտաղբութեան, նշանաղբութեան և պատուաղբութեւ . զորոց խօսեցոյ՞ք կարգաւ :

II. ԵՆԻ ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲՆԷ :

Արտաղբութիւնն է ուղիղ կարգումն բառից և բանից 'ի ձեռն կէտից : Իսկ կէտքն են զի՞ծք ինչ որոշիւք հասուածոց բանից, և կարգի բառից . և են երեք :

Առաջինն անուանի ստորակէտ և է այս () և դնի սա հասարակօրէն 'ի վերջ անկատար բանից և կամ այնպիսեաց որ թէպէտ յինքեանս ըստ իմիք համարին կատարեալ, բայց համեմատութիւն ալլում բանի որոյ են հասուած, են իբր անկատար և պահանջեն յարիլ 'ի նոյն 'ի կատարիլ : Սա լինի ևս մակակէտ բնէ տառին, յորժամ իբր նախդիր վարի . դր, 'ի տունն, 'ի տան, 'ի տանէ, և այլն :

Արկարողն ասի միջակէտ և է այս (.) և դնի սա 'ի վերջ այնպիսի բանից որ թէպէտ և են կատարեալ, բայց դեռ ևս չեն վերջացեալ . յորոց ըստ կանոնի ոչ սկսանի զլիաղբով այլ բան : Սա ասի միջակէտ, զի հասարակօրէն 'ի մէջ պարբերութեւ բանից դնի :

Իսկ երրորդն ասի վերջակէտ որ է այս (:) և սա դնի 'ի վախճան կատարեալ բանից վերջացելոց . յորոց հասարակօրէն զլիաղբով, կամ երկաթաղբով սկսանի այլ բան : Այլ ահա երեքին սորա յայտնի երեւին յառաջիկայ օրինակդ :

« Ալք վիրաւորին 'ի պտտերազմի աստ մերում, դեղնոյց ապաշխարութիւնն է . զոր դնեն 'ի վերայ վիրաց իւրեանց . . . » II՝ԺԲ :

Արդ նկատել արժան է, զի յորժամ բաղում ա-

նուանք կամ բայք աւելի քան զերկուս՝ անմիջապէս շարայարին զՏէտ միմեանց, եթէ նախընթաց նոյնն զիցի առանց շաղկապիս և, հասարակօրէն զնի՝ ՚ի միջի ստորակէտ կամ զննէ բուժ . քր, « Խորամանկ, մեքենաւոր և արուեստական է արայեանն մեր . բայց զէն նորա տկարացոյն է քան զմերն . » . || ԺԷ :

Բայցի՝ աւելի քան զերկուս . զի եթէ երկու միայն իցեն, ոչ է հարկաւոր զնել զստորակէտ, այլ ոչինչ, և կամ առ առաւելն զբուժ . զոր օրինակ, « Խաղային զնային այնուհետև ՚ի վերայ պահակին հոնաց, զոր ունէին բռնութեամբ պարտիկք . առնուին քանդէին ըզպահակն . » . || ԶԷ Է :

« Ե՛րբ իցէ, զի ելից ՚ի թանձրագանդաղ ձանձրալի մարմնոցս . » . || ԶԷ Է Է :

Իսկ եթէ շաղկապաս և յարեցին, թէ երկու իցեն և թէ աւելի, ոչ է հարկ զնել զստորակէտ, այլ կամ զբուժ, և կամ զուինչ . քր, « Արկնէր և երեք կնէր զանսուտ երդումն . » . || ԶԷ Է Է :

« Բ՛ի գնացից և վարուց և իրաց՝ ՚ի չափու պարտ է կալ, և ոչ խտրէ՛լ ոչ յաջ և ոչ յահեակ . » . || ԶԷ Է Է Է :

Եւ եթէ յայտարարի շարայարեալ շաղկապաւոր բառոց յարեցին այլ բանք իբր բացայայտիք, կամ իբր յատկացուցիք, կամ իբր անականք, կամ իբր խնդիրք ևն, յայնժամ զնի ստորակէտ, կամ բուժ . քր, « Զարգեն զթշուառութիւն, և պարտաւեն զյաջողուածս . ծաղր առնեն զանուն բախտի, և զխառասրան այսրանն յոյժ . սիրեն զանչբութի հանդերձից, և յարգեն զանարգն քան զպատուականս . գովեն ըզմահ, և պարտաւեն զկեանս . » . || ԶԷ Է Է Է :

Եւ ևս արժան է նկատել, զի ՚ի բանս յորժամ յարին շաղկապք, պարտ է ըստ պահանջելոյ շաղկապման բառից և բանից զնել զկէտ . որոց զօրինակն կարես գտանել կարգաւ յառաջին մասին . 4 1 . Է :

Բորդ որպէս հարկ է քերթողին ՚ի շարադրելն ինչ ՚ի կիր առնուլ զայստիկ կէտս ըստ յարմարութեան տեղոյն, սոյնպէս ևս հարկ է ընթերցողին կամ խօսողին

կշռել զիւրաքանչիւր անդամ և զպարբերութիւն խօսից , և տրոհմամբ բանից 'ի ձեռն շնչառութեան արտասանել . 'ի ստորակէտս զխոնարհումն ձայնին կախ թողլով իրր կատարելի . 'ի միջակէտս՝ զձայնն հատանելով իրր ըստ խմբ կատարեալ . և 'ի վերջակէտս՝ զձայնն և զբանն վերջացուցանելով իրր ամենեւին աւարտեալ :

Վտանին դարձեալ և այլ երկու տեսակք գծից , որք երբեմն 'ի գործ ամին 'ի շարադրութիւնս . որոց մինն ասի փ-ի-փ-ի-ծ , և միւսն Է-Է-Տ-Պ : Վտակաղիծն է այս () . և սա 'ի մէջ բանի զմասնաւոր բան ինչ և կամ բառ սրարգրէ , և իրր եղնգամբք 'ի վեր առնու . մինչև առանց ընթեռնոց զայն՝ ամբողջ մնալ իմացուածոյ միւս բանին , յորոց միջի զետեղեալ կայ . զոր օրինակ , « Արցուք (թէ ակորժէք) , նախ զօրէնս նյ 'ի ձեռս մեր և ընթերցցուք . » Աճք : Աւր ահա այս բան Է-ի-արժէ- որոշեալ է փակաղծիւ . առանց որոց կարէ իմացուած միւսոյ բանին մնալ ամբողջ . որոնն , առցուք նախ զօրէնս նյ 'ի ձեռս մեր և ընթերցցուք :

Վնթամնայն է այս () և սա զերկուս տարակաց վանկս միոյ բառի յարէ 'ի մի : Վս այս յայնժամ լինի , յորժամ մի վանկ բառին է 'ի վերջն նախընթաց տողին , և միւսն 'ի սկիզբն յաջորդ տողին . զոր օրինակ է տեսանել յայս բան . « Ար յուսով մեղանէ , անչ-ս կորնչի . » Արժ :

Վսլ նկատել պարտ է , զի մի վանկին թիւր անջատեցին 'ի վերջս տողից , այլ ըստ պահանջման փաղառութեան . ուստի և այնպիսի վանկք որք բաղաձայնիւ սկսանին , յանջատին՝ բաղաձայն նոցա ոչ է գնելի 'ի վերջն տողից , այլ 'ի սկիզբն յաջորդ տողին : Ասն որոց թիւր է այս անջատումն՝ բարեկենդան , տեսի , գնացաք , և այլն : Վսլ պարտ է գնել այսպէս , բարեկենդան , տեսի , գնացաք , և այլն : Վայց յերկրարբուս վանկս կարէ գնիլ ըստ երկուց ևս . զոր օրինակ երկեաւ կամ երկեաւ , անկիւն կամ անկիւն . լուռութիւն կամ լուռութիւն ևն : Այնպէս և ս յայնպիսի

բառս՝ յորս — տառն իբրև վեղ հնչէ, մարթ է անջատել աշտակէս՝ ստեղծուած, պատուել, ՚ի նախանձուէ, և այլն. այլ ըստ ևս, ստեղծուած, պատուել, ՚ի նախանձուէ, և այլն :

Ը. յլ էթէ երկու ձայնաւորք մի զկնի միոյ դիպեւցին, պարտ է զմին ՚ի վերջ նախընթաց տողին դնել, և զմիւսն ՚ի սկիզբն յաջորդ տողին, զք, բաղաւաճ, մարիամ, միայն, գարբիւէլ, էմմանուէլ, առնէ. ին, լունուին, սիմէօն, էակ, կայաք, մնայաք, բայ. ից, քոյ. ին, գոյ. իւք, ևն :

Սոքա էթէ զկնի ունիցին զայլ վանկ, այլազգ ևս բաժանին. որդոն բաղաւաճայ, մարիամու, գարբիւ. լին, էական, միայնակ, ևն :

Ն. ևս յայնպիսի բառս՝ յորս էթ տառն զօրութիւն է եղեալ, յանջատելն զայնս՝ էթն իբր ՚ի բազումս դնի ներգործութիւն. զք, փըտութի, զընել, զըննել, ըսկսանիլ, ըզնա, ևն :

Ը. յլ զիտելի է, զի բառք բարդեալք կամ բաղադրեալք առանց միջանկեալ տառի՝ այլազգ անջատին. այսինքն սկզբնաւորութիւն պարզիցն՝ յորոյ զօղին, էթ և ձայնաւոր տառիւ սկսցին. զք, ուրախարար, զըժուար. ինաց, պարտութի, բացորոշել, դերանուն, ապերախտ, ևն :

Իսկ որք միջանկեալ տառիւ բարդին, սկզբնաւորութեանք բաղաձայնից անջատին. զք, ճառաբանել, կենսագործել, ևն :

Ո՞րքան նշանադրութեան :

Ի բարբառս մեր կան նշանք ինչ, որովք յատկութիւնք հնչմանց տառիցն որոշին ՚ի ձեռն արուեստի առողանութեան ըստ ոլորակին, ըստ հագագին և ըստ ամանակին. և են եօթն. առի որ է այս՝, առդ որ է այս օ, ըստ որ է այս՝, բռն որ է այս՝, շէշ որ է այս՝, էրիւր որ է այս՝, գորոյ որ է այս՝. ինչ որս զասի և ռըրին, որ նման է պարուկի, և կոչի ևս եր-

բեմն պարոյի, որ և է այս՝ զորոց խօսեացուք յառաջիկայդ :

Սոսին 'ի հնումն վարեր 'ի վերայ այնց տառից, զորս առաւել նուրբ պարտ ևր հնչել, քան զըծորդատառս նմանաձայնս նոցա :

Սուղն գլխաւորաբար վարի յերաժշտութեան . թէ սկտ և հին գրիչք ունանք դնելն և 'ի վերայ երկբարբառիս և :

Թաւան նշանակէր առ հինան գիտօրաձայն հնչումն այնց տառից, որոց կան ըծորդատառք նմանաձայնք, այլ նուրբ հնչմամբ : Սովորութիւնն խափան էարկ այսօցիկ :

Իսութն դնի նախ 'ի վերայ թուական անուանց դասականաց, յորժամ վարին իբր մակբայ . և կամ յորժամ ունիցին զյօդ առանց լինելոյ խնդիր բայի, և կամ ածական . զոր օրինակ, « Խորհեալ եմք նոյնպէս ծառայել քեզ միամտութեամբ, և թէ հաստատեցես առ մեզ դաշամբք զերխոս զայստօիկ . առաջին՝ ջրիչել զյանցանսն . . . երբորդ՝ զի դարձուցես մեզ զամենայն ժառանգութիւն մեր . . . երբորդ՝ հնարել թափել զմեզ 'ի կայսերէ » . Խօր :

Երկրորդ դնի բութ 'ի վերայ շաղկապիցս՝ այլ, գարձեալ, արդ, և արդ, խկ արդ, այլ արդ, ևն . դր, « Այլ թէ զամենայն ինչ զոր խորհեցի մարդ՝ առնել կարող է, այլ զորս թողացուցանել, ան » . Սօր հարց :

« Իսրիչեալ և թէ 'ի նաւ ելեալ որ ընդ ամէհի ալիս կամիցի ճանապարհօրդել » . Իմաստ :

« Իսօրդ՝ հայեաց յերկինս 'ի վեր, սլ մարդ, և յերկիր 'ի խնարհ » . Սօր :

Երրորդ՝ դնի բութ 'ի վերայ զրադեմ բանից՝ 'ի լինելն հեռի զխաւոր բային . մերթ ևս 'ի մօտ լինելն . դր, « Ըրդ էր վասն զիկերպարանս ծառայութեն թողեալ՝ դատաւոր և քննիչ նստիս օրենսդրին » . Սօր :

« Օրարթագին զխմօք և համեստ բանիւք յառաջ մատուցեալ՝ սպինս պատասխանի թագաւորին » . Երշիշէ :

Սոյնպէս ևս թէ զրադեմն յետագասեալ իցէ :

պարտ է գնել զբուժ 'ի վերջ նախընթաց բանին, թէ պէտ յայսպիսիս երբեմն ստորակէտ ևս գնի . 7ր . "Արդեօք մտից 'ի խրատաւանութի խորանին լուսոյ՝ քև առաջնորդեալ . . . | 1-27 :

"Օ նոյնս և ես հանգերձ հառաչմամբ բարբառիմ ' 'ի զիպուածոց ստտի վտանգեալ . . . | 3-27 . 1-27 .

Չարորդ՝ բուժն գնի երբեմն 'ի վերայ այնպիսի բառից ևս, յորս կարէր գնիլ ստորակէտ . 7ր . "Ար խոնարհի՛ խոնարհեցուցանէ զղևս . և որ ոչ խոնարհի՛ խոնարհի 'ի զիւաց . . . | 1-27 :

"|| 'ի որ՝ որ չար իցէ՝ յուսասցի անպարտ լինել . . . | 3-27 :

Շեշան 'ի գործ ածի 'ի նշան սուր հնչելոց զճայնաւորան : Այլ ըստ այսմ՝ գնի նախ 'ի վերջ հրամայական բայից . 7ր . "Արձանացիր 'ի յոյն, մինչդեռ ժամանակս 'ի ձեռս է . մտտիր առ արքայն ահաւոր, մինչդեռ 'ի չնորհացն յաթոռ է . հաւատան զտանել չնորհս 'ի 'ի դեպ ժամանակի օգնականութե . . . | 1-27 :

Այլ եթէ հրամայական բայն ունիցի յառաջ քան զինքն զայնպիսի բառ, ընդ որում 'ի միասին վարի, յայնժամ՝ գնելի է շեշան 'ի վերայ նախընթաց բառին . 7ր . "Յամենայն իրաց չարաց 'ի բաց կացէք . . . | 1-27 :

"Բանջ իմա զբանն, եթէ չցոյ այլ չար քան զայն . . . | 1-27 :

"Պարբ բուն հարեք . և ան լիցի գործակից . . . | 1-27 :

Այլ ևս՝ եթէ հրամայականն ունիցի նախ քան զինքն զարդեւական մասնիկս ք, թէ առնթեր և թէ հեռի, յայնժամ՝ զշեշան պարտ է գնել միայն 'ի վերայ արդեւական մասնիկան ք . 7ր . "Յիմաստութիւն քո մի հպարտանար . . . մի լինիր իմաստուն յաչս անձին քո . . . | 1-27 :

Արբեմն ևս վասն զգուշութե՛ն՝ գնի շեշտ 'ի վերջ առնանց ինչ, որք էական բայիս վարին, կամ՝ որք էական բայի ուղղական կամ սեռական խնդիր լինին . զոր օրինակ, "|| ստահ կամ 'ի ձեզ տերամք . . . | 1-27 . | 1-27 :

"| առ է անզուտութի հանգերձ քաջութ . . . | 1-27 :

"Իմաստանց է վերակացու լինելն . . . | 1-27 :

Արկիրորդ 'ի յատուկ անուանա այլոց ազգաց՝ սո . . .

վորութիւն եղև ունանց զնել զշեշան 'ի վերայ առաջնոց
վանկի 'ի հոչականն, յորժամ առանձինն վարին . քր,

« Եւ զա, հասրուրելով մասնես զորդի մարդոց . » Ը 24 :

Ը սոցի' յորժամ առանձինն վարին . զի եթէ կրկ-
նեսցին, շեշան սովորաբար զնի 'ի վերջին վանկն . քր,

« Սողոմ Սողոմ զեղեցիկս բարբառեցար' ոչ երանել
զբարեբախտութի մարդոց մինչև յվախճան . » Ը 25 :

Ը և ս եթէ հոչական անուանք վարեսցին մասնը-
կամբքս և և և և, ըստ որում են հոչականակերտք, սովո-
րութիւն եղև զշեշան զնել 'ի վերայ այնց մասնկանց .
քր, « Ը մանող եղերուք ո՛ հովիւք առաջին հովուացն
արդարոց . » Ը 26 :

Ը սկ եթէ հոչական անունն զնի կամ առաջի իբր
ունիցի զայլ անուն, կամ զդերանուն, և ն, շեշան զնի
'ի վերջին վանկն նախընթացին . քր, « Սունն { } փնա-
նու' սիրէս զիս առաւել քան զգոտա . » Ը 27 :

« Ը ազեան 'ի յիս զլոյս քաւութե արքայ երկնաւոր . »
Ը 28 :

Ը սկ յայլ անուանս 'ի հոչականն շեշան զնի 'ի վեր-
ջին վանկս . քր, « Տախչ պարզեաց, ինքնարուն բարի . . .
փառաւորեակ, անքննին, անեղ, ահարկն, սակալի,
հզօր, սասաիկ, անաանելի, անմերձեակի, անըմբը-
նելի, և ն . » Ը 29 . 30 :

Ը քրորդ' զնի շեշտ երբեմն 'ի վերայ ունանց բացաս-
կան և ստորասական մակբայից . և 'ի վերայ բառիս շէ :
մերթ և ս 'ի վերայ բառիցս ու . 7 ու , ն ու , յորժամ վա-
րին էական բայիս . քր, « Սչ նախանձի խաւար ընդ
աղճամուղջ . » Ը 31 . 32 :

« Ը մն ասեմ ձեզ, թէ ոչ զիսեմ զձեզ . » Ը 33 :

« Ը իր ակնատութիւն առաջի նոց . » Ը 34 :

Ը քրեմն և ս մարթ է զնել շեշտ փոխանակ ոլորակի
'ի վերայ հարցական բառից' ըստ պահանջման աեղւոյն .
զոր օրինակ, « Բութացաւ ուսանել' թէ քանի իցեն
պարազլու իք քոջ նահատակացն . . . զինչ անուանք ի-
բարանլուր համահարզացն իցեն . . . ո՛ք 'ի նոցանէ յերկ-
բայս կայցէ, և կամ ո՛ք զանձն 'ի մահ զնելով զուն
զործիցէ . . » Ը 35 :

Արհարն 'ի գործ ածի 'ի բանս հեզնականս, ողբա-
կանս, ցաւակցականս, զարմացականս . ևն . զոր օրի-
նակ, " || ԳՆ օր քակելի զտաճարն, և զերիս աւուրս
չինելի զնա, ապրեցն զքեզ . . || ԳՆ :

" || Եզայ մեծիդ բարեբարութեան, անարգս մեղայ . .
|| ԳՆ . ԳՆ :

" || Ղորմիմ ողորմիմ սիրելեաց ձերոց, և բազում ան-
գամ ողորմիմ անձանց ձերոց . . || ԳՆ ԳՆ :

Այլ յայտարարս հնար է ևս փոխանակ երկարի զը-
նեւ ձեշա, մեքթ ևս պարոյկ, և կամ ոչինչ, ըստ առա-
գանելոյ բանին .

Պարոյկն ևս զնի յայտարար բանս՝ որք յայտնեն
զկերս հօգույն . որպիսի են այն բանք՝ որք հասարակ-
օրէն 'ի ձեան միջարկութեանց առաջի զնին . զօ-
րոց զօրինական կարես տեսանել յառաջին մասին .
ԳՆ . ԳՆ :

Արտակն՝ որ նմանութիւն ինչ ունի ընդ պարուկին,
մանաւանդ թէ՛ երբեմն պարոյկ ևս կոչի, առաւել քան
զպարոյկն տայ օրորել զձայնն . և սա զնի՝ Արտա՝ 'ի վե-
րայ հարցական մակբայից . ԳՆ, " Օ ի բնաւ պիտոյ են
մեզ անցաւոր կեանքս . . || ԳՆ ԳՆ :

Արկորդ՝ զնի 'ի վերայ հարցական անուանց . զորոց
զօրինական տես 'ի ԳՆ . ԳՆ :

Արորդ՝ զնի 'ի հարցական բանս՝ 'ի վերայ այնր բա-
սի, որով հարցումն յայտնի . ԳՆ, " Արկայնամիտ միայն
լինիցի առ նոսա . . || ԳՆ ԳՆ :

" Տեսանեք, զի 'ի գործոց արդարանայ մարդ, և ոչ 'ի
հաւատոց . . || ԳՆ ԳՆ :

Սոյնպէս ևս եթէ 'ի հարցական բանս զիցի մակբայ
երկբայական, որտակն զնի 'ի վերայ այնր բառի, որով
'ի մեջ բերի հարցումն . և ոչ 'ի վերայ մակբային . զոր
օրինակ, " || Ի թէ տկարանայցե՛ն առ 'ի յաստուծոյ բան . .
|| ԳՆ ԳՆ :

" Արդեօք տեսից զվայելութի ընտանիդ քս պայծա-
ռութեան . . || ԳՆ ԳՆ :

Այլ զտակել է, զի բազում անգամ 'ի տեղի որ-
բակին զնի պարոյկ . և 'ի տեղի պարուկին որտակ .

և երբեմն ևս 'ի տեղի երկարին ուրբակ կամ պարոյկ ,
ևս և շեշտ . և 'ի տեղի ուրբակին կամ պարուկին եր-
կոր , բառ առողանելոյ զբանսն , որպէս և յիշեցաք 'ի
վերայ :

II ԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՏԵՆՍ :

Վասնին և այլ չորս գիծք , որք կոչին տեսակք պա-
տուազրու թեան . որոց առաջինն ասի ռէն , և է այս .
և սա միայն փոխան այբի դնի 'ի մէջ միոյ բառի . ոչ 'ի
սկզբան և ոչ 'ի վերջոյ , այլ 'ի միջի . զոր օրինակ , բոլք ,
ամիշեմ , ճշակեմ , բովնդակեմ , ևն . Եւ զայս չէ պարտ
յաճախել , բայց եթէ հարկն ստիպեսցէ 'ի կարգել
զտողս բանից :

Արկրորդն ասի երէրէտէ , և է այս " . և սա դնի նախ
'ի վերայ բառի փոխան ձայնաւոր տառի եղելոյ 'ի մէջ
բառին . զք , խն'ւ'րհու թիւն . ս'վ'րեալ . և այլն : Եւ
բարոք ևս է յայսպիսի տեղիս բնաւ ոչ աւնուլ 'ի կիւր
զայս նշան . Վնի երկրորդ 'ի վերջ կիսատ բառից ինչ ,
զորս հնար իցէ ընթերցողին խնայալ . զոր օրինակ ,
Վ ուկ' . Յովհ' . Լամբ' . ևն . Ի Վ ուկաս , Յովհան-
նէս , Լ առբրնայի , ևն .

Արբորդն ասի րոտ , որ և պատիւ կոչի , երբեմն ևս
բաշ , և է այս ~ . և սա դնի 'ի վերայ բառի' երբեմն
փոխան ձայնաւոր և բաղաձայն տառից ինչ այնք բա-
ռի . զոր օրինակ նծ , նմ , եհմ , ինչ , երդ , չրդ , մդ ,
խհդ , ժմկ , փիտկ , և այլն : Իսկ երբեմն փոխան ձայնա-
ւոր տառից միայն , մանաւանդ փոխանակ այբի . զոր օ-
րինակ քհնց , պնձն , սհմն , սկւ , բղմ , պրտւր , խնր-
հու թիւն , ժղվրդ , ևն .

Սա պատիւ կոչի , զի 'ի սկզբան յորժամ հնարեցաւ
դնիւր 'ի պատիւ զրեցելոյն . զք , նծ , թմբ , նր , ևն .
և յետոյ հարկ եղև :

Չորրորդն ասի շշտ-դիւր . որ դնի փոխանակ միոյ ամ
բողք բառի . և սորս ևն կրկին տեսակք : Սմանք կազ-
մին 'ի բաղադրութեան , զբոց . որպիսի ևն սորին .

յք ,	այսինքն .	ըն ,	ըստ .	չ ,	կամ .
դք ,	զոր օրինակ .	ևն ,	և այլն .	ք ,	քան .
ըն ,	ընդ .			առ ,	այսպէս . ևն .

Իսկ ունանք կազմին յայնպիսի գծից, որք ոչ գասին ընդ զիրս լեզուի մերոյ . որպիսի են սօրին՝ Տ աշխարհ , * լուսին , * աստղ , ևն :

Ը . յաջափ ինչ շատ լիցի առ 'ի յուսումն ուղիղ խօսելոյ ընդ մարդիկ և անսխալ շարադրելոյ : Ը . յԼ ելձէ կամիս յառուեւն բերիլ՝ տե՛ս յընդարձակն :

Հ Ա Մ Ա Ռ Օ Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Յորում առաջի դնին սահմանք և բաժանմունք և պարագայք մասանց բանի, և կանոնք համաձայնութեան նոցա ընդ միմեանս:

ՊՂՈՒԽ Ը.

[Թ]է շէշ իցէ բերանսն թիւնն, և յոչ իցեն գլխսն որ
սահմանելիս ի նմս:

Քերականութիւնն է արուեստ ուղիղ խօսելոյ՝ և անխաղ շարադրելոյ:

Պչխաւոր ուսանելիք ՚ի քերականութեան են չորք. գիր, վանկ, բառ և բան:

Պիրն է զիծ ինչ նշանակիչ տառի: Իսկ տառն է հնչումն ինչ յօդելի և հեղելի. զի յօդի ընդ այլում հնչման, և հեղեալ ընդ նմա՝ հնչէ զազազրեալ ձայն:

Սանկն է ձայն ինչ, որ միտլ հնչմամբ ելանէ ընդ բերան մարդոյ՝ բազկացութք ձայնաւոր և բաղաձայն տառից. նրգոն մա, զէն, ևն:

Րանն է ձայն նշանական. այսինքն այնպիսի ձայն, որ կարգեալ է ՚ի նշանակել ինչ: Առ բաժանի յութազոս. որք են՝ անուն, գերանուն, բայ, ընդունելութիւն, նախադրութիւն, մակբայ, շաղկապ և միջարկութիւն:

Րանն է շարամանութիւն բառից՝ յայնտեղ արամնութեան մտաց: Առ է կրկին. կատարեալ, և անկատար:

Աստարեալն է, որ անթերի յայանէ զգատմունս մը-
տաց . ԳՐ, « Թագաւոր արդար կանգնէ զաշխարհ » :

Իսկ անկատարն է, որ տայ զսկզբնաւորութի ինն-
նայոյ զգատմունս մտաց, բայց ոչ աւարտէ . ԳՐ, « Իթէ
անսայցես » . յոր թէ յարեցցի բայ ինչ, կատարի . ԳՐ,
« Իթէ անսայցես, աղէբսեմ » :

Ստունք բանի են ութ ազգ բառից զորս յիշեցաք .
անուն, դերանուն, բայ, ընդունելութի, նախադրութի,
մակբայ, շաղկապ և միջարկութիւն :

{ }-ը-դ-ն-ն-ն :

Ինունն է մասն բանի, որով իրն յորջորջի . ԿՐ է այն-
պիսի բառ, որով իրն ասի այս ինչ, Աստ որ զէութիւն
իրին նշանակէ . ԳՐ, Աստ, լոյս, երկիւղ, շար, ևն :

Ինունն բաժանի յերկուս, 'ի գոյական և յածա-
կան : Գոյական անունն է, որ ինքնին վարի 'ի բանս,
և նշանակէ զիրս էականս, կամ իբր էականս . զոր օրի-
նակ, Սարգ, հաց, սէր, օրհնութի, ևն : Առ բաժա-
նի, 'ի յատուկ, 'ի հաւարական և 'ի յընդհանուր :

Հատուկն է, որ կարգեալ է՝ զմիջէ միայն ասիլ . ԳՐ,
Սովսէս, սիոն, նեղոս, ևն :

Հաւարականն է, որ զհաւարեալ իրս իբրև զմի նշա-
նակէ . ԳՐ, Գունդ, Ժողով, շեղջ, ևն :

Ընդհանուրն, որ զհասարակ ինչ բազմայ՝ նշանակէ .
ԳՐ, ծաղիկ, զլուխ, բարութի, ևն :

Իծական անունն է, որ ինքնին ոչ վարի 'ի բանս, այլ
պահանջէ յարիլ 'ի գոյականս՝ իբր յայանիլ օրպիսու-
թեան նոցա . ԳՐ, Վաղցր, դառն, բազում, սակաւ,
մեծ, փոքր, անզգամ, արգար, և այլն . որք յարե-
լով 'ի գոյականս վարին . օրգոն, « Վաղցր ջուր,
դառն պտուղ, բազում աշխատանք, սակաւ ժամա-
նակ, և այլն » :

Այլ սոքա բազում անգամ զօրութիւն ունին զգոյա-
կանսն . ԳՐ, « Սեծն 'ի փորուն Դանալի » . ԿՐ մեծ իրն
'ի փորու իրի : Ընզգամն անգունն, զխրատ հօր . ԿՐ

այր անզգամ : « Բըրխը կենաց յոյ՛ բերան արդարոյ . . .
 չը բերան ան արդարոյ :

Բճական անունն բաժանի յերիս, 'ի դրական, 'ի բաղդատական և 'ի դերադրական :

Վրականն է, որ ցուցանէ զորպիսութիւն կամ զորքանութիւն իրին պարզապէս՝ առանց ճիւղացուցանելոյ կամ նուազեցուցանելոյ . զոր օրինակ, Վարձը, խոնարհ, աղտեղի, պայծառ, սուրբ, մարտը, վեհ, զորաօր, և այլն :

Վաղդատականն է, որ բաղդատելով զմի իր ընդ այլում իրի՛ ցուցանէ զորպիսութիւն նորին առաւելեալ կամ նուազեալ քան զմիւսոյն . զոր, « Վարձրագոյն, խոնարհագոյն, ևն :

Վերադրականն է, որ ցուցանէ զորպիսութիւն իրին յոյժ առաւելեալ՝ կամ յոյժ նուազեալ քան զայլոյն . զոր, « Վննասուրբ, ամենամարտը, ևն . կամ, « Վսովեհագոյն, ևս զօրաօրագոյն, ևն :

Յարգութեան անունն :

Պարագայք անուանց են այնք, որք յանուանս մտածին՝ իբր հեռեւումն որպիսութե՛ն նոցա . և են վեց, սեռ, ձև, սեւակ, թիւ, հօրով և հօրովումն :

Սեռք անուանց են օրօշմունք գոյական անուանց ըստ նշանակելոյ նոցա զսերս իրաց : Վս են չօրք . արական, իգական, հասարակ և չէզոքական :

Վրականն է, որ նշանակէ զարու . զոր, Վրիզօր, Վրգար, հայր, քեռի, ցուլ, քաղ, ևն :

Իգականն է, որ նշանակէ զէգ . զոր, Վսթեր, Նեղինէ, մայր, հանի, կով, մարի, ևն :

Հասարակն է, որ միով ձայնիւ նշանակէ զարու և զէգ . զոր, Օսակ, կորիւն, ձի, արջ, ևն :

Չէզոքականն է, որոյ նշանակեալն ոչ արու է և ոչ էգ . զոր, Հուր, սյզի, մասն, մեծութիւն, ևն :

Չէք անուանց են որպիսութիւնք նոցա՝ ըստ պարզութեան, ըստ բարդութե և ըստ բաղադրութե : Սւս-

տի և անուանք ըստ ձևոյն երեք են. սարգ, բարդ և բաղադրեալ:

Սարգ անուան է, որ ոչ է զօգեալ ընդ այլում նշանական բառի, այլ կայ յինքեան միայնակ. օր, | ոյս, բարի, գօտի, բան, լի, ձեռն, աղօթք, արիւն, ևն:

Բարդն է, որ յերկուց նշանական բառից զօգեալ է ՚ի մի անուն. օր, | աւատ, բարեկրօն, գօտեմարտ, բանբուն, լիւրի, ևն:

Ինչ բարդս դասին և քանի մի անուանք, որք յերկուց բառից զօգին ՚ի մի անուն, և կոչին յարարարդք. օր, | շրեքտասանամեայ, հրազինապետ, ևն:

Բաղադրեալն է, որ յառաջից զօգեալ ունի զաննըշան մասնիկ ինչ. օր, անձառ, արեւախա, արեղ, հեւձայն, արարեղ, ևն:

Տեսակք անուանց են որպիսութիւն նոցա ըստ նախնական և ըստ ածանցական նշանակութեան: Աստի և անուանք երկու են ըստ տեսակին, նախագաղափար և ածանցական:

Նախագաղափար կամ նախատիպ անունն է, որ կայ յառաջին նշանակութե իւրում, կամ յայնմ որպիսութեան, զոր ինքնին նշանակէ. օր, Էանդ, բան, հուր, հող, կոյս, միապետ, ևն:

Ընդանցական անունն է նոյն նախատիպ անունն ՚ի ձեռն ածանցակերտ աննշան մասնկանց ՚ի վերջից յարեւոյց կերպաւորեալ, և ածեալ յայլ իմն եղանակ նշանակութե. օր, Էանդներ, բանոր, հրայն, հողեղն, կուսանոց, միապետական, ևն:

Սեանք յայտարարի անուանց երբեմն ՚ի կրկին մասնըկանց ածանցին, և կոչին կրկնածանցական. օր, Թագաւորական, ազգականութիւն, ևն:

Թիւք անուանց են միութիւն և բազմաւորութիւն նշանակութե անուանց ըստ ձայնին: Եւ են երկու. եզական և յոգնական. կամ միաւորական և բազմաւորական: Եզականն է որ ըստ ձայնին զմի իր նշանակէ. օր, Թեղան, բեռն, ատամն, ևն: Իսկ յոգնականն է, որ ըստ ձայնին զբազումն նշանակէ. օր, Թեղանք, բեռներ, ատամներ, և այլն:

Հողով անուանց է պէսպէս փոփոխումն մի և նոյն անուան 'ի սկիզբն , կամ 'ի վերջն և կամ յերկուսն միանգամայն . և է տանն . ուղղական գործ , սեռական գործոյ , ևն :

Հողովմունք անուանց են պէսպիսութիւնք վերջաւորութեց սեռական և գործիական հողովից , և են քսան . չորերասանք հասարակ , իսկ վեցքն յատուկ :

Ըստ այսոցիկ վերոյեղեալ վեց սարազայիցդ՝ բառս հոգի է անուն գոյական , ըստ սեռին շէգորական , ըստ ձևոյն պարզ , ըստ տեսակին նախաախոյ , ըստ թուոյն եզական , ըստ հողովին գործիական , և ըստ հողովմանն հողովի որպէս զեա , զեայոյ , զեառով :

Վարձեալ բառս զլուսնութիւն է ածական անուն դրական , ըստ սեռին հասարակ կամ անսեռ , ըստ ձևոյն բարդ , ըստ տեսակին նախաախոյ , ըստ թուոյն յոգնական , ըստ հողովին հայցական , և ըստ հողովմանն նախորիս և եթ հողովի :

Յոգնութիւնք :

Վերանունն է մասն բանի , որ փոխանակ անուան զնի և առ որոշեալ զէմն վերաբերի : Առ բաժանի 'ի հինգ տեսակս , որք են էական , ստացական , ցուցական , յարաբերական և զխմբոշական :

Վականն է , որ գոյականապէս նշանակէ զզէմն իրին . որպիսի են սորա . Աս , գու , ինքն , իւր , իւրեան :

Ստացականն է , որ ածականապէս նշանակէ զիմն որոշեալ զիմաց . որպիսի են սորա . Վա՛մ , քոյ , մեր , ձեր , իւր , իւրոյ :

Յուցականն է , որ յանդիման ցուցանէ զիրն յերբորդ զէմն ըստ կարգի . որպիսի են սորա , Սա , դա , նա , այս , այդ , այն , սոյն , դոյն , նոյն :

Յարաբերականն է , որ զօրութեամբ յառաջ բերեալ 'ի բանի զնախորն թաց կամ զյաջորդ բառն՝ զնի 'ի տեղի նորա , յոր հողով և պահանջեցէ բանն . և է բառս որ :

Վխմբոշականք են երեքին տառքս այսորիկ « , ր , ն ,

որք իբր յողբ ինչ յարեալով 'ի մասունս բանի՝ որոշեն զգէմն նոցա :

{ }-ը-տ- գ-ը-տ-ի-ը գ-ը-տ-ն-ն-ն :

Պարագայք դերանուանց են հինգ . տեսակ , գէմք , թիւ , հողով և հողովումն :

Տեսակք դերանուանց են երկու , որպէս և անուանցն , նախատիպ և ամանցական :

Նախատիպք են սորին , իմ , քոյ , մեր , ձեր , իւր , ինքն , և այլն :

Իսկ ամանցականք են սորին , Ս'եր-յն , քոյն , ձեր-յն , իւր-ն , ինքն-ն , ևն :

Գէմք դերանուանց են յայտարարու թիւնք որոշեալ անձանց . և են երեք . առաջին , երկրորդ և երրորդ :

Առաջին գէմքն է այն , յորմէ է բանն . զոր օրինակ , ես :

Երկրորդ գէմքն է այն , առ որ է բանն . զք , դու :

Երրորդ գէմքն է այն , զորմէ է բանն . զք , նա . ինքն :

Առ երրորդ գէմն վերաբերին և գէմք այլոց դերանուանց , թէ ստացականաց և թէ ցուցականաց :

Թիւք դերանուանց են երկու , եզական և յոգնական ,

Եզականն է որ իբրև զմի իր զիմաստը նշանակէ . զք ,

Ես , դու , մեր , ձեր , և այլն :

Յոգնականն է որ իբրև զբազում զիմաստը նշանակէ . զք , Ս'երք , դուք , մերք , ձերք , և այլն :

Հողով դերանուանց է պէտպէս փոփոխումն մի և նոյն դերանուան յինքեան . զք , Գու , քո , քեզ , զքեզ , 'ի քէն , զքէն , քե , զքե , 'ի քեզ , սլ դու :

Հողովումնք դերանուանց են պէտպիսու թիւք հողովից նոցա . զք , Ես , իմ , դու , քո , նա , նորա , ևն :

Ըստ այսոցիկ վերոյեղեալ հինգ պարագայից բառս Ինչ է դերանուն կական , ըստ տեսակին նախատիպ ,

ըստ զիմին վերածի առ առաջին կարգն , ըստ թուոյն եզական , ըստ հողովին զործիական , և ըստ հողովմանն հողովի , ես , իմ , յինէն , ինև , ևն :

Վարձեալ բառս 'ի քերոյ է դերանուն ստացական . ըստ տեսակին նախատիպ , ըստ զիմին վերածի առ

Երկրորդ կարգն, ըստ թուոյն յողնական, ըստ հողովին բացառական, և ըստ հողովնանն հողովի որակեւ իմ, իմայ, իմանց, և այլն :

Յ-շ-դ- բ-դ :

Բայն է մասն բանի, որ զառս, կամ զկիրս, և կամ զլինելու թիւ իրաց ընդ ժամանակաւ նշանակե ըստ որոշեալ գիմանց. դր, Հեղում, վանիմ, գնամ, լինիմ, ևն :

Բայք բաժանին յերկուս, յեական և յառքական :

Եական են, որք նշանակեն զլինելու թիւն իրին ընդ ժամանակաւ. և են չորեքին սօքա, Աղանիմ, լինիմ, եմ, և գում :

Եակ առբականք են, որք նշանակեն զառնել ինչ կամ զկրել. որպիսի են այլ ամենայն բայք. զոր օրինակ, Վարեմ, ջեռնում, ձգիմ, ևն :

Առբական բայք բաժանին ՚ի կանոնաւորս և յանկանոնս. կանոնաւորք անխտաոր խոնարհին. որգոն, գործեմ, աղամ. անկանոնք խտտորին ՚ի ժամանակա ինչ կամ պակասին. որգոն, լեմ, լուայ, ճանաչեմ, ծանեայ, և այլն :

Յ-շ-դ- գ-դ-դ-ից բ-դ :

Պարագայք բայից են այնք, որք մտածին ՚ի վերայ բայից ՚իբր հեռեմունք որպիսու թե նոցա. և են ինն. սեռ, ձե, տեսակ, թիւ, գէւք, ժամանակ, եղանակ, խոնարհմունք և լծորդութի :

Սեռք բայից են սրոշմունք նոցա ըստ առից և ըստ կրից. և են չորք. ներգործական, կրաւորական, հասարակ և չեզոքական :

Ներգործականք են, որք նշանակեն գներգործել իրին առ կրօզն. զոր օրինակ, Այրեմ, վատնեմ, ևն :

Կրաւորականք են, որք նշանակեն զկրել իրին ՚ի ներգործողէ. դր, Այրիմ, վատնիմ, ևն :

Հասարակք են, որք միտլ կրաւորական ձայնիւ մերթ նշանակեն գներգործել իրին առ այլ, և մերթ

Չկրել իրին յայլէ . զք, Տանիմ, ծնանիմ, և այլն :

Չկզորականք են, որք զգործողութի գործողին յինքեան 'ի գործողն նշանակեն, և ոչ 'ի ներգործողէ առ կրող . Ա, և են կրկին . ներգործակերպ, և կրատրակերպ կամ ձայնակրական :

Վերգործակերպ չկզորականք են, որք ըստ ներգործական բայից խոնարհին . զք, Վիմեմ, գնամ, զրօսնում, և այլն :

Չայնակրականք են, որք ըստ կրատրական բայից խոնարհին . զոր օրինակ, Մխատիմ, սնանիմ, փախիմ, և այլն :

Չեք բայից են որոշմունք նոցա ըստ պարզութեան ըստ բարդութեան և ըստ բաղադրութե . և են երեք . պարզ, բարդ և բաղադրեալ :

Պարզն է, որ առանց բաղկացութեան ընդ այլում բառի զնշանակութիւն առից և կրից պարզապէս յայտ առնէ . զոր օրինակ, Վերեմ, կիզեմ, և այլն :

Բարդն է, որ զօգեալ ընդ այլում նշանական բառի՝ զկրկին իմացուածս առից կամ կրից 'ի մէջ բերէ . զք, Բնծայաբերեմ, բոցակիզիմ, և այլն :

Բաղադրեալն է, որ բաղկանայ բաղադրական մասնկամբք . զք, Խոցուեմ, անպատուեմ, արամե բժեմ, արիտանամ, և այլն :

Տեսակք բայից են որպիսութիւնք նոցա՝ նկատեալք ըստ նախնական և ըստ ածանցական նշանակութե իրեանց . և են երկու . նախագաղափար և անցորական :

Նախագաղափարք կամ նախատիպք են, որք նշանակեն միայն զառս գործողին . զոր օրինակ, Յատնեմ, լամ, յենում, պատկառիմ, և այլն :

Նցողականք են, որք ոչ միայն զներգործութի առնողին, այլ և զգործել կրողին նշանակեն . զոր օրինակ, Յարուցանեմ, լացուցանեմ, յեցուցանեմ, պատկանեցուցանեմ, և այլն :

Թիւք բայից մտածին ըստ եզականութե և ըստ յոդնականութե նոցա . և են երկու, եզական և յոգնական :

Եզականն է, որ նշանակէ զմիակի գործողութի կամ կրելութիւն միայ . զք, Ատեմ, վառիմ, և այլն :

Յոգնականն է, որ նշանակի զբազում գործողութիւն, կամ կրեւութիւն բազմաց. ֆր. Ս առեմք, վառխմք, ևն.

Վեմք բայից են, որք ցուցանեն զգործողութիւնսն լինել որոշեալ անձին. և են երեք. առաջին, երկրորդ և երրորդ

Ընաջին գէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողութիւն այնր, յորմէ է բանն. ֆր. Տամ, ետու, և այլն.

Երկրորդ գէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողութիւն այնր, առ որ է բանն. ֆր. Տաս, ետուր, և այլն.

Երրորդ գէմքն է այն, որ ցուցանէ զգործողութիւն այնր, զորմէ է բանն. ֆր. Տայ, ետ, և այլն.

Վամանակք բայից են, որք ցուցանեն զառս կամ ըզկիրս լինել յայս ինչ ժամանակի. և են երեք. ներկայ, անցեալ և ապառնի.

Ընցեալն բառակի որոշի. այսինքն իբր անկատար, իբր կատարեալ, իբր յարակատար և իբր զերակատար. Առ ըստ այսմ ժամանակք բայից ասին լինել վեց. ներկայ, անկատար, կատարեալ, յարակատար զերակատար և ապառնի.

Ազանակք բայից են պէսպէս աստիճանք կամ կերպք նշանակելոյ նոցա զառս և զկիրս. և են չորք. սահմանական, հրամայական, ստորագասական և աներևոյթ կամ անորոշ.

Խոնարհմունք բայից են պէսպէս փոփոխութիւնք մի և նոյն բայի ՚ի զանազան վերջաւորութիւն, և ՚ի գէմն, և ՚ի ժամանակս, թէ ըստ եզակամբն և թէ ըստ յոգնականին. ֆր. Սահեմ, պահես, պահէ. պահեմք, պահէք, պահեն. պահէի, պահէիր, ևն. Առ սոքա այնչափ են, որչափ են փոփոխութիւնք մի և նոյն բայի.

Ի ծորդութիւնք բայից են պէսպիսութիւնք վերջաւորութեց սահմանականի ներկային. և են չորք. առաջինն յանգեալ ՚ի է՛, զոր օրինակ գործեմ. երկրորդն ՚ի մ՛, ֆր. ազամ. երրորդն ՚ի ո՛մ, զոր օրինակ թողում. չորրորդն ՚ի ի՛մ, զոր օրինակ հաշտիմ.

Ըստ վերոյգրեալ ինն ստորագայիցոյ բառս այս Բայք է բայ կանոնաւոր, ըստ սեռին ներգործակերպ չէ. զորական, ըստ ձևոյն պարզ, ըստ ակտակին նախաախղ,

ըստ թուոյն եղական, ըստ դիմին երրորդ, ըստ ժամանակին անկատար, ըստ եղանակին սահմանական, ըստ խոնարհմանն՝ խոնարհի ընդ երկրորդ լծորդու թի՛ որպէս ընթանամ, ընթացայ, ընթանայր :

Վարձեալ՝ բառս շարժական է բայ կանոնաւոր, ըստ սեռին ներգործական, ըստ ձևոյն պարզ, ըստ տեսակին անցողական, ըստ թուոյն յոգնական, ըստ դիմին երրորդ, ըստ ժամանակին կատարեալ, ըստ եղանակին սահմանական, ըստ խոնարհմանն խոնարհի ընդ առաջին լծորդու թի՛ որպէս մատուցանեմ, մատուցի, մատուցին :

Յ-ը-գ-ւ-ն-է-լ-ն-ի-ն :

Ընդունելու թիւնն է մասն բանի, որ նշանակէ զիրն յանելու թեան, կամ 'ի կրելու թե՛. և մերթ զառս կամ զկիրս ընդ ժամանակաւ : Այլ է չորս՝ ըստ չորից վերջաւորու թեանցս ոչ, է-ւ, լ-ոյ, լի- զոր օրինակ, Վնող, գնեալ, գնելոց, գնելի :

Վարագայք ընդունելու թեց են վեց. սեռ, ձև, տեսակ և ժամանակ՝ ըստ բայից. թիւ և հոլով՝ ըստ անունաց : Այլ ըստ այսոցիկ պարագայից բառս 'ի շարժական է ընդունելու թի յանդեալ 'ի է-ւ, ըստ սեռին կրաւորական, ըստ ձևոյն բարդ, ըստ տեսակին նախաթիւղ, ըստ ժամանակին անցեալ, ըստ թուոյն յոգնական, ըստ հոլովին բացառական, և հոլովի որպէս գետ, գետոյ, 'ի գետոց :

Յ-ը-գ-ւ-ն-ի-ն-ա-ր-գ-ւ-ն-ի-ն, Ժ-ն-ի-ն, շ-ա-ղ-ի-ն և Բ-ն-ի-ն-ի-ն :

Վախադրու թիւն է մասն բանի, որ 'ի յարին յանունս ցուցանէ զպարագայս ինչ իրին, զոր անունն նշանակէ : Ամանք 'ի նախադրու թեց են հոլովակերտք. որդոն 'ի, յ, առ, առ 'ի, ց, ընդ, զ. և ամանք հոլովառք. որդոն, ըստ, քան, վասն, 'ի վերայ, 'ի ներքոյ, և այլն :

Վախադրու է մասն բանի, որ զպարագայս գործողու-

Թեանց նշանակէ . որդոն՝ ուր, երբ, զիարդ, միժէ, ա-
հա, և այլն . և ունի երեանեւերեք տեսակս :

Շ աղկապն է մասն բանի, որ յարէ ընդ միմեանս
զմասունս բանի, նաև զնոյն իսկ զբանս . որդոն՝ և, իսկ,
մէ, զի, ևն . և ունի վեշտասան տեսակս :

Ս իջարկութիւնն է մասն բանի, որ զբնական կիրս
հոգւոյն յոյս առնէ . որդոն՝ ոյլ, աւաղ, վահ, և այլն .
և ունի վեշտասան տեսակս :

Գ Լ Ս Ի Խ Ի Կ .

Յ աղաթս համայնութեան մասանց բանի :

Համաձայնութիւնք մասանց բանի են կապակցութիւնք
նոցա ընդ միմեանս՝ առ ՚ի կազմել զբան :

Ա յս կապակցութիւնք լինին ութ եղանակաւ . Ասխ
անուան ընդ անուան : Արկրորդ՝ զերանուան ընդ զեր-
անուան և ընդ անուան : Արրորդ՝ բայի ընդ անուան ,
ընդ զերանուան և ընդ ընդունելութե : Արրորդ՝ ընդ-
ունելութե ընդ ընդունելութե , ընդ անուան և ընդ զեր-
անուան : Նինգերորդ՝ նախադրութե ընդ անուան , և
ընդ այնս՝ որք իբր անուն հոլովին : Ս եցերորդ՝ մակ-
բայի ընդ բայի . և ընդ այնս՝ որք ունին զգորտի բայի,
Ասմներորդ՝ միջարկութե ընդ բանի : Աւթերորդ՝ շաղ-
կապի ընդ բանի և ընդ մասունս նորա :

Յ աղաթս համայնութե անուն ընդ անուն :

Անունք որովհետև կամ գոյական են, և կամ ա-
ծական, ՚ի գալ սոցա առ միմեանս հարկ է զի կի՞ գոյա-
կանք ընդ գոյականաց համաձայնեային, կամ ածականք
ընդ ածականաց, կամ գոյականք ընդ ածականաց, և
կամ ածականք ընդ գոյականաց :

Արդ գոյական անունք երբակի կարեն համաձայ-
նել ընդ գոյականաց, Ասխ՝ իբր բացայայտել, Արկ-
րորդ՝ իբր յատկացուցիլ, Արրորդ՝ իբր խնդիր . բանգի

Կամ՝ յորժամ հարկ լինի 'ի բանս յայտ առնել զնշանակութիւն անուան իրիք, թէ յինչ միտս զնի, կամ փոխանակ որոյ նշանակէ, յարեմք 'ի նոյն զայլ անուն անոնց շարհասպի՝ թուով և հոլովիւ հատնայն նմին . և այն լինի նմա բացայայտիչ . զոր օրինակ, « Եւ առեալ հրեշտակին զՄիքակում տարաւ զնա 'ի քաղաքն Բաբելոն » : Ուր զոյական անունոց Բաբելոն և բացայայտիչ անուանս 'ի Բաբելոն . զի յայտ առնել թէ անուամբս Բաբելոն իմացեալ լինի աստ Բաբելոն, և ոչ Արնուէ կամ Վազա :

Սոյնպէս և յայտ բան, « Որ շինեցեր զտուն քո զեկեղեցի իմաստութի հօր Յս » . անունս զԷփեփեփէ և բացայայտիչ անուանս զԳոն քո . զի յայտ առնել, թէ բառիւս Գոն իմացեալ լինի աստ Էփեփեփէն . և ոչ թէ ապարանք կամ այլ ինչ շինուած : Բայտ այսմ և անունոց Յս և բացայայտիչ անուանս Իմաստութի հօր :

Երկրորդ՝ յորժամ հարկ լինի 'ի բանս յայտ առնել, թէ արդեօք նշանակեալն անուան իրիք որոյ և, կամ որում յատկանայ, յարեմք 'ի նոյն զայլ անուն (և մերթ 'ի տեղի անուան զդերանուն, կամ նաև զընդունելութիւն և զդերբայ) 'ի սեռական հոլովն . և այն լինի նմա յատկացուցիչ . զի, « Եւ արուք մանկունք զիրաւս հօր » : Ուր անունս հօր և յատկացուցիչ անուանս Իրաւ . զի ցուցանել, թէ իրաւան այն հօր և և ոչ օտարի կամ թշնամոյ :

Սոյնպէս և յայտ բան, « Երեզական լոյս խաւարեցաւ » . անունս արեփեփեփէ և յատկացուցիչ անուանոց Լոյս . զի ցուցանել, թէ այն լոյս արեզական և, և ոչ ճիւղի կամ հրոյ և կամ այլոց իրիք աստեղ :

Եւ թէ պիտոյ լինի յայսպիսիս նախդիր զնել, սարս և յարեւ զայն 'ի նախընթացն, թէ յատկացուցիչ իցէ այն, և թէ յատկացուցեալ . զոր օրինակ, « Օ իմոց պատմեցից զթիւ մեզաց իմոց » . « Կալցուք յանձննս զհրեշտակայն սրբութիւն » : Եւ նախդիր երբեմն կրկնի 'ի մերայ երկուցն և ս . մանաւանդ թէ անկցի 'ի միջի բայ . զոր օրինակ, « Օ կենայն ետուր զհաց » :

Արբորդ՝ յորժամ հարկ լինի զոյական անուանց առնուլ զխնդիր յարեմք ՚ի նոսա զայլ անուն, (կամ ՚ի տեղի անուան զգերանուն կամ զընդունելու թիւ,) իբր խնդիր նոցա՝ ըստ պահանջերց նշանակու թեան նոցին : Այս ան զի ոմանք ՚ի զոյական անուանց ունելով զհաղորդութիւն ընդ բայից, ուրեք ուրեք պահանջեն խնդիր առնուլ ըստ որպիսութիւն բայիցն . որպիսի են բայանուանք . իսկ թիւ զխնդր, զիցուք զերիս կանոնս :

Ամեն Թ . Անուանք ներգործականահաղորդք, այսինքն որք ունին զհաղորդութիւն ընդ ներգործական բայից, առնուն զխնդիր սեռի ՚ի սեռական հողմն, և մերթ ՚ի հայցականն . զոր օրինակ, «Չգեամք ձեռին, փչամք զհողին :

Այս երբեմն ևս հանդերձ խնդրով սեռի առնուն նաև զխնդիր բնութիւն յայնպիսի հողով՝ զորպիսի պահանջեն բայքն, ընդ որոց ունին զհաղորդութիւն . զոր, «Չգեամք ձեռին ՚ի ծառն . փչամք ՚ի նոսա զհողին :

Ամեն Բ . Անուանք կրաւորականահաղորդք, այսինքն որք ունին զհաղորդութիւն ընդ կրաւորական բայից, առնուն զխնդիր սեռի ՚ի բացառական հողմն . զոր, «Ղաւթմամք ՚ի հօրէ : Այս երբեմն զխնդիր բնութեան . զոր, «Ղաւթմամք ՚ի հօրէ յաշխարհ :

Ամեն Գ . Անուանք շէզոքականահաղորդք, այսինքն որք ունին զհաղորդութիւն ընդ շէզոքական բայից, զայնպիսի խնդիր առնուն՝ զորպիսի պահանջեն բայքն՝ որոց հաղորդին . զոր օրինակ, «Ղալստեամք ՚ի տաճարն . հրաժարուին յաշխարհէ :

Եւստիս Կամայնութիւնք Գոյական անուանց ընդ ածականաց :

Համաձայնութիւն զոյական անուանց ընդ ածականաց՝ և լինելն նոցա խնդիր ածականաց՝ համաձայն նշանակութեան նոցին ըստ երկից կանոնաց՝ զորս եղաք վասն զոյական անուանց . զոր, Սառանդորդ արբայութե, կործանիչ մեհենաց . զիւրաշարժ ՚ի հողմն, անտես ՚ի մարդկանէ . հաւատար հրեշտակաց, զորաւոր բանիւք :

Իսկ անուանք բաղդատականք այլազգ առնուն ըզ

Ինդիր . զք, Վերազոյն քերտութից . վսեմագոյնն յիշխանաց . տկարագոյն յանասունս . բարձրագոյն քան զերկինս :

Ըստ անուանք թուականք և մանականք և հարցականք՝ հասարակօրէն անունն զինդիր 'ի բացառական հողովն . զոր օրինակ , Արիւտ 'ի նոցանէ . ոմն 'ի հարց . ուլ 'ի մարդկանէ :

Յետոյն համայնութիւնք Երեմիականաց ընդ Գոյականաց :

Ըստ անուանք յարեալ 'ի գոյականս՝ յայտ առնեն զօրպիսու թիւն իրացն՝ զորս գոյականքն նշանակեն . և քանզի պէտքս եղանակաւ յարին սորա 'ի գոյականս՝ պէտքս համաձայնին ընդ նոսա ըստ վեց կանոնաց .

Կանոն Թ . Ըստ անուանք յորժամ յետադասին գոյականաց , համաձայնին ընդ նոսա թուով և հողովն . զք, "Ստապր Իմաստն փրկեցեն տերանց անբաց ."

Կանոն Ժ . Ըստ անուանք յորժամ նախադասին գոյականաց , ոչ համաձայնին ընդ նոսա՝ ոչ թուով և ոչ հողովն , թէ մի իցեն և թէ բազում , զոր օրինակ , "Անայն բանիք ընդդէմ զինին ճշմարիտ և ոչ ճշմարիտ վարդապետութեան , Իսկ միաբանի ածականք՝ երբեմն համաձայն զինն . զք, "Արիւտ պատարագին . նորոց կտակարանաց :

Կանոն ԺԳ . Յորժամ 'ի մէջ նախադաս ածականի և յետադաս գոյականի անկանի բայ կամ ընդունելու թիւն , ածականն հասարակօրէն համաձայնի ընդ գոյականին՝ թուով և հողովն . զոր օրինակ , "Արիւտնա գունից կարօտիւք բանից ."

Ըստ անուանք յորժամ յետադասին գոյականաց , ոչ համաձայնին ընդ նոսա՝ ոչ թուով և ոչ հողովն , թէ մի իցեն և թէ բազում , զոր օրինակ , "Վերապանծ եհաս իշխանուէ ."

Ի զգոյականս ծածկեալ ըստ .

Կանոն ԺԵ . Աթէ նախադաս ածականն ունիցի զգինն բոլական տաս , երբեմն համաձայնի ընդ յետադաս գոյականին և երբեմն ոչ . զք, "Վահագարնք զվարդապետին այ ."

Ար փրկականի իշխանութեան հաղորդս արարեր զսորք զստարեարն ."

Իման է . Եւ յձեռն նախադաս գոյականներն իցեն բազում , յետագաս ածականն զնի ըստ թուոյն յոգնական , և ըստ հոլովին համաձայն . զի , « Ողջոյն տաջիւր Լ'նդրոնիկեայ և Հաւնեայ ազգականաց խնոց » :

Իման է . Եւ յձեռն ածականն իցէ նախադասեալ գոյականն , կամ գոյականն ածականն , նախդիրն զնի 'ի վերայ նախադասին . զի , « Եւրձո զիս 'ի շար սովորութեանց խնոց 'ի բարի սովորութիւն » : « Երականն զարս բազումս բանք շարք » :

Եւ ևս եձեռն նախադաս ածականն կամ գոյականն իցեն բազում , և ունիցին զշաղկապդ և , նախդիրն զնի 'ի վերայ ամենայնի . զի , « Ար զհակառակասեր և ըզգճնդակ վարս ուղղեցէ . . . զորովելիցն կարգ ունի » : « Եւ յարս և 'ի փառարս խաւարայինս բնակիւր » :

Եւ եձեռն նախադաս ածականն կամ գոյականն իցէ մի , իսկ յետագասն իցեն բազում , նախդիրն ոչ միայն զնի 'ի վերայ նախընթացին , այլ և 'ի վերայ երկրորդ և երրորդ յետագասին . զի , « Եւ շար խորհրդոց , 'ի բանից և 'ի գործոց փրկեալ զիս » : « Օայր արիւնասէզ և զննեցաւ որ սիրի՞ աւնես դու տէր » :

Համառոտութիւնք Գրեմականութեան անուանց ընդ ածականաց :

Բնական անուանք չորեքիկն համաձայնին ընդ միմեանս . Եւ յիս իրր ածական . զի , « Եւ համար խորհրդատու » :

Երկրորդ իրր խնդիր . զոր օրինակ , « Հրաւիրատուք որոմականաց » :

Երրորդ իրր բացայայտիւ . զի , « Ասուցանէ զմեզ այնպէս լինել , (այսինքն) հեղ և խոնարհ » :

Չորրորդ իրր յատկացուցիւ . զի , « Եւ թուարկնք ինչն յաղանանաց զիւրկնք նմա երևին » :

Համառոտութիւնք Գրեմականութեան :

Վերանուանք հնգապատիկ են . կական , ցուցական , ստացական , յարաբերական և զիմնորչական :

Ի մէջ սոցա կական դերանուանս ինչ բազում անգամ յարի յայլ դերանուանս՝ համաձայն թուով և հոլով և իրր մի վարի ընդ նոսա . օր . Աս ինքն , դու ինքն , նա ինքն , սոյն ինքն , որ և ինքն , և այլն :

Սոյնպէս յարին ընդ միմեանս և ջուցական դերանուանք . օր , Սոյն սա , դոյն այդ , նոյն այս , և այլն :

Կական դերանուանքս է՝ , գո , ինչ , իոր , (ևս և ջուցական դերանուանքս ու , գո , նո , կականապէս վարեալք) , 'ի գործ ածին իրր գոյական . և ըստ գոյական անուանց նախ լինին յատկացուցիչ . օր , Օ կեանս իմ , զառն քո , ըստ իւր կամաց , բանք սորա , գիրք գորա , վարք նորա :

Արիւորդ՝ լինին խնդիր անուանց , ևս և ընդունելութեանց և նախադրութեանց . օր , Անուագ յիւրմէ իննամօղ ինքեան , վասն նորա :

Արիւորդ՝ լինին բացայայտելի 'ի ձեռն գոյական անուանց , համաձայն թուով և հոլովով . զոր օրինակ , " Աս աւեր խօսեցայ ,, , " Ի մէջ յաշակերտացս Վսի վառարօրի պաշտօնն նոյ ,, :

Արիւորդ՝ լինին բացայայտիչ ածականաց և ընդունելութեաց . օր , " Ի՞նչ քաւեա՞ զիս զմեզաւորս ,, , " Չեզ նեղեցոցդ հանդիտա ,, :

Յուցական դերանուանքս ու , գո , նո , յորժամ հոլովին՝ սա , սորին , սմին . զա , գորին , գմին , և այլն , հասարակօրէն իրր ածական վարին՝ համաձայն ընդ գոյականաց՝ 'ի հինգ հոլով միայն . 'ի սեռականն՝ գորին կանոնի . 'ի գործիականն՝ նովին բանիւ . 'ի սրբապականն՝ զսովին տեղեալ . 'ի ներգոյականն՝ 'ի գմին տան :

Յուցական դերանուանքս աչ , աչդ , աչն , իրր ածական վարին . և 'ի յարիչն յանուանս՝ հասարակօրէն համաձայնին ընդ նոսա թուով և հոլովով . օր , Մայր տեսութե , այդմ՝ պաշտաման , յաշխարհին յայնմիկ , ևն :

Մի սակաւ ուրեք անհամաձայն ևս գնին . զոր օրինակ , Մայ սրտակերաւս , յայդ նեղութեան , խորհրդոյն այն , և այլն :

Իչ և թէ նախադաս անունն նախդիր ունիցի , նախ

զիրն միշտ և յամենայնի կրկնի նաև 'ի վերայ այսոցիկ
 դերանուանց . քր , "Վառ ևս ապառէն իմ 'ի նեղութիւն
 յայսմանէ , , "Փոխանակ զի արարեր դու զբանգ զայդ . ,
 "Վառ և զն ընդ առարն ընդ այնտիկ եւ Հրամանս յ() .
 գոտոս կայսերէ , , :

Յոցական դերանուանքս ոչն , քոյն , նոյն հասարակո-
 բնն նախագաս լինելով անուանց վարին 'ի նախորիւ հո-
 լովն : Վ սոյն գատատան , 'ի գոյն ատեան , վնոյն չար-
 չարանս , և այլն :

Ստացական դերանուանքս իմ , ոչ , մեր , քեր , ի-ր ,
 ի-րոյ միշտ իրր ածական վարին . և 'ի յարիւն յա-
 նուանս միշտ համանայնին ընդ նոսա , թէ 'ի նախա-
 դասին և թէ 'ի յետագասին . (բաց 'ի չորից յոգ-
 նական հօլովից , որք են ուղղական , հայցական , նախ-
 դրիւ արական և ներգոյական) . զոր օրինակ , "Վ
 տան հօր իմց օթևանք բազում են , , "Տան քում
 վայելէ սրբութիւն , , "Ս 'ի գայթակղեցին բազումը
 մերով զայթակղութիւն , , "Տեսանէն զբաշութիւն
 ձերոց նահատակութեանդ , , "Վերհակ իւրոցն վար-
 գապետէ օրինաց , , :

Մտացի' բաց 'ի չորից յոգնական հօլովից . զի 'ի նոսին
 միշտ անհամանայն զնին . քր , Մատայր իմ , և ոչ իմք .
 զվաստակա քո , և ոչ քոյս . ընդ զրունս ձեր , և ոչ ձերս .
 'ի տունս մեր , և ոչ մերս :

Յարարերական դերանունս ոչ յարարերեին զանուն ,
 կամ զդերանուն՝ համանայնի ընդ նմա ըստ թուոյն . քր .
 "Վ ուր որդեակ հօր քո , որ ծնաւ զբեզ , , :

Մակ ըստ հօլովին՝ զնի յայն հօլով՝ յոր զնելի էր յա-
 րարերելին . և այս կամ իրր անուն բայի , կամ իրր
 ինչիլր , կամ իրր յատկացուցիչ , և այլն . զոր օրինակ ,
 "Մատուծոյ օթևան է անձն ոչ յապաշխարութե իցի , , :

"Սակաւ ողորմութեամբ զոք արարեր , զբազմապատիկ
 սպարտն թողցէ քեզ նմ , , "Ոչ կարէ կրել նա յո-
 գի իւր զբանս աննիւթս , ոչոյ միտք ծանրացեալ իցի 'ի
 նիւթոյ երկրի , , :

Մ. Մ. գիտելի է , զի սա երբեմն յարարերէ զնախ-
 ընթացն . զոր օրինակ , "Վրանեալ է այր ոչ հանել .

ընցէ փորձանայ . . . Երբեմն զՏեառեալն . զոր օրինակ ,
 “ Ար ստեղծ զԼուսնս ամենեցուն , նա զիտէ զամենայն . . .
 Եւ երբեմն զօրութեամբ ունի զյարարեբեբին . զոր օ-
 րինակ , “ Ար սիրէ զիեանս , խնայէ ՚ի բերան իւր . . . այս-
 ինքն նա որ սիրէ :

Վիսորոշական յօդքս * , † , և յարին յանուանս , ՚ի
 դերանուանս , ՚ի բայս և յընդունելութիւնս , և երբեմն
 նաև յայլ մասունս բանի՝ առ որոշումն զիմաց . զոր օ-
 րինակ , Տանս , քոյղ , ասէն , ՚ի տառապելոցս , և այլն :

Եւ երբեմն զնին սորա փոխանակ միմեանց . զոր օ-
 րինակ , “ Եւ զոր ասէս այս է . “ Ալ յիշէս զոր ասա-
 ցիդ քեզ . . . “ Օր առնեմն և արարից . . . “ Ի միտ առ
 զոր խօսինս . . .

{ Յարգիւն Կամ Յարգութիւն Բայի :

Բայք կրկնակի համաձայնին ընդ անուանս , և ընդ
 այլ մասունս բանի . նախ իբր ընդ այնս որք ասին ա-
 նուն բայի . երկրորդ՝ իբր ընդ այնս , որք ասին խնդիր
 բայի . որպէս յայս բան , “ Այլին սպան զԼ՛բէլ . . . բայս
 քան համաձայնի ընդ երկուց անուանցս Առն և զԼ՛-
 բէլ : Արոց առաջինն կոչի անուն Բայի , և ցուցանէ զտեր
 գործողութիւն սպանելոյն՝ այսինքն զսպանողն , և այն է
 անունս Առն : Իսկ երկրորդն կոչի Խնդիր Բայի . և ցու-
 ցանէ զենթակայն գործողութիւն սպանանելոյն . իմ զսպա-
 նեալն . և այն է հայցական հոլովս զԼ՛բէլ :

Այնպէս և յայս բան . “ Տրանջողն թերահաւաս
 է . . . բառս որքանջողն է անուն բայի , էն է բայ , Իբր Կ-
 ասան է խնդիր , Եւ թէ սորա զիարդ սլարտին համա-
 ձայնիլ , զիցուք զպէսպէս կանոնս :

Անուն Լասն անասն Բայի :

Անուն = . Եթէ բայն իցէ զիմասոր , անուն բային
 զնի յազգական հոլովն . զոր օրինակ , “ Տրդատ յազ-
 թեաց հոգեի . . . Ար վասն զիմասոր զօրջ բայիս յազ-
 թեաց , անուն բային որ է բառս Տրդատ՝ Եղեալ է յազ-

ղական հողովն : Իսկ եթէ բայն իցէ անգլմ՝ անուն բային իբր ՚ի բազումն զնի ՚ի սեռական հողովն . զոր օրինակ , « Յաղթահարեալ Տրդատայ զՀռչկ պսակեցաւ ՚ի Վիտղղեաբանոսե . » : Եւ սեռական հողովն « Դր Դուչեղ առեալ զգորս իւր խաղայ յարեւելս . » :

Եւ թէ . Եթէ բայն իցէ զիմաւոր , անուն բային համաձայնի ընդ նմա թուով և զիմաւ . զր , « Տոխ աղքատացայ . » : Եւ որ որպէս զիմաւոր բայս աղքատաց բառ թուոյն է եզական , և բառ զիմին՝ յառաջին դէմն , նոյնպէս և անուն բային , ինչ է ճիշտ բառ թուոյն է եզական , և յառաջին դէմն ՚ի ձեռն յողից . « որպէս թէ ասեր , ևս ճոխ աղքատացայ . » :

Եւ այսպիսի յող երբեմն զօրութի զնի յերրորդ դէմն . զր , « Վայթակղեացին չարք առաջի բարեաց . և ամբարիշտք կողկողեացին առ զրունս արդարոց . » :

Եւ թէ . Եթէ անուն բային իցէ բազում բառ նոյն զիմաց , բայն հասարակօրէն զնի յողնակի . զր , « Եղբէաս և Վիլիպոս ասեն ջն » : Եւ այց երբեմն ՚ի հասարակ անուանա զնի ևս եզակի . զր , « Երեսն և հասկառակու թի խառնեցոյց զթագաւորութիս . » :

Եւ թէ . Եթէ անուն բային իցէ բազում ՚ի զանազան դէմն , բայն զնի ՚ի սրատուականագոյն դէմն , և քանզի առաջին դէմն է սրատուականագոյն քան զերկրորդն , և երկրորդն քան զերրորդն , յայսպիսիս՝ բայն զնի յայն դէմն , որ սրատուականագոյն է . զր , « Եւ Դու գնայար ՚ի միասին . » : « Եւ զուլեացիք անգր դու և զօրք քոյ . » :

Եւ թէ . Եթէ անուն բային բառ ձայնին իցէ եզական , իսկ բառ նշանակութեան բազմաւորական . (որպիսի են անուանք թուականք) , բայն զնի յողնակի . զր , « Եւ են երկու քան զմի . » : « Եւ նկան ՚ի նոցանէ քան հազար այր . » :

Իսկ եթէ անուն բային իցէ հաւարական , բայն երբեմն զնի յողնակի . զր , « Գունդ զօրացն դարձան . » : « Եւ Եղ եկին ՚ի հիւսիսայ . » : Եւ երբեմն եզակի . զր

որինակ, « Յորտեցաւ զունդն .. » Նարաւեաց ժողովարդն .. :

Ը. Եւ աստ պարտ է զիտել, զի երբեմն անուն բային զօրութեամբ զնի. զք, « Սերժեցին զկարիս մարմնական կենցաղոյս .. » Եւ զօրութեամբ իմանի անուն բային, յի Եւս : Եւ ներհակ այսմ՝ երբեմն բայն զնի զօրութեամբ զք, « Եւ այ ժամանակ այժմու կեանքս .. » Եւ զօրութեմբ զոյ բայս է :

Անուն շատ խորոյ Բայն :

Բայք ներգործականք և կրաւորականք անուն զկրկին խնդիր. յի զխնդիր սեռի, և զխնդիր բնութեան, Իսկ չէ զգործականք բնդ որս և էականք միայն զխնդիր բնութեմ. որպէս տեսցի յառաջիկայ կանոնագ :

Անուն Թ. Երգործական բայք անուն զխնդիր սեռի ՚ի հայցական հոլովն. զք, « Սէզ ծածկէ զճառագայթս արեգական. և զմիտս խաւարէ յուր կերակուր .. » Եւ զհայցական հոլովս զճառագայթս է խնդիր սեռի բայիս ծածկէ. և հայցական հոլովս զմիտս է խնդիր սեռի բայիս խաւարէ, յի խաւարեցուցանէ :

Անուն Բ. Կրաւորական բայք անուն զխնդիր սեռի ՚ի բացառական հոլովն. զք, « Ի տեառնէ ուղղին զբնացք անն .. » Եւ բացառական հոլովս ՚ի Խեանէ է խնդիր սեռի կրաւորական բայիս Խեանէ :

Անուն Գ. Բայք ներգործականք և կրաւորականք բաց ՚ի խնդրոյ սեռի՝ անուն երբեմն զխնդիր բնութեմ ըստ պահանջելոյ նշանակու թեան իւրեանց՝ ՚ի պէտպէս հոլովս. ոմանք ՚ի տրականն, ոմանք ՚ի բացառականն, և ոմանք յայլս. զք, « Եւ յայ անորէն իշխանն զԱստի առ ինքն, և խոտացաւ նմա մեծութի բազում, զի քակտեցէ զուխան հայոց ՚ի միաբանուէ, և հաստատեցէ յաշխարհին զհրաման թագաւորին .. »

Անուն Դ. Ընդգործական բայք անուն զխնդիր բնութեան ըստ պահանջելոյ նշանակու թեմ իւրեանց՝ ՚ի պէտպէս հոլովս. որպէս ասացար զներգործականաց. զք, « Եւ ասակ՝ որ օտարացելոյն էր ՚ի սիրոյն քնի, հնազան

դեցաւ ողորմանաց անօրէն իշխանին , և մարտեաւ հաս-
րխաք ընդ բազումս . և որք հաւանեցան նմա , իջին ընդ
նմա 'ի դժոխս . :

{ } ԳՆՈՒՄ ԱՆԵՐԵՆԻ ԲՈՅԻ :

Աներեւոյժ բայք որովհետեւ իբր անուն հաղովին , 'ի
գործ ամին երբեմն իբրև անուն գոյական . և լինին ա-
նուն բայի , խնդիր բայի , խնդիր անուան , խնդիր ընդ-
ունելութեան . և այլն :

Իսկ յորժամ իբր բայ վարին , լինին բազում ան-
գամ արգելիչ խնդրոյ բայից . զի , “ Ար կամիցի զանձն
իւր կեցուցանել , կորուսցէ զնա . : ” Աւր աներեւոյժ բայս
իւրացանել խնդին խնդիր լեալ է՝ “ Եւ արգելեալ է
զխնդիր նորա . և ինքն է առեալ զխնդիրն , որ է բառ
զանձն է՝ . որպէս թէ ասէր , որ կամիցի զկեցուցումն
անձին իւրոյ կորուսցէ զնա :

Այրբեմն ևս լինին սոքա արական խնդիր բայի՝ իբր
դերբայ՝ զօրութիւն ունելով զնախդիրդ 'ի կամ . : ”
Զի , “ Ժողովին ժողովորդք բազումք՝ լսել և բժշկել
'ի հիւանդութենէ , իւրեանց . : ” այսինքն առ 'ի լսել , և
'ի բժշկել :

{ } ԳՆՈՒՄ ԿՈՄՊՈՒՆԻԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆԳ :

Անդունելութիւն կրկնակի համաձայնին ընդ միմեանս .
նախ՝ իբր խնդիր , զոր օրինակ , “ Զաղթող հակառա-
կողաց . : ” Այրկորդ՝ իբր ածական . զի , “ Արժեքի մը-
շակող . : ” Այլ սոքա 'ի սակաւս 'ի գործ ամին :

Անդունելութիւնք յանգեալք 'ի ոչ միշտ իբր ածա-
կան անուն վարին . և ըստ կանոնի համաձայնութեան
ածականաց յարին 'ի գոյականս . զոր օրինակ , “ Ի բաց
կաց 'ի դժբող բերանոյ . : ” Ասկաւ օգտեն խրատք առն
բարկացողի . : :

Սոքա 'ի վարին ներգործականապէս՝ առնուն ըլ-
խնդիր սեռի 'ի հողովն սեռական կամ հայցական . զի ,
“ Ինասնող արարածոց . : ” Անդունողք զուսն կենաց . :

Արբեւնի առնուն նաև զինդիր բնութիւն ըստ սրահան ջերջ բայիցն՝ յորոց բղխեն . զք . “ Ալեզ որդւոյ ճարհոզիդ մեզ զկեանս՝ փառք . ” “ Արորոզդք արեզերաց ՚ի նախահօրն յանցանաց . ”

Իսկ որք վարին չեզոքականապէս , ըստ բայիցն՝ յորոց էլանեն , առնուն զինդիր . զոր օրինակ . “ Համբերող վշտաց . ” “ Հայեցող յօճն պղնձի . ” “ Ի մեզաց զգուշացող . ”

Բնդունելու թիւնք յանգեալք ՚ի էւլ եթէ ներգործականապէս առցին , իրր դրադէմ բայ վարին . զոր օրինակ . “ Ա՛նեալ զթշամին՝ խորտակեցիք . ”

Իսկ եթէ կրաւորաբար՝ կամ չեզոքականապէս առցին , երբեմն վարին իրր զգրադէմ բայ . զք . “ Արաջալերեալ ՚ի բանից նորա յաղթեցին թշնամեաց . ” “ Ի ջեալ մարմնով ՚ի գերեզման զկապեալ հոգիան վերածեաց . ” “ Այլ երբեմն վարին իրր անական առնուն՝ ըստ կանոնի համաձայնութեան անականաց . զք . “ Ար փակեալ դրամբք երեկոյնն՝ երեւցար մեռասանին . ” “ Ա՛ի բարկանար եղբօր մեղուցելոյ . ”

Եւ յապիտի բնդունելու թիւնք զայնպիտի խնդիր առնուն , զորպիտի սրահանջեն բայք իւրեանց . զք . “ Հատատեալ զանձն յաննախանձ կեանս՝ առաքինանայք ՚ի ճգնութիւն . ” “ Ահաստակք սիրեցեալք ՚ի յերկնաւոր հօրեն . ” “ () գնական է գարձելոց առ նա . ”

Բնդունելու թիւնք յանգեալք ՚ի շք իրր բայ վարին՝ յարելով յեական բայս . և առնուն զայնպիտի խնդիր , զորպիտի սրահանջեն բայք իւրեանց . զոր օրինակ . “ Տալոց է ամենեցուն զահագին իւր վճիռ . ” “ Արդարք յախշտակելոց են ՚ի հրեշտակաց անպակք յերկինս . ” “ Տեսանեմ միշտ զօրն զայն՝ յորում ՚ի դատաստան գնարոց եմ . ”

Բնդունելու թիւնք յանգեալք ՚ի չէ վարին իրր անական . և ըստ համաձայնութեան անականաց յարին ՚ի գոյականս . զք . “ Արնարհեցար ՚ի չարչարանս՝ չարչարելի բնութիւն մարդկան . ” “ Արամնդ լինել պետրոսի և յովհաննու սիրելոյ . ”

Այլ սորա հասարակօրեն առնուն զինդիր ՚ի սրա-

կան հարմիր զոր օրինակ , “ Պակեղիբ աշխարհի , և բաղձալիբ վերնոցն պետու թեանոց .. :

{ } Երան Ի պահանջն Բանի :

Ի համաձայնութեան մասանոց բանի կաղմի բան . երբեմն 'ի բազում բառից , և երբեմն 'ի սակաւուց՝ դոնէ յերկից . այսինքն 'ի բայէ , յանուանէ բային , և 'ի խրնդրոյ նորին . զի , “ Հայկ ծնանի զլ' Բմենակ .. : Ուր Հայն է անուն բայի , ծնանին բայ , զլ' Բմենակն խնդիր :

Եւ երբեմն մի 'ի սոցունց զօրութիւն զնի . զի , “ Աս վրիպեցայ .. : “ Յուսա առ ան .. : “ Ինքն անհամբեր .. : այսինքն ևս վրիպեցայ 'ի բարոյն . զու յուսան առ ան . ինքն գտաւ անհամբեր :

Իսկ երբեմն այլ մասունք բանի ևս յարին 'ի սոսա , ևս և բազում անուանք՝ ըստ զանազան սրաշատանն . այսինքն իբր յատկացուցիւ , իբր բացայայտիւ , իբր անծական , և այլն . որոց վասն եղեալ աստ զերիս համառօտ օրինակս՝ լուծցուք զնոսին կարգաւ՝ 'ի զիւրութիւն և 'ի յուսումն համբակաց :

() Երևակ ան . “ Պանն ցանկալի հանդիցէ 'ի բերան իմաստնոյ . արք տգէտք կցեն զնա .. : Եւ ան Գրան է անուն բայի : Յանկաւ է անծական նորա : Հան Գրան է բայ : Ի Բերան է ներգոյական խնդիր բային : Ի մասանոց , յատկացուցիւ Բերանոյն : Եւ անուն բայի : Տգէտք է անծական նորա : Կցեն է բայ : Օրն է խնդիր սեռի նորա :

() Երևակ ք . “ Որդեակ իմ , մի նախանձիր ընդ չարս , և մի ցանկանայցես կալ ընդ նոսա .. : Եւ ան Գրան է կոչական անուն : Իմ է սօսացական դերանուն , և է լեալ անծական Գրանի : Որ նախանձիր է բայ , որոց անունն զօրութեամբ զնի . այսինքն Գրան : Եւ ան է խնդիր նորա : Եւ ան է շաղկապ : Որ է մակբայ : Յանկանայցես է բայ . որոց անունն է նոյն զօրութեամբ իմացեալ դերանունն . այս է Գրան : Կալ է արդեղիւ խնդրոյ նորա , այսինքն ցանկանայցես : Եւ ան է խնդիր Գրան :

(Քրիստոսի և զիստի կատարման սոցա . որք 'ի մահուն ի բեանց կենդանացան , ելին 'ի կամարն երկնից , խառնեցան 'ի գունդ զուարթնոցն . . . Շարի : Ի սնա հրեշտակէ և անուն բայի : Երկնից և յատկացուցիչ հրեշտակաց : Փութիւն և բայ չեզոքական : Հանդիսի և նորա խնդիր բնութիւն 'ի տրական հոլովն : Աստուածն և յատկացուցիչ հանդիսին : Այս և յատկացուցիչ հաստատութիւն : Արտարարական զգեբանունս սոցա . և և անուն բայիցս հանդիսանցան , ելին և խառնեցան : Ի մահան իրեանց և երկրորդական խնդիր բայիս հանդիսանցան . որոյ բուն խնդիրն զօրութեամբ դնի 'ի գործիական հոլովն . այսինքն և հոգան : Իրեանց և յատկացուցիչ մահանին : Ելին և չեզոքական բայ : Ի համարն և խնդիր նորա : Երկնից և յատկացուցիչ համարին : Խառնեցան և իրք չեզոքական բայ : Ի հանդիս և խնդիր նորա : Օգտարկանց և յատկացուցիչ հանդիսին :

ՅԵՒԵԼՈՒՆԾ

Յետ 'ի միտ առնոց ուսանողաց զհանգամանս մասանց բանի , և զքերականական կանոնս , և ս և յեռ սակաւուք վարժելոց 'ի լուծումն շարադրութեանց , եթէ ցանկան բարեք և ս ակեղեկանալ որպիսութեան հայկազեանս լեզուի , և ճաշակել զքաղցրութիւն քերթողական արուեստի , պիտոյ և նոցա խնքնին և ս կազմել զշարադրութիւն բանից : Իսկ առ սկիզբն առնել այսմ՝ հարկ և նոցա զառաջինն համառօտ ինչ աշխարհարատ բանս դարձուցանել 'ի զբարանն , և ասա նովին առ սակաւ սակաւ զարգանալ : Ի . յ որպէս զի զարթիցի 'ի սիրտ նոցա փոյթ 'ի սոյն յօժարելոց՝ պատշաճ համարիմ՝ դնել աստանօր առաջի նոցա բանի մի աշխարհարատ խօսս՝ (բոտ սոց աշխարհարատ բառարանին) , և դնել ընդ նոսին զգրաբատ նոցին :

Հասարակը համառոտ բանք յաշխարհագրութե
'ի գրաբանն :

- տ . Ի շտե քեր առջևը կտընեմ իմ սրտիս լաւ բաները . սորձը-
յընեմ քեզի իմ խօսքերս .
- “ Ե՛հաւատիկ ստաջի առնեմ՝ ձեզ զՏոզւոյ խնոյ զստա-
դամն . ուսուցից ձեզ զբանս իմ ” :
- թ . Աստուծոյ ձեռի էջբարք , որ ճարիք ընէք իմ մոխարախն
բանիս .
- “ Ե՛ղաչեմ զձեզ Եղբարք անսալ բանիս միտթարուէ ” :
- չ . Ի համադրութիան ճարիք ըբէք , առ ի համադրան է շէք :
- “ Ի ուարուք զխմաստու թի , և խմաստուն լերուք ” :
- չ . Ղաւտ ճարիք ընելու տեղը կոչէք հրամայող ըլլալ .
- “ Ղաւտ փոխանակ լսելոյ՝ հրամանատու կամիր լինել ” :
- է . Պէտք է քեզի որ տիւ խօսիք առ շատ իմանաք .
- “ Պարտ է ձեզ սակաւ բարբառել և շատ խմանալ ” :
- չ . Սէնք ինչ որ ձեռի հրամայած է ընէնք . կէօզձիւնի պէս
բարձր տեղաց քեր սխմնը կանչենք . արեւն ընէն առ լընէ-
լը՝ ամեն ճարդառ քերսն է .
- “ Սէք՝ զոր հրամայեալն է մեզ՝ արասցուք , ազազակե-
լով՝ որպէս դէտ 'ի բարձր զխանայեղ 'ի լսելիս ձեր .
այսուհեաւ առնելն և ոչ առնելն 'ի կամս ազատու-
թեան իւրաքանչիւր անձին է ” :
- է . ՂԵԼԼայ՝ որ քեր ձեզնե՛ն ձեզն թե՛ճդեւութե՛ն տեղեղով՝ արի-
տաութեան կորոսութեանը սիրէ :
- “ Սի որ 'ի ձեզն յիրեցէ զկուրու թի տղխու թէ՛ յա-
ղազս ծուլու թեան ” :
- տ . Սրտք որ յօշ բաներոս է քեռե կընիքին , լսելու ընին պահաւ է .
- “ Որք զՏեա երթան զնանրու թէ՛ն , սրկասամիտք են ” :
- թ . Ե՛ք որ ի համադրոց հեք խօսողովն կ'ԵԼԼայ , ի համադրան կ'ԵԼԼայ .
- “ Որ զնայ ընդ խմաստունս , խմաստուն եղիցի ” :
- չ . Ստուայեթսիւն ճարդը կ'արօքութեան ձեջ կ'ԵԼԼայ .
- “ Ե՛հհոգն 'ի կարօտու թէ՛ն եղիցի ” :
- չ . Ստուայեթսիւն ճարդը ամեն բանի կ'համադրայ .
- “ Ե՛սմեզն հաւատայ ամենայն բանի ” :

Է. Սկզբից ճարտը նախադասութի պիլի նե , լաճընար :

“ Սկզբից և նախադասութի վատ , ոչ ամառնե , , ”

Չ. Շարժեալ ճարտը՝ եր խախտութիւնն ծածուկի իջողնե :

“ Սկզբուցանե զանարգանա իւր այր խորագէտ , , ”

ա. Քարեկանի ճարտը առանց ճարտարի իջողնե :

“ Քարեկանի ճարտը առանց խորհրդոյ , , ”

բ. Սկզբի խոր ճարտը բարձրութիւնն իջողնե :

“ Քան խիտ յարուցանե զարկուածի , , ”

գ. Սկզբի առաջին ճարտը՝ իւր իւր խորագէտն . վե՛ն իւր

բարձրութիւնն , լա՛ն է իւր իւրն՝ որ ա՛մար իւր իւրն :

“ Սկզբի այր երկարամիտ քան զճարտ . . . և որ յաղ-

ածեք բարկութեան՝ քան որ անուցու զբարկութե ճար-

տը , , ”

դ. Սկզբի խոր ճարտը իւր խորագէտն իւր իւրն , ճարտար

“ Պատճառս խորից՝ այր , որ կամիցի քակիլ ի բարե-

կամաց իւրոց , , ”

ե. Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն իւր իւրն , որ առաջին

“ Սկզբիցն որ որ առ ընկերն բարկութեան վարի , առ

գեան խորագուածիւն ունի , , ”

զ. Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , առաջինն իւր իւրն .

“ Սկզբի ունի ընդ ընկերի , զաճառս և սատանայի , , ”

է. Սկզբիցն իւր իւրն իւր իւրն իւր իւրն , առաջինն

“ Սկզբիցն իւր իւրն իւր իւրն , որ իւրն իւրն , որ

զիւր զաճառս և , , ”

ա. Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

“ Սկզբի խորագէտն իւր խորագէտն , որ առաջինն

Ը . Ո՛վ որ իբեմ իբոստեւան շրայ համարեւ է , Ինչպէս յի-
տի սորիչի քրքումն է համար մտաւայեմ ըլլայ .

« Ար զանձին կորուստ անփոյթ առնիցի , վասն այլոց
զհարց հոգ փրկուած էան վարիցի . , »

ւս . Ինչպէս որ իտղիչ լի որ մարդ մի ալաւ էրիկնք նայի՝ ա-
միւր լի է փեփնք , սասոր պէս ալ փորչ լի իբնար մտաւայեմ
ըլլայ սասործայ ա աշխարհի Բաներուն .

« Արպէս ոչ կարելի է միով ահամբ նայել յերկինս և
միւսովն յերկիր , այսպէս միտք ոչ կարեն հոգալ
զայն և զաշխարհիս . , »

Թ . Ղեօմէրս է ամ , լի անհնուն առջի քրքի է իբեմ Բորի-
քը . ա իտղիչ որ անհնուն ինչն զան . լի իբարիանայ ա-
նանց՝ որ յօժարութիւն լին ապէր առնալ .

« Բնատ է ամ , և ամենեցուն առաջի եղ զարարկ և ս
խր . և կամի զի ամենեքեան յափշտակեացն զայն .
և բարկանայ այնոցիկ՝ որ ոչ մեծաւ յօժարութեամբ
փափարին առնուլ . , »

Կ . Ո՛վ որ լսոտէ քէճ փեչ իբեմ նէ , անոր անեն շարը լղաիտի .

« Ար հաստեցանէ շար փոխանակ բարուց , շար ՚ի տանէ
նորս մի պահասեացի . , »

ւս . Սեր օրենիքն քէճ է՝ քերանց քէճ հիւլիպալութիւն ընել .

« Բանի է օրինաց մերոց նենգութի տերանց . , »

Թ . Տիրաները օժանդերեն ստիւնիչ իբլան .

« Տկարքն զգուշանան ՚ի հզօրագունիցն . , »

Կ . Չիանի որ քաղաքներս մի իբլերնէր , անոր համար
պէտ է որ ալաւընիս շատ Բոց ըլլայ .

« Ս ասն զի ՚ի միջ սրոգայթից շրջմբ , նմին իրի բա-
ղում արթնութե մեզ պէտք են . , »

Կ . Խորոնի շնացերենք անհնա ալ . ա միւրի երալ իբեմայ
Յիմարութիւնք .

« Խոր ՚ի քուն ննջեմք ամենեքեան . և երազ թուի
մեզ ճշմարտութիւն . , »

ւս . Պօռուն ասիբը Յենի իբշարժէ . սասնի ալ ինչպիսի վար-
քապեղ եր ալիբարներ՝ որ սասիսութի քրքեն .

« Փող յորդորէ զզօրս ՚ի պատերազմ . և խնաստուն
վարդապետ՝ զաշակերտս իւր ՚ի գործ առարկնու-
թեան . , »

- թ . Ինչպէս շըբի հագնուշը օրով շի շարանօր , ստանի աւելա
լուանշը արտանօրով շի ետքօր .
- “ Իրապէս զբաճարն նկատ օչ բնդունի . սոյնպէս ան
ախտան օչ խոցի ՚ի արտանութենէ , , ,
- դ . Փէհլէն շիտի դէն հանուէ , ս . Իսկ եղովը օծանէ , որ ստ
խտի միտ յեւոջ ստ շըտ ինչպիշ շըււտ .
- “ Ի Երկեայ իբր զարձամարտիկ , և օճ իւզովն գտի .
զի մի կուռեայն ՚ի քեզ ձեռք արտեանին , , ,
- դ . Ինչ իբնասորը՝ որ հիշ Բան ճը լուանի , նման է ղըբի գէհլէ
լուանի՝ որ հիշէն շի Բանօր .
- “ Ի խոյնակեայ անինն՝ բարիշ և մեքի , որ օչ զմիջոյ
բարանի , , ,
- է . Ը ստ ճարտիք իմանհետարանի ետեւ ընթելով ճշմար
տանիցն ճարտիցան .
- “ Ի քաջութեան արտի ծառայելով՝ մարտեցան ՚ի ճըւ
մարտութեան քաղումք , , ,
- ը . Տահա աշէի է լու սնանը՝ տան ինչ լստ հարստանից .
- “ Ի աւ և անուն բարի քան զմեծութի քաղում , , ,
- է . Իսկ շիտի ճաննօր ղէն ղէն ղէն օր շիտի .
- “ Ի քոյ այլ ինչ մեծութի քան զմանօր ղու անձին , , ,
- ւ . Ը ստանի արտուշը լստ շըւտնէ՝ ստեղծ շար ինչիցն . ստ
իտրէ շի լստ ստեղծօր ճարտան միտը ինչանարտիցն .
- “ Դասուք քաղում խոնարհեցուցանէ զստս ծառոյ .
այտպէս և առարինութեան քաղում ինչ զմտս ան
(խոնարհեցուցանէ) , , ,
- թ . Տայտը ղի ինչիցն արտուշից ստեղծ . ստանի աւ օչ
լուան ստեղծի ճարտը .
- “ Ի օր ղ բանայ զստս ստաղալիցս , և երկիւզն օչ զս
առարինի անձն , , ,
- դ . Ի ստեղծօր ինչ ստ ստ ստ ստ է արտոյ ղնօր .
- “ Կարի ինն յանկար որ և պատշաճագոյն և առարինութեան
ձիւն բնութեան մանկանց , , ,
- դ . Ի ղըւաներոս սիտիան ղըւ ինչիցն . ստը ինչիցն աւ եղ
բարտեղան ինչիցն ղիտանօր ստեղծ ստեղծօր .
- “ Դարք մե զուայ զարծեն զմեքս , և Տատար մարա
նութեան և զարտից զառարինութեան , , ,
- ւ . Ի ստանի միտը ինչիցն ստստ ղըւնէ .

- “ Բազայր պարտակալ են միտք անհպարտք . , ,
- Թ . Ընդ ընդդէմս մեծահարգութեանս զի զՔրիստոս ճշտանի .
- “ Ընդ ինչ ոգուս յայլոց առաքիկս թիտ պանծալ . , ,
- Պ . Բանք որ շէրէնք ի զգովն , սահմանաւ լըսած են .
- “ Ըր զանձինս զովն , լի են պարտականօք . , ,
- Պ . Ինչ շահ առնի ի սոսք , երբոր գործք ի սոսքն լի լինայր .
- “ Ըր ոգուս ի բանիցն իցէ , յորժամ գործքն բանիցն չլկայն . , ,
- Լ . Եթե ի զլիւրեաց ի սոսքն լի ի բարաստի . շէրէ հասցնայ ալ նէ լի հետք .
- “ Բանիք ոչ խրատի ծառայ խիստ . զի թէպէտ և ի մանայցէ՝ ոչ հնազանդի . , ,
- Ղ . Բանք հասար շահ ընելլ յօլ է . շէրէ Քրիստոս ինչ է , սահարք շար .
- “ Բնօգուս և ջան՝ որ վասն նոցին . զի շահն սակաւ և , և միասն յօլով . , ,
- Ս . Երբեք սոսքն ինչ հարգով շար հարգան գործք ընելլ
- “ Գիւրբն և նոյ սակաւօք զբազմաց գործ գործել . , ,
- Թ . Նիչ Կեղծ լինայ որ շիւղ սոսքն լի շար , միայն ի զից .
- “ Ըրք տեղի որ որով զմեզ յոյ , բայց միայն մեզքն . , ,
- Պ . Թէ որ ինչ յիշենք ի զից ի զիցն նէ , սծ ի զհասնայ .
- “ Եթէ մեք յիշենք զմեզս մեք , սծ մասնայ . , ,
- Պ . Եթէ հարգ ինչ բանէ որ ի զիցն նէ , հարծէ որ սոսքն ալ սոսքն է .
- “ Եթէ նայն որ յորոց կրէ՝ ի նոյն և զայլ կարծէ . , ,
- Լ . Եթէ սահարն որ ի զիցն լիանի , լի ինչար ի սոսքն լի մեջ ի սալ .
- “ Եթէ նոյ ի զիցն ոչ կարէ կալ քաղաքն ի ի սոսքն լի .
- Ղ . Ինչպէս որ զաշ լիարք ի սոսքն է ծարս հարգան , սոսք զէս ալ հետս Կեղծ է ի սոսքն Կարէ ի սոսքն .
- “ Ըրպէս շար զուրտ անձին ծարսոց ախորժակի և , նոյնպէս աւետիք բարեաց յերկրէ հեռաստանէ . , ,
- Ղ . Եթէ Կեղծ լի սոսքն է՝ սոսքն է սոսքն լի լի .
- “ Տես թիտ աշխարհայ հասարակացն և քան զուրտ կանջայ . , ,
- Լ . Եթէ որ գեղանի լիայ ի զիցն , ինչ լիարք ի զիցն .
- “ Եթէ որ Կարգ Կեղծ լի , շար սոսքն ի զիցն .

- “ Ըր զըբեր յերկրի, արագ անդրէն յաննէ . իսկ որ անկանի ի բարձրուէ՝ բարգաճ անդամ և մեռանի . . . ”
- iii . Աշտէն զի շնորհ ըլլաւ ինչէն՝ որո՞ւն պէտէր ինչո՞ւն տնայ .
- “ Ի զգուշանալն առաւել՝ յաւեա փրասեցայ . . . ”
- iv . Երբ ի ըլլաւ՝ որ մահն յետէն զիս լուսեցանք .
- “ Երբ իցէ՝ զի աներկիր ի կողմ ի մահուանն . . . ”
- v . Եւ որ բոլորով ինչո՞ւն յիշեմք զմահն ինչո՞ւն . հարկ է ինչո՞ւն պիտի մտնէմք որ ինչո՞ւն ինչո՞ւն պիտի ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Ը սերմանեցի արդարութիւն ըստ բանին ի յովսեայ, և զիսորդ Տնձեցից և ժողովեցից զկենաց սրտազն . . . ”
- vi . Չորէն Գործ Բաներու Երևել ընդէն ըլլինք ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Զանցալին ձգաիլ իմոյն ոչ Տասի . . . ”
- vii . Այնտե՞նք ու ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Ի յօսին և ոչ իմանամք . զօշէն և ոչ ինչ լսեմք . բարբառին և ոչ զարթնանամք . . . զիրար քրիստ և ոչ ևս զգամ . . . ”
- viii . Այնտե՞նք ու ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Ծաղկիստ և ոչ ստղարեքիստ . . . ”
- ix . Իմե՞նք ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ու ինչո՞ւն լընջեցիք . ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Զինն արկանեմք և ոչ զլիսաւորեմք . սակաւ վաստակիստ և բիւրս վասնեմք . զոյզն զանձեմք և անթիւս սպառեմք . . . ”
- x . Զի՞նչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն . մեծ Ծաղաղ Գործ Երևել . . . ”
- “ Ի բացուստ ճոտանն իտիստ . և ի պատասխանատուութեանն պահու պատգանձեալ կարկիստ . . . ”
- xi . Զի՞նչո՞ւն . ու ինչո՞ւն Բանին ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ու ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Եւ արդ այսուհետև փոխեցաւք զկարգ բանիս ի ճոտս պատմութեան արարածոց երկրի . . . ”
- xii . Ո՞րքէնք ինչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն . որ ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ինչո՞ւն ինչո՞ւն .
- “ Զի՞նչո՞ւն ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ինչո՞ւն ինչո՞ւն . ինչո՞ւն ինչո՞ւն .

գրեցին նէ՛ իստան անոր . ու ինչպէս որ անիկայ իստան էր .
նալ՛ իրենք ալ անոր հետ իստանով իստանով իէրնան .

Իբրև տեսանեն ճայք թուրքեայ զթևս հօրն իւրեանց ՚ի ծերունին , սասի և անտի մտանեն , և բառնան զնա ՚ի վերայ թևոց իւրեանց , և ջամբեն նան կերակուր՝ զոր և գտանեն . և որպէս ակորժէ երթան նա՛ այնպէս ընդ նմին երթան հանդարտիկ , :

Իստանով (յոգե) ինչ տարի տալ հասնիսն ուստի նէ , անոր ընդիջ իստանէ . ու յինէրն ալ հասնիսն իէրնան անոր տալը , զիբէ իջարժեն ինչ տարի . ինչ երբոր իստանն՝ որ անոր տալը մտնեն , ան ալ հաշտըմ շիտոր իստանով ընդիջ անան իստանէ .

Պողոտոյ զաննայն քարի յոր հասանէ և հայի ՚ի ծախան՝ զնորուն անու զգոյն , և ձկունք յանհօգս երթան լուզին զնովա . զի համարին թէ քար իցէ . և իբրև կամին մտանել ընդ նովա , ընքանէ զորսն պատրաստական և ուտէ , :

Սրբի թօղաղին էյեր էնիէրէիէ մէն աստէ , ու անիէ իրեն մէ շարտը ճ ըլլայ նէ , իէրնայ իստանէ ետպան նանէ , ու անալ իանջնէ եր ցաւ .

Սրային կրիայ էթէ ուտիցէ ՚ի մոյ իծի , և տաղնայ ինչ հասանիցէ նան անտի , երթայ ուտէ զաղն , և այնու անցուցանէ զտապ նեղութիւն , :

Իստան երբոր ետաշտով ի ըլլայ , ինչ շիտոր ինչայ Բժշկէն իէրնայ ինչանէ տետը՝ որ իբտան յըլլէր Գոյնու . իբտան անիկայ ետայնի շարտ , ու իբժշկուտ .

Իստ յորժամ վերս անու յանձին , ինքնին զանձն բժշկել զիտէ . երթայ իցէ զարմատ մի , որ կոյի փղամուս , զնէ ՚ի վերայ վիրայն և անու զբժշկութիւն , :

Ինչեր իստան , մտի ըրէ արեւ զարմանալի պատմութիւն մալ .

Ինչ կամիս , ընք միւս և սրանելի պատմութիւն , :

Ինչի միտանոր ճ ինչինար յորդանան փեփին յենարը . անիկայ որ ճ ինտ տատան համար մտան մաշարս ճ , անտան որ ան տեղը մէ ի մեծ աշտն ճ պատմութիւն էր . Իստան ընք երբոր տետան զմիտանորը նէ , պաշտայն մտանալ՝ անտանիցէ ինչպէս ճ Գոյնու ալ ըստան անոր , ինչպիսիք

է . սէշէլ ալ տէշ իայ հո . ընթի ալ . հոգո թէ գոս շնո ու .
շնո Նէ , էլ ու քն : Սըլանն ալ ալ տրեւը հիւճիւն էլն
ու քնայ .

Ներսիս քննակեր յեզր յորդանանու . և ՚ի խոստու թէ
տօթոյն եմու ա (յաւուր միում) ՚ի յայր ինչ , և եզրիս
անդ ննջեալ առիւծ մի մեծ յոյժ . որ իբրև ետես ըզ .
ծերն , սկսա գուէլ և կրճուէլ զաստանունս իւր : Սըլ
ցնա ծերն , ընդէր արամեալ էս . զի կայ ասա տեղի
ինձ և քեզ . իսկ է թէ զու ոչ կամիս , արթի և զնա :
Սըլ առ ժամայն յարեաւ առիւծն , և զնայ անտի . :

Գ . Սուրբն Սրբազան ճգնաորը ինչիս հոս . որ երեւոյ Նոս .
աճա իր հեղ ապելու բան ճը լուսէր : Արեւմտեանը երբոր
տեւան՝ որ անիցայ հիւնի՝ օրէն ղերի բան ճը շեր ապեր , հոգ
ցոցին անոր , ինչն շնո ապեր պարզալ ըլ . ալ ալ ըստ
նոնց , ղերի բան ճը լուսիճ . անոնք ալ ըսին , հոգա ինչն
հոսը հոս . ալ ալ ըստ , էլեր յեր ինչիս հիւ ըստոր ճը
տաի նէ , քարշոցեի ղի ուր որ գորտ : Նախ ալ թէգ
տիլ ըրին , ու լիքան թէ ղի է քեր անիցայ ինչիս . էտը
իբնիս ինչախոր քոսին անոր , ու քարին Նոս .

Սուրբն Սրբազանս եմու ա ՚ի նա . զնայ ՚ի Նոսիմ , ոչ
ինչ ունելով առ ՚ի պէտս իւր : Սակ նաւորդըն իբրև
տեսին՝ զի յառաջնակ օրէ անտի մինչև ցճինգերորդ
օրն ոչինչ ուտէր ծերն , ասեն ցնա , ընդէր ոչ ուտես
հայրիկ . ասէ ցնաս , զի ոչ ունիմ ինչ . ասեն ցնա ,
և ընդէր մտեր սյսր . և ասէ ծերն , թէ զնաս ինչ
արարի նախդ , զարձուցէր զիս ՚ի տեղին՝ ուր զը .
տիք : Սակ նորա քննեալ՝ ոչ գտին թէ ուր էր զնա ՚ի
նաւն , սպա առեալ կերակրեցին զնա , և տարան ՚ի
Նոսիմ . :

Գ . Սըլնան ճը իրօնաոր էշաա , ու իր բողբ մալը աղչաքնե .
բոս բաժնեց , աճա սիլ ճըն ալ իբնն հոմար ղոհեց . լի
լուսեց՝ որ լըան ունուս իստարեալ հնազանդոս թիւն ու
խանարհոս թիւն ու աղչաքոս թիւ : Սրեց ասոր սորբ Սըր .
սեղը ասանի բան ճը . քոս ինչնանս թիւր իորընցոցեր ու
իրօնաորոս թիւնը լիքոր :

Սըլսան ան կղև կրօնաոր , և զամենայն ինչ իւր բա .
ժանեաց աղբասաց , և կալու տակաւ ինչ ՚ի պէտս

իւր . և ոչ կամեցաւ առնուլ յանձն զկատարեալ
 հնազանդութի և զխանարհում թիւն և զանընչութի ,
 Բա սա զրեւոյ մեծն Բասիլիոս այսպէս , զիջխանու-
 թիւն քս կորուսեր և զմիանձնութի ոչ գտեր :

Տէ՛ւլ ղեպք է մեղի որ մեր խօսքը ԴԻՄԻՏՐԻՅԷՆԷ՛՛՛ . շէրէ ինչ
 որ մեղին հոս ըստեցաւ Նէ՛ յեր սիրտն նախնիք արեւոյց-
 նելու համար հերքէ է . գիտնալով սն Բանն որ ի ըստի , թէ
 ըստ խօսքը սնիւ՞՞՞ ի ըցաւ յընէ :

Եւ արդ պատշաճ է մեզ տալ հանդիստ բանիս , զի
 բառական են՝ որք ճառեցանն մինչև ցայսվայր՝ առ
 ՚ի զարթուցանել զնախանձ սիրոյ ձերոյ . զիտելով
 զասացեալն՝ թէ առաւելութիւն բանի պատերազ-
 մող է լսելեաց :

Հայտմ վայրի և ես տաց աւարտ զործոյս ՚ի փառս Վ՛ճԻ
 սոյ և ՚ի պատիւ ամենօրհնեալ մօր նորա սուրբ աւ-
 տուածածնին :

Վ. Ա. Խ Ճ Ա. Ն

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

THE

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Յ Ը Ա Կ

Հարկաւոր դիտելեաց պարունակելոց յերկրորդ և յերրորդ մասին այսր քերականութեան՝ ըստ կարգի այբուքենից .

Լ՝ ծ-ի ման անուն .	90	Լ՝ աբբ անուն .	96
	164 . 170	Լ՝ աբբ բայ .	115
Լ՝ ծ-ի մանք առանց գոյս- ի մանի .	91 . 170	Լ՝ առայտաբիւլ .	148
Լ՝ ծանց-ի ման անուն .	98	Լ՝ առայտաբան հոլով .	102
Լ՝ ծանց-ի ման դերման .	108	Լ՝ աշխատանք բայից .	126
Լ՝ ծանց-ի ման-ի վերջոյ մաս- նիկի բազումք .	99	Լ՝ ստիւ .	253
Լ՝ ներկայի բայ .	124 . 226	Ղ՝ սերտորդ-ի ման ածականք .	92
Լ՝ նի մանն բայ .	112	Ղ՝ սերտ-ի մասութիւնք .	119
Լ՝ նի մասոր ժամանակ .	119	Ղ՝ սիւր .	82
Լ՝ նոսան-ի ման հոլով .	101	Ղ՝ սլաւաբար մասունքք չերա- նի ման-ի ման .	81
Լ՝ նոսան .	89 . 145	Ղ՝ սոյ-ի ման անուն .	89 . 148
Լ՝ նոսան բայի .	192	Ղ՝ սոյ-ի մանք 'ի տեղի ածա- նի մանց .	169
Լ՝ նոյեալ ժամանակ .	119	Ղ՝ սործ-ի ման հոլով .	103
Լ՝ նոյող-ի ման բայ .	117 . 208	Ղ՝ սերմանուն .	106 . 178
Լ՝ ուսումնի ժամանակ .	119	Ղ՝ սերբայք .	124 . 228
Լ՝ ուսումն բայ .	112	Ղ՝ սեմք բայից .	118
Լ՝ օրգելի կէտի անորոյ .	226	Ղ՝ սեմք դերմանաւանց .	108
Լ՝ առայտ-բեալ անուն .	98	Ղ՝ սեմորդ-ի մանք .	107 . 189
Լ՝ առայտ-բեալ բայ .	116	Ղ՝ սրադեմ բայք .	231
Լ՝ առայտաբան ածականք .	92	Ղ՝ սր-ի ման ածականք .	91
Լ՝ այ .	111 . 192	Ղ՝ յան-ի ման բայից .	124
Լ՝ ան .	87 . 239	Ղ՝ յեմ-ի ման .	251
Լ՝ անք յաշխարհ-աբարեւելի գրաբանուն .	285	Ղ՝ յիւր .	256
Լ՝ սա .	85		

Ասիան բայ 412 . 222	Անդիբը եւթան բայից 222
Ասիան պերան 106 . 479	Անդիբը Նաւասիան 471
Անդհանուր համ հասարակ անան 90	Անդիբը հարցնան անու- անց 171
Անդանեւելութի 129 . 229	Անդիբը հանանան անու- անց 167
Անդանեւել 132 . 233	Անդիբը շեղանան բայից 212
Անդանեւել 133 . 235	Անդիբը սեռի կրատարանան բայից 211
Անդանեւել 132	Անդիբը սեռի ներգործու- նան հարկաւոր բայից 201
Անդանեւել 133 . 231	Անդիբը հանան բայից 426
(d)աւ 253	Արեւն շարադրութի 242
(d)իւր անուանց 99	Աստուծան բանի 239
(d)իւր բայից 418	Աստուծուր բայ 412
(d)իւր պերանանանց 109	Աստուծու ծանանակ 419
(d)իւր ընդանեւելութի 130	Աստուծու լիան 249
(d)անանան անուան 93 . 172	Աստուծու հարկ 103
(j)անանակ բայից 418	Աստուծու բայ 413
(j)անանակ ընդանեւելու- նանանց 430	Նանայանութի ածանան անուանց ընդ ածան- անց 475
Ժորդանութի բայից 426	Նանայանութի ածանան անուանց ընդ գոյն- անց 464
Նանանան շարադրութից 237	Նանայանութի անուանց ընդ գիտանան 451
Անդիբը ածանանանանց 458	Նանայանութի բայից 192
Անդիբը ածանանանց յան- գեւելցի ի ի 162	Նանայանութիան պերա- նանանց ընդ անուան 479
Անդիբը բարդարանան 463	Նանայանութիան պերա- նանանց ընդ գիտանան 478
Անդիբը բայի 198 . 224	Նանայանութի ընդանեւ- ելութիանց 228
Անդիբը բնութի կրատարա- նան բայից 211	
Անդիբը բնութի ներգործու- նան բայից 201	
Անդիբը գոյնանան անուանց 454	
Անդիբը գիտանան բայից 221	

Համայնաւորութիւն զԳլխիսն անուանց .	174	{ } արաբներէն զԵրանան 107 111 . 184
Համայնաւորութիւն Տասանց Բանի .	147	{ } արաբացի Ժամանակ . 119 { } արաբացիք թիւան . 248
Համարաբանութիւն Գերակա նութեան .	264	Վարկաւորաւոր Գլխիսն . Խաբիւղ անուն . 98
Հայտնի ան հարկ .	102	Վարկաւորաւոր Բայ . 117
Հանրակն անուանի .	173	Վարկաւորաւոր Գերան . 107
Հասարակ Բայ .	114	Վարկաւորութեան . 134
Հարցանի անուանի . 92 . 175		Վարկաւոր թիւանաց . 167
Հարցաւոր և պատաս խանի .	271	Վարկաւոր Գերանանաց այս , այդ , այն . 181
Հասարակն անուն .	90	Վարկաւոր թիւ Բացայայտելու . 150
Հարկաւոր անուանց .	103	Վարկաւոր թիւ Գարակացու ցիլ . 153
Հարկաւոր և հարկաւոր Գեր անուանց .	109	Վարկաւոր Խնդրոյ Բայից . 224
Հարկաւոր Ընդունելութեց .	130	Վերգոյնի ան հարկ . 103
Հարմարակն Եղանակ .	122	Վերգոյնի Բայ . 113
Հեռ անուանց .	96	Վերցի Ժամանակ . 119
Հեռ Բայից .	115	Վշանագից . 251
Հեռ Ընդունելութեց .	130	Վշանագրութիւն . 252
Սակեայ .	139	Շարկաւ . 144
Սանակն անուանի .	92	Շեշտ . 254
174 . 176		
Սասանի Բանի .	262	Ուրակ . 256
Սիջակ շարագրութիւն .	240	Ուղղակն հարկ . 101
Սիջակն անուանի . 92 . 174		
Սիջակի .	249	Ղեղանակն Բայ . 114
Սիջակութեան .	145	Պարմանի ան հարկ . 102
{ } անակութիւն Բայից .	115	Պարագրութեան . 259
{ } արակցոյցիլ .	154	Պարագայ անուանց . 94
{ } արակն անուն . 90 . 150		Պարագայ Բայից . 113
{ } արագար անուն . 98		Պարագայ Գերանանաց . 108

Պարագայր ընդհանել՝ .	129	Էանակ անականի .	169
Պարագայր հարցի .	103	Ս Էրեբերան անանան .	92
Պարզ անան .	96		174 . 175
Պարզ Բայ .	115	Ս Էրջիկեր .	249
Պարզ շարարանի .	240		
Պարզի .	249	Տ .	84
Պէտքի անի շարարան .	239	Տեանի անանան .	98
		Տեանի Բայի .	116
Ս հիանական Էղանակ .	121	Տեանի Գերանանան .	106
Ս Էանակ հարցի .	101	Տեանի ընդհանելուի .	130
Ս Էան անանան .	94	Տրանի հարցի .	101
Ս Էան Բայի .	113	Հարցանի Գերանան .	106
Ս Էան ընդհանելուի .	129		110 . 180 . 181 . 182
Ս Էան .	253	Փարեհի անի շարարանի .	251
Ս Էան .	253	Գերանի անանի .	81
Ս Էանի Գերանան .	107		
	110 . 183	() Էանի Գերանի շարարանի .	240
Ս Էանի Գերանի Գերանան .	123		
Ս Էանի Գերանի .	249		
Ս անի .	84		
Ս Էանի Գերանի անանի .			

ՀԱՄԱՌՕՏ

Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն

Ի ՊԷՏԱ ՆՈՐԱՎԱՐԺԻՅ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1859

20-01102

J. H. P. H. P. H. P.

4-10-1870

1870

1870

1870

Հ Ա Մ Ա Ռ Օ Տ Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն

Ի ԴՐԱՐԱՌԷ՝ ՅԱՇԻԱՐՀԱՐԱՌ

Ա.

Աքեթ, ի, իւ.	բորնկցրնկըւ բան: գաւ:
Աքեզայ, յի, յից.	կրծաւոր քահանայ:
Աքանիտ, ագայ.	հագնիչ. տեղմը իջնալ: կիլմեք. դոնադ:
Աքաս, պի, պաց.	ազքատներու որդմու թիւն, հոգուհաց:
Աքարակ, կի, կաց.	արա: չիֆթիկ:
Ազի,ւայ, կաւ.	պու: դոչրուք:
Ազոն, նի, նաց.	ասպարեղի խաղ: կիւրիչ:
Ազուգայք, յից.	ջրանցք: սու կոչու:
Ազուցիկ.	իրարու հազցուցած: կիլտիրակ, կեչմե:
Ազոււ, ու, ուց.	ազոււ: դարկա:
Ազցան, ի, աջ.	քեղիկթիւն:
Ազամանդ, զի, զից.	կշմաւ քար: մագնիւ.
Ազեն, նի.	դրախտին տեղը:
Ազազուն.	չոր, ցամաք: դայիֆ:
Ազաս.	չի կարգուած:
Ազբն, բին, բամբ.	կտաւին ծայրի կարճ թիւրը:
Ազգական, ի, աջ.	ազրասպայ, խըսում:
Ազգապետ, ի, աջ.	ազլի դուխ: միլեթ պաշ:
Ազգասահմ, ի, ից կմ աջ.	սոյսօփ, ֆամիլա:
Ազլի ազլի.	տեսակ տեսակ, կերպ կերպ: թիւրլի թիւրլի:
Ազլ աւանտ.	խնայրնել: հասկեր վերմեք:
Ազլեմ, եջի.	բանիչ, դրդել: թեւրիւ կթմեք:
Ազլոյ.	զորաւոր, ուժով, կարուկ: քեակին:
Ազլր, գեր.	մեջքէն ինչուան ծունկը: պուս:
Ազն, զին.	ազլ: միլեթ:
Ազնիւ, նուի, նուաց.	պիտուական, աղէկ. սպրիւ: աֆերիմ:
Ազնուական, ի, աջ.	աղէկ. մեծի զաւակ: կիւղէլ. սոյզասե, ըիճալ:
Ազոխ, խոյ, խոյ.	չիհասած խաղող: դորուգ:
Աթու, ոյ, ոջ.	նասարան: խակէթի:
Աթուական, ի, աջ.	փոխանորդ: վեքիլ:
Աէխան.	մորուքը ճերմակ ինկած: դրու:

Մէկհոմութի, թեան.	Տոբուն վեր վեր կընայք: Գուրծունա:
Մէջք: շոպ, շոք:	Տոբուն տալլաները. ճերմակամ մաղ: մարագ:
Մխտար կամ արտար, բի.	անմիտ, ապուշ, պեան:
բայ.	Թշուաթին առջի գետ կըտող. յաղթութի ընտ.
Մխտյան, ի, ից կի՞ աջ.	Պի շուն:
Մխտյան, յնի ից կի՞ աջ	Իտաս, միակ:
Մխտրմակ, ի, աջ.	խոյ, էլլեթ:
Մխտ, ի, ից.	Մխտակեա, մեակ, տայ. ցուազար: մարաղը:
Մխտակեր լինիմ.	ցու. քուշէլ. ցուակից լլլալ:
Մխտարմուլ, լի, լայ.	առաջերու. քուշակութիւն ընող. միանկիմ:
Մխտարք, բայ, բար.	առաջերով գուշակութիւն ընելը:
Մծեմ, ծի.	բերել: կէթիլմք:
Մծելի, լոյ, եայ.	ուստուրա:
Մծել զճերա.	ածիլել: թրաշ էթմէք:
Մծու, ծուոյ, ոյ.	պզտի երկիր: թարլա:
Մծուխ, ծխոյ.	գործելի: քեմիւր:
Մծք.	արմատեն շատցուցած մի. գեր: Գիտանալար:
Մհահ.	անգեակ: զուգու. ֆ:
Մհաղմեալ.	լեփեցուն:
Մհամայ.	գորաքի:
Մհան.	ժակ, փոս: լազրմ:
Մհանակապ.	ազնի. քարերով բամած:
Մհանակիտ.	մաքուր, սրայմառ, քուտ: զի. լալ:
Մհանակուռ.	քարերով զարգարուած: Ճեղահիլքի:
Մհանաս, ի, ից կամ աջ.	կեղանի բանելու. գործիք: տուզագ:
Մհանատես, ի, աջ կի՞ ից.	աշքով տեսնող, կամ տեսնուած:
Մհանութիւն թօթափել.	լուտ մը: ս սահամ, անիտ:
Մհանասոր, բի, բայ.	երեկելի:
Մհանի, նոյ, նեայ.	աշք ունեցող:
Մհանիլըրկիտ, կտի.	անկամ մաքրելու. գործիք: հիլալ:
Մհիմիտս կամ.	զարմանալով մտիկ գնել. խիտս զարմանալ:
	հէլլում սլմագ:
առ Մհանել.	խաթեր համար:
Մհանել յանուանել.	անուանել ու երես (ճանչնալ):
ընդ Մհամբ հայել.	ժուռ նայիլ:
Մհն, տիան, տիամբ.	աշք. ազնի. քար: կեղ. Ճեղահիլք:
Մհն ունիմ.	աշքը ճամբան ըլլալ. յուտալ:
Մհն անել.	պատկատիլ. տպիտ անդին նայիլ:
Մհնախտիլը.	աշք խամաշտըրմիլ ընող:
Մհնակապիմք, կապճայ.	աշքին ծակը. մասնիկին քարին տեղը:
Մհնկառայ լինիմ.	աշքը անկամ նայիլ:
Մհնապարար.	աշք կը շատցընող:
Մհնասութիւն, թն.	երեսապաշտութիւն:
Մհնարեմ, կեցի.	աշք ընել: իշարեթ, իշար էթմէք:
Մհներե.	յոյամի, աշից առջև: էշքարել:
Մհնկոր.	խրպնած, խախք կարմ:
Մհնհար.	աշքիլած: գորգուլուգ:

Վհուսք, կրօնքի, ից.	Տողոզ: Ճիւսճիւր:
Վհուսք մաշկեայ.	Վրան նստելու մորթ: փեռսակքի:
Վհու, սի, սից.	Տերկած ճամբան: էփէք:
Վհասարեկ սանեմ.	Տերկել:
ՎՏ. ի, ից.	Վախ: դորդու:
ՂՆՏի հարկանիւմ.	Վախնալ: դորդմադ:
ՎՏա.	Իշակ:
ՎՏարեկ սանեմ.	Վախընել: դորդու թմազ, իւրբիւ թմէք:
ՎՏարեկիւմ, եցայ.	Խիստ վախնալ: դայթ զորդմազ:
ՎՏազին.	Վախնալու. շափել դուրս մենմ: կորիլիւ:
ՎՏաւատիկ.	Իշակ:
ՎՏեակ, Տեկի, կաց.	Ձախ կողմը. Ձախ մեղքը. Ձախ դիւնը:
ՎՏեղ, ի, ից.	Վախնալու: դորդուլու, դորդունճ:
Վզազ, զի, գաւ.	Ճար, հնարք. պատճառ:
Վզափին, ինոյ.	աղջիկ ծառայ: երբ ըզճը, պէտէմ:
Վզաղակ բառնաւ.	կանչել, կանչու ըսակել: կայկարս գոփարմազ:
Վզամ, զաջի.	մանարեկ:
Վզամոզ.	գոյնզգոյն. ծուռումուռ:
Վզանդ, գոյ.	նորեւուկ կրօնք: էյրի արն, էյրի մեակոյ:
Վզանդեր.	փափուկ ուտելիք: ինճէ մանճա:
Վզանմեմ, եջի.	խարկել. բոհրել:
Վզարս վարեմ.	աւրը շարկել:
Վզարակեմ, տեջի.	վար զարնել. անպիտան ընել: խարսալ է թմէք:
Վզաւազ.	աւրած, խախուտ:
Վզաւազեմ, եջի.	աւրել: պողմազ:
Վզաւնի, նւոյ, նեւոյ.	կիւմիւրճին:
Վզբ, բոյ.	մընտառութիւն: կիւպրէ:
Վզբապարս.	մընտառէ մեջ բան փնտրուող ինչպէս է խողը:
Վզբկք, բեւոյ, } Վզբիւս }	մընտառութիւններու տեղ: չեօփիլուկ:
Վզեղն, զան.	կայ:
Վզեղն երկնից.	Ծիրանի գօտի:
Վզերս, սի, սից.	աղաչանք. ընծայ. ջատագովութիւն: բիճայ. փեշկել:
Վզի.	հասպա: տե, տեխնտի:
Վզիբեկ.	մօրուքը ճերմակ ընկած: զըռ սաքալը:
Վզիկառ, ար.	բոք: կօրեքէ:
Վզիւ, զեաի, տից.	աղիքը կարբալիք. ջաւալի բան: պէշա:
Վզիւտալի.	խզճալի: տեբալի, պէշալը:
Վզիտզոյմ.	խզճալի:
Վզիւս, սոյ.	քերփիճ, թուղա:
Վզիւս թրծեալ.	թուղա.
Վզիք, զեւոյ.	նուագարանի թեւեր. սրաի կակիճ. սիրելի զաւակ:
Վզի, իի, իից.	կզպակ, օղակ. տան մեջ պէտք եզամ բաներ: քիլիթ. թեճի միլլէթ:
Վզխաղխեմ, իտեջի.	մէկ տեղ Տողվել, կապկըպել, վրայ վրայ ը. ջընել:

Ազիսանազի, ի.	մաչ, մախմաչ :
Ազիսարայչ.	ափեցըբիկչ. կապիս : ապուսաճուպուս, եսմ. զուս :
Ազձեաչ.	ազամ : թուրուս :
Ազիսաչի, կի, կայ.	անանկ, ախար, խեղճ, փուճ :
Ազիեր.	ազամ ձուկ :
Ազճատամբ, նայ.	Թաղար : ապար :
Ազնակ, մի, կայ.	ափեցըբիկչ խար :
Ազու.	խուսուլի, չիսմուլի. իրարամցում, վեզիկի :
Ազուամաչ.	անուչ, մեզմ, խորամանկ : միլայիմ :
Ազուեա, կուս, սուչ.	կակուչ կամ բարակ մաչ :
Ազնամչիմ, աձ.	ազուես : թիլքի :
Ազնամուջ, փոչ.	մուլմ, միմուչաչ : ախմանլը, բարամլը ք :
Ազուաղամն.	մուլմ, փուս :
Ազուաղասուկ.	աղի. աղասու : թուզու :
Ազուեի, դուչ, կայ.	աղասու : քիլլի :
Ազուար, թի, բայ.	հարկուար. հարկի մը տակ եղող :
Ազիսցանեմ, ուչի.	բանել, որոգայիթի մէջ ձգել :
Ազթիկեր, թի, բայ.	աղթը ընող, բարեխոս, միլարոգ :
Ազու, ախ, ախչ.	միմուչաչ. քիլ. մեզմ, տանուչ :
Ընդ Ազու.	մուլմ կերպով. կերպով մը :
Ազրի, բուչ, թեաչ.	մանարելու գործիք : ախամներ : ախիթմն :
Աճապարեմ, կի.	կանուխ շարժիլ : թեղձ տակըմանաչ :
Աճա, սի, սայ.	սուպն. կոճիկ. կաշի զարդեր :
Աճասապաս.	ջերթով պատամ. կաշի ունեցող :
Աճեմ, կի.	մեմուչ, շամուչ : պեղիմեք :
Աճեցուս.	աճամ, մեմձցամ :
Աճիան, նոչ.	մեխիթ, փասամ մարմնոյ փոշիմ : քիւլ :
Աճարար.	աչք խարոզ : որ բապաչ :
Աճ, ի, սոչ.	տարի : երլ, սենկ :
Աճ ըստ ամե. ամ յամե.	տարուկ տարի :
Աճե կս.	տարիկն կակ :
Աճամ, մաչի.	ամանկն թափել, վաթել, լեցընել : ախքմեք :
Աճայի.	չիքնակամ. երեսն ձգամ : կարամի :
Աճարայի, նայ.	ամբուսան տակեր, ամսոր :
Աճարասան, նի, նայ.	ամբուսան տուն :
Աճրամամ, բարմի.	վեր վեցընել, եղարը գաղաղբանաչ :
Աճրասան լիմիմ.	ամբասամուլի ընել : չիքայիթի կթմեք :
Աճրարեմ, թեչի.	ապրուստ ժողովել, գիլիլ, մեկիթի զնել :
Աճրարչես, բալի, սայ.	անպամ, շար մարոգ :
Աճրարհուսամ, ճի, ճիչ.	հպարտ, քիթը մեմ :
Աճրարակ, կի, կայ.	հաստ պատ. թերոգ, աշտարակ : գուլ :
Աճրարուսան, նի, նիչ.	հպարտ : քիպիթ :
Աճիմ, բմի, ծիչ.	սուրբ, անմեղ, սրտտ չունող : լեքիսիլ :
Աճրոխ, խի, խիչ.	անկարոգ բազմութի. իրարամցում, ճիւմհիւր. վեզիկի :
Աճիմ.	հաստատուն, ամուր :

Եմեհի, հայ, հեաց.	կատարի, ուժով, ետփուզ:
Եմնախալ, ի, ա.	ամեն բան բանող:
Եմնեմն.	հիշ պիտ թիւրջի:
Եմիկ, մի կամ միան.	պզտի այծ. զառնուկ:
Եմիճ, յայ.	ուտելու կենդանիներու ձագ, փոփուկ մեկ.
	զէն կերակուր:
Եմդան, ի.	զցեատ, վրայ աննելու լաթ:
Եմուլ, լի, լից.	ըստամբ կով. երկու մեկ տեղ աշխատողներ:
Եմուլ, անոյ, լոց.	զուտակ շերտոց. պատու շարուց:
Եմուսին, անոյ, անոց.	երիկ կնիկ. ընկեր: էհի:
Եմուսնամ, ջայ.	կարգուիլ: էկէնմէք:
Եմուր, մի կամ մրոյ.	պնու, ապահով տեղ. բերզ:
Եմուրի, բայ, բեաց.	աշխարհք շխտած, երիկը կամ կնիկը մեկած.
	ազապ:
Եմուք.	համով, կակուղ, անուշ:
Եմդբեմ, քեցի.	համովընեկ, մարսել. հաւաննընեկ:
Եմուհաբու, թի, թն.	կայծակ. կայծակէ զարնուիլը:
Եմուլու.	ամպերու մէջ ճամբայ ընող:
Եմուեմ, եցի.	ամպտաիլ:
Եմուրոյ, պի, պայ.	ողին աւրուիլը. խտանափնդորու թիւն: հովա
	կիւրիւլ թիւսի:
Եմրանամ, բայցայ.	ապահով տեղեր քաշուիլ. ապահով ըլլալ:
Եմրոյ, ջի, ջայ.	բերզ. ապահով տեղ: գալէ:
Եմփոպեմ, փեցի.	ժողջտել. պատել. թաղել: թոփլամայ:
Եմեմ, ոյ.	խիւղ: հիճապ, առ:
Եմեմ ամնեմ.	խախք ընեկ:
Եմեմ չի հարկանիմ.	ամբընալ:
Եմեմիամ.	խաղընկոտ, պարկեշտ:
Եյդ, գոյ.	տուտուտ: գուշուղ վարթը:
Եյդեդորմ, ծի, ծայ.	եզի բանող:
Եյդեկու, թք, կեմոյ.	խաղողները ժողջելը: պարզազուտու:
Եյդեստան, նի, նայ.	եզիներ:
Եյդի, գայ, գեաց.	եզի: պաղ:
Եյդորեմ, բեցի.	բարի լուս ընեկ:
Եյդուն. այդուց.	տուտուտնց:
Եյդր. այդրեն.	հոտ տեղը:
Եյժմ. այժմեն.	հիմայ, հիմեկու ընեկ: շխտի:
ԵյՂ.	ուրիլ: գայրը, լաքին:
ԵյՂայլեմ, եցի.	փոխաբուտել:
ԵյՂ ընդ այլը.	մեկմեկու տեղ, խտանակ:
ԵյՂանդակ.	անշնորհք, կուրտ:
ԵյՂագեն. այլափառ.	ուրիլ հաւատք ունեցող:
ԵյՂագց.	ուրիլ կերպ:
ԵյՂակերպիմ, պեցայ.	կերպարանքը փոփուիլ, ուրիլ կերպարանք
	մանեկ:
ԵյՂուտ.	ուրիլ տեղաց:
ԵյՂուք.	ուրիլ տեղ:
Եյժ. ի, ից.	քեցի:

Արժեամբ, ծեման, մանց	կայրի սյւմ :
Արժեւարեան՝ ճի, ճից	այժու մազի հաստ զգեստ :
Արժ ինչ	երբոր գեռ, գեռ նոր :
Արժուհեան	անկէ ետքը : սնտան սանգրա :
Արարանեմ, նեցի	} փրան իմաստ : մասկարայ կթմէք :
Արարն սանեմ	
ընդ Արարն	խնտալու համար : շաղաշըլա :
Արարտար, ի, ից կմ սց	գիւտհար :
Արարհեան	ասկէ ետքը : սրանտան սանգրա :
Արար սոյ, սոյ	հով, շար հոգի, սատանայ :
Արար անգր	սաղիս անգին :
Արար, տի, տից	թուշ : շմեկ :
Արարուամ, տեայ	ուտիլ :
Արարուց	ուտեցք :
Արար, սան	երիկ մարդ : մազարայ :
սա Արար	մարդ գլուխ :
Արն լինիմ	կարգուիլ, հարս ըլլալ :
Արբեմ, կցի	երեկ : կարմազ :
Արբեցամ գափի	աշխարհիս ան տեզն որ արեւը շիտակ փրան կը զարնէ :
Արբըմար լինիմ	ընտրելով քորք ժողովել :
Արբի, բւոյ, բեայ	որբնարի : պէքեար, սուլ :
Արբուձի, ձիոյ	ձիատր քորք : սիփահի, սթլը սակեր :
Արց սանեմ	սեանելու երթալ : աշքը փրան ըլլալ : քննել :
Արչեղու, լուի, լուայ	փայ կեցող, կախկոպուս :
Վարդ, գի, գայ	կըլայիկ, գալայ :
Վարդան	ուշ, իրիկուան գեմ : կէճ :
Վարդորոյն	գում շունեցող : անմիտ, անզցամ :
Վարդաս, տի, տայ	ցամ ազցէ : կապիտ :
Վարդի, գւոյ, գեայ	ցամ ազցէ :
Վարդակ, կի, կայ	խրատե շանտող, անզցամ : տնկիւիլ :
Վանկիւլ	մարե շանցամ, շխարժուամ : տմուտուց :
Վանուխ, նխոյ	նանկ :
Վանխարհիկ	ստար երկրցի : գերի :
Վանոց	շանցնող :
Վնալուս	երեսպաշտուծիւն շընող, խաթը շնայող :
Վնալակ, կի, կայ	ըւեր շիտանամ, գում, գրաւոր գինի :
Վնալատ, ի, աջ	չեղ, խաիլ :
Վնասակ, ի, աջ	գէշ ճամփայ զնացող : հոգարտայ, խիսիլ :
Վնասիկ	շանըփող (բերդ) :
Վնասուն, նոյ, նոյ	հայփան :
Վնարատ, ի, ից	լեքեիլ :
Վնարդ, ի, աջ	գէշ, ցամ :
Վնարդանք, նայ	նախախմբ : սիթեմ :
Վնաւայ, ի, աջ	խեղճ, տկար :
Վնրան, ի, ից	միտ շունեցող : հայփան :
Վնարդամեմար	անարդ մարդու պատիւ ընող :
Վնարդիլ	աննե : անճուանի, խիտ մեմ :

Վարի, բռոյ, բեաց.	վարիստ, վատ, տկար, խոշոր, անճամբ:
Վարասիր ասնեմ.	արդարացընել, չիմեղագրել:
Վարաց.	գոց, լոյս չունող:
Վարաւ, իր, ից.	չհամարուելու, ծար Խօթ չունող, չիկրցող:
Վարեբեղի.	չհասարակ:
Վարուժեղի.	չխրաշուկու:
Վարայա, տի, տից.	չխրաշուկու:
Վարատագեղ.	բարակ, նօսր: տէլրեկ:
Վարար, բի, բաց.	կատաղի: կապուղ:
Վարխանամ, աջայ.	կէս գլխու ցաւ:
Վարդ, գեղ.	չիգիւննալ: պիլմեմբ:
Վարիւտ.	ազգապառ:
Վարոյ, յի, յից.	չիգանուած: թուա՛ն:
Վարսնեմ, նեցի.	չեղող, չեղած, սլինչ:
Վար, գոյ.	ուրիշք բանի տեղ չիղնել, վար զարնել:
Վարամ, ոյ, ոց.	վարու ցանի տեղ: թարլա:
Վարամանգ, ի.	մարմնոյն խաղերը: կղա:
Վարաման, յեցի.	կրմառ:
Վարանոր.	մամառալ, փնտուել, քննել:
Վարաստան, ի, աջ.	հոն: օրամըզտառ:
Վարաստակ, կի, կաց.	արա: թարլա:
Վարեայ, գեայ.	դրսի բակ:
Վարեղե.	կզնէր, կովեր:
Վարեղայ, յի, յից.	որ չեբերաբերի, հաստառ:
Վարեբնայեա, տի, տայ.	թոյնը կրտորդ: բանղէ՛ն:
Վարեն.	թաղաւարին տուած հրամաններուն վրակեցու:
Վարեն և անդ.	հոն, շուտ մը: օրատառ, հարպի՛ն:
Վարեորդ, գի, գայ.	չուտով մը, մեկն:
Վարահական.	կը՛ կով պահող, հովի:
Վարորդ, զորու.	տակնուգայ ընող, արտուղի:
Վարորութի, թի.	հանդարա, հանգիստ. հանդարտութի:
Վարունգր, գնոց.	հանդարտութիւն: բահաթըլը:
Վարու.	խորունկ ծով. դժոխք. մենծ փոս:
Վարուտա.	չիգազրող:
Վարսին.	անկեց: օրատան:
Վար.	անկից վեր: դաթընտան պերի:
Վարագարձ, մի, միւ.	հոն: օրայառ:
Վարանիկ, նկի կի՛ նկան,	երթալ գալը. հատուցում. թղթին պատառ.
նկաւ.	խանը: դարչըրըր:
Վարեն.	տաթինեկ գաւակ:
Վարի, բռոյ, բեաց.	նորեն: կենել, թեքբար:
Վարոյթք.	բարե կամ փայտե պատկերը:
Վեղ, ի, ից.	սիրախառնուր, դանիլը:
Վերեկան.	չեղած, չխտեղծուած:
Վեղին.	կօփն:
Վեղր, բի, բաց.	զցայութի կամ խեղբի տակ չի՛նող:
	տկար, ուժ չունեցող:

Մընդհատ .	անդադար : սուղմա :
Մըստացիւ .	չիմէրացրուելու :
Մեծեղ . զի .	առջ մեծիք :
Մեծերի .	լման : թամամ :
Մեծամ .	ասեմե զուրս , անյարմար :
Մեծոյն .	
Մեծուսեկաւ . ի . ից .	զմըբը չիրանոյ , սրայ չիրանոյ , անհամբեր :
Մեծոյն .	արտում , երեսը կամամ :
Մեծուսուր ասեմ .	խիստ անմեծել :
Մեծուսասար , սիրի , բաց . խնասար . թե սկը չունենցոյ :	
Մեծը , անընչի . ից .	աղքատ . բասակ չունենցոյ . ոչինչ .
Մեծ . անուոյ , ուոյ .	թեքերէկ . մազարոյ . սրտամ արտաղ :
	Ֆրալմագը՝ . արեան ու լուսմեմ մարմնը .
Մըլուոյ .	չիլուացում :
Մըլուր .	չիլումամ :
Մեխայեմ . յեչի .	խղճոյ . չիխղճոյ :
Մեխիզ՝ .	խղճմամար չունենցոյ :
Մեխար . զի . ըից .	չիխարամ . բազարի : համու բառը :
Մեխնոյ .	սուանց խղճուու : ինսֆարի :
Մեխանը .	չիլոզնոյ :
Մեխու .	ամբողջ , խամբն չըբամ :
Մեխարի .	խիզ՝ չընոյ , ասարբերութի չընոյ : սրբ սկեթ կթմելն :
Մեմսխապեւ .	սուանց թեկէֆ ըլլուու :
Մեմանթ . ի . ից .	չիմանցուուոյ , կապանճը :
Մեմանթմա լիմիմ .	մամ կուիլ , զմըբը չիլուսմանել . թեկարիլ ուլմոյ :
Մեմեղ , զի . զոց .	սազատամ :
Մեկ է .	կրօնիկ . յարմար է :
Մեկամա .	չուղեղով , սկանոյ , բանի :
Մեկոյ .	անհասարտ , անցուար :
Մեկան , նի .	սանց : հասան :
Մեկանեմ , անկի .	հիւսել , բանիլ : ազուսմոյ :
Մեկանեմ , անկոյ .	կնալ : տիւլեկ :
Մեկանեմ , յարեկ .	մեմիլ :
յակն Մեկանեմ .	երեսնոյ :
Մեկուուա .	որ չիմարտիբը , ձեպի չեկեր :
Մեկարեկիր .	անգուեմ , որ չիլուսակչիր :
Մեկարուրդ .	չիկարամ կարբը , բաց մար :
Մեկեոյ .	խեզ՝ , սորմելի :
Մեկընոյ , զի . զոց .	չուսպարմերու սեղ : հասարտար :
Մեկեզմ . ի . ից .	կեղծուարութիւն չընոյ : սաֆակրում :
Մեկիւն , կեան .	չեղէ :
Մեկիւն հասանեմ .	պտար մակիլ :
Մեկիւնակալ .	անկիւնի բարբ :
Մեկիւնամամ , տացոյ .	զեղ բաղմար ունենոյ :
Մեկիւնար .	չիկրտում :
Մեկոյն , նի . ից . ոյ . ոյ .	սեղեկ :
Մեկոյնարկ լիմիմ .	ուրիչի անկողնը շտակել :

Մեկուսանոց . յի . յից .	հիւսած . բանած : էօրակ :
Մեկօք . փի . փից .	չխաշուած . անձև . կոպիտ :
Մեհալ .	չիհալած : չխնարաւած . չխնարաւելու :
Մեհաւրոյց . բուրբ . բից .	խաղբի չեկող . խիտ կատարի : ետփուղ :
Մեհալա .	չիհալաւուող . չիհալաւուած :
Մեհաս . սի . սից .	չիրամեաւելու . չիքընձնաւու . բազէ մը . մարդ մը . սղտի հաս մը :
Մեհեթեթ .	անձառնի . այլանդակ : պէթ . եղաւուղ :
Մեհեա ասնեւ .	աներեկոյթ ընել . իջին խաղաւու գալարբնուղ :
Մեհեա լինիւ .	կորսուել . հետը չխնուել :
Մեհարին .	անկարելի . չափէ գուրա : գապիլուից .
Մեհարա մասնեւ .	նկը ինուլ . ճարը հասնիլ :
Մեհարիցն է .	ճար չիկայ :
Մեհաւն .	հուն չունեցող : հասաղ :
Մեմաննիւր .	չիմաննրացող : ասնմաղ :
Մեմաննրոյթ .	
Մեմա . շի . ապ .	բարերու մէջ խորունկ տեղ . մազարա :
Մեմեոց . ջի . ցոց .	մեղքի սրբիլ : փեշիկ :
Մեմկարէկ .	կարօտով հալած մալած :
Մեմկամ . կացոյ .	կարամաղ : սրգու չեքմէք :
Մեմկամալ . ապոյ .	նեղմաղ : տարամմաղ :
Մեմին ասնեւ .	ինքը զինքն սպաննել :
Մեմկութի . թև .	նկուութիւն : տէրս :
Մեմն . անմին . լանց .	պէտէն . կեզտէ . ճան :
Մեմամբ սրկանեւ .	զբան ասնել . ձգել :
Մեմամբ անմին .	ինքիրմէ : քէնտի քէնտինէ :
Մեմն ասնու .	խօսք տալ . հաւանիլ :
Մեմամբ լինիւ .	խեղքը զբան գալ :
Մեմնացեղ .	ազատը մարդ : կի զէլ . տիլուկ :
Մեմնահաճ .	ինքիրեն հաւնող :
Մեմնաման լինիւ .	ինքը զինքը մեղքնել :
Մեմնապան լինիւ .	զցուշմաղ :
Մեմնասեր . սիրի . բայ .	ինքիր զինքը սիրող :
Մեմնասուր լինիւ .	ինքը զինքը մասնել . իր անձը տալ . սրբիլ տակ մանել :
Մեմնգիւր .	իր հանգիստը փնտրող :
Մեմնիւր .	ամեն մէկը :
Մեմուկ . միւյ .	նեղ . բարակ . սրտի մաշուք . կարօտ :
Մեմրեւոյոյց .	յորդ անձրն . փոխորիկ :
Մեմա . ի . ից .	չիպատմաւելու :
Մեմա ասնեւ .	ցեղը ընդել . մէկ գաւակը չիթողուլ :
Մեմոսնի . նույ . նեայ .	չափէ գուրա : հանդալ . պոթալ :
Մեմոն . ի . ից .	չիմեմող :
Մեմարգանամ . գացոյ .	բնակող չիմնալ . անապատ ըլլալ :
Մեմաոց .	չիմաթիմալու :
Մեմաուլ .	նայն չիհանող : սեպից . սելենկից :
Մեմարթէ .	կարելի չէ . չի վայելի :
Մեմուլ . մի . զից .	չիրանեցուցած (կենդանի) :

Մշտոյ . ի . ից կ՛տաց .	} շիկացոց :
Մշտոյուրոյ .	
Մշտարաց .	շիւղանաչոց . կ՛նձուլոց :
Մշտար .	անյարմար . բանի մը հետ շիկոցոց :
Մշտարիւր .	ուր շիկելու . ուր շիկոց :
Մշիւղ .	որ շի փոխուի :
Մշիւղաւար . ի . ոց .	որ շիպահոց .
Մշոզցոց .	շիփոխուող . պիտու կեցող :
Մշոյո լինիմ .	յոյրը կարել . յուսանալի :
Մշուս .	մուսացիտ . մուսցում . շիփուելու :
Մննիւղ կ՛մ Մնուաղ .	շիպահելու . կարտուծի չուճեցող .
Մնուելր .	բանի մանկ չընող : քառաճը :
Մննչան . նի . նից .	ցած արն . բան չմնչանակող .
Մննչ .	չմարող :
Մննչորն . հի . հից .	ապերախտ . աննորք . աղից :
Մնչուճ .	նայն շիճանող . սևախի :
Մնչուչա .	ըզորք : շիփուից :
Մնչանամ . քացայ .	աղուարուծից կորընչընել :
Մնիտակալ . լի . լաց .	որ շիպահոց :
Մնոզք .	շիկակըցող . աղուճաք մանկ չընող :
Մնո՛՛՛ .	անյարմար . կարգ չուճեցող :
Մնուայ . յի . յից .	կուպիտ . կուչա . անկրիս : նազըս . զքի :
Մնորիչ .	չիզատուող :
Մնոք . տից .	ոտքին զին . ոտքին քով :
Մնուանակիր . կրի . կրաց .	} նայն անուճն ուճեցող : ստալ :
Մնուանակից .	
Մնուանորի . կի . կաց .	անուճը կտարած :
Մնուաղըփի .	անուի պէս պարտող :
Մնուճ . անճայ .	թիկն ստիւր : զոլթուց :
Մնուղաց . յի . յից .	ծուս . նամբայ շիկող :
Մնուն . անուան .	ստ . իս :
այս Մնուն .	փիլան (մարդը) :
Մնու շեմ . շիցի .	անուչընել :
Մնուր .	տեղ չուճեցող . տեղի կարտ շիկող :
Մնուր . անբայ .	ձեռն սղակ : դասմա . պոյունտուրալ :
Մնուրչ . անբայ . ջուց .	կրող : տիւչ . հէյալ :
Մնուամոյ՛՛՛ .	զարգ չուճեցող :
Մնուայնան .	չափի զուրս . անհամեմատ :
Մնուամիր .	չիտարուող :
Մնուատի . սուի . ից կ՛մոյ .	յարգ չուճեցող :
Մնուատի գրամ .	չանցնող ստակ :
Մնուարտ . տի . տից .	անմեղ . յանցանք չուճեցող :
Մնուիտան .	բանի մը շիկող :
Մնչաա . ի . ից .	զատած . որուճած . հետու :
Մնչաանի . կցի .	զատել . այլբնաց :
Մնչրգի . գուց .	ցամաք . չոր . ուր որ չուր շիկոյ :
Մնչրդեա . տի . տից կ՛մոց .	արգիլք . պարտալ տեղ . բամբուածք : պեղմն :
Մնաամ . սաղի .	մանկ ընել . սպասել . բանի մը կտակ ինձալ :

Մասաւս .	բանի մտիկ չբնոյ : գաղթ ուժեղան .
Մասուաղ .	անտի, ծով կեցող :
Մասպատ .	չիհասանող :
Մասեբիբ .	չիստաղող, չիտակ :
Մեփհեր .	չիանանացող . չիմտոցող . կարուկ :
Մեփսանդ .	չիբաղթուելու . ամուր :
Մեփաս .	յանցանք չունեցող . չիփաստող :
Մասա , ի , աչ .	մորի : սրան :
Մասաանատ , սաչայ .	անտառ դառնալ :
Մատեբ , զւոյ , զեւոյ .	բնակարան չունող . չիվայլած , փուճ : եղ . սուղ , միմաստիկութիւն :
Մտեղիտալի .	զեմ կեցող , պինդ :
Մտես ասնեմ .	երես ձգել . աչք խփել , ներել , հոգ չունե .
Մտեսեմ , եջի .	նալ : հաճախող ուժաղ :
Մտերունչ .	տեր չունեցող , փնքնաղլուի , երես ձգած :
Մտի .	անկից : սրասան , սնասն :
Մասուս .	տարբեր տղտիկ :
Մտի , տիոյ , ոյ .	բիծ մը չունեցող , խիզճ ընելու բան մը չու .
Մտիեղծ .	նեցող :
Մրակ , կի , կայ .	ուսն ոսկորը :
Մցանեմ գուուրբ .	ձերանալ :
Մցանեմ զհրամանու .	հրամանք չիպահել :
Մցնիբ .	տեմն մեկը :
Մչք , շից .	անցնիլը . դիպուածներ :
Մփոյթ .	հոգ չունեցող : հաճախող :
Մփոյթ , ասնեմ .	չիհոգալ , երես ձգել :
Մքթիթ .	սասնոց աչքը թարթելու :
Մքոյթ .	հանգիստ , խաղաղ , ծածուկ : եմն :
Մթ , թոյ .	աման , գործիք : գաղ :
Մթմ ասնում .	փոխ ասնել :
Մութ , սրի , սրունք .	բարակ , թեթև , տկար . քիչ հանգիտած :
Մութնեմ , նեջի .	չարութի ընել , անիրաւութի ընել :
Մութնեմ , նեցայ .	աշկերտ , փոքրատար : շախրտ :
Մշակերտ , ի , աչ .	աշկերտ , փոքրատար : շախրտ :
Մշակերտակից , կից , ցայ .	գաղընկեր :
Մշատ ասնեմ .	յողնեղրնել , շարըրկել :
Մշար .	ողբ : լաց :
Մշարուանդ , զի , զից .	մեխանա . խաղի տեղ . խաղցող :
Մշարուանդիկ .	զինի ծախող . խաղցող : չենկի :
Մշարեմ , թեջի .	լալ , ձեծ կուիլ . ցաւակնել , տխրատալ :
Մշարհաղբ ասնեմ .	տերութե մը մը կը ձեռնարկները համբը :
Մշարհաղբ ասնեմ .	ամեն տեղ հաշակել , խաղք ընել :
Մշարհամաղ , զի .	աշխարհական մարդ թաղելու կարող :
Մշարհամով , վի .	ովիտնոս , աշխարհիս մենծ ծով :
Մշարհակալ , լի , լայ .	երկրի մը տեր , աշխարհի տերող , աշխարհ .
Մշարհավարեմ , թեցայ .	աշխարհական կեանք անցընել , կարգուիլ :

Աշխատ :	կարճրակ : ալ :
Աշխոյժ , խուժի .	գառախուան , աւժով , կարխ՝
Աշխոյժք , խուժից .	կուանդ : կիս :
Աշուն , աշնան .	ան պահար :
Աշնային , յնոյ .	աշնան բանք , աշունքի առեմը :
Աշտանակ , կի , կոց .	շանաան :
Աշտանակներ , կրի , կրաց .	շանաան բանդ :
Աշտարակ , կի , կոց .	գուլ :
Աշտարակաւն .	աշտարակի ձեով :
Աշտակ , ախի , կց .	} կարճ նիզակ : մզբագ , խըլա :
Աշտակ , ի , կց .	
Աշտիպ .	ցարկնի տեսակ մը : պուլուր :
Աշտուճ , աճոյ .	ցանոց հոց , շոր հոց , աւանց կերակրի :
Աշտուրէ .	աշքը բաց : աշք : աշք կեղ :
Աշտմէք .	երկու աշից մէջ տեղը , ճակատ :
Աշտակեմ , սեցի .	երեսպաշտուծի ընել : խաժը սայմագ , թա րաֆ չէրմէք :
Աշտցու , ցուի , ցուաց .	կար : քեր :
Աշտց .	տիմոց , կեղտիւք :
Աշք , աշաց .	կեղ :
աւ Աշու .	դըրարանոց :
կալ Աշաց (ուրուք) .	կուրմալ :
ՂԱւ գնեմ .	բանի տեղ չիտեպել :
Ազար .	կարք : սանդրա :
Ազարանեմ , նեցի .	պատանմեքնել : ջառագովել :
Ազարգոյ , ի , յից կի գոյց .	ըլաւնքը , գալեքը :
Ազարզն .	զէնք չունեցող :
Ազարմալ .	առեմնէն գուրա :
Ազարմաւան .	կարն համոց . բանի չեկոց :
Ազարմոյժ , ժուժի , ժու .	արուն : զան , իրին :
ընդ քիրան և ընդ Ազար .	
ժոյժ գալ .	արուն քրտմը մանել :
Ազարէր .	ուր ուր բան չի բուսնիր , աւերակ :
Ազարեստ առնեմ .	բանի տեղ չիտեպել , փճուցնել :
Ազարեանոցու , ցուի , ցուաց .	աւրելու , փառելու , հոց դառնալու :
Ազարեանեմ , նեցի .	կորսնընընել , աւրել , փառելընել : պղծուց :
Ազարեանկ , կեկի , կեկաց .	պղտի շիլ : գաւաթ :
Ազարի , կոյ , կեաց .	շիլ . գաւաթ : շիլ :
Ազարհարգան , նի .	կնիկն երկամե գառուելու թուղթ :
Ազարհարկ .	տուրքի ազարա :
Ազարհով .	էմին :
Ազարմեան .	մեարք պարագ :
Ազարչու .	դճուճ : փիչ շնամուց :
Ազարչուեմ , լեցի .	բանի մը վրայ գալիք : ափսոսուլ , խղճուլ :
Ազարչուորհ , հի , հոց .	ապերափառ : սնընորք :
Ազար ուրեմն .	անանկ և նե :
Ազարուտե , ի , կց կի ալ .	քար : գալս :

Ազատամուտ .	քարոս , շնորհ տեղ :
Ազատմի , նոյ , նեայ .	զարու :
Ազատում .	անդորրմ , անզգամ , խառափրա : սեֆիհ , սենկիտղ :
Ազատասան , նի , նայ .	ապահով տեղ : սրբաճառ կեր :
Ազատասան շինիմ .	մեկին կնոսղ , տպախիղ . յուսաղ :
Ազատարմք , նից կի՛ նայ .	մենն տունն . սարայ :
Ազատասան , նի , նից .	սինն գլուխ , շնոսղ : զապիմ սրղ :
Ազատու մն , բմաւնք , մանց .	չարքքն սաչաղչարք :
Ազատքոչ , ի .	փակ լծոց , զլիտ զարգ :
Ազապոչոյ , ուցի , ից .	փաստ , սրինակ , նմանութի : խաղաթ :
Ազաւանդակ , կի , կայ .	չարքքն՝ եկեղեցին՝ փերտեմին իփի :
Ազաւատ , սի , սայ .	ծրիք , սղք :
Ազաւեն , սինի .	պահակու տեղ : սիփեր կեր :
Ազարեն .	իրաւ սր , սասնց տարակուսի :
Ազարինեմ , նեցի .	սասնջնայ . ըսքնաղքնեկ :
Ազերախտ , սի , սից .	աղկուածիւն շինանցոց : նամկեր :
Ազերիտղ .	կարտ շեղոց :
Ազիդակ .	կուրքեր կախելու զարգ :
Ազիկամ .	՛՛ՐԻԸ :
Ազիկար , բի , բայ .	տկար , շիկրցոց :
Ազիխակ .	ինքնազուխ սորված , անզգամ :
Ազիրատ , սի , սից .	անիրաւ , անշորք :
Ազիտեմ , սեցի .	միտ կամ ձուկը չորքնեկ :
Ազղիմ , շեցոյ .	պաղիլ մնայ , սրսքննայ : շարմայ :
Ազչապիմ , սեցի .	իրարմէ քաշել անեկ :
Ազուխտ , պիտի .	չարքուցած մի կամ ձուկ : պասարբուս :
Ազուչ .	ծմրած : սերսեմ :
Ազուչ հարկանիմ .	ծմրիլ , խեղք զլիեն կրվաղ :
Ազուռ , պի , պից .	աւար . կարծ : քիլիփիլ : ոլծայ :
Ազատար , ի , աչ կի՛ ից .	զլուխ քաշոց : զարպա , սաի :
Ազտակ , ի , աչ , կի՛ ոյ , ոյ .	սիլի :
Ազտակ հանեմ .	ապտակ զարնեկ :
Աջ , ոյ կի՛ ու , ուց , իք .	սայ :
Ընդ Ամն .	աջ զիեն :
Աջակից .	օգնական : կարտմ ճը :
Աջոլ , զի , զայ .	վարպետ , ճարպիկ . զիւրին :
Երկոյունց ձեռաց Աջոլ .	երկու ձեպն ալ բանուկ :
Գակ .	
Առագաստ , սի , սից .	կեկքեն . վարագոյր . ծածկոց :
Կամ սայ .	
Առաժուր անեմ կամ	
հարկանեմ .	սարի տակ անեկ :
Առած , ծի , ծից .	վճարական խոզր : մարգարեութիւն :
Առածիմ .	պարտիլ , զսանաղ :
Առախմք , նայ .	խաղչութիւն . ամեմ ոլք :
Առակեմ , եցի .	տակ հանեկ . խաղք ընեկ :
Առակ արկանեմ .	տակ պատմեկ :

առ Աշխատ.	Հիմնիտ. հիմա : հիմաի :
Առանձին.	միակ : եւոյնը :
Առանձնամատ, նայցոյ.	ձեզիք քառուիլ : զառուիլ :
Առանցանք, նայ.	խնթուսիկնա խոսք կամ գործք :
Առանցք, յից.	ծափե մը անցուցած մայ. մայք որում վրայ անի մը կամ գուճա մը կըստըտաի : միլ :
Առարար, ըի, բայ.	քարտա, խորտարարա :
Առաջ, ոյ, առաջք.	առն : հան, ինչիք :
ՂԱռաջն ունիտ.	առնին առնել :
Առաջարար, հի, հից	առնի գին պահող, առնին գացող զորք :
կամ հայ.	նիկն :
Առաջարարութի, թն.	մայք դրած բանը, խնդիր, հանկուտք :
Առաջարիտութի, թն.	առնին կզած, հան կող. հիմնաիտան :
Առաջիկայ, յի, յից.	մեծաւոր : զբախող :
Առաջնորդ, զի, գայ.	բարակ լուսն : իսի, սիճիտ :
Առասան, նի, նայ.	
Առասպել, լի, լայց կամ	չինձու բան, հանկուտք :
լեայ.	առնը ծածքը : թափան :
Առաստաղ, զի, զայ.	պլ :
Առաս, ի, այ.	զեմ խոսող, զեմ գնող :
Առարիտ, կուի, կուայ.	եզիլ :
Առաւել.	կզեցընել :
Առաւելում, լի.	ստարան :
Առաւուտ, ու կմ ի, ուց.	առարանց :
ընդ Առաւուտ.	կանուի ելլել :
Առաւուտիտ, տեցի.	զրկել : եղբանաց :
Առաքել, կցի.	կարիճ. բարի գործող : իրա, քաղիլնթի :
Առաքինի, նայ, նեայ.	գնելու բանին որինակը :
Առքին, նայ, նեայ.	կառքին զեկը. ամիւնեւում լիսեւը :
Առկ, զի, գայ.	աւրել. հանկուտքը դիտնալ :
Առկգծանիտ, ծի.	կասին երկանքի թեկերը :
Առկը, տորից.	աշխարհիս վրայ կզած բաները :
Առկք, կից.	քովը, մար. քովերը : կանընտա, կանըն.
Առընթեր.	տարի :
Առթիտ, թեցի.	միջնորդ ըլլալ, յորդորել, ընել սալ :
Առժամացիտ.	նոր գրտուած, նորելուք :
Առժամայն.	նոր, հիմնաիտան. քիլ զիմացող. ձեկն :
Առժամանակեայ, կիի,	անցաւոր. նոր կզած :
ից կամ կայց.	վրայ առնելուք, ծածկոց : փեշարմալ :
Առիգած, ծի, ծայ.	պատաճաւ. միջնորդ : սեպեպ. միանձը :
Առիթ, թի, թից.	աւլան :
Առիւծ, ծու, ծուց.	կայծ մը թնայած, մարելու մաս :
Առիցյձեայ.	ալկակիլի :
Առ հասարակ.	գտաւհացընելու նշան. ճաշակ : փկ, շեկի :
Առհասարակեայ, շի, ից.	պատարաստ : զիւրին : հարպիճն :
Առնան.	կարը : սանցա :
Առ յապա.	

Վշմարարք .	}	Էրիկ մարդու պէս :
Վշմարպէս .		մարդու հազնելու զէնքեր :
Վշմարզին .		Էրիկ ունեցող կնիկ :
Վշմարին , կնոջ , նանց .		Էրիկ մարդիկներու կեցած տեղը : սէլամըզ :
Վշմանոց , ջի , ջաց .		ընել : էթմէք , իջլմէք :
Վշմեմ , արարի .		չիտելու զարմել :
չտելչիմ Վշմեմ .		տանն որոշել :
ժամ Վշմեմ .		Թուզթ խրկել :
Նամականի Վշմեմ .		տանել : արմազ :
Վշմուտ , առի .		արմատ մզել :
արմատ Վշմուտ .		ուտել :
կերակուր Վշմուտ .		մեղքին բանել :
Վշմուտ զմեռանել .		հասկընտել :
Վշմուտ զշափ .		գրան տանել :
Վշմուտ ըստ անմին .		չուտ : տեխնափ :
Վշէք .		չուր տալը . տղիկ կարգալը :
Վշողանու թինն , թն .		մտաղաչ , կարիճ , առաջ : արնճ , քերփիկ :
Վշոց .		տարփ տակ տանել :
Վշտանեմ , նեջի .		ջրի ճամբայ . վազուկ շուր :
Վշտ , սուր , սուսայ .		աղցական :
Վշտ արեան .		անկամել վար փոփոխող :
Վշտնկինճառ .		կոնճառ :
Վշտոյց , շուտի կմտոյ .		քիչ մը : ազածըզ :
Վտ ասկառ սի .		քիչ քիչ , կամայ կամայ : ազար ազար :
Վտ ասկառ ասկառ .		տանը մէջ եղած կտանմին :
Վտ անին .		մկ որուան , ան որուան : տիր կիւնդիք :
Վտորեայ , բի , բից .		մկէն ան որը : օ կին , անիտակ :
Վտորին .		ստակ :
Վտար , բի .		ըսել : տեմէք :
Վտիմ , ապի .		դերման . կտորտրդական նշան : խփիք :
Վտզանի , նույ , նեայ .		մարմնոյ վրայ ծակծրկելով գրուած նշանը :
Վտզնածեմ .		հաճի :
Վտզնեղարմ , ծի , ծայ .		տակզով բանած : իջլմէ :
Վտուի , ասուոյ , սուեայ .	}	բրդեղէն : կիւնակն :
Վտուեայ .		
Վտուն , անոյ , անոց .		որ կրնայ խտիլ , մարդ :
Վտարպէն , զինի , նայ .		միտ վրայ զնելու զէնքեր :
Վտարականաստառ .		միտար որտորդի շուն :
Վտարականի , նույ , նեայ .		որտորդ :
Վտարաստան , նի , նայ .		տխտա . միեր :
Վտարաստանիկ .		տխտա մէջ մեծցած մի :
Վտարաստակ , կի , կայ .		միտարներու բազմութիւն . թաղելու համար յարմարելը :
Վտարաստանց , զի , գայ .		միտարին ոտք զնելու տեղը : կողնկի :
Վտարար , բի , բայ .		փահան : զաղցան :
Վտարարտրակ լինիմ .		բանակը չորս զիկն լեւրդի պէս վահաններով պատել :

Վարարել, բիցի, բիզայ.	մի վարդընելու տեղ. մեծ տեղ. 125 քայլի երկայնութիւն: Այստեւ:
Վարկեա, տի, տից կ՛մ տայ.	ապուստեան միտար:
Վարկեան, նի, նայ.	ստորեւեւ ընդունող: Քրիստոսի գաղտնի տեւ:
Վաս.	}
Վասանդ.	
Վասեմ.	
Վասեղատուն, տան, տանց.	հաս: պարտատ:
Վասի և անասի.	զոցիակոսքն վրայի կենդանիներուն մեկը: տակից անկից, երկու գիւն:
Վասի, տայ, տեայ.	հաստատուն, ուժով: հաստատութիւն. ուժ:
Վասիճան, նի, նայ.	սանդուխի ոտք: Արտիվն այսպէ:
Վասիք, տեայ.	տա աշխարհս:
Վճարարարի, կի, կայ.	այ առջև պար բունդ:
Վճարեալ, բիցայ, լոց.	անմայիմ հազով լցուած, մտքը յաբշտա- կուած:
Վատուճ, աճոց.	չոր՝ ջանաք (հայ):
Վատուտ.	տակից: պարտատուն:
Վար, սասե կամ տակ.	բուրց: երան, ետփայ:
Վասի.	տակուն, կրցող. տակ, գեպն:
Վասղձ, մի, մից.	միւթ, փայտ: քերհատ:
Վասան, ման, մանց.	տկուս: տի:
Վասանախիլ ասնեմ.	տկուաները հանել:
Վասան, տեմի, նից.	դասան ընելու տեղ. աղբիքի տեղ: տիվան:
Վասեմ, տեցի.	չիտիւրել:
Վանապպիք, բի, բայ.	սրտ քեամիպի:
Վանախալ, լի: լոց.	տականը նստող, զատուտ. Ակտեղ ժողոված մարդիկ:
Վասք.	պարարտ, լիցուն:
Վարապոյն.	կրակի դոյն:
Վարուշան, նի, նայ.	կրակի տուն, կրակարան: ամէկչեւեւ մանկալ չուտ: չիւսթ, չափրց:
Վրայ.	չուտ շուտ:
Վրայ արայ.	չուտ մը մեկգին ծառ:
Վրայամեա.	էկեմք:
Վրայիլ, զի: զլոց.	վերքի նշան. արուածի նշան:
Վրամ, ծի, ծից.	արմեւ, կերպրմեւ. ետեւ կնայ:
Վրամեմ, ծեցի.	Թագաւորական ճամբայ, բանուկ ճամբայ: ճատահ եղ:
Վրահեա, տի, տից.	երիկ ունեցող կին:
Վրամբի, բայ, քեայ.	խիստ պինտ, շատ զինուցկուն:
Վրաստայ, ի, ից.	էքե:
Վրաս, տայ, տոց.	արեւ, ազատեւել, պակասութիւն գնել:
Վրասեմ, տեցի.	չնք. հարատուութիւն. բերք. երկիր:
Վրար, բայ, բոց կ՛մ բից.	տակածուած. կարատըլան:
Վրարած, ծոց, ծոց.	տակածոց: կարատըճը:
Վրարիլ, բի, լոց.	սպասուտ, ետեւեւ եկող: հըզմէլքեաք:
Վրարանեակ, նեկի, կայ.	

Արքեմատ, բեցոյ.	զինավառ - կրքի մը մէջ ըլլալ: սարհոջ սլանայ:
Արքեցուծիւն, թեան.	զինավառ թիւն: սարհոջուդ:
Արքիչ, շոփ, շոցոյ.	շարաշար խմող, կերտախում սիրող: պէքքի. ճիւղիւն:
Արքուն, բունք, բունց.	չափահաս ըլլալը: կենճիք, էրթիք:
Արքունա հասեալ.	չափահաս, կարիճ: կենճ:
Արգացիք նուէր.	յարգութեան համար յիշատակ մը ժամէ մէջ կախած:
Արգահատեմ, սեցի.	միթմարել, սիրան ասնել. մկու մը կրոյ խզճալ:
Արգանակ, կի, կաց.	խաշածի և ուրիշ կերակուրներու ջուրը:
Արգանդ, զի, գաս.	փոր: բահմ, գարն:
Արգաստար, րի, բոց.	շահտար: պերկեթիթի:
Արգասիք, սեաց.	գործք. շահ, բերք:
Արգասանդ, զի, գաց.	պարարտ:
Արգել.	կնկել:
Արգել արկանեմ.	չորս զին գոցել, պաշարել:
Արգելափան, նի, նաց.	բանտի մէջ ելող. սեղ մը քաշուած:
Արգելան, նի, նաց.	քաշուելու սեղ, բանտ: զրնտան:
Արգելում, գելի.	չիթողալ: հասալ էթմէք:
Արգոյ.	յարգելի, աղնի:
որ Արգոյ.	բանի օր, լուր օր: էշ կրնի:
Արգ.	հիմա: շիմաի:
Արգ, գու, գուց.	զարգ, շէքք շորք, մե:
Արգար, բոց, բոց.	անմեղ. շիտակ: սաաղ:
Արգարակարով.	խիտա արգար, կրտուածք ընող:
Արգարեւ.	կրտուցրնել: հազրգելթ:
Արգեք.	անապա:
Արգին.	հիմակուրնել: սաաղուցմե:
Արգի, գեոյ, գեաց.	հիմակուան, սա աշխրքիս:
Արգիւնք, գեանց.	բերք. հարստութիւն:
բանին Արգիւնք կգին.	խաղը գործք կգու, կատարուելու:
Արգն, գանք, գեանց.	նիզակ: խըշա, մըղտոյ:
Արեգ, զի.	արե: կրնել:
Արեգանին, կան, կանց.	
Արեգգեմ.	արեու գեմ: կրնել և պագամ:
Արեգքեր.	արեկ տարցած:
Արեւէ արկանեմ.	մեղցրնել:
Ընդ Արեւադալն.	արեր ծաթելու ասեր:
Ընդ Արեւելու.	գեւ ՚ի արեւելքի կողմը:
Արթուն, թնոյ, թնոց.	ոյանդ: այրդ:
Արթմիթի.	արթուն ասեր:
Արթնանամ, նացոյ.	արթննալ: ոյաննալ:
Արթան.	լայլդ, ճայիդ:
Արթան է.	կրկայլ, կրտուածք է:
Արթանք.	սեւեք. կնիք: սեյեր. սեկթե:
Արի, բոց, բեաց.	քաջ, կարիճ: պարտից աղբը:
Արիւն, բեան, բեանց.	արուն: պան:

Արեան անձեւ .	արեւտակ :
Արեան խաղաղ .	գիծի : շարաղ :
Արեւմտեան .	արեւն արեւ , արեւնկալ :
Արեւուչա .	
Արեւարբու . բուխ , բուսոյ .	արեւն խնդ , արեւնկալ :
Արեւմտակեր , սիրի , բաց	արահ : Թամարեայ :
Արմարի . Թայ . Թեայ .	արժեթի :
Արմարմանեւ , ծարձի .	հրահրել , ուժովքընել :
Արձնեւ , նեչի .	կերպ մը պատկեր քուել :
Արծաթի , ծառայ , ծառայ .	արծիւ : գարս գուշ :
Արծառնայն .	արծիւի պէս կտուց ունեցող :
Արհամ , մի , մից .	փորձամբ . փորձարկեով անձին : պէլա , գաղաղ :
Արհանելի . ըսյ . ըսոյ .	փայլի հաղուստ . միւս գարգ :
Արհանեմ , արկի .	նեակել , շղեղ . ընցընել :
Ի քարչ Արհանեմ .	քաշքընել . ծուռ մեկնել :
Արհանեմ Ի կենաց .	մեղքընել : եղաբարձի :
սակ Արհանեմ .	գիծ կարել :
Արկչ , կեղ , կեղաց .	անտուկ . գանձանակ : ամառոց :
Արկնոց .	հաւնոց : գափեա :
Արհամարհեմ , հեչի .	քանահրել , բուծի տեղ շիտեղել : հրքալաւ . մայ :
Արհարիք . արաց .	գութ . գոխնալու բաներ :
Արհարածք , նաց .	
Արձաղանդք , գաց .	լեռներում տուած ձայնը : բխտաբ սետա . արս :
Արձակ , կի , կաց .	շիխապուած . բայն . Թոյլ :
Արձակահեր .	մաղիքը ցրցընքում :
Արձակապալար .	քաղցրին պատեն գրտի անհրը : փորըն :
Արձակեմ , կեչի .	արձընկել . Թաղուլ . գուրս հանել :
աչա Արձակեմ .	աչք անկել :
բարբառ Արձակեմ .	պառուլ :
Արձան , նի , նաց .	անկած քար , սիւն . Թուղթ , գիր :
Արձանագիր , գրի , գրաց .	շարտակու գրուածք . քարի վրայ գրուածք :
Արձանագրեմ , գրեչի .	հաստատուն գրել : քի Թիւլի գարս կԹմեք :
Արձանական , նի , նաց .	մեռելի վրայ գոգտուածք . քարի վրայ գը- րուածք :
Արձոյլ , ձուլի .	նկնորսի ջանց : Թու , աղ :
Արձիճ , ճճոյ կամ ճճի .	կապար : գուրըն . գաղաց :
Արժ , մի , մամբ .	արմատ . ծառին կամը :
Արմատ , աոյ .	քեօք :
Արմատախիչ անձեւ .	արմատեն հանել :
Արմատադի .	արմատեն : քեզքան :
Արմատ , աոյ .	խաբատ . — փիւնիկ Թուշուր :
Արմատեմի , նեոյ , նեաց .	խաբատ աղամը :
Արմուկ , միւն , միամբ կի՛ միւս .	Թեին մը տեղի խաղաղ : տիրակի :
Արմուխք , տեաց .	ընդեղեն :
Արշաղաթ , ըուսոյ .	տափ ըուսը , մութմիմութը : շին ստալահ :

Արշաւ կէ արշաւան, նի.	Վարդը.	յարձրկիլը: եկրիչիւշ:
նայ.		
Արշաւեմ, սեղի.		յարձրկիլ, վարդը: սիրաւալ կեմեք:
Արայր, բուրի կէ բուրայ.		դեղին պղնձ: փերփնձ:
Արու, բուի, բուայ.		ար: կրքեկ:
Արուարձան, նի, նայ.		կրիկ մարդու քարե պատկերք. քաղցին պա. տն զրսի շնքերը: վարըշ:
Արուզ.		փուճ, պաուզ շիտուող, անշահ:
Արուեառ, ամ, ամց.		զննահամ:
Արուծիւն, թԼ.		կարընուծիւն, ուժ:
Արբ, ջայ, ջայ կէ ջու, ջուց.		այր:
Արշառ, սոյ, սոց.		կով, եզ: սըղըր:
Ազոտայ, սոյ.		զամի զըպըրզ:
Արջն.		սե, մուծ դուձով:
Արջնդեզ, դի կամ զոյ.		շեօրեկ սթու:
Արա, սոյ.		բանած կրկիր:
Արաարեբեմ, բեջի.		խտիլ. հնէկէ:
Արաախուրակ, կի, կաց.		զիտու ծածկոց. փամթոց:
Արաաաւանան աննեմ.		քշեկ, վընտեկ:
Արաաանեմ, նեջի.		բազմու թեան ստջե ճառ խտիլ:
Արաասուբ, սուայ.		արցունք: կեօզ եաւբ:
Արաասուս հարկանեմ.		լայ: ազամայ:
Արաափար, բի, բայ.		կրկիր հեղեղ ազարակ. կրկիր չափ մը: չիՖթ. ձի. չիՖթիլք:
Արաաքին, քնոյ, քնոց.		զրսի, սաար, հեթանաս: աըշարբի:
Արաաքնոց.		ստից ճամբայ:
Արաաքոյ.	}	զուրս: աըշարբ:
Արաաքու.		
Արաաքոյ կուսե.		զրսի կողմն:
Արաաքոյք.		զրսի դին:
Արաաքսեմ, սեջի.		զուրս հանեկ, քշեկ: սիրմեք:
Արաաքս երանելն.		փորը կըլեկ:
Արաուան, նի, նունք.		
նայ կամ նանց.		աշի կողը մագերով, կողին մագերը: փիփրիկ:
Արաուան ըրին.		բեան զրուիք:
Արաաքայք, բեկց.		արակեր: թարլալար:
Արաուգի.		ճամբի զուրս, ծուս:
Արաուան թիւն, թԼ.		կարգի զուրս շնորհք մը ունենալը:
Արաաք.		արցունք:
Արաաք արկանեմ.		արցունք թափել:
Արափի, փոյ, փեայ.		արկին մաս կրկնքը: լոյս. արե. աստղ:
Արափահարայ.		արեու պէս պայծաս:
Արափահղին.		ընկուղ:
Արաքոյ, յի, յից.		թագաւոր:
Արաքայզն, զին, զանց.		թագաւորի ցեղ:
Արաքոյդի, զեոյ, զեոց.		թագաւորի զուակ: շահզաակ:
Արաուան կէ արաու.		
նի ճանապարհ.		հասարակաց ճամբայ, զուք ճամբայ:

Աբառ, տի, տից.	արածեղութեան անգ. խոտ:
Աբառաբան, նի, նաց.	արածուող կենդանի. արածող հոգի:
Աբար, բոց, բով կ՛մբի, բու.	հերկելու գործիք. հարբ:
Աբարադիր ասեմեմ.	հերկել: շիջա սիրմեք:
Աբաց, դի, գաց.	զգեսուտ. մեծ: տեղիք. ազամկթ:
Աբարանի, նայ, նով կամ նեառ.	մեծեր: բիշաղար:
Աբարաբող, զոյ.	մեծ ու սաստիկ ձայնով փող (պատա):
Աբալ, զոյ, զով կ՛մբ գու.	գուճ:
Աբազանիք.	չորս դին աւազով պատած:
Աբազակ, կի, կաց.	մարդ գարնող, գող: հայտաւ. թիւրի տի:
Աբազահիմն.	աւազի վրայ շինած:
Աբազան, նի, նաց.	ըստ մաղկելու անգ: հաւուգ: գուճաւ.
	լիչեմ:
Աբազուտ.	գուճու:
Աբակ.	տփուտ, մեղք, փոխ: կարգ:
Աբակեմ, զեչի.	տփուտալ, խոշոտ:
Աբան, նի, նաց.	մեծ զեղ: գաստապա:
Աբանդ, դի, դից.	
Աբանդութի, թե.	պահճու առւած բան. սովորութի: կեանկթ:
Աբանդատուն, ասն.	պահարան:
Աբանդեմ, զեչի.	պահ տալ: կեանկթ գտնալ, թեւիթ կթմեք:
Աբանդեմ զողի.	հողին տալ, մեծել:
Աբանիկ.	ահա: իշակ:
Աբալ, շոյ.	ձայն. եղանակ:
Աբար, թի, բաց.	թաղածը: քէլեփիք, կազմա:
Աբար հարկանեմ.	թաղել:
Աբարա, տի.	վերջի մայր. դուխ:
Աբարաահասակ.	երկայն հասակով (պղտով). բարձր:
Աբարեմ, տեչի.	վերջը հասնիլ, քմեղքնել:
Ապրեմ, քեչի.	ըստնայքնել:
Աեկ ասեմ.	աւել:
Աեկարանութի, թե.	աւելորդ խոտ, չարազանց խոտ:
Աեկի անուն.	մականուն:
Աեկորդ.	կիւլցուք, անչահ: արթըղ:
Աեկարանեմ, նեչի.	
Աեկեմ, տեչի.	աւեախ տալ: միշտ վերմեք:
Աեկաշայ, չի, չից.	աւեախ բերողի արուած ընծայ: միշտեղիք:
Աեկը գարնուցանեմ.	աւրել:
Աեկակ, կի, կաց.	աւրուած, անապատ անգ: վերանել:
Աեկ.	կամած հիւթ:
Աեխն.	իմե գուրա կլեկը. սաստիկ փափաք: կչգ, քեջ:
Աեարդ.	պատա:
Աեի, փոյ.	ավուճ:
Աեի ՚ի բերան լինիմ.	պատգանծիլ:
Աեի յափոյ.	ասանց պատրաստութեան. վեր ՚ի վերանց:
	հարսիճէ:
Աեափոյ, թի, թից.	քարտա անգ: սարփ:

Ափսոսաց զնամ-	Անուրնեքով Քանկրտակով քաղէլ:
Ափն, փան, փանց-	զեան կամ ծագու եզր (քննար) • ինչ և իցե բանի ծայր:
Ափշիմ, շեցոյ-	զարմանալ:
Ափսեայ, ասեակի, սեկոյ-	Թեփախ:
Ափ-քի, քից-	սոք, սասակ:
Ափազազ, զի, զաց-	խորազ:
Ափայտիմ, ջեցի-	սոքով զարնել: Թեքմե վարմազ:
Ափայտի-	սոքով:
Ափեացք, քեցոյ-	սոք: սոյազ, փաշա:
Ափես, սքսի, սից-	կելինձիկ:
Ափժան, նի, նից-	զըսած. քելիթիմ:
Ափստակ, տեցի-	սոքը ուժով շարժել, ջարժել:
Ափստիմ, քեցի-	քշել, գուրա ընել: սիրելին և թմեք:

Բ

Բարտախեմ, խեցի-	Իրարու զարնել, գուռը զարնել:
Բարան, նի, նաց-	քար նետելու գործիք մը:
Բարզարան-	կուռքերու տեղ: փութխան:
Բարցին, զնի, զնաց, կի՞ զնեաց-	կուռքի սեղան • զո՛նի տեղ:
Բարզ, գու, գուց-	էօրտեկ:
Բարցին-	բարակ քթանե շապիկ:
Բարզե, զնի, զնից-	շա՛նն:
Բարզկամրցութի, թն-	Թեով կուռիք:
Բարզկարձակ-	Ճղբ տուած:
Բարզկայտի-	Թեով:
Բարզիմ, կեցի-	կարձեցընել, կտաքտակ:
Բարզարարաւ լինիմ-	տեսակ տեսակ լեզուներ խօսիլ:
Բարզարեղուն-	պտուղը շատ, առատ • շատ զուակ բերող:
Բարզարեքանեան-	շատ ճղբ ունեցող (կանթեղ):
Բարզանգունի ակն-	քնհրիպար:
Բարզանգում: Բարզանգիմ-	շատ կերպարանք ունեցող • շատ կերպ:
Բարզանգան, նի, նից-	տեսակ տեսակ • գոյնզգոյն:
Բարզանգցի, գուց, զեաց-	
Բարզանգեղ-	խիստ առատ: ուղ:
Բարզանմտիանն-	շատ նեղութիւն տուող • խիստ տրամեցընող:
Բարզանտրտիկ սեղան-	մենձ հարկիք • կերակուրը շատ:
Բարզանկալ, լի, լաց-	Ճրագ • Ճրագի մկրատ: շամտան:
Բարզանկան, նի, նաց-	սեղան նստող • աճու: մեճիտե սժուրան:
Բարզանկալ-	կտակը՝ խաղիքը շատ:
Բարզանկահակ, կի, կաց-	շատ ակնք ունեցող, ելեկը ունեցող:
Բարզանհմուտ-	շատ բանի տեղեակ:
Բարզանհնար-	շատ բան գտնող: հիւնէրլի:
Բարզանհոմ-	խեղած:
Բարզանհող-	խիստ շատ: սիրելու սիրելու:

Բազմահոսանք .	շատ բերք բերող , ցորենը շատ :
Բազմամեծ .	ուժեղ , քորքը շատ :
Բազմաճառճանչ .	խիստ շուտաուր :
Բազմաճամուկ .	խիստ զարգացրուն :
Բազմամեայ .	շատ տարուած :
Բազմամթեր .	շատ զիջուած :
Բազմայեղանակ .	շատ կերող , տեսակ տեսակ :
Բազմաշեղ .	շատ աչքեր ունեցող :
Բազմապատիկ .	էւերք շատ :
Բազմապատիկ , կեցի .	շատցընել , շատ անգամ կրկնել :
Բազմասակզն , դան , դունք , դանց .	ճուղիքը շատ :
Բազմափայ , փայլ .	շատ բան պատմող :
Բազմաորական , նի , նայ .	շատուր :
Բազմափայլ .	շատ փայլուն :
Բազմաբանդակ .	բարակ ու վարպետ բանած :
Բազմիմ , մեցայ .	նասիլ : օթուրմայ :
Բազմիշխան .	շատ տեր ունեցող :
Բազմիջ , կի՛ Բազմայ , ջի , ցայ .	նստելու տեղ . կոթնցընելու տեղ : շատուրուծի : չողուղ :
Բազմութիւն , թի .	թիւ . ուժ . ճուղ : դոլ , դուփթի .
Բազուկ , զիկ , կայ .	շատ կերպով :
Բազուք .	շատ : չող :
Բազուճ , զճի , մայ .	գիշ :
ու՛ Բազուճ .	շատ անգամ :
Բազուճ այն է .	Թագաւորական տարք , մարտ . բախա :
Բաճ , ժի , ժից .	դուամթ , սկիւն : դասէն :
Բաճակ , կի , կայ .	ծախին տակը փոս բանալ ջրելու համար :
Բաճակեմ , կեցի .	մաս՝ բաժին ունեցող .
Բաճանորդ , զի , դայ .	
Բաճանեմ , նեցի .	բաժնել , գտակ : այլբանդ :
Բաճեմ , ժեցի .	տարք առնել . տարք տալ : փայ կթմք . սէլմք :
Բալ , լի , լից .	քերտղ . ֆիլնէ : — մուլ : փուս :
Բալամիցք .	սզուն մուլը բլալը :
Բախեմ , խեցի .	գուռը զարնել . նուագարան չալել . ծեծել :
Բախ ամուսն .	չորս զին կենալ , բոլորակքն առնել :
Բախ արկանեմ .	չորս զիկն գոցել :
Բախեղիթ , զեթի , թայ .	ապրակ : հէլակ :
Բահ , հի , հից .	գետին փորելու գործիք : պել , գաղմա :
Բահուանդ .	մեղքի և ոտքի զարդ :
Բաղադրեմ , դրեցի .	մեկտեղ զնել . խառնել :
Բաղայք , կի՛ Բաղբաղայք դայից .	պատճառանք , մեղադրանք : մահանա :
Բաղաբլ , լի , լից .	խիստբաժ հայ : համուրաւղ :
Բաղդասեմ , տեցի .	համեմատել , նմանցընել , չազը շարքմայ , թել պի՛ն կթմք :

Բազկեզն, զան .
 Բազկետար, արի, արայ .
 Բազկեմ, խեչի .
 Բազկանամ, կայայ .
 Բազկամ, լայայ .
 Բաճկան, նի, նայ .
 Բաճկանակ, կի, կայ .
 Բամբ, բի, բից .
 Բամբակենի, նայ .
 Բամբասանի, նայ .
 Ընդ Բամբասանի լինիմ .
 Բամբասեմ, սեչի .
 Բամբիչն, բշան, բշամբ .
 Բամբիան, բան, բամբ .
 Բայայ, ջի, ջայ .
 Բայ, յի, յից .
 Բայ .
 Բան, նի, նից .
 Ի Բանի ասեմ .
 Ընդ Բանի ասեմ .
 Գնանիք անկանիմ .
 Դաս Խանու Բանի .

սարժաղղ .
 նետեր նետելու մեն՝ գործիք .
 զարնել : վարժաց :
 խաանուելով մեկ բան ըլլալ .
 փափաքիլ : արդու ըմբաց :
 վերարկու : զրուան :
 խեղճ հագուստ . սղտի վերարկու .
 հասա թել . խոշոր ձայն :
 բամբակենի բայար .
 մեղադրութիւն, արտունջ : ֆասլ, զեմ .
 մեղադրելու արժանի ըլլալ .
 անունը տարել : զեմէ կեթմեք .
 Թագուհի, Թագաւորի մայր : սուլթան :
 տեսակ մը նուագարան :
 արջուն ու ուրիշ կենդանիներուն բոյնը .
 լայիւն, ասեմ, անձագ .
 Խայք : տեղ .
 Իր կողմը որսալ .
 բանադրել .
 երկայն խօսիլ .
 Ինչպէս որ կը կարծեմ . Ինչպէս որ ինծի կերև .
 նայ :

առանց ընդ Բանս ինչ ա .
 Ծեղայ .
 պատմել ի Բանից .
 Բանազնայ լինիմ .
 Բանայի, ընայ .
 Բանաստուծիւն, թն .
 Բանակ, կի, կայ .
 Բանական, նի, նայ .
 Բանասոր, բի, բայ .
 Բանակիմ, կեչայ .
 Բանակիլու լինիմ .
 Բանամ զգիրս .
 Բանասիրութիւն, թն .
 Բանահիւս . Բանաստեղծ ,
 Ծի, Ծայ .
 Բանագլուխս լինիմ .
 Բանարայ, զի, զից .
 Բանգալու շանի, նայ .
 Բանգալու շիմ, շեչայ .
 Բանիբուն .
 Բանեկայ .
 Բանջար, բի, բայ .
 Բանասրկեմ, կեչի .

առանց տարակուսելու :
 բերնով ախտմել :
 Խայք կապել . լուր խարել :
 լայիւն : անահար :
 ճաս, քարոզ .
 Խորքի բազմութիւն . ճամբորդներու կարասան
 որտու, բեզլան :
 խելք ունեցող, մարդ .
 գործերը շտկել . տեղ մը իջնալ : զօնմաց .
 վիճարանութիւն ընել, խօսքով կրու ըմբել :
 սուրբ գիրքը մեկնել :
 բան գիտնալու ջանք :
 փարպեա բան շարագրող : շայիլ :
 առաստուտ . պարսպ բաներ խօսիլ :
 ուրիշ բերնէն կամ գրէն բան գոցող :
 խեղճութեամբ խօսք, երեսկայտութիւն :
 ջնդիլ, ըրածն ու խօսածը չի գիտնալ : սայլդ .
 լամագ :
 խելայի, բան գիտող : վագու ֆ :
 խօսքի տեք, խօսքը անցուկ .
 խտակէն, կանանչեղէն : զարգալով :
 բան խաանել, գեղ խօսիլ . Թնտանութիւն ձգել .

Բաճարիտ, կուի, կուաց	բաճ խաճող . սասանայ : զանճաղ . չէրան :
Բաճա, տի, տից	գրճառան :
Բաճարդեղ ասճեճ	} Բաճար գճեղ :
Բաճանճ, տեցի	
Բաշ, շոյ	կենդանիճերուն վցի ու ճակտի մարզ :
Բաշի, խի, խից	բաճին, տուրք . բախա . պանրի որդ :
Բաշխեճ, խեցի	ասար անար բաճեղ :
Բաշադիճ, զեցայ	ասասու մուտ և անխեղք բաճեր խախ :
Բառաւ, չի կամ շոյ	անասունճերուն պոռալը . խեղճ կերպով պու :
	չարք :
Բառաւեճ, չեցի	կոխու պոռալ :
Բառաւիք, շեաց	բաճեղու կոթ :
Բառնաճ, բարձի	վերջըճեղ : զաշարբանաղ :
աղաղակ Բառնաճ	ճայն վերջըճեղ, կամչեղ :
Բառնաճ թողուճ (զրք)	երես ճգեղ :
Բառանն, տեճան	փափուկ նասարան : սեփր :
Բաարեճ, ընցի	վար զարնեղ, մեղադրեղ :
Բարախաման	բարակ մանաղ . բարակ մանամ :
Բարապան, նի, նայ	զանապան :
Բարաճու թիւն, թե	կենդանիճերուն ու բոյսերուն բերնեճ խուրջ ճեացըճեղք . նմանութիւն :
	զրան վերի ճեճը :
Բարաւոր, ըի, բայ	ասու խուրբի, պասու խուրբի :
Բարբանջանք, ջանայ	խենթ ու մենթ խախ :
Բարբանջեճ, ջեցի	մարդու ճայն . շեղու : սեղ, շիւան :
Բարբառ, սոյ	լեռնցի, կոպիտ :
Բարբարա, տի, սայ	բարբերով շեցուն, խիտ անամ . փասաւոր :
Բարբաւաճ, ճի, ճից	ճիւլ ճաղիկ, մեճճնալ, անուամի բլլալ :
Բարբաւաճիճ, ճեցայ	խախ զեղ . երկու բառ մեկմեկու կցամ :
Բարբ, զի, զից	երարու վրայ գճեղ, շաղցըճեղ, մեկմեկու կցեղ : երզնաղ :
Բարզեճ, զեցի	բարին ասող :
Բարեաւեաց	բարերար, երախտաւոր :
Բարեացապարտ, տի, տից	բազաւոր : թալեճի, ու զուրլու :
Բարերազգ, զի, զից	բարիք խախ, գովեղ, որճեղ :
Բարերանեճ, նեցի	} Բախտաւոր, երջանիկ :
Բարերասա, տի, տից	
Բարերաստիկ	բարքը անուշ . ճեղ : էլ թապիկ թի :
Բարերարոյ, իի, իից	աղկ բերք ուճեցող, պասու շառ :
Բարերեր	գթամ, ողորմամ :
Բարեգուճ	լեճքի շարքի բերեղ :
Բարեզարդեճ, զեցի	աղկ անե, աղիուական :
Բարեզարճ, մի, մից	աղկ (մարդ) :
Բարեզեղաց	չափաւոր, ոչ տեղի ոչ պակաս : որթա պա պեթ :
Բարեխան . սին, կամ խաւճի, նից	աղկ խրատ ասուղ . աղկ խրատուամ, կրք թուամ :
Բարեխրատ, տի, տից	
Բարեխոս, տի, տից կիճ սայ	միջնորդ, յարգորդ : բիճաճը :

Քարեխոս արեանեմ .	Ֆիջնորդ մեջ ձգել : շիֆտաթճը դու թմազ :
Քարեխոսեմ , սեչի .	Ֆիջնորդ ըլլալ : շիֆտաթճ՝ բեճա կթմեք :
Քարեկարգեմ , գեչի .	կարգ կանան զնել :
Քարեկարգութի , թել .	աղկկ կարգ : նիզամ :
Քարեկեղանութի , թել .	աղկկ սարկիջ , զուարճութի . յաջողութի :
Քարեկեչիկ .	հանդիսա սարող , փափկութի մեջ սարող :
Քարեհամբոյր .	բարբը անուշ . անուշ խաբ :
Քարեհասակ , կի , կոյ .	չափահաս : սրչու սուտու :
Քարեմել .	չնքով շարքով , քաղաքավար , սարկեչա :
Քարեմիր .	պազչել :
Քարեմանութի , թել .	բախա ունենալ . միրք ունենալ :
Քարեմարդութի , թել .	կեղծաւորութիւն , աղկկ ձեւանալ :
Քարեմոյն .	աղկկ երեսի գոյն ունեցող , առողջ , զուարթ :
Քարեմարտն .	աղկկ բանի փափաք ունեցող :
Քարեմշան , նի , նից .	աղկկ յոյս առող , յաջող , խորհրդաւոր :
Քարեպաշա , ափ , ափց կի՛	աղկկ (մարդ) :
ապց .	խիսա յարմար , յաջող :
Քարեպատեհ .	ապուսական , աղկկ ջեղկ .
Քարեասեմ , մի , մից .	ապուսականութի : սարչտակելիք :
Քարեասեմութի , թել .	բարիք ընել : կլիք կթմեք :
Քարեբարեմ , բեչի .	լաւ երեցընել , սրակութիւնը գոցել :
Քարեբեմ , քեչի .	բարի եկար :
Քարեաւ եկիր .	Քնաս բարով :
Քարեաւ միս .	աղկկ :
Քարեօր .	կարուկ , սասափկ : բարկացող :
Քարի .	սասափկ վեր ջաթկող :
Քարկացայա .	եասարգ . սեփր :
Քարձ , մի , մից .	մեջքին ինչուան սարը : զալա :
Քարձք , մից .	մկանոց նասող . մկ սպափա ունեցող :
Քարձակից , կչի , կցայ .	սրատուոյ ետեկ ըլլալ :
Քարձանդութի , թել .	ասջի տեղը նասողը , մեծ իշխան :
Քարձերեց .	ասջի տեղը նասիլ :
Քարձերեցք .	փառք սպափա փնտրուել :
Քարձըմարի լիմիմ .	գոլթուչ եասարգը :
Քարձկնեար , ներոյ .	բարձր տեղուանը :
Քարձուիր .	կերակք :
Քարձր , ձու , ձանց .	օրհնել , բարձրացընել :
Քարձր ասնեմ .	խիսա ուժով :
Քարձրարագուկ .	խիսա բարձր :
Քարձրարերձ .	բարձր ամսա :
Քարձրադահք , հից .	համարձակ , ճակատը բաց :
Քարձրադուիս .	ճիւղերը բարձր :
Քարձրաձաղկ .	խիսա վեր ելում :
Քարձրամից .	հարտանալ :
Քարձրամիմ , մանցայ .	բարձր շնքով :
Քարձրայարկ .	հարտա . բարձր դուիս ունեցող (լեւ) :
Քարձրամիտ , մար , մուսց .	
Քարձրայուն , նի , նից .	

- Բարձրաւանդակի հիւսիսը քարձը տեղ . աշտարակ :
- Բարցյախան , նի , նայ . բարբէ քայ խառզ փխխափայտ . Թի կամ փի . լիտփայ :
- Բարու թիւն , ԹՆ . ազկէութիւն : կ՛ԱԻք :
- Բարու ճակ , կի . կայ . որթի (աւանդի) նոր բուսած ճուղ . ծառի ճուղ . պատճառանք . զբարբարու թիւն : իջրփրա :
- Բարբարք . բարակ գաւազաններ :
- Բարբանաք , մանց . զափայ աքաճը :
- Բարբաբ . սուտ պատճառներ բերել :
- Բարբ , բուց , բուք . բնութիւն , վարձանք : խոյ , գապիկթ :
- Բոյս Բարբուց . բնութիւն : գապիկթ :
- Ի Բայցի . բաց տեղ , գաւաթի մէջ :
- Բայցաւ երեւոք . յայտնի , երես երեսի :
- Ի Բայ սար . նկատ ըլլայ , ան նկտի ընկ :
- Բայցաբանչութի , ԹՆ . ամուր կանչելը . կարճ իմաստուն խոսք մը :
- Բայցակայ , իի , իից . նկատար . նկատ կէցոյ :
- Բայցայայտ . պարզ , յայտնի : կէքիտարել , պէյան :
- Բայցասութիւն , ԹՆ . վճիտ . յայտնի ըստանք . չէ ըսելը :
- Բայցատ , աի , տից . պարբայ տեղ . նկատարութի . քաղքին պատեմն գարար : վարըչ :
- Բայցատրեմ , տրեցի . մեկնել . պէյան կէմէք :
- Բայցարձակ , կի , կայ . մեմ . նկատ , պարզ :
- Ի Բայեայ . նկատ . գուրկ :
- Բայերեակի . շատ յայտնի : կի կէքիտարել :
- Բայել ի բայ . շատ նկատ . յայտնի :
- Ի Բայուստ . նկատեմն :
- Բայցթեկայ , Թեգի , գայց . բաց տեղ կէցող կամ պատկող . բաց տեղ :
- Բայցթեկայ , Թեի , Թեից . շափ , սահման :
- Բաւ . կրնալ . արեւմտի ըլլալ :
- Բաւական լինիմ . գո՛ն ըլլալ , ներկք սեպել . կրնալ :
- Բաւականամաւ , նացայ . ներկք ըլլալ , կրնալ . սպասել :
- Բաւեմ , սեցի . ծառասմտաւ և մտթ ճամբայ . շարփի բիմ . Թաու :
- Բաւիղ , սգի , զայց . կապոց . ամանի մէջ գրած բան :
- Բզեղ , գի , գից . մեմ իշխան , նիւպաստա : փաշա , պէյ :
- Բզեղի կամ Բզեղի ըլլ . նորագութիւն նին շէրքի . շէրքին աւրած տեղը :
- Բզեղի . սասանայ : չկթան :
- Բզիար , բայ . կտորել . սպաննել . յայթեկ :
- Բեկանեմ , բեկի . տկարացըննել , կտարակ . մայնր խաղըննել :
- Բեկրեկեմ , կեցի . կտոր , կտորած մասը :
- Բեկոր , բի , բայ . կտարակ , շարդեկ :
- Բեկանեմ , տեցի . բարակ մամած կտու : տիւլպէտ , պիւ բիւն . Ծիւկ :
- Բեկանեմ , զայ . պատգր շատ . զատակը շատ : պերեքեթիկ :
- Բեմ , մի , մայց . բարձր ամուս . ամպին . բարձր ստաթճան :
- Բեմասայութիւն , ԹՆ . ատեւարանութիւն :

բեան, սին, սանց.	բեա, ծամբութիւն. ծամբութիւն.
բեանակիր, կրի, կրաց.	բեա կրող: համալ:
բերան, նոյ, նոց, կի՛ նի.	
նոց.	աղող:
ի՛ բերան ուսանիմ.	բերնուց արգիլ:
բառ բերան.	ժարգ զլուխ:
բերան ծրարի.	կանթեղին ժտակու. տեղը:
բերան ի՛ վայր.	կերտի վրայ:
բերց, զի, զիւ կի՛ գաւ.	գալի:
բերգակալ, լի, ըսց.	բերցի պահապան, բերզը պահող:
բերգապահ, հի, հաց.	
բերեմ, բերի.	բերել: կեթիլըմբ:
ոչ բերեմ զգառս (ուրաք).	մեկուն փառաստորութիւն շերտել:
նախանձ բերեմ ը ումբ.	մեկու մը վրայ նախանձիլ:
բերիմ.	շարժիլ. ուղել. երթալ, գալ:
բերկրայի.	ուրախանալու:
բերկրիմ, բեցայ.	խիստ ուրախանալ: շող սղմող:
բերումն, բումն.	բերելը. բերութիւն. յարում. փափայր:
բերրի, բրւոյ, բրեաց.	պտուղը շատ, պարարտ:
բեկնի, նոյ, նեաւ.	թիրեմնեթին աղածը:
բեկա, սի, սաց.	գամ. երկընդի հիւսիսային կողմը: կերակր:
բզգամ, բզգացի.	ճանձերուն կամ մեղուներուն արդարգալը:
բզգեմ, զեցի.	
բժիմ, թեցայ.	գունալ, տկարանալ:
բժարեր.	բժատ, ծըրտատ (աչք):
բժժանք, ժանայ.	կարարգական սուտ զեզեր: թըլլարմ, հա.
	մայիլ:
բժիչ, բժչի, կաց.	հեքիմ:
բժչեմ, կեցի.	ըսնուցընել. մտքը շտկել:
բիբ, բրի, բրաց.	կեռ պեպիլի:
բերեմ, բեցի.	թուշունի ձագերուն ծիվ ծիվ ընկել:
բիմ, բից.	աչքի աղտ, ճպտասութիւն:
բիծ, բծի, բծից, կի՛ բժոյ.	
բժոց.	ազտ. պակասութիւն: լեքի. գուտար:
բիծ գնեմ.	մեղադրել:
բիբ, բրի, բրաց.	գուտալան: ապխտ:
բիրա, բրտի, բրտաց.	կողխտ, կոշտ:
բիւր, բիւրու, կի՛ բոյ, բով.	տասը հազար:
բիւրացի.	շատ տեսակ:
բիւրտեսակի.]	
բիւրեզ, զի, կաց.	ազնիւ քարի տեսակ մը: պիլլա:
բիւրիցս.	տասը հազար անգամ, շատ անգամ:
Բլժակ, կի, կաց.	անկձին վարի ծայրը, ոչ կտկուլու տեղը.
	լեթղին (ձիւրիին) վարի ծայրերը:
Բլիմ, լիմի, թաց.	կակուղ ու անուշ խմորեղէն: լոգմտ:
Բլանամ, շացայ.	պուշ կի՛ հաւկուր ըլլալ, աչքը տարուիլ: կե.
Բլանիմ, նեցայ.]	զիւ տխմանըմնուց:

Բշուր, բլբլայ կ՞րբ, բոց.
 Բշուր մեկզկն.
 Բծիծ, բծծի.
 Բծկան.
 Բզկեմ, խեչի.
 Բզուզ, բզիչ.
 Բճիճ կամ Բճիճ, բճիճ.

Ըոց.
 Բնարանեմ, նեչի.
 Բնարսանեմ, սեչի.
 Բնարարձ առնեմ.
 Բնազատաւ, սի, ուոց.
 Բնազիր, զրի, զրոց.
 Բնազուց.
 Բնածին.
 Բնակ, կի, կոց.
 Բնական, նի, նոց.
 Բնակակից, կցի, կոց.
 Բնակարան, նի, նոց.
 Բնակութիւն, թն.
 Բնակաւեա.
 Բնակաւոր, բի, բոց.
 Բնակեմ, կեչի.
 Բնակեաց, կեակզ.
 Բնաշինջ առնեմ.
 Բնաւ.
 Բնաւին.
 Բնաւ իսկ ոչ.
 Բնաւորիմ, բեցոց.

Բնաւորութիւն, թն.
 Բնզիւն, զաւն, զաւնոց.
 Բնիկ, բնիկ.
 Բնիւն, նի, նից.
 Բնութիւն, թն.
 Բնչեմ, չեչի.
 Բուլոր, բի, բից.
 Բուլոր կզղիչ.
 Բուլորամիր.
 Բուլորակ, կի, կոց.
 Բուլորանոյ.
 Բուլորեմ, բեչի.
 Բուլորովին.
 Բուկ, Բուկանի, նոց.
 Բուկեզ, զի, զիւ կ՞ զու.
 Բուդրձ, ջի, ջից.

պզտի լեւ: զեփե:
 մեծդի մարց:
 ոջիլ, լու: պիթ, փիթե:
 արտատուր, պակտութիւն ունեցոց:
 զուրս կընէլ, վարկէլ, բուսմիլ, ծնանիլ:
 կարտա: զուսանոց:
 մեղուններուն մամե շինամ մեղրի ծակերը:
 բնութն վրոյ խտիլ, բնական բաներու վրոյ
 զրեւ:
 արմատան ջնջիլ:
 բուն երկիրը, հոյրեմիլը:
 առջիբուն զբուսմիլը, սի զիրբ, իշատակարան:
 բնութենէ՛ զգոյտութենէ վեր:
 բուն ծննդենէ ունեցամը:
 բուն տեղացի. բնական. շանցնելու:
 զամբը:
 մեկտեղ բնակող. մտիկ. մեկ յեղէ:
 սուն: կզ, մէքեան:
 ուր որ շատ բնակիչներ կան:
 բուն, բնական. յատուկ:
 տեղ մը կենալ, բնակիլ. շինալ.
 բնակելու տեղ:
 բուլորովին ջնջիլ:
 նիլ. պիւսպիութիւն:
 առնենին չէ:
 բնականի պէս ըլլալ, սորովիլ. բնութենէ ու
 նենալ:
 յատկութիւն բնութեան:
 բզիլ:
 բուն, բնական. հօրեմական. երկրորդի:
 ստակ. մանկրը:
 զասպիթ:
 կզին պոտար:
 անրոջ. կըր. պտակ. պոտար. բուլորակ:
 կիւկազա բուսած կզգիմերը:
 շորս զիմ պատած, կըր զիմ մը:
 կըկըր զիմ կ՞ ստափակ բան մը. զուստի պէս
 մարմին. աւանց ճեղքուածմի զգեստ:
 Թափմու, մեկ կար:
 կըրմեմիլ. հիւսեմիլ, լուս զին առնել. լմմն.
 ջնջիլ. ընծայիլ:
 պիւսպիութիւն:
 բուրիկ: կալմն տոյս:
 սիմիթ:
 ծիլ. պզտի կոճակ. զուսակ: Ֆիտան, Ֆիլիլ:

Բազկ, կի, կիւ.	Թուրփ :
Բազկուկ.	նոր բուսած կտուղ (կենդանիներու) :
Բազրք, քոյ.	բարձր ձայնով զանգաս :
Բազրք բուսած.	զանգասեւ, ամբաստանեւ : ասա Ֆիրեաս
Բազրքեմ, քեչի.	Էթմեք :
Բամբուն.	աստիկ ձայն : կիրքելթի :
Բայթ, բուծի, Թայ.	մենձ մատր, բուծ մատր. նուազարանի Թե.
	լիբուն սեպր : սոջ փարմազ :
Բայլ.	բազմութիւն, խուսր :
Բայծ.	անունգ, կերակուր. ճար :
Բայն, նայ.	Էուփա :
Բայն գնեմ.	Էուփա Էափմազ :
Բայս, սոյ.	գէտնէն բուսածը :
Բասոր, բայ.	մութ կարմիր գոյն. արիւն : սոզորագ, զըր.
	մըզր :
Բալ, վու, վուց.	Հալեչընելու փուս. բուրայ (փոթա) . մ.
	ասաքներու տեղ. հանք :
Բափանգակ, կի, կայ.	բոլոր, ամբողջ, ամենձր մեկտեղ. հերիք :
Բափանգակեմ, կեչի.	բոլորը մէջն ասնեւ. կարճ խորով բոլորն ի.
	մայրնեւ. Էթմընընեւ :
Բաստա, տի, տից.	փայտ ուսող որդ. փորու ճճք :
Բար, բարոյ.	բորոսութիւն : ուշուզ :
Բարակ, կի, կայ.	կիւմբըչիլէ :
Բարբա, սի կամ սոյ.	քիւֆ :
Բարբոք.	Վասուսած. վասուկը :
Բարբոքեմ, քեչայ.	բանկիլ : Թուծուլմազ :
Բայ, ցոյ.	ալեֆ :
Բայ Հասունեւ յաւայ	
(ուրուք).	աչքն բոյ կըլէ :
Բայակեզ.	բոցով կրած :
Բայակիզեմ, զեչի.	կրէլ :
Բայանդազոյն.	աչքը բոցի սկս վասուսած :
Բայանիչ.	բոցի սկս :
Բայաւունչ.	կրակ Թափող, բերնէն կրակ հանող :
Բու, բուոյ, բուոյ.	պայցուչ :
Բուարաստակ.	բուի նման :
Բուծ, բծի, բծայ.	գուլ, տկար. ուղիզ անկիւնէն աւելի լայն
	եզած անկիւնը :
Բուծակ, կի, կայ.	նուազարան շակելու բալլիքը. բուրայ (փո.
	թա) :
Բուծեմ, ժեչի.	բուրնացընեւ, սղընցընեւ :
Բուծ, բծի, բծայ.	կամ ուսող գասնուկ, ուլ :
Բուծանեմ, բուծի.	անուշանեւ, սրահեւ, մենծընընեւ : պէտեմեք :
Բուծին, ծնոյ.	պատրոյզ, լուցիկը : ֆիթիլ :
Բուն, բնի, բնից.	ճասի կոճը. բոյսերու եղեղը. քնչ և իցե բա.
	նի կոն. վերջ. ճշմարիտ. կրու :
բարաթն ի բուն.	ամբողջ շարաթը :
Ի Բն.	բուծեմ, ծնեղնէ, ասալուց :

Բուձիմ, նեցոյ .
 Բուձն .
 Բուռ, բայ .
 Բուռն, բաւն .
 Բուռն առնեմ .
 Բուռն է քնն 'ի քնն .
 Բուռն հարկամեմ .
 ՉԲուսմբ արկամեմ .
 Գոգի 'ի Բահն ունիմ .
 Բուսամբմ, բուսայ .
 Բուսա, բափի, փոյ .
 Բուս, բլտի, փոյ .
 Բութաստան, նի, նայ .
 Բութան, բլոյան .
 Բութ, բլոյ .
 Բուեմ, բուեցի .
 Բանարարեմ, բեցի .
 Բանագասեմ, սեցի .
 Բանազ բուեմ, սեցի .
 Բանաժամի, նայ, նեցոյ .
 Բանաչիբ .
 Բանակալեմ, բեցի .
 Բանակալութի, թն .
 Բանանահ, հի, հեց .
 Բանանարարի, փի, փոյ .
 Բանանամ, նայոյ .
 Բանասոր, բի, բայ .
 Բանի .
 Բանաբար, բի, բայ .
 Բանեմ, սեցի .
 Բարբիտն, նի, նայ .
 Բրամեմ առնեմ .
 Բրածոյ .
 Բրգգգեալ .
 Բրգեմ, գեցի .
 'ի բարկութի Բրգիմ .
 Բրեմ, բեցի .
 Բրիւ, բն, բլու .
 Բրուտ, բրտի, փոյ .
 Բրտանամ, ապոյ .
 Բրտութիւն, թն .
 Բշարբի .
 Բշայոյց .
 Բշայորգոր .
 Բթմ, թի, թից .

բոյնը նասիլ, բոյն շինել . բնակիլ .
 հոգի կոչաւ, կտոր .
 կիր, գառ, ապիկեղու նիւթ, շիրէն, սլլը, սրա .
 փ . սաստիկ . խիստ . ուժով : փուռ . գողու .
 քնակիմ .
 նեղք խոթել .
 անիրաւութիւն կրնես թնծի .
 բանի մը ձեռք զարնել .
 ձեռք ձգել .
 Թագը զիմքը փամպի մը գնել .
 բուսիլ : պիթմէք .
 մերձան .
 կենդանիներու ուտելք .
 Ծաղկըներու պարտեղ .
 աշտարակ . կոթող : գուլն . փոքրի թալ .
 ձիւն փոթորիկով : թուփան .
 պատը ձեպել, ձերմեղջընել, պատանա՝ սը .
 փա վերմէք .
 մեկու մը բանութիւն ընել .
 շատ ազալել . նեղք խոթել . բանութի ընել .
 բանութի ընել . քաշքըշիլ . Ծուռ մեկնել .
 ուժով ակամներ ունեցող .
 ընցուն ձեռքով .
 ուժով փրկել .
 բանասորութիւն : գողու հիւքիմտարլոց .
 սարննամ . բանի մեաւ :
 ձեռքով կոխ ընող . քաշ պատերազմող : փնհ .
 լիվան . քնակիմ ձեպիմի .
 բանակալել : գոտուան հիւքմ կթմէք .
 բանի թագասոր եղող, բանի փրոյ : գողու .
 հիւքիմտար .
 բանութեամբ : գոտուան .
 փոով նեակու քար .
 սնուցանել : պեպլմէք .
 յաղթութեան փարմք . ձերմեղ շուշան .
 փայտով ձեծել .
 հանք . մասնն .
 գողցում, բրկեր հաղում .
 կտոր բրգու՞ ընել, Լարգել .
 բարկանալ .
 փոթել, Ծակ բանալ . հանել .
 փայտատ : գազմա .
 լեւմէկիմի .
 կարծրանալ, փայտ կտրել : նասըր պաղլամալ .
 կողատութիւն .
 մեկալից : թուփանլը .
 գեշ լուր : միւսիպնեթի հասկեր .

Գ.

Գազախմն, թան, թանց.	գլուխ, ծայր: թեփել:
Գազել, գլխ.	կարած ջորենի գեղ:
Գազ, գի, գից.	փշու թուփ մը:
Գազազ, գի, դաց.	մոխիր, փռչի:
Գազազանամ, դացայ.	մոխիր դանձալ, կըրչլ. լեզուն կապուիլ:
Գազան, նի, նաց.	վայրի կենդանի: Տանափար:
Գազանարեկ, կի, կաց.	գազանե բղբ բառած, կերած:
Գազանակուր լինիմ.	գազանի կերակուր ըլլալ:
Գազանաճարա, աի, աից.	գազանի հետ կառուղ. գազանի հետ կախ:
Գազար, բի, բաց.	հաւաւ:
Գազարեմ, բեչի.	պլիլ, ծալիլ:
Գազարիմ, բեցայ.	սլորարկիլ: Ճամակիլ: Ճիճըկիլ սիրաւ կարբակիլ:
Գազարուն.	Ճիճըկող (ինչպէս օձը):
Գազուսա, լուսան.	գալը:
Գահ, հա, հաց կամ հի.	աթոռ, պատիւ. բարձր տեղ. լեռ:
Հից.	ամեննէն վեր նստող. ամեննէն վեր տեղ:
Գահազուխ.	չուանք օղակի պէս կըրցընել:
Գահակեմ, կեչի.	
Գահափեմ առնեմ.	բարձրէն՝ լեռնէն վար ձգել:
Գահափեմ, ժեչի.	
Գահաւանց, գի, գից.	լեռան բարձրիկ տեղերը:
Գահաւարակ, կի, կաց.	փառաւոր աթոռ: թախարկված:
Գահու, զայ.	կենդանի բանելու ցանց: թոռ:
Գահայք, յից.	փառաւոր աթոռ:
Գազառուս, սի, սաց.	քար բանող: թաւճի:
Գազափար, բի, բաց.	օրինակ, նմանութիւն. մարին մէջի պատկերը:
Գազիմ կի Գազուլ, զիմի.	
Թից:	տեղ մը երթալը. գնացողներու խումբ:
Գազիմական, նի, նաց.	ստար տեղ գացող:
Գազիմիմ, թեցայ.	ուրիշ երկիշ երթալ:
Գազմն, ձին.	փրատակար ու փշուս խոտ մը:
Գազմ, ջի, ջից.	ոչ սաց ոչ պաղ: ըլլծնաղ:
Գազմանամ, ջացայ.	պաղիլ, թուլիլ:
Գազու.	ճածուկ, գազաուկ:
Գազաուանց լինիմ.	ճածուկ փախիլ:
Գազաուացոյ.	գողի պէս ճածուկ:
Գազաուարթեմ, խթեչի.	գազաուկ ընծայ սալ:
Գազաուակուր, կրի, կրաց.	սակորի պէս կեղև ունեցող ծովու թիմակ:
Գազաակրայ, յի, յից.	
Գազանի, նուց, նեաց.	գազաուկ, ճածուկ:
Գահ, ճի, ճիւ.	ճեփ: ալլը:
Գամ, եկի.	կեղմը:
Գաբրա՞նն այ Գամ.	զած սիրել:
Գալ գիմուց զակամբ (ուրուք).	գիմիկն աչքը դառնալ:

լուս կարծեաց (ուրուք)

Գամ.

Լոյք փոշի Գամ.

Գամ մբ.

Գամ շան դշամ.

Գամազիւս լինիմ.

Գամփու.

Գայթ 'ի գայթ.

Գայթակզիմ, զեցայ.

Գայթեմ, թեցի.

Գայիսոն, նի, նու.

Գայլ, լո.

Գայլախաղ, զի, զից.

Գայլենի, նույ.

Գայլիկոն, նի, նաց.

Գայր, սի, սից.

Գայր, սի, սից.

Գան, նի, նից.

Գան հարկանեմ.

Գանարեկ, Գանալից.

Գանգ, զի, զից.

Գանգալեցուցանեմ, ջու.

ջի.

Գանգաստ առնեմ.

Գանգիւն.

Գանգուր.

Գանձ, ձու, ձուց.

Գանձակ, կի, կաց.

Գանձապահ, նի, նաց.

Գանձեմ, ձեցի.

Գառազիղ, զզի, զզիւ.

Գառն, սին, սանց.

Գազարս, սի, սից.

Գարաւ, սի, սաց.

Գարգաւիք.

Գարգեանակ, կի, կաց.

Գարեղն, զինի, զինաց.

Գարի, ըւոյ.

Գարնայնոյն - 'ի Գար.

Նայնի.

Գարնամազուր.

Գարը, շի, շից.

Գարչապար, ըի, ըաց.

ձկու, մը կարծիքին հետեւի:

փոշի մը թամթուսի:

հեղ մը:

կամաց կամաց, երթալով:

ճանկ անդրանկու կամ բռնկու տեղ մը գտնել:

Քրտակէլ, յաղթելէ:

մեծ շուն:

կայն 'ի կայր, թըլ կերպով, անհաստատ:

սահիլ, իննալ, մեզքի մէջ իննալ:

սահիլ, սխալիլ:

նիզակ, մըրաց:

գուրս - բերանը տաննելու գործիք: յէ.

էփէլ:

ապաւած - պինդ սուր քար: շաղմայ թաշը:

գայլու մորթ: գուրս չի բլբի կամ սեբիտ:

ծակելու գործիք: պուրկու, պիղ:

ցիխ, ազակզու թիւն: շամուս, պալլըր:

խիտ, թանձր: սրգ:

ձեծ: չեթէկէ:

ձեծել, զարնել:

խիտ ձեծ կերած:

զիտուն ոսկորը: գաֆս:

զանգակ զարնել:

զանգըտիլ: շիքեայիթ էթմէք:

զարնելու ձայն:

կընճուած, ուրած մալ. մազերու ուրբ:

զըզըրճըր:

հազնէ:

փոր. բան պահելու տեղ:

զանձ պահող: հազնասար:

զանձ ժողովել, ստակ զիջել, պահել:

զազաններ պահելու երկրթիկ զանգակ: տէ.

Ֆրտեն գաֆես:

գուրս:

գըրճըր:

ոչխարի ողիլ: կենէ:

տախարի գըրըրուաց. անշորհք կերպով քա.

լելու ձայն:

զիտուն վրայ զնելու զարգ: շիլենի, սրկուճ:

գարիլ շինած:

արփու:

գարնան թամանակը:

գարնան տաներ ստակացած (զես):

զանկու, պիղծ, զէլ:

ոտքին ետեի զին, կոճ: թոփուզ, կըրճէ:

- Գարշեկի, ըսյ .
- Գարշիմ, շնչաց .
- Գարուն, բնան .
- Գուազան, նի, նաց .
- Գուազանոսհերմ .
- Գուակ, կի, կաց .
- Գուաա, սի, սաց .
- Գուաաակից, կցի, կցաց . նոյն երկրեն .
- Գուաաակից, լի, լաց .
- Գուաաաակեա, աի, սաց .
- Գուաիթ, շթի, թաց .
- Գգուեմ, ուեցի .
- Գեգգուր, բաց .
- Գեզ .
- Գելարան, նի, նաց .
- Գելաց, ջի, ջաց .
- Գելում, գելի .
- Գեհեան, հենի, նից .
- Գեզ, զջ .
- Գեզուգէ .
- Գեզարան, գեան կի գան .
- Գեզցեզ .
- Գեզգեզանք, նաց .
- Գեզերեանմ, սեցի .
- Գեզեցկանամ, կացաց .
- Գեզմ, մի, մից .
- Գեզնի, ման, մանց .
- Գեզնուկ, ջի, ջաց .
- Գեզոն .
- Գեաաթաանուներ .
- Գեաահեանմ, տեցի .
- Գեաաանոյն կամ Գեաա .
- Վեթ աանեմ .
- Գեաաակուր կի Գեաա .
- հեզմիկ աանեմ .
- Գեանգը, եզեր, զերաց .
- Գեաին, անոյ .
- Ընդ Գեաին մասնեմ .
- Գեանախաթի լինիմ .
- Գեանակոչ, ջի, ջաց .
- Գեանանամեալ .
- Գեանանաթանմ, մի, մից .
- Գեանափոր .
- Գեանաքարչ, ջի, ջից .
- գանելու . մուրաաա .
- գանիլ, քաշուել . երբան կթմեք .
- կիք պահար .
- տեյնեկ .
- գուազանով իջքուած (Գարմիր ծովը) .
- կենդանեաց ետևի մասը .
- կրկրի գլխաւոր մաս մը . հայրենիք . թեմ .
- էյալէթ . վերայէթ .
- կրկրի մը հողացող . գեղի մը իշխան . այգին .
- բու՝ սան մը վերահացու .
- բակ . ոչխարներու տեղ . աղու .
- գրկել, սիրել, շոյել .
- աւազակներու խումբ . լէթէճի .
- ճեղք . բիծ .
- մամուլ . մնկնէկ .
- կապել, ոլբրել, ծուկ . սիրար կարտակել . խա .
- քը կարտակել .
- զժոխք . մենծ փուա . ճէհէննէմ .
- ազուարու թիւն . կիւղելէք .
- խիտ ազուար . փեք կիւղել .
- նիզակ . մրաց .
- դոմբիլը . անուրի . ճարտար . խա .
- դուն ճարտ .
- ճարտ խաղաղները . անուշ երգիլը .
- վրան գոյն ըով զարգարել .
- ազուարնու .
- սասակի փափաք . ջիլ . կրածիկ .
- ոչխարի բուրգ . բրգոս մորթ .
- գեզացի . կապիա, տեկա, փարի սասիճանի .
- ազուարնուք . երգ, խաղ .
- գեանբու իրար խաանուելու տեղը .
- գեաի սիւս ճանաչայ բանալ, վազել .
- գեալ ձգել խեղել .
- գեաի եզերք . շայ քենարը .
- կրկիր . հող . եկր, զոփրաց .
- ամթէն գեաին անցնիլ .
- գեանի վրայ պատկիլ .
- գեանի տակէն ճարն հանող .
- գեաինը կպած .
- գեաին ծագ, գեանի վրայ տարածուող . աշ .
- խարհք սիրող .
- գեանի տակը փորած տեղ .
- գեանի վրայ քարտառուող . աշխարհք սիրող .

Գեարեմն .	գեարե պէս :
Գեր 'ի վերայ	խիտ բարձր : գերազանց :
Գերարուան , բնի , բնից .	բնութի վեր : գերազանց բնութի ունեցող :
Գերազանցեմ , շեշի .	ամենեւն վեր բլբալ , շափե գուրս բլբալ :
Գերազարդ , գի : զից .	խիտ զարգարուած , խիտ ազուար :
Գերահաւան , կի , կաց .	ամուսն խիտ մեծ , շատ գովելի :
Գերահաւալ , շի , շից .	խիտ զարեմանալի :
Գերամն , նի , նաց .	Թաւան արիւնի :
Գերամնակիր աչք .	մէջ գերամն ունեցող աչք :
Գերամնզազեմ կապ .	չորս զին գերամնգիմարով զինամ կապ :
Գերամնզի , գւայ , գեաց .	մեծ ու երկայն մանզալ : արագ :
Գերաշխարհիկ .	առ աշխարհ չիտ բաներն վեր , հոգեարական :
Գերաշրջիկ . Գերաշրջին .	արեւն վեր , խիտ շուտուար :
Գերզատատան , նի , նաց .	ճառածեր , երկիրներ . հարստութիւն :
Գերզատատանիկ , նի , կաց .	ճառայ :
Գերեզաւրդ , նի , նի .	գիրքները ազատող , ետ դարձնող :
Գերեզմանական , նի , նաց .	գերեզմանի վրայ՝ վախճանամ մարգու վրայ խառնած ճառ :
Գերեզմանակրկիտ , կրկիտ :	
կաց .	գերեզման խառնող :
Գերեմ , բեցի .	գերի բռնել :
Գերեհան .	գերի ազատող :
Գերի , բւայ , բեաց .	եկտիր :
Գերիմաստ , ար , արից .	խիտ խմտատուն :
Գերմեմ , ծեցի .	ամիշել , մազը կտրել : Թրալ կթմել :
Գերմում , ծի .	
Գերմանկ , կոյ .	Ճերմակ , ազնիւ , բարակ (աշխարհամ հաց) :
Գերայարդոյ .	խիտ պատուական :
Գերբեմ , փեցի .	աւրել , փլելունել , Թաղել :
Գզամ , Թա .	բրգութ մարթ . բուրդ :
Գզեմ , գեցի .	բզիկ բզիկ լնել :
Գզիր , գզրի , գզրու .	խորիր հիւսելու խոտ :
Գզոց , շի , ցաց .	անտուկ . անտի : անտալգ : գութու :
Գկչ .	պակտութիւն , բիծ : լէքի :
Գկթ .	գունկ : պարկ :
Գկչ , գկչոյ կի՛ գկչի , գի .	ապանեամ մարգու կի՛ անասունի մարմին . որս :
չաց .	բզիկ բզիկ եզամ մարմին :
Գկչագեչ .	Թաց , խմուռ . նեմ :
Գկչ , գիչոյ կամ չի , ըաց .	երկայն մալ :
Գկտ , գիւայ կի՛ սի , սաց .	սեպեակ , գիտուած : կախարդութիւն լնող :
Գկտ , գիտի , սաց .	պարթիլ : մերհամեթ կթմել :
Գթամ , Թացոյ .	գթալ , պարթիլ :
Գթամբեմ , բեցի .	սահիլ , սկըրթիլ , սահեցընել :
Գթեմ , Թեցի .	
Գժգովմ , մեցոյ .	գժուարը գալ , երեսը ԹԹուեցընել :
Գժախմ , տեցոյ .	
Գժտուութիւն , Թե .	անմարտանութիւն , կոխ :
Գիւ .	նեակու բար :

՚ի Գիլ գամ.	զըրբարկելով դաւ :
Գին և վաճառ ասնեմ.	տառաւոր ընել :
Գին հասանեմ.	զին կարել :
Գին, գծի, գծից կմ գծաց.	չըղկը :
Գիւղ, գեղ, զիւ, զից.	
զիւք կամ զոք.	գեղ, քեղ :
Գնաց ասնում.	ծախու ասնել :
Գնաբրու, բուի, բուաց.	զինի խնոց : սեքքի :
Գնաբրուք, բուաց.	կերուխում, տակել խմել :
Գինդ, գնդի, գաց կմ գից.	անկամի ուլ : քուփել :
Գինեհարիմ, բեցայ.	զինիկն զարնուիլ : զինուլնալ :
Գինեպոչա.	զինի բամնոց : զինի տաւոց :
Գինն, գննոյ.	քիւնել :
Գիշաբանն, ձի, ձից.	} սրաւրուտոլ, կենդանի ուտոլ (գազան) :
Գիշակեր, բի, բաց.	
Գիշաւեմ, տեցի.	բղիկ բղիկ ընել մարդը կամ կենդանին :
Գիշեր, բի, բաց կմ բոյ.	կիճել :
Գչասարակ Գիշերու.	կես զիշերուան ասնննէրը :
Գիշերագնաց լինիմ.	զիշեր ասնն փախոյիլ :
Գիշերախաւան.	մթուն, առտուան դէմ :
Գիշերամարտ, աի, աից.	զիշերանց կտուոց : զիշերուան կոխ :
Գիշերային, յնոյ, նոց.	զիշերուան :
Գիշերապաշտան, տաման.	զիշերուան ժամատացու թիւն :
Գիշերութիւմ, թեցայ.	զիշերը տեղ մը իջնալ : գնաց կթմէք :
Գիշտ, գշտի կամ տոյ.	մուշտակ : քիւրք :
Գիշտին, ջական, կանց.	ջրջկամ աչքով, աչքը ճարտու :
Գիտախել.	մաղբը թնճկամ :
Գիտաւոր, բի, բաց.	երկայն մաղով. պոչ ունեցող ասուց :
Գիտակ, կի, կաց.	բուն զիտացոլ, բան հասկըցոլ :
Գիտակցութիւն, թն.	ինքիբն զիտանալ. խղճմտամբ :
Գիտութիւն, թն.	զիտանալ, տեղեկութիւն : սիբիլ :
Գիտութի լիցի (քեղ).	զիտանա, զիտացած ըլլա :
Գիւր, գրոյ, գրոց.	կաղը :
Ընդ Գրով արկանեմ.	գրել, գրքի մէջ գնել :
Գիր կակալ.	մարմնոյն վրայ ծակն ըրկելով գրուած : հաճի :
Գիրանամ, բացայ.	գիրնալ, եղ կապել :
Գիրդ.	գիրուկ, փափուկ : նաղիք :
Գիրի, գրիկ, կաց.	գոգ, ծոց : գուճագ :
Գիրկա արկանեմ.	գրիկ :
Ընդ Գիրկա մտանեմ.	աղեղը ուժով քաշել :
Գիրի ընդ իտան մարտ.	մեկգմկ պատկեցընելու կոխ : կիւլիլ :
Գիւտ, աի, աից.	գտնելը, շահիլը. հնարք : իճաս :
Գլան, նի, նաց.	կլոր ձնով ողորկ երկայն բան : սղլուու :
Գլանամ, լացայ.	գուլնալ, թմբիլ :
Գլեմ, լեցի.	ղլորաւրկիլ. վար ձգել. յաղմիլ :
Գլխապար.	ղլուիլը խելքը տարած :
Գլխաղիւր, գրի, գրաց.	լուակ, զլիտու ծանկոց - բարձ :
Գլխակոր.	ղլուիլը վար ծուած - խաղք եղող :

Գլխակորիմ, բեչոյ .
 Գլխահարկ, կի, կայ .
 Գլխանոց, ջի, ջոց .
 Գլխապան, նի, նայ .
 Գլխապաս, աի, սայ .
 Գլխապարտ, աի, աից .
 Գլխասեմ, տեչի .
 Գլխարկ, կի, կայ .
 Գլխարկեմ, կեչի .
 Գլխուտրեմ, բեչի .
 Գլխովն .
 Գլուխ, գլխոյ .
 ութ որ ՚ի Գլուխ .
 ՚ի Գլուխ ամեմ .
 Գճագրեր, գրի, գրոյ .
 Գճագրեմ, գրեչի .
 Գճեմ, ծեչի .
 Գձուձ, գձոյ .
 Գղերք, գղերց, գղերիք .
 Գղթոր, բոյ կամ բի .
 Գմբեթ, թի, թայ .
 Գմբեթարդ .
 Գնամ, գնացի .
 Գնամ ՚ի ձեռու .
 Գնայուն .
 Գնացական, նի, նայ .
 Գնդակ, կի, կայ .
 Գնդեմ, գեչի .
 Գնեմ, գնեչի .
 Գոգ, գոյ .
 Գոգ ամուռ առազաստի .
 Գոգ .
 Գոգչես .
 Գոգեմ, գեչի .
 Գոգի, գոյ, գեայ .
 Գոլորշի, շոյ, շեայ .
 Գոհ .
 Գոհարանեմ, նեչի .
 Գոհար, լի, բայ .
 Գոհութիւն, թե .
 Գոզուղի .
 Գոզունի .
 Գոզոր .
 Գոզոն .
 Գոմարմ .
 Գոմ, մոյ .

գլուխն ամեթեն վար ծակ :
 մարդ գլուխ սուրբ :
 գլուխը ծածկելու զէնք, սազուարտ :
 փաթեմոց, փոշու . շարմա :
 գլուխը կտրելու արեմանի :
 գլուխը կտրել :
 գլխու հոգնեիք :
 ամեթեն կամ ծամբունն գլուխը վար կտրել :
 լեճնջրնել . խոտքը իրաւ հանել :
 բուն ինքը . սարկին գլխովք :
 գոգամթ . վերջ, մայր . իշխան :
 ամբողջ ութը որ :
 լեճնջրնել :
 Գճերով քաշած պատկեր, օրինակ, նմանութի :
 նկարել : թափիր շէքմէք :
 Գճգճել : չրգմոց :
 խեղճ, ցամ, սղտի, տկար :
 եկեղեցականներ, տիրացուներ :
 մազք :
 գուպակ :
 Գմբեթի մեով ծածք ունեցող :
 երթալ : կիթմէք :
 մեովնեբուն վրայ քաշել :
 քաշող, վազուկ :
 որ կրնայ քաշել . ճամբորդ, տեղե տեղ փո :
 խուռ . հոգեվարք :
 ինչ ե իցե կուձու մը . որթի (սանյի) փա :
 փուկ ճուղք . մեղուներու խուձր :
 կտրոջրնել, մկտեղել :
 մախու ամեել : ամթըն ալմոց :
 մոյ : գուձազ :
 առազաստին հովն ուտիլք :
 գրեթե, տեղե որ : հեմն, սանքի :
 փոսջրնել, ուտեջրնել :
 բորոտ, քոտտ :
 շոգի : պուզու :
 հոշնուտ, գանասթ :
 գոհանալ, օրհնել :
 աղբիւ, աղկի . աղբիւ քար : Ճեվահիր :
 շորհակալուի, գոհ ըլլալք . սի հազորգութի :
 ծածուկ ճամբայ :
 գոզամ (ապրանք) :
 փափուկ, անուշ, մեղմ :
 գոզամ բան, գոզալք :
 կապուտ աղբիւ քար : կեղք կապուտ :
 սխարներու՝ կովերու կենալու տեղք :

ի Գոյ ամեմ.

Գոյիւ չափ.

Գոյանամ, յայտոյ.

Գոյձ զուսի կիժոյ, ժից.

Գունեա.

Գունե.

Գոչ.

Գոչեմ, շեշի.

Գոս.

Գոսամ, ուսոյ.

Գոսոզ, զի, զոյ.

Գոս, սեր.

Գոգասանութիւն, թե.

Գոգնա, աի, աից.

Գորգ.

Գործ է.

ի Գործ արեանեմ.

Գործակաղ լի, լոյ.

Գործակից, կչի, կցոյ.

Գործաւնութի, թե.

Գործասեր, սիրի, բաց.

Գործարան, նի, նաց.

Գործաւոր, բի, բաց.

Գործելի, լոյ, լեաց.

Գործի, ծւոյ, ծեաց.

Գործան, նի, նաց.

Գործանեաց, նելի, նելից.

Գորշ, շի, շից.

Գորով, ժոյ.

Գորովեմ, վեցոյ.

Գորս, սոյ.

Գոր, զբի կամ գրոյ.

Գուգազ.

ի Գուեմ ամեմ.

Գուժարեր, բի, բաց.

Գուժարիւ, կուի, աց.

Գուժկան, նի, նաց.

Գուճք.

ի Գուճս իջանեմ.

Գուժար, բի, բից.

Գուժարտակ, կի, կաց.

Գուն գործեմ.

Գունագեղեմ, զեչի.

Գունակ գունակ.

Գունաս.

Գունոզ, զնդի, զնգոյ.

սակզմել:

բոլորն ալ, որչափ որ կայ նէ:

սակզմուիլ: հասրէ սրեաց:

զէշ աւեախա. ոչք ու լոյ: Գնա խաղեր:

պարէ:

ժոխրագոյն. կարճ ժորտոք: քիտակ սագալլէ:

կանչել, սոսալ ամուր լայն հանել պաղղրմազ

բարձր լայն. սաստիկ պատերազմ. սաստիկ

պատերազմոց:

ամուր լայն հանել, պատերազմիլ:

բունի սիրող. յանգուզն. հպարտ:

մենծ թմբուկ:

գոգիլը. գոգութեան ճառ:

գոգասանք:

քուրջ, լաթի կտոր. կարպետ: հալը:

բանը ան է:

բանեցրնել:

գործք տեւող. կուսակալ: քեւահեա, փաշա:

մեկակ ընող, սղնական: կարտրմ ճը:

գործք: մատաշամ:

աշխատանք սիրող:

խանութ, քերթանել, տիւրեան:

բանուոր: իշճի:

ընելու, ընող. ամուխ: քեւմիւր:

գործիք: աշխատանքող, փուսաս:

բանուոր, աշխատանք սիրող. պատճառ:

ժոխրագոյն: սոզարագ:

գուեմ:

գուեմ ցցրնել, գուրգուրալ: կակճալ:

գուրպաղ:

հոր, փոս. գեանի տակ խոյ. մեղուի բիթի:

շիկրթուած զօրք:

սիրտը շարժել:

զէշ լուր բերող:

ճուճկ:

ճունկ չորիլ:

ժողով, բաղնութիւն: ճիւղճիւր:

զօրք. սակիկ ու ազնիւ քարեր զարգ:

ջանալ, աշխատիլ, պատերազմ ընել:

գոյներով զարգարել:

գոյնզգոյն, տեսակ տեսակ:

գոյնը նեւասմ:

գնասկ, ծագուն խորուիւր շափելու գործիք:

երկրմբին կամարը. կանթեղին եզ զնելու

տեղը. զնուորնելու բաղնութիւն:

- Գուշակ, կի, կայ.
- Գուշակուծիւն, թն.
- Գուշար, ըի, բայ.
- Գուշարացիր, գրի, գրաց.
- Գուշարայացթ.
- Գուշան, նի, նայ.
- Գուշայ, յի, յից.
- Գուշն.
- Գակն, նի, նից կի նայ.
- Գակնիկ, նիկ, կայ.
- Գաշթ սամ.
- Գասկ, կի, կայ. Գախ.
- Գրագետ, դիտի, սաց.
- Գրագիր, գրի, գրաց.
- Գրագեղ, զս.
- Գրագան, նի, նայ.
- Գրագանակ, կի, կայ.
- Գրասա, սու, սուց.
- Գրաս, աի, սից.
- Գրաւ, յի կամ լու.
- Գրաւ գնեմ կամ սանեմ
(ընդ ումից).
- Գրաւթմափ սանեմ.
- Գրաւեմ, լեցի.
- Գրգամ, գացայ կի գացի.
- Գրգամք, նայ.
- Գրգեմ, գեցի.
- Գրգիւ.
- Գրգլեակ, ընկի, կայ.
- Գրգլի, լիք, լեաց.
- Գրգուեմ, սեցի.
- Գրիւ, գրուի, գրուաց.
- Գրիւթիր աղեղն.
- Գրիւխան.
- Գրիւշափ.
- Գրուն, նի, նից.
- Գրուն սամ. Գրունեմ.
- Գրոց, ջի, ջաց.
- Գրուան, նի, նայ.
- Գրուիճ.
- Գրուան, նի, նու.
- Գրուակ, կի, կայ.
- Գու, սի, սից.
- Գուսմամ, սացայ.
- Գուսեարթիմ, բեցայ.
- Մարգարե, սասնուց խնացոյ. մամիւր.
- Սասնուց բակը.
- Մնամարտուծիւն, կախ. Մկեակ ժողովում
քրք. կիւլէ.
- Մնամարտուծիւն ընտրեալն գասարք.
- Կարիճ, մնամարտուծեան մէջ յաջթոյ.
- Խաղ կանչող, շուսպարան շաղղ. թասարմի
մէջ խաղցոյ. խամճակ.
- Նորոպ.
- Նըլլոյ թե, զախեմ սր.
- Փաղց. ազոց.
- Յամ սասնիճանի, գեղաշի, տգետ.
- Մի. բաղ կթմէք.
- Չարաց, գամոյ. իճաս կանն.
- Կարգացոյ, գրել կարգալ գեացոյ. սուսմուշ.
Կաղճը.
- Թամաք.
- Հագուսաին գերի կղէրք. վիք.
- Հրեաներուն թեկրմին սլլամ կաշին, զախա.
- Բեւ կրոյ կեղանի. սեկիր.
- Կապայ. ծառաներուն մէկ կերպ հագուստը.
սեճին, փէյ, սեւ.
- Սեւ թուծմալ.
- Գինը տալով խալբակէ.
- Սանել, զասարկել. տիրել. սեճին սլմալ.
- Գուրգուրալ.
- Գուրգուրալով պահելը. փափկուծիւն.
փաշփաշել, փափուկ մեծ ջընել.
- Սրտերալմի սրտմաս. խուլուծիւն ձգող.
սրտըսամ խեղճ հագուստ, նին լուծ, քուրջ.
- Գրգել, ֆիմիլեմէք.
- Գալեմ.
- Սուրբ շափ մը. քիլի.
- Խխա քաշամ սղեկ.
- Մեկմեկու սլլում. մեկմեկ գրկամ.
գուրաճ.
- Ժողովուրդ. ազգ. ազգանուններ.
բազմութեամբ վրոյ վաղել.
- Բան փորելու գործիք. գրքարան.
ցորեն կամ ընդեղին շափելու գործիք մը քիլի.
մանր մարախ.
- Ճեղ.
- Բարակ ախիւրե շինամ հայ.
- Նոր, ցամբամ.
- Նորնալ. համիլի.
- Քաթի կարել. քիլի մըք հարկի հարկ սանել.

Գտակերիս, Գտակմարա, Ծեծկուտղ, մեծամարտու թիւն ընող: փէհլի-
 աբ, ախց:
 Գտակպինց:
 Գտաբ, աւոյ:
 Գտաբ ամեմ:

Վան, կիւլիշ գութան:
 պատրաստ եղող: ապղուշապ:
 կամար, շերանց շարունակութիւն: գուշապ:
 գտաբ կապել, սօթաուել:

Գ

Գարեր, բերայ:
 Գարերայ, բայի:
 Գարնի, նւոյ, նեաց:
 Գազազ, զի, զաց:
 Գազար ասնուս:
 Գազարք, բոյ:

արբութիւն արբոյ տեղք, նոյ խաւած տեղք:
 թեֆնե:
 մեակի ճաղ: — տանջելու գործիք մը:
 զաղբիլ, հանգչիլ:
 ոչխարնեքու կապերու գում, գաղաննեքու տեղ-
 թռչուննեքու բոյն:

Գաժան, նի, նայ կժ նից:
 Գալակիմ, կեցայ:
 Գարար, բի կամ բոյ:

կծու, լեղի, չիհասած. անգութ, խիստ:
 ճար ճարակ ընել:
 կանանչ խոտ. թարմ (միս, հաց, պատուզ, են):
 թաղ:

Գալարի, բւոյ, բեաց:
 Գալարակեր, բի, բայ:
 Գալուկն, լիան:

կանանչ լիւն. կանանչ խոտ:
 խոտ ուտող:
 գեղնի ջու: աարբըլ:

Գալու, կուի, կուաց:
 Գահամուկ, մանց:
 Գահանակ, կի:

ուրազ, կաղին: քեակը, պալթա:
 նոյ ընծայ արուած ուտելու բաներ:
 կանանչ զմբուխ: կեղք եազուս:

Գահեկան, նի, նայ:
 Գահիճ, հճի, ճաց:
 Գահիճ, լճի, լճաց:

ուկի կամ արծաթ ստակ:
 շարշարոզ, սպաննոզ: Ճէլլատ:
 մեծ սրահ. զատաստանի տեղ:

Գահճուպետ, աբ, աոյ:
 Գամարճակ, կի, կայ:

Ճէլլատ պաշք:
 բազմութի մեկտեղ ժողովուած՝ բան մը մտիկ
 ընելու համար:

Գամբան, նի, նայ:
 Գամբարան, նի, նայ:
 Գամբանական, նի, նայ:

գերեզման:
 վախճանածի վրայ շինած ողբ, ճառ:
 աւլորի տեսակ մը:

Գամն, նի, նից:
 Գամ:
 Գայեակ, յեկի, կայ:

գաղան բռնելու ուսկան: տուգազ:
 Ծծմայր, անուշանոզ: վարդեւ:
 անուշանեւ. կրթեւ:

Գայեկոյզի, գւոյ:
 Գայլըլիկէք:
 Գանգ, զի, գաց:

կաթնեղբայր, մեկ Ծծմորե կամ կերած:
 անուշ ձայն, երգ. բանաստեղծական տալ:
 մանր ստակ: ահճէ:

Գանդազ, գի, գաց:
 Գանդազամած:
 Գանդազիմ, զեցայ:

անտընացող, ծոյլ:
 թանձրացած, լրգա կապած:
 անարնալ: ոչալանմալ:

Գանդանաւանդ, զի, գաց:
 Գանդաշեմ, շեցի:

կենդանինեքու բերնին կապ: կեմ:
 զինովի պէս երբբարկիլ, ցնդիլ, խենթութե-
 լառ խոսիլ. զանգակ զարնել:

Գաղխարան, նի, նայ:

մեծ գաւաթ: թաս, քեակ:

Դաշն . շին , շանց .	խաղաղապ . մեղմ , ցած , անուշ : շարժ . գամբ . կախալ :
Դաշինա կռւեմ .	ուխտ ու գաղթիք ընել . խաղա սալ :
Դե Դաշն մասնեմ .	խաղ կապել :
Դաշնակ , կի , կաց .	դանակ , եղանակ , կերպ :
Դաշնակաւոր , բի , բաց .	աղէկ եղանակ , յարմար , անուշ :
Դաշնակից , կցի , կցաց .	} մեկմեկու հետ դաշն ունող . խաղը մկ ընող :
Դաշնաւոր , բի , բաց .	
Դաշնից , շանի .	լայն բերնով սուր : խանչիք :
Դաշտ , տի , տաց .	} ոճա :
Դաշտավայր , բի , բաց .	
Դաշտապետին .	տափարակ , դուր տեղ :
Դաշտամուխ լինիմ .	դաշտը մանել :
Դառն , ոմն , ունց .	լեզի : աճք :
Դառնակակիմ .	որ շատ կըկակծջընել , խշխշջընող :
Դառնահոտ .	գեղ հոտ ունեցող . սաստիկ ցուրտ (հով) :
Դառնամ , գարնայ .	տե՛սմէք :
Ընդդէմ Դառնամ .	գէմ կենալ :
Դե Դառնալ ամին .	տարին լմընցած ատենը :
Դառնանամ , նացայ .	լեզնալ . սրգողել , կատրել :
Դառնաուել .	սաստիկ կծու փող :
Դառնապէս .	սաստիկ կերպով : խիտ ցաւելով :
Դառնացող , զի , զաց .	խեռ , ստահակ , արհամարհող :
Դառնացուցանեմ , ցուցի .	սրգողընել :
Դառնիճ , նըճի , ճաց , կմճ	
ճոյ , ճոց .	լեզի հազար (մարու) :
Դառնութիւն , թն .	լեզութի . ժամտութի : աճըլըգ . տարիքըլըգ :
Դասազուխ , զլիի , խաց .	դասապետ . երգողներու գլուխ :
Դասալիք , լքի , լքաց .	զինուորութեան կարգէն փախող :
Դասակարգեմ , գեցի .	դաս գաս բաժնել :
Դասակից , կցի , կցաց .	մկ դասակ , մկ կարգել :
Դասասաց .	գաս տուող :
Դասատուն , տան .	գաս տալու տեղ :
Դաստակ , կի , կաց .	մեղքի թաթ : պիլէկ :
Դաստակերտ , տի , տից	
կամ տաց .	մկու մը իր շինածը . շնք . քաղաք . երկիր :
Դաստապան , նի , նաց .	թըրի կոմ :
Դաստառակ , կի , կաց .	մեռաց սրբիլ . լաթի կտոր : փէկիլ :
Դաստափարակ , կի , կաց .	ազոյ վարպետ :
Դաստափարակեմ , կեցի .	հոգ տանել , կրթել :
Դաստ աննեմ .	իրաւունք ընել , գաստաստան կտրել : տափա կթմէք :
Դե Դաս դամ (չ ումէք) .	մկու մը հետ գատաստան ընել :
Դաստախաղ , զի , զից կմճ	
զաց .	ամբաստանող , գէմ խաղ : տափաճք :
Դաստակնիք , կնքի , քու .	վճիտ , գատապարտութիւն հրամանը : սիճիլ :
Դաստաքարտ , տի , տից .	
կամ տաց .	յանցաւոր , գատաստանի մէջ յաղթուած :

Դատապարտեմ, տեղի.	յանցար որ ՅՅԸՆԷԼ. ՎՃԻս տալ: զամբինն Հիւրս Էթմեք:
Դատաստց, ջի, ջից.	դատաստան քաղ, փաստարան:
Դատաստան, նի, նաց.	չէրասթ, տափա:
Դատարկ, կի, կաց.	պարտոց, անօգուտ. զուրկ. շիրանած Էրկիր:
Դատարկանձն, ձին, ձանց	պարտոց կեցոց. ծոյլ: ափարտ, Թեմպէլ:
Դատարկապարտ.	
Դատարկարան, նի, նից.	փուճ բաներ խառոց: պոչպոչաղ, լաճարան:
Դատաւոր, ըի, ըաց.	դատաստան կորոց: դատը, հաքիմ:
Դատապիտակեմ, տեղի.	դատաստանէ դատաստան ձգձգել՝ հոգին հանել:
Դատապիտ առնեմ.	
Դատեմ, տեղի.	դատաստան ընել. ՎՃԻս կորել: չէրասթ քելմեք:
Հրով Դատեմ.	Էրել: կազմաղ:
Սրով Դատեմ.	Թրէ անցընել:
Դար, բու, բուց.	շատ տարիներու որոշած Թիս մը. որոշ ա- տենի մը մարդիկ:
Դար, ըի, ըից.	բարձր ու զաւելոյց տեղ. ըն. Թուսը: ուշու- րուս, զեփէ:
Դար.	զոյց Թիս: շիճթ:
Դարակ, կի, կաց.	բլրակ: սեթ:
Դարան, նի, նաց.	բան պահելու տեղ. պահուելու տեղ:
Դարան գործեմ.	տեղ մը ծածկուիլ Թշնամիին վրայ յարձը- կելու համար: փուսույտ կիրմեք, տու- ղազ գուրմազ:
Դարանեմ, նեցոց.	փոյլ յարձրկուելու համար պահուելու տեղ մէկու մը նենդութիւն ընող, ետեկն պար- տոց. մտք կեցոց: տուղազ գուրման:
Դարանակալ, լի, լաց.	
Դարանասուտ, մտի, մտից.	զօրքին պահուելու տեղ փնտրուել: գունապան: դափուճու:
Դարանայոյց առնեմ.	Թագաւորի պաշտա, մեծ մարգու տուն: սերայ:
Դարանայան, նի, նաց.	
Դարապետ կի Դարապետ, սու կամ սի.	Թագաւորի պաշտա, մեծ մարգու տուն: սերայ:
Դարաստան, նի, նաց.	Ծանոց, պարտեղ: պահճէ:
Դարասանգ, զի, գաց.	բարձրիկէ գուրտ Էրկընցած տեղ. ընթուինն- բուն տեղը: սեթ, ուշուրուս, դաշ:
Դարրին, բնի, բնաց.	Էրկաթեղէն ու պղնձեղէն բանոց: շիփնկիր:
Դարրնեմ, նեցի.	դարրնութիւն ընել: շիփնկիրէք Էթմեք:
Դարրճառն.	պատգարակի (Թեճկերէի) ձեռով:
Դարրճակ, կի, կաց.	կապար: դալըս, Թերէճէ:
Դարրեմ, բեցոց.	դաղրիլ, հանգչիլ:
Դարձ առնեմ.	դառնալ: տեժեմեք:
Դարձ տարւոյ.	տարւոյն ընթնալը:
Դարձ փոխարինի.	հատուցում:
Դարձեալ.	նորէն: Թեքրար, կէնէ:
Դարձիք կրեմ.	բեռը քիչ քիչ կրել:
Դարձուած բանի.	խաքի մթութիւն:
Դարձուածք բանից.	պատասխան: ճշգրտ:
Դարձան ասմեմ.	հոգալ, վերակացութիւն ընել. Էրկիրը բա- նեցընել. կեպէթմեք. Թիմար Էթմեք:
Դարձանեմ, նեցի.	

Դառ, առ	ձեկզու թիւն, խարելով սպաննելը : քննա, սուղաց :
Դառ անձին ասննեմ	Բըբը զինքն սպաննել :
Դառանան, նի, նայ	խարզարես թիւն ընող, մատնող : քննասպառ, սուղաց գուրան :
Դառանեմ, նեցի	հաւատառ, հատուտեմ, խոսք սուռ :
Դառեմ, ևեցի	խարել, խարզարես թիւն ընել : խարելով լա, սպաննել :
Դառեմ, փեցի	Թմբուկ զարնել :
Դառնի, նայ	Թեքնե սղաճը :
Դառի հասանեմ	ստրով գեղեմը փորել ինչպէս մին կընն :
Դղըննեմ, Դղընամ	ըրին վաղելը՝ մայն հանելը :
Դղմնի, նայ	զգմբ բոյսը :
Դղուս, զգմայ կ՞ զգմբ	գատարգ :
Դեղեբիմ, բեցայ	բանի մը հետ ըլլող, տեղ մը մուռ գալ, ստեն անցընել : սյարանմայ :
Դեղեխիմ, ևեցայ	զոցը ըլլալ, երեբալ, զլրբարեկիլ :
Դեհ, հի, հից	կողմ : բանակի թե :
Դեհպեմ, աի, սայ	մէկ կողմի մը իշխան : փաշա :
Դեղ ասնուս	Թոյն խմել :
Դեղ գալար	խտեղեն, կամանդեղեն :
Դեղազխուս թի, թե	կարտազակամ զեղեր շինելը :
Դեղաթամբ, փի, փից	զեղթամբ : փանդեհիբ :
Դեղազուր փնիմ	Թամասարուիլ : զէհիլընմեք :
Դեղահանը	չոր համաեր, ինչպէս թուղ՝ կազին և սղը :
Դեղանկար	գունեկով նկարան :
Դեղասուս, սուսի, սուսայ	Թոյն սուսող :
Դեղձ, մի, մից	շէքտաղի :
Դեղձան	բայ զեղին : սղող գումարալ :
Դեն, նի, նից	հաւատք : աին :
Դենար, բի, բայ	ստանոց ստակ :
Դեն	հիսա : սահա, հեմիզ :
Դենարոզ բոջ	} նոր ծլած, նոր մեած, մատաղա : քերփեկ :
Դենարոյս, բուսի, սից	
Դենահասակ, կի, կայ	կենճ :
Դենազարթ, մի, մից	նոր սարձան : անձեմ :
Դեն ևս	սահա, շխտիչեակք :
Դենպակ, կի, կայ	մեղքով ասննելու կար : Թախտիբեփան :
Դենպան, նի, նայ	լուր ասնող : կէրի :
Դենարբիսաս, աի	նեռ :
Դենբուկ, բիբի, բիպ	խորտուբորա, քարոս, աւերակ :
Ի Դերե	փուճ տեղը :
Դերեանամ, ևացայ	փճանալ, շխտանկարիլ :
Դերձակ, կի, կայ	Թերթի :
Դեւ, զիւի, ևայ	սասանայ : շէլթան :
Դեղ, զիզի կամ զու	կըղեն :
Դեղազեղ	խիտ շատ, վտայի վրայ զիզած :
Դեմբ բանի	խոսքին մտքը :

Ղեւժ փախաւոր-
 ՚ի Ղիմաց արաւք .
 զՂեւժ ունիմ .
 ՚ի Ղեմա ամեն .
 Ղեւժ առ զեւժ .
 Ղեւժ ընդ զեւժ .
 Ղեւժ յանդիման .
 Ղեւյ , զիւյի . պայ .
 ըստ Ղիւրաց ինչ .
 եմէ Ղեւյ ասաց .
 ՚ի Ղեւյ է .
 ՚ի Ղեւյ ելանել .
 Ղեւյ արեգական .
 Ղեւյ ուղիղ .
 Ղեւս , զիսի , ասոյ .
 Ղեւասին ունիմ .
 Ղեւասին ՚ի վեր ամբաս-
 նամ .
 Ղեւզնիմ , նեցոյ .
 Ղեւկանակ , կի , կոյ .
 Ղեւկանակիմ , կեցոյ .
 Ղեւկոսկ , կի , կոյ .
 Ղեւնեայ , նկի , նկից .
 Ղեւնիկ , նկի , նկաց .
 Ղեւսիւնանելի , ըսոյ .
 Ղեւսիւրսիւր .
 Ղեւսիւր , խոյ .
 Ղեւսար .
 Ղեւսարին . }
 Ղեւսարահաս .
 Ղեւսարընդեւ .
 Ղեւսարուս .
 Ղեւսատեհ , հի , հից .
 Ղեւսիկ , հույ .
 Ղեւրեմ , բեցի .
 Ղի , զիւյ .
 Ղիակն , կան , կանց . }
 Ղիաղերմ անեւմ .
 Ղիաթաւալ յերկիր կա-
 ցուցանեւ .
 Ղիակապուս .
 Ղիակապուսուս . }
 Ղիակիր , կի , կից .
 Ղիապապիկ .
 Ղիեւժ , եցի .
 Ղիեկիկ , ցիկ , ցից .

փախած կողմը :
 մեկու մը կողմանէ :
 զեւժ կենաց :
 նկացնել . ջըընել , երեսը դարձել :
 երես երեսի :
 պիմացը զիմաց :
 բուն զիմացը . խիստ յայտնի : կի էլ յերկար :
 զիւրուստ , պատահմանք :
 պատահմամբ :
 թէ որ հանդըպի :
 պիտք է , յարմար է :
 յարմար գալ , յաջողիլ :
 արեւուն զիմացը , զեւյ ՚ի արեւը :
 շիփիխաակ :
 բարձր անդէ նայող . պահապան . լրտես : կեօղ
 ծիւ , շարուս :
 նայիլ , սպասել . ուշ զնել : էլի պագմաց .
 պէքլեմէք :
 աւքը վեր վերջընել . վեր նայիլ :
 զժուարը գալ . այլմնաց , կիւ ճէնմէք :
 անխարժ , կամբի զեւժ . զէշ ուղող . բարկացող :
 շիհունիլ . սրզողիլ : կիւ ճէնմէք :
 շար սիրտ ունեցող . անողորմ , խիստ :
 զէշ , վստակար . խիստ :
 փուշ մը . փշոտ . սաստիկ խայլմող :
 զուրս ելլելը՝ վեր ելլելը զժար :
 քաշելը՝ համբերելը զժար :
 զժարք . լիմպոս . զերեզման . խորունկ անկ :
 չլեթին :
 հասկընալը զժար . հասնելը զժար :
 որուն վարժիլը զժար է :
 խորուրորտ անկ :
 անյարմար , անփայլ . միտարկելթմիլ :
 շախարժելու , անպիտան , նեղաչընող :
 դուստանել , խօսքը չիպահել :
 մեւել , լեշ :
 մեւեղները թալլել :
 մեւջընել , զեւթնը ձգել :
 մեւեղ թալլող :
 մեւեղ վերջընող . մեւեղի պէս :
 մեւեղ պատող , պատամբող :
 ծիծ՝ կամ ուսեւ . կամ ասալ : սիւս էմմէք :
 կամ ուսող աղոյ :

Գիզանամ, զաչայ . }
 Գիզամիմ, զիզայ . }
 Գիզափայտ .
 Գիմազրու, շի, շից .
 Գիմազրուիմ, շիցայ .
 Գիմակ, կի, կաց .

Գիմազարևուծի, թն . }
 Գիմազրուծի, թն . }
 Գիմամարտիմ, աւչայ .
 Գիմամուծի, թն .
 Գիմեմ, մեցի .

Գիպակ, կի, կաց .
 Ի Գիպահաջ կամ .
 Գիպազեղն, զեղան, զանց .
 Գիպան, Գիպոզ .
 Գիպեցուցանեմ, ցուցի .
 Գիպիմ, պեցայ կամ զի .
 Գիտակ, կի, կաց .
 Գիտանաց, ցի, ցաց .

Գիտապատանկամիմ .
 Գիտապետ, աի, աաց .
 Գիտաուորուծի, թն .
 Գիտեմ, աւցի .

Գիբ, զրի, զրից .
 Գիբ և տար աանեմ .
 Գրիւ օրենք .
 Գիցապաշտ, աի, աից .
 Գիւաքնիմ, նեցայ . }
 Գիւահարիմ, բեցայ . }
 Գիւան, նի, նաց .

Գիւանագպիբ, պրի, պրաց .
 Գիւթ, թի, թաց կի թից .
 Գիւր, բի, բից .

Գիւր առ ի բարկանալ .
 Ըստ անձին Գիւրի .
 Գիւրազին .
 Գիւրաչուր .
 Գիւրամարի .
 Գիւրահալ .
 Գիւրահաւան, նի, նից .
 Գիւրահար .

Գիլուիլ, բարձրանալ, շտանալ .
 փայտի զեզ .
 յանգուզն, առաջ նկատուլ .
 առաջ նկատուիլ, յանգզնիլ, զիմաջը փաղիլ .
 Երես, պատկերք, կեղծաւորութիւն, մաս .
 կարս, սուրամ .

զեմ կենալը .
 զիմաջը կըլիլ, կուիլ .
 ուրիշի բերնէն խալք .
 փաղիլ, արտարալով երթալ, զեզ ի մէկ կող .
 մէ երթալ, սկիբիմէք .

բանամ զպետս, ախպս .
 բանաի մէջ՝ տան մէջ մէջ փակուամ կենալ .
 վարպետ նկատ նկատուլ .
 յարմար, ույիւան, միմասիպ .
 հանգիւղընիլ, զարնիլ, յարմար բերիլ .
 զիմաջը կըլիլ, հանգըղիլ, արժանի ըլլալ .
 բաստ կելմէք .
 բարձր տեղ, ծառի զլուխ, ծայր, երես .
 նայիլու տեղ, բարձր տեղ, կեզմիւ, պեքմի .
 գուլհար .

մեռամ՝ զեպիմը փուսիլ .
 առաջնորդ, նազար .
 նիլիմ .
 ազիկ նայիլ, լրտեսութիւն ընել, քննել, զեզ .
 ի մէկ կողմէ նայիլ .

զնելը, զիբք, կարգ, նե, խարխիւ, գերեզման .
 ցիրուցան ընել, զարմար կիմէք .
 ետըր զրուամ օրենք .
 կուապաշտ, փութփերիւթ .
 զիւահար ըլլալ, կապիլ .

գատատատանի տեղ, գատատատանկամ զրբերու .
 տեղ, զբքատուն, աիվան, քիթապիտան .
 Գիտատատանի զրազր .
 աիվան քեւթիպի .
 Գուր, շիտակ, հանգիւտ, հանգստութիւն .
 գուր, զուրայ .
 աիլ .

շուտ բարկացոլ .
 ուղամին պետ .
 խիստ աճան, փեք ունուլ .
 հնազանդ, լսելը զիւրին .
 շուտով կրուուլ, շուտով անցնոլ .
 զիւրին մարտուկու .
 շուտով հուանոլ, միմաս .
 զիւրին հնազանդ .

Դիւրամեա .	որ շուտով մեկ կողմը կը ծագի :
Դիւրայարմար .	խիստ յարմար :
Դիւրամատ, բացայ .	հանդիստ կեննալ :
Դիւրեաւ .	դիւրութեամբ :
Դիւրեմ, բեցի .	պղնութի ընել . հանդատարնել . դիւրինջընել :
Դիւրութիւն, թն .	զուարթ . բահաթը :
Դիւցաղն, զին, զանց .	կուսքի ջեղ . հեծանաներուն քաջ ու առաքինի մարդիկը :
Դիւցընկեց լեամն .	Ողբագոս լեռը :
Դիք, դէց, դիովք .	կուսք . կուսքեր, սուա ստտուածներ : փութ :
Դլբին կամ Դլբին, փնի, փնաց .	եմուղ :
Դղեակ, զեկի, կաց .	բերդ . ամուր բերդ ունեցող : զալ :
Դղբոցեմ, զեցի .	ցնցել . տակնուվրայ ընել . շիտթել :
Դղբոցեմ, զեցի .	
Դմակ, կի, կաց .	ուխարին պոչը : դուրբուղ :
Դնեմ զաննն .	ինքը զինքը վտանգի մէջ զնել :
անկեալ Դնիմ .	խնկած կենալ :
Դշխոյ, ձի, ձից .	Թագուհի : սուլթան :
ՇԴողի կամ ՇԴողանի հարկանիմ .	վարնալ, սոսկալ, արտափել . երկրալ :
Գողամ, զացայ կի զացի .	
Գողոցեմ կի Գողոցամ, զողոցալ .	տարակուսիլ :
Գոյն . Գուգնաբեայ .	պղտի, խեղճ, քիչ . անարդ :
Գոյլ, զուլի, լից .	զօգա :
Գորակ, կի, կաց .	փարշ, աման :
Գուժ, ձի, ձից .	կողիտ, լեռընջի . բարբարոս :
Գուլ .	զաղբիլ . հանդիստ, հրաման տալը :
Գուժ, զնոյ .	հարբուխ : զիւքեամ :
Գուն ինչ .	քիչ մը :
Գուն ուրեք .	քիչ տեղ . քիչ հեղ :
Գուտար, զտեր, տերց կամ տերաց .	ազնիկ զուտի :
Գուր, գրոյ .	տաշելու՝ շտկելու՝ ճըղքելու գործիք :
Գուր .	կոկ . շիտակ :
Գուրզն, գրգան .	բրուտին անխը : շեօնէկճի շարդը :
Գուքս, գբո, սից .	մեծ խիսան :
Գոփեմ, փեցի .	տաքը զետինը զարնել :
Գոփիւն, զոփման .	ամուր արբի ձայն :
Գպիւր, պրի, պրաց .	զրաղիւր, կարգացող . երգիչ : քեամթիպ, եաղճը :
Գպրոց, ջի, ջաց .	մէքթիպ :
Գպրութիւն, թն .	կարգացողութի . գիրք : քեամթիպիք . քիթապ :
Գանափակք, կաց .	սողեակ : սիրիկի :
Գանջիմ, լեցայ .	ամուր ձայնի մը անկաճը լծնալ :
Գառն կի Գառնիս տամ .	բազմութեամբ արտորալով տեղ մը վաղել :
Գատիկան, նի, նաց .	աման մեկ յարիլ : կլին պիւր գամթը :
Գարունմ, փեցի .	վար զարնել, քամահրել : խրփալամալ :

Դրախտ, տի, տից.	պարտեզ. Ազգանայ կեցած տեղը:
Դրակից, կչի, կչաց.	մտ ըմպեղ. մեկմեկու նման:
Դրաչի, ջույ, ջեաց.	ստակ: ազձէ:
Դրամ, մայ.	ստակ կոխել:
Դրամ հարկանեմ.	սուտ ստակ կոխող: գողըսպան:
Դրամակոյփ, փի, փից.	գրամ երկու կողմի շեմերը: գրամ առջին բակը:
Դրամդ, դի, ղից.	իչ ազասը:
Դրամդի, գ. ոյ, զեաց.	գրամ վրայ կախած զարդ:
Դրամիկ, նկան, կանց	զրդեւ, զրդուեւ, տեղէն շարժել:
կամ կաց.	խիստ շարժել, խախտել:
Դրասանդ, զի, զաց.	նեղու թի ընել, տխուր չիպահել. փասել:
Դրդեմ, զեցի.	միերու ուրբին ձայնը:
Դրդուեմ, զուեցի.	նշան, կնիք. փորած կամ սպան բան. սուրբ
Դրդեմ, մի, մառ.	խորհուրդ մը:
Դրդմեմ, մեցի.	նշան զնել: ստանկալամագ:
Դրուաց, զի, զաց.	տախտակ: թէնեքէ:— վրայ հողջուցած զարդ:
Դրուստիք, տեաց.	դմա, կկոտրմ: — զըցի հատուած մը. տ.
Դրու, շու, շույ, կամ շի,	զոմբին մէկ մասը:
շից.	զովասանք:
Դրուակ, կի, կաց.	զըբերու զուեցի նշան. զըբերու զուեց.
Դրուեաւ, շից, շից.	կուպք. պայրագ. փուխ:
Դրուեմ, շից.	հազուստին վարի ծայրը. փել. պայրագ:
	փորած, սալած. կուպքի արձան:
	տաշել, փորել, բամիլ:

Ե

Եզեմ, մայ.	Ազգանայ զրախտին տեղը:
Եզական, նի, նաց.	մէկ հատիկ:
Եզանամ, զացայ.	ժողովիչ, միարանիչ:
Եզերեմ, բեցի.	լնիցընել:
Եզն, զին, զանց.	կովին արուն: կարիչ:
Եզնամու, լի, լից.	երկու ել մեկտեղ ըմած. մեկտեղ սլիխասող:
Եզը, զեր, զերբ, զերաց.	չընանակ. ծայր, կողմ: բեմար, ուժ:
Եզրածիրանի.	շորս զին կարմիր զչեւս:
Եմեր, բի, բաց.	արեկն մտ տեղուանքը, վերի ողը:
Եմե.	թե սր: կլեր:
Եւ, ելի, լի.	ելեւի: ջրղը:
Ելք ճանապարհաց.	ճամբու գլուխ:
Ելք սուտ. սուտ.	տալի շուք ծաթեղու ստեղծ:
Ելք իրանց զամեւել.	բանին ճարք զամեւել:
Ելեւելս ամեւել զմի.	
միամբք.	մեկմեկու վրայ գիզուել, մեկմեկ սնցնիլ:
Ելեւել.	վեր վար ելել իջնալ:

Մշտմուս :

Երթալու և գալու ճամբայ : Եկածն ու գա-
ցածը : Ծախքն ու Եկամուտը :

Մշտի, կի, կաց :

Չիլէք :

Մշտնելի, ըոյ, ըեաց :

Փեր ելիլու ճամբայ, սանդուխ :

Մշտնեմ, ելի :

Ելիլ : չըզմազ :

Մշտնեմ ըստ չափ :

չափահաս ըլլալ ու անցնիլ :

յոգաց Մշտնեմ :

Հասալիլ :

Մշտնել բանին ՚ի վեր :

բանը յայանուիլ :

Ընդ սուր իւր Մշտնել :

Ինքը զինքը մեռցընել :

Մշուգակ, կի, կաց :

սաղակ, դող, յափշտակող : չեթէճի :

Մշուգանեմ, ըուգի :

դուրս հանել :

Մշուգան, ընդի, դաց :

ըշտիկ, ուսելք : դասարանը :

Մկ, Եկի, Եկաց :

գրան Եկած, ստարական : նոր դարձած :

Մկակոչ ասնեմ :

գաստատան քաշել :

Մկամուս, մախ, մախց կմ

գրանցի, նոր դարձած - Ետքն աւելցած :

մաաց :

Մկաւորեմ, բեցի :

գալ : բանի մը յոժարել :

Մկաւորիմ, բեցայ :

ոչնչև ստեղծուած - Ելած - ժամանակաւոր :

Մղական, նի, նաց :

ցորեն Երնելու գործիք, իրեքմաս :

Մղան, նի, նաց :

կերպ : սարուոյն շորս մասը : երգ :

Մղանակ, կի, կաց :

Երգել :

Մղանակեմ, կեցի :

Ըլլալ :

Մղանիմ, Ելի :

Եղբայրս Երբի, բաց :

Մղեանն, զեման, մանց :

գրբազը :

Մղեգնալամբ : Մղեգնուս :

Եղեկ բուսցընող տեղ :

Մղեան, Եղեանն, Եղեբք

Ֆուս, Թշուտաութինն, չարիք :

կամ Եղբուկք :

ողբալի, լալու :

Մղեբական, նի, նաց :

սասիքեա :

Մղեբք, զըբղոյ :

լալու երգ :

Մղեբղակ, կի, կաց :

մայր ծառի տեսակ : չամ արածը :

Մղեբերգութի, Թե :

դամը :

Մղե, ին :

ըսրբկան :

Մղեզն, զեզան, դանց :

աւրելը : սուս ջջընելը :

Մղեճ, Եղճի :

աւրել : պղծուող, խարստ կ(Թմէ)ք :

Մղե :

դաղճ : ըլլեճուող :

Մղեմանեմ, Եղճի :

խեղճ, ողորմելի, բալու արժանի : սեփիլ :

Մղեիլի, ըոյ, ըեաց :

Եղ Եղեբուս : տիլի կելիք :

Մղն, Եղին, Եղանց :

մէղք, վախ - ողորմելի, խեղճ :

Մղուկ :

ըղունգ - ճանկ - սանձելու գործիք : տղնի :

Մղունգն, զնգան, դանց :

քար - խունկի տեսակ մը :

Մղըրեայ, բույ, բուս :

կասող չինած - փող : զուսնա :

բուսց :

բէլի պայտուղու :

Մղըրենի կամ Մղընի,

Եղըրու :

նույ :

Եկելիք :

Մղըրու, բուի, բուաց :

Եղբերասրտոյ .	չինձու սուտունուս բաներ :
Եղբիւր , եղբեր , ջերաց .	կտառ : պոյժուս :
Եղբիւր ամեհ .	կտառով զարնել :
Եղբիւր ամբաստան .	յանդգնել , հարտասանոյ :
Եմակ , կի , կայ .	լեռան կոնակը կզամ շուք տեղը :
Եմթակայ , յի , յից .	աչքի կամ մարքի առջև կզամ բան մը :
Եպերեմ , բեշի .	վար զարնել , քամահրել :
Ես , ոփ , ոփց .	կտառ , կփ կընել :
Եսահիսեակ . Երեքսըր .	
րեան .	սուրբ սուրբ երգը :
Եսամ , սացայ կի սացի .	պճարճալ , կփել , գուրս թափել . վտառ .
	կամկտալ . փափաք ունենալ . տարութի
	կրիլ :
Եսամսանկայ .	իրեք կտորի :
Եսամեան .	իրեք տարուան :
Եսանդ , զի .	երկն չէ մկալ որ :
Եսանդն , դան կի դեան .	կփ կընել . սրտին փափաքը . վտառ . տա-
	քութիւն .
Եսանդնակեր .	} ջերմեանդ :
Եսանդուն .	
Եսապատիկ .	իւլ գամ :
Եսորեայ .	իրեք օրուան :
Ես ընդ կա .	մկեն , շուս մը :
Ես զեակ .	իրարու կակել , կարգա :
Ետդ , ետեղ .	տեղ , կեր :
զեյոզ անուս .	տեղադրութիլ , տեղ մը կենալ :
Երագ , զի , գունը .	շուս , շուս քարալ , շափուս :
Երագոյ , զի , զից .	կենդանի բանելու ցանց : ալ :
Երագահան , նի , նաց .	երազ մեկնող :
Երագանամ , զացայ .	} երազ տեսնել :
Երագիմ , զեցայ .	
Երամիշա , մշափ , սաց .	երգող . նուագարան զարնող : խանկան :
Երամակալ , լի , լաց .	թրի կիթ :
Երամայացու ցանեմ ,	
ցուցի .	մերտութեան պատրաստել :
Երամայրիք , բեաց .	առջի պատու . նց ընծայուած բան :
Երաման , նի , նաց .	կերակուր ուտելու համար մեկտեղ մող .
	կուսած բազմութիւն . խումբ , մողով :
Երամասաւոր , բի , բաց .	ազկուութիւն ընող :
Երամակ , տեղի .	բրած ազկութիւնը երեսը զարնել :
Երամախք , տեայ .	մեկու մը բրած բարիքը , ազկութիւն : կլիք :
Երակ , կի , կաց .	արիւնի ճամբաները . հանդերու երակը : տա-
	մար :
Երակ հատանեմ .	արիւն առնել :
Երամ , մեց .	բազմութիւն մարդկանց՝ թուաններու՝ մկներու :
Երամակ , կի , կաց .	բազմութիւն այծերու՝ մկերու՝ կովերու՝ ալ :
	տերու :
Երամավին .	սիրտի ին :

Նրանուէտ .	չատ երանելի :
Նրանդ , գոյ .	գոյն . ներկ . կերպ :
Նրանեմ , նեցի .	կրնեկ տալ . գովել :
Նրանի .	կրնեկ : մութըն :
Նրաշխ , խիք , խեաց .	զրու : փել :
Նրաշխի առնուտ .	փէֆիլ պմագ :
Նրաշխաւոր , ըի , բաց .	ուրիշին խաբը պապհոյցընող : փէֆիլ :
Նրաշխեպ .	կոխած կնիք . նշան . վերք . շարւարանք :
Նրաշա , աի , աից կմ աոյ .	անձրեի պահաութիւն , շրուութիւն :
Նրաշաութի , թն .	չորութիւն :
Նրասան . Նրասանակ , կի .	կենդանեաց երեսին կապը , սանձ : եուլար :
կաց .	սանձը բանել . զարձնել . կապը քշել :
Նրասանակեմ , կեցի .	բազմութիւն , ժողով , խումբ : ճիւղիւր :
Նրաստ , աի , աից .	
Նրբեմն .	պաղը քերտ :
Նրբեք .	
Նրբեմն ժամանակի .	ատենք :
Նրբեք երբեք .	ատեն ատեն :
Նրբուծ , բծոյ .	կենդանեաց կուրծքին կողմի մար :
Նրբոյ արկանեմ .	երգել . ծաղը ընել :
Նրգակցիմ , ջեցայ .	մեկտեղ երգել :
Նրգեցիկ , ջիկ , ջկաց .	երգող : խանկտակ :
Նրգիմանեմ , զիծի .	պատասել , ճգքել . խածնել . ծաղը ընել :
Նրգ , գոյ .	տանիք . տանիքին վրայի պատուհանը : տամ :
Նրգալն .	տունը շենքընող :
Նրգմազանց , ջի , ջից .	երգումը շիպահող :
Նրգմեցուցանեմ , ջուցի .	երգութիւնընել . սասանան վալնակել :
Նրգմի տանել .	երգում ընել տալ :
Նրգմում , երգուայ .	երգում ընել . խաբ տալ :
Նրեամ , բեմոյ .	իրեք տարի . իրեք տարուան :
ընդ Նրեկա . ընդ Նրեկոյս .	իրեկուան դեմ :
մնչն ջերեկա .	ինչուան իրեկուն :
Նրեկա կոյս .	դեպ ի արեմտաքին կողմը :
Նրեկեմ . կեցի .	տեղ մը իրեկուն ընել :
Նրեկոյանամ , յացայ .	իրեկուն ըլլալ :
Նրեկորեայ , կայք , կայց .	իրեկուն . իրեկուան :
Նրեկուն .	
Նրեկորնական .	արեմտեան :
Նրեկօմք , թից .	տեղ մը իջնալը , հոն կենալը :
Նրես , սի , սաց .	դեմք , կերպարանք : երեւ , սուրամ :
Նրեսաց ուրուք .	մեկուն կողմանէ :
Նրեսս առնեմ պաշա .	
նացն .	աղայանքին մտիկ ընել :
ՂՆրեսս հաստատեմ .	դեպ ի մեկ կողմը երթալ :
ի վերին Նրեսս .	զրուանց , կեղծաւորութեամբ :
Նրեսադիր , գրոյ , գրոց .	բարեապրի հասցե :
Նրերամ , բացի .	գողցըղալ , երեքաբեկիլ :
Նրերուն .	գողցըղուն :

Ներեան զամ.	յայտնի ըլլալ:
Ներեայք, առթի, թից.	երեմայք. երեցած բան. տեղք. երազ. խաղք խայտառակ:
Ներեաւթամամ, թայցոյ.	երեմայ:
Ներեքաւան.	ալիքնէրը խիստ շատ:
Ներեքարանն.	իրեք ծայրով նիզակ:
Ներեքնիմ.	իրեք կարգ. իրեք անգամ. իրեք կերպ:
Ներեքնիմ կամ Ներեքնուզ.	իւշ զամ:
Ներեքնիմ, կնեցի.	իրեք նիզ կրկնել. իրեք ծայրել. իրեք հաս ընել:
Ներեքկուսի.	իրեք կողմ ունեցող:
Նրե, բեոյ.	ժայրի կենդանի:
Նրեզ.	քարոտ տեղ:
Նրեկ, բեկի կամ բիկի.	սին:
Նրեկ, բեցու, ցամբ,	
ցուծք, ցանց.	մենծ, առջինեկ. ծեր. նին. քահանայ:
Նրթամ, չորոյ.	զնայ: կիթմէք:
Նրթամ և մեծամամ.	երթայով մեծմայ:
Չուլամբ Նրթալ.	նին զլուսն զրայ ինալ:
Նրթալ զիւրովին.	ինքը զինքն սպաննել:
Նրթանեկ, կի, կայ.	եկող զայցող. երթալ զալը:
Նրթի, բույ, բեայ.	կենդանիներուն առջի ասուընէրը:
առ Նրթի կամ Նրթի.	քովը, մար:
Նրթի, զայ.	նեղ ու երկայն կտու:
Նրթիպայտառ.	նեղ լամբով պատած՝ զարգարած:
Նրթիպայինդ, պնդի, զայ.	նեղ լամբով պըլլած, պատանքած:
Նրթիմ.	տեղ, փայտե զամ. շիփ:
Նրթիմայեալ.	հայած, մաշած. զուծը նեաած. ցամբած:
Նրթիկամուծք, մանց.	պիւփքէք: — արտին ուզածները. մաածմանք. ներ:
Նրինջ, բնջոյ կամ ջու.	չափահաս եզ հորթ:
Նրիփար, բի, բայ.	նի. հեծնելու՝ կառք քաշելու կենդանի:
Նրիփարիկ.	զրան բան կրող:
Նրիտատարդ, զի, զայ.	կարիճ, ոչ աղայ ոչ ծեր: տելի զամը:
Նրի, կոյ, կոյ.	աշխատանք. ջանք. հարստութիւն:
Նրիկամահայտք, տայ.	երկամ հանելու տեղ:
Նրիկակնցալ. Նրիկակն զան.	ջուրն ալ ցամայն ալ բնակող կենդանի:
Նրիկայնամից.	խիստ երկայն: ուզուծ:
Նրիկայնամեմ, մանցի.	լայններս ըլլալ, համբերել. ներել:
Նրիկայնամիտ, մտի, մտայ.	խիստ համբերող:
Նրիկան, նի, նու.	
Նրիկանաբար, բի, բի.	լազաչքի քարը. աբրիք: տելիբմն թաշը:
Նրիկանբրեմ, բեցի.	սիրով աշխատել. ջանք ընել:
Նրիկայ, բի, բայ.	երկայն. խորանիկ. բարձր:
Նրիկարեմ, բեցի.	երկնցընել:
Նրիկարիմ, յեցայ.	տարակուսի մէջ ինալ, երկու մարի վայ ըլ լալ: շիփէլնմէք:
Նրիկրայս լիմիմ.	

Նշրհրան, նի, նից .	երկու երեսանց, խորագախ . տարակուսական :
Նշրհրայնիկ .	երկու ծաղուած, երկու փեղկով :
Նշրհրգիծի .	երկու երեսով, երկու կերպ . երկու կողմով սանդուխ . երկու միտ ունեցող :
Նշրհրգիծի անկուած .	երկու երեսէն բանուած :
ՉՆշրհեամ մի .	երկու տարի :
Նշրհեզուկա արկանեմ .	Վախ ձգել, վախընել :
Նշրհեբիւր, բայ .	երկու հարիւր :
Նշրհեցուցանեմ, ցուցի .	վախընել :
Նշրհեան .	կասկած, վախ . խղճմտանք :
Նշրհեթերթ կամ Նշրհեթեր- թի, թիք .	երկու թերթով, երկու բաժնուած :
Նշրհիբր պագանեմ, պա- գի .	երկրայնդու թիւն ընել :
Նշրհիւղ, դի, զից .	վախ : գորգու :
Նշրհիւղադին .	վախնալու (բան) :
Նշրհիւղած, ծի, ծաց .	անսպախ, բարեպաշտ, խղճմտանքաւոր :
Նշրհիստ, սի, սից կի՛ սաց .	խաբերայ :
Նշրհիստ, մի, մի, մասաց .	երկու մտքի վրայ եղող, տարակուսող, վախցող :
Նշրհիմտիմ, մտեցայ .	տարակուսիլ :
Նշրհնարերձ .	ինչուան երկինք բարձրացած, խիստ բարձր :
Նշրհնեմ, նեցի .	աղայ բերել, աշխատանքով բան մը ընել :
Նշրհնեմ չարս .	մկան վրայ չար բաներ մտածել :
Նշրհնուղել .	խիստ բարձր ճուղերով :
Նշրհնիմ, երկեսայ .	վախնալ :
Նշրհուանամ, կուսացայ .	տարակուսիլ, բաժնուիլ :
Նշրհուորեակ, բեկի, կաց .	զղոյց ծնած . չուխտ մը . երկու կերպ : էքիզ . չի՛խտ :
Նշրհչտ, տի, տաց .	վախկտ :
Նշրհպառակ, կի, կաց .	խրայնե բաժնուած, անմարան :
Նշրհպարի, բայ .	երկու բերնով (ծուր), երկու զիւն կարող :
Նշրհրագարծ, ծի, ծաց .	երկիր բանող, մշակ : չե՛խտճի, էքինճի :
Նշրհրաբարջ, շի, շից .	աշխարհային բաներ սիրող :
Նշրհրտղեմ, գեցի .	նորէն մէյննալ բուել կամ ընել :
Նշրհրադեմ, գեցի .	դեմինը պաղնել . զի՛ծ պաշտել :
Նշրհփեղկել, կեցի .	երկու ճղքել, մտարանու թիւնը քակել :
Նշրհփրեայ .	երկու օրուան :
Նշրջանիկ, նիկ, կաց .	երանելի : գու թլու, ուզուրլու :
Նշրջանկամամ, կացայ .	բախտաւոր ըլլալ :
Նշր .	մարմնոյն փափել, որզնտփել :
Նշրփն, փնի, փունք, փնից .	գոյն . փայլուն ըլլալը : բենի :
Նշրփն երփն .	գոյնոցոյն : չէ՛խտիլ :
Նշրփնաղարդ .	աղուոր գոյներով զարգարուած :
Նեկթ .	միայն :
Ղեփ արկանեմ .	էփելու զնել :
Նփոյ, յի, յից .	եփած բան, կերակուր :
Նթնեակ, նեկի, կաց .	եթեր հատիկ . շարաթ մը :

Չ

- Չազիր, զրի, բայց. } զէլ, գարշէլի. ազտտա : փիս, մուրտառ :
 Չազրտի, աւայ, տեսց. }
 Չազրիմ, բեցայ. } զանիլ. զանէլի ըլլալ :
 Չակառիմ, տեցայ. } բանի մը սեր կապել, բանի մը ետեկ ըլլալ :
 Չազրազրիուն. } խախուս, անհաստատ. սխալակամ :
 Չամբիկ, բիկ կամ բիան. կց չի :
 Չամբիկ, բիկ, բից. կժ }
 բոյ, բոց. } խոտ հիւսած աման : զէմպիլ :
 Չայրազին. } խիստ սրգողած :
 Չայրազնիմ, զնեցայ. } խիստ սրգողիլ, կառալի. ջաւը սաստկանալ :
 Չայրամամ, բացայ. } զեար ածիլ :
 Չայրացուկք. }
 Չայրոյթ. } սրտի այրուք. բարկութիւն :
 Չանազան, նի, նից. } կերպ կերպ, զոյնզոյն : թիւրքի. թիւրլի :
 Չանազանեմ, նեցի. } զտակ, ընտրել. կերպ կերպ ընել : թիւրլի.
 թիւրլի կթմէք. այլը սեչի կթմէք :
 Չանգակ, կի, կաց. } չանկ :
 Չանգանեմ, զանգի. } թրել, շաղուել : եզուրմազ :
 Չանգեմ, զեչի. }
 Չանգիտեմ, տեչի. } վախճալ, խրալի : զորգմազ :
 Չանգուսմ, ծոյ. } հաչի խմոր. թանձրացած բան մը. բազազրած
 բան մը :
 Չանիւանամ. խլացոյ. } ծածուկ մտալ, շիմացուիլ :
 Չանիւալ, խի, խից. } ծածուկ, կամացուկ մը, վարպետութիւն : կիլլի :
 Չանկապան, նի, նաց. } սրունքը ծածկելու բան : չորապ :
 Չանց առեմ. } թողուլ, անցիլ կրթալ. գերազանցել :
 Չանցանեմ, զանցի. } չափը անցընել. սոսալ անցնիլ. վեր ըլլալ :
 Չաչաջու, ջուի, ջուաց. } աչք չունկնոց, կոյր : բետ :
 Չառամանիմ, ոսմայ. } խելքը կորսնցընել. զէշու թեան ետեկ ըլլալ :
 աւրուիլ. վար խնալ :
 Չառամ, մի, մաց. } խոքամ, տարիքն առած :
 Չառանջանք, ջանաց. } խոքամի՛ խենթի՛ պաւու. խոք. խենթ
 մտածմունք. խելքը չնդիլ :
 Չառաջաւոր, բի, բայց. } առջև դրած. առջևը կամ մտքը կեցող ծառայ :
 Չառաջիտ. } առջևը. առջևն. աչքին տակը :
 Չառաջինն. } առջի բերանը. առաջուց :
 Չառի վայր. Չառի } զարուստը տեղ կամ խմորայ : կնիլ աչազր :
 թափ. } զարվիր : եզուլ. եզարը :
 Չառի վեր. }
 Չառանեմ, զառի. } զտակ, բամբել, հեռացընել : այլըմազ :
 Չառուցանեմ, աուչի. }
 Չարգանամ, զացայ. } առաջ կրթալ. մեծնալ, չափահաս ըլլալ :
 Չարգարուն. } զարգարած, սիրուն, կոկ :
 Չարգիս. } հիմա :

Զարթուում, զարթեայ • արթննալ • խելքը դուրսը գալ, զգաստանալ :
 զյանմազ :
 Զարկ, կի, կոց • զարնուածք, նետուածք : նազ :
 Զարկաննեմ, զարկի • ուժով զարնել : վարմազ, շարփմազ :
 Զարհուրիմ, բեչայ • խիստ վախնալ, սարսափիլ : փեք գորգմազ :
 Զարմ, փ, փոց • ջեղ • տեսակ : սոյ, սինսիլ :
 Զարմանամ, մաչայ • արմննալ : շաշմազ, հէյրան սընազ :
 Զարմուղի • զարմանալու բան չի :
 Զարսուղիմ, զեչայ • ճամբի գուրս, ծուռ • ստար :
 Զաւակ, կի, կոց • ճամբի գուրս ելլել : եանըլմազ, սափմազ :
 Զբազմեք, նայ • սոչայ • ջեղ • ձազ :
 Զբազմունք • միտքը չըտիլը, միտքը փուճ
 բաներու տալը :

Զբազմիմ, զեչայ • } բանի մը ետեւ ըլլալ : տաղտաղա իյնիկ կիրմէք :
 Զբազմում • }
 Զբասանիմ, զբոսայ • տանն անցընել, պարտիլ • զուարճանալ :
 Զբասանք, նայ • զեւիք, սեֆա • տաղտաղա :
 Զգածիմ, զգածայ • տնենալ • հազնիլ • զգալ • մաշակմունիլ :
 Զգամ, զգայի • խնամալ, հասկընալ : տույմազ :
 անձին Զգամ • խելքը դուրսը գալ :
 Զգայուն, յնոյ • խնացող • զգաստ, արթուն :
 Զգայեմ, սեղի • ործկալ, գեշ շունչ հանել • խնթուխելու
 կամ հերետիկոսական բաներ խտալ :

Զգաստ, փ, փոց • զգուշաւոր, արթուն • պարկեշտ • խելացի :
 Զգաստ լինել • խնամալ, լսել :
 Զգաստանամ, տացայ • խելքը դուրսը գալ, խելընալ :
 Զգայուցանեմ, զուցի • խնացընել : խապեր վերմէք :
 Զգնում, զգեչայ • հազնիլ • կրել • վերցընել :
 Զգեստ, սու, տուց • հազուստ : կապալ :
 Զգեստաւորեմ, բեչի • հազընել : կերտիրմէք :
 Զգեանեմ, նեչի • գեանըն ձգել, զարնել : երե շարփմազ :
 Զգլխեմ, խեչի • գինովալ, խելքը կորսնցընել :
 Զգնամ, զգնացի • ծուռ գալ : կեղինմէք :

Զգը • զգուշաւոր • ալքարաց, ճարտիկ • ապահով :
 Զգուշանամ, շացայ • զգուշ կենալ : սաղընմազ :
 Զգան, նի, նից • խելք, հանգարս • խելացի • ընտանի :
 Զգանութիւն, թն • խելքութիւն • խնաստութիւն :
 Զկեուցանեմ, կուցի • խնացընել, հասկընընել : խապեր վերմէք :
 Զկղի, խի, խից • սահուն • ծուռ • անհաստատ • ինքը զինքն ու
 անլու խալու տուող • անկարգ :

Զկղխիմ, խեչայ • բանի մը շափնե գուրս ելլել :
 Զկղծ, ծի, ծից • գեշ, անշահ • անկարգ, արուած :
 Զկղծանիմ, զկղծայ • աւուրիլ • բանի մը անգիկի ծալըն անցնիլ :
 Զկղում, զկղի • լեփլեցուն ընել • խիստ շատ տալ • գուրս թա
 փիլ • տարածուիլ :

Զկղուն • լեփլեցուն :
 Զկղլեմ, չեչի • մութ թողուլ • թողուլ անցնիլ : համառուել :
 Զկնարան, նի, նայ • մորթելու տեղ :

Չեմուտ, զինի.
 Չեռամ, առջի.
 Չեռան, անոյ.
 Չետակ.
 Չետակեմ, զեջի.
 Չեղզ.
 Չերծ.
 Չերծանեմ, զերծի.
 Չերծուտ, զերծի.
 Չերծուցանեմ, ծուցի.
 Չգուեմ, զգուեցի.
 Չկնքնկեց լինիմ.
 Չընդամ, գառի.
 Չիկ.
 Չիգը, զգըի, զիւ.
 Չիմիմ, նեցայ.
 Չիմանիմ, զիմայ.
 Չլանամ, զլացայ.
 Չկծեցուցանեմ, ցուցի.
 Չկծիմ, ծեցայ.
 Չկնի, Չհեա.
 Չգնամ, ըսցի.
 Չմայլիմ, ընցայ.
 Չմրազ.
 Չմրրիմ կամ Չմրիմ, բե-
 ցայ.
 Չմեղն, լինի, նա.
 Չմուտ, զմնի.
 Չմուտ, զմուտայ.
 Չմրուխտ, բխուայ.
 ՚ի Չնին կամ.
 Չնիտա.
 Չննեմ, նեցի.
 Չնտանիմ, զնտայ.
 Չրհ, հի, հից.
 Չոհեմ, հեցի.
 Չուզ, զուզի, զից կամ
 ցայ.
 Չով.

մարմեղ, ապանեղ. զոհ ընեղ.
 հագի վրայ քառեղով քառեղ. լուր. վեխ-
 առ. վտառիլ.
 զեանի վրայ քառեղով քառեղ կենդանի: առ-
 լուճան, պեռնիկ.
 ապահով, անփառանգ. անփոփոխ:
 տեղաւորեղ. հանդիսեղնեղ. եկրդէլախիմք:
 պեա, ընտար, նեան:
 աղաւ. ապահով:
 խաղըսեղ: զուրթարանայ:
 վար զարնեղ. շարչիկեղ. գանիլ.
 զկնքիբը վար զնեղ. թնամ. յոմ ձեպը մտա,
 նուիլ.
 բանի մը վրայ գողզողալ, խնայեղ. պահպանեղ
 եղերք. շքնանակ: քեմար, զիհ:
 զշնուտ, կակիծ, լայ. խղճմտանք:
 վրան զկնք առնեղ. զեմ ելեղ, կուռիլ.
 իմնալ, ցածնալ, կակզնալ. ալք գոցեղ.
 յարմարիլ.
 զրիկեղ, զիտալ. ուրանալ: զուլմ ելմեք. ին-
 քար ելմեք:
 սիրաը կակծցընեղ, ազիբը կորակեղ.
 աւարնալ. կծկիլ. սիրաը խշտըլալ:
 ետե, վերջը. ետեկն:
 ցառիլ: փելանն սլմայ:
 ազկի մը կտանալ, կուշա մը խմեղ. ուրախա-
 նալ:
 սաստիկ հոգեմ ինքզինքը կորանցընեղ. մեծ
 հոգ, տարակոյս: տերա. պելա:
 թմրիլ. խեղքը կորանցընեղ. զինուղտալ:
 պզտի կարոց. ամեկի: զալմեթրալ:
 աւրլուքնա:
 կանանչ ազնիւ քար: զիւմրիլթ.
 նայիլ, քննեղ. սեյիբ ելմեք:
 վար ինչոմ, ցամ:
 քննեղ, փնտաեղ, նայիլ. զալիլ. սեյիբ ելմ-
 մեք. թեֆաիլ ելմեք:
 վար իմնալ, ցածնալ:
 ապանեղու կամ ապաննամ կենդանի՝ այ կամ
 կուտրիբու. համար: զուրպան:
 զոհ ընեղ: զուրպան ելմեք:
 ըուխտ. նեան. հաւասար: շիֆա. պերտպեր:
 պազուկ: սեյիմ:

Չ սմանամ, փացայ .	պաղարկիլ : սերինէնմէք :
Չ սող, զի, դոց .	ընկեր . սղնական : օրթազ :
Չ սարակ, կի, կաց .	հորթ . եզ :
Չ սարթ .	շէն, ուրախ . աղուտր . արթուն :
Չ սարթանամ, թացայ .	ուրախանալ :
Չ սարթարար .	ուրախացընող :
Չ սարթուն, թնայ .	արթուն, աշտարաց . հրեշտակ :
Չ սարծ .	ուրախ, ծիծաղերիս . փայլուն :
Չ սարձանամ, խացայ .	ուրախանալ : քիֆ չարթմազ :
Չ սարթիս .	նոյն համբանքով :
Չ սարական, նի, նաց .	հաստար . ընկեր :
Չ սարկիս .	նոյն ծանրութի ունեցող . համեմատութի :
Չ սարկցիթ .	մխարանիլ, միանալ :
Չ սարթնթաց .	մեկտեղ զաղող :
Չ սարթութի, թն .	դիշեր ջորիկ հաստար ըլլալ :
Չ սարթիթ .	մին զլիֆիար իննալ :
Չ սաս .	ամբոյնցած, պինս կապած . զգոյշ . աղաս :
Չ սաս, զսոյ .	մաքուր, յատակ, փայլուն, չիտանած :
Չ սար .	անոգուս, փուճ, պարսպ : պոյ :
Չ սամ, փացայ .	գողգողալ, վախնալ . զջջալ ջապիլ :
Չ սարանամ, բացայ .	զժարը գալ, բարկանալ . բարի նախանձով
Չ սարիթ, բեցայ .	վատարիլ :
Չ սպիթ, պեցի .	սիմիլ, ամփոփել, քաշել, կարծեցընել :
Չ սեթ, տեցի .	մաքրել, ընարել, աղկեցընել :
Չ սարնդիր .	փուճ բաներու ետեկ եղող :
Չ սարաս, սի, սաց .	փուճ բաներ խոսող : լաֆազան :
Չ սահ, հի, հից .	զբրիս :
Չ սահագգեստ, տի, տից .	} զբրից :
կամ սաց .	
Չ սահար .	
Չ սահես զարիթ կի լի .	փուճ բանի ետեկ իննալ :
նիթ .	պարսպ տեղն աշխատող :
Չ սահան .	վերջ : սոն :
Չ սաս .	լիճեցընել . ետ կենալ .
Չ սաս աանեթ .	} մեռցընել, սպաննել :
Չ սասեթ, տեցի .	
Չ սասեթ 'ի կենաց .	} զրկանք 'իտա ընել . անիրաւ տեղն ուրիշ
Չ սիկեթ, կեցի .	
Չ սոյց աանեթ .	խոսքը կարել :
'ի Չ սոյցս լինիթ .	ասակ ըլլալ . ամենուն բերանն իննալ :
Չ սոյց սաս .	լուր բերել :
Չ սուցարութի, թն .	պատմութիւն . ճաս . խոսակցութիւն :
Չ սուգարեթ, տեցի .	զրպարտութի ընել . խարելով անիրաւութիւն
	ընել : իժարա կթմէք . զուլ կթմէք :
Չ սուգարութի, թն .	իժարա :
Չ սոգ, զի, զից .	կաս, մեկմեկու կոչընէլու նիթը :
Չ սուգար, զի, զից .	գեշ կերպով ստակ վատաբերող . ազահ :

Զարգացում թիւն, թՆ .
 Զարտեմ, տեղի .
 Զարագուխ, զգիտ, խոց .
 Զարագուտ, ախ, սոց .
 Զարագուր, բի, բոց .
 Զարագուրով լինիմ .
 Զարահան, նի, նոց .
 Զարահասոց ունեմ .
 Զարանամ, բոցոյ .
 Զարափոյն .
 Զարեզ .
 Զարեմ, բեցի .
 Զարեմ .
 Զարհանապոյ .
 Զարու թիւն, թեան .

զեւ կերպով շահ ընկել .
 աշք խարեւ, մայլեցընել .
 զարբերու զուխ : սերտաբեր :
 զարք ժողովել, պատերազմի կելել .
 զինուոր . զինուորներու բազմութիւն :
 բանակին խուճր մը բաժնել .
 ուժամբաւ . սիրտ առնել . յաղթել .
 պնտահան . ուժ սուռոյ . պաշտպանոց : կար .
 տրամ ճը :
 խիստ ուժով :
 կրնաւ, ստիկել . զեւ զնել . յաղթել .
 պէս, նման :
 ամենն որ :
 ուժ : գումակիմ .

Է

Է, էի, էից .
 Էտի, էի, էաց .
 Է զի .
 Էտեան, նի, նոց .
 Էտիկց, էցի, էցոց .
 Էտնամ, էացոյ .
 Էտպէս .
 Էտ, էդի, գոց կամ զից .
 Էտ թիւն, թեան .
 Էջ, էջի, էջից .
 Է՛ր .
 Է՛ր սոցապու .
 Է՛ր վերոյ .

Էտուած . կզած բան մը . ինքը զինքը բանի
 մը տեղ զնոց :
 էր հանգիպի որ, կրբնն :
 Էդքերեն կոպ, բուն, իրահան :
 նոյն բնութիւնն ունեցող :
 բլլալ, ստեղծուիլ :
 իրք, բուն, ստոյգ կերպով :
 տիշի .
 գոյացութիւն, բնութիւն :
 վար իջնալը . գրած թղթի մը կրես :
 Էնչու համար :
 Էնչ բանի վրայ :

Ը

Ըգնուի, ըոյ, ընոյ .
 Ըգնահան, նի, նոց .
 Ըգնակերտ .
 Ըգնամ, ձոցի .
 Ըգնանամ, ձոցոյ .
 Ըգնապատու .
 Ըգնութիւն, թՆ .
 Ըմբերանեմ, նեցի .
 Ըմբերեմ, բեցի .
 Ըմբել, բնի, բնոց .

փափաքելի :
 փափաքը զջընող . սրտին ուզածը :
 փափաքը շարժող, փափաքելի :
 փափաքիլ, ուզել . սուտ գուշակութի ընել .
 սուտ գուշակութիւն ընող : Ֆալճը :
 բազմանք, սուտ գուշակութի : արգու, Ֆալ .
 ճըլլոց :
 պատպանծեցընել, բերանը կտպել :
 համբերել :
 մնակ կտիւ ընող : փեշիվան :

Ըմբռամարտ , ամբ , ամբոյ .	} Ըմբռնեցու կտիւ :
Ըմբռամարտակ , ամբի .	
տկաց .	
Ըմբռն .	յարմար : մնասխալ :
Ըմբռնակնեմ , նեցի .	ուտել , վայելել . զործածել :
Ըմբռտա , ամբ , ամբոյ .	զլուխ քառող , շիճնազանգող : ասի :
Ըմբռտանամ , տացայ .	զլուխ քաշել :
Ըմբռնեմ , նեցի .	բռնել , ձեռք ձգել - հասկընալ : թու թմաց :
Ըմբռնակ կմ Ըմբռակ , կի .	կառաթ , խմելու աման :
Ըմբռեմ , արբի .	խմել : իջմէք :
զան Ըմբռեմ .	ծեծ ուտել :
Ըմբռելի , ըսոյ , ընաց .	խմելու բան :
Ընդարոյս .	բնական : զաթը , էսղ :
Ընդարուս . Ընդակեր .	ընդեղենով ապրող , ընդեղէն ուտող :
Ընդաթուր հարկանեմ .	թրով սպաննել , թրե անցընել :
Ընդառաքեմ , ջեցի .	զխմաւորել , զխմացն կելլել :
Ընդասուն .	ասնը միջ մեծցած :
Ընդարմակ , կի , կաց .	լայն - երկայն . հետու . մեծ :
Ընդարմանամ , մացայ .	թուշնայ , սրաղիլ , թմբիլ , փոյս կարիլ :
Ընդգրկեմ , կեցի .	զիրկն առնել , զուճազլամաց :
Ընդաւարեմ , զեցի .	աւարի տակ թաղել :
Ընդգլխմարանեմ , նեցի .	ղեմ խտիլ , վիճել :
Ընդգլխակ .	ղեմ զնող : կնկել :
Ընդգլխանամ , նացայ .	ղեմ զնել : զարչը զամաց :
Ընդգլխանաւնչք .	աշխրջրիս տակի կողմը բնակողները :
Ընդել , լի , լից .	բան մը արված , վարված . բնասնի :
Ընդելուզանեմ , լուզի .	բանի մը վրայ հաղցընել , հիւտել , կապել :
Ընդերկար .	երկայն ատեն , խելմը :
Ընդերք , բաց .	փորու միջի բաները , աղիք :
Ընդեր .	խելու համար :
Ընդհամար , նրի , նուրբ .	որ ամենուան կըվերաբերի . բուլը , ամենն :
	ալեսկիկ .
Ընդհատ , ամբ , ամբոյ .	պակաս . տարբեր :
ոչինչ Ընդհատ .	առջինին պէս :
ասկառ քնչ Ընդհատ 'ի	
բիւրուց .	տասը հազարէն քիչ պակաս :
Ընդհարկանեմ , հարաց .	զարնուիլ , զալիլ :
Ընդ հուս .	մատրուս :
Ընդմիջեմ , ջեցի .	մէջն ինձալ . կէս ընել . արդեւք ըլլալ :
Ընդոմին , ծնի , ծնաց .	տանը մտրղը , բնական : հրգեթքեար :
Ընդոյր .	հանգիստ , հանգարտ :
Ընդոսա .	վեր ջաթկող :
Ընդոսանուս , ոստակայ .	վեր ջաթկել :
Ընդոսաուցանեմ , տուցի .	վեր ջաթկեցընել . զրդուել , արթնցընել :
Ընդոսնեմ , նեցի .	ոտքի տակ առնել :
Ընդուճակ , կի , կաց .	բանի մը յարմարութիւն ունեցող . օտարներն
	ընդուճող . հաճոյ ըլլալու :

Ընդունայն . Ընդգայր .
 Ընդունիմ , ընկալայ .
 Ընդգայրախոս , սի , սոց .
 Ընդգզիմ , զգեցայ .
 Ընթաղրեմ , գրեցի .
 Ընթանամ , թացայ .
 Ընթաչք , շից .
 Ընթեանում , թերցայ .
 Ընթերակայ , յի , յից .
 Ընթերցաւեր , սիրի , բաց .
 Ընթերցում , ծոյ .
 Ընթրիք , բեաց .
 Ընծայ , յի , յից .
 Ընծուիմ , ծուեցայ .
 Ընկալուչ , ըի , ըայ .
 Ընկալմիմ , ճեցայ .
 Ընկենում , կեցի .
 Ընկեր , բի , բայ .
 Ընկերակից , կցի , կցայ .
 Ընկերաճաշայք , աից .
 Ընկերեմ , բեցի .
 Ընկերակեմ , կեցի .
 Ընկեցիկ .
 Ընկեցիկ առնեմ .
 Ընկիճեմ , ճեցի .
 Ընկընում , ընկայ .
 Ընկզմիմ , մեցայ .
 Ընկզմեմ , մեցի .
 Ընկճեմ , ճեցի .
 Ընկողմանիմ , նեցայ .
 Ընկողմնիմ , նեցայ .
 Ընկոյլ , կուզի , զից , կամ
 զո . զոց .
 Ընկուզի , զույ , զեաց .
 Ընկրկեմ , կեցի .
 Ըննեմ , սեցի .
 Ըննիւղ .
 Ըննպատուկ .
 Ըննաւեր , սիրի , բաց .
 Ըննաւետ , սեմի , սայ .
 Ըննարաց , յի , յից .
 Ըննափն .
 Ըննուղ , ջղոյ , ջղոց , կամ
 ջղու , ջղուց .

փուճ , պարտալ տեղը , առանց պատճառի .
 պոչ , պոչ երէ .
 առնուչ . հաւատչ , մտիկ ընել . առնը առնել .
 պատուչ կթմէք .
 պարտալ բաներ խոսչ , լախալան .
 զլուի քաշել , ապաստարիչ . առի ումայ .
 սուրի առի առնել , յալմել .
 վաղելով երթայ , գոմայ .
 վաղելք . վարմուճք .
 կարգալ . պրումայ .
 մտիկ կամը , քովը կեցողը , կամընապի .
 կարգալու ետեկ կընոլ .
 կարգացմուճք , կարգալու բան .
 իրկիւան սեղան , կերակուր .
 պղտիկն մեծի մը ընծայում բան , սուրք .
 փեղկէ .
 ծամել , փայլիլ .
 ընդունոլ . գապուչ կամն .
 ամեն գիկն կապում կենայ .
 ձգել , նեակել , վար ձգել , պրապմայ , ամմայ .
 ելտալ , այսպատչ .
 ուր որ մազուրդը կիշիկ .
 ընկեր ըլլալ . սղնել .
 գէշ ընկերութիւն ընել . մեկտեղ գէշ գործք
 ընել .
 երես ձգած , ինկած . վարի ստտիճանի .
 ձգել , նեակել .
 արգելք ըլլալ , գեմ կենալ .
 սակն երթալ . պամմայ .
 պամըրմայ .
 սակն առնել , յալմել . զապթ կթմէք .
 պաակիլ . կամ կէլմէք .
 ճեղիլ .
 ընկուզի ծու կամ փայտ . ճեղիլ ազածը .
 կո գարձընել , զապել .
 սալ , պարգեկել . յանձնել .
 արմատն քուսած ճուղ . իրտան , իրիւղ .
 քիթը բերածը ծանկող . ինչպես կապիկը .
 ստակ սիրող , ազան .
 հարուստ .
 սաստիկ ազան .
 արմատն , արմատուր , սակնն .
 հորթ .

Ընտանի, նւոյ, նւոց • նոյն տան մտորը, աննչի • բնական, ստորա-
կան • տան մէջի (բաները) :
Ընտասուն կի՞ Ընդասուն • տունը մեծցած, տունը կեցող :
Ընտիր, տրոյ, տրոց • ընտրած • խիստ ազնիւ :
Ընտրեմ, բեցի • զտակը • ազնկն տունել • բաւ սեպել • զատաս-
տան ընել : սէչմէք • էյիտինի պմադ :
Ըտանննեմ, նեցի • շարկել, վրան տունել, բեռքընել :
Ըտգիւտ, տի, տից • մեղադրելու բան, յանցանք :
Ըտդասնեմ, գտի • վար զարնել, մեղադրել :
Ըտերբի, բեմ, բեցի • մտրդընել, ծուռ ճամբոյ տանիլ :

Թ

Թադ, զի, զից կի՞ զաց • պտակ : Թաճ :
Թաթ, Թի, Թից • սոցին կամ ձեռքին Թաթը • կշիւրի նժարը
(Թաս) :
Թաթախ • Թաթիսած, մաշակնած :
Թաթաշերձ • սոցին Թաթերը ճղքուած :
Թաթաղուն • խիստ ընցուն : Թեփեկէմէ :
Թաթառ, ույ • խորթում :
Թաթաւեմ, լեցի • Թաթիւ, մաշակնել :
Թաթաւ, Թից • կենդանիներուն առջին սորը :
Թաշանամ, բացայ • մարմրիլ, տկարանալ, ուժե կննալ :
Թաշմալ խաղամ • տապալարկիլ :
Թաշկանամ, կացայ • ծարաւն կամ սիրուն սաստկու Թէն մարմրիլ,
Հայիլ, մաշիլ, սայրլմադ, էիւրէյի քեպիւմէք :
Թաշանն, մի, մից • մարմրուք • զլիւտ պոսոյտ • սրտի խանուք :
Թաշաննեմ, մեցի • տղաւնք • արամու Թիւն, սուդ :
Թաշիւ, իծի, ծի • ստիպել, ձանձրացընել : զոռ է(Թմէք, օսան-
արբադ :
Թաշիւ, իծի, ծի • սրտի կտորուք, արամու Թիւն • խզմամանք :
Թաշիւ, ծի, կաց • խիստ արամիլ, երեսը կտիւել :
Թաշիւ, կի, կաց • Հասա զլիսով դաւաղան : Թօզմադ :
Թաշարդ, զի, զաց կամ կենդանի բունելու ցանց կամ զործիք • նեն-
զու Թիւն : տուզադ :
Թաշիւ, կուկի, կուկաց • ջրի կամ զինիի մեծ աման : տեաթի, քիւփ :
Թադ, զի, զից • փոզոց : մահալի :
Թադանթ, Թոյ, Թոց, կի՞
Թի, Թից • բարակ մաշկ կամ ծածկոց : զար :
Թադար, բի, բաց • Հոգէ աման, պտուկ :
Թադեայ • Թադիբէ շինած : քեչէտեն :
Թադեմ, զեցի • Թադել, ծածկել, գոցել :
Թադկիւմ, կեցայ • խառնափնդորիլ, Թադիք (քեչէ) զտանալ,
Թադհար • կնկան զլիսանոց :
Թամբ, բի, բաց • պուտ : պարտըր : — Համետ : էյէք :
Թամբեմ, բեցի • Համետը կապել : էյէրի՛ սեմերի Թադմադ :

Թայրաթում -
 Թան, նի, նից -
 Թանայ, զի, զաց -
 Թանամ, Թաչի -
 Թանար, զի, զառ -
 Թանգ -
 Թանգար -
 Թանգարան, նի, նաց -
 Թանգու, զեմ, զեցի -
 Թաննը, ձու -
 Թաննընամ, բացայ -
 Թաննընախա -
 Թաննք, շից, շիք -
 Թաչիթանի, կի, կաց -
 Թառ -
 Թառամ -
 Թառամիմ, մեցայ -
 Թառաննիմ, շիցի -

 Թասեմ, սեցի -
 Թասը, սեր, սերց -
 Թարախ, խոյ -
 Թարգամանեմ, նեցի -

 Թարթամի -
 Թարթամիմ, փեցայ -
 Թարթեմ, Թեցի -
 Թարսասար, զի, բաց -
 Թարսամիմ, մեցայ -
 Թացան, նի, նիս -
 Թառ, սի, սաց կամ սու, սուց -
 Թառալ -

 Թառալըլըլ խաղամ -
 Թառալիմ, լեցի -
 Թառանամ, սացայ -
 Թառարծի -
 Թափ -
 Թափ անցանեմ -

 Թափ առեալ շրթիմ -
 Թափանցիկ -

 Թափասական -
 Թափասիմ, սեցայ -
 Թափեմ, փեցի -
 Թափեմ զոգիս -

մափիկ ազգական -
 ապուր, շարսա -
 Թեմէլի -
 Թըլիլ, Թամթիլիլ, ըրըմթմար -
 Թիլիլքիլիլ -
 սուգ - համեմուն կապը - փահալը - գուլան -
 ժամաստեղան - պանգոսկապեան -
 ալմիլ, բանեթ պահելու տեղ -
 բանը ծածկելով խափել, աղբարը շիտափել -
 հաստ, խաշար, գալըն, իրի - սըզ -
 հասարնալ, շամալ -
 ըրըգարմ, փեք սըզ -
 փորհարութիմ - խահալ -
 զրափիք սրբելու լսմ - մահրամա -
 հաւերուն Թառելու տեղը -
 Թոռամա, Թոշմամ -
 Թոռմիլ, ալմալ -
 տխուժախ ընել, հասարել - արթըննալու ա -
 տեն կերպ կերպ լայնեթ հանել -
 զժուարառ շուշու տանել -
 խաղ խաղալու տեղ, բազմուի մեկտեղ ժողոված -
 վերքն վազած հիւթը - փոռամ միս -
 մեկ լեզուէ մեկալ լեզու գարշընել, մեկնել, յայտնի ընել - Թեթիլմե կիմեք -
 աչքը բանալ գոցելը -
 բանի մը հետ երկոյն առեն անցընել, կենալ -
 աչքը բանալ գոցել -
 ցամ, անպիտան, փուճ, պարսպ -
 Թոռմիլ, Թոշիլ, մարիլ, սմիլիլ -
 հացի հետ ուտելու բան - գաթըզ -

 տերեւ շառ - բրգոս, մազոս - հաստ -
 Թապըլտըլիլը - պարտիլը - զեպ 'ի մեկ կողմը
 ծաած -
 Թապըլտըլիլ -
 զըրեկ, Թապըլտըլիլ -
 հասարնալ -
 մազոս, բրգոս - բուրջ հագած -
 տակ, յատակ - խորունկ տեղ, ուժ, ստատուի -
 ինչուան ներս մանել, ծակիլ ու մեկալ գին
 անցնիլ -
 ապիս անցին ինկամ պարտիլ -
 ինչուան ներսը մանող, մեկնիլն մեկալ գին
 անցնող -
 վտարանցի, տետիլիլն կեղն -
 ապիս անցին պարսպ պարտիլ - մուլիլ -
 վաթիլ - առըլ հանել - Կալիլ, Կալիլ, Կալիլ -
 հոգին հանել -

Թափեմ զցինի .
Թափել զգորտ թիւն .
Թափել . փշի . փշայ .

Թափուր .
Թաքթաքուր .
Թաքուան . քոյ . քնոյ .
Թաքչիմ . Թաքեայ .
Թեզան . նի . նայ .
Թեթեանամ . աջայ .
Թեւազիր լինիմ .
Թեւազրեմ . զրեցի .
Թեւակ .
Թեւմ . մի . մով .
Թեւր . բի .
Թեւահատար .
Թեւահաւասար . ափ . ախ .
Թեւահատեմ . մանցի .
Թեւահանամ . բացայ .
Թեւաքամ .
Թեւրեւ .
Թեւրթ . Թի . Թից .
Թեւրի . բայ . բնայ .
Թեւրութիւն . Թե .
Թեւածեմ . ածի .
Թեւակոսեմ . խնցի .
Թեւարկեմ . կնցի .

Թեւասր .
Թեւառակ . կի . կայ .
Թեւփամերթ .
Թեւրեմ . քեցի .
Թեւրեմ . նայ .
Թեւուկ . Թեցի . կայ .
Թեւն . Թիկան . կանց .
Թեւն ածեմ .
Ի Թիկունս հասանեմ .
Թեթեմ . նայ .
Թի . Թիոյ .
Թիակ . կի . կայ .
Թիթեղն . Թիան . զամբ .

Թիկնամթա . ույ .
Թիկնամիլ .
Թիկնասպահ . հի . հայ .
Թիկնաւա .
Թիկնեղ .

գինովութիւնը անցնել .
ամեն ուժը տալ .
լամ ըուտցող . լամ ճերմկընկու թակ (Թոգ .
մազ) .
պարտալ . փուճ . երեակ ինկամ .
ճածուկ . դաղտուկ .
ճածուկ . դոյ . խելք չիհասնելու .
ճածկուիլ . պահուրեմ . անյայտ ըլլալ .
կասեմ թեւերը . հազուաթի թե .
Թեթեանալ . փոխել . ըստ քաշել .

յորդորել . խրատ տալ . Իթիմ վերակք .
Թի . գեկ . քիւրեկ . ախմէն .
Եպիսկոպոսի տակ եղամ տեղերը .
կողմ . դի .
կիսկատար . դուստր .
հաւասարը պակաս . չիհասնուցող .
կարծիք ընել . չիթեղնակք .
պակեթ . ետ կենալ . զրկուիլ .
կիսկատար . վեր ՚ի վերանց .
կրնայ ըլլալ որ . պէկքի .
տերեմի պէս բարակ բան . Թուլթ .
պակաս . կիսկատար . դուստր . եքսիք .
պակսութիւն .
Թեւերը շարժել . Թուշիլ .
Թուշիլ . ջանալ . բանի մը կտակ ըլլալ .
Թեթեմ տակն առնել . հոգ տանիլ . բանի մը ե .

տակ ըլլալ .
Թե ունեցող .
նառ պղտիկ Թի .
գրան Թեփ ունեցող (ձուկ) .
սրել . կրթել . շակել . դարձընել .
Թգի ծառ . ինճիր աղածը .
հասակը կարճ . ճիւճ .
կանակ . ուս . կտակի դին . ծայր .
բանի մը կտակ ըլլալ .
օգնութիւն հասնիլ .
Թթի ծառ .
քիւրեկք .
պղտիկ Թի . քիւշիք քիւրեկք .
բարակ ձեծամ միտապի Թեթ . Թեթեղ . —
Թիթեղեկ . քեփեկեկ .
կանքկով ամթա .
քամակը . կանքկին մէջ տեղը . արդս օրթասր .
Թագասորի քով կնցող զինուոր . կանակը ծած .
կող զրահ .

արդարը .

Թիկնոց . Թիկանոց . ջի .

չաց .
Թիկոց առանձեմ .

Թիւ . Թուոյ .

Ի Թիւ արկանեմ .

Թիւր . թի . բաց կամ բոց .

Թիւրեմ . բեջի .

Թլիփ .

Թխումամ . խաջոյ .

Թխեմ . խեջի .

Թխութիւն . ԹՆ .

Թղթեմ . Թեջի .

Թմբակահար . թի . բաց .

Թմբակ . բիփ . բիբոց .

Թմբրեմ . բեջոյ .

Թնդամ . գաջի .

Թնդիւն . զման . մանց .

Թնջուկ .

Թշամանեմ . նեջի .

Թշամանիք . նոց .

Թշամանեմ . մեջոյ .

Թշամփ . մեոյ . մեոց .

Թշուսա . սի .

Թշուսաական . նի .

Թշուսաանամ . ոսոցոյ .

Թտեմ .

Թտեմարտա .

Թտեմարեմ . վեջի .

Թտիւն .

Թտանամ . զոցոյ .

Թտարան . նի .

Թտուեմ . Թոյի .

Թոյ . Թուոյ .

Թոյլ տամ .

Թոյն . Թունի . նից կմ նայ .

Թոյր .

Թոչակ . կի . կաց .

Թուեմ . պեջի .

Թոռնեայ .

Թոզեմ . վեջի .

Թովութիւն . ԹՆ .

Թարեմ . բեջի .

Թաեմ . աեջի .

Թուի ինն .

Համոյ Թուեցաւ .

Թուզ . Թոյոյ .

վերարկու . կանթիփ գլխու :

Թեզարա ձայն հանել . բաշել . վաղել :

Համբանք : սոյոք :

Համբել :

Ծուռ . սխալ . գիշ . սնոցամ :

Ծուռել . կյմեք :

Կզեբքի զարգ : զիննէֆ :

սննալ . մըթըննալ :

Թուխի նապիլ : գորշգա սմուրեալ :

սևութիւն :

Թուզթ գրեւ . նամակ խաւրել :

տափուշու . տայրեմի :

տափուշ . տիմպեղեկի :— սնկըմն ներքի մուշել :

Թմբիւ . զմոմբուշ . խեղքը կտրանցընել :

Թամա կըլել . սիրալ նեակել . խոտիլել :

Թնասալ :

ուսեւու սունկ : մանթար :

սիրա կրող խաղերի զուրկել . նախատեւ : սի .

Թեմ վերակք :

Նախատիք : սիթեմ :

Թշամփ ըլլալ . մեկու մը հետ տարուիլ :

տիւնան :

խեղճ : սեֆիլ :

խեղճ ըլլալ . շնքը շնքի կերմալ ալ ըրանալ :

Թլուսա . կակալ : փելթեք :

կակաղել . փելթեք սեյլեմեք :

արջու ձայ :

Թոյլ տրուիլ . Թուշալ . կա կենալ . պակտիլ :

միերը վաղելու համար Թոյ տալու տեղ :

Թոզուլ . ներել . երես ձգել . սննոց ըլլալ :

կակուզ . Ծոյլ . գիշ կեանք վարող :

Թոզուլ . շարգիլել :

գեհիլ :

գոյն . բեմկ :

կապուսած կերակուր . զինուորի վարձք . ճամ .

բու պաշար : կոչէֆի :

ճեմեւ . շարշարիլ :

Թոսանք զուսակք :

Թմբեցընել . մեզմաշընել . յորգորել :

կախարդանք : պիւլիւնիլիլիլ :

Թափել . կամեւ . վաղել .

Համբել . սեպել : սոյմալ :

իննի կերեմոյ :

սխալեկի կզու :

իննիլ :

Թուխ, Թխոյ -
 'ի Թուխս նստիմ.
 Թուեր.
 Թուեաւոր.
 Թուրծ, Թրծոյ.
 Թուրմ.
 'ի Թուրջ արեանեմ.
 Թուփ, Թփոյ.
 Թուք արձակեմ.
 Թուք, քոյ.
 Թուալիք.
 Թուամիմ, Թուչիմ, Թը.
 սեայ.
 Թուիչք.
 Թուիչս արձակեմ.
 'ի Թուիչս կազմեալ.
 Թուչուն, շնոյ.
 Թրթուր, Թրոյ.
 Թրթուեմ կամ Թրթուամ.
 Թրծեմ, ծեցի.
 Թրմեմ, մեցի.
 Թոթափեմ, փեցի.
 Թոթափեմ դանկողնս.
 Թոթափեմ գլուխս.
 Թան, նի, նից.

սե : դարս :
 Հուսուն ձազ հանելու համար հալիթմերուն
 վրայ նստիլք : դաշուցս սթուբուսայ :
 զեախն կզերբ բարձրացուցած հող, նուսուն
 երկու կողմք : պէնս. քիւփեշակ :
 զեհիլիլ :
 Թուչ. հողե աման եփելք. եփած հողե աման :
 Թրջամ, կակուղ :
 Թրջոյ զնել :
 սղտի ծառ : շալք շրթիք :
 Թրնել, Թիւքիւրմիք :
 Ըրդին ձեւակուցը : ազ ճիւղիք :
 Թուչերը ընցուն' ուսած :
 Թուչիլ. շուս քալել. մարկն ելլել : ուչմազ :
 Թուչիլք :
 Թուչիլ : ուչմազ :
 սղու մեջ շինած :
 դուչ :
 Թըրթըր :
 Թոչրաիլ :
 հողե շինած ամանն եփել :
 Թրջել, Թրջոյ զնել :
 Թոթիլ, քեցիլ. Թափել. հլուաչընել :
 անկողինը շտիկել :
 քունեն արթըննալ :
 սասափկ անձրն :

Ժ

Չահ, հի, հից.
 Չահահոս, աոյ.
 Չահր.
 Չամ, մու, մուց, մուք
 կամ մու, մք.
 առ Չամս.
 րնոյ Չամս ժամս.
 'ի Չամու և 'ի տարածա.
 մու.
 Չամ է.
 Չամ տամ.
 Չամաղիլը լինիմ.
 Չամաղիլեմ, գրեցի.
 Չաման աանեմ.
 Չաման լինիմ.
 Չամանակ, կի, կազ
 Չամանակակէս.

Չատածուլի, աղտա քան, գարչիլի հիւթ :
 հոսած. զեչ հոս : գագտուչ :
 Թայն : զեհիլիլ :
 սահամ : — ստեն : վազթ :
 հիմնիկու հիմս :
 ստեն ստեն :
 ստենին ու ստենեկ դուրս, միշտ :
 ստենն է :
 ստեն զնել :
 ստեն զնել, խոսք կապել :
 ստենին հասչընել :
 կանուխ համիլ :
 ստեն : դաման, վաղթ :
 որդուած ստեն մը : վատ, մեհչլթ :

Ճամանեմ, նեչք .	Համեմել, եկեմելք :
Ճամազաճառ .	առեմը պարտազ անջընոզ :
Ճայթըքեմ, քեչք .	փոթել : գուսմազ :
Ճայր .	գուրս ջջուած շն : սարփ եկք :
Ճանց, գոյ .	փաս :
Ճանկք, նեաց .	գազամի տեաց :
Ճամա, տի, տից կմ տուց .	գամամ - խիստ :
Ճամաժառու .	խիստ շար, գեչին գեչք :
Ճամախառ, տի, տի .	} Լուսուրճազ :
Ճամաժամահ .	
Ճառաւեն, սիմի, նու .	} գինճեֆ, շերիտ :
կամ նեառ .	
Ճառանց, գի, գայ .	} մերսախոր :
Ճառանգակաւ, լի, լայ .	
Ճառանգորոզ .	
Ճիր, ժիրք, ժրաց .	կարիճ, բամ տեւոյ : խիտ, համարած :
Ճիրածիր .	չառ կարիճ .
Ճլատ, տի, տից .	ազահ : նեքն :
Ճխակեմ, տեչք .	ուրանալ : ինքեար էթմէք :
Ճաղով, վոյ .	ճրահչուր :
Ճաղովեմ, վեչք .	Ճաղվել, թափաւանալ :
Ճաղովեաց .	Ճաղվուելու տեղ :
Ճաղովեղանոց, ցի, ցայ .	սիմովա :
Ճայթ .	Համերբու թիւն, սաար :
Ճուժամ, ժացի .	} Համերբել, գիւսմալ : սաար էթմէք, տայան .
Ճուժեմ, ժեչք .	
Ճուժկալ, լի, լից կմ լայ .	Համերբոզ . պար պահող :
Ճայրա .	քթին տակէն ծիծալ :
Ճայրեմ, տեցայ .	քթին տակէն ծիծաղել :
Ճայրհիմ, հեցայ .	Համարձակել : ճարտրէթ էթմէք :
Ճակեմ, տեչք .	սաստիկ աղաւելով բամ մը խնդրել : կաշար կազար զմազ :
Ճրազլուի .	} կարիճ, ճարտիկ : գայրէթ լի, համարած :
Ճրաջան .	

Ի

Իգակերոզ, տի, տից .	կնկան կերպարանք ունեցոզ, կնկան նման :
Իժ, ժի, ժից .	Ենկերեկ երջանը :
Իլ, իլոյ .	Իլիկ, մասման :
Իլձ, լլձի, ժից .	փափաք, սրտին ուղածը, աղօթք . կախարչ . արգու . ֆուլճը :
Իմանալի, լոյ, լեաց .	} Հոգեար, անձարմին, բանական հոգի . հրեչ .
Իմացական, նի, նայ .	
Իմանամ, մացայ .	Հասկընալ, գիտնալ : անգլանալ, տուլանալ :
Հնարս Իմանամ .	ճար գանեղ :
Իմաստ, տի, տից .	բանին մարը :

Երեսասուս ե՛ր բան հասուս

նեմ՝

խելքը բացուիլ :

Իսնաստակ . կի . կաց .

փիլիսոփայ . Ինքը զինքը իսնաստակն տեղ զնոզ :

Իսնաստակը . սիրի . բաց .

Իսնաստակն սիրող . փիլիսոփայ . առաջինի :

Իսնաստակիմ . բեջի .

փիլիսոփայ ըլլալ . մակարերէլ . խելքով բան

զուրցել . առաջինի ըլլալ :

Իսնաստու . ն . անոյ .

խելացի : ազբը :

Իսնացուած . ծոյ .

բանին միտքը . իմանալ :

Ինծ . բնծու . ծուց .

դափնան :

Ինձէն .

ինքիրակն :

Ինչ . ընչի . շից .

բան մը . հարաստութիւն : շէյ . մաղ մերալ :

Ինչնարաւ .

անկարատ . Ինքիրէն բուսական եղող :

Ինչնաղիբ . զրի կի՛ զրոյ .

Ինքիր մեղքովը զրամ :

Ինչնաղլուիս .

Ինքիր զլիսուն :

Ինչնաղոյ .

Ինքիրմէ եղող :

Ինչնակալ . լի . լոց .

հասնայեցուց կայսրը . Ինքիր զլիսուն իշխան :

փատխահ :

Ինչնակոչ .

Ինքիրմէ առանց կանչուելու եկող :

Ինչնաման .

համարման . յանդուզն . Ինքիր զլիսուն ընող :

Ինչնանակ . նեկի . կաց .

Ինքիրէն բուսնող . Ինքիրէն եղած :

Ինչնուրոյն .

մասնաւոր . առանձին . զատ :

Իշակէս . կիսայ . սոք .

ջորի : զամբը :

Իշխանական . նի . նաց .

իշխանի յարմար . իշխող . տեր :

Իշխեմ . խեցի .

սիրել . հրամանել . համարմանիլ . յանդգնիլ :

Իշխան կի՛ Իշխան . նի .

նաց .

ճամբորդներու իշխալու տեղ : զոնաց :

Իշուցանեմ . ըուցի .

ինչեղբնել : Կնտիրմիք :

արաստուս Իշուցանեմ .

լալ : լացընել :

Իսկ .

բան կուտիւնը . Ինչպէս ըլլալ :

Իսկ ե իսկ . Իսկոյն .

մեկէն ՚ի մեկ . շատով մը : անխակ :

Իսպառ .

ինչուան ետքը . բողբոջին : սոնսանտազ :

Իր . ըի . բաց .

բան : շէյ :

Իրազեա եմ .

բանը զիտեմ :

Իրազուց կի՛ Իրազեկ լի .

նիմ .

բանը իմանալ :

Իրան . նի . նաց .

մարմին : կեօփակ :

Իրու աանեմ .

շիտակ դատաստան կարել :

Իրուաղէտ . զիտի . սոց .

որէնքի՛ դատաստանի տեղեակ :

Իրուաղտա . ար .

արդար դատաստան կարող :

Իրուախահ լինիմ .

գիտասանը անուշութ ըլնելընել : սուլ՝ օրմագ :

Իրուարար .

հարիմ : դատը :

Իրուացի . ջուլ . ջեաց .

շիտակ . ճշմարիտ . իրուուներով եղած :

Իրուուներ . ամաց .

արդարութիւն : հազգ :

Իցե թե . Իցի . թե .

կրանի թե . ուր կը որ : նե մուտլու . բէշքի :

Իւզ . զոս .

մեթ . եղ . կարագ : զէյթին կաղը . թեկի կաղը :

Իւզաղլուիս .

օժամ . նուիրած :

Իւրով .

Ինքիրէն . իր կամբովը . բնտի . բէնտի :

Երկուզ զ Իւրովն .

Ինքը զինքն ստաննել :

Լ

Լային.	} Լոյ. ուր.
Լալիք. Լալուց.	
Լալիք. Լալից.	} Երբեմնից:
Լախուր.	
Լախու. առյ.	ճայրը հուճա գաւազան: Թօփուզ:
Լակեմ. կեչի.	Ընդունիք ջուրը քաշելով խմել:
Լաճ.	Ճանչ գաւակ:
Լամբ. բի. բից.	Ձիթն շաղ անցընելու ծակ. սղակ:
Լանձակճ.	Կամարը լայն աղից: պիւլիւք կոչ:
Լայնեմ. նեչի.	Ընդընել. մեծընել. տարածել:
Լանջապահ.	} Կուրծքը պաշտպանելու զրահ:
Լանջապանակ.	
Լանջք. ջուց.	Կուրծք: կեզք:
Լաշկար. բի. բու.	Չորք: սակեր:
Լապակեր. բի. բաց.	Կանթեղ. ֆեմեր:
Լառա. ախ. ախց.	սալ: — նաւուն սակեր:
Լառապախար. ախ. ախց.	Նաւ: կեմբ:
Լար. բի. բից.	բարակ շուան. սրտգայթ. նաւագարանի Թել.
Լարարանին սանեմ.	Ջիլ. Ջիբու. ՆիւանգուԹի. սեւակ մը սն.
Լարախաղաց.	շուանով չափելով մաս մաս բաժնել:
Լարախիլ.	շուանի վրայ խաղաղից: ճաւղալ:
Լարեմ. բեչի.	Նկարճը. գուղաճը:
Լաւ համարիմ.	աղիքը քաշել. սրտգայթ պտորառանկ:
Լաւանամ. ւացայ.	սակի սպտակար կամ աղի սեպել:
Լափեմ. փեչի. Լափիլ.	Լաւնալ. աղիկ ըլլալ:
գեմ.	չարաչար ուտել. կամ խմել:
Լեանն. ըրբին. բանց.	Լեռ: սաղ:
ՉԼեանն ընձայն զնալ.	Լեանն լեռ երթալ:
Լեարդ. ըրդի. դից.	Ճըրբ:
Լեգեան. նի. նաց.	զինուորներու գունդ:
Լեղուազար. բի. բաց.	չառարուց. բերնին տուող:
Լեղունի. նույ. նեաց.	Ընդունին սուտղ. շառարուց: ախլաղ. Լաֆա.
	գան:
Լեղում. ըղի.	} Ըղել: կաշամուց:
Լեղանեմ. ըղի.	
Լեղակ.	Իփիտ:
Լէչի. կի.	մուամ՝ սուանց բրդի (հագուստ): ալբմըլ.
	Թիւթիւղ:
Լեռնամամ. նացայ.	Լեռ գաւնալ. զիզուիլ:
Լեռնանն. սախն. սամբ.	Լեռան սակի կողմը: սաղ եթէի:
Լեւան. նի.	Ներկ ճղնչու քար:
Լեւում. լեւի.	Ճղնել. ծեծել: կղմեր:

1 Էրզահմայ, յի, յից.	կենդանեմերուն շերտէն բան գուշակող:
1 Էրզայաւ, սի.	շերտի ցաւ: ճիշեր ազգաբար:
1 Էրկ, կի, կից.	մաղ չունեցող. բարակ՝ կակուղ ձայն:
1 Ե աւարբար.	աղկէ ձերացած:
1 Եարախախկ.	խիստ բախաւար:
1 Եանան.	աւատաւան: ճեմերա:
1 Եանամ, աջայ.	լեցուիլ, կշտանալ:
1 Եարատար.	խիստ լեցուն, աւատ:
1 Եղաջինջ աննեմ.	բողբոջին կորանջընէլ:
1 Եճ, Էճի, Էճի, Էճաց.	կեղ:
1 Ենգբ, Էնգայ.	ակոտջին բովի միտը, Էնտերբ: ախ Էթի:
1 Եսեան, լուան, լուանք.	արուշիքին ոսկորը. Էսես: Էնճիք. աղբըլայ:
1 Եար, լտեր, տերց.	ԿԿ արեմ:
1 Եր արկանեմ.	պարտալ տեղ մը հողով լեցընէլ:
1 Եի իւրով.	բողբոջին, չորս զին Էղամով:
1 Երբ, Էրբի, բից.	աներես, անամեթ: արուղ, Էտեգիսիլ:
1 Եցբ.	կոճ: աջոգ:
1 Եկեմ, կեցի.	չարչիկէլ. նեղացընէլ:
1 Եակ, կի, կաց.	երկայն ձող մը բես վերջընէլու համար:
1 Եակ կուց.	կէտքին թեր:
1 Եակից, կցի, կցայ.	մեկանգ աշխատող. բնիկ. ստակամը. նման:
1 Եեմ, Եեցի.	կենդանին շի տակ զնէլ. կապքը պատրաստել. կապէլ. միացընէլ:
1 Եընկէջ լինիմ.	լուծը վար ձգէլ, զլուի բաշէլ, շիճաղանդիլ:
1 Եորդ, գի, գայ.	մեկմեկու տեղ գործածուող տաւեր:
1 Եամ, մի, մայ.	պարտաց: Էուլար:
1 Ենիմ, նեցայ.	երեսին ջուրը կորանջընէլ. յանգզիլ:
1 Ետի, տոյ, տեայ.	լիրբ, անամեթ, անպարկէշտ: Էտեգիսիլ:
1 Ետիք, տեայ, տերբ.	Թախախրկան:
1 Զամով.	մեծ լիճ:
1 Զակ, կի, կաց.	պզտի լիճ:
1 Զեմ, մեցի.	ճեմէլ, ճգմէլ:
1 Զում, լցի.	լեցընէլ. բնէլ. Էթնջընէլ:
1 Զում զկամս.	կամքն բնէլ:
1 Զում զորենս.	որենքը պահէլ:
1 Զու չափ հասակին.	չափահաս կըլլայ:
1 Զան աւարբ Էնն.	Էնն օրը Էթնջաւ:
1 Զանամ, դայայ.	լուացուիլ:
1 Զի, կոյ.	մինակ. հասարակ. սակ:
1 Զի ՚ի մարդկանն.	ուր որ մարդ լիկայ:
1 Զի ՚ի շորհաց.	շորքը զրկուած:
1 Զի ՚ի Էղ անկանիմ.	լողալ:
1 Զղակ, կի, կաց.	լողացող. ձուկ:
1 Զղեմ, զեցի.	զեմներ շտիկէլ, զլանի պէս քարով պնտացընէլ:
1 Զը.	ջրջիկտա, վաղուկ, կակուղ, Էթլ. անկարգ.
1 Զյա, լուայ.	անպարկէշտ:
	Էջոգ:

ածել կամ տալ ՚ի Վոյս .
 Վոյսի զուրկ .
 Վոյս .
 Վոյս . ըբ .
 Վոյսաւորդ . զբ . զայս .
 Վոյսն . ձին . ձանց .
 Վոյսնեմ . ձեցն .
 Վոյս .
 Վոյսանիմ . նեցոյ .
 Վոյ . լուսոյ .
 Վոյ լինել .
 Վոյ ՚ի լուսանեցուն .
 Վոյսալիք . լուսոյ .

 Վոյսցեկ .
 Վոյձ . ընոյ .

 Վոյձք եզանց .
 Վոյձանեմ . լուձի .
 Վոյձանեմ զերկրայս .
 Վոյձանեմ զորեւս .
 Վոյձանեմ զգաւնս .
 Վոյձանեմ զգլխեմ .
 Վոյձանիմ ՚ի զորութեմ .
 ՚ի հող Վոյձանիմ .
 Վոյձանիմ . լուձայ .
 Վոյզորդ . զբ . զայս .
 Վոյձայ . յի . յեց .
 Վոյս կամ . Վոյս լինիմ .
 Վոյս լինիմ ՚ի թշնամուկ .
 Վոյսարեր . ըբ . ըայ .
 Վոյսարուր կի՞ Վոյսալիք
 լուսին .
 Վոյսամտիլ .
 Վոյսակիլն .
 Վոյսայաւնց ՚ի Գեղարուն .
 Վոյսանուն .

 Վոյսանցոց . զուցի . զայս .
 Վոյսարքի .
 Վոյսաւոր . ըբ . ըայ .
 Վոյսերակց . կայ .
 Վոյսն . սունք .

 Վոյսանխալիք .
 Վոյսանեակ . նեկի . կայ .
 Վոյսանտ .
 Վոյսամ կի՞ Վոյսամամ .
 տայոյ .

յոյսանի ընել . զգրնել .
 փրկն ստատուհան .
 պեղցրիմն .
 պլուրըճին .
 շողիք . բերնի փրփուր .
 սկսան տանել . զամաւորբանգ .
 ծոյլ . թեմեղէ .
 արեկ անցնիլ . կոչանալ .
 փիլի .
 բանը լցուտիլ . շաղ սլանալ . իշտիլնէք .
 ամենուն անկըճին տակը .
 լուսայուկուս տեղ . բազնիք . ազոտ ջրերու
 տեղ . արտաքնոյ .
 լուսայուկուս աման . լէյն .
 կենդանիներուն լուձը (սոյսանտարազ) . կը .
 շեւրին թեր . ծառայութիւն .
 զոյգ մը եզ .
 կապը արձրիկէլ . զակէլ . ազատել .
 տարակոյսը վերջընել .
 որկերին զէմ ընել .
 սպար տարել .
 ստատուիլ .
 ուձը կորսնչընել .
 հող զտանալ .
 տեղ մը հանգչիլ . կենալ .
 լուսայոյ . լուսոյ զիտայոյ .
 մանր ստակ . մանկըր .
 յիտալի . մանձ կենալ . սուս տարբանգ .
 տակութեմ կու կենալ .
 լոյս բերող . արե . արուստակ մեղրակը .
 լուսընկալին ընցուն տանը .
 լուսաւոր թերք ունեցոյ .
 լոյսի պէս ձերակ լուսոյ կամ մայ ունեցոյ .
 կրտս Գեղարուն հասան առաւօտ եզու .
 սրտակ կենդանին որ յոժուզ (վարչուզ) կը .
 սուի .
 ստատուհան . փենձերել .
 արեի պէս լուսաւոր .
 լոյս ունեցոյ . արե . լուսին . տապ .
 աչքին տանելու ջղերը .
 աչքին զրայ ինչամ ձերակ կեղեր . կեոյ փեր .
 տակ .
 լուսընկալին օրերը զէլ կամ ազկ մեկնել .
 վերնտուե հիւանդութ ունեցոյ . թախտ .
 ՐԸԳԹ .
 անթնել . անարկիլ . զամահրել .

1.ուր. ցոյ.
 1.ուր լինել.
 'ի 1.րոյ դատել.
 1.ուրթ.
 1.ուրջ, Լըջի, ջայ.
 'ի 1.րջայ.
 1.ուրջ երեսոք.
 1.ուցանեմ, լուցի.
 1.ուցիկ, կիք, կեայ.
 1.ուք կամ 1.ոք.
 1.պիթմ. 1.պրծոս.
 1.պիթը.
 1.պրծիմ, ճեցայ.
 1.պրջիմ, շեցայ.
 1.պիւնայն.
 1.սեմ, լուցի.
 1.սեմ 'ի բարկութենեկ.
 1.սեցուցանել զպիս.
 1.սարան, նի, նայ.
 1.սելի լինիմ.
 1.սելիք, լեայ.
 շ1.սելոյն կամ շ1.սելոյն
 սունեմ.
 1.սողութիւն, թեան.
 1.սնադոյն.
 1.սնանամ, նացայ.
 1.սանամ, լրացայ.
 1.սրենի, նոյ.
 1.սրիմ, բեցայ.
 1.սթանամ, թացայ.
 1.սութիւն, թն.
 1.սումն, լրանն.
 1.սթանամ, ջացայ.
 1.սթնաութիւն, թն.
 1.ստես, սի, սաց.
 1.սանեմ, չքի.
 1.սանիմ, չրոյ.
 1.ոգիկ, գիկ.
 1.ոս.

խապեր, չալ.
 շտուիլ.
 շեւով գիտնալ.
 բաց կապուս, երկնագոյն.
 կաթի գոյն, բաց գոյն. ուրախ, զուարթ.
 արթուն.
 արթուն եղած ստենը.
 ծանր կերպով.
 բարնկչընեկ, վտակ.
 վտակու բան. կիրք զրդուելու բան.
 միւրեք.քեզ պալլոզ.
 սահուն տեղ. գայթակղեցընալ խաւք.
 լիբր, անամթ.
 սկիթիլ. սխալիլ.
 անամթութիւն ընել, ամթը մեկգի զնել.
 կամայ մը, զաղառեկ. առանց խօսելու. սուս
 փուս.
 մունճ կենալ. սուս օլմագ.
 բարկութիւնը զաղրիլ, հանգարտիլ.
 ալեկոծութիւնը անցընել.
 լեւու գործիք, անկաճ. զպրատուն.
 լուիլ. ազաչանքը ընդունելի ըլլալ.
 անկաճ. մտիկ ընելը. լուղներ.
 շիւսելու զարնել.
 լսելը. հնազանդութիւն.
 կես մը ճերմակ.
 ճերմակիլ. շարնալ.
 լեցուիլ. կշտանալ. աօլմագ. ալմագ.
 անկուս. կակփախլ.
 երես ելլել. անամթութիւն ընել.
 սե գոյնը բացուիլ.
 լեցուն կամ ամբողջ ըլլալը. կատարուիլը. Լը
 մըննալը. եղբբը.
 զգաստանալ. խեղբը զուխը զալ. արթըննալ.
 ուրախութիւն. անկեղծութիւն.
 չառուս, կեօզճիւ.
 թող տալ, երես ձգել. աչք գոցել.
 թուընալ. սիրաբ կտորիլ, էս կենալ.
 վերաբերու. պիւիլ, քերտեկ.
 թացութենեկ առաջ եկած կարճ խոս. կասուն.

Խար գործեմ.
 Ընդ Խարս.
 Խարերայ, յի, յից.
 Խարուսիկ.
 Խաչ, զի, զից.

 Խաղեմ, զեցի.
 Խաղմ, մի, մից.
 Խաղմուզ, մզոց.
 Խաթարեմ, բեցի.
 Խաւ.
 Խաւամուտ.
 Խաւամ.
 Խախաց.
 Խախացոց, ջի, ջաց.
 Խախուտ.
 Խախուտք.

 Խախակեմ, տեցի.

 Խաւամակեմ, տեցի.
 Խաւակեմ.
 Խաւմի, ծւոց, ծեաց.
 Խակ, կի, կաց.
 Խակագործ, ծի, ծաց
 կամ ծից.
 Խահ, չի, չից.
 Խահակեր կի Խահակեր.
 Խահարար, բի, բաց.
 Խահակերոց, կի Խահա-
 կերոց, ջի.
 Խահրեմ, բեցի.
 Խաղ, զի, զից.
 Խաղ, զու, զուց.
 Խաղ տանեմ.
 Ընդ Խաղ.
 Խաղալիկ, լիկ, կաց.
 Խաղախորդ, զի, զաց.
 Խաղակատակ, կի, կաց.
 Խաղաղ.
 Խաղաղակոյտ.

 Խաղաղուտ.
 Խաղաղեմ, զեցի.
 Խնա Խաղաղութեամբ.

Խարել, նեկու թիւն ընել.
 Խարեութեամբ. Խարուելով.

 Խարոց. կեղծատր, վարդատրդի.
 Անքի մեջի զծերը. սեան փոջի մաս մաս
 փորուածքք. շարակամին շշտաները.
 մարմնը բոք բակել. նեզ փոս բանալ.
 կոխ. միճարամուծիւն.
 նոր զիմի. շիրտ.
 աւրել, աւրըւտըկել.
 Թաննը, հաստ. կուլիտ. բաց կապուտ.
 ցած, վարի առախճանի (մարդիկ).
 կենդանւոյ դըտիւ.
 պանիր կապկուտ մակարոց (մայր).
 սառմորսի կծիկը. շիրտեմ.
 անհաստատ, տկար.
 տեղէն Խախալիք, բազմութեամբ ուրիշ տեղ
 երթալը.
 տեղէն շարեկել, կործանել. հաստալեմ մե-
 լորընեկ. ծուռ մեկնել.
 Խամխորեկ. խիւր շղթեկ.
 պղտի Խամի, ճըպուսին կուրծքի փամբու շար.
 գուրտոց.
 ահաս. ամիսէք. կուլիտ. տղայ.

 զկուլ թիւն՝ անդդամութիւն ընող.
 համեմ կեփած կերակուր.

 կերակուր եփող. աշճը.

 կերակուր եփելու տեղ. աշխան.
 կերակուրը ուրեկ, երեկ, ցամբեջընեկ.
 զեան կամ ծովու քով խորը սը.
 Խաղ. ուրախութիւն, կատակ. ծաղք.
 ծաղք ընել.
 կատակոց.
 Խաղցոց, պարոց. ուրախացոց.
 կաշի բանող.
 Ծաղքածութիւն ընող. Թաղլիամի.
 համդարտ, սառնց խաղութեամ.
 զիդուամ՝ անշարժ կեցած. զեանին երեսը
 ծածկամ՝ զիդուամ.

 խիտ Խաղաղ.
 Խաղաղընեկ. պարտըկել, Լիւնեկ.
 Խնա բարով.

Երթ 'ի Խաղաղութիւն .

Խաղաղ, զաջի .

Խաղաղապահ, տեցայ .

Խաղաչք, չեց .

Խաղաւարտ, ախ, տաց .

Խաղք կ՛հ հաղք, բի, բից .

Խաղիտամ, մի, մաց .

Խաղիտամայ զուսան .

Խաղձախաւզձ .

Խաղաղ, զոյ, զաց .

աբիւն Խաղաղոյ .

Խաղաղաբեզու .

Խաղաղաւուր .

Խամ .

'ի Խամուց ըմպեմ .

Խամբանամ, բացայ .

Խամբեմ, թեցի .

Խայթ, Թից, Թից .

Խայթոց, ջի, զաց .

Խայթեմ, Թեցի .

Խայծ, ծի, ծից .

Խայծիմ, ծեցայ .

Խայտ, ախ, ախց .

Խայտարդէա .

Խայտախարիւ .

Խայտանիւ .

Խայտամ, տացի .

Խայտաուսակ .

Խայտուց .

Խայրի, բուց, բուց .

Խան, նի, նից .

Խանգարեմ, բեցի .

Խանդ, զի, զից .

Խանգակաթ, Թի .

Խանգաղապիմ, տեցայ .

Խանգամ, զացայ .

Խանգուսանդ, զի, զից .

Խանձ, ձի, ձից .

Խանձառեմ, տեցի .

Խանձարուր, բուց .

Խանձարրեմ, բեցի .

Խանձիմ, ձեցայ .

Խանձաղ, զի, զաց .

Երթաս բարով .

Խաղ Խաղալ . ջաթկրակ . ծաղբ ընել . վազել . պատերազմի Երթալ :

զուրգուրտ, սրբութիւն . որդեկութիւն ձայնով լալ : շարժիլ . ջիբն վաղելլ . տունկերտուն ածելլ :

ուսնցք, բլաթիկ : ջրգան, սիփլիճից :

վանդակ, փարմաղլլ :

վանդակի զուս :

կոճիկ :

խաւոց : իւղիւմ :

զիմի :

հասա ընդու ունեցող, կոչա Խասոց :

ձայնք կոչա, անկաճ խրակցընոց :

չիկրթուամ, չիփարժամ . չիրանկցուցամ :

զիմին չիհասամ խմել :

Թոտիլ, չորնալ : սոլմալ :

Թոտնջընել, չորջընել :

Խոթոլ բան . Խոթելու գործիք :

Խոթել, կձել, Խամնել : աղմալ :

ձկան կամ Թռչունի կեր (եկմ) . կէս մը . կըտոր մը :

Խաւոցը հասուննալու սկիլ : կարծրիլ :

Խատուտիկ, գոյնզգոյն : ալամա :

անուշ ալուի, զուարթ ալք ունեցող : ուրախամալ, ճիտլ, ջաթկրակ . գելուի ընել :

Խաղք, անպարկեշտ :

Խատուտիկ ըլլալ . Խատուտիկ գոյն :

պտուղ, բեղք :

սինի . սելի, սեփեթ — փշորնք, կտոր :

աւրել, ասկնուսկրայ ընել :

եռանդ, սեր . զութ : հափկա :

սիրով վառուամ . կարտոցամ :

աղիքը կտորտիլ, զուրգուրտ, փղձկիլ :

Նախանձիլ, ծուռ Նայիլ :

մազնիս : մրդլատալ :

բարնկջընելու բան . կեր (եկմ) . զէլութիւն ընելու գորդիս :

կրել, մրկել :

աղաքը պլելու կտաբ : զուստալ :

բալուելլ : զուստալ կթմէք :

կրիլ . զէշ բանի ետակ ըլլալ . զէշ սոփորու . Թիւն ընել :

կէս կրամ փայտ . հրարուխեն ինջամ կրակի պէս նիւթ :

խանձրահամ.
 Խանձիւմ, լեջի.
 Խանձաւայ.
 Խանձ, շին, շանց.
 Խանձագարեան.
 Խանձգեղ, գոյ.
 Խաշոյ, յի.
 Խաշալուայ.
 Խաշախրան, նի, նից.
 Խաշապահ.
 Խառանանեմ.
 Խառան.
 Խառեմ, սեջի.
 Խառխառա.
 Խառն թագաւորեմ.
 Խառն յրէնան մերձեւամ.
 Խառնագաղան.
 Խառնակ.
 Խառնակեմ, կեջի.
 Խառնակալ.
 Խառնակալ, ջի, ջից.
 Խառնակալ.
 Խառնարան, նի, նայ. }
 Խառնէլիք, լեայ.
 Խառնեմ, նեջի.
 Խառնիճ, նճի, նճաւ.
 Խառնուրդ գետոց.
 Խառնուրդ բանակոց.
 Խար.
 Խարազ.
 Խարազան, նի, նայ.
 Խարազն.
 Խարակ.
 Խարակեմ, կեջի.
 Խարան, նի, նայ.
 Խարափ.
 Խարբ, բի, բից.
 Խարբալեմ, լեջի.
 Խարբախ, խի, խայ.
 Խարգաւանակ.
 Խարգաւանեմ, նեջի.
 Խարեմ, բեջի.
 Խարիմ խղճիւ մտոց.
 Խարիփ, բի, բից.
 Խարխալեմ, լեջի.
 Խարխալեմ, բեջի. }

խանձամի համ ունեցող.
 կենդանուց պոռչալը, գրաւը.
 փայտալիւ, թափառ պիթի.
 սխար, այծ.
 սխար պահող, չափան.
 սեփնա.
 Խաշամի ջուր. Խաշամ բան.
 Խաշը ջրին մէջ խոթելով ջուր որհնելը.
 Խիտա փորք ունեցող. Խաշ պաշտող.
 Կեղեղուց մը քահանայ. Ժողովրդագետ.
 սլորեղով մանեղ.
 անուր, թաւառ.
 Թաշանին գլուխը սլորեղով փրցնել.
 կէտր գեղ ՚ի վեր փորուած սիւն.
 մեկտեղ թագաւորութիւն ընել.
 ազատ խղճմանըով սրբութիւն սանել.
 ցուցանքաւոր կենդամի.
 Խառնամ, Խառնամիգոր. պիղծ.
 Խառնամիգորեղ, շիթեղ.
 վարի առաքնամի մարդիկ. Խառնամիգոր բազմութիւն.
 մաղամ բանին խաշորուալը.
 Խանլու աման, գաւաթ. հարաւորին բերանը.
 Խառնել. միացնել, մեկտեղել.
 մանր մարտի տեսակ մը.
 գետեղուն մեկտեղելը.
 գորբերուն մեկտեղ Խառնուրդը.
 կենդանիներու կերակուր. փշտ թուփեր.
 սըլ.
 քանից.
 կարկըտամ, կոչաւ հագուստ.
 քար, ազատամ. գայա.
 Խարկել, կրել, մրկել.
 մար կրելու կրկամ. կրած տեղը. կազը.
 փոս. որոգայթ.
 Թուր. անիրաւ, անզգամ.
 մաղել. տանուփայտ ընել.
 Խարկոց, նենգաւոր. հիլիպաղ.
 նենգութիւն, որոգայթ. փտանց.
 Խարկ, որոգայթի մէջ ձգել.
 տար կրկրթով մար կրել.
 խղճմանըն սանջուիլ.
 ինչ և իցե բանի տակը գրած ամբու թիւ. նաւաւ կրկամ.
 Խիլիկել, քայքայել, խախտել. վտանել.

առ խարխուսի գնաց .

խարխուսիմ, փեշի .

խարխուս .

խարս, ձի, ձից .

խարջառան, տեղի .

խարջառանիմ գործով .

խարջառ .

խարտյի, բուկի, կաց .

խարտ, ափ, ափց .

խարտոց, ցոյ .

խարտածոյ .

խարտեալ, տեղի .

խառ, այց .

խառ 'ի խառ .

խառարագացած .

խառարարգել .

խառարիմ, բեշոյ .

խառարին .

խառարչափն .

խառարծի կի խառարծիլ .

խառարտ .

խափան լինիմ .

խափանեմ, նեղի .

խափարան .

խափարտաձայն .

խափուցանեմ, փուշի .

խրարդեայ .

խեղ կամ խեթ .

խեթահար .

խեթամ, թացոյ .

խեթի հայիմ .

խեթի գնամ .

խեթկեմ, կեշի .

խելագարիմ, բեշոյ .

խելամուտ .

խելայեղ . խելացնոր .

խելացնորիմ, բեշոյ .

խելք, լաց .

խելք կամբլին .

խելք նաւի .

խեղ, զի, զոց .

խեղաթիւր .

խեղց .

ձեռքերով տաւընքով փնտառելով զցու-
շութեամբ քաղէլ :

մուծ տեղ կուրի պէս երթալ :

խելիւած, խախուս :

կեղեղներու և անոնց պէս բուսած խտերու
տեղ :

աղեկ մը խաշէլ . էրեւ . կակնջընեւ :

սիրաբ ճգմուիլ :

տերեւներուն շարժելուն ձայնը :

վառած կրակ :

էյէ, աէօրփիւ :

խարտոցով կոկած :

գեղեղացոյն, կարմրուկ : գումրալ :

ծալք : գաթ : — պատուղին վրայի մարբ . կեն .

գաննեաց վրայի մազը :

կարգ կարգ : գաթ գաթ :

մթով պատած :

մուծ տեղ արդիլուած կեցած :

մթըննալ . կուրնալ :

մուծ, մուշ :

որթի (ասմոյի) ծիլ . փափուկ բողբոջ :

ուտելու խտեղէն : զովզովաթ :

արգելք ըլլալ, արգիլել . ուշացնել :

կոշտ ձայն ունեցող, հաստ ընդու :

արգիլել . զազրեցնել . մարել, կուրջնել :

խուճկի սման :

ցաւոտ ալք, շիլ, շաշի :

ալքիւած . ծուռ նայուածքե զարնուած :

ծուռ նայիլ, նախանձիլ, աւրուիլ :

ծուռ նայիլ :

ծուռ ճամբոյ երթալ :

կոտորով զարնել : պուշուզբան վուրմազ :

խելքը կարմնջընել, խենթենալ : չբարբոճազ :

խելքը հասցընող . մտածող . տեղեակ : վազըֆ :

խենթ, անխելք, ցնդած :

խելքը փախընել, խենթենալ :

ըղեղ . միտք . խելացութիւն :

կամուրջի գլուխ :

նաւուն գլխու գլին : զըշ :

մարմնոյն մէկ անդամը պակաս . ախտաւոր :

ազգաթ :

ծուռուծուռ :

խոզիլը . խոզիլու . շուանը . կոպ . մէկը նեղը

խոթելը . որոպայթ :

խեղցուման :	խղցուելով մեռած :
խեղեմ, զեղի :	մեկուն անպատեք փրատել :
խեղհատան, կի, կայ :	անձուրք կատան ընող :
խեճեպ, սոյ :	կճեպ, կեղև :
խենկ, ձեչի, շայ :	անպարկեշտ, շփուցած, խեղեփցած :
խեշեբանք, նայ :	բանի մը գեշ մնացորդը :
խեշափառ :	շտաքանոց, փափու, բեռ :
խեռ, ոխ, սից :	խուրի շեկոց, անձաղանոց - ստեղծութիւն :
խեբուել, շեչի :	մանր ստան, սղափ կտոր :
խեց, չի, չիւ :	պիմա կեղև ունեցող կենդանիներու կեղևը - անփութ գրութ կողմի կըլլը :
խեցրեկ :	կտորսած, ծածկած :
խեցրեկադոյն :	խիստ կոպիտ : փեք զարագ :
խեցրեան, սոյ :	ըտտազոց :
խեցրեցի :	Թրծած հողե աման :
խեցեմորթ, Թի, Թից :	կարծր մորթ ունեցող կենդանի :
խեցի, ջույ, ջեայ :	հողի շինած աման : աղիւտի կտոր : ստորեկ կեղև :
խեցխեղեփ, փի, փայ :	կեա զիր, զրի կտոր :
խեփոր, բի, բայ :	խեցեմորթ կենդանիներուն կեղևը :
խղեմ, խղեցի :	փրշընել, փեատել - կտրել : զօգտարևոց :
խղրատեմ, աեչի :	ճգրտուել, բղիկ բղիկ ընել :
խեթ, խեթի, Թիւ :	արգելք - Թշնամու Թիւն - որոգայթ - սաստիկ ջուր - խղճեմանք :
խեթ ունել :	քեն պահել, ծուռ նայիլ :
խել :	բոյսերուն քով հաստատութեան համար արև կուած փայտը : սայտոց :
խեթան, Նի, Նու :	խեթելու՝ մշտելու. զործիք : պիղ, մատուլ :
խեթեմ, խեթեցի :	մշտել, զբղիկ, խեթիկ :
խիզախ :	արտառ, համարձակ :
խիզախեմ, խեչի :	մեկուն երեսը սաստիկութիւն խօսիլ - մեծ մեծ խօսիլ - կարբձութիւն վրայ վաղել - յանգզիկ :
խիթ, խիթոյ կ՞ խիթոյ :	փորու ջուր, խոտաուկ : ամանը :
խիթ, խիթի, Թից :	ծոփու մեջ ժայռ : զայտ :
խիթ, խիթի, խիթայ :	ջրային զաղան մը, կոկորդիլոս :
խիթամ, Թայտոյ :	կասկածիլ, վախճալ. ծուռ նայիլ :
խիթ :	միւթ, խեթ : սաղըղ, զանգ :
խիլ արկանեմ :	աղևկ մը փնտրուել :
խիլ բա արկանեմ :	պըլլութիւլ, ճանկերով կողիլ :
զանեա խիլ բ զճնկով ար. կանեմ :	ձեռվու ընկերը ծնկան վրայ մեկմեկու անցրնել :
խեղճ, խղճի, ճիւ :	խղճեմանք - տարակոյտ :
խիճ, խճի, խճից :	մանր քար, շագըլ Թայը :
խինգ, խնգի :	ուրախութիւն, խնտում :
խինծ, խնծի :	գոգ, ծոց, ծալք :
խիստ է քեղ :	ծանր է, զմար է, փռառ է քեղի :
խիտ :	իրարու խիստ մտ, շեղան : սղոց :
խից արկանեմ :	գոցիկ, ճամբան արգիլել :
խիւս, սոյ :	ուտելիք, աղիւրե կերակուր, խաւիծ :

Իշանամ, խոտոյ .
Իշեմ, իշեցի .

Իշիք .
Իշիշեմ, իշեցի .

Իշուբդ, իջդի, դիշ .
Իշուբդն, լրդան .
Իշրախ, տեցայ .

Իսննջեմ, շեցի .
Իսբիծ, բծի, բծից կամ
բծայ .

Իսբեմ, բեցի .
Իսկեմ, կեցի .
Իսուծ .
Իսխայթ, թի, թից .

Իսխայթիմ, թեցայ .
Իսջեմ, ճեցի .
Իսուանջն, նի, նայ .
Իսուղեմ, զեցի .
Իսուղ .
Իսբազիր .
Իսբարան, նի, նայ .

Իսբարանիմ, բեցի .
Իսբեմ, բեցի .
Իսբը, բոյ .
Իսբեմ, բեցի .
Ինամ, մոյ .

Ինամանու, ծուի, }
ծուայ .
Ինամակալ, լի .
Ինամ ամեիմ կամ ա- }
ծեմ .

Ինամեմ, մեցի .
Ինայեմ, յեցի .
Ինդամ, դայցի .
Ինդամախ, մտեցայ .
Ինդալ .
Ինդրանդք .
Ինդիր, դրոյ .

Ինդրակ, կի, կայ .
Ինդրեմ, գրեցի .
Ինդրեմ զլիւթ (ուրուք) .
Ինծիքք, խնծ զից, զիք .

Խուհուլ, շիլեւլ : սաղքրլանտայ .
արեսամե հանեւլ . վերջընեւ . դողալ . ալա .
ակլ . կործանեւլ :

Խիմիք .
Շիլեւլու գարնեւլ, սուա խուլ ըլլալ, երեսը
շինայիլ . փոյթը ըլլալ :

Կեանի մուկ, եկր սըլանը .

Կամայ մը շարժիլ . քիլ մը դեմ կենալ : զը-
մըլտամանայ .
ձիուն ձայն հանելը . քիլնեմք .

Մեղադրելու բան . պակասութի . կարկրամեք .
սուա պատճառներ բերել . ծուա մեկեւլ .
լեցընեւլ, կոխել .
քթանի սանարուք : իւսուիփիւ .
փատամ վերք . վերքն վազած հիւթը . կեդ
ծաւորութիւն :

Վերք բանիլ .
Խզմտամեք ընել . հեռու կենալ .
Կողմն : սալլանկեղ .
աղեկ մը լեցընեւլ . փորը լեցընել, տկախիլ .
սուճուգ .
Հաւարուած զկրք .
Մեկտեղ ժողովելու տեղ . Ժամուն մը ժողո-
վողեան կենալու տեղը .

Ժողկել, մեկտեղել :

Մոյա :
Խմբը հասընել, թթուեցընել . մարտիմնել .
հոգ . ջանք . փոյթ . պոչուութիւն :

Հոգացող :

Հոգալ . զգուշանալ : գալըրմայ .

Խզալ, մեղքընալ . ազահութիւն ընել :

Աւրախանալ, խնտալ : շաղ ոլմայ .

Րարե, ող կիրք .
Կոչուալուչու, ծակծուկ .
Ֆնտակը . ուղիլը . վեճ . տարակոյս . քննութի-
տալանք :

Ֆնտառոյ . խնտալ ունեցող .
Ֆնտալել . աղալիլ : արամայ . ախլեմք .
Մեկու մը վրեժը (կոճ) տանել .
Խնտութ, խնծ զից, զիք . խնտութ, անպարկեշտ ուրախութիւն :

Ինձ զամ, զպոքի.
 Ինձ արկեմ, կեչի.
 Ինձեմ, կեչի.
 Ինձոյ, յի, յից.
 Ինուս, իցի.
 Իշարի, ուոյ, ուեաց.
 Իտզ, զի, զից կամ զաց.
 Իտզամ, նի, նաց.
 Իտզարամ, ծի, ծից.
 Իտզկնի, նույ, նեաց.
 Իտտու.
 Իտտոսիմ, ուեաց.
 Իտտոս, մի, մաց.
 Իտտոսամբ, ջանաց.
 Իտտոսիմ, ջեչի.
 Իտոկամ, կացի.
 Իտոհան, նի, նաց.
 Իտոհակեր, բի, բաց.
 Իտոհանոց, ջի, ջաց.
 Իտոհեմ.
 Իտոհեմամամ, մացաց.
 Իտոհեր, բի, բաց.
 Իտոպոպեմ, վեչի.
 Իտոպովակ, կի, կաց.
 Իտոնկոր, բի, բաց.
 Իտոյ, յի, յիւ, յոյ, յոց.
 Եովք.
 Իտոյակ, կի, կաց.
 Իտոյանամ, յացաց.
 Իտոյզ, խուզի, զից.
 Իտոյզ և ինչից ամանեմ.
 Իտոյլմ.
 Իտոյլ, խուլի, լից.
 Իտոյս ասամ.
 Իտոյր, խուրի, բից.
 Իտոյոզ, զի, զաց.
 Իտնարհ, հի, հաց.
 Երկեկեմնից և ՚ի Իտնարհ.
 Եղաանայ և ՚ի Իտնարհ.
 ՚ի վեր և ՚ի Իտնարհ.
 Իտնարհիմ, հեցաց.
 օրն Իտնարհեցաւ յոյժ.
 Իտնու, շի, աաց.

Ինուսու, լըրու թեամբ ու բարամուզ.
 Խուճի ծիւկ. Խուճիկի պես նուիրել.
 Հարկից, կերտիտուս, ու բարտութի. հանգես.
 զիտիլի, մեչի.
 զոցիլ, ծամկիլ. զարամուզ, արզամուզ.
 պիմտ գեանի վոյց ձգամ անկողին. կեճգա.
 Նիմերու պատկերու տեղ.
 տանուզ.
 ջորկնի՝ զարիի կոմեր որ արտին մէջը կը
 ման. խոզի մազի նման հաստ մազեր.
 Խոզ արամուզ.
 Խոզի միս. Խոզի կերպ.
 Խոչոր նայոց. անշուրջ.
 Կրկուր կահել. Ժամիր ընել. բարկամուզ. զը.
 Ժարը զալ. տասը լմաց. կիւճնմեք.
 ջուր անջնելու ձոր. Թփոս՝ ծառոս ձոր տեր.
 ջրերուն վազելու ձայնը.
 զեար վազելու տակնը ֆըշուտոց հանելը.
 մտածել. ջանալ. ու զնել. տիւրնմեք.
 Խելացի. Խոհեմ.
 կերակուր կփոզ. աշխ.
 կերակուր կփելու տեղ. աշխան, մութ վազ.
 Խելացի. ազընը.
 Խոհեմալ, Խելացի ընալ.
 զարկելի պիտ. գեշ գործք. մուրու թիւն.
 Թրով մեացրնել. մորթնել. շարաչար տաննել.
 ջրի ճամբոյ. կրակ. քիւճի, սու կոլու.
 Խոզի ձաղ.
 արու ուխար. պատ փշընելու գործիք.
 սեան գլուխ. կամարին մէջի զցուած զարգը.
 որ և իցի բարձր ու գուրս զցուած զարգ.
 շուս թաշիլ. վոյց համիլ.
 փնտրուելը. քննութիւն. թեքիւր.
 բանի մը կտակ կննալ, քննել.
 ծովու խեցեմորթ զազան մը.
 ուսեցր. կուճու. բիծ.
 փախիլ. զցուչանալ. տավուչանալ.
 գլխարկ. կնիլի թագ, քահանայի սաղաւարտ.
 ճանկ. օղակ.
 ցամ. ալլոց.
 կրկու տարեկաններէն վար.
 Եղամեն կորը.
 վեր վար, անգագար, շատ անգամ,
 վար իջնալ. ծոխ, ցամնալ.
 Խրիկուն կգու.
 Թոյ, ջրոս. նեմ.

խանք.
 Խանջիմ, ջեշայ.
 Խաչիւն.
 Խաչուհիմ, չեջի.
 Խաչոր, բի, բից.
 Խաչտանգանք, նայ.
 Խաչտանգիւմ, գեջի.
 Խաչ, չի, չից.
 Խաչ ընդ սան լինել.
 Խաչ ընդ սին լինել. }
 Խաչամ.
 Խաչան, նի.
 Խաչաղփք, պեայ.
 Խառիւմ, սեջի.
 Խառայ, չի, չայ.
 Խառանամ, տաջայ.
 Խառաղման լինիմ.
 Խառաղմանիւմ, նեշայ. }
 Խառարուս.
 Խառաձարակ, կի, կայ. }
 Խառան, նի, նու,
 Խառիւմ, սեջի.
 Խառար.
 Խառարիւմ, բեշայ.
 Խառարկաուր.
 Խառարնակ, կի, կայ.
 Խար, բոյ.
 Խար առաջութիւն.
 Խար խաղաղութիւն.
 Ի խար ննջիւմ.
 Ի խար խոյիւմ.
 Խարք գեայ.
 Ի խարս նուիւմ.
 Խարտակա, գիտի, տայ.
 Խարտար, բոյ.
 Խարամանի, կի, կայ.
 Խարան, նի, նայ.
 Խարանարգ, գի, գից.
 Խարատայ լինիւմ. }
 Խարատաղիւմ.
 Խարափիս, փտի.
 Խարգ, գոյ.
 Խարգ, գոյ.
 Խարգամ, գայի.

յոգնած . յոգնութիւն .
 յոգնիլ : եորուլմազ :
 խշտոց . ոտքի ձայն :
 աղանեկ :
 կշտուպտա . կարծր . հաստ . դժար :
 սաստիկ սանջանք : խկեճճ :
 շարշրկել, ծեծել, պատժել :
 արգելք . խայժող բան . մեղքի աղիթ, կնկել :
 մեկուն արգելք ըլլալ, փորձանք ըլլալ :
 ձիուն և ուրիշ կենդանիներուն վեր կայնիլք
 կտեի սոքերնուն վայ :
 կշտ, անպիտան . անբեր, չիրանած գեափն :
 մաղերուն որորուածքը : զիւլիւֆ :
 կտոր մը պակտեցընել . պատին մեկդին փջը-
 նել :
 փոս, փորուածք : զովուդ :
 փոք սալ, վրան ասնել :
 չիտակը զուրջել, գաւանդիլ, խոք սալ :
 Խոտով ապրող . խոտ ուտող :
 բանի չեկող, անպիտան . զել :
 բանի տեղ չիտեպել, երեսը չիճայիլ, անարգել :
 ծուռ, մոլոր :
 ծախ . ծուռ ճամբայ երթալ, մալորիլ . զչու-
 շանալ . ետ կենալ :
 կնիթարի :
 ծուռ : կամփուրի, կյրի :
 Խորունկ : տերին :
 Խիստ ստոյժ ըլլալք :
 ամեն կերպով խաղաղութիւն :
 Խորունկ քուն ըլլալ :
 սաստիկ վերաորուիլ . խիստ կակծալ :
 գեաներուն խորունկ տեղուանքը :
 ցամաքէն նուազ հեռնալ :
 Խորունկ մտածող, վարպետարգի :
 Խորունկ ձոր . խորաուրբու տեղ :
 Խարգափ : Ֆենապազ :
 վրան (չտարը) . գմբեթ . կամար . խոր :
 վրանի մե ունեցող . գմբեթ ունեցող . քուկի
 (գար) մե :
 Ծովուն տակն երթալ, գեանին տակն անջնիլ :
 Խորունկ փոս . խիստ խորունկ :
 քուրձ, մաղե հագուստ : խարար, չուլ :
 կռունկ թռչունք : թունկ :
 խակալ . ծոյլ կենալ :

Խորեմ, բեցի.	խորցընել, փոս փորել. Թաղել. Ծածկել. մաս մը պահակցընել, գողնալ.
Խորթ, թոյ.	խորթ որդի, անհարազատ. ելչե. գաղպ.
Խորթմամ, թացոյ.	սասարմալ, խորթի պես ըլլալ.
Խորխոց, Խորազոցոյ.	խորունկ հասկըցոյ. բարակամբա:
Ի Խորին առաւուսու.	առաւուսը խիստ կամուխ:
Խորին ծերութիւն.	սաստիկ ծերամտը:
Խորխոս, բախոյ կամ խի.	խով.
Խորխ. խի, խից.	մեղրի պան, շէշով մեղր. անուշ խորեզն:
Խորխոզաւս, ախ, ախց.	ախ շապիկ. պաղի կեղև:
Խորհիմ, հեցոյ.	խոր փոս. գերեզման.
Խորհուրդ, զոյ կի՞գեան.	մտնալ, խորհուրդ ընել. բազմալ. ախշիւն.
Խորշ, շի, շից.	մէք. արդու լամալ:
Խորշակ, կի, կոց.	փշազկեր:
Խորշուրազ առնել.	գողալըր տեղ. Ծակ. սղտի խուց. հապուս.
Խորշիմ, շիցոյ.	ախ փոթիկ. երեսի կոշմնալուսալ:
Խորշումիմ, մեցոյ.	սաստիկ սաք ֆրասակար հով:
Խորազն, զեցի.	փրայի հապուսալ փոթ փոթ ընել:
Խորապիմ, կեցի.	հեռամալ, զցուշամալ, փախել, կերի տուր.
Խորախի, տի, տկոց.	մալ:
Խոց, ջի, ջից կամ ջոյ.	թուով. կոշմնալուսիլ:
ջով.	եփել, խորզել, տապիկել, քեպալ կիթմէք.
Խոցուեմ, տեցի.	խորզիլ. սիրալ կըրորիլ. խիստ սիրել:
Խուեմ, եցի.	կտարակ, շարգել. յաղթիլ:
Խուզակ, կի, կոց.	համով կերակուր:
Խուզեմ, զեցի.	զերք. վերաւորուած:
Խութ.	տաղիս անդին խոցել: եարս փերի կիթմէք.
Խուեմ, խութի, Ժոց կի՞	կողպակել. նեղութիւն տալ, շարքիկել:
թից.	պրալըտոլ, փնարտոլ:
Խուեազուեմ, Ժի, Ժոց.	փնարակ, պրալտակ. քննել. հարցիլընակ.
Խուեան, նի.	մալը կարել:
Խուեեմ, Ժեցի.	արգելք. Ծոփու մէջ Ծածկուած Ժոյա:
Խուխ, խխոյ.	ժայրենի ազգ. գուծ շունեցոլ.
Խուեզ, խից կամ խղոյ.	խառնամեղոյր բազմութիւն. ազմուկ. խոս.
Խուեճոս, պի, պից.	ժու. թիւն. հոց. վելլել:
Խուեճումիմ, պեցոյ.	փոյ ժաղել:
Խուեթ, խեթի, բից.	թուք. պայլամ:
Խուե.	պղտի բնակարան. գեղապիլի խուց:
Խուեան, խուան.	խիստ արաւորալը. սաստիկ վախ. շփոթութի.
	պլլամեղակ տեսիլք:
	տակնու փոյ ըլլալ, շփոթիլ: ալթիւսթ ոլմալ:
	բազմութիւն. ճիւճհուր:
	քիլ: ճիղլի, ազամիլ:
	խառնամեղոյր բազմութիւն. շփոթութի. շաս.
	շատը մեկտեղ:

խուսափեմ, փեցի. |
 խուսեմ, սեցի. |
 խուրձ, խրձան, ձանց.
 խուց, խցի, խցիւ.
 խուփն, խփան.
 խոփ, փոյ.
 խոխ, խուուոյ.
 խոկեմ, կեցի.
 խոնիմ, նեցայ.
 խոնչեմ, շեցի.
 խոնչալլ, խոնչող.
 խուսմ.
 խուսկեմ, վեցի.
 խուսանամ, աացայ.

խուշափող.
 խուպտա.
 խուսամբակ, կի, կոց.
 խուսանամ, աացայ.

խուսադարանոց, ջի, ցոյ.
 խուսափրա, սրտի, սաց.
 խուսերախ, խի, խից.
 խուսանամ, աացայ.
 խոտիք, խոտիք, տրոց. }
 խոտանք, բանաց. }
 խաղեմ, զեցի.
 խաղեմ, զեցի.
 խտրեմ, բեցի.
 խտրոց, ջի, ցաւ.
 խրախ, խրախք, խից.
 խրախանամ, խացայ.
 խրախճանք, նաց.

խրախոյս.
 խրախուսեմ, սեցի.
 խրամ, մի.

խրամ հասանեմ. |
 խրամասեմ, սեցի. |
 խրատախ կամ Հրատախ,
 խի, խու.
 խրատատու, կժ խրատ.
 աու, աուի, աուաց.
 խրատեմ, սեցի.
 խրացք, ջից.
 խրթին.

Հեռանալ, ետ քաշուիլ. փախուիլ. սփռնակք.
 գաշմաց.
 կզեզներու կամ խոտի կապոց. աւմեթ,
 սզգաբի բնակարան : սասա :
 խուփ : գափազ :
 սուք ծայրով կրկնութ մը : սասպան աւմիրի :
 շոր ճուղիք : շալք շրթիչ :
 վրայէ վրայ շեցրնել :
 խնձարնձ շեցուիլ :
 խախաւ. սանալ : խորշանաց :
 խզունջ : սալլանկեղ :
 շիթմուծինն. շփոթամ : վեշեկէ :
 տակնուվրայ շնել : վեշեկէ շրգարմաց :
 շորնալ. վատուճաւ. թնճկիլ : գորբուճաց.
 քեշեկէնակք :

խոչակ :
 կուլիտ. անախորթ :
 կամակոր. ապատամբ :
 կարծբանալ, պինձանալ. շողորմիլ. մախկ շը.
 նել. սասականալ :

խոսք մախկ շընոց : ինտածը, նագա :
 քարախրա. մախկ շընոց : զալլամ :
 շիլքսպուկելու :
 շաննալ, մեկմեկու վրայ դիզուիլ. պնտանալ :
 զանազանութինն, տարբերութի. աւելչորգա.
 պշտութինն : ալրբակչի. ապրիկեթ :
 գմայեցընել. խարեկ :
 խաղեցընել. լոյսը աշքը առնել :
 զանազանել, զտակ : ալրք սեչի կեթմեք :
 մեփի պատ. աղգեք. միջոց. տարբերութի :
 ուրախ. ուրախութինն :
 ուրախանալ. շաղ սլմագ :
 մենձ սեզան, հարկինք. ուրախութի. մեկտեղ
 ուրախացողներ : զիսֆեթ, մեճիխ :
 սիրտ տալլ, յորգորելլ. ուրախութե ձայն :
 սիրտ տալ. սիրտ ընել, վրայ վաղել :
 պատի փշած սեղը. ցանկի քակած մասը :
 խենակէ :

պարսպի կժ ցանկի մեկ մասը փլըրնել, պատ.
 սեկ, տարեկ :
 իրեք մզնն :
 իրատ տուոց :
 իրատ տալ. խորհուրդ տալ. կրթել. պատեկ :
 ոտքի ամանի կապերը. բաճկոնի կապ :
 դժար ինանալու (բան), մթին. աղեղ : շե.
 թին, գարանը. պիւնսիլ :

Իր (Թաման, Կայաց, Իրիմ, Խրեցոյ, Իրիմի՛ն, Իրիտը, Իրճի՛թ, Նճի՛, Իրչմերեւ, Իրտաւ, Իրուտ, Իրտուի՛ն, Իրտչիմ, Իրտնու՛մ, Խըր-տեայ, Խցանեմ, Խցի՛, Խցիկեմ, Կեչի՛, Խփանեմ, Խփի՛, Խփեմ, Խփեցի՛, Խոթ, Խոթամիտ, մտի, մաայ, Խոթամիրաւ, սրտի, տայ, Խու, լի, լաց, Խուհեմ, Խուսիչ զոր ումիք, Խուսիչ ՚ի հաշտութիւն, Խուսիչ հասու, Խասնակ, Կի, Խասնայր.

Վայելու թիւնը կորսնչընէլ. անգարգ թուլ, աւարի կամ ազնի մը արգելուիլ թուլ: Հա-մարտ ստիպանալ: Կրուն լայն համելը: Գուր. Բակորի մաս. մասունք (սրբոյ): պզտի խուց: գոլիվա: Կրեւը կորնձմանամ, պատա: հպարտ, քիթը մեծ. յանգուքն: Ըուրը քիչ: Ծովու մէջ վտանգաւոր տեղ: Խուճակ: գորգուլուզ:

Խրտիլ, ետ քաշուիլ, վախնալ: Խըրմէք:

Խցանեմ, Խցի՛, Խցիկեմ, Կեչի՛, Խփանեմ, Խփի՛, Խփեմ, Խփեցի՛, Խոթ, Խոթամիտ, մտի, մաայ, Խոթամիրաւ, սրտի, տայ, Խու, լի, լաց, Խուհեմ, Խուսիչ զոր ումիք, Խուսիչ ՚ի հաշտութիւն, Խուսիչ հասու, Խասնակ, Կի, Խասնայր.

Ըջընէլ, գոչել: գտիմանալ, արդամանալ:

Հիւանդ: հաստա: Խելքը պակաս: հաստ միտք ունեցող: Ծոյլ. վախկտա: անխելք. Իր վրոյ վտասհացող: չխրտոց, Խըրտոց: աջ իկը մկու մը հեռ նշանել: հաշտութի ընել, պատերազմը զարդիչընէլ, ազազազին կանչելը: Խորոզ կեմմակ: Ճարտասան. Ըտապագով. ազապող: որուն որ նշանամ է աջ իկ մը, փեայ:

Մ

Մազ, գի, գիւ, գայ, Մազեմ, գեչի՛, Մաչ, Մաչածոյ, Մախ, խի, խից կամ խոյ, խորճ, առց՛, Խոյ, Մախեմ, Խեչի՛, Մաճանիմ, Նեցոյ, Մաճկըթ, կու՛թի, Թից, Մաճուկ, Մաճ, Մախուսկէն, Մազկապուղ, Մազկեմ, Կեչի՛, Մազկիմ, Կեցոյ, Մազը, զու.

Մայր. գլուխ: ուճ. սան: Մաթեղընէլ. Մաթեղ. բուսնիլ. ճնամիլ: Մաչուածք: գաթ: — Խմորեղէն: Մաչամ, ուզրամ. գոցուող բուցուող: Մախճ. առց՛, կորուտա: մաւրաֆ, զարար, Թեղէֆ, Մախը ընել. մախել. Ը՛նչընէլ. Կրել. ազան-նել: մաւրաֆ կթմէք. Թեղէֆ կթմէք: Ըրին մեզմ շարժիլը: Մաճկոց: Կորթիւ: չերեցող. մութ. գապտուկ: տեղիք: Մակ մակ, Մակճըկամ: Մազիկ Մազուղ. գրքի մը աղկ կտորնեղը հա-մաստող: Մազիկ բանալ. զարգարուիլ. աճիլ. մարտը ճիւղնիլ: Ճիճաղ, ուրախուի, կատակ. Ճիճաղելու բան:

Մազք ասնեմ.	ուրիշի վրայ խնայել : մասդարա կթմէք :
Մազքամու.	ծիծաղելուց :
Մամ, նոյ :	կրկայն մազ :
Մամա զորմեղ.	մազերը հիւսել : շտկել :
Մամամուռ.	ծուռուծուռ :
Մամակալ.	մազկապ : սալ սգաղք :
Մամելի, ընոյ.	ճնամ : շնեկ :
Մայր.	մուրամ, հերեփկոս :
Մայրայեղ.	մեկալ զին անցած, չափէն աւելի :
Մայրասեմ, տեղի.	ճայրերը կտրել :
Մայրաբազ.	ճայրերը կտրած, աղիէն անղիէն համառասած :
Մանակ.	խայտասակ, ամեմալի :
Մանակեմ.	խաղք ընել, ճաղք ընել :
Մանեմալ, զի.	չուրը քիչ : զիւրին հասկըցուող : սրղ :
Մանեմաղամիտ, մախ, մուսոյ.	խելքը սրակաս, բամբակը նոսր : զեփքեր :
Մանրազին, զնի, զնից.	սուղ : փահալը :
Մանրալուր.	զմուտը լսող, անկաճը ծանր :
Մանրացասու մե լինել.	խիտ սրզողիլ :
Մանեմ, թի, թից.	ընտանի, ճանչուող : աղբապա :
Մանեմա սալ.	ինքը զինքը բայտնել, խնայընել :
Մանեթու թիւն, թեան.	ճանչուող թի. տեղեկութի : ստեմլուղ : փուգուփուղ :
Մասախիտ.	ուր որ շատ ծառեր կան :
Մասայարար.	ճասայի պէս :
Մասայեմ, լեղի.	ճասայութիւն ընել. սրաշուել :
Մասասունկ.	ճաննոց, անասա :
Մաղբեմ, քեղի.	ճամլ, ուտել : շինեմէք :
Մարառուռ.	ուր որ չուր շիկայ :
Մարիք, բրի, բաց, կմբոյ, բով.	ընքուի քաշելու ներկ : սիւրմե, բասաղդ :
Մասալ.	ասարածիլը : ասարածուած :
Մասայեմ, լեղի.	ասարածել : կայմաղ :
Մասի.	կասուռա սչուի. անուշ աչուի : կեքք կեղալի :
Մասիս հարկանեմ.	ճափ գայնել :
Մեթեկեթեմ.	չեղի փեղի ընել :
Մեծել զկուրծա.	կուրծքը զարնել, մեղայ լուել :
Մեղ կամ միզ, ծղի.	ցորենի և ուրիշ բոյսերու կեղզը :
Մերակոյտ, կուտի.	ճերբուռ ժողով, մեծեկըր :
Մերանի, նոյ, նեայ.	ճեր, հալուող : էհարար, գոճաման :
Մերալ, սիւ, պից.	ճեղք, ճակ : գովուղ :
Մեփ, փոյ.	սրվա :
Մեփեմ, փեղի.	ճեփ տալ, քսել : սրվալամաղ :
Մեղեմ, քեղի.	ճուլ, ճուռ մեկնել, քաշքշուել :
Մեղեմայ, յի, յից.	ճամեկած բառ կամ վանկ :
Միածան, նի, նաս.	ճիրանի գօտի : կշկիւմ սաղմա :
Միծալիմ, զեղայ.	խնայել, կատակ ընել. ճաղք ընել : կիւլմէք :

Մխման կամ Մխման.
 ծան, ունք.
 Մխմանուկ կի՛ Մխման.
 Նիկ, նկի, նկաց.
 Մին, մնի, մնից.
 Միտ, մտի, մտից.
 Միք, մրի, մրու.
 կամ մրոյ, մրով.
 Միրան, մի.
 Միրանի, մույ.

Միւ, մուկից.
 Միւրիմ, բեցայ.

Միսանուկն, ձկան.
 Միսանլի, լոյ.
 Միսեալ սղփնձ.
 Մծուսք, ծծաբոյ.
 Մկոյթ, մկուկի.
 Մղի, մղից, մղեաց.
 Մղինի, մույ.
 Մղտ, տի, տից.
 Մոսակ, կի, կաց.
 Մակ.

Մարիմ, բեցայ.
 Մնդիմ, դեցայ. }

Մնեբեկ.
 Մնտ, տի, տից.
 Մովոր, բոյ.
 Մովորին, թրնոյ. }

Մովորակ կի՛ Մովորակ.
 Մով, մոյ.
 Մոյլ, մուլի, լից կամ
 լոյ.

Մոյ, տի, տից.

Մովակ, կի, կաց.
 Մովակուր. }
 Մովասոյզ. }
 Մովեզ, կեկր.
 Մոր.

Մորեմ, բեչի. }
 Մորիմ, բեցայ. }
 Մործոր, բոյ.
 Մոց, ցոյ.

Մուլամ, լոցայ.
 Մուլանամ, լոցայ. }

Միծեանիկ, զըբըանկը՛:

տիտակ: տիւլտիւլ,
 մնանկը, մնուկ:
 Մնճուկ: սեբուկ:
 բողբոսիք, շորս զին. շրճան. կամար. զիծ.
 հեց:

զայիտի, զերտուլի:
 ազիւ կարմիր ներկ մը. ան ներկով գունաւ.
 սորամ հագուստ:

հագուստի կտոր. որ և իցի բանի կտոր:
 հալիլ, մաշիլ, սկարանալ, վատուծուալ: զոյ.
 ի՛նչլնմէք:

մախը կտրամ ձուկ: թիւթիւն պալլազ:
 միւլու բան, խուկ: թիւթիւ, պուհուր:
 դեղին կամ փայլուն սղփնձ:
 քիւրիւրա:

Մկոյթ մատ: սրչա փարմազ:
 թե, ձեպիկն ինչուան ուղ:
 գուռը փերջնուղ սղակնբը: ուղի:
 ցորենի կամ ուրիշ բոյսերու եղեղ:
 շուք, սլի լիսեանուղ տեղ:
 լուպանուղ:

հալիլ, մաշիլ, թուսիլ, արամիլ:
 զուչ զոմնալ:
 չնեկ. քնար. փերճուղ. զէն:
 անուշահատ խոտ մը: քերթիկ սթու:

զլիտան կտակ կողմը: կնքակ:
 շոր սուք. բան շուսեկը: փեհրիկ. որու՛՛:

թեմակը:
 հագուստի բողբոսիք: սաւազ. զընճէֆ, փիւս.
 կիւլ:

սղտի ծով, լի՛՛. սուտան:
 ծովն ընկած. ծովը խցուած:

ծովու քով: զԵԼ:
 թթու պտուղ մը: զըզամագուզ:

կամթել, վաղել. հալիլ, մաշիլ:
 լեաներու մէջ լայն տեղ:

գոգ, զիբի. կառքին նստելու տեղը. նստուն
 գոգը (անարար). ծովուն զեպի ցամաքին
 մէջ մտած տեղը:

ճուլութիւն ընել. անհոգ ըլլալ: թեմակիլիք.
 Էհմալլը կիմէք:

Մուծ, ծծոյ.	ծծելը. քթին ծակերը:
Մուզակ, կի, կոյ.	թռչուն բռնելու գործիք:
Մունկ, ծնկոյ.	ծունկ. եղևիցին բաժանմանընկերը: տիզ. սո.
Մունք.	դում:
Մուփ.	ջրին կամ անոր վրայ եղած բանին շարժելը.
Մարմա՛, տեցայ.	խառնելը. վեր վար ընթացը:
Մուս թիւն, թեան.	փոխութիւլ, շինանշուքուկու հազուստ հազնիւլ.
Մարք, բի.	ծածկութիւլ. թէկոտիւլ ուժաց:
Մրդիմ, դեցայ.	ծուռ ընթացը. գեշութիւն:
Մրտել ձու.	կապոյց. կախարհներուն շինած կապը: չրգըն.
Մփիմ, ծփեցայ.	քետ:
	ազատութիւլ. առգորիւլ:
	(ձկներուն) հաւկիթ ածելը:
	ալկհոմիլ: ապկալանմազ:

Ա

Աագ, գի, կամ գոյ, գոյ.	կոխ. վեճ: դավկա:
Աազցուրեմ, բեցի.	հաստատել, ամրացնել. միթմարել:
Աազմ. ած.	պատրաստ. պատրաստած. զարգարած:
Աազմ, մոյ, գոյ.	զարգ. գործիք: թաղում:
Աազմեմ, մեցի.	շինել. յարմարացնել. պատրաստել, կախմազ.
	տիւզմեք:
Աամ, թի.	կամթիւլ. քիչ մը:
Աամթիւլ, թըլոյ.	պուտ մը: տամլա:
Աամժառուն.	կամթո՛վ մեծցած. կամթո՛վ մեծցնող:
Աամոպին.	խիստ սիրող. կարասցած:
Աամոպիկե, կեի, կեից.	ընդհանրական. բոլոր աշխարհի վերաբերութիւն
	ունեցող. քաղքի մը առջի մեծ ժամը:
Աամոայ, յի, յից.	խաչին: դազան, թենճիրի:
Աալ, ըլլ.	ցորեն ծեծելու տեղ: հարման: — ասալե-
	րուն ասորածութիւնը:
Աալանաւոր, բի, բաց.	բանաթ մէջ եղող. գերի. բռնուած. բռնող.
	դահիճ:
Աալանք.	բանա: հափա:
Աալաթի, աւոյ.	կալի մէջ աշխատող (եղ):
Աալուած, ծոյ.	տուն տեղ, ունեցածը. երկիր: աղարկթ: —
	տիրելը, ունենալը. պնդութիւն:
Աալում, կալի.	բռնել: թու՛թմազ:
Աախաղան, նի, նաց.	կախելու տեղ. տանջելու տեղ: ասոր աղածը.
	խիկնճէ աղածը:
Աախարդ, դի, գաց.	վհուկ. խարեբայ: պիլիւճիւ, Ֆալճը:
Աախարդասար, բի, բաց.	
Աածան.	նեղ ճամբայ, բարակ անցք մը:
Աակաղ.	թոթո՛վ, թլուտա: փելլթեք:
Աական.	բարձր ձայնով լաց. դուռում գուռում: կօրիւր
	կօրիւր աղալը: Լայկարա:

Կակաւ, ջի.
 Կակժիբակ.
 Կակզեմ, զեչի.
 Կահ, հի, հից կամ
 հու, հուց.
 Կահոյր.
 Կազ, զի, զոց.
 Կազազ, զի.
 Կազանսի.
 Կազանար.

Կազանք, բի.
 Կազանզեմ, զեչի.

Կազապար, բի.
 Կազին, զնոյ.
 Կազկանձեմ, ձեչի.
 Կամ կմ Կայճ, ճի, ճիւ.
 Կամառ, ոի, ոաց.
 Կամին.
 Կամ, կացի.
 Կալ ՚ի վրայ բանիցն.
 Կամակ.
 Կամակար.
 Կամակոր, բի, բոց.

Կամայ, յի, յից.
 Կամար, բի, բոց.
 Կամբմ, միցայ.
 Կամն, մին, մանց.
 Կամնապալ, լի, լից. }
 Կամուրջ, միջի, ջոց.

Կամտակ, կի, կոց.
 Կայ, յի, յից.
 Կայան, նի, նից. }
 Կայթ, թի, թիւ.
 Կայթեմ, թեչի.
 Կայթք, թից.
 Կայլակ, կի, կոց.
 Կայծ, ծի, ծից.
 Կայծանն, ծական.

Կայծբար.
 Կայմ, մի, մից.

Կայտը, սեր, սերաց.
 Կայտառ, ած.

Հարանուկ ծաղիկը: կէլինճիք շիւկի: լուկ:
 Խարալեմակ:
 Կակըպընէ, ընտանէ ջընէլ:
 աման. գործիք. զէնք. տան մը Արի կզած
 բաները: գապ. Թաղամ. ԹէճԱթլէթ:
 Ըրի աման: սեւթի:
 Ետքը պահասուար. Թօփալ:
 Գազանի բոյն:
 Գաւազ ազամը:
 Գիբ գրէլու գործիք. Թանգրի աման: Եզգա.
 սիփթ:

Ըահանա:
 Խարեղէնին ԱկԱկու. Ընծոյ տալ. կտարած
 ոսկորը պատել:
 Կազպար. սրինակ: Գալըպ:
 Իլնուրպ:
 Կընկվընկալ:
 Թաղիք. քէչէ:
 Ժողով. Հանգես: Ճիւմհուր. ալոյ:
 արմատ:
 Կենալ. տաղիլ: տարմազ. կաշամազ:
 Բանը Հոսկընալ. Խոսքին միտքը Խմանալ:
 ուզամը. Խոսքամը:
 սիրով. ուզելով. Խոսքեկով:
 Ծուռուտուռ. Խարեբոյ. կամապաշտ: Կլթի
 պիւրիւ. Խառնը. Կազա:
 կամուար. զիմանալով:
 աղեղի ձեւով շնուած. զմիթթ. Գոտի:
 ուզեալ: Խոսկմէք:

Յորեն մանրելու տալ:
 զետին վաշէն անջնելու համար շինուած կա.
 մար: քէօփրիւ:
 Ըրի նման բաներու աման:

Կենալու սեղ. զիլք. կոզմ. կենալը. սեղ:
 կողով. աման: սեփէթ:
 Խնտալով ջաթիկէլ. Ծափ գարնիլ:
 ուրախութենէ ջաթիկտեղը. Ծափ գարնիլը:
 կաթիլ: տամլա:
 զրկըճըմ:
 Վտաւած ամուիւ. կրակ. կրակէն ջաթիկած կայ.
 ծը. կայմակ: քէօզ. սթիէ. զրկըճըմ. Կըլ
 աբըրմ:

Գայլախաղ: չապմազ Թալ:
 Հասա ձոզ. Կուռն աապաատ փերջընոզ ձո.
 զը: սերէն Կիբիլի:
 Անծ Թաղաուար. փառփառ:
 աղուար. աաղը, ուժով:

Կայտառ , սի , սաց . ֆո :	Յրի մէջ եղած կենդանիները . ժամանակ :
Կայտառսմ , սացի .	ուրախութենէն ջաթկըտել . մկներուն՝ որդե- րուն ջաթկըտել :
Կայտառսմ , սեցի .	
Կայտառսմ , սեցաց .	
Կանանքի , բւոյ , բեաց .	կին ունեցող մարդ :
Կանանաց .	կնկտաց բնակելու տեղը : հարկմ :
Կանաչանամ , շացաց .	կանանչնալ . ածիլ . ուժովնալ :
Կանափ կամ Կանեփ .	կառախ բոյսը . հասա կառա . խմուծ : քեթեն , քենտիր . իւսթիւփիւ :
Կանգնեմ , գնեցի .	ոտքի վրայ կեցընել , վեր վերջընել , կայնեցը- նել . շինել . նորոգել :
Կանգուն . ած .	կայնած , հաստատուն :
Կանգուն , գնոյ . ֆո :	արջըն :
Կանգաղեալ .	հաստատուած :
Կանթ .	կոթ : գուլքի :
Կանթեղ , դի , դաց .	դանտիլ :
Կանթեղարորոց .	կանթեղի պէս վառած :
Կանխաւ .	կանուխ , առաջնաց :
Կանխեմ , խեցի .	կանուխ ելլել , առաջ հասնիլ . շուտ բնել . բանի մը հոգ ունենալ : տափրանմաց :
Կանոն , նի , նաց .	շիտակ դիմ քաշելու դործիք . կարգ . որչաժ բան մը . որինակ :
Կանչ .	ամուր ձայն հանելը , պոռալը :
Կանչիւն .	
Կարառ , սի , սաց .	մարդ որտալու համար ընծայ :
Կարեաց .	կաշիկ շինած :
Կարեանդեմ , դեցի .	պինտ կապել , ամուր մը կապելուել : զբաղով- բաղ պաղլանմաց :
Կարհառ .	քարերու գեղ , մեկմեկու վրայ դիզած քարեր :
Կարհազակ .	սագորդան :
Կարպալ , լի , լաց .	տուրք , մարս :
Կարպակցեմ , կցեցի .	մեկմեկու կապել , կոչընել . մխարանել :
Կարպան , նի , նաց .	լեւնեբու մէջ նեղ ճամբոյ : սողաղ , տէր , պէնտ :
Կարպար , բի , բաւ կամ բոյ , բով :	արծիճ : գուրչուն . գուլմ : — կա- պըրչախ խտար : քեպերի :
Կարպարձի , ձից .	նետեբու աման : թիրքիլ :
Կարպելայ , յի , յից .	դինի խմելու՝ անկարգութի ընելու տեղ : մե- խանի :
Կարպերա , տի , տից .	լաթի կտոր . լաթ . հասա հագուստ : եամա . պեղ փարչաար :
Կարպիկ , պիկ , պիաց .	մայմուն :
Կարպիճ , պճի , պճաց .	ցորենի՝ դինիկ ե ուրիշ բաներու շափ մը :
Կարպիճք , պճաց .	աչքին փուր . մասնիկն քարին տեղը . սան- ջանքի գործիք մը :
Կարպոյտ , պուտոյ .	մաթ կրկնազոյն :
Կարպուտ . Կարպուտ կա- րպուտ .	յափշտակած կողպտած բան . աւար : եաղ մա , քեղէփիլ :

Կապակեմ, սեղեփ.
 Կառան, նի, նայ.
 Կառանչեմ կամ Կառանչեմ, չեմ, չեցի.
 Կառափորեմ, բեցի.
 Կառափեմ, փեցի.
 Կառափն, փին, փուճք.
 Կառուցանեմ, աւելի.
 Կառչեմ, կառեայ, աւելեալ.
 Կառք, առք.
 Կասեմ, սեղեփ.
 Կասուեմ, կասի.
 Կասեմ, սեղեփ.
 Կասիմ, սեղեփ.
 Կասի, սեղեփ, սեաւ.
 Կասիայ, ի, իւ.
 Կասկ, կի.
 Կասկամեմ, ծեղի.
 Կասկարայ, ի.
 Կաստեմ, կեցի.
 Կաստաբեմ, զեցայ.
 Կասար, զի, բայ.
 Կասարամ, ծի.
 Կասարեմ, բեցի.
 Կար, բայ, բով, կամ զի, զիւ, զիւք.
 Կարակն, կնի, կնից.
 Կարապետ, աի, սայ.
 Կարսու, աի կամ սայ.
 Կարտաի, սայ.
 Կարտան, նի, նայ.
 Կարտանոք, զի, զայ.
 Կարգեմ, զեցի.
 Կարգամ, զայի.
 Կարեկից լինել.
 Կարեկից.
 Կարեար, զի, բայ.
 Կարթ, թի, թից.

մերկայանել, կողոպտել, բարել.
 Հաստ չուան.
 սաստիկ լոյս ու սղք ընել. կենդանիներուն պտուղ.
 կառք քշել, արտապ սփռմէք.
 զլուխ կարել, սպաննել.
 զլուխ : զաֆա, բեցի :
 շինել. հաստատել, անկել. կաշքնել.
 կայմիլ, արգելուիլ. կըպշիլ :
 արտապ, գոշու :
 ցարենը ջարդել, կամենել, փշրել :
 կայմիլ. ետ կենալ, զազրիլ. պակտիլ.
 անուշ հոտով խուանի մը :
 կեղերը համամ ու մաքրամ զարի :
 կասկամիլ. վստահալ. հոգայ : շիֆլէնմէք :
 մասամաս երկըթեկ գործիք մը կրակի վրայ մի կամ ճուկ խորովլու. համար : ըսկարտ :
 ծաղր ընել. ծիծաղչընել : շաղա կթմէք. մաս. զարա կթմէք :
 կաստիլ, խնթնալ. բանի մը սաստիկ ետեկ ըլլալ :
 զլուխ, ծայր. վերջ : թեփել. սան :
 վերջ : սան :
 լճընչընել. ընել. սրբել. այ ընծայել : թեք. միլ կթմէք :
 չուան. կար կարելը. կրնալը, ուժ :
 կարեին : փերկել :
 առնեն զնայող : շաթըր, զլափուգ :
 խորունկ ու մեծ փորով սան : զիւփ, ֆըլը :
 սան մը միջ եղամ բաները. գործիք. հարբու. տուրիւն. զարգ. թաղըմ. զապպանադ, կշեա. մալ մելալ :
 ճամբորդներու բազմութիւն. բանակ : զեփան :
 երկըթեկ հազուապէս կարելը, կարենընծ մեկմեկու անդուցամ տեղերը :
 կարգի գնել. որուչիլ. հրամիլ :
 կանչել. բարձր մայրով սղթթ ընել կամ խոսիլ. մեկու մը անուն գնել. զիւր կարգալ :
 մեկու մը ցատկից ըլլալ. վրան խղճալ :
 խիստ վերտարուամ : կարա փերկ :
 հարկար. սաստիկ. ըմամի :
 ճուկ բանելու. ճանկ կամ գործիք. մեկան կը պամ տեղը : օլթա, աղ. թափուգ :

Կարծեմ, թեղի.	կարծով ձուկ բռնել. քովի ճամբին երթալ, ճամբին դուրս ելլել:
Կարծ, ժի, ժից.	մանամ: չիլէ:
Կարծառ.	վերակ: արջըն:
Կարծ՝, բճի, բճաց.	տղերու: — ասնջանքի գործիք:
Կարիք, բեաց, բեզք.	հողույ ու մարմնոյ կիրքերը: նեղութի. տխու. շարչարանք. պետք. հարկաւորութիւն:
'ի Կարծ դասեմ.	կարծիքով դատաստան ընել:
Կարծ բանամ, ծրացայ.	պիտանալ, ուժովալ:
Կարկամ, մի, մից.	կծկամ, սլքրամ, քաշուամ:
Կարկամեմ, մեցայ.	կծկրտիլ, քաշուիլ: դաղճիտոց սլմաց:
Կարկանդակ, կի, կաց.	խմբերգէն: քեահի, սողալա, պետրիկ:
Կարկաշ, շի, շից.	Թռչուններու ձայն. ջրի ձայն. խնայալու ձայն:
Կարկառ, ոի.	դիպուամ քարեր. քարերու դեղ:
Կարկատեմ, սեցի.	դուրս երկրնդրնել. հասցընել. ասլ. դիզել:
Կարկատեմ, տեցի.	կարկրակ, փակցընել: եամտլամաց, տխրմէք:
Կարկատուն.	կարկրամ, հին. սաղիկն անդիկն ժողոված բան:
Կարկիմ, կեցոյ.	պապանծիլ, ձայնը վար քաշել. գաղբիլ:
Կարկուրայ, յի, յից.	սղափ նա: ասնալ:
Կարկասհար.	կարկուտն զարնուամ:
Կարճ 'ի կարճոյ.	համառու մը, քիչ խոտրով: մուղթասար:
Կարճասոս.	
Կարճահասակ, կի.	հասակը կարճ, պոտուր:
Կարճամիտ, մտի, մտաց.	խելքը պակաս. անհամբեր: տղը զրսաս. սաղքրտըլ:
Կարճիլ 'ի կենաց.	մեռնիլ:
Կարմիր, մրոյ.	կարմիր գոյն, կարմիր ներկ. ծիրանի:
Կարշնեղ.	ուժով, զորաւոր:
Կարոս.	քերթիլ:
Կարուակ, կի, կաց.	կշիկ կարող. դերձակ: փայտւճճու. Թերզի:
Կարուրայ, յի, յից.	հարկաւորութեան փառլ:
Կարուանալ, տացայ.	պետք ունենալ, սղքընալ. կարուանալ, բազ.
Կարտեմ, տեցայ.	ձալ:
Կացին, ցնոյ, ցնով, կամ ցնի, ցնու.	փայտ կտրելու գործիք: պալթա:
Կացուրդ, ցրդի, զից.	հանդես. ժողով. ան. ալայ. զիննիթ:
Կացուցանեմ, ցուցի.	կեցընել:
Կուագործ, ծի, ծաց.	բրուտ, հողէ աման շինող, աղուս շինող: շէտ. լէքճի:
Կուակերտ.	կուէ շինամ:
Կուփարիլ, բլի, բլաց.	դուրի բերնին ծածկոց. զերեզմանի քար. խուփ: գափազ:
Կուփափեմ, փեցի.	ակունները մեկմեկու զարնել, կրճրակել:
Կուփուցանեմ, փուցի.	խփել, գոցել: գափամաց:
Կուքա, ւու, ւուց.	կուքա Թռչունը: քերթիք: — պար բանեք. տրախութեան շաթկտուք:

Կարտուեմ, ւեցի.

Կրնիմ, նեցոյ.

Կեամ, կեցի.

Կեզ, կեզոյ.

Կեզակարծ.

Կեզեմ, զեցի.

Կեզեւ, ւոյ.

Կեզեւեմ, ւեցի.

Կեզեքեմ, քեցի.

Կեզիմ, թի, թից.

Կեզծք, ծից.

Կեզծիք, ծեաց.

Կեզա, աոյ կ՞ ար, արե.

Կենագործեմ, ծեցի.

Կենարար, բի, բու.

Կենդանազեր, գրի, գրոց.

Կենդանակերպ, պի.

Կենդանւոյն.

Կենցրոն, նի.

Կենսարեք.

Կենսաառու, աուի.

Կենցաղ, զոյ.

Կեւա, ար, արց.

Կեւ, ար, արց.

Կեւիք, ակաց.

Կեր, բոյ.

Կերակրեմ, կրեցի.

Կերկերեմ, բեցոյ.

Կերպագրեմ, գրեցի.

Կերպաս, աու, աուց, սիք
կամ սովք.

Կերպարան, նի, նաց.

Կերպարանեմ, նեցի.

Կերտեմ, տեցի.

Կզակ, կի, կաց.

Կեա, կիտի կ՞ կետի, արց. կեա մը, միջակեա. գիտաւորութիւն, նորա-
տակ, վախճան. մեծ ձուկ. նոգաւ. նիթթ.

Կթեմ, կթեցի.

Կթոս, ար, աուց.

Կթուցեալ.

պար բանել. խորա թեփմէք.
գետիմը տարածուիլ՝ ինչպէս որթը (տանա):
ապրիլ. բարձրանալ. կեանքը անջընել. եաշա-
մազ.

ուռեցք. վերք. շիպան, եարա:
տարակուսակամ. տարակուսաղ, կտակամաս:
ԷՆԵՆԵՒԷ. շԻՖԷԷՒԷ.

Նեղել, շարջրիկել, տանել, հոգին հանել.
կճեալ: գապուց:
կեղեր հանել, կեղուել. թեփերը հանել. կո-
ղոպակ:

գզել. պատրասել. Նանկտակ:
ցորենի և ուրիշ շար բաներու շափ մը.
կեղծաւորութիւն, խարուսթիւն:

ազա, բիծ, ազակզի, լէճե, մուրասա.
ողջընցընել. արբիլթմէք.

կեանք տուող. փրկիլ:
պատկեր. պատկերհան: թափիր, տարեթ.
թափիրճի.

զոգիակոսին վրայ եզած տատուրիկու համառ.
տեղու թիւննէրը.
ողջ ողջ, զեա շիմուած:

միջակեա, բոլորակին մէջ կեալ.
կեանք տուող:

կեանք. ապրելու կերպ. աւ աշխարհ:
կրօնք, հասաւք. արեք:

ժանիք, տկոս:
կենդանիներու կերակուր: եկեմ.

կերչընել, կերակուր տալ, սնուցանել: պեւ.
լէմէք.

կոկորդը ցամբիլ. շաքը կարիլ, խոտալ:
մեկու մը զեմքը՝ կամ մեկ րամի մը պատկեր.
քը քաշել, արձանը շինել.

ազմիւ լաթ. տանտալ, դուստալ:
զեմք. ձե. աչքի երեցածը. օրինակ:
ձեացընել. ջըրնել: ուշաուրմազ. կետակը.
մէք.

շինել, ստեղծել: ետփետալ:
գունը: լէնեկ:

կեա մը, միջակեա. գիտաւորութիւն, նորա-
տակ, վախճան. մեծ ձուկ. նոգաւ. նիթթ.
տաւա պալլաք:

կամ կթել. պատու քաղել:
թուլցած, սկիար.

Կլծոց, ջի, ջոց .	կոզով : սեփեթ :
Կկզանիս, կկզոյ .	այրել : խիստ ջուրի :
Կկզն .	բուրդ : եռն :
Կկզեմ, զեջի .	այրել : կազմազ :
Կկզուս, կկզի .	կամ կամ պատուզ կկեղը . կամ - հասկիթ :
Կկթ, կկթոյ .	քնար : քեման :
Կկթ, կճոյ կամ կճի .	մարտարիտն, ազնիւ քար : մերմեր :
Կկնամանն, Կկնաման, նի .	գարշին : — տեսակ մը խուռն :
Կկնճ, կնճի, ճոց .	վայրենի խոզ : կապան ասուղու .
Կկնք կամ Կնիք սոսից .	սարի հեղք : իղ :
Կկսամաս .	մեռածի տէս :
Կկսամեռ .	պուտ պուտ բանած :
Կկսուած, ծոյ .	քիբեճ :
Կկր, կրոյ .	բանեցընել : գուլամմազ :
Ի Կկր առնում կամ ար .	կրթուած, սորված, վարժ :
կանեմ .	Կկրճ, կրճի, ճից կիճոց, նեզ անջք լեռներու կամ ծովու մէջ : պողազ,
Կկրթ .	տեղակոյ :
Կկրճ, կրճի, ճից կիճոց, նեզ անջք լեռներու կամ ծովու մէջ : պողազ,	մարդուս կիրքերը . այլալուծի . շորշարանք :
Կկրք, կրից .	տեղա . խոյ :
Կկրք ճանասպարհայ .	ճամբաներուն միացած տեղը, ճամբու բերան :
Կկրք ընկեմում կամ ար .	սորով զարնել : թեքմե վուրմազ, չիֆուս,
ձակեմ .	վուրմազ :
Կկց .	մտք . մեկտեղ :
Կկու, սի, սից .	կախարզ : պիշիւճիւ :
Կկոյ, յի .	բերդ . անուր տեղ : քաղի :
Կկանեմ, կկն .	կլել, լափել . ընկղմել : եռթմազ :
Կկափն, փին, փամբ .	գուռ : շննկ :
Կկանեմ, կծի .	խաթել . կճել . հայ բրդեղ :
Կկծի կամ Կկծի .	գոգի բնութիւն ունեցող . ազահ . անթմալի :
	նեքէս :
Կկեմ, կեջի .	ժողովել, ետ քաղել, կծիկ ընել : պիքմէք :
Կկեմ, կկեջի .	կտաւ գործել :
Կկոյ, ջի, ջոց .	կտաւ գործելու գործիք : մեքիք :
Կկոյիս, ջեալ .	աչքը դուրս ինտալ . տղիկ ողիկ զալով բանի մը
	վրայ նայել :
Կկորթք .	կախարդական կծիկ : համայնել :
Կկջեակ, զեկի, կայ .	պզտի կղզի :
Կկջի, զոյ, զեայ .	ատա :
Կկթկապ .	չիքակուշուր կապ : քեօր տիշիւմ :
Կկզգանք, նայ .	ալք :
Կկզղիմ, կզղոյ .	քամուիլ, դուրս վաղել . մետաղներուն գոյտ,
	նալն ու հողն ելլելը :
Կկզիզը կիճ Կկզիզը, գրոյ .	աղիւս : թուղտ, քիբեմիս :
Կճիճ, կճճոյ .	պատակ : չեօլմէք, կիւվեճ :
Կճգակ, կի, կայ .	չորքոտաններուն բոլունքը :

Կճարաց .
 Կճարուոր վաճան .
 Կճաս, տի, սաց .
 Կճարուկ, բի, բկաց .
 Կճիան, նոյ .
 Կճիք, կճոյ .

 Կճճիթ, ճիթի, ճիթաց .
 Կճճիթն, ճիթան .
 Կճճիան, ճանան .

 Կճասակ .
 Կճանասոց, ջի, ջոց .

 Կճիս, կճոյ .

 Կճասանիակ, բեջի .
 Կճասապանակ, կի, կոց .
 Կճասապինոց .
 Կճոգի, գոյ .
 Կճողակ, կի, կոց .
 Կճողաւաս, տի, տոց .
 Կճողան, սան, սանոց .
 Կճովոց, զի, զոց .
 Կճրան ասանակ .
 Կճոճ, ծոյ .

 Կճիեմ, կեչի .
 Կճիզանան, զոցոյ .
 Կճիոգիմ, զեչոյ .
 Կճիան, նի, նոց .
 Կճիորոց, զի, զոց .
 Կճոճակ, կի, կոց .
 Կճողանիմ ջերան .
 Կճողանիմ, զեչոյ .
 Կճողանիմ, նեչոյ .
 Կճողանիմ, մեկոյ .
 Կճողան, ման, մանոց .
 Կճողանակալ, թ, լոց .
 Կճողանապահ .
 Կճողոր, բի, բից .
 Կճողման .
 Կճողորուս, պոյոյ, պոյից .
 Կճողորանակ, տեջի .
 Կճողով, վոյ .
 Կճոր, կճիբբ, զեւոյ .
 Կճոճ, ծոյ .

մեկին շորցած սակործէրը .
 մէջ տեղը ուսած վաճան .
 Թոյլ, ուժ չունեցող, վախկատ .
 աղծիս խունի : սաղարկան :
 խախտ հիւսելու խոտ : սաղ .
 փորած գիր կամ մե : մեջիւր : — Նշան . բանի
 մը հաստատութիւն :
 կենդանւոյ ջիթ . փոք պատիճ : խորթուճ .
 չուշկոյ : սուսան .
 կոթիճ . կոպ . զճուարուճի . երեսին կործն
 մակը .
 ճաղաս : սաղ .
 Նուսապարանին թեւէրը զարնելու գործիքը .
 Թաղէն .
 կչիթ . ծանրութե չափը . կարոց . ջննու թիւն .
 հաստարութի . հաստուցուճ թեւորոցի, գան .
 Թար . վեղճ . մըտող . գարէր .
 յանդիմանել . խրատել : աղարկանոց .
 կնոջ գորոց .
 կուշա մը .
 կարաց : թեւի կարը .
 մէկ գիւն գուրս ելած ջնք . գրան վերի կողմը .
 լաշակ : կաշմոց .
 բզուս մոց .
 սըման, սիւն, յիշատակ : տիբիթի թաշ .
 կոխել, սոքի տակ ասնել : չըջնանոց .
 ողբ . լոց . ծեծուիք . քամիմեկուն ծախ վեր
 վար բնելը .
 չակել . սրբազրել : տիգլեմբ .
 հպարտանալ . ջիթը մեծնալ . վերանալ . ե .
 ասնոց (կոց) գալ .
 չիբաչուսած ծաղիկ : դանչա :
 բերնին կլիլու տեղին վերի մասը : պողոզ .
 ծովուն ալիքը . բլուր : սաղկա . զեփէ .
 կշտի ջառ : սամբիճան :
 ոգիկ ոգիկ գալ, աղաւել : կարճորմոց .
 մէկ կողմին վրոյ հանդիլել, պատկիլ . կան
 կլիմբ .
 զի : Թարաթ, սեմ թ .
 կուսակալ : պէյ, փաշա :
 կարճ զգեստ :
 կարծիքով գատել .
 յափշտակած բան, կողորուսած բան :
 Թաղել : աշմոց .
 ճիւղերի հիւսած ասան : սեփեթ . բի . թի .
 ճիւղ .
 Թափուց . ալոց .

Կոճակ, կի, կայ.	ստորի կոճ. նոր կտարած պտուղ. հապուստի կոճակ. մեղրաներու գունդ:
Կոճաստ, ախ, սոց.	անդրոյ թիւ: թիւք:
Կոճկենիկ.	} կոճակներով շինած:
Կոճկեն.	
Կոճղ, ձեղ.	ծառի բուն. տանջանքի գործիք: քիւթիւկ. թմբուց:
Կոճուկեմ, պեցի.	ճուղիքը կտրուել. կտրուել, ջարդել:
Կոյանոց, ջի, ջայ.	լուսիք, կերիղ, բաղբմ:
Կոյս, կուտի, սից.	չիկարգուած աղիկ կամ մանւ: պիքիք:
Կոյս, կուտի, սայ.	կողմ, զի: թարսա՞ն, սեւթ:
Կոյս, կուտի, սից.	դիզած բան, ժողով: երզնթը:
Կան, նի.	բրդի մեով բան մը:
Կանք, քի, քից.	գողաւոր աման: լէյն, թատաղ: — կամար. գմբէթ:
Կոչիսձեմ, ձեցի.	անխնայ ծեծել. տանջել, նեղել:
Կոչս, սոյ, կիտի, տիւ.	հոգի կտոր. պնտ, կարծր:
Կոչ.	կանչելը, ինաց ընելը:
Կոչեմ, շեցի.	կանչել: շարբումոց:
Կոչնահան, նի, նայ.	կանչուած: տավթիւ:
Կոչնատեր, տեան, տե. բանց.	հարկիք ընող: զիտիւթ կանն:
Կոչուէք, շնոց.	հարկիք: տավթ, զիտիւթ, մեճիւ:
Կոպ, պի, պից.	կեօղ գափաղք, քիւրիք:
Կոպար, բի, բայ.	չափ, սահման: սընըր:
Կոպիճ, պճոյ.	մանր քար, խիճ: չաղբլ թաշ:
Կոտարեմ, բեցի.	կտարել. կտրել, բաժնել. սասկեցընել. ջար. դիւ:
Կոր.	կամարի մեով, ծոած, կեռ:
Կորակոր.	դուր ծոած. անշամ:
Կորանամ, բայոց.	վար ծոիւ. խախբ բլաւ: Լիլմէք. բեղի ուլմոց:
Կորբան, նի, նայ.	ընծայ, պատարաղ:
Կորդ.	չի՛հեղած երկիր, չիրանած հող:
Կորդին.	համես: սեմեր, փալան:
Կորեակ, բեկան կի բե. կոյ.	կորեկ: տաք:
Կորգեմ, զեցի.	փրցընել. քաշելով անել, հանել. իր կողմը ձգել:
Կորիղ, բոց.	կարծր կուտ կամ հունտ: չեքիբուէք:
Կորիւն, բեան.	գազաններու ձագ:
Կորձանեմ, նեցի.	վար ձգել, փրցընել. ջարդել. աւրել: երզմոց:
Կորիտ, սոյ.	մաքրած ցրեն: պուլիուր:
Կորնչիմ, կորեայ.	կորսուիլ, ջարդուիլ, սասկիլ:
Կորով, վոյ.	ուժ, զորութիւն:
Կորովարան.	խաբը անցուկ:
Կորովաժիտ.	խիտ խիւացի, սրաժիտ:
Կորովի, վոյ, վեայ.	ուժով, կարիճ:
Կորուսանեմ, բուտի.	կորնջընել: գայլ Լթմէք:

կորուստ, բաւեան.	կորուսածը:
կուզ, կղի, կղից.	սամար:
կուծ, կծոյ.	խաղաղի և ուրիշ պատշտերու քաղիք:
կուժ, կժոյ.	ջրի սեան:
կուշ.	սլորք, կարգ: պիւրիմ, դաթ:
կուճոց, կճոցի.	զլուխը մաղ շունկեցոց: սաղ:
կուճոցն, կճոցան.	ճարտարակ: մազարա, թէքերէնէ:
կուճան, կճան.	խոտով ծածկած հողի կտոր:
կուպոց, կպոց.	կզպոց: քիչիս, անահտար:
կուպր, կպոյց.	սե ձի. թ: զի. թ:
կուս.	ձեծամ, կոխած, պինտ. բանակ. խոհած:
	չէքիճ՝ իշի. սըզը:
կուսն, կասն.	կոնակ: արգաս:
կուտր, կտոյց.	սուս սասուսածներու արձան: սուս սա սուսածներ: փութ:
կուտակեմ, կեցի.	} զիւլէ, մեկանիւլէ:
կուտեմ, տեցի.	
կուր, կրի, կրաւ.	պզտի նաւ: սանտալ:
կուր, կուրի, բիւ.	կենդանիներու ուտելիք: եկմ:
կուրանամ, բացոյց.	կուրնալ աշքով կամ մաղով. մթընմալ. ճամ բան գոցուիլ: քիւրլենմէք:
կոփեմ. փեցի.	սառել, կոկել, ուրազով (չէքիճ՝) ձեծել. կո փեցընել:
կորդի.	կեղև անկեցոց ծովու ժժմունք, խղունք, սիւ միւրլիս պեռնէք:
կասմոլ, լի, լից.	կասպաշատ թեան ետեկ եղոց:
կասն, նի, նաց.	ուրազ: չէքիճ:
կասպարիշտ.	կասպաշտ:
կտեմ, կտեցի.	ուրազով սառել՝ շինել՝ ձեծել. հաստատել:
գաշինս կտել.	գաշինք գնել: գաղէ կթմէք:
կոփէք.	հաւերու. թուշուններու ձայն:
կոնչեմ, չեցի.	վրնկվրնկալ, միմալ. կենդանիներուն ձայն հանելք:
կուտիմ, կուտեցոյց.	կոխ. ընել. կպլիլ, փակել. սորփն տեղ ընել գաղկա կթմէք. իլիւմէք, կափըշմազ:
կոտնի.	թուռնա գուշու:
կոտի, կոփի, փոյց.	բոտնց: եութուրգ:
կոփահարեմ, բեցի.	} բոտնցով զարնել. նեղութի տալ. շարըրիկէլ:
կոփեմ, փեցի.	
կոփեմ, կծեցոյց.	սաստիկ շաւ քաշել. սիրաբ կարտիլ. նախան ձիլ:
կոտակ, կի, կոյց.	վտակելթ: — ուխտ: հաշուի կամ գաշանց զիւք:
կոտակաղբ, գրի, գրաց.	կոտակը գրոց. կոտակին թուղթը: վտակելթ և տէն: վտակելթ նամկ:
կոտալ.	անուշ խմորեղևն, դաթա:
կոտու, սոյ.	քթան. քթանի մանած: քթանէ լաթ:
կոտուս, տի.	քթանի հունար:

Ատեմ, կտեցի.	մարմնոյն վրայ ատեղով նշաններ շինել: հա- ճի օղակ:
Ատիկ.	պղտի կուտ, հատիկ - բնդեղին:
Ատուեմ, կտուեցի.	աւելորդ ձուղերը կտրակել: պուտամուց:
Ատուբբ, կտրաց.	օգնարները խուզելը. կտրած բուրդը. կրա- բուածք:
Ատասմահ.	անողորմ ասնջաներով մահ:
Ատասմբ, նաց.	խիտա շարշարանք: խիկնձն:
Ատտեմ, տեցի.	սաստիկ ասնջնէլ. խիտա քննել:
Ատրան, նի, նից.	կտրած ծառին բունը, կոճղ: քիւթիւկ:
Ատցեմ, ցեցի.	կտուցով բան փնտրակել կամ զարնել:
Արակեազ, տեղ.	կրակի աման. փառած կրակ:
Արայ, յի, յից.	կրեայ: [Թուպաղը:
Արեմ, կրեցի.	վերջընել, վրան ասնել, ասնիլ. համբերել. բնգունիլ. ունենալ:
Արթեմ, թեցի.	վարժեցրնել, սորվեցրնել: [Թէրպիկ էթմէք:
Արթիմ, թեցայ.	վարժիլ, սորվիլ. ջանալ, ետեւ ըլլալ. ներս խոթուիլ:
Արծանոց.	կուրծքի վրայ դնելու բան:
Արծեմ, ծեցի.	կոծել, խածնել. յափշտակել: գոփարանոց. գաղթ էթմէք:
Արկես, կիսի, սաց.	խաղցողներու՝ ըմբիշներու տեղ:
Արկին, կնոյ.	երկու հաս - երկու կարգ. զոյց մը. երկու անգամ. նորէն. շատ անգամ: կիք գաթ. շիֆթ. [Թէքրար:
Արկնակի.	երկու անգամ:
Արկնոց, ցի, ցաց.	վերարկու, վրայի լաթ: սիմիշ, ֆիբանձ:
Արկուտ.	չոր փայտի կտորուանք, ճիւղեր:
Արկտեմ, կտեցի.	փնտրակել. քննել:
Արճաս, աի.	մեկ մասը կտրած:
Արճատեմ, տեցի.	կտրել. մեռցրնել:
Արճեմ, ճեցի.	
Արճտեմ, տեցի.	տկուաները կըճրտակել:
Արճիմն.	բաժանում. արդէք. գժուարութի: կնկիլ:
Արմուզ կի՛ Sբմուզ, մկի.	անվարժ, չիբանեցուցած (գրաստ):
Արուկն կամ Արունկն,	
կրնկան, կաց.	սորին ետեւի դին: էջքձն:
Արուակ, կի, կաց.	խանութ: տխրեան.
Արուներ, բոյ, բով կամ	
բու., բոյ, բոք.	պղտի. ետքի ժամանակի: քիւշիւք:
Արոնք, նից.	կարգ, կանոն. բարեարարութիւն. հասարակ. ստորինի վարք. կրմաստրութիւն:
Ացեմ, կցեցի.	կաշրնել, փակղրնել:
Ացիբ.	փուճ բանի հետ եղող, մանր բաներ փնտրուող:
Աբեմ, կրեցի.	ճակ. ծաղիլ:
Աբբիմ, բեցայ.	յանդգնիլ. դեմ էլլիլ:
Աշիկ, կշիկ, կաց.	կաշիկ սաքի աման: փապուճ, չիլմ:

Հազազ, գի, գառ.	մարգու բերնը կշամ ձայն. կոկորդ:
Հազնեմ, նեչի.	Հազուստ կարել. սասանաւոր շինել:
Հազնեբդուծի, ըն.	բանաստեղծութիւն. գիրք. Համբարտի սասանաւորներն կարկառած կեր:
Հազնի, նայ, նեայ.	զափազ արածը:
Հազազակ.	արգաթի ջրի սահան: չսթրա, մաթառա:
Հազար.	մարտ. լ:
Հազար, բի, բաց.	սին:
Հազարապետ, ախ, տայ.	Հազար գինուարի գլուխ. Յոզովբգեան կամ աշխարհքին կամ թագաւորին սամը փրա. կայու: սին սաշը. միւսաշը. վեքիւտարձ:
Հազիւ.	ճարով: կիւնպել:
Հազիւ ու բեմն.	խփչ:
Հազարան.	հալիլ:
Հալ.	քշէլ, կակն վազել. փախընել: գովաւս. մազ:
Հալածեմ, ծեչի.	կոտ ազածը:
Հալուէ, լուէի, լուէի.	բեռան կապոյ:
Հակ.	մէկ գին ծռած. բանի մը յոժար:
Հակասեռ.	մէկգին ծռիլ. բանի մը յոժարիլ:
Հակասեռիմ, տեցայ.	նէրհակ. գեմ. թշնամի:
Հակասակ, կի, կայ.	գեմ կենալ, գեմ խոսիլ:
Հակասակիմ, կեցայ.	գեմ կեցող: տիւշման:
Հակասակորդ, գի, գայ.	մէկ գին ծռել. վար քաշէլ:
Հակեմ, կեչի.	կարձ: գըսա:
Հակիրձ.	վարի աշխարհը բնակող:
Հակոսանեայ, նեի, նեից.	Ֆրեճիկ խզիւմի:
Հազարը.	որոգայթ: տուգադ:
Հազար, բից.	մամնակից, բամին ունեցող. ընկեր:
Հազար, գի, դեց.	թեփ չունեցող ցորեն: չափար:
Համար, բոյ.	համազել. հաշտեցընել:
Համեմ, ճեչի.	ախարժեի. համածը. մազարուլ:
Համոյ, յի, յից.	սաս, լեզէթ — սանձ. չափ: կեմ:
Համոյական.	համեմ կերակուր:
Համ, մոյ.	մէկ սոցիէ. աղջակամ: սիր սոյտան. աղբապար:
Համազամ, մի, մայ.	բոլորովին. միւս. բոլորը միակերպ: տիւստի. թիւն. սաֆի:
Համազգի.	չորս գին պատիլ, բոլորովին թաթխուիլ:
Համակ.	մէկակող Յոզվէլ:
Համակիմ, կեցայ.	մէկ սիրտ մէկ խոսք ըլլալ:
Համանայնիմ, նեցայ.	խիտանի ընկեր. մէկակող սրտաբազմ ընող:
Համար, գի, դեց.	բոլորը, ամենը:
Համայն, նի, նեց.	

- Համայն . նաև , բայց :
- Համանդամայն . բազմաբանակազ :
- Համարունչ , շնչոյ . մեկտիրտ եզոզ , միարան եզոզ :
- Համաստ . կարծ . վճռական (խաբ) . զբրաւոր : մուգ .
Թասար . զրտաս :
- Համար . բոյ . Թիւ . համբանք , հաշիւ . քննութիւն . կարգ .
- Համարիմ , բեցայ . համբել , սեպել . սեպուիլ , կարծուիլ :
- Համարական , կի . արգելք չունեցող . բարբոթն աղատ . վախ
չունեցող , վտահ . յայնմապես :
- Համարականիմ , կեցայ . վտահ ըլլալ : սերպկսթ ոլմազ , մետարեթ
կթմեք :
- Համբակ , կի , կաց . նոր ծնած աղայ . աշկերտ , նոր սորված :
- Համբասնամ , բարձի . վեր վերջընել , բարձրացընել : ետարը դաւ
տըրմազ :
- Համբասնամ , բարձայ . վեր ելլել : ետարը չըզմազ :
- Համբար . բոյ . սպաւար : զահրե :
- Համբարու , բուի , բուաց . մարե հնարած կենդանի մը :
- Համբու , էոյ , էով , կամ մեկուն անունն ելլել . լուր : նամ , չով .
ի , էաց , կմ . ու , էուց . խապեր :
- Համբերեմ , բերի . սիրով կրել . սպասել : սապր կթմեք :
- Համբոյր , բուրի , բից . սպազուիլք . բարե սալը . սեր . մեկմեկու մե
աննալը :
- Համբոյր . հանգարտ , հեզ մաղլում :
- Համբուն . ամեննին :
- Համբուրեմ , բեցի . սպազնել : կսփմեք , սրուս կթմեք :
- Համեզ . խիտ համով : լեղելիքի :
- Համեմ , մոյ . կերակրին համ սուռզ բաները : սահար ,
թերպղել :
- Համեմտա , աի , աից . յարմար . մեկ չափով ,
- Համեմտահեմ , աեցի . քով քով զնել : բաղչառակ , մեկմեկու յար
մարջընել :
- Համեստ , աի , աից . սպարկելու , ամեթիամ , իր չափը սրահող . քա
ղարափոր : կակսլի . հիճալլը :
- Համեստ , աի , աից . կենդանիներուն վրայ նստելու . համար զրուած
բանը : սեմեր :
- Համեղեմ , զեցի . հանն ջընել . հանգարակեցընել , հաշտեցընել :
զանալըմազ . ու զաշալըմազ :
- Համեր , մեր , մերց . լեզու չունեցող . խոսիլ չիկրցող : ալիսիդ :
- Համերեն . բոլոր , ամենը . բոլորը մեկտեղ : պիւթիւն :
- Հայթայթեմ , թեցի . ճարել , զանել : փեյտահ կթմեք :
- Հայիմ , յեցայ . նայիլ . քննել . վերտրերիլ :
- Հայհայեմ , յեցի . նախատել զան՝ սուրբերը . անիծել :
- Հայտ , սի . խմոր : մայտ :
- Հայրենիք , նեաց . հորեն մնացած բաները . հայրերը , սպասերը .
ծնած երկիրը :
- Հայրուած , ծոյ . ազաւանք : բեճա :
- Հայրեմ , յեցի . խեղրել . փնարակել . քննել : արկեմեք . արա
մազ . թեթիթիլ կթմեք :

- Հան, նոյ .
 Հանապաղ .
 Հանգամանք, նազ .
 Հանգամակ, կի, կոչ .
 Հանգետ, գիտի, սից .
 Հանգիստ, գաստեան .
 Հանգիտանամ, տացայ .
 Հանգոյն .
 Հանգոյց, գուցի, ցից .
 Հանգունն .
 Հանգուցանեմ, գուցի .
 Հանգրիճեմ, ճեցի .
 Հանգրուան, նի, նոչ .
 Հանգարեմ, տեցի .
 Հանգերձ, ձի, ձից .
 Հանգերձ, նի .
 Հանգերձան .
 Հանգերձեմ, ձեցի .
 Հանգեկ, գիպի կժ պոյ .
 Հանգես, գիտի, սից .
 Հանգիպիմ, պեցայ .
 Հանգութեմ, ժեցի .
 Հանեմ, հանի .
 Հանճար, բոյ .
 Հանճարեղ, գի, դոչ .
 Հանուծ, նժի, թից .
 Հանուր, նուրբ, նուրբ .
 նուրց .
 Հանք .
 Հառ .
 Հառիմ, շեցայ .
 Հառի, շուի .
 Հառմ, մի, մից .
 Հառուիմ, շուեցայ .
 Հառուիմ, տեցայ .
 Հառեմ, շեցի .
 Հոբը կամ մորը մայրը, մամ :
 մլու . ամենն անգամ : տայնա . հեր զեման :
 որպիսութիւն . վիճակ , կերպ : առ , թարգ :
 մեկտեղ ծախք կամ ուրիշ բան ընել . Հառա .
 սասկը :
 նման , հառասար . նոյնչափ :
 Հանգչելը , գողցիլը . Հանգչելու տեղ . գե .
 բեզման . մահ :
 նման ըլլալ :
 նման . ինչպէս . նմանասպէս :
 կոպ . եղիցին բաժանմունքը . գժուարութի .
 Հանգչելու տեղ : տիւրիմ :
 Հաղուսար ժողովան . պարկեշտ հաղան :
 Հանգչեցրնել , ընծրընել . թաղել :
 լախերը վեր ժողովել , թեկերը վեր ածծել ,
 գոտիով ամփոփել :
 Հանգչելու տեղ . անբաններու գոմ . նառա .
 Հանգիստ :
 Հանգարտ նախի . գողցիլ . ընծնալ . համ .
 բերել . կրնալ . զեմը առնել :
 Հաղուսա . վերակ , պարաստութիւն :
 մեկտեղ : պէրասպէր :
 պարաստութիւն :
 պարաստել . ընել . պատել . հոգալ . հազր .
 լամազ . տիւզմէք . թագմազ :
 գիմաչը . յարմար . յարմարութիւն :
 ժողով , բազմութիւն . համբելը . քննութիւն .
 փորձ . ցարնելը . քաջութիւն :
 գիմաչը կելլել , պատահիլ . գամեկ . ըլլալ :
 ըրաստ կելմէք . պուլմազ :
 համբերել : սուպր կժմէք , տայնմազ :
 հանել . բուռչընել . մերկաչընել , յափշտա .
 կել . ընծայել . մուրրչընել :
 խէք . ճարտարութիւն . յարմարութիւն :
 խելոցի : ֆիրտակժի :
 իսանութ . ազնիւ ու սուղ բաներ : տիւքեան :
 ամենն , բոլոր . ամբողջ : պիւթիւն , ձեմի :
 մետաղ . հրահալելիք : մասնն :
 հալան , մաշան , տկար :
 մաշիլ , հալիլ , վատուծալ : կրիմէք , զոյիֆ .
 լճնմէք :
 համբանք , առնելիք տալիք . քննութիւն :
 մեղքը կամ ոտքը կամ մեկ գին չիբանազ , սա .
 գաս :
 կարծել , սեպել . համբել : սանմազ . սոյմազ :
 հառաուիլ . արեւ մանել պարընմազ . պաթմազ :
 հեծել , հառաչել : ինչպէս :

Հանգստ .	շուտ ըրել . քեզ նայիմ :
Հանգնեալ .	շուտով , փութով : տփալ թափալ :
Հանդեմ , ջեջի .	ընդունն պոռալը : ազնանոց :
Հասալ .	աղբալը : հասաչեղը :
Հասաչեմ , ջեջի .	հեծեղ , տփուփախ ընել :
Հաս , տի , տից .	հասնիլը , հասունալը . տուրք , կհամուտ : ու մասը . վերկի :
Հասակ , կի , կաց .	տարիք . մարմնոյն բարձրութիւնը : եաշ . պոյ :
Հասարակեմ , կեջի .	կէս ընել . մաս հանել . բամբել :
Հասարակորդ .	հաղորդ , հասարակից :
Հասկ , կի , կից .	ցորենի գլուխ :
Հասոյթ .	սոճիկ : կելիք :
Հասու լինիմ .	հասնիլ . իմանալ :
Հաստակեմ , տեջի .	սակզծել . հաստակել . ամբջընել : եարաթ .
Հաստեմ , տեջի .	մազ . գաղիլէթմէք :
Հաստոյր .	տաստիկ :
Հաս , տի , տից .	կտրելը . աւազակութիւն . ընդեզէն :
Հատանեմ , հատի .	կտրել : քեամէք :
Հատոր , բոյ .	հատուած . կտոր . գլրքի բաժանմունք :
Հատու .	կտրուի . սուր . սաստիկ . գոզ : քեակին . խորզ :
Հատուածիմ , ծեցոյ .	իրեններեն զատուիլ . ազատարիլ :
Հատուցանեմ , աուջի .	հաւասարը տալ . ընծայել . վրէժ առնել կտրել :
Հարազատ , տի , տաց .	եզբայր , քոյր , մաս ազգական . բուն , յա տուկ :
Հարուունք .	փարուցան , արտորայ . կքին :
Հարուխ .	զիւքեամ :
Հարեանջի .	վեր ՚ի վերանջ , շուտով : իւստիւն քեչիլ .
Հարթ , թի , թից .	տափակ , շխտակ . հաւասար : տիւզ , տոզու :
Հարթնում . Հարթչիմ , թեայ .	խրտիլ , ետ կենալ , փախելիլ : իւրքմէք , դաշմազ :
Հարկ , կի , կու կամ կիւ , կաց .	պետք . ծառայութիւն . տուրք : իզտիլա . խըզ մեթ . վերկի :
Հարկանեմ , հարի .	զարնել . խայթել . սպաննել . փոյս կտրել . տուրք տալ :
Հարձ , ծի , ծից .	երկրորդական կին :
Հարուստ , բախի , տաց .	զարուստ . շատ ստակ ունեցող : խելըն . հին ստանի :
Հարմաւեր , շիրի , բաց .	հարաւնքոյր . հարսին ընտանիքը :
Հարսահարեմ , բեջի .	չարչրկել . բանութիւն ընել . խորունկ խոթել : զուլթ կթմէք :
Հարստեմ , տեջի .	խորունկը խոթել . հաստակել . անուր կա պել : սափղամազ . գաղի պաղպամազ :
Հարչ , ջի , ջից .	հարչընելը . քննութիւն : սորուչ . թեֆթիլը :
Հարցուկ , ջիկ , ջիաց .	սուտ ամենբուն մարգարեկները :
Հացկատակ , կի , կաց .	սեղանի վերայ իմտաչընող : տալչաուուզ :
Հաւ , աւ , աուց .	հաւ . թռչուն . հորը կամ մորը հայրը , պապ . նախնիք . սկիզբ : թափուզ . գուշ . աշակ :
Հաւակ , կի , կաց .	սկիզբ . բանի մը դանող :

Հաւան՝
 Հաւանիմ, նեցից .
 Հաւասարեմ, բեցի .
 Հաւասար, աւոյ, տեաւ .
 Հաւասարմ, սոցի .
 Հաւարեմ, բեցի .
 Հո՞՞նի .
 Հեղ, զի, զեց .
 Հեղիկ .

Հեթանոս, սի, սոց .
 Հեծան, նի, նաւ .
 Հեծանիմ, հեծոյ .
 Հեծանոց, ջի, ջաւ .
 Հեծեմ, ծեցի .
 Հեծեմեմ, ծեցի .
 Հեկեկեմ, կոցի .
 Հեղոց, զի, գոց .
 Հեղոցաւորոս .
 Հեղիկ, զի, գոց .
 Հեղիկաւ, օի, սոց .
 Հեղիկեմ, կի, կոց .

Հեղձանդանկ .
 Հեղձանիմ, հեղձոյ .
 Հեղձանում, հեղձոյ .
 Հեղոցս, զուսի, սից .
 Հեղում, հեղի .

Հեճուկք .
 Հեզնեմ, նեցի .
 Հեճում, հեճի .
 Հեչա, սի, սիւ .
 Հեւ, սի, սիւ .

Ի Հեռաստանեկ .
 Ի Հեռուս .
 Հեռամից .
 Հեակ, կոյ .
 Հեաս, սի, սից .
 Հեասեմ, տեցի .
 Հեաք, սոց .
 Հեաստանեմ, տեցի .

Հեաստեւս, մաի, մաից .
 Հեասեակ, կի, կոց .

Հաւանիկք . Հաւանդուոց . Հաւանդոց .
 Հաւանդուիկ . Հաւանիկ . զանեւոց . պիլեմեմք .
 Հաւասարընեկ . բազդտակ . նեմընեկ . մաւ .
 Նակից ըլլալ . մարանիկ .
 Տեւորիտ, անասարակոյս, յայտնի . Տիլոս .
 Հաւասալ . վաստի ըլլալ . յանձնեկ .
 Ժողովել, զիգել . տեգիկըմք .
 սապասոց . զանեւոց .
 Տեւում, վանկ .
 անուշ բնութիւն ունեցող . հեղ, հանգարա .
 կանայտեկ մը .
 Հրեաներէն գուրս ամեն սոց .
 զերան, հաստ փայտ . սիրեք .
 ձի կամ կապ հեծնեկ .
 կափա .

աբբալ, հասալել . ինկեմք .
 Ըլլող հեկերլալ . ինկերեք ըլլալ եմք
 մոլլ, պարսոյ կեցող . թեմեկել .
 սիրալ թմբած . չիմամոլ .
 Ըրեյում կոխել . սել .
 տերե .

սաւալորոց . բանի մը զանալ . վերակացու . զԸ .
 Ըստուգ . ինաս կանն .
 շունչ բանուած . խզուելու պէս եղած .
 խզուիլ . ծածկուիլ . սոցուլնոց .

գամ, կըրեք .
 Թափել, գաթել, արբանեկ . ջրուել . տեք .
 մեք . ազլեմալ .
 սիրտ կակցընող բան, խշտուկ . նիսակթի .
 Նէլի .

Ծագք ընել, անարգել . մասպարա կթմեք .
 կասա, գործել, հիւսել . շարիք հասընեկ .
 զիւրիմ, զիւրութիւն . սիրտեկի բան .
 տակութիւն . կախ . նախանն . զարեկ .

Հեռուանց . ուզագամն .
 Հեռու նետոց . Հեռու նետած .
 ոտքի պասանք .
 խիտ, անհասարակ . սալ .
 մաիկ չընել, զլուխ քաշել . սալ ումալ .
 ոտքի տեղ, Թողած նշան, օրինակ . իլ . կորնեք .
 փնարակել . քննել . կտակն երթալով փնարակել .
 արամոց . թեթթիլ . կթմեք .

Հեաստեւս, մաի, մաից . կակել ինոց, վաղալ .
 ոտքով զնացող . կակնն եկող . հասարակ . ս .
 նարգ . շարագրութի մը ոք ոտանուար չէ .

Հեռուիմ, ևեցոյ.	հեռեն երթալ. քաղել:
Հեազհեռու.	հեռե հեռ. քիչ քիչ:
Հեախ.	ոտքով դացող: կայան կիտեն:
Հեախոս.	
Հեր, բոյ, բաց.	մազ: սաշ:
Հերարձակ, կի, կաց.	մազերը ջրցնբած:
Հերին, բեան, բեամբ.	սուբ ծայրով երկամ: սիզ:
Հերիք.	բաւական. մեծցած:
Հերկ, կի կամ կոյ.	երկիր գործելը. գործած երկիր:
Հերկեմ, կեցի.	վարել: շիճիմ սիրակք:
Հերձանեմ, հերձի.	պատուել, ճղքել. բաժնել. կարել:
Հերձեմ, ձեցի.	
Հերձուած, ծոյ.	անմխարանու թի, բաժանում. հերեախկոսուի
ի Հերուն հեռու.	անցեալ տարու ընե ի վեր:
Հերքեմ, քեցի.	վերանել: դովմազ:
Հեց, ջի.	անուին կամարը շքնանակը:
Հգոր, ի, բաց.	գորաւոր. ամուբ, կարծր: գուլիթի. դավի:
Հն, հինի, նից.	աւազակ. աւազակուի. լեթեճի. լեթեճիք:
Հեր, հիքի կամ հիքոյ.	թշուտ, ողորակել: սեճիլ:
Հիանամ, աջոյ.	բերանը բաց մնալ, խիտա զարմանալ: հէյրան
Հիմն, մնի, նաւ.	օլմազ:
Հիմն, ման, մանց.	ջրեղեն բաներու շափ մը:
Հիմնանամ, նացոյ.	թեմել:
Հիմնարկեմ, կեցի.	հիմնուիլ, հիմ ըլլալ, հաստատուիլ:
Հիմնեմ, նեցի.	թեմել սրագմազ:
Հիւաւուրց.	ճեր, շատ առնուան: էհախար:
Հիւնամ.	հեալ:
Հիւ գալ.	պարտիլ:
Հիր.	մանուշակի դոյն:
Հիւանգանամ, դացոյ.	հիւրանալ, տկարանալ: հաստալանմազ:
Հիւթ, լոյ.	նիւթ. ջրեղեն մաւր. ծուծ:
Հիւծիմ, ճեցոյ.	հալիլ, մալիլ: երիմէք, զոյի. ֆլեմէք:
Հիւղ, զի, զից.	խրճիթ. խրսիբե ծածք. նիւթ, մանր մա-
	սունք: դուլիպե. հիւլե:
Հիւս, սի, սից, կամ սոյ.	հիւսուածք: էօրակ, պիքակ:
Հիւսակ, կի, կաց.	երկայն մաղ. հիւսած մաղ:
Հիւսկեն.	հիւսուած:
Հիւն, սան, սանց.	տաղբամաճը, տիւրիկը:
Հիւբ, բոյ.	օտարական: միսա. ֆիր:
Հիւրընկալեմ, լեցի.	միսա. ֆիր գապուլ էթմէք:
Հլու, լուի, լուաց.	հազանդ. խոսք մտիկ ընող: միւթիւ:
Հծճեմ, ճեցի.	գոստալ, մեկմեկու. հեա ջած ձայնով խոսիլ:
Հմայեակ, յեկի, կաց.	կախարդի կծիկ: համայիլ:
Հմայեմ, յեցի.	ստանանային օգնութեամբը դուշակել. գտլքը
	գիտնալ:
Հմուս, հմախ, տաց.	մեկ բան մը աղէկ գիտցող: վուգուի:
Հնդիկ, զկի, զկաց.	հնարասանցի. սե մորթ ունեցող (մարդ):

Հուսկու .
Հուսկանհար, բի, բայ .

զրուար, քաջ: զուլու :
աւարակ, ճամբորդները կողողալու: թիւրիւ-
տիւ :

Հուս, հմոյ .
Հուն, հմի .

չեփամ . չիհասամ . անգուծ :
ուր որ գետին շուրջ քիչ և, գետին դուրս
անցնելու տեղը: կէշիտ :

Հուձձք, հմոյ .

հասամ ջարեն կամ ուրիշ անոր նման բերք,
զանոնք կարելը, զանոնք կարելու տաննը:
սիլիւն, սիլիւն զեմանը :

Հուպ, հպի, հպից .
Հուպ ընդ հուպ .

մտ, հարորդ . նման . քովը :
շուտ մը :
ծայրինը . վերջին, ետքի :

Հուսկ .

կրակ . տաքութիւն, ջերմ: ակէշ :

Հուք, հրոյ .

հաղանդ . բանի մը ետեւ եղող, փոյթ ունե-
ցող, ծառայող: միւթիւ :

Հպատակ, կի, կայ .

մաղուր, ֆատուլ:
մտիկնալ . գուշիլ: կողաշմաղ . ազանմաղ :
անպարկեշտ կերպով զարգարուիլ :

Հպարտ, աի, տից .

ճարտասան :
ուրախութեան ձայն . մեծ անուն . լուր: չափ,
նամ . խաղեր :

Հպտակ, բի, բայ .

Հարկ, կի, կու .

Հոչակ հարկանեմ .

բարձր հատակու, մեծ մարմնով . ուժով:
արթուն կենալ . բանի մը վրայ հոգ ունենալ .
զգուշանալ :

Հոչակեմ, կեցի .

խնայքընող, ուրիշ ձեն ընող: մուգալիտ :
անպարկեշտ զարգարանք :

Հակոյ, յի, յից .

եա կենալ . գատուիլ . յանձ չաձեւլ . վախ-
ճանիլ: վաղ կէշմէք . գաղուլ կէմէմէք .
կոյմէք :

Հակեմ, կեցի .

մետաղ . արծաթ՝ ոսկի և անոնց նման կրա-
կով հալելու նիւթեր :

Հպպիտ .

կրթութիւ, ուսում, արուեստ . կարգ կանոն .
կրթուած . հանգարտ :

Հպպանք, նայ .

կեր, թէմպիչ, իզին :

Հրամարեմ, բեցի .

սուտ անձներուն տուած պատգամը :
ճակատագիր . հարկ :

Հրահալ . Հրահալիլի,
լույ .

մետաղ . արծաթ՝ ոսկի և անոնց նման կրա-
կով հալելու նիւթեր :

Հրահանդ, դի, դայ .

կրթութիւ, ուսում, արուեստ . կարգ կանոն .
կրթուած . հանգարտ :

Հրաման, նի, նայ .

կեր, թէմպիչ, իզին :

Հրաման պատասխանուց .

սուտ անձներուն տուած պատգամը :
ճակատագիր . հարկ :

Հրամանար, բի, բից .

խնայքընող, ուրիշ ձեն ընող: մուգալիտ :
անպարկեշտ զարգարանք :

Հրաշագեղ .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրաշանամ, շայցոյ .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրաշեկ .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրաշք, շից .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրապարակ, կի, կայ .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրապարակեմ, կեցի .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրապոյրք .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրապուրանք .

խնայք . զարմանալու բան . զարմանք . ջու-
շանք: միւճիւղեմ :

Հրատարակ, բեչի.	գրգռել: ինձ վերակ:
Հրատ, ախ, ախ.	վառած կրակ. ընթին ստորոթի մեջը. մաշտակ. ներուն մեկը:
Հրատարակ, կի, կայ.	հաշակող, յայտնող: թեղող:
Հրակեր.	արատառ կանչելը: սառնել:
Հրգեհ, հի, հից.	կրակ: էանկըն:
Հրեշտակ, կի, կայ.	գետական. լուր բերող. թագթ սանող. ան. մարմին կակ: կջի. խաղկերձի. սայի. մե. լայի:
Հրել, շի, շից.	այլանդակ կենդանի, ցուցանի:
Հրխոսակ, կի, կայ.	կասկով թողած ժառանգութիւն: միտու:
Հրճուիւիւ, ճուկայ.	ուրբամուշ. ճրխալ, լալ ուրազ:
Հրոս, ախ, ախ.	զորք որ անձն թան աշխրհին սասած կը յար. ձրիին. սաստասկողնէրու թագմութի շար. գամը:
Հրովարտակ, կի, կայ.	մեծ մարդու բարեպաշտ. թագաւորի հրամա. նին գիրք: ճամ. ինքնան:
Հրուանդան, նի, նայ.	գեղ 'ի ծովու մջ կրկնյաճ լիս:
Հու, ախ, ախ.	ուխարներու և ուրիշ լորս ստրով կենդանի. ներու խուսի: սխրիս:
Հորամոյն.	աշուական հրե ծնած:
Հորան.	խուսի (այժկերու ուխարներու): սխրիս:
Հորու, բուի, բուայ.	խորթ հայր:

Չ

Չազ, գու, գուց.	նոր ծնած հաւ կամ թուլուն: կարու:
Չազար, բի, բայ.	անանկ անան ջրեղն լեցնելու գործիք. խուսի:
Չախող.	ձախորդ, անյաշու ներհակ: ուզուբուզ. զըն:
Չախողակ.	
Չալ աննիւ.	
Չալեւ, զեչի.	ձաղբ ընել, խախբ ընել, խայտասակել:
Չալի, կի, կու. ֆո.	կրկայն փայտ. ճեմելու գուազան. ծափ. բուն:
Չալի. ած.	չիտակ, ջջուած:
Չալիւիւ, կեչի.	ճեմել: անոյմէր:
Չայնակչիւ, կեչայ.	խուրբ մկ ընել, մխարանիլ:
Չայնեւ, նեչի.	ձայն հանել, կանչել. հրաւիրել:
Չանձախարիւթ.	գուբուս:
Չանձիք. Չանձրոյթ.	ձանձրակի. ձանձրութի: սանձ. սանձըզ:
Չանձրանամ, բայայ.	պեղար ուրազ, սանձազ:
Չառ.	ճուռ, անձարք:
Չառագիւթ.	ժանկրու: լէհրեօիլ:
Չաբ, բի, բից.	ձիւս մազ:
Չաւար.	պուլցուր:
Չգեւ, ձգեչի.	նետել. քաշել. սարածել. կրկնընել:

Չգոտամ, տաշի .	}	կերակուրը մարսելու ստեղծ վեր գալ, բլ
Չգոտեմ, տեշի .		զբոսաց :
Չգտեմ, տեշի .		շատ քաշել կամ տարածել, շտաշընել : սե- զամմաց, չազամմաց :
Չեզուն, զուան .		ծածք տան, նուսուն ծածքը : թափան, քիւ- փելան :
Չեազգեա, զիտի, տաշ .		արուեստը զիտաշոյ . արուեստաւոր : ուստա- իշի :
Չեառնիր .		պազշի :
Չեառաբաշի .		ձեռքովը :
Չեանտուիս լինիմ .		բանի մը ձեռք զարնել, սկսիլ : պաշտամաց :
Չեանարկեմ, կեշի .		բանի մը ձեռք զարնել, բանել . բան մը պատ- ճառաներով ցըրնել :
Չեանթափ լինիմ .		ձեռքը ետ քաշել, շիտանուիլ, ձեռք չի- զարնել :
Չեանհաս լինիմ .		կարնեալ, ձեռք ձգել : գատորը սլմաց :
Չեանտու լինիմ .		սզնել : կարաբմ կ(ծ)մբ :
Չեա, տայ .		պոյ : գոյրուց :
Չերբակալ սանեմ .		ձեռք ձգել, բանել, թու(ծ)մաց :
Չեւաշուցանեմ, ցուշի .		նմանը լինել, նմանցընել, ցըրնել :
Չեթ, ձիթոյ .		եղ . ձիթենիի պտուղ : շէյթին կաղը . զէյթին :
Չիււորիմ, բեշայ .		ձի հեծնել . ձի քշել :
Չիգ .		նետելը . քաշած, երկընցուցած, երկայն . ա- մուր . պինտ :
Չիր, ձրի, ձրեց .		ընծայ, շնորհք : պազշի :
Չիւթ, թոյ .		զիթիմ, գաղբան :
Չիւնարեր, բի, բից .		ձին գալը . փորձու(թ)ին . ձին բերող :
Չլեմ, ձլեցի .		պատուել, ճգքել, պինտ հազը բրել :
Չման, մերան, բանց .		ձմեռ . փոթորիկ . նեղութիւն . հալածանք :
Չմերեմ, բեշի .		ձմեռը մեկ տեղ մը անցընել :
Չմերուկ .		գարբուղ :
Չոզ, զոյ .		երկայն բարակ փայտ, ծառի ճուղ : սըրբոյ . տալ :
Չոյլ, ձուլոյ .		թափմու . ախազը . բուր . թափելը . թափած մետաղ : տեղըմե . տիւթիւն . քիւլիւն :
Չոր, բոյ .		երկայն փոս . դեռ անցնելու տեղ : տերի :
Չորձ, ձոյ .		վերարկու, հազուստ : կապաղ :
Չու, ձուոյ .		հաւկիթ : կուսուրթա :
Չուլածոյ .		թափմու բան : տեղըմե :
Չուլեմ, լեշի .		մետաղը հալեցընել, թափել, ջուրը ստուցը- նել, կարծրացընել :
Չունձ, ձնձոյ .		հին զյեստ, խարազն : ապա :
Չրանեմ, ձեշի .		ձեռքին սանել, յափշտակել . զզել :
Չանեմ, նեշի .		ընծայել, պարզե ընել : փելշիլը ստանագ :

Ղ

Ղակիչ, կէ, կայց.	զորքերուն կեցած տեղք, պատմել. զրբ. որ. առ. սթաղք, սակեր.
Ղամբար, ըի, բաց.	կամթեղ, ջահ, սասալ, մաշալու. ելլալը.
Ղեակ կամ Ղեկ, կայ.	սխմն:
Ղենթակ, կի, կար.	մէջքը պատելու ըսթ: փէշկեր, փէշտիմուլ
Ղէրձ, ձի, ձից.	սպարանդի բեր:
Ղալանթիմ, ըկցի.	խառնամեղքոր ձայն հանել, որտալ կանչել. սրանթիլ:
Ղաղիմ, զեցի.	ծածկել, պահել, դետինը շակել:
Ղաղիմ, զեցայ.	ծածկուիլ, պահուելու. լալալ կեղծումք, սաղլանմազ. խզմք:

Ճ

Ճագար.	արժարիկ: Թափան:
Ճախանայ, ջի, ջու.	ձիւ. սարի կայ: քեասակ:
Ճախարակ, կի, կայ.	ջահրակ: մազարա. չարգ:
Ճախարաւու.	խանա, Թայ: չրգ, ձիձիմ:
Ճախարան.	պառախ. Թաչիլ. ձի խաղընել:
Ճախրիմ, ըկցի.	մասակ ձի:
Ճակ.	գիմայե գիմայ կենալ, պատերազմիլ:
Ճակասիմ, տեցայ.	տայ խաղալու գործիք: Ճրաճը:
Ճակդարան, նի, նայ.	կարմիր բանջար:
Ճակնդեղ, զի.	Վայելուչ, յարմար, պատում, շիֆ շիտակ:
Ճահ.	Ճայիլ, ուշիւն. տիւլ տիւլ:
Ճահիճ.	Թայ տեղ, լիճ: պոթանգ, կեզ:
Ճահակ.	բազմութիւն, Ճարգ (կենդանիներու):
Ճազատ.	կունտ գլուխ: տալ:
Ճազատիմ կամ Ճազատիմ, տեցայ.	պրըսիլ, օձի պէս ոլբարակիլ:
Ճանձանչ, չի, չից.	լըս, պարճատութիւն: շակց. ըճըչ:
Ճանարտակիմ, կեցի.	մեծ մեծ խախիլ. շափաղանչ ճարտասանութիւնիլ: փաթ փաթ կէթմէք, քեաիմ սաթմալ:
Ճանար, ըի, բաց.	զորքերուն կեցած տեղք. զրբ: որտու սթաղք. որտու:
Ճանարուկ, ըկի, ըկայ.	մաղէ հիւսած պարի: խարար:
Ճանուկ, մկի, մկայ.	դոնդոնջի զարդերով շինած կի՛ քաշած բան. սակի կրիլ (չէրիս):
Ճայ, ձի, ձից.	չայուց. լէլէկ. մարթի:
Ճայթիմ, Թեցի.	Ճաթիլու կի՛ որտալու. սաստիկ ձայն հանել:
Ճայթիմ, Թեցայ.	Ճաթիլ: շաթլանալ:
Ճայրաիմ, տեցայ.	այքը մթընալ, տկարանալ. շիլ (չաշի) ըլլալ:

Հան, նի, նից.
 Հանաչեմ, ծանեայ.
 Հանազարհ, հի, հայ.
 Հանազարհորդ, զի, զայ.
 Հանկ, կի, կայ.
 Հանձկն.

Հաշ, շոյ.
 Հաշակ, կի, կայ.

Հաշակեղբ, ըսայ.
 Հաշակեմ, կեցի.
 Հաշեմ, շեցի.
 Հասպոզեմ, զեցի.

Հասպոզիք արեան.
 Հասպուկ.
 Հասպուս, սոսայ.
 Հասպոպոթ, թի, թից.
 Հասառեմ, տեցի.
 Հասեմ, սեցի:

Հասրակ, կի.
 Հասրկուց.
 Հասր կամ Հասրակ.
 Հասրակ, կի, կայ.

Հասրակեմ, կեցայ.
 Հասրճասեմ, տեցի.
 Հասրմանգ.
 Հասրոյ, սոյ.
 Հասրտասանեմ, նեցի.
 Հասրտար, բի, բայ.

Հասրտարափետափ, սայ.
 Հասրտարեմ, բեցի.
 Հգնեմ, նեցայ.

Հեպեմ, զեցայ.
 Հեղքեմ, քեցի.
 Հեմ, ճիմ, ճեսու.
 Հեմարան.
 Հեմեմ, մեցայ.
 Հեմիշ.
 Հենձեր, բոյ.
 Հեպ, սոյ.

խազարու ոսկոր: աղոց.
 ճանշնալ. խմանալ: թմանքնալ. անդամալ:
 ճամբայ. կեանք, վարք. օրենք, կարգ:
 ճամբորդ: եղճու:
 կեռ. ճիրան: շենկէլ. փենչէլ:
 ճերմակին վրայ սլուս սլուս սե գոյն, սե
 ճերմակի հետ խաան: զրա:
 կերակուր. կէտք: թասամ. կոյղն:
 համեստ. համ. գառամ. ջրեղն բաներու.
 շափ մը: լեղեթ, շէնի, սաստ. գառահ:
 համ սանկելու զգայորանք, բերան: աղոց.
 ուտել. համեստ ընել: եկմէք. շէնի ալմալ:
 կերակուր ուտել. թասամ կթմէք:
 ջրուել, ջրքքնել, սարամել, սաղքթմալ,
 սերփմէք:
 դան սելի:
 զի. բաւ ծանակոյ, սլքարակուտ:
 արծիւին ըզունգնը, ճիրան: փենչէլ:
 չորս զին գարկամ լոյս. փայլել: շալց:
 ափեղջրփեղ խոսիլ:
 ճառ խոսիլ. սրամել. խոսիլ. բանի մը վրայ
 զրոզ կամ խոսքոզ վարդապետել:
 սասորինջ: սաթբանձ սյունու:
 հնարք, զեղ, կերպ: շարե, իլամ:
 կենդանիներու կամ մարդու ուտելիք. արծե-
 լու տեղ:
 ուտել. արծիլ: եկմէք. օթլանմալ:
 կտրելու կամ փշերը կրելու մայն հանել:
 կայ, կոճակ. կօթ: գօփճա. գուլփ:
 սարսրտուծին: իշ կաղ:
 բազմուն տաջն խոսիլ. ճարտասանութ ընել.
 վարդեա, տեղեակ. արուեստը զիտոյզ. բան
 հնարոյ: ուստտ. զինասաթեար. հիւնեղլի:
 ամանը մեր հնարոյ, շէնի վերակաջու. ե-
 րեկի արուեստաւոր: գալլիա, ուստտ:
 հնարել: իճաս կթմէք:
 աշխատիլ. նեղուծի քաշել. շարքարուիլ. ջա-
 նալ. զէմ կենալ: շալքմալ. սըզնթթ
 շէքմէք. ջահտ կթմէք:
 ճըճըղիլ, ճուլ ճուլ բամբուիլ:
 ճըքիլ, պատակել. բամբուլ:
 աման. կէմ, — քաշել: եիւրիւցիլ:
 պատաշամ: քեշք: — մեծ գայրոյ:
 ժուս գալ: կեղնմէք:
 արտաքնոյ, կարեայ տեղ, քենեփ:
 պարարտ ծուխ կամ հոտ:
 փութալ: աճել:

Ճեղքեմ, պեղքե .
 Ճեռ .
 Ճիգն, Ճգան, Ճգանց .
 Ճիկ հանեմ .
 Ճիզմ .
 Ճիշ, Ճշի, Ճշիս կի՛մ Ճշոյ .
 Ճշով, Ճշովք կի՛մ Ճշոք .
 Ճիպ, Ճիպի, սայ .
 Ճիս, Ճիսի, Ճիսաց .
 Ճիքան, Ճի, նայ .
 Ճիսալ, զի, զայ .
 Ճկոյթ, Ճկուծի .
 Ճղճիմ .
 Ճղճիկն .
 Ճղուղ .
 Ճղփիւն .
 Ճճի, Ճճեոյ, Ճճեաց .
 Ճմեմ, շիցի .
 Ճմաղակ, ղիի, ղիաց .
 Ճնեմ, շիցի .
 Ճչգրիս .
 Ճչգրեմ, տեցի .
 Ճչեմ, զեցի .
 Ճչմարտարան .
 Ճչմարտարան .
 Ճչմարեմ, տեցի .
 Ճոխ, խի, խից .
 Ճոխմամ, խացայ .
 Ճոքեմ, զեցի .
 Ճողապրեմ, թեցայ .
 Ճողան, նի, նայ .
 Ճոռմ .
 Ճորուան, Ճորան, անց .
 Ճանչեմ, շիցայ .
 Ճառուղեմ, զեցի .
 Ճրագարան, նի, նայ .
 Ճրագու, զուի .
 Ճոճմանկ, կի, կաց .
 Ճոճեմ, ճեցի .
 Ճոշ, շի, շից .

արատարալ, աճալի կթմէք .
 դուռակ, ընտանիք, ապ, էգլատ, աշ, սիմփիլի .
 նեղութիւն, աշխատանք, փոյթ, ըմբ, սլ .
 զբնթը, զայլքեմ .
 պղտի լայն մը հանեմ, շրթ ընեմ .
 նոր ծնամ, տկար .
 ոչ եւեւ ոչ պակաս, խնայող, ձեռքը զոյ .
 պուալ կանչելը, ողբ, լաց, վայնասուն .
 աչքի ճարտ .
 այգեկուծին թնայած պղտի ողբադեր .
 գաղտնի ըլլուայ, փնչի .
 մայրի մարամ այլանդակ կենդանի, խղարկի .
 աճալ աճայիս հայրան .
 պղտի մաս, սրբա փարմազ .
 ազան, շափարանց հոգ ընող, էռփոյս, թի .
 թիլ .
 շատ ճիւրղ, ճղճում .
 անիս, ճարտարակ, թէքիքէք, մագարս .
 շրի մէջ բան կըմալու լայնը, ճղմք .
 մանր կենդանիներ, սրգեր, պեռնիկ, սոցլու .
 ճան .
 սիմեւ, ճղմեւ, կակըղղանեւ, էղմէք .
 սերլի .
 սիմեւ, քամեւ, նեղացնեւ, շարքըրկեւ .
 խիստ նման, իրաւ, բուն .
 աղկի քննեւ, թատաղ կթմէք .
 խնայել, ազանութի ընեւ, նեքեպիք կթմէք .
 Ճչմարիալ՝ իրաւը խառլ .
 քննեւ, իրաւը գանեւ, շիտակը խառլ .
 հարուստ, էրեկի, զորաւոր, հարարտ .
 հարամաւ, գոռոզմաւ .
 մաղիքը կամ մարտըր փետեւ .
 խալտիւ, ազատիլ, գուրթուրմազ .
 շուան, իփ .
 մեծ ջարդող, փա՛ք փու՛ք կանն .
 ճակի, ճրոճըս պեռնիլի .
 գրան կամ անուի կամ ուրիշ բաներու լայն
 հանելը .
 Ճղճիմ .
 Ճրագի աման, շաման .
 Ճարոյ, Ճրագ շիեկու, եղ, մամ կաղբ .
 կոշմակ, ճրոճըս .
 շաթեւ, էրեկընեւ, սալթթմազ .
 կաշիք զրահ .

Մ

Մագաղաթ, թի .
 Մագիւղ, զի, զւայ .
 Մագիւղ, լիցի .
 Մագլթիւթ, ցեցի .
 Մագաղաթ .
 Մագաղաթ .
 Մագաղաթ, քիւ .
 Մաղիւթ, լիցի .
 Մաղաթ, լիցի .
 Մախաթ, թի, թից .
 կամ թոյ, թով .
 Մախաղ, զի .
 Մախաթ, խաղայ .
 Մածանիւթ, մածայ .
 Մածնոււթ, մածնայ .
 Մակաղ .
 Մակաղիւթ, զեցայ .
 Մական, նի, նու .
 Մականոււն, նուան ,
 նուանց .
 Մակարդ, զի, զից .
 Մակարդիւթ, զեցի .
 Մակացու .
 Մակընթրակք .
 Մակոյց, կուկի, կու .
 Մահակ, կի, կու .
 Մահանաւթ, հացայ .
 Մահարձան, նի, նայ .
 Մահիկ, հիկ, հկաց .
 Մահիճք, հճաց .
 Մաղաս, սոյ .
 Մաղիւթ, զեցի .
 Մաղլմայ, յի, յից .
 Մաղթիւթ, թեցի .
 Մաղկատիւթ, տեցի .
 Մաղլ, ձոյ .
 Մաճ, ձոյ .
 Մաճառակ .

ուխարի մարթի շինած թուղթ :
 Ճիբան, գաղանթ թուանգ : փեմչե :
 Ճանկաակ, թամարանագ :
 մաղե խաղրամ, ճորով աղատամ : սար գուր .
 թուլմուշ :
 ձութ : սաղլղ :
 մանրիւղ, ծեծիւղ, փշրիւղ :
 ուղտ - հաստ շուան : տեղի - հալաթ :
 մեծ տակ : չրվալաղ :
 կաշիէ մեծ պարկ - զամբիւղ : հէյակ - զէմպիւղ :
 նախանձիկ : զըսգանմարգ :
 կոշիկ, փակշիկ, թանձրանուղ - բանի մը եւե .
 լոջ սկի կապիւղ :
 ուխարնե բուն կենալու տեղը : մանարա :
 ուխարնե բուն հանգշիլը :
 դաւաղան : չրպուզ, տեղեմեք :
 երկրորդական անուն : լաղաւ :
 պանթի՝ մածնի խախայ : մայա :
 մակրրդիւղ - թանձրացընեւ շաղաւի :
 տեղեակ - խելքը հասցընող - վերակացու : վու .
 գուֆ :
 տեղանին ետքի ուտելու բաները : ինձէ ման .
 ճա :
 պղտի նու : սանաւ :
 ծեծելու փոյտ, գաւաղան : սօփա :
 մեռնիկ - կիրքը զսպիւղ : էօլմէք :
 դերեղմանի վրայ անկած սիւն - պարտոյին
 վրայի բարձրացած կասր կասր պատերը :
 ախրիկ թաշ :
 նոր ծնած լուսին : կարթ ալ :
 անկողին, պատկելու տեղ : կաթագ, տեղեկ :
 ուղլամ : սաղկամ :
 մաղե անցընել, մաքրել - զրուել :
 տափակ աման : թապագ :
 աղթը ընել, աղաւել : կարվարմագ :
 խոցել, խայթել - կակցընել :
 լեղի : սաֆրա - սրամու թիւն - բարկութի :
 տեղտա - էօրքե :
 երկիր վարելու գործիքին բանելու փայտը :
 սափան աղաճը :
 նոր շինած սրանիք :

- Մամանայ, յի, յից. զիցած հարստութի. հարստութի շնոր :
 Մաման, մայ. բան ճգնելու գործիք : մեկնել, ճնանքի :
 Մամուս, մայ. քարի՝ փայտի վրայ կամ թաց սեղ բուսած
 խոտ : կուսած :
 Մայրաբարբառք, չի, քաց. մեծ քաղաք, թագաւորին նստած քաղաքը :
 Մայրի, բայ, բեաց. մայր (շամ) ծառերու անտառ. գաղաձնեբու
 բոյն :
 Ման. կամ թին երեսը կապած պարստութիւն. սը-
 տու զնեբուն վրայի մշուշը :
 Մանանիխ, նից. հարսուլ :
 Մանգաղ, զի, զու կամ ցորեն քաղելու գանակ. պարտիզպանի գա-
 ղաւ : սրազ :
 Մանեակ, նեկի, կաց. վշի վրայ անջընելու կէր զարգ. ճիւղաց
 հալցա :
 Մանեմ, նեչի. սլորել, նիւսել : սիւքմէք, կորմէք :
 Մանկ, կի, կու. նենգութիւն, խարկը : նիւսել, ֆիւս :
 Մանկամու. ծուխ, ծուաց. վարպետ : խմա :
 Մանկամարդ, զի, գաց. աղիկ, չիւ սարսուք կին :
 Մանրեմ, բեչի. փշրել, կտորակել : ու ֆաթմայ :
 Մանուշակ, կի, կաց. մեկնքէ :
 Մանրակրկիտ ամեմ. մանր ֆիտարակ :
 Մաշ. սիգիլեա. — մաշած, նին, կակի :
 Մաշարայ, յի. բարակ ցու : վերեմ :
 Մաշկ, կի, կից. մարթ, կաշի : մշին :
 Մաշկեակ, կեկի, կու. կաշիե հազուսա : փեւսակքի :
 Մաշիմ, սեցայ. մաղիլը թափիլ :
 Մաւախուզ, խոյ, խոզ. մշուշ, մութ : փուս, սիւման :
 կամ խոյ, խոց. պաշար պահելու սեղ : չիլիք : — ներս սեղ
 խոց :
 Մաւան, նի, նայ. } մամանից ըլլալ : նիսեւար ումայ :
 Մամանկիմ, ցեցայ. }
 Մամանուրիմ, բեցայ. }
 Մամեմ, նեչի. մաս մաս ընել, բամբել, մաս հանել :
 Մասակ, կի, կաց. կենդանիներուն եղը : սիլի :
 Մասակարար, բի, բաց. անտես, վերակացու. հազացող : վեքիլարն :
 Մասաղ, զայ. մասաղ, փափուկ նոր ծած : չեւրփե, թաղ :
 Մասեան, սենի, նից. զիլը, հասար : չիթայ :
 Մասեան կամ Մասեմիկ գունդ. Պարսից զարբին երեկել գունդը :
 Մասեմաղիք, զրի, գրաց. զիլը շարողրող :
 Մասիմ, վեցայ. կաշի, փակշիլ. թմրիլ, անոցայ ըլլալ :
 Մասն լինիմ. մասնեկ, շարտիսեկ. մասնուիլ :
 Մասնցոյց ամեմ. մասով ջջընել. մալք ընել :
 Մասուցանեմ, տուցի. մասիկընել. ընծայիլ, կանաչարբմայ. սան-
 մայ :
 Մասիմ, սեայ. մաս կրթալ, ընծայուիլ : կանաչմայ :
 Մասուսակ, կի, կաց. զինի բամբայ, զինի վերակացու : գանհ.
 քար :

Մար, բու.	ջրեղեն բաներու շափ. աղցի մը անուն :
Մարագ, զի, գաց.	յարդնոց : սամանլըզ :
Մարախ, խի, խաց.	մարխի : շեքերիկ :
Մարզ, զի, գաց.	խոտաւեա գաշա : շոյլը շինն :
Մարգագեաքին, անոյ.	
Մարգարանոյ.	մարգըրան շինած : ինձիտան :
Մարգախանձ.	մարգակեր :
Մարգակ, կի, կաց.	զերան. ծածք : տիրեկ :
Մարգահաձայ, յի, յից.	շողոքորթ :
Մարգեղոյչ, լուզի, գաց.	զիւն հանող, մարդընող :
Մարգպետ, ախ, սաց.	կանանց վերակացու : զըլտար աղաւը :
Մարզ, զի, զից.	կազմ, երկիր : սեւիմ :
Մարզեմ կի՛ Մարձեմ, եջի.	կրճիկ, սարվելընիկ :
Մարգպան, նի, նաց.	կուսակալ : փաշա : միւսելլ իմ :
Մարթեմ, թացի.	ճարեկ, կրնալ. կարելի ըլլալ : գատըր սլմագ :
Մարի, բույ, բեաց.	եզ հաւ :
Մարի կամ Մարի, բի.	չբրա :
Մարմանոյ, զի, գաց.	արեզգեմ գուարձալի երկիր :
Մարմաշեմ, ջեջի.	եւթ սաննալ, կճել. կակճիկ :
Մարմարին.	մերմեր :
Մարմանամ, թացայ.	մարդ ըլլալ, մարմին ըլլալ, թանձրանալ :
Մարա, ախ, ախց.	պտակ բազմ, կոխ : ճէնիկ :
Մարաիկ, ախի, ախաց.	ճէնիճի :
Մարակոյ.	բերդ : թագաւա :
Մարանլիմ, մարանոյ.	պտակ բազմիլ : ճէնիկ կիմալ :
Մացապ.	շաա ճուղիք՝ ծառեր՝ փշեր մեկտեղ բուսած : սրման :
Մարառիմ, սեցայ.	կուտիլ, դեմ կենալ : ճէնիկ լէմալ :
Մարի, բույ, բեաց.	եզ սխար :
Մարուր, բրի, բրից կի՛	թիւլ, բրոյ :
Մարա.	
Մարապետ, ախ.	կեմերիք :
Մարաուոր, բի, բաց.	կեմերիք ճիւ պաշ :
Մարան, սեջի.	կեմերիք ճիւ :
	մարա աննի կամ տալ : կեմերիք պլմագ՝ վերմալ :
Մարբեմ, բեջի.	սրբել, փայլեցընիկ տալ լի սիրմալ, թեմիլ մալ :
Մղիմ, լեցայ.	բորբառիլ : բիւլիլ մալ :
Մեւան, նի, նաւ.	թանաք : միւրեք բեկ :
Մեխակ, կի.	գարան թիլ :
Մեծաղցի, գույ, գեաց.	ազնուական : բիլիզաւա :
Մեծանամ, ծացայ.	մեծնալ. հարսանալ. փառաւորաւիլ : պեյիւ. մալ. զէնիկ լէմալ :
Մեծատուն, տան, տանց.	հարուստ : զէնիկն :
Մեծարեմ, բեջի.	պատուել, յարգել. մեծ բան սեպել, թիլ. պար կիմալ :
Մեծիմաստ.	խելացի : ազըլլ :
Մեկին.	մեկ հաս մայն, մեկ հատիկ. յատուկ : պիլ թանկ. սալմ :

Մթեր, բի, բից.	զիգած բան, պաշար. շատ բան: զահրե. չող շէյ.
Մսեխ, խոյ.	պզտի ճանճ: սիզիսիմեք:
Մսդուհ, զիբ.	
Մտարանիմ, նեցայ.	խոսքերնին՝ արտերնին մէկ ընել:
Մտածին, ծնի, ծնու.	մէկհատիկ զուտակ:
Մտակ, կի, կաց.	մէկ. մէկ հատիկ: պիբ. պիբ թանկ.
Մտականի.	մէկ աշքով: պիբ կեռայի:
Մտակողմանի.	կող: սազակ:
Մտահամու.	մէկտեղ. բաշարը մէկին: պերպուբ.
Մտահաղոն.	
Մտահեծան.	միտակ տիրող. բաշարին տիրող:
Մտաւայնիմ, նեցայ.	մտարանիլ, խոսքերնին մէկ ընել:
Մտամոյր, մար.	մարը մէկհատիկ զուտակը: պիբ թանկճիկ կպատ:
Մտամոր, բի.	
Մտամիտ.	անխորհրտի. հաւատարիմ: հիլիսիլ. սատրոգ:
Մտանձն, ձին, ձանց.	կր նուտը, անսպասակամ, ճգնուտը: քեշիլ:
Մտարարակ, թի կամ	կիրակի որ: փաղար կիւմիս:
Թու, թուց.	
Մտարարակի, թուց.	
Մտապաղաղ.	մէկ կտոր. առանց զարդի: եկքփարե. պայ. տղը:
Միգն.	բարակ կեզն կամ կաշի: զար:
Միբառ միջի.	մէկի մէկիկ: պիբիբ պիբիբ:
Միծ, մծի.	տիգով, շամուս:
Մինչ.	կրբոր. ինչուան: նէլէ քի. թա քի:
Մինչդեռ.	
Միջատ, տի, տայ.	պզտի կենդանիներ, որդեր:
Միջնանի.	անխին մէջ տեղը:
Միջնորդ, զի, զայ.	մէջ մանող, հաշտեցրնող. գործիք. սպասա. ւոր: արայա կիրեն. միանճը:
Միբո, միբոյ կի զի, զայ.	պտուղ. եկմիջ, մէլիլ:
Մըմիմ, զերես.	քնեն արթընցած՝ կրեսք ծանակել:
Մըուհն, միկան.	փայտաթիլ. թահատայիթի:
Միւս, միւսի.	խթեւ. կրկրթին ջուր տալ: սողմաղ:
Միսիմար, բի.	միսիմարանք. միսիմարող. թեւլիլթ. թեւ. լիլթ միսին:
Միսիմարեմ, բեցի.	տիրտ տալ: թեւլիլթ կթմեք:
Միսիքճ հարկանեմ.	ջրին տակը մանել: տալմաղ, պտմաղ:
Միսկեմ, կեցի.	լիկեցրնել, հատեցրնել: շիբիթմեք:
Միտոյ, ջի, ջու.	շերեփ: քեփիլէ:
Մծիկեայ, նեի, նեից.	պզմուծին ընող:
Մկանուղք, նանց.	կանակ. ջրի կրես: արգա. տու իւզիս:
Մկմամ.	քիթ ու պաշ ընել, ծաղը ընել: պըլը պուր. մաղ, մասգարա կթմեք:
Մկուռոյ, մինդի, զայ.	կրկան նիզակ: ուղուն մըլըրաղ:
Մկրատ, տի, տայ.	մազաս:
Մկրտեմ, տեցի.	լուսնաւ. կրեւել: կայգամաղ. վաթիթիլ կթ. մեք:

Մշկչ -	յարգի մանրութ. փռել. կրակի կայծ: Թիւյ. Թաւ. զըզէլճոմ:
Մշկմ, մշկչի -	հրել, գուրս ձգել. խոթել: տիրութեմք: տիր. մեք:
Մշկիմ, կեցոյ -	խոցուիլ, սիրալ ճակիլ. շուռչ չիկրնալ առ նել: պարտաւոր կրակի սլմազ:
Մշուկ, ձկի, ձկու -	սիրալ ճակիլը: ախագան:
Մշուն, նի, նայ -	հազար քառ. միլ:
Մշուանմ, տաջայ -	սղը պզտորիլ, մըթըննալ: գարարմազ:
Մնամ, Քաջի -	կենալ, սպասել. շանցնիլ: տարմազ, սղք. լէմք. կէլմեք:
Մնաս, սի, սից -	սարկի անուն:
Մնչեմ, շնչի -	կամայուկ մը հասաւել. ազանքին մայն հա. նելը:
Մշակ, կի, կայ -	զեղաչի, սոյեկան, երկիր բանալ: կրինճի. չիֆթճի:
Մշակեմ, կեչի -	հերկել: չիֆթ տիրմեք:
Մշակի, տի, տկու -	պզտի աւել. խոտի փունջ (աւմեթ):
Մշանքեմաւոր, բի, բայ -	միշտ տեսլ, վախճան շունեցոյ: կպեա կլ ա. պաս:
Մոգ, գու, գուց կամ գի, գայ -	խմաստուն, փիլիսոփայ, մարգարե. կախարչ: միւնէճճիմ:
Մոգի, զույ -	հորթ: տանա:
Մոլախինոյ, խնդի, զիւ -	Թունաւոր խոտ մը: շուքրան:
Մոլախտախի, տեցոյ -	անպիտան խոտեր բունիլ:
Մուլար, բի, բայ -	մուրդընալ, մուրթան. մուռ. խարեբայ: աշտա. սըմը. էյրի. հիլլեպալ:
Մոլեզմիմ, զնեցոյ -	խենթենալ, կատիլ: շըլըրմազ:
Մոլեկան, նի, նայ -	կատաղի, խենթ. տխտաւոր: շըլըն, տիվանէ: բազմուկ: կպեմկիմեճի:
Մոլի, լույ, լեայ -	
Մուլու, շի -	
Մուլրիմ, բեցոյ -	
Մոխրեմ, բեչի -	մոխիր գարձընել:
Մոլեղ -	քերթէնըրէլ:
Մամ, մայ -	պալ մանու:
Մամեղն, զինի, նայ -	մամե շինամ ճրայ:
Մամեմ, նեչի -	մամեզ պասել, մամուսել:
Մոյթ, մութի, Թիւյ -	նեցուկ: տայազ, տիրակք:
Մոյի -	հազմափ, սարի անան: փապուճ:
Մոյն -	զեղեչիտի. գուարթուի. ազուոր. գուարթ:
	կիւզէլլիք. կիւզէլ. Նասանը, կարըշըրը:
Մոյր, մուրոյ -	մուրալը. մուրացամ բանը: տիլնճ, սաստգա:
Մուայցմք -	մաննալը: տնութմաւոր:
Մորենի, նույ -	մարմնի: գարս տիրէն:
Մորթ, Թոյ -	կաշի: տէրի, փեսասեւքի:
Մորթեմ, Թեչի -	մարթը հանել. մուշընել: կոզմք. պոզալ. լամազ:

Մարի, բւոյ, բեւոյ.	գաղանի բոյն:
Մարշ, շոյ.	ճուղ. գաւազան: տալ. շրպուղ:
Մարմար.	կակիծ. խշխուք, մղմղուք:
Մարմարիմ, քեցոյ.	կակծ ալ, խշխալ, սիրտը կարբարիլ:
Մարտս, սի, սոյ.	խենթ. անմտ: տիպանէ. ազըլըլըլ:
Մոչիմ.	հեղընալ. կերի չէքիլմէք:
Մուգ.	քամած բան. հիւթ:
Մուի, մոյ.	ծուխ, թիւթիւն: — ջուր սոււած երկամ:
Մուծանեմ, մուծի.	մոցընել, խոթել: կերտիքմէք, իչէրի սոցմադ:
Մուկն, մկան.	մուկ. մարմնոյն մտա ու ջգտա մտար: սըլան. սինիլլի կթ:
Մուճակ.	տոխց աման, հողթմափ: փապուճ:
Մուն, մոյ.	մոծակ: սիլլիսինէք:
Մունջ.	լեզու չունեցող, համբ: տիլտիլ:
Մուշտակ.	քիւլք:
Մուտք, մախ.	մանեղը. գուս. բերան. եկամուտ: կերիլ. գափու. կէլիք:
Մուրացիկ.	մուրացկան: տիլլենճի:
Մուրկ, մրկի, կոյ.	մրկած, խահրած:
Մուրհակ, կի, կոյ.	գաղինքի կամ աղաշանքի թուղթ. ձեռաղիր: թէմէսիք, արզուհալ, ֆիւրան:
Մուրճ, մրճոյ.	բար կարեւու. գործիք: չէքիճ, քիւլիննկ:
Մուրց.	եռւմրուղ:
Մոսիլ.	մուշ, մութ, մշուշով պատած: տիւման, գա. բարթը, տիւմանըլ:
Մազապլիմ, լեցոյ.	անյազարար ուտել:
Մաման, ապի.	գաղաններուն ձայն հանելը. գաղանի պէս պտտալ կանչել պտտնալ:
Մանչեմ, չեցի.	մամաւորով կանչել. ստափիկ հառաչել: պազրը. մադ. ինչէմէք:
Ման.	դնդուր. պուտ: լոփ կթ. պալարը:
Մամուռք.	միւ ունեցող, մարմնէ շինած. մարդ: կթի. ստամ:
Մակի, զոյ, զեւոյ.	մսիլ, ջրակն նեղիլ: խշիւմէք:
Մանի կի Մրախ, սեցոյ.	կենդանիներուն ուտելու ամանը. ծնոս, ծա. մէլիք: եկմիլք. չենն:
Մաւր, մարոյ.	մտածել. կամենալ. բանի մը ձեռք զարնել: տիւշիւնմէք. խտեմէք. պաշլամադ:
Մաարեքեմ, բեցի.	ուղելով, կամեր:
Մաաղիւր.	արտակից, ընտանի, հաւատարիմ: սըրտալ:
Մաերիմ, բմի, բմոյ.	վարոց. խթան, մշակելու գործիք: գամըլ. մ. տուլ:
Մարակ, կի, կոյ.	աւանակ, իշու ձագ, բուսակ: սըփու:
Մարուկ, մարկի, կոյ.	սե ընքուի: սիահ գալ:
Մրայուն.	չեցին, բանի չեկող. վարի ստափճանի:
Մրդուղ.	մուրով սեղընել, մըճտակել: սիահ լանարբուսող:
Մրեմ, մրեցի.	մեղմ ձայն հանելը, քթին տակէն երգելը:
Մրմունք, միւր.	

Մբուր, մբրոյ.	դիրս, աղկուք, թարթու, թիւթ.
Մբրիմն, շման.	զարման:
Մբրիան, շման.	փոթորիկ, աղկամուծի, սաստիկ հոգ, սաստիկ ծախ: զայ, թու ֆում, ֆրբթբում:
Մբրիկ, մբրիկ, կայ.	յաղթողին վարկը, պատկ, պարզի:
Մբրանակ, կի, կայ.	կուտիլ: բառնցով պատե բառով ընել, կիւնէ, մէք:
Մբրեմ, շեչոյ.	խիտ մտ, դիտան վրայ կեցած: փեք կայուն:
Մասուրուս.	տիպ, շեխ, սարմու, շեխուս: շամուս, ճիւղ ճիւղ, պալլըք:
Մար, բի, բից կթ բայ.	խորթ մայր: կոչ անա:
Մարու, բուի, բուայ.	մարտք անկցող: սաղալլը:
Մարուանի, նույ, նուայ.	

Յ

Եայ.	կուշտ, կշտամալլը: տոյուլ:
Եագուրգ.	կշտամալլ: տոյուլու:
Եաղկում, գեչոյ.	կենդանին մեռչընելէն առաջ տանիլէ. նախ, բել, զոհել:
Եաղիւմ, գեչոյ.	սարակիկ հատրմերէ շինած պատ կամ ձեզուն:
Եաղեմ, գեչի.	շինի, ֆարֆուրի, մուղալիքա:
Եախնարակ, կի, կայ.	Թանձր, կուտ, ցած: զապա:
Եախնթոր.	խամախնդար: առանց մտածելու, առանց
Եախուան կթ Եահուր.	զգուշանի: թեզիքի: իւտախան շեչի:
Եանեմ, ծեչի.	պարտաշրմել, սաղխ անդին տանիլ: կեզին, տիրմէք:
Եանեմ, նեչի.	դիտել, նայիլ: պաղմուզ, կեղեկթմէք:
Եանիթ, կնթի.	կապուս, զիւմուրիլ:
Եանուրի.	սաղմնուայ:
Եանիւմ, գեչի.	աղիլ, աղ ցանել: գուղլամուզ, գուղ կքմէք:
Եանթ, թի.	յաղթող. մեծ ուժով. սաստիկ: կազուզ, պեչիք. շեկին:
Եաղթահարեմ, բեչի.	ներքեն տանել. նեղիլ, եկմէք, զու կթմէք. հեղուք կթմէք:
Եաղթանակ, կի, կայ.	յաղթութեան նշան կամ վարձք. յաղթող:
Եաղթեմ, թեչի.	եկմէք, իւտա սղմուզ:
Եաղիւմ, կեչոյ.	հուրիլ, լիկիլ:
Եանախ, իի, իայ.	շատ, առատ. շատ անգամ: չող, սղզ սղզ:
Եանայր անա.	շատ սարսիմեր. շատ ժամանակ ետքը:
Եանախ, ուչոյ.	պնդել, իր կտուքն առաջ տանիլ, ամուր կեծուլ:
Եանեմ, մեչի.	ինչառ կթմէք:
	ուշանուլ, անալմուլ: կեճիլմէք:

Յարմիր .

զանգաղ . ծանր շարժող . սուշ : աղբը , կափաշ . կեճ :

Յայտ . Յայտմի .
Յայ . Նեաց .

ծանուծ . աչքի զիմաց կրածը . նշանաւոր . կրեկէի : արեյան , արեւլի , աշխարհ :

Յայտ ամեւ .

Յայտնեմ , Նեցի .

իմացընել : արեյան կեմեք :

Յայրաս կե՛ : արաս , սոյ . անպարկեշտ . լիբր : առաջը , կակփախ :

Յանգ . զի , զից .

կարը , վերջ . լիճնալը , զարգիլը . յարմար . վարչուշ : սոն , սեճ . պիճմեօի . սոյիւան , կարըլըղը :

Յանդչիմ .

կողիլ , կոճընիլ . կտեկ ըլլալ . զարգիլ :

Յանդիման .

զիմացը , առջին , կանճեմ :

Յանդիմանեմ , Նեցի .

զիմացը դնել , կրեար զարնել : աղարդանաց : խիտ համարման , առանց վարի . իրեն ապա . սինած : սերպիւթ , կափաղ :

Յանդուգն , զգուշ .

հոգալ , բանի մը հոգն իր զրոյ առնել : զայրըմաց :

Յանձանձեմ , մեցի .

ինձի յանձնած է : պանա թեւիլթ ոլմուշ սուբ :

Յանձն է ինձ .

յանցանք ընել . օրենքն սոյի առկ առնել . սխալիլ : զապահանթ՝ սուշ կեմեք . կանըլմաց :

Յանցանեմ , ջեայ .

սուշ , զապահանթ :

Յանցանք , նայ .

զոհ : զուրպան :

Յառա , տի , տից .

նախանձիլ , սուրիշի շար սեղել . աչքիլիլ : զըս . զանմաց . նապար վերմեք :

Յառադեմ , զեցի .

փտանդե ազատ , անկասկած : քեակրախ , կմին : ուշադրնել , կրկընդրնել . ուշանալ , կեմիճմեք :

Յառադիմ , զեցայ .

Յառադիմ կե՛ Յառադիմ .

Յառադիմ , զեցի .

աւերորդ ճուղիքը կարել . խուղել : պատասմագ , զըրփմաց :

Յառադեմ , զեցի .

հմուտ . մեղքը յաճող . յարմար :

Յաճողակ .

կանկն կեղ . անդը բունոյ : արատաքի . խաղիճի : առաջուց . իլերանն :

Յառաճողայն .

առաջ գնացած . զարգացած : իլերի կեմիճի :

Յառաճողակ .

առաջ կրթալ . առաջ հասնիլ . փութալ . առաջ գալ . ուժալիլալ :

Յառաջանամ , ջուցայ .

առաջուց . կվիլանն :

Յառաջատիմ , տեցայ .

զիտել , աստիկ նայիլ : տիք տիք պագմաց : կըլիլ . արթըննալ . ողբըննալ : զալլագմաց . ջանմաց . տիրիլմեք :

Յառաջնեմ , ջեցի .

Յառաջնեմ .

Յառիմ , սեցայ .

Յառնեմ , յարեայ , արի .

կասեմի :

Յառիմ .

Յառիմ .

Յառապիմ կամ Յառակ .

տակ . զեմին . խոր . զեմի գոց : ալթ , եկը . տեղեմ :

Յառապիմ .

Յառապիմ .

Յառապիմ , կեցի .

փըջընել , զեմնի հաւասար ընել . ընջել : տի պիտալ . վերան կեմեք :

- Յառանձեմ, յառփ.
 - Յառեմ կամ Յառեմ, սեչքի.
 - Յառուկ, սկի, սկաւ.
 - Յար.
 - Յարացեմ, զեչքի.
 - Յարամբի 'ի Ներքս մասնէ.
 - Յարացոյց, ջուչքի, ջից.
 - Յարգ, զի.
 - Յարգարեմ, բեչքի.
 - Յարեմ, բեչքի.
 - Յարկ, կի, կաց.
 - Յարձակիմ, կեչոյ.
 - Յարմարեմ, բեչքի.
 - Յասեմիմ, Նեչոյ.
 - Յասանակ, կի, կաց.
 - Յասելում, սեչքի.
 - Յասելում, սեչոյ.
 - Յասեմ, սեմի, մից.
 - Յասեւ.
 - Յասիտեան, տեմի, Նից.
 - Յափշտակեմ, կեչքի.
 - Յափոխիմերս երթմամ.
 - Յափրամամ, բացոյ.
 - Յեզուզակ, կի, կաց.
 - Յեզակարմ.
 - Յեզանակ, կի, կաց.
 - Յեզանակեմ, կեչքի.
 - Յեզափոխեմ, խեչքի.
 - Յեզչեղեմ, զեչքի.
- աւելորդ ճուղերը կտրել: պատասանոց:
 բուն իրենը. մասնաւոր. որդ. սասկ. միմակ:
 քննախնին, կոչ, սարչ. կալընըչ:
 յարմար. նման. մաս. միշտ: ուշիւան, միմա.
 սիւց. կալըն. տայցես:
 արեւու մէջ զնել. բաց սեւզ պտակիչ. յանջա.
 սորը կտրել:
 ճամուկ մը սկզբելով Ներս մանէլ:
 յարմար օրինակ. նմանութի. իտպած. կարեւր:
 արմէք. համարում. պատիւ: սեչքի. զջրմեծ.
 իջլէմ:
 ջորենին խորը: սաման:
 պատարասեւ. շտկել. շինել. տիւղէմէք:
 կափանոց:
 կալընել. մ.ակցընել. մէկ ընել: կափըշարեմոց:
 սփր կէմէք:
 ճամբ. սուն. սանն ամմն մէկ կարողը: շտմը.
 կէ, սմաց. գամ:
 վրայ վազել: սալարեմոց, սի. բառը կէմէք:
 յարմարցընել, կարգաւորել. շինել: ուշտուր.
 մաց. կափանոց:
 յանգզնիլ. խիստ համարձակիլ: սերպակէմիք
 կէմէք:
 քուսակ. ազտի մի. հորթուկ: կախու, սը.
 փա. սանա:
 աւելընել, շտայընել. նորեն ընել: արթըր.
 մաց. թէքարընանոց:
 աւելնալ. ածիլ: արթմաց. պէշիւմէք:
 միշտ մնայուն, շանցնոց. միշտ: տայցես:
 աւելի. մանաւանդ. միշտ: իլլէ. հէր տայլմ.
 տայցես:
 վերջ շունչոց ստեն: կպւա կլ սպաս:
 բունի քաշել, սանել. յոյտնի գողնալ: գափ.
 մաց. կշքարել շարմաց:
 շորս տայլով քաշել:
 ուտելն ճանձրանալ. բունն մը գանիլ: ոլջ.
 մաց. իբրահ կէմէք:
 ճամբու վրայ գող. ճամբորդները կողոպտող:
 թիւ բիտիւ, ճիւղի:
 չեկարմուկու, մարե շանջամ: գա՞իլ. պե.
 խապէր:
 կերպ, մե, սարուան շորս կզանակները: թարբ.
 կյամ:
 փոփոխել, կերպ կերպ ընել. նորեն նորեն
 կրկնել: տեճտի. բմէք. թէքարընանոց:

- Յեզուս, յեզի. փոխել, դարձնել, կործանել, թարգմանել, ծանակել, անմարմնաց, երգանայ, պոչ մայ, թերձիմն կթմէք:
- Յեղեցուչ. շնչուն: տալու:
- Յեկուս, յեկոյ. կաթմանիչ, աստուծանայ, տայան մայ, սրբանայ:
- Յեկուս, յեկի. անջընել, տեղաւորել, շարել, հիւսել, արեղ մէք, կրտսիրմէք:
- Յեկան, նի, նիւ կամ նաւ. սրելու ջրար: պիլիթ:
- Յեկակար, յի, յիւ. շեւակիր, մարհակ: թիմակիկ, հեռնթ:
- Յեկանիմ, նեկոյ. ետ մնալ, պահակ, զրկուիլ: կերի դալմայ, մահրուստ ոլմայ:
- Յեկու. ետ, զեպ 'ի ետե. ետևորանց: կերի, արաս, թերսինն:
- Յեկասմիտ, մտի, մտայ. անխելք, ծուռ մտանող: ազլուրդ:
- Յերազանամ, զայցոյ. } երազ տեսնել: արեւ կերմէք:
- Յերազիմ, զեցոյ. } մեկմեկու կշիւ. կարգաւորել, սրբազրել, կրթել: արեղթմէք. թեւայիր կթմէք:
- Յերբուրեմ, բեցի. } երկնջընել. ուշաջընել. երկայն քշել, ու զաթմայ. կեճիթմէք. ու զուն կիթմէք:
- Յերբուանամ, կուայցոյ. աստակուսիչ: շիւղհիլնմէք:
- Յեց. կաթման: տայանմէք:
- Յիմար, յի, յայ. անխելք. խնթ: ազլուրդ. արխանն:
- Յիշտասակ, կի, կայ. յիշելք. անուն. յիշեցրնող. արձան. յիշողու թիւն: անմա, ետա, զերբ:
- Յիշոյ, յի, յայ. նախասինք, զեւ խոտք: քիթիւր:
- Յիւմ, յիւնի. խրկել, խաւրել: եղլմանայ, ետա զանայ:
- Յիւ, յիւոյ, յիւայ. ծոցուտք. երկու հոգուով: համիւր. խրի ծանր:
- Յիւնիմ, կիւնի. ասել, շակել, կրկել, արեղթմէք. ճիւղս վերմէք, փերասհլանայ:
- Յիլիանամ, զայցոյ. կերակրով հարստութեամբ: փառքով են, շնչուիլ: աշմայ, արթմայ, թաշմայ:
- Յորեկանն, շինի, նայ. յիսուն տարի:
- Յորեկիկ. բուրդ:
- Յոպն, յոգունք, զունց. շատ առատ: չոյ:
- Յոյնիմ, նեկոյ. ետուրմայ, հեղտք ոլմայ:
- Յոլով, վի, վից. շատ, առատ. սաստիկ: պոչ, չոյ:
- Յոխարտ. խիտա համարակ, անվախ, յանգուզն: սեր պիւթ. կալուզ:
- Յոլամ, զայցոյ. ծուլութիւն ընել. ուրիշ բանին հետարբերել ը լով. զիտել. սպասել. բանի մը ետեւ ըլլալ:
- Յոլոզոզ, զի, զայ. } անհաստատ, խախտ. տ, վախկտա: կրկնի, դօր. զայ:
- Յոլոզոզուն. } զեպ 'ի կանակը ծախլ:
- Յոլիմ, նեկոյ. փնտրակից: քննութիւն. խառութիւն, պղ. արութիւն: արայլը. վերկել:
- Յոլլ, յոլլք, յոլլից. սաստիկ, շատ: փեք, չոյ:
- Յոլլ.

ՅՅՄ. յոււն. շէջ.
 ՅՅՆ. շի. շէջ.
 ՅՅՈՒ. ուոյ, սեւոյ.
 ՅՅՈՒՄԱՆԿ. կի. կոյ.
 ՅՅՐԳ.
 ՅՅՐԳՈՐԵՏ, բեչի.

 ՅՅՐԱՆԵՐ, ըսոյ.
 ՅՅՐԸՐԲԵՏ, շէչի.
 ՅՅՐԱՅՍ ԱՆԿԵՍԱԷ.

 ՅՅՐԳԵՏ, զեչի.

 ՅՅՐԱՆՈՒՄ, շոյոյ.
 ՅՅՐԱՐԿԻՍ ԲՐԱՆԻՍ.
 ՅՅՐԱՐԿԵՏ.
 ՅՅՐԱՅԻ.
 ՅՅՐԱՅԿԱՐԵԿ, բիի, բկոյ.
 ՅՅՐԱՆՈՒՄՈՒՄ, ԹՅՅՅՅ.
 ՅՅՐԱՆՈՒՄ, ԹԵՅԻ.
 ՅՅՐԱՆԻՍ.
 ՅՅՐԱՆԻՍ, ռԹԻ.

 ՅՅՐԱՆԻՍ ԸՆԴԵՐ.
 ՅՅՐԱՍԱՐԿԵՏ, զբեչի.
 ՅՅՐԱՍԿԱՌՈՒՐ.
 ՅՅՐԱՆԻՍ.
 ՅՅՐԱՆԿ.

 ՅՅՐ. զի. զեչ.
 ՅՅՐԱՌՈՐԵՏ, բեչի. }
 ՅՅՐԵՏ, զեչի. }
 ՅՅՐԱՌ.

 ՅՅՐԵՐ, իկոյ, ըսոյ.
 ՅՅՐԱՆՈՒՄ, սեչի. }
 ՅՅՐԵՏ, շէչի. }
 ՅՅՐԱՆՈՒՄ, բոյոյոյ.

 ՅՅՐԱՆԵՐ ԿԱՄ ԿՅՐԱՆԻՍ.
 ՅՅՐԱՆԻՍ, շէչի.
 ՅՅՐԲԵՏ, իեչի.

ՅՅՐ. Տանք շարժող. զեր: Թեմակէ. սեմի:
 զեր. սպարտա. Թանկը. հաստ: սեմի. զարծն:
 զեչ. սանաւ: զարշիկ: Ֆէնա, մարտա:
 սգարի ի. սրտ. մարտի:
 սաստ. շտա: սգլ. շոյ:
 սիրալ շարժել. համոզել. իրաւակէ: զանալը.
 մալ. շաստհամ փրմէք:
 ջրին իրաւ փոզել: սգլնԹը:
 անուն զեչէ. կանչել: ստ զանալ. շարժող:
 զեմինը փոռում ինկամ, կանչիկն վոյ ստա.
 կամ. Տոյլ. սնհոյ. եկը իւթիանէ՝ սրգա
 իւթիանէ կամմը. Թեմակէ:
 փնտրակէ, սրգոյակէ, իսանել. շարժել. զՅՅ.
 զուէլ: սրտմալ. սլԹիւթ կԹմէք. Ֆիթ.
 շէմէք:
 Տո. ըսալ. Թո. ըսալ. Թեմակէնմէք. կհնալ.
 ԼԵՂ կԹմէք:
 Թարումի սանն մեակին կանն կրԹալ:
 Տանիկէ, իրիկէ: ելա զանալ, կհանակրմէք:
 հանգարտ, կանտոյուկ մը. կախալ, սպրճա:
 մալը հարամ զարան մը. փեշի, ճիւ:
 սպարտանալ, աճիլ. սեմիքմէք:
 կտարգուծիան ընել: սի. իւ. կԹմէք.
 սպարտա, աճա: սեմի. Թալլը:
 կտարգելալ կծիկ. կտարգուծի. Թըլլալ.
 սի. իւ:
 սի. իւ. ճիւ. համայիկի:
 յոյս տալ. ումալ զերմէք:
 յոյսը կարամ, յուսահասամ: ումալալ:
 բրգամն. սանն: սիւրահի՝ սիլիկ զալ:
 սպրի, մարտը, սպոյմա: զիւլալ, Թեմի.
 փոլ:
 կալ. յոգում: սոլ. սյմալ, սոգում:
 կապել, յարտարըննել, շնարըննել, հարիկ:
 կքէմէք, կախալ, ույտումալ, սիւլմէք:
 կանք, ուղեւի, սպարտա: հալ կեկիք:
 հալքը:
 ըմբուի. հարտուծիան. զալ. Գոտուլուլ:
 բըքքակէ, կտոր կտոր ընել: փարալմալ:
 զիւլալ. փափկութեան կանն բլլալ. փոչիկէ:
 սպարմնալ, հարտանալ. սեմիքմէք. սե.
 Գոտըլ սիւրմէք. սիւսիւլընմէք:
 կրեմկալ: կանկիլ:
 կրեմկալ: կանմէք:
 շինել. զարգարիկէ. յարտարըննել. կախալ.
 սիւլմէք. ույտումալ:

Ն

- Նագիմ, զեցայ.
- Նամիշա, մշտի, սաց.
- Նախ.
- Նախահայր, հոր.
- Նախահնամեմ, մեջի.
- Նախանձախնդիր, գրի.
- Նախանձայտղ.
- Նախանձիմ, մեցայ.
- Նախաշառիղ, շառի, զաց.
- Նախասառ.
- Նախասեմ, տեջի.
- Նախարար, բի, բաց.
- Նախերգան, նի.
- Նախիր, խրի, խրաց.
- Նախնիրք.
- Նախնի, նւոյ, նեաց.
- Նահանգ, դի, գաց.
- Նահանջ, ջի, ջից.
- Նահանջեմ, ջեջի.
- Նահապետ, ախ, սաց.
- Նահասակ, կի, կաց.
- Նահասակիմ, կեցայ.
- Նաճակ, կոյ.
- Նամակ, կի, կաց.
- Նամա.
- Նոյ, յի, յից.
- Նոյեաց.
- Նոնիր, նրոյ.
- Նոնրանամ, բացայ.
- Նովիճ, հոյ.
- Նոսրաստակ, կի, կաց.
- Նորա, ախ, ախց.
- Նորա, աու, աուց.
- Նորա, կամ ախ, սաց.
- Նու, աու, աուց, կամ
ի, սաց.
- պարծիլ, ինքիրեն համիլ: պետպիւր ճեմեք:
- ազախին: պետեմե:
- առաջ. առաջին: կվիւլ. կվիւլքի:
- պապ. առջի մարդը. Աջամ:
- հոյ աանիլ: գայրբաց, պետեմեք:
- Եռանդ ունեցող, փոյժ ունեցող. նախանձառ:
- հազիւտի. գըսզանճիլ:
- գըսզանմազ:
- Ճամբուն սկիզբը. Ճամբոյ ցջընող, առջեմ
գնացող: եղ սողգը. գըսզուզ:
- անարգանք. անարգ, նախասուսամ: այլու,
- գեմեմ. այլուլանմըլ:
- անարգել, աահէ: այլուլամազ, գեմեմ կեմեք,
- խրփուլամազ:
- մեմ իշխան, կողմի մը իշխան: փաշա, պիւ-
լէր պիւլի:
- յառաջարանու թիւն: տիպաճէ:
- կողերու՝ եզներու խուսը: հերկելի, սիրի:
- սաստիկ կատարած. մեմ փառ:
- առջինը. առջի պապը:
- գառ երկիր մը, կլիմայ, էյալեթ:
- եան երթալը. բանելլ, արդկելլ:
- եա քշիւ. մզիւ. կերի կեմեք. ախրեմեք:
- առջի գուխ. ցեղի մը սկիզբ. պապ:
- կարիճ պատերազմող. մարտիրոս. ճգնաւոր:
- սերտեն կեչախ. շէհա:
- պատերազմի մէջ կարբճու թիւն. մարտիրոս
ըլլալ: սերտեն կեչմեք, աթըրմազ. շէհա
սլմազ:
- կեցին: պալմա:
- բարեկողիւր. գաշինքի թուղթ: մեքախու:
- թաց, ջրոս. նեմ, եալ:
- խոնու, թաց. կակուզ, մեզմ: նեմ, ըտազ.
կեզեք, եուսազ,
- նայուածք: կեթրիւլ, նեղարեթ:
- փուճ, անպխան: սոլ, ալարա:
- պարապ կլիւլ. փճանալ: սոլ չըգմազ:
- բարակ ու աղին ալիւր: խոս ուն:
- թափան:
- բախախ խալ: թափու:
- գոյնզոյն բանե հիւսած թեւ: ալաճա շէլ:
- կեմի. սալ:

Նաւառչ, զի, զոց .	Նաւու մէջ ծառայող, թայֆա :
Նաւակ, կի, կոց .	գոյլը :
Նաւակաւորք, տնայ .	չնչի մը լոճմանու հանգիւղ . սարեգարմ . ուրախութիւն :
Նաւահանգիստ, գետի . տայ .	լիման :
Նաւապետ, տի, տայ .	} Նաւապար: գալիս տան, կեմքի .
Նաւաստի, տայ, տնայ .	
Նաւաստարմ, մի, մից .	
Նաւաստարմիչ, մի, մից .	
Նաւեմ, լեջի .	} Նաւով երթալ, կեմքի կեմք .
Նաւարկեմ, կեջի .	
Նաւթ, թի, թիւ, կամ թոյ, թով .	Նէֆա կապը, գաթիման, զիֆա :
Նափորա, տան, տամբ .	կեման վրայի հագուստը . կրծմուտքի փէլան . քահանայի շապիկ, շուրջուս :
Նաքարակիտ, կաթ .	պզտի ստակ մը: մանկըր :
Նկարզ, ներզի, զից .	լիւ . փակ: սինիթ . գոյլը :
Նկի, խոյ .	փառիլը . զէշ հոտ: շիւրիւմիտ . ֆէմա գոգու :
Նկիմ, խեցայ .	փառիլ . հոտիլ, շիւրիւմէք . գոգմազ :
Նկիտը .	քերեկիլ :
Նկզեմ, զեջի .	չարըրկել, նեղը խոթել . սիմել: ինճիթմէք . կզեկեթ վերմէք . սարլաթմազ :
Նկուց, զի, զոս .	ծովու կամ գետի երկամ նեղ անցք: սոլալը . կէշիտ :
Նկոզ, զի, գաւ .	խարկութիւն, խարզախութի: հիլլե, ֆէմա :
Նկոզեմ, զեջի .	խարել: ալաթմազ, տալազ կեմք :
Նկուակ կի՝ Նկուակ, պիկի, պկայ .	թեղակի՝ պեռէլի :
Նկասը, ըի, բաւ .	սառանայ: շէյթան :
Նկառնկեց, կեջի, ցաւ .	Նեա համեւելու միջոց :
Նկը, նիքի .	երկու եղբարց հարսերը: կէթի :
Նկրանձնուոր, ըի, բաց .	հոգի ունեցող . հոգևոր, ընթանանց :
Նկրբանք .	ոտքին տակի կողմը: տասպան :
Նկրբող, զի, զից .	} գովեստ: մեռն, էշիւշ :
Նկրբողեան, զիմի, նայ .	
Նկրպեիմ, լեցայ .	սկարմալ, հալիլ մաշիլ: զոյիֆլեմէք :
Նկրպանակաւոր, ըի, բաց .	անուշ ու յարմար ձայն :
Նկրեմ, ըեջի .	աշք գոյեկ, թողուլ: կեզ գափամազ, աթ կեմք :
Նկրկ, կոյ .	գոյն տալու նիւթ . գունուորամ բան: պոյա . պոյալանմըշ շէլ :
Նկրկուս . Նկրհուն .	բանի մը մէջ եփամ . ազիկ կրթուամ, գիտուն . վուգուֆ, պիմ :
Նկրհակ, կի, կոց .	զեմ կողը, զեմ բան: գարըը, զրթ :
Նկրպամիտ, մաթ, մապ .	հեզ, համբերող: մազը լմ :
Նկրթոյ .	Ներքը, տակը . ներսինը, տակինը :
Նկցուկ, զի, զիւս .	կաթնեկու բան . հաստատութի: տայազ :

Նգով, փ, փոյ-
 Նժար, բի, բոյ-
 Նժգեհ, հի, հից-
 Նժոյց, նժուզի-
 Նժույ-
 Նգի, նգի, նգու-

Նգիակ, կի, կոյ-
 Նհար-
 Նհնջ-
 Նհշ-

Նխտ, նախ-
 Նխտամ-
 Նխրհ-
 Նխրհեմ, հեցի-
 Նխեմեմ, թեցի-

Նհան, նի, նոց-
 Նհանակ, կի, կոյ-
 Նհատեմ, տեցի-

Նհար, բու, համ բի, բոց-
 Նհարադիր, գրի, գրոց-

Նհուն-
 Նհրտիմ, տեցոյ-
 Նհանգ, զի, գոց-
 Նմանի, նոյ, նեոյ-
 Ննջեմ, ջեցի-
 Նոյ, յի, յից-
 Նում, նի, նոց-

Նշանագործ, ծի-
 Նշանակեմ, կեցի-

Նշանաւոր-

Նշուակ, կի, կոյ-

Նշեմի, նոյ, նեոյ-
 Նշի-
 Նշխար, բի, բոց-

Նշհահեմ, հեցի-

Նշուոր-

անեմք: շանեթ, էլէնճ:
 կշուրի թամ: թեհրազինն թար-
 պանդուխտ: օտարական: գարեպ: միսաֆիր:
 երկրորդական փոխնորդ ձի: աղմու ձի:
 պահաս: կարաս: էքսիք: արզու:
 գուար գոցելու գերանը: կղզակ: գու: սիւր-
 կի: քիւսկի:

երկայն կոթով զեմք: մըքոց:
 սեքամ, գատուժ: գայիֆ:
 քուն: ույցու:

Նշան, բիմ: տամկա, նոգտա:
 Նսակը: զիրք: տեղ: սմուրուշ, եկր:
 մեկու մը զեմ շարիք մտամեղ:
 մրափ: ույուզլամա:

մրափեղ, ույուզլամադ:
 մանեղ, հիւսեղ, մեկու մը վրայ շարիք մտա-
 ծեղ, շինեղ, հմարեղ: պիւքմէք, էօրմէք:
 Ֆեմա էթմէք, էափմադ, ույուարմադ:

հոց: խմորեղն: սամուն, պողաշա:
 Նայիլ, զիտեղ, մտամեղ: պազմադ, սեչմէք:
 տիւշիմեք:

քաշեթ: քաշուած, պատկեր: նազըշ, սուրեթ:
 պատակեր, զեմք: օրինակ: կնիք: զիրք: բեմիմ:
 տամկա, քիմադ:

յազմուած, անարդ, ամեթ եղամ:
 շանալ, բանի մը ետեկ ըլլալ: շահտ էթմէք:
 ջրի գազան:
 նման, յարմար:

քնանալ: ույուսադ:
 օւրոյ: նիշատակ:
 Նշան, կնիք: արեան, նպատակ: գրոշակ: տամ-
 կա: պայրադ:

հրաշք բնոց: միւժիւզամ էտն:
 խնացընեղ, ջջընեղ, Նշանեղ, տույուրմադ,
 կեօթեթմէք: նիշան գոմադ:

Նշան ունեցող, յայտնի, համբաւաւոր: նիշան-
 րը, պեճեկլի: պեթի: նամատար:
 խազք, խայտատակ: նպատակ, օրինակ, ճար-
 պիկ, վարպետ: էպրեթի ալէմ, էօրնեք:
 ուստա:

պատեմ ազամը:
 մնացորդ, տեղըք: մտուճք: արթա գաշան:
 տեղիմախ: փարլա:

Ֆիակեղ, գլուխ քաշեղ, անարդեղ: ասի ու-
 մադ, պաշ չեքմէք: օւյոմամադ:
 շարք, մնացորդ: անորոշ տեանեղ: իղ, իշա-
 բեթ:

Նշարեմ, բեցի.
 Նշարեմ, զեցի.
 Նշար, նշարի, զից.
 Նշար, զի, գաց.
 Նշարեմ.
 Նոճ, ճի, ճից.
 Նոճի, ճույ, ճուց.
 Նորածնութիւն, թէ.
 Նորածնամ.

Նորոգեմ, զեցի.
 Նու, նուայ.
 Նուայ, զի, գաց.
 Նուայ, զի, զից.
 Նուայեմ, զեցայ.
 Նուայ.
 Նուայեմ, զեցայ.

Նուածեմ, ճեցի.
 Նուամ.
 Նուամ, աի, աից.
 Նուարամ, նի, նուց.
 Նուեր, իբի, բաց.
 Նուերակ, կի, կաց.

Նուշ, նշի.
 Նուան, նուան, նուանց.
 Նուս, սոյ.
 Նուսկեզմ.
 Նուր, նրբի, բից.
 Նուստ, աի, աից.
 Նուստակ, կի, կաց.

Նութար, նութարակ, կի, կաց.
 Նոննի, նույ.
 Նոնն, նոնն.
 Նոնեմ, մի, մու.
 Նրան, նի, նուց.
 Նրեմեմ, թեցայ.

Նրագեմ, զեցայ.
 Նրոյր, նրուրի.
 Նութ, թի, թիւ.
 Նութի.

զիակէ, հետեանց նոյիլ, կեպէթմէք.
 փայլիլ, երեմուլ, փարլամուց, կերտիւմէք.
 փայլիլ, ըստ շուկ, ընդ.
 արաւ սոյն, ճարի.
 սիրտը խոտմուիլ, զարիլ, երբան, կթմէք.
 սելլի.

Նար հարամ բան, փոփոխութիւն, մտաւ.
 կարգի գուրս, գարմամուլու բան, շարլամուց
 շի, աճարայ շի.
 Նարչանէլ, նարեն շիմիլ, կնիլէթմէք, կնիթան
 կափանց.

հարս, ամանիրոջը որդւոյն կինը, կեցին.
 երգ, կզանակ, անգամ, գուսամ, թիւրբիւ.
 աճկնի, զերբե, աեթա, գատէն.
 քիլ, պակաս, ցամ, ալ, կբսիք, քիլիք.
 պակսիլ, հատնիլ, քաշուիլ, կբսիլմէք, շե.
 քիլմէք.

մարամ, թուլցամ, մթնլալ.
 ումի թափիլ, մարիլ, գոյնը պակսիլ, պոյլէ
 մուց, գարարմուց.

ձեռքին տակն առնել, գուրիլ, գափթ կթմէք.
 մշուէլ, կատուի ձայն հանկը.
 ցամ, ամարգ, ալլալ, կանա.
 ծամկոց, կորթիւ.

ընծայ, պատարայ, փէլլիլ.
 զինուոր, փատուր, ծառայ, զեկան, հասաւ,
 կատարճը, իզմէթբեար, կլլի.
 պատեմ.

Նաա.
 ձիւ կանակ, արգաս, սրբթ.
 ձիւ կի՛ իշու գրայ զնելու սապատ, սեփեթ.
 բարակ, սուր, ինճէ, նարին.
 ոգնութիւն, ոգնական, կարարթ, կարարթ ճը.
 նետը հասարնելու նշան, յալթու, թե նշան.
 նիլանկեան.

պաշար, ճանրան ուտելու բան, զաճիլ.
 Նուան ծառ, Նաա աղամը.
 բախտ, թալէն.
 մութ, գարանըրդ, աուճուդ.
 թուր, մեծ գանակ, զըլլէճ.
 ստասիկ անթեմուլ, սկարմուլ, փէք աճըդ.
 մուց.

թուլուլ, ցարիկ, անթեմուլ, կեփէլլէք, շե.
 քիլմէք, աճըրմուց.

մուլ, կէք.
 կարմիր ներկ, գըլլէլ պոյլ.
 անթի, աճ.

Նութձև, ճեղի.	աւետիս տալ. ճարել, պատրաստել, միշտ վերմէք. հարգըլամայ:
Նոսր.	բարակ, թելթել: ինձէ, հաֆիֆ:
Նոտար. բի, բայ.	գրագիր: ետգրճը:
Նոտր.	չգագիր:

Շ

Շարսթանամ, թացայ.	շարսթ որ ընել, հանգչել, գործք չընել:
Շագանակ.	քետամնէ:
Շալակ, կի, կու.	կանակ. ուս. ուան տանելու տալրակ. կանա- կը տանելու պատգարակ: արգաս. հէյսէ. թէճկերէ:
Շահապ, պի, պայ.	խիան, վերակացու, հոգացող: էմիր, մուպա- շիր, պաշ:
Շահասպրամ.	ուհան: ֆէպիէն:
Շահաստան, նի.	երեկելի քաղաք, ուր որ թագաւոր կրնասի:
Շահապաճառ, սի, սայ.	գաստակ. առուտուք, վաճառականութի. գա- ղանձ, քեար. ալըշֆերիշ:
Շահասակիթ, կեցայ.	համարձակ մեկու մը վրայ վազել. ինքը զինքը տառջ նետել: սիւրասլ էթմէք, իւրիշիւշ էթմէք:
Շաղ, զի, զից.	ցող: չըղ:
Շաղսի, խոյ.	կու. աիղմ. ծեֆ. պիղմ: շամուս. մուրասա:
Շաղսկրաս, աի, աից.	ափեղջըրփեղ խոսող, շատախոս: լաֆաղան:
Շաղտմամ, թի.	թել, գերձան: իփլիք:
Շաղաշարիթ, բեցայ.	կողչիլ, միանալ: ետիրշմայ, փէքիշմէք:
Շաղաւաչուրթն.	ծուռուս խոսող. խարերայ: շէլսֆիճը. հիւ- լէպալ:
Շաղափ, փոյ.	բան ծակելու գործիք: մատգալ, պուրկու:
Շաղեմ. զեցի.	շարուկ. թաթիթի. կապկիպել: ետլուրմայ: պուշաւարմայ:
Շաղիզ, զզոյ, զզով.	հում միս. մորթած կենդանի. զի: շի էթ. լէշ:
Շաղիպակ, պեցի.	միացնել, կապել. կապկըպել: պաղամայ, էքիլմէք:
Շաղիպափ.	խնթուխնլառ, ափեղջըրփեղ: սաֆուր սու- ֆուր:
Շամանգալ, զի, զից.	մուշ, մութ. մանր փոշի: փուս, ախման. թոզ:
Շամբ, բի, բից.	եղեղնոց: սաղլըզ, դամբըլըզ:
Շամբուշ.	անմիտ. խնթ. լիբր, անկարգ: աղբըրը. աի- վանէ. էտկպիլ:
Շամփուր, փոյ.	միս խորվելու երկամ: շիշ:
Շանթ, թի, թից.	կրակ կարած երկամ. կայծակ. դուղձ: ա- թիշ կիպի տեմիր. ելըլըրթմ. քիւլէ:
Շաշիւն.	կարքի ետրիշ անշունչ բաներու ձայն, շիւրս- տոց: շաղուր շուգուր սէս:

Հասագոյն .	կարմիր : զԵՄԼ, սողաբազ :
Հասագունման, նկար .	անշնալ, կարմիրիլ : ութամանազ, սողաբանազ :
Հասալիզ, շղի .	աղի մեծ կտոր :
Հասալիան .	քար կամ նեա նեակում՝ ձիւրա սաղիմ՝ թուշուաներա թեկերում՝ անմբիկ կն՝ ձայն :
Հասալիզ, աղի, աղաց .	ճիւղ - զուակ, որդիք : ճասագայթ : տալ - կէտա - շաղց :
Հասամամ, տացայ .	զոհ ԸԵՄԼ, հեղիք սեպիլ, զամահամ սլմազ :
Հար, բոյ .	բարակ թափանցիկ լամ - շարք, շարաց : սփու- րիւնճիւկ, սքրա, տիգի :
Հարագիր, գրի, գրաց .	գիրք գրող, արձակ շարագրութիւն :
Հարագոյր, գուրի, բաց .	գրքի կողք : քիթապ քափաղք :
Հարայարեմ, բեշի .	շինիլ - եակե եակ շարիլ, մեկմեկու կողքնիլ :
Հարաւ, աջ .	փասամ արիւն, թարախ, գեշ հոս - փասե, Ը : իրիւն - Ֆեմա գոգու - շիւրիւքիւք :
Հարաւանգ .	տալի կապ :
Հարժեմ, լեշի .	սասաթիկ շարժիլ, ցնցիլ, շարչքրիկիլ սարամազ, կղկիլթ վերմէք :
Հարխաւ, տի, տիւ .	փոխ տուամ բանի անիրաւ ու շափազանց շահ- մամէլ :
Հաւիզ, աղի, աղաց .	շիտակ ճասրայ, տալի տեղ : եւլ, իզ :
Հափիւայ, յի, յից .	կեզք կազուլթ :
Հեզ, զայ .	ճուռ, քովճնտի : էյրի, կամփուրի :
Հեզիմ, զեցայ .	ճուլ : էյրիլմէք, սափմազ :
Հեզ, ջի, ջից .	զեզ, ելզրն, քիւմ :
Հեշա, տի, տից .	սուր կի՛ սասաթիկ ձայն - ուժով ու շիփխտակ :
Հեպ .	գարվար : ուշուրում :
Հիք .	գարա քիւննիւկ :
Հերաւ կի՛ Հերամ, մոյ .	մեապարի որդ : իփեկ պեօճէլի :
Հերեմ, փոյ .	մեծ զգալ : քեփէլ :
Հերա, տի, տից .	փայտի կտոր, փայտ, գերան - կտոր : ստուն փարչասը, ստուն, տիրեկ - փարչաւ, տիլթի :
Հերամփակ .	փարմազըզ :
Հեփոր, բոյ .	
Հեփորայ, յի, յից .	փող : զուռնա, սոռու :
Հեկ, շիկի .	մութ գեղին, կարմիրի մա գեղին : գումբալ, ՊԵՄԼ :
Հնն, շիկի, նից .	գեղ, շինուամ - զարդարուամ երկիր : քեշ - կափու, ասնանըշ կեր :
Հեզզ, շգեզ, շգեզք .	մեծ կոճակ : պեօյիք կապճա :
Հիթ .	կաթիլ : տամբա :
Հիթեմ, թեցի .	խայթիլ, խոթիլ, խամնիլ : սոգմազ, ըսըր- մազ :
Հիլ .	աչք տկար : շաշի :
Հիկնիմ, նեցայ .	կասկարմիր ԸԵՄԼ, կրակ կարիլ - ամբշնալ ? ՊԵՐԳԵՐԸԸՔ քեփիլմէք, ակնշ քեփիլմէք - ութամմազ :
Հիլ, շայ .	ճեղ, պզտի ճուղ, յարգի կտոր : շեփ :

Ե ի ճ, շ ի փ.
 Ե ի ճուսկ, շ ի փ.
 Ե ի ճահան, ն ի, նայ.
 Ե ի շ, շ ի փ.
 Ե ի ճանիմ, շ ի նայ.
 Ե ի թիմ, բ մի, բ մայ.
 Ե ի ս.
 Ե լ մանամ.
 Ե լ սոբ, բոյ.
 Ե լ սո ս ս.
 Ե կ ա չ փ ան.
 Ե կ օ թ ա կ.
 Ե զ ա ա ս ս ե ու.
 Ե զ ս օ շ.
 Ե զ թ ա յ, յ ի, յ ի յ.
 Ե զ թ ա յ ի մ, յ ի յ ի.
 Ե ճ ի մ, շ ճ ի յ ի.
 Ե ժ ր ր ո յ.
 Ե ժ ր թ ի մ.
 Ե ն թ թ ի մ, թ թ յ ի.
 Ե ն օ բ ճ, հ ի, հ ա յ.
 Ե ն օ բ ճ ու ճ ի մ.
 Ե ն օ բ ճ ի մ, հ ի յ ի.
 Ե ն օ բ ճ ու կ ա ա ն ճ ի մ.
 Ե ն շ ի մ, շ ի յ ի.
 Ե ն շ ի բ ա կ, կ ի, կ ա յ.
 Ե ն շ ի ան.
 Ե ն շ ի փ ան.
 Ե շ ա կ.
 Ե ղ ղ ի, ղ ղ ո յ, ղ ղ ա յ.
 Ե ղ ղ մ ո ղ, ղ ղ ի, ղ ղ ա յ.
 Ե ղ ղ, ղ ղ ո յ, ղ ղ ո յ.
 Ե ղ ղ ա մ, ղ ղ ա յ ա կ կ մ ղ ղ յ ի.
 Ե ղ ղ ան ա մ.
 Ե ղ ղ ղ ղ ղ ի մ.
 Ե ղ ղ ա մ, մ ի, մ ա յ.
 Ե ղ ղ օ մ մ, մ ղ յ ի.
 Ե ղ ղ օ ս, ս ի, ս ի յ.
 Ե ղ ղ օ ր օ ր թ, թ ի, թ ի յ.
 Ե ղ օ ս, շ ու ս ի, ս ի յ.

կարամ կամի ջուր.
 գեղացի. կողիս. քեղյի. խորեամ.
 ապակիի աման. շիշ.
 մարիլ. հանգարտիլ. ջնջուիլ.
 գերեզման. մզար, թիւրպէ.
 կօխամ խաղաղ. ճիպիլ.
 շիլ ըլլալ. կուրնալ. շաշի օլմազ. քեղրէնմէք.
 սալըբ. կրիկ.
 բայ ղեղին. սօղարազ.
 աղեղի կմ սուր քաշէլու ձայն. շազ, շրազ.
 աքսոր. սիւրկիւն.
 բարակ լաշակ. պիւրիւնճիւկ.
 ղինճիլ.
 շջմայոյ կապել. ղինճիլ իլէ պաղլամազ.
 ջրջիկիլ, սուրուիլ.
 սոսորակ. հէյալ, թօրպա.
 վերվար ըլլալ, շիտթիլ. սոստիլ. ալթիւսթ
 օլմազ. սասըլմազ.
 շան պէս քովրտիլ. կալթաղլանմազ.
 ձրի սուամ բան. շէնք շնօրբ. լուծի, մին.
 նէթ, էյիթ. կաղըշըզ, կիւզէլէք.
 շնօրհակալ ըլլալ, էրախաթք ճանշալ. շիքք
 էթմէք, էյիթ թանլմազ.
 ձրի տալ. պաղըշլամազ, ճապա վերմէք.
 մարգահաճուլթեան համար կամ աչք մանե.
 լու համար բան մը ընել. խաթըր կեօնիլ
 պագմազ.
 շունչ առնել. փշել. նէֆէս ալմազ. իւֆիւր.
 մէք.
 սամար, շահ սամար. նազ.
 փսրոսոյ, մամոսոյ. ֆրալթը.
 շնկոյ, իրար անցում, վախմալու կամ գէշ
 բանի մը ձայն. դալապալըզ, դարկազա.
 գոլըշիք. պուզու.
 քսու, բամբասոյ. շողորթթ. լաֆազան.
 պօշպօզազ. մրնաֆրզ, խօշամկաթ.
 արեւ. տաքութի. լոյս. սրճազ, շալզ, ըշըզ.
 փայլիլ, պլպլալ. փառլամազ.
 սաքնալ. սրճաղլանմազ.
 խիստ փայլիլ, վառվորիլ. կալպրտամազ.
 էրեսպաշա, էրեսպաշաութի. խօշամկաթ.
 շողորթթիլ. խօշամկալիք էթմէք.
 սիւմիւքիւ պէսճէկ.
 էրեսպաշա, քճնալ. միւլայիմ, խօշամկաթ.
 շուս. շուս ընալ. շաֆրզ. իւկիւզար.

Հրակեմ, պեղեհ.	} րոնի տանել, յափշտակել. գործաւ: զապթ
Հորթեմ, թեղեհ.	
Հուայա.	կերտը խնայ. տնկարդ: շիւղաղաղ. կակփոխ:
Հուայաթեմ, տեղայ.	ուտելու խնայու և մարտնոյ ցանկու թեղ կտակ
Հուեայ. յի. յից.	ԸԽԸՆ:
Հուչան, նի, նայ.	փոզոց. վաճառատեղի: սաղազ. շարջը:
Հուտափայթ.	զանգաղ:
Հուրթն, շրթան, թանց.	արտարաջող: շափրոց, շիւթ:
Հուրը.	պահուսք. մայր. լեզու: տուտաղ. քնուր.
Հուր. շքոյ.	տիլ:
Հւեմ, շեղեհ.	բուրբափրը. շորս դին: կթրափ:
Հւիմ կամ Հուան,	պատիւ. գորդ. արևու սառուր: իզգիթ, ման.
Հւոր, թի, բառ.	որդ. զիննիթ, սալթամանթ. քերպիկ:
Հասլ, լի, լից.	սուլիլ, ըտԵԳ շալմաղ:
Հարնդ.	ԸՄԵԳ:
Հարն. Հարի.	կրեմի անգոյր, գորդ:
Հանիճ.	մտնոց. անկարդ: սեֆիհ. հոփարառ:
Հանչան, շանուսք.	խառնափնդոր մայն: կիւրիւթիւ, շամթա:
Հասաղ, սի, սու.	մայն, կրդ: սեռ:
Հանեարան, նի, նայ.	լէյն ԸԿԸԳ. քեռակ:
Հրեղ.	կէր զարդ. ճարտարակ: շարդ. ֆուլտոց:
Հրիմ.	արտարալը. շիթմու թիւն: անլիլ. վելիլիլ:
Հրուանդ.	ցորեն պահելու տեղ. բուն պահելու տեղ.
Հրուչակ.	մասան: անպար. մահսն. քիլիլ:
Հրնարեթեմ.	շիբիլ:
Հրնոգայեթ, յեցայ.	տեւեի մայն:
Հրնան, նի, նայ.	հասերը թափած խաղալի կուղ:
Հրնանակ, կի, կայ.	կենդանիներու քիթը անջնեկու շուան կամ
Հրնափակեմ, կեղեհ.	կրկանթ:
Հրնիմ, լեցայ.	պարտիլ, ժուռ գալ: կեղինմք, տալանաղ:
Հրնլիմ, լեղեհ.	դամալը. պարտիլը: տեղը, տեմիւմ:
Հրանուս, տեղայ.	բուրտիլ. կէր մեով բան: շեմպիլ. շերջիլիլ.
Հրաուցանեմ, տուցի.	փերվաղ:
Հփեմ, շփեղեհ.	շորս զինն գոցել:
Հփթեմ, թեղեհ.	քաղել. փոխուիլ. պարտիլ, գամալ: կեղին.
Հփեղ, դի, դից.	մեք. տեղիլիլմք. տեմմեք.
Հփեղանամ, զտայ.	քալքը. լիլ. վեր վար դարձնել, տեղը փոխ.
Հփիմ, շփեղեհ.	փրխել. շեփրմեք, տեղիլտիլմք:
Հփթեմ, թեղեհ.	խորտիլ. վախնալ, աչքը ամանել, խորմեք:
Հփեղ, դի, դից.	խորտեղնել, խորթիլմեք:
Հփեղանամ, զտայ.	շփել. ճղմել. քանել. մկուտը վայ յանցանք
	նշել. սփնոց. կզմեք. սիւրմեք. սիլմեք:
	խառնել. վեր վար ընել: գարը շարմաղ, սլթ:
	խաթ կթմեք.
	ապուր. փառուր. կեղտերիլիլ. շիբին:
	զարգարտիլ. ապուրմալ կիւղիլիլմեք:

Ըբժեցուցանեմ, ցուցի, չուրը ցնդեցնել, թմբեցնել, պուզածմազ,
 ուշուշտութեամբ:
 Ըթմ, թի, թից, լուսալ: փխտե, սխմթմ:
 Ըշափեմ, փեցի: ձեռքով գալիլ: փորձել: սոգանմազ, տե-
 նեմեք:

Ո

Ոգեմ, գեցի. ըսել, խօսիլ, երգել, սեշյեմեք, չաղըրմազ:
 Ոգի, գուշ. հոգի, կեանք, բարակ մարմին: ճան, հոմիք:
 Սոգուց հանեմ. սխուփտի ընել, հասալիլ: ինչեմեք:
 Ոգորթմ, բեցայ. եղջուրներով ծեծկուսիլ, կտի, վեճ ընել:
 ուշուշտութեամբ, աղջուրով
 սեշյիլ, զմեք:
 Ոգնի, նուշ, նեայ. կանանչ ճուշ:
 Ոզոր. պիղելիս: — կլոր հաս:
 Ոլորեւ, հիւսել. պինտ կապել: զբվադ-
 ւեց, տիւրիւմ, կերկիւնք:
 Ոլորակ, կի, կայ. ոլորել. կամակորու թիւն, մայնին վեր վար
 իշնալ, և անոր համար գրած նշանները:
 Ոլորտիք, չորս զին. աշխարհ: տեօրս թա-
 բաֆ, տիւնեա:
 Ուոգ, գի, գայ, կամ ծնկէն ինչուան ոտքը: ինճիք:
 գոշ, գոց. քէն պահել, միտալ: էճ սաղամազ:
 Ոխում, խացայ. թնամփ. պատերազմ ընող. կատաղի:
 Ոխում, բացի. լալ, ողբ ընել: Եօրիւր Եօրիւր աղամազ:
 Ոկոտի, կուգի, գայ. խաղողի կուղ. ինչ և իցէ կուղ: սաղջլմ:
 Ոկն, գին. կանակ, վերի կողմը. նաւուն ծածքը: արգա,
 էնակ. քիւվելթե:
 Սոգն կալ. հպարտանալ, գոռոզնալ: պեօպիւրլեմեք:
 Սոնուար. համեմուն (սեմեր) կապը:
 Սոզանեմ, նեցի. } ցօզուել, լուսալ, թրջել. չուրը կտիւլ: չալ
 Սոզեմ, ղեցի. } գտածմազ: կայգամազ, ըսլածմազ. սեւ
 պասմազ:
 Սոթի, կի, կից. գուր, շիտակ. փայլուն: տիւղ. ճիլալ:
 Սոթմ, մայ. ողորմիլ, զթալը. ողորմելի, իղճալու: բահմ,
 մերհամթ. աճըրածազ, սեֆիլ:
 Սոթք, քոյ. աղալիլ, սիրտ շարժելը. կակուղ. անուշ
 կերպ: նիսալ, բեճա. կեվեք, կուճազ:
 Սոջեմ, բեցի. համոզել. շողորթմունի ընել. աղալիլ: գան-
 տըրմազ. կալթաղընմազ. կալթաղմազ:
 Սոջուգուրեմ, բեցի. գուրգուրալով զիրկը ասնել. փայփայել, սի-
 բել: գուճաղամազ, սեվեք:
 Սոջախոճ, հի, հայ շիտակ մտածող. պարկեշտ, զոյոյ: աղբւլ:
 կամ հից. ֆիքրի տողու. Էտեպի, իթիպարիլ:
 Սոջակեզ, կիգի, գայ. զոճ. բոլորը սյրելով զոճամ: գուրպան:

Ոգջոյն, շուճի, նիւ .

Ոճ, ճոյ .

Ոճիր .

Ուխտարկնի, նույ .

Ուպիտալ, զի, զից .

Ուսմա՛ .

Ոսոցանամ .

Ոսոցանեմ, նեչի .

Ոսոցեմ, գեչի .

Ոսին .

Ոսկերիչ, բի, բլաց .

Ոսկր, կեր .

Ոսի, խի, խաց .

Ոսան, պան .

Ոսանա՛ծան .

Ոսա, սոյ .

Ոստայն, նի, նից .

Ոստայնանկեմ, կեչի .

Ոսան կամ Ոստանիկ .

Ոստան կամ Ոստին .

Ոստիկան, նի, նաց .

Ոսանու՛մ, տեսյ .

Ոսանտու՛թիւն, թի .

Ոսանկայ .

Ոսանկախ .

Որակ, կի, կաց .

Որաց, յոյ .

Որբ, բոյ .

Որգան կարմիր .

Որգեգիր, զրի, զրաց .

Որթ, թոյ .

Որթ, թու, թուց .

Որիդ .

Որիչ .

Որմամ, ծացայ .

Որկոր, բոյ .

Որկորեայ, բի, բից .

Որկորամուլ .

Որձ, ձի, ձից .

Որձարար, բի, բաց .

Որմ, մոյ .

Որոգայթ, թի, թից .

Որոճ .

որովտուիր . բարե . ամբողջ . բողոքովն . սալ
լըզ . սեղանիթ . սեղամ . սիւթիւն, թեթիւ
յորենի՛ գարիի են՛ ծեղ . կարգ . կերպ . պ
զու՛մ . սրբա . թարգ .

Տանք յանցանք : պէշիւք զապահւմ :
Տխարի մարթ : գուշու տեղիս :
տպանուլ :
գազաններուն ձայն հանելը . վճիկվճիկուլ : ին
լ՛նէք :
աճիլ, մեծնալ, ուժոնալ : պէշիւնէք :

չուր տալ, զովացընել : սուլանալ :
Ճագամ : զրուս . ինճի :
Պակի բանուլ : գուշում ճու .
Պակար : քեմիք :
Թնամի, զեմ կեցող : տիւլան, խաւիմ :
Մերձիմէք :
Սուպի շինամ ապուր : Մերձիմէք չորպարը :
Տուղ : տալ, պուտալ :
գործամ կտու : տազունաւուլ պիզ :
կտու գործել : պիզ տազունալ :
ազան քաղաք կամ մարդիկ . Թիլի շեղի :
շամարային, շամար : սուտուլ, զըր :
վերակարգու, իշխան : նազըր, միպաղըր . քիտ
չեա :

շաթիկել : սըչըրամալ, աթլամալ :
տարի շու : նիգրիլ :

ոտք գնելու տեղ : այլալ պատահալ եկր :
որովտու թիւն, տեսակ : թարգ :
յորենի կապոց : թու՛թամ, տեսմի :
հայր մայր շունեցող : կարիւլ :
ազնիւ կարմիր : զըր՛ըլ :
հոգեզուտակ : ճան կվաար :
ասան — կողով : սեփեթ : քիլիլ :
հարթ : տանա :
բիթնձ : փիլիթնձ :
ուրիչ : զաա . մկգի : պաշկա, այրը :
ձգուտալ, սիրտը խաանուիլ կէլիլմէք . գուս
մալ :

պողալ, իրթլալ :
չաա կերող : աճ կեղտիւ, շիչպողալ :
արու : կրիկի :
կարծր քար, ազաաա՛մ : գայա :
պաա : սուվար :
բանուելու գործիք : տուզալ :
նորեն ծամելը . Խարին մէջ պարաշընելը :

Արտճեմ, ճեղի.	բերնին մէջը նորին ծամել. հասածել: թեք.
Արտն, ման, մանց.	բար շերնեմէք. արեշիւնեմէք:
Արտնեմ, նեցի.	ակիճէ, զիգա:
Արտչեմ, շեցի.	փնտրուել. քննել: արամազ. թեքիթիշ կեմէք:
Արտտամ, տացի.	զատել, բամնել. ընտրել: այլբրմազ. այլը
Արտջ, չի, շոց.	ակչի կեմէք:
Արտվայն, նի, նից.	յարանջել: կանեմէք:
Արտամ, տացի.	պզտի գառնուկ արու կամ եզ: գուգու:
Արտրան. Արտրոց.	փոք: գարն:
Արջ, չի, շից.	ամպերուն գոտայը: կիւրլեմէք:
Արջանամ, շոցայ.	օրոց: պեշիք:
Արս, այ.	գազանի բոյն: եռւփա:
Արսամ, սացայ կի սացի.	բոյնին մէջ նստիլ, պահուիլ: շեքիթայ սազ.
Արքին, քեան.	լանմազ, օթուրմազ:
Աւճղին.	կենդանի բանելը. բանած կենդանի: աճը.
Աւճեմ.	լըդ. սոլ, շեքեար:
Աւլ, լու, լուց կամ	բանել. շահիլ. յարդորել: սոփամազ, թութ.
Աւլ, լուց.	մազ. գանտրբմազ:
Աւն, լան, լանց.	հեքբուն: թեմբուլի: զըճըդ:
Աւխտ, ախ, ախց.	զօրաւոր. սաստիկ, խիստ: ետվուզ, փեք.
Աւծակեր.	քեակին, չօզ:
Աւծանամ, ծացայ.	կրնալ. զեմ կենալ: գառիք օլմազ:
Աւզեկից, կչի, կցաց.	պզտի այծ, այծու ձագ: քեչի կազրուսու:
Աւզեզ կի Աւզիզ, ուզզ.	վիզ, ճիտ. վիցոց. սուտ մարդբիտ: պոզազ.
Աւզերձ.	կերտան. կերտանլըդ. պունճուզ:
Աւզեւոր.	խոսամունք. փափաք. ժողովք. վանք: գափ.
Աւզիշ, շի, շից.	շարթ. արզու. ճիւճհոր. մանասարք:
Աւզի, զւջ.	չոր բաներ՝ պարի բաներ ուսող: փերիզ թու.
Աւզից, ուզոյ.	թան:
Աւզի, խի, խից.	հեարնալ, պողիլ: կերի շեքիլմէք. սափուլմազ:
Աւզիւմ.	այագաաշ, եօլտաշ:
Աւզուկ, զիի.	ըզեզ. ծուծ. խելք: պլին. իլիք. ազըլ:
Աւզա, սու.	պարզե, ընծայ: փեշկեշ:
Աւմազ.	ճամբորդ: եօլճու:
Աւմպետ.	բողբոջ, ճուզ: ֆիլիզ, տալ:
Աւնակ, կի, կաց.	ճամբայ: եօլ:
Աւնայն.	չխտակ. արգար: արեզ. սաառզ:
Աւնց.	հեզեզ, ջրերու շատութիւն: սել:
	շտիկ. կարգաւորել: արեզիլմէք, եօլա գ.
	մազ:
	չորս մասնաշափ:
	ակվն:
	խմելը: ետսուճ:
	բանի շեկոզ, փուճ: պօշ:
	ունեցոզ:
	գարտակ, պարտալ. փուճ: պօշ:
	յարգի մանրուք: թօզ:

Ունդ. ընդոյ.	ընդդեմ: թերեք:
Ունելիք. ընայ.	կրակ բռնելու գործիք. քթառիչ. աղչան. մաշա. մտ մազապ. զրոտած:
Ունիմ, կոչայ, կու.	բռնել. ունենալ. սեպել. թուլմայ. կտին. ձք. սարմայ:
Ունին, կամ, կամք.	անկամ: գուրայ:
Ունչք. ընչայ.	քիթ. ընչաք: պուրուն. պըրք:
Ունջ. ընջոյ.	սակ, յասակ. արմատ: տիպ. քեք:
Ուշ. շո.	միտք. խելք. յիշողութի. ֆիք. աղլ. հեֆլ.
Ուշիմ.	խելայի. խորիկ: աղլու. աչք կեզ:
Ուտ, սոյ.	որթի ձուլ: ամա սալլ:
Ուտի, սոյ.	սեյխա:
Ուտկան, նի, նու.	ձկան ցանց, բռնելու գործիք: ալ. ըրրոյ:
Ուտանամ, խոցոյ.	ամիլ. ընցուիլ. շատնալ: սեփղեմիլք. չո. զալմայ:
Ուտն, սան.	կամ: չեքիճ:
Ուտուտ, սեայ կի սոյ.	ուտիլ: շիլեք. գապարմայ:
Ուտուշիկ.	ուտած. կակուլ, փափուկ. փոթորիկ հանալ. գապարմալ. ետմայ, նազիք. թուլմայ:
Ուտ, սոյ.	կանակ: արգա. սեուլ:
Ուտանիմ, ուտայ.	սորվիլ. վարվիլ: կշիլեմիլք. ալլլմայ:
Ուտուտե, սնան, սնանց.	սորվելու բան, գիտութի. աղանդ: իլիմ. մեզ. հեզ, տին:
Ուտար, տեր, տերայ.	մանչ զուտակ: սղան:
Ուտեսա, տի, տից.	պաշար: զահրե:
Ուտիճ, տիճ, տիցայ.	ցեց. ժանդ: կիւզե. փառ:
Ուրադ, դի, գոց.	քետեր, պալթա:
Ուրանամ, բոցայ.	ուրանալ. ետ կենալ. յանձ շտանել. քն.
Մուրաստ կամ կիլիմիմ.	քեար էթմեք. վաչ կելմեք. իսակմեք:
Ուրդ, դի, դից.	ըրորգան: սլուդ:
Ուրկանամ, կոցայ.	բորտիլ: ոչուղլանմայ:
Ուրոյն.	զատ. մկդի: այլը. պաշկա:
Ուրուական, նի, նայ.	աչքի երեցան, խարեական: պատկեր. նմա. նութի. շուք. հոգի. խելալ, խելալ կիպի. քիպիթ. կոմեք. քերիկ. ճին:
Ուրուարար.	ձևանամու: տղապաղալ:
Ուրուկ, բկի, բկայ.	բորտ, հոգի: ոչուլ:
Ուրուր.	չալմայ:
Ուրջու, ըրջուի, ըուայ.	խորթ աղջիկ: կոյի զըլ:

Չ

- Չանարգի, գւոյ, գեաց. գեշ, շար, անօրին: ճիւղին, զալլամ:
 Չանչ. կօխան խաղող: ճիւղի:
 Չարարասա, ախ, ախց. գժբախ: թաղէհօրդ, սեֆիլ:
 Չարահն, կան. նախանձառ. աշխիլդ: գըսգանձ. նազար վե-
 բն:
 Չարահնեմ, կնեցի. նախանձիլ. աշխիլ: գըսգանձադ. նազար
 վեբմք:
 Չարացուշ, շի, շից. սիս պահող: քին սաղլայան:
 Չարաշուք. պատիւ շունեցող. շար. խղճալի: քեփաղէ,
 պլեման. քեթիւ. սեֆիլ:
 Չարարուեառ. } շարիք մտածող, շարիք բնել շունացող: հիլե-
 Չարահնար. } պաղ:
 Չարափառ, սի, սաց. հերեփիս:
 Չարեացապարտ, ախ, ախց. յանցաւոր: սուչու:
 Չափ, փոյ, փով կամ փու, փուց. քանակ: կողիւ, օրան:
 արեամբ Չափ. մինչև արիւնը թափելով:
 զՉափ անուամ. փորմել, փորմը աննել: տննեմք, թեճրի-
 պէ կեմք:
 Չգոյ, յի, յից. չեզամը, շունեցամը: կող, կուֆ:
 Չէ, չի, ից. ուինչ. չեզող: կող, կուֆ:
 Չիզ, չջի, չից. } չջիկ: կեճէ գուշու:
 Չջիկան, յի, նաց. անգիւտ, զարմանալի, երկնային: աճայրդ,
 Թաշխարհիկ. պինաղիք:
 Թու, շուոյ. տեղ փոխելը. բազմու թիւն ճամբորդներու:
 կեօշ. քեփրան:
 Թուառ. խեղճ, սորթելի: սեֆիլ:
 Թուառական. տեղէ տեղ փոխուիլ: կեօշ կեմք:
 Թուեմ, շունեցի. հուն: գըզըլճը:
 Թուեմ, շուոյ. աներևոյթ ըլլալ, շմալ: կեօրիւնեմդ օլմադ,
 Թրանամ, չբացայ. կող օլմադ:
 Թրաւոր, բի, բաց. ազքառ: ֆազըր, ֆուզարէ:
 Թրաւորիմ, բեցայ. ազքըանալ: ֆազըր օլմադ:
 Թրմիլ. յանցանք շունեցող. չիգիացող: սուչուսդ,
 դապահամարդ:
 Թրնաղ, զի, զից. նոր, զարմանալի, աղուոր. աննաման: փեք կիւ-
 զիլ, ախլիլ:
 Թրափ, սուոյ, տեաց. շնիկն, անշահ, պօշ, զիլիլ:

Պ

- Պարանկեմ, պարգի - պարզնել : կոփմէք, պուս կեմմէք :
- Պարանկեմ, սան - թագաւորի՝ մեծերու սան : սարոյ :
- Պարար, բի, բայ - ուսնչք : գապարճչք :
- Պարի - խաչած մի : սեղիւն :
- Պարապկեմ - բարձր քարերէ վար ինկած :
- Պարարակեմ, կեցի - անարդէլ, քանահրել, ծարք ընել : պհճանկ
- Պարիմ, խեցայ - զամոզ, մապարա կեմմէք :
- Պարուց, խոյց - վախճալ, սիրազ փրթիլ, լեղին պտտիլ, գորգ -
- Պարբէ, բի, բեկց - մազ, կտի, զոփմազ :
- Պակտակեմ, սեցի - կենդանիներու զլիսուն կապը : կուլար :
- Պակտարիմ, սեցայ - } ոչխարներու՝ կոպերու են՝ բազմութի - ստակ -
- Պակմուս, կեայ - } հարստութիւն : սիրիւ - մալ, մեղս :
- Պահ, հու - պակտիլ - ընկնալ - կա կենալ, սկարանալ :
- Պահանգ, զի, գայ - } կքսիլմէք - պիթմէք, կերի ստրմազ :
- Պահանքեմ, ընցի - } շիթիլ - զարմանալ, վախճալ : շարքըք գու -
- Պահանկ, կի, կայ - } մազ, գորգմազ :
- Պահպանակ, կի, կայ - պահելը - պահպանութիւն ընելը - զիշերուսն
- Պարակուար - շորս բամբակ ստեղծելը, կամեթ - պէք -
- Պարապիմ, սեցայ - ճի վազմը :
- Պահանգ, զի, գայ - պահպան - անուր սեղ - լիաներու մէջ նեղ
- Պահանքեմ, ընցի - } անչք, պէքճի - հիսար, գալ - պարզ :
- Պահանկ, կի, կայ - պատին փայտե կի երկրթէ կապերը : հաթըլ :
- Պահպանակ, կի, կայ - } Վճարել տալ - բոնի ուղէլ : կերի խտեմէք -
- Պարակուար - } իճապ կեմմէք :
- Պարապիմ, սեցայ - բերդ պահող : պէքճի :
- Պահանգ, զի, գայ - երկրթէ հագուստ :
- Պարակուար - սրղալու :
- Պարապիմ, սեցայ - խիստ աղաղէլ, խեղճ ընել : կալար կապար
- Պարապիմ, սեցայ - } սեմազ :
- Պարապիմ, սեցայ - } խիստ շարոյ - շոր թուզ : ստալան ինճիքի :
- Պարապիմ, սեցայ - } ստաիլ, սիմանալ, սեմմազ, պուլ քեպիլմէք :
- Պարապիմ, սեցայ - } շաղ :
- Պարապիմ, սեցայ - } պիլլու - պուղլամա :
- Պարապիմ, սեցայ - } փայլիլիլ : փառլամազ :
- Պարապիմ, սեցայ - } վրան հովանի ունեցող կոթընէլու սեմա :
- Պարապիմ, սեցայ - } թախա, ճիպիլիլ :
- Պարապիմ, սեցայ - } եղ, կով, ոչխար - անասուն - հմարք, ճար :
- Պարապիմ, սեցայ - } էքիւզ, ինէք, գուզու - տափար - ֆիրասեթ,
- Պարապիմ, սեցայ - } իննա :
- Պարապիմ, սեցայ - } զարգ - զարգարան : տիւզին - տիւզինիլ :
- Պարապիմ, սեցայ - } լաթիլ, շիմու - մարզ : գուզու :
- Պարապիմ, սեցայ - } զարգարիլ, շիմու զարգարանքերով աղուար
- Պարապիմ, սեցայ - } երկընել : տիւզմէք, ամաթմազ :
- Պարապիմ, սեցայ - } հրել, մարէ հմարան մարզ : ճիմ, սեկ :

- Պայազաւա, աի, աւոյ. յաջորդ. իշխանի զուակ, եկրինէ կէշէն. աշ-
զաակ:
- Պայազաւան, տեղի. յաջորդել, մէկու մը տեղն անցնել, ճիւղիւս
էթմէք. եկրինէ կէշմէք:
- Պայթիւթ, թեցոյ. պատուիլ, ճամթիլ, կոտրիլ: շաթլամագ, փաթ-
լամագ:
- Պայիկ, յիկ, յկաց. ծառայ, սագիս անդին վազող սպասաւոր:
խղմլթիւար:
- Պայծառանամ, ուոցոյ. փայլիլ. երեւելի ըլլալ. առաջ երթալ: փա-
լամագ. նամտար օլմագ. իշերի կիթմէք:
- Պայման, նի, նաց. կարգ. կերպ, որպիսուն. չափ. շարթ, գազ-
կուլիս:
- Պայուսակ, կի, կաց. քսակ, բէս:
- Պայքար, բի, բաց. վէճ, կռիւ: գալիս:
- Պան, նի, նից. հաց: կքմէք, սամուն: — մեղրի մագ:
- Պանդիտանամ, աւոցոյ. օտար երկիր երթալ: զարիպ օլմագ:
- Պանդակ, կի, կաց. իշնելու տեղ: խան, դանագ:
- Պանդոյր. խննթ: արիւննէ, շրջնն:
- Պանդուխա, դիտի, աւոց. երկիրը թողած, օտար երկիր բնակող: զարիպ:
- Պանծամ, ծացի. պարձենալ. ուրխանալ. գոռոզնալ: կի-
- Պանծանամ, ծացոյ. վէնմէք. սեզինմէք. պէօպիւրլնմէք:
- Պաշար, բի, բաց, կամ
բոյ, բոց. սրտաւատած ուտելիք: զահրէ:
- Պաշարեմ, բեցի. բորտաբիքն աանել, շորս դին գոցել: գուշաթ-
մագ, մուհասերէ էթմէք:
- Պաշտասական. հարսին բերածը: ճէհէզ:
- Պաշտեմ, տեղի. ծառայել. հոգալ. պատուել. ընել: խղմլթ
էթմէք. զայրբագ. սեճակ գըլմագ. էթմէք:
- Պաշտպան, նի, նաց. ծառայ. օղնական. կանակ կեցող. շատագով:
խղմլթիւար. կարտրմ ճը. մուհաթը:
- Պաշտպանեմ, տեղի. կանակ կենալ, տերութիւն ընել: զորումագ.
էտրիկէմէք:
- Պապակիւթ, կեցոյ. խիստ սաստիկ ծարաւ ունենալ:
- Պապանձիւթ, ձեցոյ. լեզուն կապուել: արիլ թուլութեաց:
- Պապալեմ, չեցի. կապիկն ձայն հանելը. թոթովիլ փեփէլէմէք:
- Պապկոյ, յի, յից. թուլակ թնչանը: սուտու դուշու:
- Պառակ, կի, կաց. ոչխարներու բակ կի բազմութի: գոյուն կա-
թագը՝ տի բիւտի:
- Պառակեմ, տեղի. բաժանմունք ձգել:
- Պառախ, ձեցոյ. պատուիլ. հիննալ: զօճամագ. էսկիմէք:
- Պառաք, սրոյ. սաստիկ ծարաւ: հէրարէթ:
- Պասառ, աի, աւոց. նստելու կի պառկելու բարձ: մինտեր, սէտիր,
տէշէք:
- Պասառակալ, լի, բոց. փոսոց. սուան. կտաւ: էօրթիւ. շարշու.
պէզ:
- Պաս, աի, տից. պատ. շորս կողմը պատած տեղ. օձի սլորք.
չքնան, պարտիլը: տուփար. էթրաթը տու-
փարը եկր. դանդալ, տէփր, տեօնիւթ:

Պատահ, հի, հից.	զիպուած . արարես . թիւն : գաղտ . կնիւղ :
Պատահար, ըի, բաց .	փորձանք . շարժարդու . թիւն : պէլա . գաղտ :
Պատահեմ, հեցի .	համգիպել . զիմեցն ելլել . գուլիլ . զարձուել .
Պատահիմ, հեցայ .	զարմել . սաստ կէլմէք . գարշըլամանգ . ալ .
Պատարի՞՞՞ .	բաշկոյ . սարմաշոյ :
Պատարիմ, զեցայ .	բամիմը հեա ըլլալ : էլլեմմէք :
Պատան, նի, նայ .	աշքի կոպ . մեակի պատանք : կեղ պապ .
Պատանգ, զի, գաց .	քեֆիմ :
Պատանգեմ, զեցի .	ապահափութի համար արուած մարգ : թու .
Պատանի, նւոյ, նեաց .	թու . սեհիմ :
Պատասարոյմ .	շուտը կամ ուրիշ մը պատանգ սալ . կա .
Պատասասուն .	պեւ . արդիւնել : սեհիմ զիմէք . պաղլամանգ .
Պատասարոյ .	պրագմանանգ :
Պատաս, ար, սաց .	շափահաս աղոյ, կարի՞՞՞ . սեիք գանջ :
Պատասուկ .	սեղաննէրը պարտոյ : սալշուուդ :
Պատարազիք .	պատարասած . հիմ : ելը . թըգ . կակի :
Պատարիմ, բեցայ .	կերակուր ուտելու գործիք : շամալ :
Պատարուն .	կապոյ . փաթթոյ . համես : սեմկ . սարմա .
Պատազամ, մի, մաց .	սեմք :
Պատասուկ .	պլլուուդ բոյա :
Պատարազիք .	պատարագուց . պատարազի նշխարք՝ զիմի .
Պատարիմ, բեցայ .	լիփիւնցուն ըլլալ : թաշմալ :
Պատարուն .	լիփիւնցուն : սափաղու :
Պատազամ, մի, մաց .	մեծ մարդու խոք . հրաման . զեպանութի :
Պատարակ, կի, կայ .	այլթ . քէլամ . էլլեիք :
Պատեան, տեմի, նից .	շուապարը տեղե տեղ սանելու արտա : թե՛՞՞ .
Պատեհ, հի, հից .	կերկ :
Պատերազմիկ .	թրի կամ ուրիշ բանելու աման . կեզե . եր .
Պատեհան, նի, նից .	կրթեկ հազուստ : զըն . զուպուր . գապուգ .
Պատեհան, հի, հից .	զերի :
Պատերազմիկ .	յարմար . արեանի . յարմար տեմն : ճայիլ .
Պատեհան, նի, նից .	ըլլըգ . միմասիպ :
Պատեհան, հի, հից .	ճեմկուուց . զիմուր . ճեմկուելու : ճեմկճի .
Պատեհան, նի, նից .	սեֆերի միւթալիգ :
Պատեհան, հի, հից .	յանշաւար : սալլու . գապահաթը :
Պատեհան, նի, նից .	գազկոյ . ճէլա :
Պատեհան, հի, հից .	հունարի կեզե . փոխ քիթ : գապուգ . խորթուս :
Պատեհան, նի, նից .	խորեակուն . շիմուս . խորեակութիւն : սալլը .
Պատեհան, հի, հից .	ճը . ֆեմա :
Պատեհան, նի, նից .	յարմար . զայլըգ . լայլըգ . ոչկուն :
Պատեհան, հի, հից .	անթիմ . զգուշաւար . բամի մը փոյթ ունե .
Պատեհան, նի, նից .	ցոյ . հիճապը . ըրըլ . գայրեթի :
Պատեհան, հի, հից .	ամնալ . խոփել . զգուշանալ : ութանմանգ .
Պատեհան, նի, նից .	հիճապ էթմէք . սաղըմանգ :
Պատեհան, հի, հից .	նմանութի . զեմք . քաշուսմք . արման : պեմ .
Պատեհան, նի, նից .	զեիք . երգ . թասիք . սուրեթ :
Պատեհան, հի, հից .	պատուաստ ընել . պատրուել : ալ էթմէք :

- Պատճառանք, նայ - մահանա, պեհանկ :
- Պատճառիմ, սեցայ - սուսումուս պատճառներ բերել : մեացընել : կեզմուսրու թիւն ընել : պեհանկ կթմէք : ույաութանգ : թասցանանգ :
- Պատճէն, նի, նից - սրբնակ - գրուած, թուղթ : սուրկիմ, կարնկ, նամկ :
- Պատմունակ, կի, կայ - զցեաններու վերականգու :
- Պատմունան, նի, նայ - կապայ - հարուստ : գաթիման, կապայ :
- Պատնէշ, նիշի, շայ - քաղքին ամրութեանը համար շինուած բլուր - ներ : մեթկրիզ, թապուս :
- Պատուած, ծի, ծից - յարմար, վայելուշ, համեմատ : լայլզ, միւս - սիւզ, ույկուն :
- Պատուգամ, մի, մայ - վերնատուն : քեզք, շահիշիք :
- Պատուանդան, նի, նայ - սաք զնելու տեղ : պատմանգ :
- Պատուաստեմ, տեցի - պատրուակել - փակցընել, միացընել : աշ կթ - մէք - էքընէք, պիթիշարմէք :
- Պատուար, բի, բայ - հաստ պատ : պեմա, հիւար, մեթկրիզ :
- Պատուիրակ, կի, կայ - հրաման բերող կամ կատարող : կէի :
- Պատուեր - հրաման : թեմուլիշ, էմր :
- Պատուհան, նի, նայ - լուսամուս - քան պահելու տեղ, փեծճիբի - տարայ :
- Պատուհաս, սի, սից - պատիմ - տանջանք - սարանալիք : գաղկպ - իս - կենճէ - սալար :
- Պատասպարեմ, բեցի - բուրբալիքը ամբողջնել - օգնել - պաշտպանել : սիփեր կթմէք - կարալմ կթմէք - կտիր - կեմէք, գայբբանգ :
- Պատրանք, նայ - գու, խարու թիւն : շինա :
- Պատրաստիմ, տեցայ - պատրաստուիլ - զցուշանալ : հազրբընանալ - սազընանալ :
- Պատրեմ, բեցի - խարել : ալտամանալ, այարթմանալ :
- Պատրոյգ, բուգի, գայ - Ֆիթիլ :
- Պատրուակ, կի, կայ - ծածկոց - երեսը գոցելու քան - շինճու գեմք - սուս պատմա : փերակ, կորթիւ - հիճապ - մահանա :
- Պատրունակ, կի, կայ - գոհ ընելու կենդանի :
- Պար, բու - պար բանօգներու՝ երգողներու ժողովք : գունդ - բազմութիւն : հարս - սիբի - պեղիք :
- Պարագայութի, թն - պարալիլ, դանալլ : տեմիւմ, տեկի :
- Պարագրեմ, գրեցի - լարս զին գծել - բուրբալիք պատել - իր մէջ - փակել :
- Պարան, նի, նայ - հաստ չուան : հալամ :
- Պարանոց, ջի, ջու - վիզ - ծովու մէջ երկնցած նեղ անցք : պոյուն, պոպու :
- Պարայ, սոյ - գաղբիլք - գործք չընել - յարմար ժամանակ - գործքի մը հետ ըլլալ : ավարալլզ - ֆըր - սամ - ույկուն :
- Պարայորդ - գատարի կեցած : պու, ավարա :

Պարարեմ, բեչի.
 Պարարտ, ախ, սոց.
 Պարաւանդ, զի, զիչ.
 Պարաւանդեմ, զեչի.
 Պարպեւ, շի, սոց.
 Պարեգաս, ախ, տիչ.
 Պարեխ, խի, խիչ.
 Պարչ.

Պարզունակ, կի, կաց.
 Պարզուտ.
 Պարկն, բեմի, նից.
 Պարխի.
 Պարխուց, բապի, սոց.
 Պարծիմ, ձեցայ.
 Պարկ, կի.
 Պարկեշտ, ախ, տիչ.
 Պարկեն.
 Պարկուճ, կճոյ.
 Պարժամի, նոյ, ձեաց.
 Պարչոյ.
 Պարտանակ, կի, կաց.

Պարուտակ, կի, կաց.
 Պարուրեմ, բեչի.

Պարպասիմ, տեցայ.

Պարս, ախ, տիչ.
 Պարսաստիկ, տիկի, տեցայ.
 Պարսաւ, շի, շիչ.
 Պարսանոյր, մոր.
 Պարսասիմ, կեցայ.

Պարսապան, նի, նոց.
 Պարսասիմ, տեցայ.

Պարսեմ, տեչի.
 Պեղեմ, զեչի.

Պետ, ախ, սոց.
 Պերճ.

Պեւպեւ.

Պիբըննէ, կշտայըննէ, զուարճաշըննէ, սե-
 միթմէք. Թափանաքընադ, շաղ կթմէք:
 Պեր, շատ սրտուդ տուադ, սեմիդ, կոչիւ:
 կապ: պոպ:
 կապել, կապելապել: պապանադ:
 պազիւ: փեչիւ, Նեպի:
 կապոյ: կեթարի, գաթթամ:
 զուրս չչուամ շար:
 զուտ. մկ բանն շիւամ. յայտնի. անկեզմ.
 աւանդ զարդի. բաց ոչ: սաթի, ստակ.
 պէլլի, աշիբար. Նիլլիպիդ. այսպ, ալքդ
 հազա:

փեչիկը բաց բանելու Թն, գու, կեչմե:
 քամոյ: քեփիկ:
 հարկաւոր տակելք: նախագա:
 զորդ. իրաւոր. միմաւոր. հալը. հարտը:
 քաղցին բուրբախը քաշամ հաստապատ: ֆարս
 պարձեմադ, ինքը զինչը գովել, կոչիւնմէք:
 տապրակ: Թօրպա, Նէյսի:
 ամեթիւամ, շափը զեղացոյ: կակալի:
 քաղցին բուրբախը բացամ փաւ: ինմաւոր:
 բնդեղեններու կեպել: զապուդ:
 երկուսասորդ: տելի գանլը:
 պոպոս, պարաւոր: Նէվլամ, տեմիւմ:
 կըր մե. բուրբախ. իր մէջն ու ձեցոյ: շեմպիք:
 տայրե. գապը կան:
 բարակ մաչի: զար, ինճն տելի:
 մէջն տաննէ. մաղկել. բուրբախն առնել: զու-
 շամմադ. Թափանադ. հեր Թարաթտան
 կօրթմէք:

Էնփեչուն ըլլալ, պարտապիւ: Թալընճալա-
 տադ տօլմադ. ֆաթլամադ:

բար նե տելու գործիք: սաթամ:
 մեղադրամբ. մեղադրելի: զեմ, նե բապելթ,
 մեղուներուն Թաղուհին: առըրարն անտադ:
 պարտըկի, ծամկուի: կօրթիւլմէք. սոգ-
 լամմադ:
 պարտըրմաւոր. յանցաւոր: պարճըւ. սուչըւ:
 տեարնադ, յոյնիւ. սիրաը կտարիւ: հեւրոք
 ոլմադ. երկրէյի զըրըլմադ:
 յաղթել, տակն առնել: կեմէք, այթ կթմէք:
 փորել: զուրս հանել: գաղմադ. ալըշարը ը-
 գարմադ:
 զլուխ, իշխան: պաշ, հեղբուստար:
 փաւաւոր, հարուտ. պարձեմացոյ, միքիւ
 էնի. Թաթարը. քիպիւ:
 տեսակ տեսակ: Թիւրլի. Թիւրլի:

- Պժշատ՝ զգոսիլ : երբան կէմէք :
- Պճմակ, կի, կայ : կշամեղու : կշկկ աարար :
- Պհասկ, կի, կայ : պուտ պուտ գոյն : խառտուտիկ, նշան : բիծ : բոր, քոս : պնէկ քլի, արածա, նիշան, լեքի : ճիւտամ, ուշադրու :
- Պհասկ, կի, կայ : խորթ : շինծու : պարտապ : հարկաւոր : փիծ : ետամա, գալոյ, սուշ, իգթիզալը :
- Պհասոյ : պէտք եղածք, հարկաւոր : իգթիզալը :
- Պիբիկ : պնետ քաշած : սրբը, զըսողութազ :
- Պիբրգ, զի, գայ : ծոյլ : թեմակէ :
- Պինձահաս, աի, տից : աք տեղաց որ սղինն կկլի : պագրը մասեկնի :
- Պրզմակեմ, կեցի : եւալով վեր ցամկէլ, պնիլըմալ : գայնամազ :
- Պրտոր, բոյ : տգոտա : խառնած : մուրտառ : պուլանիզ :
- Պճնդն, պճնան, զանց : տային կոճը, պճնը : թօփուդ, փաշա :
- Պճնուտոր, բի, բայ : երկայն հագուսա : ուզուն էսպապ :
- Պճնեմ, նեցի : զարգարիկ : ամնամմազ, աիւղէմէք :
- Պհակ, կի, կայ : աման : թապազ, շանազ, սահան :
- Պհակա, կաի, կայ : ատփակ տախտակ :
- Պհակ, զեցի : կարծրացրել : արես տալ : կապէլ : նեղք խոթիլ : փեքլէմէք : երբեք վերմեք : պաղլամազ : սրգմազ :
- Պնուեմ, պշեայ : ալքը անկան նայիլ, դիտել : աիք աիք պաղմազ :
- Պրար, Պրշակ, կի, կայ : ծածքի զերան : թաման տիրելի :
- Պրզպաս, աի, տից : աղնիւ երկամ : շէլիք :
- Պրզտայ, յի, յից : լայն փողոց : հրապարակ : ախան ետու : մկտան :
- Պոյան, պուտան, տանց : պտուկ : շեմէք :
- Պոտա, Պոտաուդ : մեծ խոտոզ : պետիլբըլննն, ֆրատուլ :
- Պուեա, աի, տից : բանաստեղծ : շայրը :
- Պուղեմ կի՝ Պուղեմ, զեցի : շրուել : վարնակէլ : աաղթմմազ : զովմազ :
- Պուանարդ : մեծ պտուկ : թէնճիրե, գազան :
- Պուրակ : անտառ : օրման :
- Պըրիմ, բեցայ : անվայելուշ զարգարուիլ : ետեփտիզնէ աիւղէնմէք :
- Պարդ, պուզի, գայ : հարսին բերած օժիտը : ճէհէզ :
- Պուակ : քիթ : գունը : պուրուն :
- Պասեմ : ընդտիկները ծածակել, ծուռ նայիլ : անարգիկ : գայ շամմազ : բրովայ կէմէք :
- Պասկեմ, կեցի : մեկուն զլուխը պասակ դնել : զարգարիկ : վարճք տալ : կարդիկ : թաճ կիլտիլմէք : ամնամմազ : միքեա ֆաթըն վերմէք : եփէնտիրմէք :
- Պանդն, պաղան : երկու մասին ծայրով առածը :
- Պակեմ, կեցի : } ծլիլ : ֆիլիզէնմէք :
- Պակիմ, կեցայ : } պարտիլը, գասնալը : զեաի՝ ծովու կոպցմունք :
- Պաոյա, պուտաի, տից : տեմիւշ : կիրտապ, անախթ :
- Պասկ, պակոյ : ծիլ : կոճակ : ֆիլիզ :

Պատեմ, սեղի-

կրկնոր փոքրելով փնտրակէլ : գաղտնաբար սրա-
մազ :

Պրակ, Պրակք-

գրուածք : գործք ստապելոյ զիտը : զրոյ
զըտի : յոգուած :

Պրծանիմ, սրծայ-

աղաւթիւ : փոխելիւ : մարնն ելելի : գուրթուլ
մազ : գաշմազ : ազգըմտան լըզմազ :

Պրկեմ, կեղի-

պինդ բաշելի : կապկըպելի : կերմէք : զըշըշե-
րազ պաղլըսմազ :

Պրտու, տուոյ-

խոնք կմ գամբիւ շինելու սեղ : փամ գրելու
սեղի : հասըք սաղը : չեւաղտ կափրաղը :

Պրտուեայ, տուեի, ից-

խոնք : սեղիկ թուղթ : հասըք : չեւաղտ կափ-
րաղը :

Պրտուեղն, զմի, նայ-

արծու մազ, մանկու թուրդ : կարծ զերմանի
բամբակի և այլն : թիֆտիք : իփեք փամ-
պուգ շիւնի :

Պրան, նի, նից-

Ձ

Ձարնախի

կտորած : ջարդու թուրդ եղած : կչկտար : ան
պիտան : փարս փարջուս զմուշ : սրմաղը :

Ձարնեմ, խեղի-

ջարդու թուրդ ընելի : կտարակել : խուրսուխաշ
կթմէք : զըրմազ :

Ձահ, հի, հից-

գանախի : մաշալա : հաթիղի :

Ձաղք, ըի, ըից-

յարդ ու փրատակար անձրի : սաղանազ :
կերակուր : սնունդ : եկմէք : մանձու :

Ձամբ, ըի, ըից-

կերակրելի : սնունդանելի : մանձու փերակք : պեւ-
լեմէք :

Ձամբեմ, ըիցի-

բաղմուծի : խուտք : սղք : լոց : գաղապաղը :
պեւլիք : սիւրի : աղալըշ :

Ձայլ, լի, լից-

բաղմուծի : խուտք : սղք : լոց : գաղապաղը :
պեւլիք : սիւրի : աղալըշ :

Ձայլանն, լաման, մանց-

բայլամ : ակզի գուշու :

Ձայլեանն, լեման, մանց-

կաշիկ կամ փայտե ծեծելու գործիք : զըբ-
պաճ : սափա :

Ձայլուտ, սի, սից-

բանի մը ետեկ ըլլալը : փայթ : աշխատութիւն :
հազիւ : ճահ : գայրկթ : զահմթ :

Ձան, նի, նից-

գաղապանի մէջ պաշտպան : բարեխուս : սղ-
նական : հիւսիկթմի : միթիկիկի : կար-
տալ ճը :

Ձատապոզ, փ, փաց-

ջարդու թուրդ ընելի : կտարակել : փարս փարջ-
ուսի կթմէք : զըրմազ :

Ձարզեմ, զեղի-

տարնալ : բարեկամալ : հիւրնգնալ : բարնալ :
զըզմալ : տարըլմալ : հաստալանմալ :

Ձիւնուեմ, Ձիւնանիմ,

տար : թայ կրկնիք : սըճուգ : սերին : ֆերահ :
տար : սրտանց բարեկամ : տեսակ մը հիւան-
գութի : սըճուգ : սեղկիլիլի : կող : սըլթմա :

Ձիւր, թայ-

բաղմիք : համալ :

Ձիւրեմ, մից-

Ձիւրիս, ման-

Ձիւրեակ, մի, միաց-

Ջել, Ջէ, Ջաց.	} Ջիգ. Ջիգէ շուան. ուժ. սինիբ. սինիբանն իփ- գուճեթ :
Ջել, Ջի, Ջաց.	
Ջին, Ջի, Ջաց.	
Ջինը.	
Ջնգան, նի.	} գաւազան, ծեծեղու. գործիք: տէյենէկ :
Ջնգեմ, Ջնի.	
Ջոլիբ, լի, լաց.	} մարութ, սրած. փայլուն: թեմիզ. փայ- փարլաց :
Ջուրեմ.	
Ջոս.	} քուրջ, մարիչ: փաշարս :
Ջոկ, կոյ.	
Ջոջ.	} մարիչ- աւրել, նշանը չիթողուլ: թեմիզե- մէք. պղծաց, եղ կեթմէք :
Ջոզ.	
Ջրեանկ, բեկի, կաց.	} խումբ, ժողով, բազմութի: պէօլիք, սիւրիւ: մէկանդ ժողիչ: թօփլամաց :
Ջրի, բւոյ, բեաց.	
Ջուժակ, կի, կաց.	} գաւազան: տէյենէկ :
Ջրաղաց, ջի, ջաց.	
Ջրամբար, բի, բաց.	} խումբ, բազմութիւն: սիւրիւ, պէօլիք:
Ջրարբի, բւոյ, բեաց.	
Ջրբուզի, բոլի, խաց.	} զլիսաւոր, մեծ: պաշ, պէօլիք:
Ջրգող, դի, դաց.	
Ջրդեղեմ, դեջի.	} թաւ, աճած. ուժով: տէմիզ. գուճիլեթի:
Ջրիլի, կրի, կրաց.	
Ջրհան,	} մարմնի տեսակ մը:
Ջրհոր, բոյ.	
Ջրմուղ, մի.	} գաթըր :
Ջրդեղ. Ջրաշեղ, Ջի, ջաց.	
	} քնարի տեսակ մը: քեման:
	} ջաղացք: սու. տէլիբմէնի:
	} ջուր պահելու տեղ: սարնըճ:
	} ջրոտ, թաց: սուլու, սուլաց:
	} աղբիւր. շատրուան: շէշմէ. ֆիւրիլի:
	} սրագա:
	} երկրթին ջուր տալ: տէմիլ: սու. վերմէք:
	} սագա:
	} ջուր քաշող: սու շէքէն:
	} հոր: գուլու:
	} ջրի ճամբայ: սու եօլու, քիւնկ:
	} ջուր պահելու տեղ. լիճ: կեօլ:

Ռ.

Ռարբի. Բարունի, նւոյ, նեաց.	} վարդապետ, վարդեա: հօճա:
Ռազմ, մի, մից.	
Ռահայ.	} կոխ, պատերազմ. շարուած դօրք: ճէնկ, տե- ֆիւր. սրբոյս դօմնուշ ասրեր:
Ռահ, հի, հից.	
Ռահան, նոյ.	} անխելք. խենթ: աղբլաղ. տէլի:
Ռահփրայ.	
Ռամ. Ռամիկ, մի, միաց.	} ճամբայ: սօգազ:
Ռոյ, յից.	} ուհան: ֆիւրիլի:
Ռիշտ, աշի, աից.	
Ռոմիկ. Ճիլ, Ճիաց.	} ճամբայ բացող: եւլ ալան՝ հաղբըլայան:
Ռումբ, սրմի, բաց.	
	} բազմութիւն, ժողովուրդ. աղետ. դեղացի: պալազը հալզ. աղբլաղ. գազա:
	} պատուի նշան: փայլ նիշանը:
	} ազահ, բանդ: նէքես, թամահճեար:
	} օրուան ուտելիքը: պաշար: թային, կօլիֆե- զահրէ:
	} քար կամ նեա նեանելու գործիք՝ մէքենայ:

Ռուսնոցն, ուրնոցան.
Ռուսի.

քիթ, քթին ծակը: պուրուն, պուրուն ակնիք:
պաղի ջուր թամնարացուցած, շարակ: պիւր-
ակ, շիրտոց:

Ս

Սադ, զի, զայ.
Սադրեմ, բեցի.

զաշ:
զէշ խրատ տալ, յորդորել, միտքը ձգել այ.
տրթմազ, ֆիթընկեր:

Սամ, թի, թայ.
Սամնուհ.
Սաւ, լի, լից.

քեշիպար:
սիմկիկ:
փրան բան ճեմելու, երկամ, տափակ քար:
կորս, գայիան թաշ:

Սաւար, բի.
Սաւարիմ, բեցայ.

զլուխ, տաւնորդ: պաշ, բեխ:
տարախիլ, ծածկուիլ: սըջըմազ, սաղըս-
մազ:

Սաւարիկ.
Սակ, կի, կայ.

գաւարըմ:
զին, շափ, բաժին, որպիսութի, տուրք, եկա-
մուտ: պահտ, տեյեր, հիստ, գափ, թարգ-
կելիք, վերի:

Սակառի, ուոյ, ուայ.
Սակու, աւ, աւց.
Սակուր, կրի, կրայ.
Սակր, կեր, կրայ.
Սահանք, նայ.

մեմ կողով: պեղիւք քիւֆի, սեֆեթ, սելե,
քիշ: աշ:
տապար, վաղակաւոր: պալթա, եամազան:
բարձրեն վազող ջուր, ջուրն արդիւնու և
թող տալու դուռ: սէլ, պեմա:
սըկըթիլ, էմալ: գայմազ, արաշմէր:
երկրին ծայրը, որաւած տեղ, կարգ, կանոն.
շափ: սընըր, հաստ, նիհայելթ, բուսում.
քանոն:

Սահիմ, հեցայ.
Սահան, նի, նայ:

կրթուիլ, բանի մը կտեւ ըլլալ: սահիլ:
տերև, տերևուտ ճուղ: եամբազ, սալցըմ սա-
շազ տալ:

Սաղապիմ.
Սաղարթ, թի, թայ.

պընձե կամ երկըթե զլխարկ: տեմիք պաշ-
ԵՊ:

Սամա, մետի, տից.
Սամթ, միթի.
Սամիք, մայ.
Սայթաքիմ, քեցի.

կաշիկ կապ, եզնեբուն լուծին կապը:
թեթե սեմա:
եզնեբուն վշին լուծը, զեկին փայտը:
սըկըթիլ, երկրաընկել, մուրբիլ, գայմազ, սալ-
լանմազ, տափմազ:

Սալ, լի, լից.
Սալը, բի, բից.
Սան, նի, նից.
Սան, նու.

բեռան կապը, կարիւզ տաւարաւը:
թըրին բերանը, ծայրը: ՊԵԾ՝ ազԾ:
մեմ կաթմայ: գազան:
աշկերտ, որպեզիք, իր սնուցածը, շախրտ.
ճան կգաւը, փերփերտ:

Սանզ, զի, զից.
Սանզալ, լոյ.

անկան: հափան, արպիւք.
տախ անան: փապուճ:

Մանգարամետք, տայ.	խոր տեղ, երկրիս տակը. գժոխք: եկր ալթը՝ ՃՀՀԷՆՆԷՄ:
Մանդխտան, սան, սամբ.	անկանի կոթ: արագէք թօզմաղը:
Մանդուղք, դոյ.	սանդուխ: մերտիվէն:
Մանձ, ձի, ձից կմ՝ ձայ.	կէմ, արդիկն:
Մանար, բոյ.	գարտոյ:
Մապատ, ար.	կողով: սեփեթ:
Մապատոյն, զին.	կուղ: դամպուր:
Ման, սին, սանց.	պաղ. սառոյց: սուգ. պուղ:
Մաւնամանի, նւոյ,	
Նեաւ, նեաց.	
Մասանիմ, նեցայ.	երերտըկիլ, շարժիլ, դողալ. վախնալ: սալան- մազ. դորգմազ:
Մաստ, ար, արց.	յանդիմանալթիւն, շխ. պատիժ: չրզըշ, ա- զար. գաղէպ:
Մասականամ, կացոյ.	սասակի բլլալ. եւեղնալ, շասնալ. ուժոյնալ: քեակիկնլնմէք. չօղալմազ. դուսվէթէնմէք: սպաննել, սասակեջընել. փլջընել: կօլախը- մէք. արագիտիւղ կթմէք:
Մասակեմ, կեցի.	թշնամի, ներհակ. սասանայ: զըթ. շլյման: բանող, մեակ. օղնական: բրդաա. եարտրմ ճը: բարձր տեղ, լեռ. պէտք եղածը. բանի մը հետ եղածը: թեփե, տազ. թագրմ, փու- տատ:
Մատան, նի.	կերպ, որպիսուի. սովորուի: թարզ, ատէթ:
Մատար, բի, բաց.	դափնի. մամուկ. պէֆնէ. կօրիւմ ճէք:
Մար, բի, բաց.	ճարեկ: դարաթառուղ:
Մարաս, սի, սից.	դողալ, խիտ վախնալ: թիթըկմէք, փեք դորգմազ:
Մարեակ կամ Մարիկ.	դող. մարլը. սասակի վախ: թիթըկիլ. իւջիւ- մէսի. փեք դորգու:
Մարտափիմ, փեցայ.	խորտիլ, մեկգի կենալ: իւրթմէք: չարչաւ:
Մարտիմ, սեցայ.	
Մարտուռ, սոյ.	թեկը բացած օդուն մէջը կենալ, թեկը մեկմեկու դարնել: դամաթըարը կայմազ, պիրպիրլէրինէ վուրմազ:
Մարանուձ, Մարալիմ.	ջրի աման: տեսթի:
տարտեայ.	
Մաւան, նոյ.	ածիլըլ: թրաշ կթմէք:
Մաւանիմ, նեցայ.	ածիլող: ուրպուռ:
Մափոր, բոյ.	պահուրտիլ, ծածկուիլ: սաղամմազ:
Մափրեմ, բեցի.	սուգ ընել. լալ ողբալ. կառ շէքմէք. աղլամազ:
Մափրիչ.	դրան շեմը, մանկուռ տեղը: կշիկ:
Մաքրիմ.	սե: տրահ:
Մզամ, գացայ կմ՝ գացի.	դարց: սալթանաթ:
Մեամք, սեմոյ.	դափուն:
Մեաւ, սեոյ կամ սի.	մարթ, կաշի: կիւտերի, տերի:
Մեթեթ.	
Մեխ, խոյ.	
Մեկ, կոյ.	
Մերեկ.	

Սեղան, նոյ .
 Սեղանաւոր, ըն, բոյ .
 Սեղա՞ .
 Սենեակ, նեկի, կոյ .
 Սեղ, սոյ .
 Սեղահան, նի, նոյ .
 Սեղաւ, սի, սոյ .
 Սեռ, սի, սոյ .
 Սեռ, ըն, ըն .
 Սեռ .
 Սեռիմ, բեցոյ .
 Սեռիւն .
 Սեռիւնի, կեւի .
 Սեռամեմ, նեցի .
 Սեռան, սան, սանոյ .
 Սեքո, սի, սոյ .
 Սեւաթոյր .
 Սեւաթաղ .
 Սեւեռեմ .
 Սեղ, սիգի, գոյ .
 Սեղ, սիգոյ .
 Սեթափ, փի, փոյ .
 Սեթափիմ, փեցոյ .
 Սիգամ, գոցոյ .
 Սիկ, սիկ կամ սիոյ .
 Սին, սնոյ .
 Սինէթոր, ըն, բոյ .
 Սինն . Սոսինն, սննոյ .
 Սիսեան, սիսեան .
 Սիրամարդ, զի, գոյ .
 Սիրոյ, յի, յոյ .
 Սիւն, սեան, սեանոյ .
 Սիւնակ, կի, կոյ .
 Սիւք, սոյ .
 Սլանամ, սլոցոյ .
 Սլաք, քի, քոյ .
 Սխալակ, կի, կոյ .
 Սիրամամ, բոցոյ .
 Սկահ .
 Սկաւառակ, կի, կոյ .

կերտուր ուտելու տեղ . խորան : սուֆրա :
 ստակ փոխող : սարսֆ :
 սխան . սփնտ : սրբ . գամի :
 խոց . սաս :
 բարձր շէնան ծայր . սուր փայտ սիկի թեփե .
 ուշուրում . շիփ :
 յասուկ իրը . մերան թարած բաճը . ազիւ .
 ժառանգութիւն :
 տնուական : պէրզատ :
 ջեղ . տեսակ : սոյ . սիմալի . թարգ :
 անիւն շիտուր . յասակ . զուս . անկիւն : մի .
 էօզ . սաղ . սասղ :
 աղ . ջեղ . զուտիւնը ունեւոր . ճիւս . սոյ .
 զայնոյ :
 մանիւ . աճիւ . շաւանդ . ազգայ . շարտայ .
 այստեան . այսոր : պու կիւնքի . պու կիւն :
 սլա :
 հումա ջանել . թփում էքմէք :
 հումա : թփում :
 սփնտ . կարճր . սրգ . փեք . զամի :
 սե գոյն : սիահ բեմկ :
 գարա սեփտա :
 գամել . փակչընել . միջաման . կափը շարմայ .
 հարա . պարմեցող . ինքիք :
 հասարակ կամ Քասակար խոս : սթ . սաղ .
 արթուն . զչաստ : սրբ . քեամիլ :
 արթըննայ . այրչամանայ :
 հարտաման . պեպիւրըննէք . ինքիմ սամ .
 մայ :
 լըզա . միւր : շամուս . պամայ :
 պարայ . չոր . հազորան : կուֆ . սոյ . իւնկ :
 անպիտան . հասարակ . ջամ . վարի սամիճանի :
 տեղիւնտի . պոյսպը թաղմ :
 կըզընելու բան : թու թգալ . մուկ . շիքի :
 սիսեա : նահուս :
 թամուզ գուշու :
 խիթ . խոտե շուան : հարըր . սիճիմ .
 տիքէք :
 պգտի սիւն : ինչիք տիքէք :
 հանգարտ հով . բարակ քամի : լամիֆ կէ .
 բուգիկարճր :
 թուիլ . սաստիկ քաղել : ուշմայ :
 նեակու զեք :
 սխալ . սիսաութիւն ունեցող . կամըլան .
 սուշու :
 զարմանայ . թամաճիւր կիւնք .
 գտակ . քեակ . իննան :
 սիսակ . սիսակ . զիսան սիսիլ . թապալ .
 թեփի . սահան . գախա :

Սկունգ, սկնդի, դաց.	պզտի շուն: քիւչիւք քեօփէք:
Սկուսեղ, սկուսեղ-ակզք.	Թաղաղ, Թեփսի:
Սըտի, խի, խից.	Թեթե անուշ քամի: գարտի: բուղիկեարձըգ. պու գու:
Սըոյ, ջի, ցաց.	Թեսակրէ:
Ստբակ, կի, կաց.	ձիու ոտքին Թաթը: զուֆի, Թրնագ:
Սնակուշա.	պոչ պեօփէք:
Սնապարծիմ, ծեցայ.	փուճ բաներու վրայ պարծենկոտու Թի ընել: Թալանմազ:
Սնազատանկ.	փուճ անդն աշխատող:
Սնաբք, բից.	զլխուն զին. բարձ. լեռան գլուխ:
Սնզըր, գուրի, բաւ.	երեսը քսելու ներկ: սասարդ, զըզըլ պոյա:
Սնդիկ, զիկ, զկաց.	ձիվա:
Սնդակից.	ձկակեղ մեծցամ:
Սնոտի, աւոյ.	փուճ, անախտան, պարապ: պոչ:
Սնունգ, աննգեան.	ազան հոպալը, մեծցընելը. աճուսճ
Սոխակ, կի, կաց.	պիւլպիւլ:
Սոզամ, դաոյայ.	ղեփնը քահատուելով քալել:
Սոզանկ, կի, կաց.	պզտի ճճի. նիգ: սողունճան. սիւրկիւ:
Սողակիմ, կեցայ.	սկրդիլ. վեր կամ վար կամ ներս կամ դուրս ինքը զինքը ձգել: սոգուլմազ, կիբմէք, սիւրԹիւլմէք:
Սողուն, զնոյ.	ճճի. զեփնը քահատուելով քալող կենդանի:
Սոյգ.	խոր ակղ. ծածկուիլը, տակն երթալը:
Սոնք.	գէր, հաստ: սէմիգ, գալլըն:
Սոպա.	չիկրԹուսած. սնգապլուխ: խոյրաթ. ինտաճը:
Սոսկամ, կացայ.	խիստ վախնալ: զայլԹ գորգմազ:
Սոսկանամ, կացայ.	աղքըանալ. մեկդի ձգել, ես կենալ: ֆուգա. բելենմէք. պիր Թարաֆիս պրագմազ:
Սոսորդ, գոյ.	պզտի լեզու: տիլճիք:
Սոսորդեմ.	ջրով կոկորդը զովաջընել: կարկուտ կԹմէք:
Սով, վոյ.	կերտակրի պակուԹիւն. անԹուԹիւն: զըԹ. լըգ. աճլըգ:
Սովորիմ, բեցայ.	սորվիլ, վարմիլ: էոյրենմէք, ալլըմազ:
Սօբ, բոյ.	ծակ, խորշ. բոյն: տելիք. եուվա:
Սօրեմ.	վաթիլ, դուրս կիճ ներս լինալ Թափիլ: ազմազ:
Սուգանիմ, սուզայ.	տակն երթալ, ծածկուիլ: պաԹմազ:
Սուին.	նիզակ, ծայրը սուր զիւք: միլազ, զըպղըն:
Սուլեմ, լեցի.	ըտըզ չալմազ:
Սուղ, սղի, սղից.	քիշ. կարճ. պակաս: աղ. զըսաս. էքսիք:
Սունկ, անկոյ.	մանԹար:
Սուսեր, բի, բաց.	Թուք: զըլըճ:
Սուտահասպաս, սի, սից.	սուազրուց. կեզճար. շողդարԹ. եալան. ճը. միւրայի. խոչամակ:
Սուր, սրոյ.	Թուք, դանակ. սրած, կարուկ, բարակ. սաս. տիկ. զըլըճ, պըլազ. քիւրին. ինճէ:
Սուրամ, Սուրհամ, աջի.	վազել. սաստիկ քալել: սիւրսալ էԹմէք, սկիբԹմէք:

- Ստորհանգան, կի, կաց • Թուղթ սանոց: Թամար, սայր, մեղի:
 Ստոյ, յի, յից • զբք, աղնուսկան գլխուոր: սարկբ, սիֆա՛նի:
 Ստանդ, զի, զից • Տարժած կենդանի, զոհ: գուրպան:
 Ստանդարտապետ, սի • Բարցա կուսքը:
 Ստանդանոց, զի • սարտանն, գասապրանն:
 Ստառ • վերջանալը, ընճանալը • վախճան: սան:
 Ստառաղէն, զիմի, նաց • վերէն ՚ի վար զեմք հագած: սխա՛նը փուստա
 լը (սարկբ):
 Ստառեմ, սեցի • հատընէլ, վաննէլ, սիթիթմէք • Թեէթ կթ
 մէք:
 Ստանալիք, ընաց • վախ ձգելը: չԳԸԸ, ազար:
 Ստանամ, նացոյ • վախըննէլ, պատիտ խոստանալ, կարժի իւլ
 չԳԸԸ կթմէք:
 Ստասպառառ • սիւսպիթիւն:
 Ստաս, սպասու • պաշտան, ծառայութիւն • պետք • կերակուր •
 սեղանի կամ ուրիշ բանի պետք եղած ա
 մանները: իղմէթ, լազբ, զնյա՛նիթ • գասպ
 գաճազ, Թաղբ:
- Ստասեակ, սեկի, կաց • սպասող • ծառայ • սղնական: պէքէլլն • իղջ
 մէթիկար • կարտրմճը:
 Ստարապետ, սի, սաց • զարբին զլիսարնեբուն մեծը: սերտաբեր •
 բանլու զեղ: մէհէմ:
 Ստեղանի, նույ, նաց • վերջի նշան: կարա նիշանը:
 Ստի, սույ, պետաց • Ճերմակ: պէյազ, ազ:
 Ստիսակ, կի, կաց • անտընալ, ուշանալ: յայանմազ, կեճիթմէք:
 Ստուժեմ, ձեցի • ստժմուկ: սիւնկեր:
 Ստուժոյ, սիցոյ • կենդանույ ազբ:
 Ստրդիմ, զեցոյ • սիցդիլ, կամայուկ մը ներս մաննէլ: կիթիլմէք •
 սագուլմազ:
 Ստրկիկ • մաշուր, կոկիկ: Թեմիլ:
 Ստիճք • երդի մայն • Թոչունի երգ:
 Ստան, կի, կաց • անիւի կամ գունտի լիստ: միլ:
 Ստանգան, նի, նաց • երկրթէ կի՛ պղնձ սարի աման • ճնկան զրահ:
 Ստամեմ, ստամի • հոգալ, սնուցաննէլ: պէպէմէք, Թիմար կթմէք:
 Ստահակ, կի, կաց • զեմ կեցող, խոսք շիտապ, հաշարի, կարամապ:
 Ստամրակ, կի, կաց • խոստարարոյ • անհապանոց: Թիթիլ, Թիթիւ
 զի • իղասթաղը, սաի •
 Ստամոցա, սի • միտ:
 Ստայոզ • շինճու: սիւզմէ:
 Ստանամ, սացոյ • վաստրկիլ, ձեպ ձգել, զնէլ, սանդնէլ, է
 ախմէք, ստմըն ալմազ, կարամմազ:
 Ստանձեմ, նեցի • վրան սաննէլ, շալկէլ: էրիլլնմէք:
 Ստաշն • պուհուր:
 Ստգիւտ • մեղազրանք • մեղազրելու բան • մեղազրելու
 արժանի: այրալլամա • սուլ:
 Ստգամեմ, զսի • մեղազրել: այրալլամազ, սուլու: Թութմազ:
 Ստեղն, զան, զանց • ճիւղ • մաս • Թե • դուրս երկնցած բան մը:
 սալ, Ֆիտան • փարմազ • զոլ:
 Ստեմ, սակցի • սուտ զուրցիլ: կալան տեմէք:

Ստեղծին -
 Ստեղծիք -
 Ստեղծիւքեմ, բեցի -
 Ստեղծանամ, ջաջայ -
 Ստեւ, ստեւոյ -
 Ստեւ, տիւոյ -

Ստիպեմ, պեցի -

Ստինք, ստեանց -
 Ստիրս -

Ստնանեմ, նեցի -
 Ստնդեաց, դիեցի, ցայ -
 Ստնտու, տուի, տուաց -
 Ստոման, նի, նաց -
 Ստոյգ -

Ստոր -
 Ստորեւ -
 Ստորոտ -

Ստորագրեմ, գրեցի -
 Ստորասեմ, սեցի -
 Ստորեակ, կի, կաց -
 Ստուար, բի, բաց -
 Ստուեր, բի, բաց -

Ստուերագրեմ, գրեցի -
 Ստուեղանեմ, նեցի -
 Ստրուկ, ստրկի, կաց -
 Ստրջանամ, ջաջայ -

Սրածուծի, թեան -
 Սրահակ, կի, կաց -

Սրանամ, սրացայ -

Սրբեմ, բեցի -

Սրկեաց, յի, յից -
 Սրինդ, սրնդի, գաց -
 Սրնդեմ -
 Սրուակ, կի, կաց -
 Սրուեր, սրուեից -

Սրահապան, նի, նաց -

գազար : հավուճ :
 մոլորած, ճամբի գուրս ելած :
 ծակ, մոլորեցնել սափարբմագ, ալտաթմագ :
 անբեր բլաց - զուակ կթպաուզ շիրերել :
 կենդանւոյ մագ կամ մորթ :
 արտորալը - շուտով - շուտ շուտ : աճելէ - շա-
 փուզ - թեզ թեզ :
 հարկաւորել, շուտ բնել աւլ - արտորջընել :
 զորս սոգմագ - աճելէ էթտիրմէք :
 ծիծ : մեմէ :
 կէտ - բիծ - բաժանմունք : սամկա - լէքէ - պեղ-
 մէ :
 ուժը համնիլ - փնաս բնել :
 ծիծ կերող : մահարմ :
 ծիծմայր : սիւսանա :
 զազանալ, թեւթի :
 իրաւ - յայանի - չտարակուսելու : սահիհ -
 պեղէ - թահիլից :

Վարր, տակը - վարի կողմը : աշաղա - աշաղտա,
 ալթընա :

տակը գրել - բանի մը վրայ երկան գրել :
 խաբը հաստատել :
 տակէն հաղնելու կամ ներսի հագուստ :
 հաստ, թանձր : զալըն, զարպա :
 շուք, մե, նմանուի - մութ : քեօրիկ - կօրնէք -
 դարանդրդ :

Նմանը շինել, քաշել :
 մտիկ չընել - չիհնաղանդիլ - սուտ խուլ ըլլալ :
 ծառայ, գերի : քեօլէ, կարըր :
 զըջալ, ջաւիլ - խելքը դուրսը գալ : փիւշման
 օլմագ :

Ճանտախա : եւսմուրձագ :
 պզտի սրահ - վարագոյր : քիւչիք ալու - ճի-
 պինլիք, փերակ :

սուր՝ կարուկ բլաց - սրուիլ - վաղել - սաստիկ
 թռչիլ սիվիլէնմէք, պիլէնմէք - սէյրթմէք,
 դօշմագ - ուշմագ :

մտքրել - լուսանալ - նյ նուիրել - զտել : թէմիգ-
 լեմէք - երգամագ - սունմագ :

աւաղակ : հովարտա :
 զուռնա, տիւտիք, մրագալ :
 ոտքով զարնել : թեքմէ վարմագ :

չիլէ :
 ծնկէն քնուան ոտքի ոսկորները : ինճիգ,
 պալտրը :

Ներսի խուց - վարագուրով ծածկած տեղ :
 ճիւղնիլիք, կերակք :

Սրահեմ, կեցի .
Սրտասպնդեմ, զեցի .
Սրտասուչ .

Սրտացուցանեմ, ցուցի .
Սրտանուծի, թեան .
Սփածանելի, ըսյ .
Սփածանիմ, փածայ .
Սփիւ . Սփիւս .
Սփոփեմ, փեցի .

Սփռեմ, սեցի .

Սփրիշ, ըզի, ըզայ .
Սքանչանամ, շացայ .

Սքանչելիք, ըաց .

Սքեմ, սի .
Սքողեմ, զեցի .
Սսս .

Սսսահն .
Սսսափեան .

չըջըջեիլ : սերփակք :
սիրտ տալ :
զժարն եկամ , սրտամած . խեղճ կերպով .
սրտանց :
սիրտը շարժել , յորդորել : դամալբանագ :
բարկուծիւն . սրզողիլ : կովքի :
զոքոնց : փեշարիւն :
մէջքը կտայել : գուշանմագ :
ցրուած , տարածուած . ցրուիլ :
միտիմարել , սիրան աւնել , հանդընջընել :
խոշանտըրանագ , թեւեղւա վերմէք :
փռել , տարածել . ցրուել , սերմէք , կայմագ .
տաղթմագ :
զէնպիլ , սեփեթ , իւրիքի :
խիտ զարմանալ . զարմանալի ըլլալ : թաս .
ճիւղ չեքմէք . մաթ զարնագ :
հրաչք . զարմանալու բան : միւճիլելթ . ա .
ճայրպ շէյ :
կրօնաւորի զգեստ , փիլոն : քէշիւ սուպտը :
ծածկել , զոցել , կորթմէք :
հագարտ , գոռոզ . ճերմակ կազանախի անասկ .
Փրտուլ , թափրալը . ջընար կամ դուռագ .
ազաճը :
ծառերուն հովն շարժելու ձայնը , սերնեկ .
բու ձայն , ջնկոց : Ֆըսըթը . Խըշըթը :

Վ

Վազր, զեր, զերց .
Վազք, զից .

Վախ, խի, խից .
Վախան, նի, նիս .
Վախանեմ, նեցի .

Վախանակ, կի, կաց .
Վախաս, սի .
Վախժոյթ լինիմ .

Վասան, նի, նաց .
Վասանակ, կի, կաց .

Վաղ .

Վաղահաւոր, բի, բաց .

Վաղեմի . Վաղնուց .

փելենկ :
շուտ քաշելը . ցածկելը . սրտին զարնելը : գոշ .
մա . սըշըրտան . երբեք վարմաւը :
բարձր լին : ուշուրում .
վերջ : սան , աղբակթ :
լինըցընել , հասցընել . ջնջել . մեռցընել : թէք .
միլ կթմէք . պիթիբմէք , պերպատ կթմէք .
կուտիբմէք :
հասուն : եկթիլիլիլ , սլմուշ :
ուսը դնելու հազուստ : անուզընդ :
անուր բանել , չիթոզուլ : կազալանագ , գաժ .
բանագ :
ինքը զինքը պաշտպանելու զենք : գաղտն :
պղտի վասան , վասանի ձեռով զարգ : գալ .
գանճըգ . փուլ :
կանուխ , հին աստեղուան . շուտով , կըրէն .
չոցտան պերի . թեղճէ :
սուսերուսոր . մեծ ու լայն թուր : զըլըլը .
փալա :
հին աստեղի , կակի , գաաիմի :

Վ աղիւ . գուեան .	} վաղը . առաւանց . ետըն . սապահայրն :
Վ աղբորգայն . նի .	
Վ աղբու եւ . Վ աղ ուրեմե .	շատանց : չոգանն :
Վ աղփադակի .	շուտով : հարպիճէ . չափբոյ :
Վ աղփադեմ . զեցի .	արտորայ . շուտ հասնիչ : անէլէ եթմէք . էր . քնն եկեթիմէք :
Վ աղբ . զէր . զերց .	լայն թուր . սակր : փաշա . սաթբըր :
Վ աճաւ . ոբ . սաց .	ծախելը . ծախելու բան . աղբանք . շուկայ . տանափաճառ : ալը շփելիչ . մաթաճ . մալ . չարըք . փանայիր :
Վ ալեւէք . լից .	բան մը ունենալը . անով ուրտխանալը : ակֆա :
Վ ալեւուչ .	յարմար . պատշաճ . համեմատա . աղուոր : ետ . զըշըղը . ոչիուն . մինասիտ . հենտեւելի . աղիտ . նատիր :
Վ ալեւու թի . թն .	վայեւուչ բլլալը . բան մը ունենալը : ետզը . շըղըք . շիրինիք :
Վ ալեմ . յեցի .	ողբ ընել . լալ . մեկու մը վայ ըսել : աղբանայ . վայ պարճառ տեմէք :
Վ ալթեմ . թեցի .	վաթեւ . թափել : պուսթմադ . տեղբմէք :
Վ ալյր . բի . բաց .	տեղ . երկիր . անապատա . միջոց : եկր . իզարդ եկր . վազբթ . զեման :
Վ ալյրարեբիմ .	վար իջնալ : աշաղա էնմէք :
Վ ալյրադ . զի . դաց .	բաց տեղ բնակող . վայրեմի . գութ չունեցող : եապանի . մերհամեթմիդ . տեկտիդ . սերթ :
Վ ալյրակնեմ .	վար նայիլ . ամբշնալ : աշաղա պագմադ . ու . թանմադ :
Վ ալյրասպար .	փուճ տեղը . առանց մտածելու . զիպուա . ծով . բանի չեկող . հասարակ : նաֆիլէ . հարպիճէ . սասա կելիլինէ . թեվէքելի . ֆայտեկիլ . պոչ . ավարա :
Վ ալյրավաթին .	ապիս անգին ջրուած : սարմատաղըն :
Վ ալյրեմի . նույ . նեաց .	բաց տեղ եղած բան . գութ չունեցող . կասա . զի : եապանի . խորեմթ . եափուդ :
Վ ալյրիկ մի .	քիչ մը աստեն : պիր ազ զեման . պիր ազ :
Վ ալյրկեանն . կենի . նից կամ նաց .	բուղ . քիչ մը աստեն : սապիդե . պիր ազ վա . զըթ :
Վ անդեմ . զեցի .	հնչել . վանդ կապել . սէս իլէ հեճնի եափմադ :
Վ անդակ . կի . կաց .	կանկեղ . ծաղ . ծաղի ձեով հիւսուած կի շի . նուած բան . կատկարայ . կողով : փարմադ . լըք . դաֆիւս . ըսկարա . քիւֆի :
Վ անդեմ . զեցի .	աւրել . կործանել . փլցնել . սպաննել : երդ . մադ . պողմադ . էզարի բմէք :
Վ անեմ . նեցի .	վա ընտել . յաղթել . կոխ ընել : գովմադ . եկն . մէք . գափկա եթմէք :
Վ անբ . նաց կամ նից .	տուն . բնակելու տեղ . հովիւներու տեղ : էվ . գունադ . գուշիպէ :
Վ աշխ . խի . խից .	անիրաւ շահ : մամլէլ :
Վ աշտ . տի . տից հմ տուց .	զորքի գունդ : պեղիկ :

Վ ա չ ք , չի չ , չի չ ք :

կառքի ծածք . ծածքով կառք : առապա կոր . թիւսիւ . գաշու :

Վ ա ս , սի , սի չ :

վառած , չիմարած . վառվառն . վառից . վայ . լուծ նշան կի գրուակ : կանմը . կաշարից . կանմա . պայրագ , սանձագ :

Վ ա ս ա պ ա ն .
Վ ա ր ա պ ա ն ա յ .
Վ ա ս ա տ ա կ , կո չ :

զիմուորի հագուստ , զտահ : ապէր կապալը , զբրի :

Վ ա տ , տի , տո չ :

աշխատանք . արդիւնք . յոյճած : զահմէթ . էմէկ . կօրկուն :

Վ ա տ ա ս ու , ս ու ի , ս ու ա չ : մտքը հաստ , բժամիտ . յիւղութի շունե . ցող : քիւնտ ֆիքիբի , պէյի գալլը :

Վ ա տ ա ս ր Ի թ , ս ր տ Ի , տ ա չ : վարկոտ : ճանաղ , գօրգաղ :

Վ ա ս թ ա ր , բ ի , բ ա չ : զէշ տխտեր ունեցող . ցած , վարի : քեթիւ . ալլագ , պէթէր :

Վ ա ս թ ա ր Ի մ , բ և չ ի :

յազթէլ , տակն առնէլ . խազք ընէլ : կենմէք , զապթ էթմէք . ութանարբագ :

Վ ա ս ն Ե մ , ն և չ ի :

մտիկէլ . ցրուէլ . լմընցընէլ . թէլէլի էթմէք , զայ էթմէք . տաղթմագ . պիթիբմէք :

Վ ա ր , բ ո չ :

վարուցան . երկիր գործեղ : էքին . չիթ սիբմէ :

Ի վ ա ր ա ն ռ ա մ կ ա մ ա ր կ ա ն Ե մ :

գործածեղ , բանեցընէլ : իչէթմէք , գուլլանմագ :

Վ ա ր ա զ ո յ յ ր , գ ու բ ի , բ ա չ :

փերտէ , կօրթիւ :

Վ ա ր ա զ , զ ի , զ ա չ :

վայրենի խոզ : կապան ասմուզու :

Վ ա ր ա զ ա թ Ե ք , թ Ե ո չ :

մեծ փեռուրնեթթէթէ :

Վ ա ր ա կ ի մ , կ և չ ա չ :

կապուիլ . առգորուիլ . պաշարուիլ : պիւ . բիւլմէք , սարըլմագ :

Վ ա ր ա ն ք , ն ա չ :

մաստուք . հոգ , տարակոյս : ֆէսֆէսէ , թա . սա , գուրունթու :

Վ ա ր ա պ ա ն , ն ի , ն ա չ :

բերնի կապ , սանձ : կէմ , կուլար :

Վ ա ր ա ս Ե մ , ս և չ ի :

քշէլ . ցրուէլ . բամնէլ : սիւրմէք . տաղթմագ . ալլըրմագ :

Վ ա ր զ ի մ , զ և չ ա չ :

վազէլ , շուտ քաշէլ : պշմագ , շափուզ էիւ . բիւմէք :

Վ ա ր զ ա պ Ե տ Ե մ , ս և չ ի :

վարպետութի ընէլ . սորվեցընէլ : կշրթթմէք :

Վ ա ր զ Ե ն ի , ն և չ , ն և չ :

վարդի ծառ : կիւլ աղաճը :

Վ ա ր Ե մ , բ և չ ի :

երկիր գործեղ . բանեցընէլ . կարգաւորեղ . քշէլ , հրէլ , տանիլ . խոթէլ , չիթթ սիւր . մէք . գուլլանմագ . նիզամա գամագ . սիւր . մէք , իլէրի կէթիւրմէք . սոլմագ :

Վ ա ր Թ , Թ ի , Թ ի չ :

կրթութիւն , ուսում . կրթուած : թէրպիսէ , իլիմ . վուդուֆ :

Վ ա ր Կ , կ ի :

համարանք , կարծեք . զմիտ : զլլաս , թահ . մին . սիճիլ :

Վ ա ր կ ա ր ա զ ի :

վերի վերանց . հնրկ , անպիտան , բանի լեկող : թէվէքիլլի , ռասա կէլէ . պայտաղ , պոշ . շէք :

Վարձ, ձու, ձուց

Վարձակ, կի, կաց

Վարձանք, նաց

Վարձկան, նի, նաց

Վարձուօր, րի, րաց

Վարձ, մի, մից

Վարչամակ, կի, կաց

Վարաց, ջի, ցաց

Վարուժան, նի

Վարուն

Վարունկ, րնկոյ

Վարսակ, կաջ

Վարս, սի, սից

Վարսակալ, լի, րաց

Վարսամ, մի կամ մոյ

Վարսափրոյ, յի, յից

Վարսեմ, սեջի

Վաւալ, շի, շից

Վաւերական, նի, նաց

Վեհ, հի, հից

Վեհեր, րոյ

Վերադիր - Վերնադիր } գրի, գրու

Վերագարձ, ձի, ձիւ

Վերակացու, ցուի, ցուաց

Վերակնեմ, կնեջի

Վերահասու լինիմ

Վերանամ, րացոյ

Վերարկու, կուի, կուաց

Վերելակ, լակի, կաց

Վերելեակ, լեկի, կաց

Վերելք, լից

Վերլուծանեմ, լուծի

Վերմանեմ, նեջի

Վերմակ, կի, կաց

Վերմախարխիս

Վճարք, հաստացում: հազ. քերթ, վազքֆե: երգող կին: սփար բռնող: թիւքքիւ շաղքան գարը. հօրս թեփն:

Վիւնի սուած օթիալ: Ճեհեղ:

Վճարքով ծառայութիւն ընող. ծառայ. քի. րաճը. իշճի, ըրգաս:

կենդանի բռնելու ցանց: տուզազ:

Թաշիինակ, սրբիւ. լաչակ: կաղըզ, փեշիկր. կաշմազ:

քշելու գործիք: լուպուզ, պիզ, մատուլ: արու հաւ կի՞ թաչուն: էրբէկ թաւուզ դուշ:

բանուկ. դուր, շիտակ: իշէք. փիւզ, օտորու: խցար:

կուլաֆ:

մազ. տերեւոտ ճիւղեր: սաչ, փերչեմ. կափ. րազը տալ:

մազկազ: սաչ պաղը:

դիտուօր ասող: դուշրուզու. երլաբզ:

սափրիչ. պերպեր:

գամել, խոթել: միլամազ, սափրամազ:

անկարգ, պիզ: էտեպիզ, նեֆսանի:

հաստասուն, տարակոյս շիփերցնող: շէրի, մուհազազ, սահիհ:

մեծ. բարձր. Վճ: պէշիք. էիքսեք. Ալլահ: վախոտ. ծոլլ: իւրքէք. թեմակել:

ճասի մը գրբի մը դուխը. վրան գրած անու. նը: իւնվան, սերմամէ:

նորն գամալը, ետ գամալը: թեքրար տեանմէ, կերի տեանմէ:

վրայ կեցող: կեօճիւ, ուստա:

վեր նայիլ: կօզարը պազմազ:

խելքը հասնիլ. իմանալ: անղամազ. վուզուֆ օլմազ:

վեր կլել. մեջ տեղաց վերցուիլ. հպարտանալ: կօզարը չըզմազ. տեֆ օլմազ, ֆրատուլան. մազ:

հազուսա. ծածկոց. լաչակ: կապազ. էօր. թիւ. կաշմազ:

ձի հեծնող. կաօրի կամ նաւու մէջ նստող. վեր կըլող: աթու պինն. առապանըն՝ կեմի.

նին իշինտէ օթուրան. կօզարը դալցան:

վեր կըլը. սանգուիս: կօզարը չըզմա. մեր. փովն:

մանր մանր բաժնել, բակել: պիլեր, պիլեր սեզքմէք՝ թաֆսիլ էթմէք:

կարգալ: օգումազ:

գիշերուան ծածկոց: էօրկան:

փրեկ պաղը:

Վ Էրմոնյարկ, կի, կաց .
 Վ Էրբլ, ըի կամ ջոյ .
 Վ Էրջուար, բի, բաւ .
 Վ Էրաստեմ .
 Վ Էրասին .
 Վ Էրտ, տի, տից .
 Վ Էրան, զեմի .
 Վ Էդ, վիդի, գաց .
 Վ Էմ, վիմի, մաց .
 Վ Էպ, վիտի, պաց .
 Վ Էս, վիտի, սաց .
 Վ Էտս հասանել .
 Վ Էտ վիտ .
 Վ Էր, վերի, բաց .
 Վ Էթարիմ, բեցայ .
 Վ Էթարի, բույ, բեաւ .
 Վ Էթակ, կի, կաց .
 Վ Էհ, վհի, վհաց .
 Վ Էհարանեմ, նեցի .
 Վ Էհակ, կի, կաց .
 Վ Էհիմ, մեցայ .
 Վ Էին, վիի, վիաց .
 Վ Էիւայ, պի, պաց .
 Վ Էիւտ, վտի, սաց .
 Վ Էրադ, զի, գաց .
 Վ Էրամ, բացի .
 Վ Էրապ, պի, պաց .
 Վ Էրդ, վրդի, գաց .
 Վ Էայ, յի, յից .
 Վ Էանդեմ, դեցի .
 Վ Էատիմ, տեցայ .
 Վ Էուկ, վհի, կաց .
 Վ Էարեմ, բեցի .
 Վ Էարիմ, բեցայ .
 Վ Էրտ, վճի կամ ույ .
 Վ Էրտ, վճի .

տանը վերի յարկը . ծածք : իւտ գամ . տամ .
 կարը, ըրննացը . ծայր . ետեի կողմը : սան .
 ուճ . արտ :
 զինձեք . սաւազ, փեւկիւլ . շերտ :
 շեշակ, ձայնը բարձրացրնել :
 նորն, միջնալ . վերն : թեքար, կողարտան :
 շլթայի պէս հիւսուամ : հալցա հալցա կորակ :
 զն, վիտս . ծախք : զիան, ձերթի . մարտաք :
 կտի, վճ . խաղալու սկսոր : գամկա . աշուգ :
 քար : թաշ :
 պատմութիւն . առասպել : թարիի . մասալ :
 հարտ, գոռոզ : ֆոտուլ, մարտուր :
 ճգքիլ . ծակծրկելով մարտից վրայ ծշան գնել :
 կարմազ . հաճի կափանզ :
 պզտի պիքնեբուն մէկմէկու վրայ ելելը :
 խոց, զարնուամ : կարտ :
 վիտուիլ . աբուիլ : զարտրա ուզրամազ .
 պզուլմազ :
 բարձր, խիտ մեծ, ստեղծի : ազիմ, հանգալ :
 ջրի՝ անձրեկ՝ արշուձրի վազելը . վերն վար
 իջնող վարադոյր, ծածկոց, ազրը . փեւ .
 կիւլի սաւազը փերակ : կորթի :
 փոս, խորունկ անդ : խննակ, շուգուր :
 միւճատեղէ կթմէք :
 բախտ . բաժին . երկիր . քուէ : թալէհ . փայ .
 հիսե . նահեա . գուրտ :
 վեճ ընել . կուտիլ : միւճատեղէ կթմէք : գազ .
 կա կթմէք :
 սանգուր, թամպուս :
 մեծ օձ կամ ձուկ : աժակր :
 նեղութիւն, ցաւ : տերտ, պէրտ, սըզլիթ :
 անգութ, արուն սիրող : գալլմ, կափուզ :
 սափրիլ, մազերը կտրել : թրաշ կթմէք, սաշ
 քեամէք :
 ջրհոր : խոր տեղ . զեանի սակ բանա : գույտ .
 տերին շուգուր . գանլը գույտ :
 նետելու քար . գաւազան : թաշ . սափտ :
 մարտիրոս : շեհիտ :
 յաղթել, տակ տանել : եկնմէք, ալթ կթմէք :
 թուշուլ . յուսահատիլ, սիրտը կտրիլ : եր .
 բէշի զըրըմազ :
 կախարդ : պիլիւճիւ :
 ըրնցրնել, բնել, արգիլել . հատուցում բնել :
 պիթիբմէք, կթմէք . պրագմամազ . կտակէք :
 մեռնիլ, վախճանիլ : կուլմէք :
 գատասանի որդուամ, հրաման . կարճ ու զօ .
 բուոր խոց : ֆիթվա, իլամ . զրուս սեղ :
 մարտուր, պայծառ : զիւլալ, պէրահ :

Վ նաս, սու, սուց.
 Վ սհմակ, կի, կաց.
 Վ ուչ, վեց.
 Վ սեմ, սի, մից.
 Վ սեր, բի, բաց.
 Ի՛ն Վ սեր դամ.
 Վ ստահ.
 Վ ստահանամ, հացաց.
 Վ տակ, կի, կաց.
 Վ տանդիմ, գեցաց.
 Վ տառ, սի, սից.
 Վ տարանդի.
 Վ տարանդեմ, գեցի.
 Վ տարեմ, բեցի.
 Վ տարանջեմ, ջեցի.
 Վ տասակ, կի, կաց.
 Վ տասան, նի, նաց.
 Վ տիտ.
 Վ քան, նի, նաց.
 Վ քանակար.
 Վ քողով, վի, վիւ.
 Վ քողովեմ, վեցի.
 Վ քեմ, վրեմու.
 Վ քեւ.
 Վ քիմակ, կի, կաց.
 Վ քիպակ, կի, կաց.
 Վ քնքեմ, ջեցի.

դէն • յանցանք • զարար • դատահամ, սուչ :
 գազաններու ժողով : կտայանի հայրան սիւ-
 բիսիւ :
 կտաւ • քման • խծուծ : քեթէն • իւստիֆիւ :
 մեծ • բարձր : էլլա • մէշուր :
 հպարտ • քտուլ :
 կոբի՝ վե՞՞ք բնէլ • գազկա՝ միաճատէլէ կթմէք :
 վախ կամ կասկած չունեցող : սերպէսա :
 արահով ըլլալ, համարակակիլ • յուսալ • յանձ-
 նել : կիւզեմէք, սերպէսեմ օրմազ • ում-
 մազ • թեւիթ կթմէք :
 սրգակ գետ, բխած ջուր : բրմազ :
 վտանդի մէջ իննալ, վրասուիլ : թեհլիքէյե
 տիւշմէք, զարար չէքմէք :
 կենդանիներու ժողով : ծակ • սիրբի • տէլիք :
 քշուած • ապրիտ անդին պարտազ • գերի • սիրբ-
 կիւն օլունմուչ • աւտիրկին • կաջր :
 անդէն հեռացընել, աքսորել : սիւրմէք :
 գլուխ քուշել, տարտարիլ : ասի օրմազ :
 ներսի հաղուսա • երկայն հաղուսա : զրպուն •
 գաֆտան :
 նեա նեանլու չափ տեղ : սիր օգ մեղգիլի :
 վատուծ : զայի՛ք, զուպուն :
 չաաբր :
 չաաբրճր :
 խառվուծիւն, վեր վար ըլլալը : վելվելն :
 խառվել : վելվելն չրգարմազ :
 քնն, սի : գարեղ, կօ՞՞՞ :
 ծուռ • զուրկ : կանդը ըշ • մահրում :
 վրասելու գէնք : ինթիգամ սիրահը :
 ծուռ, սխալ : յանցանք : կանդը ըշ • գապահամ :
 միուն ձայն հանելը : քիշեմէք :

S

Տագնապ, սի, սու.
 Տաժանիմ, նեցայ.
 Տախ, տի, տից.
 Տախտապարեմ, բեցի.
 Տածեմ, ծեցի.
 Տակ.
 Տակառ, սի, սաց.
 Տակաւ.

Նեղութիւն • մամուտք • արտարանք • չիթթուծի :
 սըզընթը • գտակվեթ • աճէլէ • վելվելն :
 յոգնիլ • խիստ աշխատիլ : հեղաք օրմազ :
 փայակ նստարան, աթոռ : խակմրի :
 պառկեցընել, գեաթնը փուել : կաթըրմազ,
 գերգեպիլ պրագմազ :
 անուցանել • հողալ : թխմար կթմէք • պէսլեմէք :
 տակ • արմատ • շարոց • կապոց : ալթ • քեզր •
 տիգի • տեմթ :
 փայակ գինիի աման : քըլը :
 կամաց կամաց • գեռ : կափաշ կափաշ • տահա :

Տաղաւափեմ, փեցի.

Տաղաւար, ըի, բաց.

Տաղեմ, փեցի.

Տաղտաղեմ, սեցայ.

Տաղտեմամ.

Տաղտեմ, կացայ.

Տաղտուկ, սեփ, սեփայ.

Տաճար, ըի, բաց.

Տաճիկ, ճիկ, ճկաց.

Տաճիկեմ, կի, կաց.

Տամկամամ, կացայ.

Տամուկ, մի, միաց.

Տամեմ, սարայ.

Տամիք, նեաց.

Տանլեմ, ըեցի.

Տաշեղ. Տաշիղ, շի, զաց.

Տաշու, սի, սից.

Տապ, սոյ.

Տապալեմ, ըեցի.

Տապակ, կի, կաց.

Տապան, նի, նաց.

Տապաստ արեանեմ.

Տապար, ըի, բաց.

Տառ, սի, սից.

Տառաղան, նի, նաց.

Տառապալեք, նաց.

Տառապեմ, սեցայ.

Տառասակ, կի, կաց.

Տառասակ, կի, կաց.

Տառասեփեմ, սեցայ.

Տառամեմ, նեցայ.

Տառասակ, կի, կաց.

Տառարակ, կի, կաց.

՚ի Տար արեար.

տառասար շինել: սելիթ կափեմայ:
քան. սղտի խոց. խաղալու տեղ: շտար:
գուշիակ. մշտամ:

երկրեմայ երեւ: տաղտեմայ:
արամիլ. նեղամայ. շամերամայ: ճահամ զ
մայ. սղղըմթը չեքմէք. սամեմայ:

շամերամայ: իբրահ կթմէք. սելզար զմայ:
շամերալի. շամերացոյ. ծոյլ. բամի չեկոյ:
սամըրամայ չիյ. սամեթը. թեմեղել: սիբ

չէյե կարամեմայ:
կեկեղեցի. կուստամ. պարտ. սեղամաստամ.
կերտիւր ուտելու տեղ: քիթիակ. փութ.
խամե. սեբայ. մանճա՝ թամամ ստառ:

շուտ քաղոյ. շափուկ իրքիջին:
մարակ, գուսաղան: գամիք. սելիմեք.
թրթիլ. նեմիլմեմէք:

Թայ. խամու. նեմ:
սամիլ. համերեւել: կեթիլբմէք. սարբ կթ.
մէք:

տան ծածքը, երգիք. թաման, սամ:
շարըրբիլ: իսկեմճէ վերմէք:
տաշուք: թաշու:

մեծ գուսթ. իմկաման. կոմք. որթի ճիւղ:
քեսակ. սուհուրաման. թեքեթ. տաղըրման
տաքու թիւն: սրմայլըք. հերարեթ:

կորմանել. կառըրընել. վար չեկել. երզմայ.
սեփրմէք. սաղա սրտգմայ:
տապկելու աման: թամա:

սմասակ. գեբեզման: սամարք. մզար:
գեմիմը փուկ. սպաննել. յալթիլ: զերզե.
սիլ սրտգմայ. եղտիբմէք. եկեմէք:

կացին: պալթա:
գիբ. գեթք. նիւթ. սարբ: կաղք. քիթայ.
կանսիբ:

կողով: քիւֆե, սելէ:
նեղու թիւն: սղղեթ, տերա:
խեղճու թիւն քաշել, շարըրբիլ: տերա չեք.
մէք. սելշար ուղտամայ:

գիմուորական վերարհու: կափունճա:
պտակեր. քաշելու տախտակ:
մամուսի մէջ ըլլալ. հոգ ունենալ. տարա.
կուսիլ: գասեթեթ չեքմէք. շիւսչեկեմէք:

շարմարիլ. տարակուսիլ: տեարիկիմ սլմայ.
չիւսչեկեմէք:
փուշ. երկրթե փուշ. թիբեմ:
դամբու:

հեռու տեղ: ուղապ եկրէ:
հեռու տեղ: ուղապ եկրէ:

Տարազիր․

արտարուած․ հետըցած․ զրկուած․ սիրելիւ
միշտ․ ուղադրանքը․ մահչուտ․

Տարազձեւը․

սուտ ստակ․ դաշու․

Տարազէմ գնամ․

հետու տեղ երթալ․ ուղադ եկեր կիծմէք․

Տարազեայ․

չիմայելու․ մարե շանցամ․ պիծ, կոշուղ․

Տարազ, զու․

կերպ, օրինակ․ թարզ, կօրնէք․

Տարածամ, մու․

ասենէ զուրս, ուշ․ պիզազթ, կէճճ զազըթ․

Տարածանեմ․

փուկ․ երկընշնեկ․ կայմազ․ ուղաթմազ․

Տարածեմ, ծեցի․

բռնու թեամբ քշել․ անկարիայտ սիրմէք․

Տարապարս․

պէտք չեզած․ փուճ․ անիրտա․ պօշ, նաֆի․

Տարապարտուց․

լէ, ավարտ․ նէհազ․

Տարաքոյց, ցուցի, ցից․

օրինակ, նմանութիւն․ կօրնէք, դաշուղ․

Տարափ, փոյ․

յորդ անձրե, սազանազ․

Տարբերիմ, բեցայ․

զանապանիկ, շարժիկ, ազդիս անզին երթալ․
Քարզ սլմազ․ դըմըլտանմազ, պիր թա-
րաֆտան օ պիր թարաֆա կիծմէք․

Տարգաւ․ Տրգաւ․

դզուլ․

Տարմ, մի, մից․

թուշունեքու կիմ ուրիշ կենդանիներու ժո-
ղով․ սիրելի․

Տարմամ, մի, մից․

ծանր շարժող․ ծրլլ․ տարակուսող․ ազդր դը-
մըլտանան․ թեմպիկ․ Քիւսֆիսելի․

Տարտարոս, սի, սայ․

դժոխք․ խորունկ տեղ․ Ճէհէննեմ, շուգուր․

Տարբ, բեր․

առջի նիւթը․ օր և իցի նիւթ․ ուսկից բան մը
չմուտած է․ կօնսիր, սիրելիթ․

Տարբանամ, բացայ․

հաստատուիկ, արմատ ձգել․ եերէշմէք․
քեզքէնմէք․

Տարբամ, փացայ․

խիտ բազմալ․ հարեթ չեքմէք․

Տաւազեմ, զեցի․

ուշարնեքը ժողովել, մեկտեղել․ տեղէիրմէք․
թօփլանազ․

Տաւիզ, ւզի, ւզայ․

սանթուս, դանուս, քեման․

Տաւփան, նի, նաւ․

գետին շակելու գործիք․ սիրելիւ, թարլա
թարազը․

Տաւարակ, կի, կաւ․

գուր, շիտակ․ տիւղ․

Տդեղ․

չիքքին․

Տդեւ, դիտի, տայ․

ախմար․ պիտապեր, պեօն․

Տեանագրեմ, դրեկի․

երեսը խաշ հանել․ Խաշով օրհնել․

Տեզամ, զայի․

բան մը անձրեի պէս իջնալ․ կազմազ․

Տեդեակ, զեկի, կայ․

գիտուն, վարպետ․ վուզուֆ․

Տեզի տամ․

քաշուիկ․ փախելիկ․ թող տալ․ սափուլմազ․
դաշմազ․ պրագմազ․

Տենզ, գի կամ դոյ․

շերմ․ սրթմա․

Տենշ, չի, չից․

բազմանք․ արզու․

Տենշամ․

փափազիկ․ արզու չէքմէք․

Տենշանամ, շացայ․

լաշակ․ կաշմազ․

Տեւ, սի, սից․

քեզքէնմէք․ մարթը կուտնալ․ կազր պաշմազ․
նաաղր պաշմանազ․

Տեւիմ, սեցայ․

Տեսակ, կի, կոյ.	կերպ, մե, գեղեք, երկցածը, թարգ, զիսկեթ, կեսասերիչ:
Տեսանելիք, ընաց.	աչք, կեղ:
Տեսարան, նի, նաց.	խաղի տեղ, բարձր տեղ, խաղք ընտր, պան մլ, լամուր, կիսքակց կեր, բեղիլ ուղևոր:
Տեսուչ, տեսչի, լաց.	հոգացող, վերակացու: կեղծիւ, գաղջրան:
Տերեւ, այ.	կապրող:
Տերեւիմ, սեցոյ.	կամանչուալ, տերեւ տալ: կեղծիլ մեթ, թափ, բողջամանգ:
Տեսեմ, սեցի.	գընլ, ձեալ: համբերել: սիրումք, տայան մաց, ստալը կեմեք:
Տգրուկ, բկի, բկաց.	սիրելի:
Տեղ, տիգի, գոց.	հետուանց նետեղաւ ի խոթելու զնք: մզող: ճանճերու ձայն հանելը, բզղուլ: վերջամաց:
Տգլամ.	ճշգրտուլ, գոհ չըլլալ: հոշու թ ուղևանգ:
Տեղոհիմ.	զոյնը թափամ: սղմուչ, սղուղուց:
Տեղոհ լիմիմ.	տարիք, հասակ, եաշ, սոյ:
Տեղոյն.	Թե, ձեռք: գու, էլ:
Տեղք, սոցոց.	աշխարհիս տիրող: ճիշանկիր:
Տիեզերակալ.	բոլոր աշխարհքս: սիր թիւն տիանեա, ճիշան: ոչխարի ոլիլ, կեմե:
Տիեզերք, բաց.	տեճուր, թուլում:
Տիզ.	խաթուն, թուղուհի: սուլթան, գասարն:
Տիկ, տկի, տկաց.	ցիխ: շամուք:
Տիկին, տկինոլ.	կոխած զիր կամ մե, նշան, օրինակ: պատմա:
Տիզմ, սղմոյ.	նիւան, երնեք:
Տիզ, տպի.	օրինակ, նմանութիւն: երնեք, նիւմունե:
Տիզար, բի, բաց.	կոկորդիլուս թիւստ:
Տիւեան, տեսան.	իշխանի պես, իրաւոյնը: հեղքմ կտերեք, հա, զիգեթ իւզրէ:
Տիրաբար. Տիրապես.	տէր ընել, ստորագրել, հաստատել: սահող կեմեք, մանուր-պ կտիրակեք. մահահագնագ կեմեք:
Տիրացուցանեմ, ցուցի.	տէր ընտր, ձեռքին տակն տանել: սահող ու մաց, զտպմ կեմեք:
Տիրեմ, բեցի.	ցարեկ: կիւմափիզ:
Տիւ, տունջեան.	արամիլ: մահջուն ուղևոց:
Տիւսաթ, տեցոյ.	խիստ անշնորհք, պակասուող: փեք շիրքին:
Տիւեղն.	գուտուրու:
Տիւսար, բի, բաց.	անխելք, տպես: տղըլըղ, պկխաղիք:
Տիւուր, տիրոյ.	արտոււմ, անշնորհք, մութ, գաստիլթի, մահ, զուն, փեք շիրքին, գարսնըղ:
Տիրիմ, բեցոյ.	արամիլ, գաստիլթ կեմեք:
Տհալ, էի, էից.	թմարտուելու, շիհալուս: հաղմ ուղևանգ:
Տհաս, սի, սից.	խակ, շիհասամ, հաստըլ լուսամ: խամ, ու մամըչ, ճահիլ:
Տմարդի, գույ, գեաց.	քաղցրամարուի լուանցող, կտպիտ, անգութ, խորեամ, կրքիանըղ, զալլմ, կտպուղ:

Տնանկ , կի , կայ .	մեծու թննէ ինկած : հարկը , քուզարէ :
Տնկակից , կցի , կցայ .	բնական . հարորդ , մասնակից : տարւ . իլնայ :
Տնորինեմ , նեցի .	արարդեւել . կառավարել . վերակացու թի ընել , հոգալ : պողոտչամազ . նիզամ վերմէք . թի . մար էթմէք , գայլբմազ :
Տնկամ , կացի .	քաշել , համբերել , դիմանալ : ստալը էթմէք , տայանմազ :
Տնկասից , սեայ .	անիրաւ շահ : մամկէ :
Տոհմ , մի , մից կամ մաց .	չեղ , աղց , տուն : սոյ , սինտիլէ , ճինս :
Տոհմական , նի , նայ .	ազցի վերարեբեալ . աշնուական . առատ բերք : սինտիլէյէ միւթալից . սոյ զատե . պղտուգ , պերեքէթ :
Տոհրակել .	հարարտու թի քաշել : սալլըն պուլուն երւ . բիւմէք :
Տողեմ , զեցի .	չարել , ետեկ ետե զնել . դրել : ակզմէք . եազ . մազ :
Տողիք , զեայ .	խուխ : պաշկամ :
Տոմս , սի .	թուղթ . դիրք : քիւղլուս . քիթապ :
Տոյթ , տուժի , ժից .	իլուս . պատիժ : զարար , ճերիմէ . գաղէպ :
Տոչորեմ , բեցի .	երել , մրկել : եազմազ , թու թու շտարմազ :
Տուն , սան , սանց .	հասա չուան . անկանի կոթ : հալաթ . հազան էլի :
Տորմից , մղի , մղայ .	նաւերու բազմութիւն : տերեւ սունանմաք :
Տորոմիմ , մեցայ .	փատիլ , լիսիլ , հոտիլ , աւբուիլ : չիւրիւմէք , պողու լմազ :
Տորր .	ճիւղ : տալ :
Տուայաթիմ , տեցայ .	չարչարիլ , տանջուիլ , նեղութիւն քաշել : խակնճէ՝ էզիլիլ շէքմէք :
Տուարած , ծի .	հոփու . ոչխարնեքն արծեւը : չօպան :
Տուգան , նի , նայ .	իլուս . պատիժ : ճերիմէ , զարար . գաղէպ :
Տուզար , ալաթ .	կիւլհաթէն :
Տունկ , անկայ .	բուսած բան : ֆիտան , աղաճ :
Տուան , տանն .	պոլ : գույրուգ :
Տուան , տանոյ .	
Տուբ , արայ .	
Տուբեւա , սի , սից .	ընծայ , պարզե . տալը : փեշկեշ , հեաթիլե . վերկի :
Տուք , ափոյ .	առուատր . շունը տանել տալը : ալըշկերիլ . նէֆեա ալըպ վերմակի :
Տագեմ , փեցի .	աման . խորշ . ծակ : գու թու . խանէ . տելիք :
Տագամ . փացայ .	զարնել , փայտով ծեծել : վուրմազ , տեոյմէք : խիստ բազմալ . գեշ բազմաթ ունեմալ : ար . զուլամազ : նէֆաե ուլմազ :
Տրամ , մի .	ամուր , պինս : գափի , փեք :
Տրամարանեմ , նեցի .	բանէ բան հետեղընելով խօսիլ . հասաատուն փաստով խօսիլ : թարթարազ միւղաբերե էթմէք :
Տրամազիմ , գծի , գծայ .	բոլորակին մէջ տեղի զիժը : բիւթր :
Տրամազիեմ , դրեցի .	չարել , յարմարընել : սըրայա դամազ , ախ . զէթմէք .

Հրամանեմ, տեղի.	կենն կարել կամ բարձել: թեզի կթմէք:
Հրեի, խի, խոց.	հաստ սոսքի սման: չարդոց:
Հրիտուր.	հաստուցում: մեղքագիշէ:
Հրմուզ, միցի.	գետ շիրմակցուցած կենդանի: անմի:
Հրահեմ, հեղի.	բարձել: սոսքմանց: պիշմէք:
Հրարիմ, բեցայ.	փտախլ: հալիլ: շիւրիմէք: թեղնիլ: սլմանց:
Հրուս, արալի, սոսց.	սղգալի, վարի: անուս: շիւշիք: սլմանց: հաղիլ:
Հրոփեմ, փեղի.	կրակըրտել: անուր բարձել: չրմանաց: փեք փեք մրամանց:
Հրամազդեանց, դեղի, ջից.	արամու թեան մէջ եղող:
Հրցուկ, կի, կաց.	կապոց: տեմէթ:
Հքնեմ, նեղի.	չիքմանալ, արթում կենալ, բանի մը վրայ հոգ
Հքնիմ, նեցայ.	ունենալ: սոսք սուրմանց: ճահտ կթմէք:
ՏԹ. թոյ.	տոսք: սըմանց:
Տանախքիմ, բեղի.	ամեկ: ուրախութիւն լծել: կորթու թուլ.
	ժազ: զիմնէթ կթմէք:
Տասախ, խի.	չիմէիք:

Բ

Բարուն, նի, նից.	} վարդասպետ: մուսլիմ:
Բարունի, նույ, նեցայ.	
Բարանամ, խոցայ.	
Բարանան, նի.	
Բակերաս.	նոր շիւմ: եկնի ետփրլմըլ:
Բամ, մի, մից.	ժողովք, բազմութիւն: ճիւղհուր, սիւրի:
Բենասուս, սի, սից.	զիւմ տեսնող:
Բոսկ, պիի, պիցից.	վայրկեան: աշխարհք: Նւրուպա: տարիքի:
	տիւնեա: իրենկիստան:
Բոսեմ, տեղի.	խնդրել: փնտրել: մկտեղել, ժողովել: մկցի
	լնել: վրալնակել: տիլմէք: արամանց: թափ
Բոսին.	լամանց: զոգմանց:
	անարգ, անպիտան, ցած: հաղիլ, սլմանց:
	պիհուտել:

Յ

Յախ, խոց.	փրտա ճուղիք: աւել շինելու ծառ: չարք չքր.
	փք: սիւփիւրիկ չարքոք:
Յած, ծոյ.	} հեղ, խանարհ, հնազանդ: մաղլըմ: մի թիւ:
Յածուն, ծոյց.	
Յածնում, ցածեայ.	
Յականեալ.	ցածնալ, իջնալ: հանդարտիլ: կնմէք: մայ.
	նա' մն սլմանց:
	կարտ, աղքատ: խեղճ: մի հտաճ: փողըր:
	սեթիլ:

Յամաքիմ, քեցայ.	Յամքիլ, շորնալ: չեքիլմէք. գուրուսաք:
Յայդ, դոյ.	դիշեր: կեճէ:
Յայտեմ, տեչի.	} Յամկիլ, ջողիլ. ծամել: սերփմէք. կիւնեչ տաղմազ:
Յայտիմ, տեցայ.	
Յան և ջիբ.	ջրջընկամ, ապին անդին ջրուամ: տարմա. տաղմ:
Յանկ, կոյ.	Ճիւղերի՝ փշերի շինամ պատ. վեր ՚ի վե. րանց շինուամ պատ. գրբի ջանկ. միշտ: չիթ, շարտան տու վար. ֆիհրիսթ. տայմա:
Յանկամ, կացայ.	} բաղձալ: արզու լամազ:
Յանկանամ, կացայ.	
Յանկորդ.	գործ ունեայ: համարաթ:
Յանց, ջի: ջից.	լուկ բանելու ուսկան. գաղան բանելու վարմ. ազ, թու. շէպէքի:
Յանցառ, ոի.	չիխակամ: սկյրէք:
Յամուսմ, ջասեայ.	} բարկանալ, խիստ սրդողիլ: տարբըմազ:
Յասչիմ, ջասեայ.	
Յաւէ ինձ.	կրցաւթմ, ափսոս: աճըրթմ:
Յելում, ջելայ.	պատուիլ: ետրբըմազ, երթթըմազ:
Յեխ, խոյ.	տիղմ, ազա: չամուր:
Յեղ, դի, դից.	ազդ: սոյ, փնսիլէ:
Յերեակ, բեկոյ.	ջորեկ: կիւնտիւզ:
Յեց, ջոյ.	լամիզէն ուսող որդ: կիւզէ:
Յին, ջնոյ.	չայլազ:
Յիս, ջուոյ.	վայրենի էշ: ետպան էշէյի:
Յից, ջյոյ.	գաղբդ:
Յիւ, ջուոյ, ջուոց.	տան ծամք: թափան:
Յոգիմ, գեցայ.	ջուիլ: հոտը փախիլ: գրազիլ, ուրիշ բանե. րու ետեկ ըլալ: խեղքը կորսնցընել: տա. ղըմազ. գոգուսու գաչմազ. իշե տաղմազ. չըտրբմազ:
Յոճամ, ծացայ.	ճիտլ, խիստ ուրախանալ: փեք սեզինմէք:
Յորբ, բից.	երեակայութիւն. աչքի երեցամ սուտ բան. երազ. խեղքը կորսնցընելը. խենթուսմնեթ խօսքեր: հէյալ. աիւշ. արվանեկիք. լաճիա. զանլըզ:
Յոյտի, տուոյ.	բուրջ. հին հազուստ: փաշալթա. էսկի էս. պապ:
Յոյուզ, ջոյոյ.	խողովակ. ջուր ջրջընկելու գործիք. ջրջըն. կամ լոյս: օրուգ. քէվիլը. շափդ:
Յուանամ, լացայ.	փայլիլ, ծամիլ, գուրս յարձընիլ: փաշա. մազ, շափդ տողմազ, արչարը չրզմազ:
Յոյց, ջուչի.	ջընելը. աղագոյոյ. օրինակ. նմանութիւն: կետթերիշ. խողաթ. էօրնէք:
Յորեան, բնոյ.	ջորեն: պուզապ:
Յուլ, ջու.	կզ. էօրիւզ. պուզա:
Յուպ, ջուոյ.	գաւազան: չրպուզ, տէյնեկ:
Յուրան, նի, նու.	բուրդ, տնկամ քար. տիքիլի թաշ:

Յուրա, ջրայ.	պող. անհամ. ջրաւթի: սուղ. սաթաղ.
Յուց. ջջոյ.	սուղաղ.
Յուցակ, կի, կայ.	խաղ: թիւրիւ:
Յոփ, փի, փեց.	ջջընող. սրինակ. զրբի ջանկ: կետակըն.
Յոկիմ.	կարնէք. ֆիւնիսիմ:
Յուակ, ջակի, կա.	թոյլ, անպարկեշտ, ամեղքըփեղ խոտոլ: է.
Յոտեմ, ջոտեցի.	անպոփ. սաֆուր սաֆուր սեղլէյն:
Յրեմ, ջրեցի.	դուրս ջանկել, պոսթիկալ: աշխարհ ջրգմաց:
Յրուեմ, ջրուեցի.	կենդանայ դուռ. քիթ: շէն. պուրան:
Յցեմ, ջցեցի.	երեսը պատուակ, ըզբքակ, ծեծկուիլ, փեռ
Յցուեմ, ջցուեցայ.	սուիլ: թրամաշամաց, կարս փարս էթ.
Յցունք, նից.	մէք, կոյունմաց:
Յփաի, սույ, սեայ.	սարաշընել, ջիբուցան ընել. աւրել. պարս.
Յքի, քայ.	պը հանել: տաղթմաց, տարմատաղն էթ.
Յոչ, դոյ.	մէք. պղմաց. պուշ լըգարմաց:
Յոզուն, զնայ.	անկել, խոթել: սափլամաց, սոգմաց:
	դուրս անկուիլ. ծիլ: աշխարհ տիփիլմէք.
	Ֆըշըրմաց:
	փերշեմ, զիւլիւֆ. սարկուճ:
	հալը. սաֆ. հարար:
	բաղը. կրփր:
	զիւլբուան ինջած ջոլը. կաթիլ: շի. տամլա:
	ծեղ, ցորենին կղկղը: պուշայ սափը:

Փ

Փաղաւ. փանգամ, փ.	լաչակ: կաշմաց:
Փաթթածեմ, թեցի.	փաթթեմ, պլլել: սարմաց:
Փաթան. փաթեթ, թի.	ծրար, կապոց: շըղըն, պահճա:
Փաթթութիւ, թեցայ.	պլլութիւ: սարլլմաց:
Փաթուստ, խաթի կամ	փաթիլլը: գաշմա:
տեան.	կզպակ. դուս. կզպած, գոց: սիւրկիւ. գա.
Փակ, կի, կեց.	փու. քիլիտլի, գափալը:
Փակազակ, կի, կայ.	կզպակ: սիւրկիւ:
Փակեմ, կեցի.	գոցել: գափամաց:
Փակեղն, կեղան.	փաթթոց. լաչակ. երկայն բարակ լաթ: սա.
Փաղաղեմ, զեցի.	բըզ. կաշմաց. ուղուն պեղ, սարկը:
Փաղանգ, զի, գայ.	ուանել, լափել. երեւ. եկմէք, կութմաց. գա.
Փաղաբուշ, քչի, քայ.	փուրմաց:
Փաղաբուշ, զեցայ.	դունգ. գորբի բաղմութիւն: պեղիւկ:
Փաղաբուշ, քչի, քայ.	շողորթթ, կեղմաւոր: խոշամաի, կալմաց.
Փաղաբուշ, քչի, քայ.	լանան:
Փաղաբուշ, քչի, քայ.	փալիլիլ: կալպըրլանմաց:
Փաղաբուշ, քչի, քայ.	գալարուշա.

Փայլամէմ.
 Փայլակեմ, կեցի.
 Փայլատակեմ, կեցի.
 Փայլակն, կան.
 Փայքազն, ծեղան.
 Փայտահար, բի, բաց.
 Փայտահատ, տի, տաց.
 Փայտատ, տի, տաց.
 Փայտաշեն, յեցի.
 Փանտրի, բռայ, քեաց.

Փանգրան, գուն.
 Փայտանն.
 Փայպ. Փայպար.

Փայպարիմ, բեցայ.
 Փառ. սի, սից.
 Փառաքանն, նեցի.
 Փառք, սաց.
 Փաստ, տի, տից.
 Փաղբուս.
 Փարպուսն.

Փարտի, խի, խից.
 Փարաւեմ, տեցի.
 Փարաւազեմ.
 Փարբի.
 Փարթամ, սի, մաց.
 Փարթեմ, բեցայ.
 Փարտաի, խի, խաց.
 Փաքփառ.
 Փաքփաք.
 Փաքփաքեմ, քեցի.
 Փաքփուկ,

Փեթակ, կի, կաց.
 Փեղկ, կի, կից.
 Փեճեկ, կոյ.
 Փեռեկեմ, կեցի կի՛սեկի.

Փասուէր, սիրի, բաց.
 Փեռեմ, տեցի.
 Փեռուր, սրոյ.
 Փերեզակ, կի, կաց.

Փերեւեթիմ, թեցայ.
 Փերեւերաթիմ, տեցայ.
 Փերթ.

փայլիլ, ծաթեւ. կամ կլաւ, փայտի ընեւ.
 փայլամագ, կալարատմագ. շեմէք զուրմագ.
 կամ կլաւք, շեմէք.
 տալագ.

փայտ կոտրող. կաշին: օտուն կարըճը. պալթա:

կաշին. բրիլ: պալթա. դազմա:
 գդուել. հոգալ: օղլամագ. գայրբմագ:
 շեմն, անպիտան. խեղճ: սիհուտե, ալլայ.
 սեփիլ, ֆագիր:
 սանգուս. գուսնա:

յանդիմանութի, շիս: սիթեմ, չրգը:
 ծակ, խորը. քարերու մէջ բնակելու տեղ:
 գովուգ, տեղիք. մարտա:

կոշիքատիլ: նասրը պաղլամագ:
 բարակ կաշի: ինճե գար:
 փտաւաորել: մետհ կթմէք:
 պատի, անուն, պարծանք: շեհրեթ. մետհ.
 պատմառ, իրաւունք: տեղեկ, հագգ:
 բամբաւող, փճախոս: լաֆաղան, կեպեղե:
 փտաւաւոր, հարուստ, մեծ: ասրղրատե, զէն.
 կին, աղաթեթ:

ոչիտրնեբու տեղ: աղլ, մանարա:
 ջրուել, մեկդի ընել: ասղթմագ:
 սիրտ տալ, յորգորել: թեպեթի կթմէք:
 սիրելի, բազմալի: սեփիլի, արղիլի յեմէք,
 հարուստ, ոճեւոր: զէնկին:

գրկել. պաղաթիլ: դուսաղլամագ. կեպեթեք:
 իրեք մեցն: իւլ միլ:
 անուշ աչուի: շաղ կեօղիլ:
 բազմանք: արղու:
 բաղձալ, ուղիլ: հարեթ շեքմէք, խտեմէք:
 կակուղ, թոյլ. հանդիստ սիրող: թագե, եւեմ.
 շաղ. նաղիք:

մեղունեբու աման: սուր գովանը:

կտաւի մար. ըսան երես:
 կեղե: դասպուգ:

պատակ. բամբեւ. բանալ: երթմագ, փաթա փարլա կթմէք. պեթմէք. ալմագ:
 փեպին հեա կողղ, հարանեւոր: ալլաղճը:
 փեռտեղ: կօրմագ:
 թեպուր: թիւլ:
 մանր մանր բաներ ծախող: շեքճի, կայմաճը, ազակեր:

հագուիլ սրգուիլ, դարգարուիլ: սաղանմագ,
 սալթանաթ կթմէք:
 կաոր: փարլա:

Փնշի, ջույ.	որան որ ձեռքը կամ թեւը շիրաներ: սագաս, չըտոգ:
Փթթիթ, թեցայ.	ծառիկ բանալ, անրև սառլ: շիւկբէմէք, ա. չըբնալ:
Փրծ.	պիղծ: փխ. էտեպոխլ:
Փրզ, փրփ, փրայ.	Փիւլ:
Փշատակ, կի, կայ.	փշած, անրակ: վերանէ:
Փշուգանեմ, փշուցանեմ, ուշի.	փշընէլ, անրէլ, երզմալ, պոզմալ:
Փիպիթ.	փշիւլ, փտարիւլ, ու շրայլանմալ:
Փշէկիթ, կեցայ.	սիրտը լեցուիլ էլլիւլ: էի, բէկի սալմալ:
Փղձուկ.	սիրտը ձղձուկից, սիրան կէտից, աչքը լեցուիլից:
Փղտակ, կեր.	Փիլ սիւլ:
Փնզեան, զոան.	բզէլ:
Փնչեմ.	փոնզալ. կենդանիներուն ձայն հանելը: ան. պըբնալ. պաղըբնալ:
Փշատ, ան, անց.	կլակ:
Փշրեմ, բեշի.	կտարակէ, փշրէլ: փարա փարչա կթմէք, ու. Շաթմալ:
Փոթիթ, թեցայ.	փոթ փոթ ըլլալ: պուռուչմալ:
Փոթոթ.	բերանը փոթ փոթ ընող: պուռուչաւորան:
Փոթորիկ, բիկ, կայ.	մեծ հող: գայ:
Փոթազարմ.	հասուցում: մուգապէլէ:
Փոթան, Նի.	անգը բանալ, փոթանորոգ: վէրիւլ:
Փոթանակ, կի, կառ.	հասուցում, վճարք, վարկ: մուգապէլէ:
Փոթարեմ, բիմի, ծայ.	խենթեմալ, խելքը կորսընջեմէլ, լըլտըբնալ:
Փոթեղանամ, լայցայ.	բոհումը աշխրե շինած կերակուր:
Փոթիմ, խնդայ.	կաշիկ շուան: գաղըլ:
Փոկ, կայ.	Ֆիլ, ճիւտ: պոզալ, պըյն:
Փոլ, զի, զից.	ձիթը ծակնուսպարան. սասի. գուռն. մանկըր:
Փոլ, ոյ, ոյ.	մորթիւլ, սարանէլ: պ. զաղլանալ, կըրտիբ. ձէք:
Փոզուեմ, անշի.	ճամբայ: սոզալ:
Փոզոց, ջի, ջայ.	ջրի խաղտակ: շիւնկ, սլուլ:
Փոզրակ, կայ.	փաշիլիլ: կարգըրլանալ:
Փոզփոզեմ.	մանր հող, մանր մասնիկներ: թոլ:
Փոշի, շոյ, շեայ.	խորտուցած անոլ: շուգուր:
Փոս, սոյ.	արտալըն. փորած. մէջը պարտալ. միջուկ. զարն. չուգուր. կի սոլ. իլ:
Փոթ.	ձի կտորի հիւսած, կար շուանցոլ: կէքփարե. բան մը փորակելը. փորմ կղամ, ջննուած. զը. սուած, աղբի: թեճիւլ. փուգուլ. թեճիւլը սլուռմալ. աղիլ, կլա:
Փորանկեալ.	փորին մէջ կղամ բանկըր: պաղըբնալ:
Փորմ, ձոյ.	փորուած, մակ, խորը: շուգուր, գովուլ:
Փորտի, ուոյ.	արտարալ. փոյթ. հող. շամբ ունեմալ. անը. լէ կթմէք. ճահտ կթմէք, գաղըբնալ, գայ. լէ կթմէք:
Փորոք.	
Փուլամ, թայցայ.	

Փուլ :	փլլելը : լուսնին պակտիլը :
Փունջ, փնջի :	կապոյ : թուխտ, տեղի :
Փունն, փունն :	հասի փուն : փունուն :
Փուտ, փոոյ :	փուտան : չիբիբ :
Փուրիշ :	գառառանի հարցունք : քննութի : տիգան Թէթիթի, տափա :
Փուք, փքոյ :	լունջ : հով : փուք : նեֆես : եկ : քերիբ :
Փոքր, փոքու :	պզտիկ : քիլ : քիչիբ : աշ :
Փոքրեմ, բեջի :	մազերը կարել, ածելել : զըրփմազ, Թրաշ էթմէք :
Փոքրոզի, գոյ :	Փոքր տկար : վախկտ : չիհամբերոզ : ճանաղ :
Փշէլ զոզի :	իւրբէք : տաղբուրդ :
Փանցամ, գոջի :	մեռնիլ : եղմէք :
Փանշեմ, չեջի :	փոնգատալ : անարմազ :
Փախթ, Թի, Թից :	խաբր : հասըր :
Փախ, փակցայ :	փտախիլ : չիբիբմէք :
Փրծանիմ, փրծայ :	խալբիլ : գուրթուլմազ, խելաս ւլմազ :
Փրկեմ, կեջի :	խաղաւել, աղտուել : գուրթարմազ :
Փրփուք, փրփոյ :	քեփիկ :
Փչուն :	անախտան : աղտոտ : միտիպէթ : մուրաու :
Փքամ, Փքանամ, քացայ :	ուռիլ, հպարտանալ : գապարմազ, պեպիբը լնմէք :
Փքին, Փքի, նու :	նեա : ոգ :

Ք

Քամ, ծի :	էզ շուն : շան լազ : տիլի քեփիկ : քեփիկ կափուտու :
Քակեմ, կեջի :	փշքնել, աւրել : երգմազ, պզմազ :
Քակոք, բոյ :	կենդանիներու աղբ :
Քակտեմ, տեջի :	շարաշար քակել : ջրուկ : բամբուլ : երգմազ տաղթմազ : պըրմազ :
Քահեմ, Քաւեմ, կեջի :	սրբել, մաքրել : նուիրել : սիլմէք : փազլա մազ : սունմազ :
Քազ, զի, զից :	արու այծ : երբեկ Թեքե, նիհազ :
Քաղաքավարութի, Թե :	քաղաք կառավարելը : ազկ կեանք անցընելը :
Քաղցեայ, զէի, զէից :	աստղերն բուն գուշակոյ : միանձիթ :
Քաղեմ, զեջի :	ժողով : փետուել : կողպուել : տեփիթմէք գոփարմազ : կազմա էթմէք :
Քաղմնատ, տի, տաց :	Թլուատ : փելթմէք :
Քաղիթ, զթի, Թաց :	իշկեմակ :
Քաղց, ջոյ կժ ջի, ջի :	անթուութիան : աճըր :
Քաղցկեզ, զի, զաց :	կերպաւ : չիբիբիկնել :
Քաղցնուտ, քաղցեայ :	անթեմալ : աճըրմազ :
Քաղցու, ջուց :	նոր գիլի : չիբա :

Քաղցր, ցու.	անուշ. համով. հեղ. Թաթը. լեզևԹի. լուծիք:
Քաղցրասենի, նույ, նեաց.	անուշեղեն. շաքարեղեն: ուշեղ, շեքեղամ.
Քամակ, կի, կաց.	կամակ: սրբաս. սրբիմ:
Քամահեմ, հեղի.	գար գարենել, անարգել, պղծ պարանգ, Խարդանգ:
Քամեմ, մեղի.	սխել, լուրբ համել: սրգանգ, սխալք:
Քամի.	հով: բուզիկար:
Քայլեմ, շեղի.	քալել: եխ թիւք:
Քայս, սի, սից.	ճիւղաց: կերտանլըգ:
Քայքայեմ, յեղի.	խիստ քանիել: բամբուկ. ջրուել: տարմաստ. զոն կիմեք. սղբրանգ. տաղթմանգ:
Քանակ, կի, կաց.	սրլամբ ընտը, շափ: միգթար, կողի:
Քանգ.	} փորուածք: օյմա:
Քանգակ, կի, կաց.	
Քանգակեմ, կեղի.	
Քանգեմ, զեղի.	
Քանգուկ.	կարաս: քիւփ:
Քանն, նայ.	կարգ, կանն. սղտի սին. սրխակ: բուսում. քիւշիք տիրեք. կորնեք. ճլավիք:
Քանցեմ, ցեղի.	փրջնել. բղք. քանել: զոփարանգ. փարս փարշա կիմեք:
Քաշ, ըի, ըաց.	կարիճ, սրաստ. աղնի. աղկ: խիս. ճլասու. էլի. էլա:
Քաջալեբեմ, բեղի.	սիրս տալ. յորգորել. միթիարել: եխիւք զիւք. թիւնիլի կիմեք:
Քաջասու, սուի, սուաց.	աղկ յիշողութի ունեցող. Խիթամ սղմը:
Քաս, սի, սից.	} շարս: տեօրս:
Քասեակ, սեկի, կաց.	
Քասեակ.	շարս տարի: տեօրս երլ:
Քաղթիմ, նեաց.	խիստ գտիմալ: գալեթ գորգանգ:
Քասակ, կի, կիւ.	նեմնութիւն. կերպ: պիւղէլիւ. Թարը:
Քարանձու, սի, սաց.	քարե խուց: մազարս:
Քարբ, բի, բից.	տեսակ մը սէ: սաղբ երլան:
Քարեկոմեմ, մեղի.	քարի տակ մեղցնել: Թաշտանգ:
Քարմ.	մարտք կարճ: քիտակ սարալը:
Քարշեմ, շեղի.	քալել. բոնի տանիլ, քիւլուտել, լեքիւք. սիւրթմեք, սիւրի, քիւլեք:
Քարոզ, զի, զից.	խոցընոց: Թիւրալ:
Քարոզ կարգամ.	} ամենուն խոցընել. բարձր ևայնով ըսել: շափ կիմեք. շաղբրանգ:
Քարոզեմ, զեղի.	
Քարսան, նի.	մազասնաս:
Քարս, սի, սից.	} Թուլիմ. նամակ. զիւրք: քիազատ. մեքթիւպ. քիթանգ:
Քարտեզ, տիգի, զաց.	
Քարտուգար, բի, բաց.	զրազիր: քեանթիւպ:
Քաս լեղի.	հետու ընոց: լու թեշտիւն, հաշա:
Քարուր.	քեանթիրի:

Քարտուր, բի, բայց
Քեղի, դոյ, զեաց

Քեմեախ
Քեռի, նայ
Քեռայր, տան
Քեռի, ուայ
Քեռարդի, դոյ
Քերեմ, բեցի

Քերթեմ, թեցի

Քերծեմ, ծեցի
Քերծում, քերծի
Քերբեմ, բեցի
Քեցեմ, ջեցի
Քեն, քնու
Քէ, չի, չից
Քթթեմ, թեցի

Քթոց, ցոյ
Ղբիթ ի վեր տանել
Քիւ, քի, քու

Քիսի, քայց

Քիսա, քաւոյ
Ընդ Քիրան դամ կամ
Հարկանիմ
Քի, քուի, քուա
Քծիք
Քծիմ

Քզամիգ, մի, միաց

Քզանց, ջից
Քճքճեմ, ճեցի
Քնամ, Քնեամ, ծի, ծից
Քնար, բի, բից կթ բայց
Քնթանոց
Քննեմ, նեցի
Քնիմ
Քնքեմ
Քնքու
Քշեմ, աեցի
Քոյ, Քոյ, զոյ
Քոչքոտեմ, Քոչքոտիմ

Քեռի, պարտուր
Ղեկին բանելու քարտուր զեկ: տիւնն սափը
տիւնն:

կեկամ կուրի: սահման, մշին:
կեկանը քոյրը: պարտուր:
քոյր կրկն: կեկան:
մարեցբայր: տայր:
քոյր որդի: եկեկն:
կեկել, տաշել: սրբել: քառելով քովն անց
նիլ: գաղտնաց, սըլըրտնաց. թեմիցեմեք
կանընտան կեկեք:

մարթը հանել. բանաստեղծութի ընել: աե
բիսնի չրգարտնաց. պեթիթ կազմաց:
կեդուել. ամիլել: գաղտնաբան չրգարտնաց
թրաշ էթմեք:
վարնակ: գաղտնաց:
չառել, մեկի տանել: այլըրտնաց:
սի: գարեց, կոճ:
սուս կրտեք, ազանց: էյրի մեղհեաց:
աչքը բանալ գոցել: կեղիքնիս աչքի գափա
մաց:

կոզմ: աեթիթ:
քիթը մեծնայ. հարարտանար: պեպիսրլեմեք:
մեծ մտախն ծայրն ինչուամ ցուցամտախն
ծայրը: աեթե:
բերնին վերի գին. քթին տակը: ամանաց
կեղ:

ցորենին փշերը, հասկ: զԸԸԸԸԸ:
քրանիլ. թերլեմեք:
գուրս կամ ծածք: տայր:
քծնիլ, քուրտիլ: կաթմազրոց:
չոզորթեմ: քուրտիլ: խոշամեա էթմեք,
կաթմազլանտնաց:
իշխանի՛ զինուորի վերարկու: քերտի, մի
թան:

հարուստի ծայր: փել, էթեք:
բղիկ բղիկ ընել. թիթիթիք էթմեք:
քնուս, քուն սիրոզ, ույդու աեթիսի:
քեման, քեմեշե,
կարտուր, փոթփոթ: պուտուչուց:
փնարտակ, թեթիթիլ էթմեք:
քնու թիւն, քննիլ: թեթիթիլ:
չոյել: սզլանաց:
փափուկ: նազիք:
կարել, յոտել: քեմեք, պուտանաց,
քոզք, ծածկուց: տուփաց, կթթի:
Տապկրտիլ, յորանջեղով ծրամակիլ: կեթիլեք:

Բառ, սի, սից.
 Բազմաբ, բի, բաց.
 Բարեմ, բեցի.
 Բաւայ, սի, սից.
 Բաւզ, քաւ.
 Բաւք.
 Բաւրայ, ի, ից.
 Բաւրմ, քաւայ.

Բաւրմ, քաւմ, մայ.
 Բաւք, քաւայ.
 Բաւկ, կի, կայ.
 Բաւմ, քաւցի.

Բաւռ, քաւի, քաւայ.
 Բաւռիմ, մեկայ.
 Բաւռիմիմ, ընցի.
 Բաւքիլ.
 Բաւքիւ.
 Բաւքում, քաւայ.
 Բաւքում, բեցի.

Բաւումք, մայ.
 Բաւքիւ.
 Բաւ, չի, չից.

ընդհանր չափ, քիւլ.
 սեան վաղի քարոց. սեան դուռի.
 քիւրիւ, գաղափար.
 քար.
 քիւրման, ի վեր.
 աչքի ու անկրծի մեղանգր: գաղափար թուր.
 մասայ հարկընկերու աման: փոթա.
 մաղէ շինած հասա լսիմ. ստորակ: շուլ, հա.
 բար. շուլուլ.
 կոքի քահանայ.
 փշոտ գաւազան: պուտապըր զերակտակ.
 քիւլ, շքչիւ.
 ու բիւի վրայ շար խափիլ, խար խառնել, զիւմ
 կիմաք, սա պաղմայ:

խար խառնայ, շարախա: ֆիլմիւ, զիւքիար.
 փուլ փուլ ըլլալ, գողցալ.
 սրաւարայ: սրաւարայ, ֆիլիսա կիմաք.
 բարձր շոյնով ծիծայ: գահ գահ կիւլմ.
 քաւքում, փիլքում, թոյլ: ստորընը, կուսնայ.
 զա ֆրան.
 պարզակէ. բանայ. շարժիւ. սարաղիւնէ. կի
 սարանայ. աշմայ. թիփրեկիմաք. տարմա.
 տաղն կիմաք.
 լայ, ուք, հասաւմք: աղայը, թիւիւ.
 թիւի զարոյ: գաղայ.
 արու այծ: նիհայ, կրկի քիւլ:

()

Սիւն.
 Օգանի, տեցի.
 Օգ, զի, զից.
 Օգ, սոյ.
 Օգիկ.
 Օգիք, սեկայ.
 Օթ, թի, թից.
 Օթեկան, նի, մայ.
 Օթոյ, չի, չայ.
 Օծանգակ.
 Օծիս, օծաի, սից.
 Օծանիմ, օծի.
 Օծարարայ, ի, ից.
 Օծիք, օծայ.
 Օծանի. Օցանի, տեցի.

օգնութիւն: կարտմ.
 սպուտ ընել: ֆայրա կիմաք.
 սոքի աման: փայտաւ.
 սգ. շուլ. հով: հալա. նի. ֆիւ. բու զիկիար.
 մուշտակ: քիւրք. փեռտեքի.
 սիսարնիք: գուգուլար.
 տեղ սիլ իջնելը. իջնան: գանա. գանայ.
 իջնելու՝ գողցելու տեղ: գանայ.
 օթեան. վերարկու. ծածկայ. վերմակ: գանայ.
 քերպիւ. կորթիւ. կորկան.
 օծանկան: կարտմ ճը.
 պարգիւ, ընծայ. հարտն բերածը. պաղչիւ.
 հեակի. ճիւղ.
 կրտակ. մարտիմել: կաղանայ. գափլանայ.
 օծի բնութի օնեկցոյ: կըլան թապիլեթի.
 հաղուտաթն վիք: կապ.
 զտակէ. զրուէլ. պարարտակ: պարմայ. սա.
 զրմնայ. փարա փարա կիմաք.

- Օղ. զի, զից կժ զՅ. զԵԿ. ողակ : հաղցա :
- Օղի, զ. ԵԿ. քի : բազը, էրտիր :
- Օճան, նի, նաւ. սղնուծիւն. հարաք, ճար. պարզե : խնասա. շարե. պազելի :
- Օճաւ, սի, սաւ. սապուն : — աճաւ, կոճիկ. պետք եղած բաներ :
- Օճան, նի. շիշկն, սապուն :
- Օսարդ, զի, զայ. սարիքն առած աղջիկ :
- Օտար, թի, բայ. զրտի. զուրկ. հեռա. : ետպանձը. մահրում. ուղազ :
- Օտարաւ սուչ. ուրիշի բանին խանուող, հետարբեր :
- Օտարացու ցանեմ, ցուտի. հեռաւանդ. — կոճիկ. — խորթութեք :
- Օրան, նի, նայ. զիզած ցորեն : սուղասոյ երգեր :
- Օրաւար. զժբախտ օր : ուղու բաւզ կիւն :
- Օրէն է. կրկայլե. պետք է : լայրդ տէր. լազրժ տէր :
- Օրբասարեայ, բեի, ից. աճմնն օրուան :
- Օրինազանց, ջի, ջից. օրերի զէժ բնող :
- Օրինակապիր. հեղինակ, քովն բան գրող. մի. կլի. ք :
- Օրինակեմ, կեցի. նմանը գրել. օրինակ բերել. նմանը ընել. բազ. դասել : կօրնէ յիւր պնաց. պնդել թմեք. լազը շարբաց :
- Օրիորդ, զի, զայ. շիկարդուած աղջիկ : պերբը զը :
- Օրհաս, սի, սաւ. մեռնելու. առնել. մահ : կճիլ :
- Օրհն, նի, նից. օրհնութիւն, գովեսա :
- Օրոց. Օրօրոց, ջի, ցայ. պեղեք :

A $\bar{11}$
50043